

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์
จังหวัดสุรินทร์

ปริญญาานิพนธ์
ของ
นรินทร์ มุมทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
มีนาคม 2550

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์
จังหวัดสุรินทร์

ปริญญานิพนธ์
ของ
นรินทร์ มุมทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
มีนาคม 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์
จังหวัดสุรินทร์

บทคัดย่อ
ของ
นิรัตน์ มุมทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
มีนาคม 2550

นิรัตน์ มุมทอง. (2550). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับ
ลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์. ปริญญาโท กศ.ม. (ภูมิศาสตร์). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อม งามนิสัย, อาจารย์ศานติ ภักดีคำ.

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทาง
ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย เพื่อศึกษา
ความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัด
สุรินทร์ และศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์

ผลการศึกษาพบว่า จากจำนวนภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยจำนวน 691 ชื่อ เมื่อ
นำมาจำแนกประเภทตามความหมายแล้วปรากฏว่า พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคล
จำนวน 115 ชื่อ พืชพรรณจำนวน 172 ชื่อ ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 13 ชื่อ สัตว์
จำนวน 39 การตั้งถิ่นฐานจำนวน 12 ชื่อ ลักษณะภูมิประเทศจำนวน 222 ชื่อ ภูมินามที่ไม่
ทราบความหมายจำนวน 41 ชื่อ และภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ จำนวน 77 ชื่อ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทาง
ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ จากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่
นำมาวิเคราะห์จำนวนทั้งหมด 576 ชื่อ โดยภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลไม่นำมา
วิเคราะห์ พบภูมินามที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต
จำนวน 456 ชื่อ พบภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทาง
ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบันจำนวน 120 ชื่อ ส่วนภูมินามที่มาจากภาษาเขมร
ถิ่นไทยที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันพบจำนวน 152
ชื่อ และภูมินามที่มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันพบ
จำนวน 304 ชื่อ

และผลจากการศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์
ในแต่ละอำเภอจากจำนวนภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ 691 ชื่อ มี
ความแตกต่างกันดังนี้ อำเภอเมืองสุรินทร์ พบ 249 ชื่อ อำเภอปราสาท พบ 156 ชื่อ อำเภอ
สังขะ พบ 63 ชื่อ อำเภอศีขรภูมิ พบ 45 ชื่อ อำเภอรัตนบุรี พบ 3 ชื่อ อำเภอท่าตูม พบ
26 ชื่อ อำเภอกาบเชิง พบ 29 ชื่อ อำเภอชุมพลบุรี พบ 10 ชื่อ อำเภอจอมพระ พบ 14 ชื่อ
อำเภอบัวเขต พบ 23 ชื่อ อำเภอลำดวน พบ 23 ชื่อ อำเภอสำโรงทาบ พบ 1 ชื่อ อำเภอ
สนม พบ 2 ชื่อ กิ่งอำเภอศรีณรงค์ พบ 5 ชื่อ กิ่งอำเภอนมดงรัก พบ 22 ชื่อ กิ่งอำเภอ
เขวาสินรินทร์ พบ 20 ชื่อ และกิ่งอำเภอโนนนารายณ์ไม่พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย

A Study of the relationship between Local Thai Khmer Place Names and The
Geographical Characteristics in Changwat Surin

AN ABTRACT
BY
NIRAT MOOMTHONG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Geography
at Srinakharinwirot University

March 2007

Nirat Moomthong. (2007). *A Study of the relationship between Local Thai Khmer Place Names and The Geographical Characteristics in Changwat Surin*. Master thesis, M.Ed. (Geography). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist. Prof. Nom Gamnisai, Santi Pakdeekham.

The objectives of this study were collected Local Thai Khmer Place names for study meaning, relationship between Local Thai Khmer Place Names and The Geographical Characteristics in Changwat Surin.

Result from this study found that the quantities of 691 names were categorized into 8 groups, 115 names of person, 172 names of plants, 13 names of position location and direction, 39 names of animals, 12 names of settlement, 222 names of topography, 41 names of the unknown and 77 names of the others.

The results of analysis of relationship between Local Thai Khmer Place Names and The Geographical Characteristics in Changwat Surin found that the quantities of 576 names, excluding the names of person, were related to 456 names of The Geographical Characteristics in the past. The names of 120 were not insisted on the past and present. In the present Local Thai Khmer Place names of 152 related to Geographical Characteristics in Changwat Surin and 304 names were not related.

The result of Local Thai Khmer Place names in Changwat Surin were spread differently of 13 districts or Amphor and 4 sub – districts or King Amphor from 691 names. 249 names of Amphor Muang Suin, 156 names of Amphor Prasat, 63 names of Amphor Sangkha, 45 names of Amphor Sriphrapoom, 3 names of Amphor Ratanaburi, 26 names of Amphor Thatoom, 29 names of Amphor Karpchoeng, 10 names of Amphor Chomponburi, 14 names of Amphor Chomphra, 23 names of Amphor Buached, 23 names of Amphor Lumduan, 1 names of Amphor Somrongthap, 2 names of Amphor Sanom, 5 names of King Amphor Srinarong, 22 name of King Amphor Phanom Dongrak, 20 names of King Amphor Khawawsinnarin, At King Amphor Nonnarai was not found that Local Thai Khmer Place names.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์
จังหวัดสุรินทร์

ของ
นิรัตน์ มุมทอง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2550

.....ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้อม งามนิสัย)

.....กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(อาจารย์ ศานติ ภัคดีคำ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ วรรณ วังษ์วานิช)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ มารศรี บัววรรณ)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยั้งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้อย นามนัสัย ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ศานติ ภักดีคำ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้ง รองศาสตราจารย์ วรรณ วรณานิซ และอาจารย์ มารศรี บัววรารณ โดยท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัย ได้ทราบถึงคุณค่าของงานวิจัยที่ช่วยให้การทำงานในด้านการพัฒนาเป็นไปอย่างมีคุณค่ามากขึ้น และอาจารย์ทั้งสี่ท่านเป็นเสมือนแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภูมิศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตลอดหลักสูตร ซึ่งทำให้ผู้วิจัยทราบว่าการศึกษาได้สิ้นสุดลงเพียงการทำปริญญานิพนธ์เท่านั้น หากผู้วิจัยได้ซึมซับเอากระบวนการการเรียนรู้ที่ผ่านมาให้กลายเป็นการเรียนรู้ที่ต้องสืบเนื่องต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และนำวิชาความรู้ที่ได้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์จึงจะสมตามเจตนารมณ์ของการศึกษาอย่างสมบูรณ์

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ภาควิชาภูมิศาสตร์ ที่ให้ทั้งกำลังใจและกำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

นิรัตน์ มุมทอง

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญในการศึกษาครั้งนี้.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้นของการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวความคิด.....	6
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความหมายของภูมินาม.....	9
ภาษาถิ่น.....	12
ความหมายของภาษาถิ่น.....	12
สาเหตุที่ทำให้เกิดภาษาถิ่น.....	13
การกระจายของภาษาถิ่นในประเทศไทย.....	15
ภาษาเขมรถิ่นไทย.....	21
การกระจายของภาษาเขมรถิ่นไทย.....	24
การเปลี่ยนแปลงของภาษา.....	25
สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษา.....	27
ประวัติเมืองสุรินทร์.....	31
สภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์.....	35
ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดสุรินทร์.....	35
ลักษณะภูมิประเทศและโครงสร้างทางธรณีวิทยาของจังหวัดสุรินทร์.....	36
ลักษณะภูมิอากาศและพืชพรรณธรรมชาติในจังหวัดสุรินทร์.....	38
ลักษณะทางภูมิศาสตร์กับภูมินาม.....	40
ความหมายของวิชาภูมิศาสตร์.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องระหว่างภูมินามกับลักษณะทางภูมิศาสตร์.....	41
ความไม่สัมพันธ์หรือความไม่สอดคล้องกันระหว่างภูมินามกับ ลักษณะทางภูมิศาสตร์.....	46
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	48
แหล่งข้อมูล.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	48
การรวบรวมข้อมูล.....	49
การจัดกระทำกับข้อมูล.....	49
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูลภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย.....	117
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับ กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์.....	162
ศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์.....	243
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	246
บรรณานุกรม.....	283
ภาคผนวก	291
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	319

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์	52
2 ตารางแสดงการจำแนกประเภทของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยใน จังหวัดสุรินทร์	158
3 ตารางแสดงจำนวนภูมินามแต่ละประเภทที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมาย สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต จำนวน 456 ชื่อ.....	193
4 ตารางแสดงภูมินามแต่ละประเภทที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมาย สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 152 ชื่อ.....	205
5 ตารางแสดงจำนวนภูมินามแต่ละประเภทที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมาย ไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 304 ชื่อ....	227
6 ตารางแสดงจำนวนภูมินามแต่ละประเภทที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่ไม่สามารถยืนยันได้ ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและใน ปัจจุบันจำนวน 120 ชื่อ.....	240
7 ตารางแสดงผลสรุปความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับ ลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์จากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ จำนวน 576 ชื่อ.....	242
8 ตารางแสดงการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยแต่ละรายอำเภอในจังหวัด สุรินทร์.....	243

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิแสดงภาษาออสโตรเอเชียติก.....	24
2 แผนที่แสดงการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยใน จังหวัดสุรินทร์.....	244

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาคอีสานตอนใต้ของประเทศไทยเคยเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวเขมรโบราณมาก่อน ดังปรากฏหลักฐานที่สำคัญคือ ปราสาทหินเขมรโบราณจำนวนมากในดินแดนแถบนี้เช่น ปราสาทภูมิโปนในจังหวัดสุรินทร์ ปราสาทเขาพนมรุ้งในจังหวัดบุรีรัมย์ ปราสาทสระกำแพงใหญ่ในจังหวัดศรีสะเกษ ปราสาทพิมายในจังหวัดนครราชสีมา และยังมีปราสาทหินขนาดเล็กอีกหลายแห่งกระจายอยู่ตามท้องที่ต่างๆ ในภาคอีสานตอนใต้และตามแนวชายแดนที่อยู่ติดกับอาณาจักรกัมพูชา ตามปราสาทต่างๆ เหล่านี้ส่วนมากจะปรากฏศิลปาจารึกของพระมหากษัตริย์หรือพระญาติวงศ์ของอาณาจักรเขมรโบราณเป็นผู้สร้างหรือมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเสมอ นอกจากนี้ยังมีร่องรอยของชุมชนโบราณอีกหลายแห่งที่เป็นหลักฐานแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรเขมรโบราณเมื่อครั้งที่เคยแผ่อิทธิพลครอบคลุมดินแดนแถบภาคอีสานของไทย ในปัจจุบันยังคงมีวัฒนธรรมเขมรปรากฏอยู่ในภาคอีสานตอนใต้และสืบเนื่องมาโดยตลอด โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านภาษาที่เรียกว่าภาษาเขมรถิ่นไทยนั้นมียุ่หนาแน่นในบริเวณจังหวัดสุรินทร์ รองลงไปได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดศรีสะเกษ

แม้ว่าประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดสุรินทร์จะใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน แต่ก็ใช้ภาษาไทยมาตรฐานซึ่งเป็นภาษาประจำชาติหรือภาษาราชการด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามอัตราการใช้ภาษาถิ่นนั้นมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานดังที่ สุวิไล เปรมศรีรัตน์และโสภนา ศรีจำปา ได้กล่าวโดยสรุปว่า ประชากรไทยในเขตอีสานใต้จำนวนมากกว่าล้านคนใช้ภาษาเขมรท้องถิ่นซึ่งเป็นภาษาพื้นบ้านเป็นภาษาที่ 1 แต่ก็ใช้ภาษาไทยด้วย ทั้งนี้ถ้าได้รับการศึกษาในระดับสูงยิ่งขึ้นเท่าใด ก็จะใช้ภาษาไทยมากขึ้นเท่านั้น และในทางตรงกันข้ามการใช้ภาษาเขมรท้องถิ่นของตนอาจลดลงไป ขึ้นอยู่กับลักษณะหน้าที่การงานและความจำเป็นในการใช้ภาษาประจำวัน (สุวิไล เปรมศรีรัตน์; และ โสภนา ศรีจำปา. 2539 : 1) สอดคล้องกับคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ที่กล่าวโดยสรุปว่า ประชากรในจังหวัดสุรินทร์ นอกจากจะใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติในการติดต่อสื่อสารและเป็นภาษาราชการแล้ว ประชากรในจังหวัดสุรินทร์ยังใช้ภาษาท้องถิ่นเขมร ลาว และส่วยเป็นภาษาที่ 1 ควบคู่กับภาษาไทยด้วย ซึ่งอัตราการใช้ภาษาถิ่นนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น การประมาณการของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลเมื่อปี พ.ศ. 2531 ประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ ใช้ภาษาเขมรเหนือเป็นภาษาที่ 1 ประมาณร้อยละ 80 ของประชากรและจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2536 พบว่าประชากรที่ใช้ภาษาเขมรเหนือเป็นภาษาที่ 1 ประมาณร้อยละ

50 ภาษาส่วยหรือภาษากวย ร้อยละ 30 ภาษาลาว ร้อยละ 12 เชื้อสายจีนและอื่น ๆ ร้อยละ 8 (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 78)

โดยปกติของภาษานั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเป็นธรรมชาติเหมือนสิ่งมีชีวิตทั่วไป คือมีทั้งเกิดขึ้นใหม่และสูญหายไปตลอดเวลา ภาษาเขมรถิ่นไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน อัตราการใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยของประชากรในจังหวัดสุรินทร์นั้นมีแนวโน้มลดลง ในอนาคตถ้าหากภาษาถิ่นใดมีผู้ใช้น้อยลงอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นเหตุให้ภาษาถิ่นนั้นเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไปได้ ดังที่มณี พยอมยงค์ ได้กล่าวโดยสรุปว่า ภาษาไทยมีคำมากขึ้นแต่ภาษาถิ่นสูญสิ้นไปหรือเกิดหลอมรวมเป็นภาษาไทยจนหมดสิ้น ซึ่งให้เห็นชัดถึงอิทธิพลของภาษา อิทธิพลทางการเมืองการปกครองและอิทธิพลของวิทยาการสมัยใหม่ เพราะอิทธิพลของภาษานั้น หากประชาชนในภูมิภาคใดตั้งอยู่ในฐานะผู้ปกครองในถิ่นของตนและถิ่นอื่นย่อมจะใช้ภาษาของตนเข้าครอบครองประชาชนในถิ่นอื่น ทำให้ภาษาถิ่นนั้นสูญหายไปทีละน้อยและจะสูญหายไปในที่สุด และยังคงกล่าวอีกว่าจากอิทธิพลทางการศึกษาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา รัฐได้มีนโยบายจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาไทย (กลาง) โดยตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. 2464 ทำให้เด็ก ๆ และเยาวชนทั้งประเทศต้องเรียนหนังสือตามหลักสูตรที่เขียนขึ้นจากนักวิชาการศึกษา ส่วนกลางทั้งหมด ภาษาไทยจึงเข้าไปมีอิทธิพลในสมองและอาชญากรรม คือสิ่งที่กระทำการอย่างต่อเนื่อง (มณี พยอมยงค์. 2533 : 8 -16) สอดคล้องกับสุวิไล เปรมศรีรัตน์ ซึ่งได้กล่าวโดยสรุปว่า กลุ่มชาติพันธุ์และภาษานั้นโดยปกติจะไม่ใช้ภาษาหนึ่งจะเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่เสมอเนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของการสื่อสารไร้พรมแดนภาษาใหญ่ ๆ ซึ่งเป็นภาษาราชการหรือภาษานานาชาติจะมีอิทธิพลมาก ภาษาเล็กภาษาน้อยซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นจะอยู่ในภาวะที่เป็นอันตราย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีโอกาที่จะเสื่อมและสูญไปในที่สุด (สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2542 : 271) และนอกจากนี้วารสารยูเนสโก คิริเย ได้กล่าวเกี่ยวกับอันตรายจากภาษาเสื่อมไว้ว่าภาษาราวครึ่งหนึ่งของภาษาพูดในโลกทั้งหมด 6,000 กำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤต อันเนื่องจากแรงกดดันจากภาษากระแสหลัก (อย่างเช่น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และจีน) และนโยบายครอบงำทางภาษาของรัฐบาลต่าง ๆ แม้ว่าโดยธรรมชาติแล้วภาษามีการตายไปเป็นธรรมดา ทว่าในช่วง 300 ปีที่ผ่านมาอัตราการสูญเสียภาษาเพิ่มขึ้นสูงจนน่าวิตก การสูญเสียภาษาพูดเหล่านี้หมายถึงการสูญเสียคลังความรู้ของมนุษย์ครั้งใหญ่ พืชสมุนไพรจำนวนไม่น้อยมีชื่อภาษาพื้นบ้าน หากภาษาและวัฒนธรรมเหล่านี้สูญหายไป ความรู้เกี่ยวกับพืชนั้น ๆ ก็จะสูญหายไปด้วย (วารสารยูเนสโก คิริเย. 2545 : 60) สอดคล้องกับแดเนียล อปรัมส์ และสตีเวน สโตรกัตซ์ แห่งมหาวิทยาลัยคอร์เนล ในนิวยอร์ก ได้กล่าวเกี่ยวกับการสูญหายของภาษาว่า ภาษากว่า 300 ภาษา สูญหายไปจากโลกนี้แล้ว และอีกหลายพันภาษากำลังเผชิญชะตากรรมเดียวกัน ซึ่งนับเป็นการสูญเสียทางภาษาศาสตร์ที่มีความร้ายแรงพอ ๆ กับความหลากหลายทางชีวภาพที่กำลังลดลง (สุดา มั่งมีดี. 2546 : 82 อ้างอิงจากสำนักข่าวเอเอฟพี)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภาษาเขมรถิ่นไทยนั้น เป็นภาษาถิ่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนไทยกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในภาคอีสานตอนใต้ ซึ่งในบริเวณดังกล่าวนี้เคยเป็นที่

อยู่ของชาวเขมรโบราณและชาวเขมรที่อพยพเข้ามาในสมัยหลัง ชาวเขมรเหล่านี้ได้ผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมของชาวกวย กูย หรือส่วย และชาวลาว เนื่องจากชาวเขมรมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นกว่าวัฒนธรรมของชาวกูย และชาวลาว ความเป็นอยู่ของประชากรในจังหวัดสุรินทร์จึงค่อนข้างจะโน้มเอียงไปทางวัฒนธรรมเขมร โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านภาษา ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดสุรินทร์ใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยเป็นภาษาที่ 1 รองลงไปได้แก่ภาษาส่วยและภาษาลาว ซึ่งใช้ควบคู่กับภาษาไทยมาตรฐานอันเป็นภาษาประจำชาติหรือภาษาราชการ แต่อัตราการใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยของประชากรในจังหวัดสุรินทร์นั้นมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐาน อิทธิพลทางการเมืองการปกครองของรัฐที่ต้องการให้คนไทยมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดจนอิทธิพลของภาษานานาชาติและอิทธิพลของวิทยาการสมัยใหม่ จึงทำให้ภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์อยู่ในภาวะที่เป็นอันตราย มีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไปได้ ถึงแม้ภูมินามหรือชื่อจะยังคงอยู่แต่คนทั่วไปอาจไม่ทราบความหมายที่แท้จริง ยกตัวอย่างภูมินามท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ เช่น บ้านสวายจู อ่านว่า บ้าน ซวาย – จู คำว่า สวายจู ในภาษาเขมรถิ่นไทยแปลว่า มะม่วงเปรี้ยว หรือบ้านระเกาว์ อ่านว่า บ้าน ระ - เพา คำว่า ระเกาว์ ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า พักทอง เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาภูมินามท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย การศึกษาในครั้งนี้เป็นการรวบรวมภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ โดยการสอบถามความหมายภูมินามจากผู้รู้ในท้องถิ่นในที่นี่จะเรียกว่า วิทยากร เพื่อศึกษาความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ และจัดทำแผนที่แสดงการกระจายภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ภูมินามในทางภูมิศาสตร์ถือว่าเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งในพื้นที่ การศึกษาภูมินามจะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามกับลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ดิน พืชพรรณและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ และนอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิหลังและประวัติความเป็นมาในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นข้อมูลด้านวิชาการในท้องถิ่นสำหรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อรวบรวมภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์
4. เพื่อจัดทำแผนที่แสดงการกระจายภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์

ความสำคัญในการศึกษาในครั้งนี้

เนื่องจากภาษาเขมรถิ่นไทยเป็นภาษาถิ่นที่ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดสุรินทร์ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ภูมินามต่าง ๆ ส่วนมากจึงมีที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย ในปัจจุบันพบว่าภูมินามหลายคำที่คนในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์เองไม่เข้าใจความหมาย เนื่องจากคำบางคำในภาษาเขมรถิ่นไทยไม่นิยมนำมาใช้พูดในปัจจุบัน เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้าแม้ชื่อจะยังคงอยู่แต่อาจไม่มีผู้ใดทราบความหมายที่แท้จริง การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย โดยการรวบรวมภูมินามทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์เพื่อศึกษาความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ซึ่งจะทำให้ทราบว่าภูมินามใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ดิน พืชพรรณธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ และนอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงภูมิหลังประวัติ ความเป็นมา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ตลอดจนวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ซึ่งจะสะท้อนจากความหมายของภูมินาม และจัดทำแผนที่แสดงการกระจายภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลด้านวิชาการในท้องถิ่นสำหรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งจะยังผลให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในตน สามารถอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนได้มากขึ้น นับเป็นการอนุรักษ์ภาษาถิ่นได้อีกทางหนึ่ง เพราะนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในท้องถิ่นแล้วยังช่วยให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงของภาษา อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาภูมินามทุกอำเภอในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเขตพื้นที่ทั้ง 13 อำเภอ และ 4 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอท่าตูม อำเภอปราสาท อำเภอสังขะ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอรัตนบุรี อำเภอสนม อำเภอสำโรงทาบ อำเภอชุมพลบุรี อำเภอจอมพระ อำเภอกาบเชิง อำเภอลำดวน อำเภอบัวเขต กิ่งอำเภอนมดงรัก กิ่งอำเภอศรีณรงค์ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ และกิ่งอำเภอโนนนารายณ์
2. ใช้ข้อมูลภูมินามท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์จากข้อมูลทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2546 (เล่ม 2) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และข้อมูลที่ปรากฏในแผนที่ L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 จากกรมแผนที่ทหาร
3. ภูมินามที่เป็นชื่อแหล่งน้ำจะศึกษาเฉพาะแหล่งน้ำที่มีชื่อ ปรากฏในแผนที่ L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 จากกรมแผนที่ทหาร
4. ประชากรที่ศึกษาได้แก่ ภูมินามทุกคำที่มีรูป ศัพท์ เสียงและสำเนียงมาจากภาษา

เขมรถิ่นไทยที่ปรากฏในข้อมูลทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2546 (เล่ม 2) จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และข้อมูลจากแผนที่ L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 จากกรมแผนที่ทหาร

5. ตัวแปร

5.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย

5.2 ตัวแปรตาม คือ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หมู่บ้าน สภาพพื้นที่ แหล่งน้ำ ภูเขา พืชพรรณ สัตว์ วัด โบราณสถาน การใช้ที่ดิน วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและอื่น ๆ

ข้อตกลงเบื้องต้นของการศึกษา

1. ความหมายของภูมินามท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยจากวิทยากร ถือว่าถูกต้อง
2. ภูมินามที่มีชื่อและความหมายซ้ำกันจะศึกษาเพียงชื่อเดียว
3. ในการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามเพื่อจัดแยกประเภท หากภูมินามมีความหมายหลายอย่าง การจัดจำแนกประเภทจะพิจารณาความหมายแรกเป็นหลัก
4. ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์นั้น จะวิเคราะห์เฉพาะภูมินามที่มีความหมายบ่งบอกถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อบุคคลจะไม่นำมาวิเคราะห์ เพราะชื่อ บุคคลถือว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์
5. วิทยากรท้องถิ่นที่เป็นผู้บอกความหมายของภูมินามถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ในภาษาเขมรถิ่นไทยเป็นอย่างดี และถือว่าความหมายที่บอกโดยวิทยากรท้องถิ่นถูกต้อง
6. สำหรับภูมินามที่วิทยากรไม่สามารถอธิบายความหมายได้ จะศึกษาความหมายจาก พจนานุกรมภาษาไทย – เขมรถิ่นไทย – เขมรกำพูชา – อังกฤษ, พจนานุกรมเขมร (สุรินทร์) – ไทย – อังกฤษ พจนานุกรมเขมรไทย ฉบับพระยาอนุমানราชชน เล่ม 1-5, นามานุกรมสมุนไพรไทย ลาว เขมร

นิยามศัพท์เฉพาะ

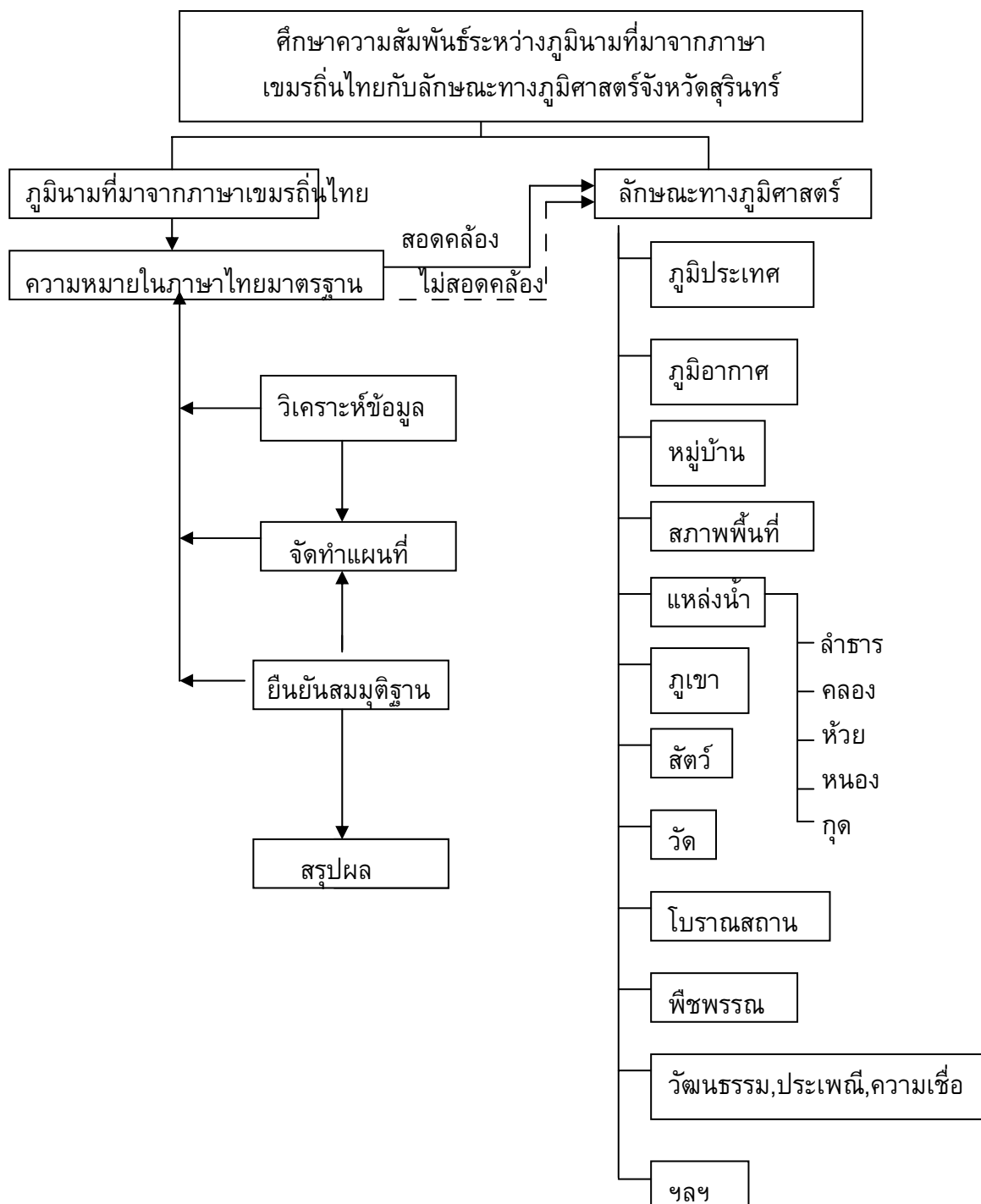
1. ภูมินาม หมายถึง ชื่อที่ใช้เรียกสถานที่ต่าง ๆ ในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย
2. ภาษาเขมรถิ่นไทย หมายถึง ภาษาเขมรที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวันในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
3. ภาษาที่ 1 หมายถึง ภาษาที่บุคคลเริ่มเรียนรู้เป็นภาษาแรก

4. ภาษาไทยมาตรฐาน หมายถึง ภาษาไทยกลางที่ถือว่าเป็นภาษาราชการและภาษาประจำชาติไทย
5. ภาษาเขมรมาตรฐาน หมายถึง ภาษาเขมรกลางที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันในประเทศกัมพูชา
6. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ หมายถึง ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ดิน พืชพรรณ ธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและอื่น ๆ

กรอบแนวความคิด

ภาษาเขมรถิ่นไทยเป็นภาษาถิ่นที่ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดสุรินทร์ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันเป็นภาษาที่ 1 แต่ในปัจจุบันพบว่าอัตราการใช้ภาษาถิ่นของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์มีแนวโน้มลดลง ในอนาคตหากอัตราการใช้ภาษาถิ่นลดลงอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้ภาษาเขมรถิ่นไทยมีโอกาสเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายได้ การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการรวบรวมภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อศึกษาความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ว่าภูมินามเหล่านั้นมีความสอดคล้องหรือไม่กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ซึ่งได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หมู่บ้าน สภาพพื้นที่ ภูเขา แหล่งน้ำ พืชพรรณ สัตว์ วัด โบราณสถาน การใช้ที่ดิน วัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อและอื่นๆ และจัดทำแผนที่แสดงการกระจายภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยเพื่อเป็นข้อมูลด้านวิชาการในท้องถิ่นสำหรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป

กรอบแนวความคิด

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. กฎินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์น่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์
2. การกระจายของกฎินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ แต่ละอำเภอ น่าจะแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ เป็นการรวบรวมภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยเพื่อศึกษาความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ และจัดทำแผนที่แสดงการกระจายภูมินามภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ดังนั้นเพื่อให้เห็นความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ความหมายของภูมินาม
2. ภาษาถิ่น
 - 2.1 ความหมายของภาษาถิ่น
 - 2.2 สาเหตุของที่ทำให้เกิดภาษาถิ่น
 - 2.3 การกระจายของภาษาถิ่นในประเทศไทย
3. ภาษาเขมรถิ่นไทย
4. การกระจายของภาษาเขมรถิ่นไทย
5. การเปลี่ยนแปลงของภาษา
6. ประวัติเมืองสุรินทร์
7. สภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์
8. ลักษณะทางภูมิศาสตร์กับภูมินาม
 - 8.1 ความหมายของวิชาภูมิศาสตร์
 - 8.2 ความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องระหว่างภูมินามกับลักษณะทางภูมิศาสตร์
 - 8.3 ความไม่สัมพันธ์หรือความไม่สอดคล้องกันระหว่างภูมินามกับลักษณะทางภูมิศาสตร์

1. ความหมายของภูมินาม

การศึกษาภูมินาม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Toponymy หมายถึง การศึกษาสถานที่ การศึกษาชื่อของสถานที่ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการทราบประวัติความเป็นมาของสถานที่นั้น หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่น (พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อังกฤษ-ไทย เล่ม 2 L - Z. 2523 : 847) สอดคล้องกับไพฑูรย์ พงศบุตร ที่กล่าวว่า ชื่อภูมิศาสตร์ (Geographical names) หมายถึง วิสามานยนามที่ใช้เรียกสถานที่ทางภูมิศาสตร์ในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยอาจเป็น

สถานที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ เช่น ชื่อภูเขา แม่น้ำ หนองบึง น้ำตก ทะเล แหล่ม อ่าว และเกาะ หรือเกี่ยวข้องกับเขตการปกครอง เช่น ชื่อประเทศ แคว้น จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน หรือเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์อื่น ๆ เช่น ชื่อวนอุทยานแห่งชาติ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น มีคำในภาษาอังกฤษอีก 2 คำ ที่มีความหมายเหมือนกับ Geographical names คือ "Place – names" และ "Toponym" ทั้งสองคำนี้แปลว่า "ชื่อสถานที่" ซึ่งมีผู้บัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยว่า "ภูมินาม" และไพฑูรย์ พงศบุตร ยังได้กล่าวอีกว่า ภูมินามศึกษาให้ประโยชน์ในด้านความรู้เกี่ยวกับความหมายของชื่อสถานที่ต่าง ๆ เพราะคำที่ประกอบกันเป็นชื่อของสถานที่แต่ละคำล้วนมีความหมายในตัวของมันเอง เมื่อนำคำเหล่านี้มารวมกันเป็นชื่อก็ก่อให้เกิดความหมายของชื่อนั้น ๆ ขึ้น นอกจากจะให้ความรู้ในด้านความหมายของชื่อแล้ว ภูมินามศึกษายังให้ประโยชน์ในด้านการทราบประวัติความเป็นมาของชื่อสถานที่ต่าง ๆ ว่า ชื่อนั้น ๆ มีมาตั้งแต่สมัยใด ตั้งขึ้นในโอกาสใด หรือมีการเปลี่ยนแปลงมาอย่างไร (ไพฑูรย์ พงศบุตร. 2542 : 1) และสอดคล้องกับดวงพันธ์ หรรษา ซึ่งได้กล่าวว่า ชื่อเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดที่จะอธิบายถึงที่ตั้งเฉพาะ ชื่อที่ใช้เรียกขานกันนั้น บางสถานที่อาจเรียกขานตามลักษณะที่ตั้งทางกายภาพ ประเพณี สังคม เช่น ชื่อเรียกตามผู้นำต่าง ๆ ได้แก่ สะพานพระปิ่นเกล้า สะพานพระปกเกล้า ถนนตรีเพชร สวนเบญจสิริ เป็นต้น ชื่อสถานที่เรียกตามสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ หุบเขา น้ำ ได้แก่ เมืองชลบุรี เมืองปทุมธานี บ่อยาย ห้วยมุด เป็นต้น ชื่อที่บอกถึงประเพณี สังคม มีหลายแห่งที่เรียกขานตามศาสนา เช่น เขาพระพุทธรบาท เซนต์ (Saints) หรือเรียกตามประวัติศาสตร์ เมืองเอเธนส์ (Athens) และโรม (Rome) หรือเรียกขานตามผู้ตั้งถิ่นฐาน ซึ่งพบว่า มีเมืองหลาย ๆ เมืองในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ที่มีชื่อซ้ำกับชื่อเมืองในประเทศอังกฤษ เป็นต้น หรือเมืองซินซินเนติ (Cincinnati) ในประเทศสหรัฐอเมริกาเปลี่ยนมาจากชื่อเมือง Losantiville เพื่อเป็นเกียรติแก่ซินซินเนตัส(Cincinatus) ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในสงครามปฏิวัติสังคม (Society of revolution war) ชื่อที่ใช้เรียกนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงผลทางการเมืองด้วย (ดวงพันธ์ หรรษา. มปป : 6) และ ปราณี กุลละวณิชย์ ได้กล่าวว่า ชื่อสถานที่ อาทิ ชื่อหมู่บ้าน ชื่อแม่น้ำ ชื่อภูเขา นอกจากจะใช้เป็นเครื่องหมายบ่งบอกหรือกำหนดแหล่งที่อยู่เพื่ออ้างอิงหรือรับรู้ร่วมกันแล้ว ยังให้ข้อมูลอื่น ๆ ที่น่าสนใจหลายอย่าง อาทิ บอกลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านนั่นเอง เช่น บ้านโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา บอกภูมิประเทศที่ตั้งของหมู่บ้านว่าอยู่บนเนิน บอกเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ที่อาศัยอยู่ในแ่งของอาชีพ เช่น บ้านดีทอง บ้านหม้อ นอกจากนี้การตั้งชื่อสถานที่อาจไม่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศ หรือลักษณะอาชีพของคนในสถานที่นั้น แต่อาจตั้งบอกภูมิหลังของผู้ที่อาศัยอยู่ในแหล่งเหล่านั้น เช่น ชื่อเมือง New York บอกให้ทราบว่ารกรากดั้งเดิมของผู้ที่มาอาศัยอยู่แต่แรกนั้นว่ามาจากเมือง York ในประเทศอังกฤษ เมื่อมาตั้งรกรากในเมืองใหม่ก็ให้ชื่อว่า นิวยอร์ก New York การศึกษาชื่อสถานที่ยังอาจจะทำให้เราทราบเรื่องหรือการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นได้ เช่น การศึกษาชื่อเมืองในประเทศอังกฤษทำให้เราทราบว่ามิชนพื้นเมืองเคยอาศัยอยู่ที่ใดบ้าง ชาวโรมันเคยเข้ามายึดครองบริเวณใด เขตใดเป็นเขตที่ฝรั่งเศสเข้ามาอาศัยเพื่อโจมตีอังกฤษได้เป็นต้น (ปราณี กุลละวณิชย์. 2535 :

บทนำ) สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมาวดี ขำหิรัญ ได้กล่าวโดยสรุปว่า ชื่อมักเป็นสิ่งที่แรก ๆ ที่สะดุดความสนใจ เมื่อมีเหตุที่เราต้องไปเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะเรามักจะมีความคิดว่าชื่อจะต้องมีลักษณะที่เป็นตัวแทนของสิ่งนั้น หรือบอกอะไรบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งนั้น การศึกษาสถานที่ เช่น ชื่อของหมู่บ้านเขตท้องที่ใดท้องที่หนึ่งจึงน่าสนใจ และน่าจะให้เห็นลักษณะบางประการของท้องที่นั้น ๆ ซึ่งสะท้อนออกมาจากการใช้ชื่อ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ตลอดจนความเชื่อหรือวัฒนธรรมบางประการของท้องที่นั้น ๆ ทำให้มองเห็นภาพรวมของท้องที่นั้น ๆ ได้ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์; และสุขุมาวดี ขำหิรัญ. 2527 : คำนำ) และนอกจากนี้ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย ได้กล่าวว่า ชื่อเป็นสมมติบัญญัติที่บุคคลในแต่ละกลุ่มกำหนดรับรู้และเข้าใจร่วมกันในช่วงเวลาหนึ่งสมัยหนึ่ง ที่กล่าวว่าช่วงหนึ่งสมัยหนึ่งก็เพราะว่าชื่อทั้งหลายเมื่อกาลเวลาล่วงผ่านไป การรับรู้ความเป็นมา การสื่อความหมาย หรือแม้แต่การเรียกชื่ออาจสูญสิ้นไปจนกระทั่งอาจจะไม่มีใครรู้ถึงที่มาที่ไปของชื่อบางชื่อเลยก็มี สังคมไทยเรานั้นได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมการเรียกชื่อทั้งหลายด้วยวิธีการต่าง ๆ ตั้งแต่ครั้งยังไม่มีลายลักษณ์อักษร ซึ่งก็เชื่อได้อย่างแน่นอนว่าชื่อทั้งหลายทั้งปวง ในสมัยหนึ่งอาจจะมีผู้ถามกันแล้วว่า “ชื่อนั้นชื่อนี้เป็นชื่อของอะไร มีที่มาและมีความหมายอย่างไร” (ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. 2540 : คำนำ (19)) และไพฑูรย์ ปิยะปกรณ ได้กล่าวว่า ภูมินามหรือชื่อเรียกสถานที่ (Place name) เป็นวัฒนธรรมทางด้านภาษาที่มนุษย์ตั้งขึ้นเรียกสถานที่ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของตนเอง (ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ. 2531 : 76) และนอกจากนี้อุดม วโรตม์สิขิตติธ ได้กล่าวว่า การศึกษาภูมินามต่าง ๆ ในประเทศไทยทำให้เราทราบถึงสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับมนุษย์ซึ่งจะสะท้อนมาจากชื่อ มีหลายชื่อที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศ และภูมินามหลายแห่งมีความหมายบ่งบอกถึงความแตกต่างของพื้นที่ ภูมินามต่าง ๆ ในประเทศไทยส่วนมากจะมีที่มาจากขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธ จากการศึกษาพบว่าการยืมคำต่าง ๆ จากประเทศเพื่อนบ้านมาใช้ในการตั้งชื่อซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการติดต่อไปมาหาสู่กัน คำในภาษาไทยท้องถิ่นมักจะมีที่มาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งพบมากในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ภูมินามที่มีความหมายไม่ดีก็มีการเปลี่ยนแปลงชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคลหรือมีความหมายดี ภูมินามมักจะตั้งตามชื่อวัด ชื่อบุคคล ชื่อต้นไม้ พืชพรรณและสัตว์ต่าง ๆ หรือตั้งตามลักษณะของพื้นที่และภูมิบางแห่งจะบ่งบอกให้ทราบถึงการอพยพของผู้คนจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง (อุดม วโรตม์สิขิตติธ. 2543 : 58 – 59) และสมพงษ์ ธงไชย ได้กล่าวไว้ว่า ในกรณีชื่อสถานที่ “ทำไมจึงชื่อเช่นนั้น” เมื่อศึกษาและสืบค้นไปจะพบว่าแต่ละชื่อต่างก็มีที่มาทางประวัติศาสตร์ จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ผู้คน สังคม การเมือง เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ สถานที่แห่งนั้น (สมพงษ์ ธงไชย. 2543 : 56) เสนหา บุญยรักษ์; และทิพย์สุดา นัยทรัพย์ ได้ศึกษาภูมินามจังหวัดพิษณุโลก มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ แม่น้ำ ถ้ำ น้ำตก ภูเขา ถนน ฯลฯ ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้จำแนกที่มาของการตั้งชื่อว่ามีสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ การตั้งชื่อตามต้นไม้ การตั้งชื่อตามนิทานตำนาน การตั้งชื่อตามประวัติศาสตร์บอกเล่า การตั้งชื่อตามเหตุการณ์แรก

ตั้งหมู่บ้าน การตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ การตั้งชื่อตามสัตว์ การตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ การตั้งชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคล และการตั้งชื่อตามสาเหตุอื่น ๆ (เสนาหา บุญยรักษ์; และ ทิพย์สุดา นัยทรัพย์. 2542 : บทคัดย่อ)

จากที่กล่าวมาสรุปความหมายของภูมินามได้ว่า ภูมินามหมายถึง ชื่อที่บุคคลในแต่ละกลุ่มกำหนดรับรู้เข้าใจร่วมกันเพื่ออธิบายถึงที่ตั้งเฉพาะ ภูมินามนั้นส่วนมากจะตั้งตามลักษณะที่ตั้งทางกายภาพ ภูมิหลัง ประวัติความเป็นมา ประเพณี สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่รู้จักกันดีของคนในท้องถิ่น

2.ภาษาถิ่น

แม้ประเทศไทยจะมีภาษาไทยเป็นภาษาราชการและประชาชนไทยสามารถพูดภาษาไทยได้เกือบทุกคน แต่ในความเป็นจริงแต่ละท้องถิ่นของประเทศไทย ยังคงมีภาษาถิ่นไทยดำรงอยู่ แม้ภาษาถิ่นเหล่านั้นจะสามารถเขียนได้ด้วยอักษรภาษาไทย แต่การออกเสียงและความหมายแตกต่างไปจากที่คนต่างถิ่นเข้าใจ หรือบางคนอาจออกเสียงไม่ได้หรือไม่เข้าใจความหมายเลย และแม้ว่าภาษาถิ่นจะเป็นภาษาของคนกลุ่มน้อย แต่ยังคงมีความสำคัญในบริบทของสังคมไทย เพราะทำให้ความเป็นอัตลักษณ์ของคนกลุ่มน้อยยังคงดำรงอยู่ได้ ในที่นี้ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอรายละเอียดของภาษาถิ่นดังนี้

2.1 ความหมายของภาษาถิ่น

ภาษาถิ่นเป็นภาษาที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ดังที่กาญจนา คุ้มณศิริ ได้ให้คำจำกัดความของภาษาถิ่นไว้ว่า ภาษาถิ่น (Dialect) หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ ที่พูดภาษานั้น ๆ อาศัยอยู่ หรือภาษาที่พูดในหมู่ชนชั้นหนึ่งโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังหมายถึงภาษาที่ใช้พูดกันในวงอาชีพหนึ่ง ๆ ก็ได้ (กาญจนา คุ้มณศิริ. 2528 :1) สอดคล้องกับสมทรง บุรุษพัฒน์ ที่กล่าวว่า ภาษาถิ่นเป็นภาษาย่อย (Variety of speech) ที่พูดกันในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง มีความแตกต่างทางด้านเสียง คำศัพท์และไวยากรณ์จากภาษาย่อยที่พูดในบริเวณอื่น ความแตกต่างของภาษาย่อยจะขึ้นอยู่กับท้องถิ่น หากเราเดินทางจากหมู่บ้านหนึ่งไปอีกหมู่บ้านหนึ่ง จะสามารถเห็นความแตกต่างของภาษาซึ่งแตกต่างไปจากหมู่บ้านอื่น บางครั้งความแตกต่างนี้จะมีมาก บางครั้งจะมีน้อย ขึ้นอยู่กับความห่างไกลจากจุดเริ่มต้น เรายังเดินทางไปไกลจากจุดเริ่มต้นเท่าใด ความแตกต่างจะมีมากขึ้นเท่านั้น เราเรียกปรากฏการณ์เช่นนี้ว่า การต่อเนื่องของภาษาถิ่นตามสภาพภูมิศาสตร์ (Gographical dialect continue) (สมทรง บุรุษพัฒน์. 2543 : 2) และนอกจากนี้เรื่องเดช ปันเขื่อนขัตติย์ ได้กล่าวโดยสรุปว่า ภาษาถิ่น ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Dialect เป็นภาษาย่อย (Sub language) ของภาษา (Language) ที่คนส่วนใหญ่พูดกันในแต่ละประเทศหรือใน

แต่ละท้องถิ่นของประเทศ บางที่เรียกว่า ภาษาท้องถิ่น โดยปกติภาษาศาสตร์ จะหมายถึง ภาษาที่พูดแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เจ้าของภาษานั้น ๆ ตั้งหลักแหล่งอยู่ และยังกล่าวอีกว่า ภาษาถิ่น (Dialect) บางที่เรียกว่า ภาษาพื้นเมือง ทั้งนี้เป็นเพราะไม่ได้เป็นภาษาที่ยอมรับกันว่าเป็นภาษามาตรฐาน (Standard language) ของประเทศ ซึ่งที่จริงแล้วภาษามาตรฐานกับภาษาถิ่นนั้นต่างก็เป็นภาษาถิ่นด้วยกัน แต่บังเอิญภาษาถิ่นที่ถือเป็นภาษามาตรฐานพูดอยู่นั้นเป็นที่ตั้งเมืองหลวงของประเทศ ภาษาถิ่นที่พูดกันในเมืองหลวงจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษามาตรฐานไปในที่สุด เช่น ภาษาไทยที่พูดที่กรุงเทพมหานคร นักภาษาต่างถือว่า เป็นภาษาไทยถิ่นหนึ่งของภาษาตระกูลไทย เรียกว่า “ภาษาถิ่นกรุงเทพฯ” (Bangkok Thai dialect) (เรืองเดช ปันเชือนขัตติย์. 2531 : 27 - 28)

ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ภาษาถิ่นเป็นภาษาย่อยของภาษาที่คนส่วนใหญ่พูดกันในแต่ละประเทศหรือในแต่ละท้องถิ่นของประเทศ กล่าวคือ ภาษาถิ่นนั้นไม่ได้เป็นภาษาที่ยอมรับกันว่าเป็นภาษามาตรฐานของประเทศ บางที่เรียกว่า ภาษาท้องถิ่นหรือภาษาพื้นเมือง

2.2 สาเหตุที่ทำให้เกิดภาษาถิ่น

สาเหตุที่ทำให้เกิดภาษาถิ่น สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ ได้กล่าวว่า มีสาเหตุหลายประการดังต่อไปนี้

1) การอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน อาจเนื่องมาจากการหาแหล่งทำมาหากินใหม่ที่เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงจากการเกิดโรคระบาดบ้าง หรือหลบหนีภัยสงครามบ้าง เมื่อขาดการติดต่อเป็นเวลายาวนานก็ยิ่งทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างภาษา การกลายภาษา การยืมภาษามากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อคนอพยพมาอยู่ถิ่นใหม่ก็จะนำภาษาของตนเข้ามาปะปนกับภาษาท้องถิ่นเดิมด้วย ทำให้เกิดรูปแบบของภาษาใหม่ขึ้น

2) การผสมกลมกลืนของเชื้อชาติ เมื่อผู้คนอพยพไปตั้งหลักแหล่งใหม่อาศัยปะปนกับกลุ่มชนดั้งเดิมในพื้นที่ ย่อมเกิดการรับและถ่ายทอดทางวัฒนธรรม เกิดการผสมกลมกลืนของเชื้อชาติ ตลอดจนการผสมกลมกลืนในเรื่องภาษา อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนไปจนในที่สุดกลายเป็นภาษาถิ่นย่อยเกิดขึ้นมากมาย

3) การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมในกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมสูงกว่า ย่อมถ่ายทอดวัฒนธรรมของตนให้แก่กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมต่ำกว่า ดังเช่น ดินแดนสุวรรณภูมิ ในอดีตก่อนที่ไทยจะมีประเทศไทยดังที่เห็นในปัจจุบัน วัฒนธรรมเขมรซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สูงกว่าชนชาติอื่นในเวลาเดียวกันได้มีอิทธิพลถ่ายทอดสู่กลุ่มชนอื่นที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ในด้านศิลป ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรมและภาษา ดังปรากฏคำเขมรหลายคำในคำศัพท์ของไทย และคำบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในวรรณคดีก็เช่นเดียวกัน ได้เข้ามามีอิทธิพลกับคนไทย ภาษาอังกฤษได้เข้ามา

มีอิทธิพลในโครงสร้างภาษาไทย คำศัพท์ใหม่ที่เกิดจากการยืมคำมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ พร้อมกับสภาพที่เปิดรับอิทธิพลของเทคโนโลยีและการสื่อสารสมัยใหม่ในโลกยุคไร้พรมแดน

4) ภาวะทางภูมิศาสตร์ การตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานที่กระจุกกระจายกันไปของกลุ่มชน ตลอดจนการคมนาคมที่ยากลำบากจากภูมิประเทศ ธรรมชาติที่เป็นป่าเขา ทำให้ขาดการติดต่อไปมาหาสู่ซึ่งกันและกันและเมื่อเวลาผ่านไปนานมากขึ้นก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเฉพาะกลุ่มของตน จนกระทั่งในที่สุดไม่สามารถสื่อความเข้าใจระหว่างกลุ่มชนอื่นที่ห่างไกลออกไป

5) ค่านิยมและการสืบทอดทางวัฒนธรรม กลุ่มชนที่มีค่านิยมหวงแหนและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนมากเท่าใด การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางภาษาก็จะเปลี่ยนไปในอัตราที่เชื่องช้ากว่ากลุ่มชนอื่น ความพยายามที่จะรักษาวัฒนธรรมของตน เพื่อให้ดำรงเอกลักษณ์และแสดงประวัติศาสตร์อันยาวนานของท้องถิ่น ทำให้โอกาสที่จะยอมรับวัฒนธรรมอื่นจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่การทำให้เกิดภาษาถิ่นใหม่ขึ้น จึงมีความเป็นไปได้น้อย

6) การเปลี่ยนแปลงภาษาภายใต้เงื่อนไขของเวลา การเปลี่ยนแปลงภาษาอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายใต้เงื่อนไขของเวลาจากช่วงหนึ่งไปสู่อีกช่วงขณะหนึ่งเป็นสิ่งที่สังเกตได้ไม่ค่อยชัดเจนนัก (สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์. 2541 : 7 - 9) สอดคล้องกับเรื่องเดช บันเชือนชัตติย์ ที่กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดภาษาถิ่นว่า มี 3 สาเหตุใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

1) ภูมิศาสตร์อยู่คนละท้องถิ่นขาดการไปมาหาสู่ซึ่งกันและกันเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน ทำให้กลุ่มชนชาติไทยรวมทั้งภาษาของกลุ่มเขาเปลี่ยนแปลงไปเข้ากับคำอุปมาในภาษาไทยว่า “สวนบ่เข้าเป็นหญ้าคา ฟันบ่ไปหาเป็นอื่น” ธรรมชาติของสวนหรือไร่ที่เราปลูกพืชไว้ ถ้าเราไม่ไปดูแลบ่อย ๆ คือนาน ๆ ไปที่หญ้าคา ก็จะขึ้น ธรรมชาติว่าญาติพี่น้องกันถ้าอยู่ไกล ๆ กันไม่ไปมาหาสู่กัน ญาติพี่น้องของเราก็จะกลายเป็นคนอื่น คือไม่เป็นญาติพี่น้องกันไปในที่สุด เช่นเดียวกับคนไทยและภาษาไทย ถ้าต่างถิ่นต่างไม่ไปมาหาสู่กันเป็นเวลานาน ๆ ก็จะกลายเป็นภาษาถิ่นอื่น ๆ ซึ่งไม่เหมือนภาษาดั้งเดิมไปในที่สุด

2) กาลเวลาที่ผ่านไปจากสมัยหนึ่งไปสู่อีกสมัยหนึ่งทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและตามเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไป กล่าวคือมีการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ที่ยากกว่า กระตือรือร้นกว่าและประหยัดเวลากว่า เป็นต้น รวมทั้งมีการบัญญัติศัพท์ใหม่ ๆ ขึ้นใช้ในภาษาของตนสำหรับเรียกสิ่งแปลกและใหม่ หรือไม่ก็ยืมคำศัพท์จากภาษาอื่นที่มีอิทธิพลกว่ามาใช้ เพราะโดยปกติท้องถิ่นหนึ่งกับอีกท้องถิ่นหนึ่งมักจะพบกับสิ่งแปลกและใหม่ เมื่อไปพบสิ่งใหม่ ก็จะตั้งชื่อกับสิ่งนั้นแล้วก็เรียกตาม ๆ กันมา บางครั้งพบว่าถิ่นหนึ่งกับถิ่นหนึ่งซึ่งเคยเป็นถิ่นเดียวกันมาก่อนเมื่อแยกย้ายจากกันไปนาน ๆ หลายชั่วอายุคน ทำให้สิ่งเดียวกันต่างถิ่นก็มี ทั้งนี้อาจจะเพราะลืมชื่อเดิมที่เคยเรียกมาก็เป็นได้ ทำให้ความหมายย้ายที่ไป เช่น ชาวล้านนาโดยทั่วเรียกแมลงปอว่า “ก่าบี่” แต่ชาวไทยยวนที่สระบุรีกลับเรียกผีเสื้อว่า “ก่าบี่” เป็นต้น

3) อิทธิพลของภาษาอื่นที่อยู่ใกล้เคียงซึ่งเป็นชนหมู่มากและมีอิทธิพลกว่า มีการยืมคำศัพท์จากภาษาที่มีอิทธิพลกว่า และเกิดการผสมผสานระหว่างสองภาษาที่อยู่ใกล้กันทำ

ให้เกิดสำเนียงของภาษาใหม่เกิดขึ้น สำเนียงใหม่นี้กลายเป็นภาษาถิ่นหนึ่งต่างหาก คือภาษาถิ่นที่สามซึ่งมีลักษณะสำเนียงไม่เหมือนกับภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง เช่น ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ที่พูดอยู่ในยูนนาน กวางสี ไกวเจา ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาจีนท้องถิ่นซึ่งมีอิทธิพลกว่าทำให้เกิดภาษาถิ่นกลุ่มไทยจีนหลายถิ่นขึ้น และภาษาไทยถิ่นอีสานประสมประสานกับภาษาไทยกลางเกิดเป็นภาษาโคราช เป็นต้น ลักษณะการประสมประสานระหว่างสองภาษาเช่นนี้ ถ้าส่วนประสมทางด้านคำศัพท์ภาษาถิ่นใดมากกว่า ก็จะกลายเป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษาถิ่นนั้น เช่น ภาษาไทยถิ่นใต้ผสมผสานกับภาษาไทยถิ่นกลางเกิดเป็นภาษาสุพรรณขึ้น ลักษณะการประสมประสานนั้นจะมีคำศัพท์และสำเนียงกลายมาเป็นสำเนียงหนึ่งต่างหากซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาไทยกลางมากกว่าภาษาไทยถิ่นใต้ เป็นต้น ภาษาไทยถิ่นสุพรรณจึงถือว่าเป็นภาษาถิ่นหนึ่งของภาษาไทยกลาง มิใช่ภาษาถิ่นของภาษาไทยถิ่นใต้ (เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์. 2531 : 33 - 35)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดภาษาถิ่นนั้นเกิดจากการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน ภาวะทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ห่างไกลกัน การขาดการติดต่อกันไปมาหาสู่กันเป็นเวลานาน กาลสมัยและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ตลอดจนอิทธิพลของภาษาอื่นที่อยู่ใกล้เคียงซึ่งมีอิทธิพลกว่าและเกิดการประสมประสานระหว่างภาษาทำให้เกิดเป็นภาษาถิ่นขึ้น จึงกลายเป็นคนละกลุ่มมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกันออกไป

2.3 การกระจายของภาษาถิ่นในประเทศไทย

ประเทศไทยประกอบด้วยประชากรหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ จึงทำให้มีผู้พูดหลากหลายภาษาโดยเฉพาะภาษาถิ่น หรือภาษาพื้นเมือง ซึ่งกระจุกกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ ดังที่อิสระ ชูศรี และ เอกพงศ์ สุวรรณเกสร ได้ศึกษาวิจัยภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย โดยจัดทำแผนที่ภาษา พบว่า ในประเทศไทยมีภาษาทั้งสิ้นมากกว่า 60 กลุ่ม (อิสระ ชูศรี; และ เอกพงศ์ สุวรรณเกสร. 2545 ; 13) สอดคล้องกับการศึกษาของชลิดา โรจนวัฒนภูมิ ที่ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทย 4 ถิ่น : การศึกษาเชิงจำกัด การศึกษาเรื่องนี้มีจุดประสงค์ที่จะกำหนดเขตของภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ภาษา โดยใช้เกณฑ์ความแตกต่างทางด้านศัพท์ หน่วยอรรถที่นำมาศึกษามีจำนวน 6 หน่วย ซึ่งได้รับการคัดเลือกแล้วว่ามีคุณสมบัติสำคัญ คือประกอบด้วยศัพท์ประจำถิ่น 4 ศัพท์ อย่างไรก็ตามหลังจากการวิเคราะห์ พบว่า 2 ใน 6 หน่วย ขาดคุณสมบัติตามกำหนด จึงต้องตัดออกจากขั้นตอนการวิเคราะห์เพื่อนำผลมากำหนดเขตภาษา การเก็บข้อมูลทำโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังทุกอำเภอในประเทศไทย คือจำนวนทั้งสิ้น 667 อำเภอ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด โดยการใช้เกณฑ์ทางด้านศัพท์พบว่าสามารถกำหนดเขตของภาษาไทยถิ่นทั้งสิ้นทั้ง 4 ภาษาได้แก่ เขตภาษาไทยถิ่นเหนือ เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน และเขตภาษาไทยถิ่นใต้ พร้อมกันนี้ยังพบบริเวณรอยต่อของภาษาอีก 6 แห่งด้วย เมื่อเปรียบเทียบเขตของภาษาไทยถิ่นกับเขตของภาคทั้ง 4 ตามเกณฑ์การปกครอง

อันได้แก่ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ พบว่าไม่ได้ครอบคลุมพื้นที่เดียวกันเสียทีเดียว (ชลิดา โรจนวัฒนวุฒิ. 2533 : บทคัดย่อ) รุ่งอรุณ ที่ชุมชนหเสถียร และวิไลวรรณ สมโสภณ ได้ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์จังหวัดเลย งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์การใช้คำศัพท์แทนหน่วยความหมาย และพิจารณาการกระจายคำศัพท์ในท้องที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเลย แล้วนำผลการวิเคราะห์นั้นไปทำแผนที่ภาษา เพื่อกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาว่า ในจังหวัดเลยมีการใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นอีสาน อยู่บริเวณใดบ้าง โดยใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนในจังหวัดเลยที่สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 452 โรง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 339 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 75 หน่วยย่อยที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งสิ้น 30 หน่วยย่อย มีเกณฑ์ในการคัดเลือกหน่วยย่อยสองประการคือ ประการที่หนึ่ง เป็นหน่วยย่อยที่ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นเหนือ ใช้แทนศัพท์ที่แตกต่างกัน ประการที่สอง เป็นหน่วยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามรู้จัก และเข้าใจความหมายเป็นอย่างดี ประกอบด้วยคำนาม และคำที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ มิใช่คำที่ยืมมาจากภาษาอื่น หรือมิใช่คำที่เกี่ยวข้องกับความคิดในสังคมสมัยใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในจังหวัดเลยไม่มีแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่น เพราะผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า จังหวัดเลยมีอัตราการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานสูงที่สุดทั่วทั้งจังหวัด กล่าวคือ ในจำนวนจุดเก็บข้อมูลทั้งหมด 339 จุด มีเพียง 5 เท่านั้นที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานเพียงภาษาเดียว มีจุดเก็บข้อมูลที่ใช้ภาษาม้ง 1 จุด คือบ้านตูป้อ ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย และมีจุดเก็บข้อมูลที่ใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาไทยถิ่นอีสานร่วมกัน 4 จุด คือที่บ้านบึงผักก้าม ตำบลวังสะพุง บ้านนาบอน ตำบลนาซาว อำเภอเซียงคาน และบ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ กิ่งอำเภอนาดวง ส่วนจุดเก็บข้อมูลที่เหลือจำนวน 334 จุด ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานเพียงภาษาเดียว (รุ่งอรุณ ที่ชุมชนหเสถียร ; และ วิไลวรรณ สมโสภณ. 2537 : บทคัดย่อ) พยอม แพงชาติ ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร วิทยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสำรวจคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร ในด้านการแปร การกระจายคำศัพท์ และบริเวณการใช้คำศัพท์ของภาษาไทยถิ่น เพื่อนำการศึกษามาทำแผนที่ภาษา ซึ่งจะช่วยให้ทราบความแตกต่างของภาษาถิ่นที่ใช้ในจังหวัดยโสธร วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยหน่วยย่อยที่เป็นหน่วยของความหมายที่มีคำศัพท์ใช้ในความหมายนั้นมากกว่าหนึ่งคำศัพท์ในการวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยย่อยจำนวน 50 หน่วยย่อย หน่วยย่อยที่ใช้แบบสอบถามได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เบื้องต้นและเป็นตัวแทนของคำศัพท์ที่ใช้ในอำเภอทั้ง 8 อำเภอ และ อีก 1 กิ่งอำเภอในจังหวัดยโสธร ซึ่งนำไปสอบถามผู้บอกภาษา 636 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน รวม 1,272 คน ผลการวิจัยพบว่า การกระจายของคำศัพท์ที่ใช้แทนหน่วยย่อยเดียวกันทั้ง 50 หน่วยย่อย ไม่ปรากฏการรวมตัวในบริเวณใดบริเวณหนึ่งอย่างชัดเจน ดังนั้นการแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร จึงใช้วิธีการพิจารณาจำนวนคำศัพท์ที่มีอัตราการใช้สูงสุดแต่ละอำเภอใช้ตรงกัน สามารถแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในอำเภอเมือง อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย

อำเภอค้อวัง อำเภอทรายมูล อำเภอกุดชุม อำเภอป่าดัว อำเภอเลิงนกทา ในเขตพื้นที่ตำบล
 สามัคคี ตำบลสามแยก ตำบลสวาท ตำบลสร้างมิ่ง ตำบลศรีแก้ว และกิ่งอำเภอไทยเจริญ กลุ่มที่
 2 ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นผู้ไทย ที่ใช้ในอำเภอเลิงนกทา ในเขตพื้นที่ตำบลห้อง
 แสง ตำบลกุดเชียงหมี ตำบลบุงคำ ตำบลโคกสำราญ และตำบลกุดแห่ (พยอม แพงชาติ.
 2540 : บทคัดย่อ) ปิยวรรณ ภูวชินพงศ์ ได้ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัด
 ร้อยเอ็ด วิทยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสำรวจคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดใน
 ด้านการแปร การกระจายคำศัพท์ และบริเวณการใช้คำศัพท์ของภาษาไทยถิ่น เพื่อนำผล
 การศึกษามาทำแผนที่ทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้ทราบความแตกต่างของภาษาถิ่นที่ใช้ในจังหวัด
 ร้อยเอ็ด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยหน่วยรรถที่เป็นหน่วยของ
 ความหมายที่มีคำศัพท์ใช้ในความหมายนั้นมากกว่าหนึ่งคำศัพท์ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยรรถ
 จำนวน 50 หน่วยรรถ หน่วยรรถที่ใช้ในแบบสอบถามได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น
 และเป็นตัวแทนของคำศัพท์ที่ใช้ในอำเภอทั้ง 17 อำเภอและอีก 2 กิ่งอำเภอ ในจังหวัดร้อยเอ็ด
 ซึ่งนำไปสอบถามผู้บอกภาษา 192 ตำบล ตำบลละ 3 หมู่บ้านละ 2 คน รวม 1,152
 ผลการศึกษาพบว่าภาษาไทยถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด มีการกระจายของศัพท์อย่างเป็นระบบ 41 หน่วย
 รรถ ทั้ง 41 หน่วยรรถที่สามารถแสดงความแตกต่างของการใช้คำศัพท์แต่ละหน่วยรรถ
 ฉะนั้นภาษาไทยถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาถิ่นที่ใช้ใน
 อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพนทอง อำเภอเมยวดี อำเภอเสลภูมิ กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ภาษาถิ่นที่ใช้ใน
 อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอพนมไพร อำเภอโพนทราย และกิ่งอำเภอหนองฮี กลุ่มที่ 3 ได้แก่
 ภาษาถิ่นที่ใช้ในอำเภอรวัชบุรี และกลุ่มที่ 4 ได้แก่ ภาษาถิ่นที่ใช้ในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอ
 จังหาร อำเภอศรีสมเด็จ อำเภोजตุรพักตรพิมาน อำเภออาจสามารถ อำเภอเมืองสรวง
 อำเภอปทุมรัตน์ อำเภอเกษตรวิสัย และอำเภอเชียงขวัญ (ปิยวรรณ ภูวชินพงศ์. 2540 :
 บทคัดย่อ) สมทรง บุรุษพัฒน์ ได้ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์
 งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาความแตกต่างของการใช้คำศัพท์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อกำหนด
 แนวแบ่งเขตภาษา การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยจำนวนหน่วยรรถ 45 หน่วย
 เก็บข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านจำนวน 1,070 หมู่บ้านได้รับแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์
 และหลังจากได้รับการคัดเลือกแล้วเหลือจำนวน 756 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย
 การวิเคราะห์คำศัพท์ การกำหนดหลักเกณฑ์พิจารณาแนวโน้มการใช้ภาษาไทยถิ่นของแต่ละหมู่บ้าน
 และการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิสำเนา และการใช้ภาษา ผลพลอยได้จากงานวิจัยนี้คือ การ
 จัดทำแผนที่ภาษาของชนกลุ่มต่าง ๆ นอกเหนือจากภาษาไทยถิ่น ผลการวิจัยได้แสดงออกมาในรูป
 ของแผนที่ จากลักษณะการกระจายของคำศัพท์และจากการพิจารณาตัดสินว่าหมู่บ้านใดใช้
 ภาษาไทยถิ่นใด ภาษาไทยถิ่นกลางมีปริมาณการใช้มากที่สุด และใช้กันทั่วไปทั้งจังหวัด บริเวณที่
 มีการใช้ภาษาไทยถิ่นกลางหนาแน่นได้แก่ อำเภอชนแดน อำเภอบึงสามพัน กิ่งอำเภอวังโป่ง
 อำเภอวิเชียรบุรี กิ่งอำเภอเขาค้อ อำเภอศรีเทพ และอำเภอหนองไผ่ ในบริเวณเหล่านี้จะมีการใช้
 ภาษาไทยถิ่นอีสานปะปนอยู่ด้วยเป็นส่วนน้อย ภาษาไทยถิ่นอีสานนี้ส่วนใหญ่จะพูดโดยประชากรที่

อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การใช้ภาษาไทยถิ่นกลางหนาแน่นในบริเวณเหล่านี้เป็น เพราะมีประชากรที่อพยพมาจากภาคกลาง และภาคเหนือซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นจังหวัดพิจิตรและ นครสวรรค์ เหนือบริเวณเหล่านี้เป็นแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางและอีสาน อำเภอที่อยู่เหนือ แนวแบ่งเขตและมีปริมาณการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานหนาแน่นได้แก่ อำเภอหล่มเก่า อำเภอหล่มสัก และกิ่งอำเภอน้ำหนาว บริเวณนี้เป็นบริเวณที่ประชากรท้องถิ่นดั้งเดิมอาศัยอยู่และภาษาไทยถิ่น อีสานที่พูดเป็นภาษาท้องถิ่นเรียกว่า ภาษาหล่ม ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาว เวียงจันทน์ เพราะ บรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ ในบริเวณนี้จะมีการอพยพจากจังหวัดอื่น เข้ามาน้อยมาก และมีการใช้ภาษาไทยถิ่นกลางปะปนอยู่ด้วย ภาษาไทยถิ่นเหนือมีปริมาณการใช้น้อยมาก ใช้พูด โดยกลุ่มไทยวนที่อพยพจากจังหวัดอื่น เช่น จังหวัดสระบุรี เป็นต้น (สมทรง บุรุษพัฒน์. 2535 : บทคัดย่อ) ปรัชญา อาภากุล ได้ศึกษาแผนที่ภาษาจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจภาษาที่ใช้พูดในจังหวัดปัตตานี และนราธิวาส และ ศึกษาว่าแต่ละภาษามีพื้นที่ภาษาอยู่ในบริเวณใด แล้วนำผลที่ได้มาทำแผนที่ภาษาจังหวัดปัตตานี และนราธิวาส ข้อมูลในการวิจัยได้จากการส่งแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย หน่วยย่อยจำนวน 50 หน่วยย่อย ซึ่งมีการใช้ศัพท์ที่แตกต่างกันในภาษาที่ศึกษาทางไปรษณีย์ไปยังอาจารย์ใหญ่ของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดของทั้งสองจังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 188 โรงเรียน แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 81.62 ของแบบสอบถามทั้งหมด ผลการวิจัยแสดงว่าในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส มีภาษาที่ประชาชนใช้ในการติดต่อสื่อสารกันอยู่ 3 ภาษา คือ ภาษามลายูถิ่น (ปัตตานี) ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ โดย สามารถกำหนดพื้นที่ภาษาได้เป็น 7 พื้นที่ คือ 1. พื้นที่ภาษามลายูถิ่น มีอาณาบริเวณ ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส 2. พื้นที่ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ซึ่งอยู่ใน 2 ตำบลในอำเภอโคกโพธิ์และกิ่งอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี 3. พื้นที่ภาษาไทยถิ่นตากใบ ซึ่ง อยู่ใน 3 ตำบลในอำเภอตากใบ อำเภอสุไหงปาดี และอำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส 4. พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ซึ่งอยู่ใน 14 ตำบลในอำเภอโคกโพธิ์ อำเภอ หนองจิก และกิ่งอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี และอีก 5 ตำบล ซึ่งกระจายอยู่ในอำเภอรือเสาะ อำเภอระแงะ อำเภอสุไหงโก-ลก และอำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส 5. พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับ ภาษาถิ่นตากใบ ซึ่งอยู่ใน 7 ตำบลในอำเภอตากใบ และอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส กับอีก 2 ตำบลในอำเภอสายบุรี และกิ่งอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี 6. พื้นที่ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปกับ ภาษาไทยถิ่นตากใบ ซึ่งอยู่ใน 2 ตำบลในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ซึ่งอยู่ใน 5 ตำบลใน อำเภอปะนาเระและอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี กับอีก 1 ตำบลในอำเภอศรีสาคร จังหวัด นราธิวาส (ปรัชญา อาภากุล. 2538 : บทคัดย่อ) จันทนา ศักดานุวัฒน์วงศ์ ได้ศึกษาแผนที่ภาษา จังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว จุดประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ การเสนอแผนที่ภาษาของ จังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว โดยใช้เกณฑ์ด้านคำศัพท์ แต่เนื่องจากคาดว่า ในบริเวณที่ศึกษา ใช้ทั้งภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยโคราช ซึ่งใช้ศัพท์เหมือนกัน ผู้วิจัยจึงใช้การศึกษา วรรณยุกต์เพื่อจำแนกภาษา 2 ภาษานี้ออกจากกัน ข้อมูลในการวิจัยได้จากการส่งแบบสอบถาม

ทางไปรษณีย์ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยรรถจำนวน 30 หน่วยรรถที่ใช้ศึกษาศัพท์ และคำที่ใช้ทดสอบวรรณยุกต์ในช่อง BI – CI CI – C2 และ C3 – C4 รวม 20 คู่ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 116 โรงเรียน แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 89.65 ของแบบสอบถามทั้งหมด ผลการศึกษาแสดงว่าในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว มีภาษาที่ใช้พูดอยู่ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยโคราช และภาษาเขมร พื้นที่ที่พูดภาษาเหล่านี้แบ่งได้ 6 เขต เรียงลำดับจากเขตภาษาที่ครอบคลุมพื้นที่จากมากไปหาน้อย คือ 1. เขตภาษาไทยถิ่นกลาง มีพื้นที่ครอบคลุมจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว 2. เขตภาษาไทยถิ่นกลางมีพื้นที่ครอบคลุมทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัดปราจีนบุรี 3. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสาน มีพื้นที่อยู่ 6 ตำบลในจังหวัดปราจีนบุรี กับอีก 9 ตำบลในจังหวัดสระแก้ว 4. เขตภาษาไทยโคราช มีพื้นที่อยู่ 2 ตำบลในจังหวัดปราจีนบุรี กับอีก 9 ตำบลในจังหวัดสระแก้ว 5. เขตภาษาเขมร มีพื้นที่อยู่ 2 ตำบลในอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย 6. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาเขมร มีพื้นที่อยู่ 1 ตำบลในอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว (จันทนา ศักดานุวัฒน์วงศ์. 2538 : บทคัดย่อ) เปรมินทร์ คาระวี ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยและภาษามลายู ในเขต 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย มีจุดประสงค์อยู่ 2 ประการคือ เพื่อทำแผนที่ภาษาศาสตร์และแสดงการกระจายคำศัพท์ภาษาไทยและภาษามลายูในเขต 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย และกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาไทยและภาษามลายูในเขตพื้นที่วิจัยนี้ การเก็บข้อมูลในการวิจัยนี้ กระทำโดยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยหน่วยรรถจำนวน 75 หน่วยรรถ โดยออกแบบเป็นคำถาม 75 คำถาม แต่ละคำถามมีตัวเลือก 3 ตัวเลือก คือ ตัวเลือกภาษาไทย ภาษามลายู และภาษาเขมร ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ผู้นำหมู่บ้านจำนวน 2,680 คน ผลการศึกษาพบว่า มีหมู่บ้านที่มีผู้พูดภาษาไทยอยู่ในพื้นที่ศึกษาจำนวน 1,285 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 47.95 ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล มีหมู่บ้านที่มีผู้พูดภาษามลายูอยู่ในพื้นที่ศึกษาจำนวน 1,395 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 52.05 ซึ่งส่วนใหญ่ อยู่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส สำหรับความหลากหลายของศัพท์ที่แทนหน่วยรรถแต่ละหน่วยรรถนั้น สามารถแสดงให้เห็นได้โดยการจัดกลุ่มหน่วยรรถโดยอาศัยจำนวนศัพท์ที่แทนแต่ละหน่วยรรถมาเป็นเกณฑ์จำแนก ซึ่งสามารถแบ่งหน่วยรรถออกเป็น 12 กลุ่มคือ หน่วยรรถที่มีศัพท์ 2 ศัพท์ จำนวน 3 หน่วยรรถ, หน่วยรรถที่มีศัพท์ 3 ศัพท์ จำนวน 15 หน่วยรรถ, หน่วยรรถที่มีศัพท์ 4 ศัพท์ จำนวน 15 หน่วยรรถ, หน่วยรรถที่มีศัพท์ 5 ศัพท์ จำนวน 16 หน่วยรรถ, หน่วยรรถที่มีศัพท์ 6 ศัพท์ จำนวน 10 หน่วยรรถ, หน่วยรรถที่มีศัพท์ 7 ศัพท์ จำนวน 2 หน่วยรรถ, หน่วยรรถที่มีศัพท์ 8 ศัพท์ จำนวน 4 หน่วยรรถ, หน่วยรรถที่มีศัพท์ 9 ศัพท์ จำนวน 1 หน่วยรรถ, หน่วยรรถที่มีศัพท์ 10 ศัพท์ จำนวน 4 หน่วยรรถ, หน่วยรรถที่มีศัพท์ 11 ศัพท์ จำนวน 1 หน่วยรรถ, หน่วยรรถที่มีศัพท์ 12 ศัพท์ จำนวน 3 หน่วยรรถ, และหน่วยรรถที่มีศัพท์ 20 ศัพท์ จำนวน 1 หน่วยรรถ พื้นที่ของการวิจัยนี้แบ่งได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ส่วน

ที่สามารถกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาได้ซึ่งเป็นบริเวณของจังหวัดสตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส บางส่วน กล่าวคือ เมื่อนำเส้นแบ่งเขตภาษาดังกล่าวทั้ง 75 เส้น ทับกันอย่างสนิท และสามารถกำหนดเป็นแนวแบ่งเขต (Bundles of isoglosses) ภาษาไทยและภาษามลายูได้เป็น 5 เส้น และส่วนที่ไม่สามารถกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาได้ ซึ่งได้แก่พื้นที่บางส่วนของจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส ซึ่งพบว่าการพูดที่กระจัดกระจายของภาษาไทยทั่วบริเวณ นอกจากนี้ยังพบว่า ภาษามลายูในพื้นที่ที่ทำการศึกษามีการแบ่งออกเป็น 2 ถิ่นใหญ่ คือภาษามลายูถิ่นสตูล และภาษามลายูถิ่นปัตตานี และพบว่ามีภาษาเขมรและภาษาดากไพบในจังหวัดนราธิวาสและภาษาชาวเล (Urak Lawoi) ในจังหวัดสตูล (เปรมินทร์ คาระวี. 2544 : บทคัดย่อ) งานวิจัยของสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ ได้ศึกษาแผนที่ภาษาศาสตร์จังหวัดราชบุรี มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาว่าในจังหวัดราชบุรีมีการใช้ภาษาใดเพื่อหาลักษณะชุมชนภาษาของแต่ละหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดราชบุรีมีชุมชนภาษา 4 ประเภท ดังนี้ 1. ชุมชนภาษาเดียวมีจำนวน 843 หมู่บ้าน ได้แก่ชุมชนภาษาไทยซึ่งมีจำนวนมากที่สุด รองลงไปคือ ชุมชนภาษาไทยยวน ชุมชนภาษาลาวเวียง ชุมชนภาษามอญ ชุมชนภาษากะเหรี่ยง ชุมชนภาษาลาวครั่ง ชุมชนภาษาลาวโซ่งและชุมชนภาษาเขมรลาวเดิม 2. ชุมชนสองภาษามีจำนวน 79 หมู่บ้าน ได้แก่ ชุมชนภาษาไทยร่วมกับภาษาลาวเวียง ชุมชนภาษาไทยร่วมกับภาษาไทยยวน ชุมชนภาษาไทยร่วมกับภาษาลาวครั่ง ชุมชนภาษาไทยร่วมกับภาษาเขมรลาวเดิม ชุมชนภาษาไทยร่วมกับภาษามอญ ชุมชนภาษาไทยร่วมกับภาษากะเหรี่ยง และชุมชนภาษาไทยร่วมกับภาษาลาวโซ่ง 3. ชุมชนสามภาษามีจำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ ชุมชนภาษาไทยร่วมกับภาษาลาวเวียงและภาษาไทยยวน 4. ชุมชนภาษาที่มีปัญหาได้แก่ ชุมชนภาษาที่ใช้ศัพท์และเสียงไม่เข้าเกณฑ์ จำนวน 8 หมู่บ้าน ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดราชบุรีมีส่วนสัมพันธ์กับชุมชนภาษากล่าวคือ เขตเทือกเขาสูงทางทิศตะวันตกและทิศตะวันตกเฉียงใต้จะมีชุมชนภาษากะเหรี่ยง ส่วนชุมชนภาษาอื่น ๆ จะอยู่ในเขตที่สูงและเนินเขาตอนกลางรวมทั้งเขตที่ราบลุ่มทางทิศตะวันออกของจังหวัด (สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. 2545 : บทคัดย่อ) วรรณ เทียนมี ได้ศึกษาการกระจายของภาษาภายในประเทศไทย พบการกระจายของภาษาภายในประเทศไทย บริเวณภาคอีสานตอนใต้ในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี สุรินทร์ ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์ เพื่อสำรวจจำนวนประชากรที่พูดภาษาภายในประเทศไทย และจัดแบ่งภาษาภายในตามถิ่นต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดทำแผนที่ภาษา(วรรณ เทียนมี. 2536 : บทคัดย่อ) และ สุนทร วรหาร ได้ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการแปร และการกระจายของคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร เมื่อนำผลการศึกษามาทำแผนที่ทางภาษา ซึ่งจะทำให้ทราบความแตกต่างของภาษาถิ่นที่ใช้ในจังหวัดมุกดาหาร วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยหน่วยย่อยที่เป็นความหมายของคำที่เป็นคำศัพท์พื้นฐาน ที่เป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ที่มีรูปศัพท์แปรตั้งแต่ 3 รูปขึ้นไป จำนวน 50 หน่วยย่อย นำไปสอบถามผู้บอกภาษาซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้และใช้ภาษาถิ่นในตระกูลไทในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดมุกดาหารจำนวน 7 อำเภอ ทุกหมู่บ้านหมู่บ้านละ 2 คน จำนวน 455 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า สามารถแบ่งเขตภาษาถิ่นจากกลุ่มของเส้นแบ่งเขตคำศัพท์ที่กระจาย

อย่างเป็นระบบจำนวน 39 เส้น คือ กลุ่มภาษาถิ่นอีสาน ซึ่งได้แก่ อำเภอมือง อำเภอดอนตาล อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอคำชะอี และอำเภอหว้านใหญ่ และกลุ่มภาษาถิ่นผู้ไทยได้แก่ อำเภอคงหลวงและอำเภอหนองสูง(สุนทร วรหาร. 2540 : บทคัดย่อ)

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นว่าประเทศไทยนั้นมีความหลากหลายของภาษาถิ่นกระจายอยู่ทุกภูมิภาค ทั้งในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ แต่ละภาคมีภาษาเล็ก ภาษาน้อย หรือภาษาถิ่นแตกต่างกันไปตามกลุ่มชาติพันธุ์

3. ภาษาเขมรถิ่นไทย

เขมรถิ่นไทย เป็นชื่อเรียกภาษาเขมรและผู้ที่พูดภาษาเขมรซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่บางส่วนของประเทศไทย ดังที่ประกอบ ผลงาม ได้กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทยว่า โดยทั่วไป ชาวเขมรถิ่นไทย เรียกตนเองว่า “คแมร” (การออกเสียงคำว่า “คแมร” จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ถิ่น ในเขตจังหวัดสุรินทร์จะออกเสียงพยัญท้าย (r) ร ชัดเจน แต่ในบางเขตของจังหวัดศรีสะเกษ บุรีรัมย์ ฉะเชิงเทรา และจันทบุรี จะออกเสียงเป็น “คแม”) แต่หากจะบ่งบอกถึงถิ่นของภาษาและชาติพันธุ์ ชาวเขมรถิ่นไทยจะเรียกภาษาและชาติพันธุ์ของตนเองว่า “คแมร - ลือ” ซึ่งแปลว่า “เขมรสูง” เรียกภาษาเขมรและชาวเขมรในประเทศกัมพูชาว่า “คแมร - กรอม” แปลว่า “เขมรต่ำ” และเรียกคนไทยที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ว่า “ซีม” ซึ่งตรงกับคำว่า “สยาม” ในประเทศไทย คำว่า เขมรถิ่นไทย เป็นชื่อทางวิชาการซึ่งนักภาษาศาสตร์จากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล และนักวิชาการท้องถิ่นที่พูดภาษาเขมรเป็นภาษาแรกในจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ ได้กำหนดขึ้นในงานประชุมการจัดตั้งระบบการเขียนภาษาเขมรด้วยอักษรไทย ซึ่งจัดประชุม 3 ครั้ง คือในปี พ.ศ 2529, 2530, 2531 ที่จังหวัดสุรินทร์ โดยที่ประชุมเห็นพ้องให้ใช้คำว่า “เขมรถิ่นไทย” เพื่ออ้างถึงภาษาเขมรและผู้ที่พูดภาษาเขมรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย (ประกอบ ผลงาม. 2538 : 1)

ภาษาเขมรถิ่นไทย เป็นภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้านที่พูดอยู่ในบางบริเวณของประเทศไทย ดังที่สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ได้กล่าวโดยสรุปว่า ภาษาเขมรเป็นภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขาย่อยมอญเขมร มีผู้พูดในราชอาณาจักรกัมพูชา ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศไทย คนที่พูดภาษาถิ่นเขมรในประเทศไทยจะเรียกภาษาเขมรที่พูดในราชอาณาจักรกัมพูชาว่า เขมรต่ำ (คแมรกรอม) และเรียกภาษาเขมรที่พูดในประเทศไทยว่า เขมรสูง (คแมรลือ) ทั้งนี้เนื่องจากสภาพภูมิประเทศ แผ่นดินภาคอีสานของไทยเป็นที่ราบสูง ส่วนแผ่นดินของราชอาณาจักรกัมพูชาอยู่ในเขตพื้นที่ต่ำกว่า (สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2541 : 20) สอดคล้องกับเรื่องเดช ปันเขียน ขัตติย์ ที่กล่าวว่า ภาษาเขมรเป็นภาษาที่เก่าแก่พูดอยู่บริเวณเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะที่ราชอาณาจักรกัมพูชา และประเทศใกล้เคียง ได้แก่ ชายแดนประเทศไทย และบริเวณภาคใต้ของ

ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม นักภาษาศาสตร์แบ่งภาษาเขมรออกเป็น 3 ถิ่น คือ (1) ภาษาเขมรกลาง (Central Khmer) ได้แก่ ภาษาเขมรที่พูดอยู่ในราชอาณาจักรกัมพูชาทั้งหมด (2) ภาษาเขมรใต้ (Southern Khmer) ได้แก่ ภาษาเขมรที่พูดอยู่บริเวณชายแดนภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (3) ภาษาเขมรเหนือ (Northern Khmer) ได้แก่ ภาษาเขมรที่พูดอยู่ในประเทศไทยทั้งหมด โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด จังหวัดบุรีรัมย์ร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และจังหวัดศรีสะเกษร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรทั้งหมด คนไทยแบ่งชนชาติเขมรออกเป็น 2 พวก คือเขมรสูง หมายถึง เขมรในประเทศไทยกับเขมรด่า หมายถึง เขมรที่อยู่ในราชอาณาจักรกัมพูชาทั้งหมด เพราะเป็นพื้นที่ที่อยู่ต่ำกว่าประเทศไทย (เรื่องเดช บันเขื่อนขัติย์. 2531 : 218 - 219) และประกอบ ผลงาม ได้กล่าวว่า ภาษาเขมร (Khmer) เป็นภาษาย่อยของกลุ่มภาษามอญเขมร (Sub branch) แยกย่อยจากตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic language family) ดิฟโฟลท์ Diffloth (1980) จัดภาษาเขมรให้อยู่ในกลุ่มย่อยมอญ-เขมรตะวันออก (East Mon – Khmer subgroup) และยังกล่าวอีกว่า ภาษาเขมร เป็นภาษาประจำชาติของราชอาณาจักรกัมพูชา ในบางเขตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในภาคตะวันออกของประเทศไทย และทางตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อพิจารณาจากเขตการปกครอง (Political boundaries) แล้ว นักภาษาศาสตร์ได้แบ่งภาษาเขมรออกเป็น 3 กลุ่ม (1) คือภาษาเขมรเหนือหรือเขมรสูงหรือภาษาเขมรถิ่นไทย (Northern Khmer) เป็นภาษาของคนเชื้อสายเขมรที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย นักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกันชื่อ วิลเลียม เอ. สمولลี William A. Smalley (1976) เป็นบุคคลแรกที่เรียกภาษาเขมรซึ่งพูดในประเทศไทยว่า ภาษาเขมรเหนือ ส่วนชาวไทยพื้นเมืองที่พูดภาษาเขมรในจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ จะพูดถึงกลุ่มของตนว่าเป็นเขมรบนหรือเขมรสูง (Upper Khmer) และเรียกชาวกัมพูชาว่าเป็นเขมรด่า (Lower Khmer) (2) ภาษาเขมรกลาง (Central Khmer) เป็นภาษาพูดของผู้พูดภาษาเขมรในราชอาณาจักรกัมพูชา คนไทยที่พูดภาษาเขมรเรียกชาวกัมพูชาว่า “เขมรด่า” แต่ชาวเขมรในราชอาณาจักรกัมพูชาเรียกผู้พูดภาษาเขมรในทางตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามว่า “เขมรด่า” (Lower Khmer) และเรียกตนเองว่า เขมรกลาง (Central Khmer) (3) ภาษาเขมรใต้ (Southern Khmer) เป็นภาษาของคนเวียดนามเชื้อสายเขมรที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (ประกอบ ผลงาม. 2538 : 1-2)

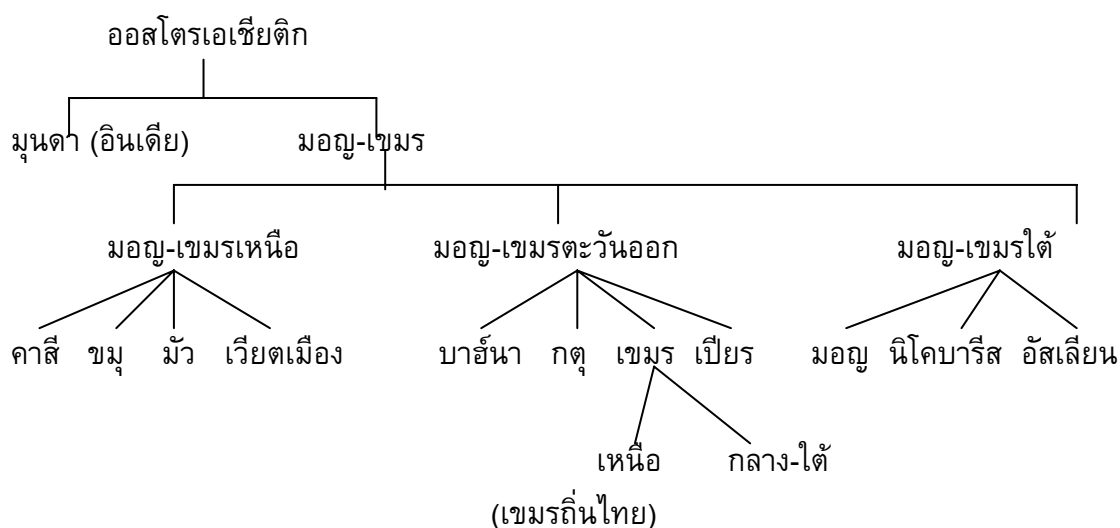
คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุฯ ได้กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ว่า ภาษาเขมรนับเป็นภาษาที่ประชากรส่วนใหญ่ใช้มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และเป็นภาษาที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ในจังหวัดสุรินทร์ พบศิลาจารึกที่ถือว่าเป็นภาษาเขียนตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นอย่างน้อย เป็นอักษรปัลลวะ-สันสกฤต ที่ปราสาทภูมิโปน อำเภอสังขะ และปราสาทตาเมือนธม กิ่งอำเภอนมดงรัก พบศิลาจารึกอีกหลายหลักในแหล่งเดียวกันในสมัยพุทธศตวรรษ 17-18 อีกหลายแห่ง เช่นที่อำเภอบางปะอินและอำเภอบางบาล เป็นต้น จึงอาจถือได้ว่ามีผู้คนที่ใช้ภาษาเขมรทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนมาแต่

โบราณแล้วในจังหวัดสุรินทร์ และยังกล่าวอีกว่า ภาษาเขมรนับเป็นภาษาเขียนภาษาหนึ่งที่ผู้บวชเรียนสมัยก่อน (ก่อนพุทธศักราช 2504) ขึ้นไปต้องเรียนควบคู่กับภาษาไทย ทั้งนี้เพราะคัมภีร์โบราณตามวัดเก่าแก่ต่างๆ มีบทสวดหรือคำสอนเป็นภาษาเขมรเสียส่วนใหญ่ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ฯ. 2542 : 81)

ภาษาเขมรถิ่นไทยจะมีลักษณะแตกต่างไปจากภาษาเขมรในราชอาณาจักรกัมพูชา ดังที่สุริยา รัตนกุล ได้กล่าวโดยสรุปว่า ผู้พูดภาษาเขมรในจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ จะใช้ภาษาเขมรเหนือ (เขมรสูง) เป็นภาษาแม่ (Mother tongue) ซึ่งใช้เฉพาะแต่ภาษาพูด มีน้อยคนที่อ่านตัวหนังสือภาษาเขมรได้ ภาษาเขมรเหนือนับเป็นอีกสำเนียงท้องถิ่น (dialect) หนึ่งไม่ใช่ภาษาเขมรมาตรฐาน (มุกิตา ศรีปิยะบุตร. 2542 : 2; อ้างอิงจากสุริยา รัตนกุล. 2531: 133) สอดคล้องกับสุวิไล เปรมศรีรัตน์; และอรรวรรณ ภูกิจอิสระ. 2539 : 63) ที่กล่าวว่า ภาษาเขมรถิ่นไทยหรือที่เรียกว่า คแมร์ลือ (ภาษาเขมรสูง) หรือ Northern Khmer โดยภาพรวมได้พัฒนาลักษณะเฉพาะของตนขึ้นมาซึ่งแตกต่างไปจากภาษาเขมรในกัมพูชา (สุวิไล เปรมศรีรัตน์; และอรรวรรณ ภูกิจอิสระ. 2539 : 63) และสมอลลีย์ ได้กล่าวโดยสรุปว่า ภาษาเขมรเหนือแตกต่างไปจากภาษาเขมรมาตรฐาน (กัมพูชา) ผู้ที่พูดภาษาเขมรในบริเวณภาคอีสานตอนใต้ของประเทศไทยยากที่จะเข้าใจข่าวสารที่รับฟังทางวิทยุจากกรุงเทพมหานคร เนื่องจากภาษาเขมรเหนือและภาษาเขมรมาตรฐานนั้นมีความแตกต่างกันทางด้านเสียงและคำศัพท์ (Smally. 1994 : 137)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภาษาเขมรมีผู้พูดอยู่ในราชอาณาจักรกัมพูชา ประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม นักภาษาศาสตร์ได้แบ่งภาษาเขมรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ภาษาเขมรเหนือหรือภาษาเขมรสูงหรือภาษาเขมรถิ่นไทย ได้แก่ ภาษาเขมรที่พูดในประเทศไทยทั้งหมด 2) ภาษาเขมรกลาง ได้แก่ ภาษาเขมรที่พูดในราชอาณาจักรกัมพูชาทั้งหมด 3) ภาษาเขมรใต้ ได้แก่ ภาษาเขมรที่พูดในบริเวณตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ชาวเขมรถิ่นไทยจะเรียกตนเองว่า “คแมร์ – ลือ” แปลว่า “เขมรสูงหรือเขมรบน” และเรียกชาวเขมรในราชอาณาจักรกัมพูชาว่า “คแมร์ – กรอม” แปลว่า “เขมรต่ำ” แต่ชาวกัมพูชา จะเรียกผู้พูดภาษาเขมรในบริเวณตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามว่า “เขมรต่ำ” และเรียกตนเองว่า “เขมรกลาง” สำหรับภาษาเขมรที่พูดในบางบริเวณของประเทศไทยหรือที่เรียกว่าภาษาเขมรถิ่นไทยนั้น ในปัจจุบันยังคงใช้ติดต่อสื่อสารกันของผู้คนในบางบริเวณของภาคอีสานตอนใต้และบางส่วนของภาคตะวันออก ภาษาเขมรถิ่นไทยที่ใช้ติดต่อสื่อสารในบางบริเวณของประเทศไทยนั้น จะแตกต่างไปจากภาษาเขมรในราชอาณาจักรกัมพูชาและใช้เฉพาะภาษาพูดเท่านั้น มีน้อยคนที่อ่านภาษาเขียนของภาษาเขมรได้

ภาษาเขมรเป็นภาษาเก่าแก่พูดอยู่ในบริเวณเอเชียอาคเนย์จัดอยู่ในภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขาย่อยมอญ – เขมร (ดังภาพประกอบ 1) ซึ่งทองเหลือง บุญพร้อม ได้แสดงแผนภูมิภาษาเขมรในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติกไว้ในพจนานุกรมภาษาไทย-เขมรถิ่นไทย-กัมพูชา-อังกฤษ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก

ที่มา : ทองเหลือง บุญพร้อม. ม.ป.ป. : ง

4. การกระจายของภาษาเขมรถิ่นไทย

ประเทศไทยมีประชากรที่ใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยสื่อสารในชีวิตประจำวันประมาณ 1 ล้านกว่าคน กระจุกกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและในบางพื้นที่ของภาคตะวันออก ดังที่ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ อรพรรณ ภูกิจอิสระ ได้ศึกษาเรื่อง ลักษณะและการกระจายของ ภาษาเขมรถิ่นไทย อดีต ปัจจุบัน อนาคตของพยัญชนะสะกด ผลการศึกษาการกระจายของ ประชากรที่พูดภาษาเขมรถิ่นไทยพบว่า มีจำนวนผู้พูดมากกว่าหนึ่งล้านสามแสนคนในประเทศไทย ทั้งนี้มีผู้พูดภาษาเขมรถิ่นไทยอาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ อย่างน้อย 12 จังหวัด คือจังหวัด อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา สระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ตราด มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ศูนย์กลางของประชากรผู้พูดภาษาเขมรอยู่ในบริเวณอีสานตอนล่าง โดยเฉพาะจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ แล้วกระจายออกไปโดยรอบ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ อรพรรณ ภูกิจอิสระ. 2539 : 5) สอดคล้องกับสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา ชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งกล่าวว่า ภาษาที่ใช้ติดต่อกันจะใช้ภาษาเขมรเหนือเป็นภาษา พื้นบ้าน (Northern Khmer) ซึ่งไม่ใช่ภาษาเขมรมาตรฐานหรือพนมเปญ จำนวนประชากร มากกว่าล้านคนจะใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาพื้นบ้าน โดยเฉพาะในเขตจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อีกทั้งกระจายอยู่ในจังหวัดอื่นเช่น อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และนครราชสีมา โดยเฉพาะประชากรในจังหวัดสุรินทร์ใช้ภาษาเขมรมากที่สุด คือประมาณ 80 % (สุนทร สัจจราชทรัพย์. 2529 : 2; อ้างอิงจากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. 2531 : 1) และประกอบ ผลงาม ได้กล่าวเกี่ยวกับการกระจายของภาษาเขมร

ถิ่นไทยว่า ผู้พูดภาษาเขมรถิ่นไทยมีจำนวนมากในเขตจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์และศรีสะเกษ ในบางบริเวณของจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และมีบ้างในบางเขตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือในบางอำเภอของจังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี ตราด สระแก้ว และฉะเชิงเทรา ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีสถานะเป็นคนไทย สัญชาติไทย (แต่อาจมีบรรพบุรุษเป็นชาวเขมรหรือเกี่ยวข้องกับชาวเขมรในราชอาณาจักรกัมพูชา) (ประกอบ ผลงาม. 2538 : 2)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ในประเทศไทยมีประชากรที่ใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวันในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก โดยมีผู้พูดจำนวนมากในเขตจังหวัดสุรินทร์ รองลงไปได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์และศรีสะเกษ และกระจายอยู่ในบางบริเวณของจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และมีบ้างในบางเขตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือในบางอำเภอของจังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี ตราด สระแก้ว และฉะเชิงเทรา

5. การเปลี่ยนแปลงของภาษา

ภาษาทุกภาษาโดยธรรมชาติแล้วมีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่งคงที่ มีคำตายและคำเกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา ตามสภาพสังคม วัฒนธรรม และวันเวลาที่เปลี่ยนไปดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ได้กล่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาไว้ว่า การเปลี่ยนแปลง หมายถึงการที่บางสิ่งบางอย่างมีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม คนส่วนใหญ่ใช้คำนี้ในแง่ที่เกี่ยวกับเวลา กล่าวคือเปรียบเทียบปรากฏการณ์หรือลักษณะของสิ่งใดก็ตามที่แตกต่างกันในช่วงเวลาที่ต่างกัน การเปลี่ยนแปลงของภาษาสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับของภาษา ได้แก่ ระดับเสียง เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงเสียงหรือการกลายเสียง นอกจากเสียง การเปลี่ยนแปลงของภาษาอาจเกิดในระดับหน่วยคำ คำ และประโยค (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2542 : 11) สอดคล้องกับประยูร ทรงศิลป์ ซึ่งกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาไว้ว่า ภาษาทุกภาษาไม่คงที่ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ค่อยเป็นค่อยไปหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กทีละน้อย เราจะมองเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนก็ต่อเมื่อเวลาได้ผ่านไปนานพอสมควร การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่คนเราสังเกตได้ชัดก็คือ การเปลี่ยนแปลงเรื่องคำ ในชีวิตเรามีคำใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายและในทำนองเดียวกันก็จะมีคำมากมายที่ไม่ใช้แล้ว อาจเป็นเพราะว่าสิ่งนั้น ๆ ความคิดนั้น ๆ ความนิยมและโอกาสในการใช้หมดไปจากสังคม (ประยูร ทรงศิลป์. 2526 : 37) ธวัช ปุณโณทก ได้กล่าวโดยสรุปว่า ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสารแสดงความรู้สึกซึ่งกันและกัน ฉะนั้นภาษาจึงเกิดปรากฏการณ์ในการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่ว่าภาษาใด และภาษาที่มีการใช้สื่อสารกันมากย่อมมีการเปลี่ยนแปลงมาก คำบางคำนิยมใช้กันเสมอ ๆ ในสมัยหนึ่ง คำนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสมัยนั้น(ทั้งทางด้านเสียงและความหมายของคำ) ครั้นต่อมาอีกยุคสมัยหนึ่งคนกลับไม่นิยมใช้คำ คำนั้น เนื่องจากมีคำอื่นที่มีความหมายเหมือนกัน หรือมีความหมายที่ตรงกว่าเข้ามาแทนที่ หรืออาจจะนำคำต่างประเทศเข้า

มาใช้ในแง่ความหมายนั้น ๆ จึงทำให้คำ คำนั้นมีความสำคัญน้อยลง ต่อมาก็ยกคนหนึ่งคนรุ่นหลัง ไม่ได้ใช้คำ คำนั้น จึงทำให้คำ คำนั้นไม่มีใครรู้จัก และไม่เคยใช้กันเลย ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า คำคำนั้นตายไป หรือ ศัพท์สูญ หรือมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียงคือเสียงสระเปลี่ยนไป และยังคงกล่าวโดยสรุปอีกว่า ในสมัยก่อนนั้นคนเรามีความจำเป็นที่จะใช้คำในการสื่อสารกันจำนวนไม่มากนัก ครั้นต่อมามนุษย์มีความคิดกว้างขวางขึ้น มีการศึกษา มีวัฒนธรรมสูงขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องใช้คำในการสื่อความในใจกันมากขึ้น มนุษย์ก็นำคำที่มีอยู่แล้วมาเสริมสร้างให้มีแง่ความหมายที่ละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น เพื่อใช้ให้ตรงแง่ความคิดของมนุษย์ คำ คำนั้นจึงมีความหมายเพิ่มขึ้นมา ลักษณะเช่นนี้ เรียกว่า การกลายความหมายหรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมายของคำ (ธวัช ปุณโณทก. 2545 : 8) สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ได้กล่าวว่าภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะอยู่ตลอดเวลา ส่วนมากจะเปลี่ยนไปตามภาษาและวัฒนธรรมใหญ่หรือภาษาและวัฒนธรรมที่อยู่ใกล้เคียง และมีการติดต่อหรือมีอิทธิพลต่อกัน และมักจะเปลี่ยนจากลักษณะที่ยากซับซ้อนไปสู่ลักษณะที่ไม่ซับซ้อนและใช้ได้ง่ายกว่า นอกจากนี้ยังมีการขอยืมคำศัพท์มาใช้สำหรับวัฒนธรรมหรือเครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ ๆ จากภาษาและวัฒนธรรมใหญ่ และยังได้กล่าวอีกว่า การเปลี่ยนแปลงลักษณะของภาษานั้นเป็นสิ่งที่เกิดเป็นธรรมชาติ ถ้าเป็นชนกลุ่มใหญ่มีผู้พูดจำนวนมาก การเปลี่ยนแปลงอาจไม่ทำให้ภาษาตายได้ แต่กรณีของชนกลุ่มเล็ก ๆ ถ้าการเปลี่ยนแปลงเกิดอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง อาจทำให้ภาษาตายได้ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2543 : 30) และนอกจากนี้วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ภาษาของคนในสังคมโดยทั่วไปมักมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย เพราะภาษาและสังคมมนุษย์เป็นของคู่กัน สังคมมนุษย์ต้องใช้ภาษาเป็นตัวกลางในการสื่อความคิด สื่อ “สาร” ที่ต้องการบอกให้ผู้อื่นได้รับทราบ สังคมแต่ละแบบมี “สาร” ที่ต้องสื่อแตกต่างกัน เพราะสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในสังคมแตกต่างกัน ภาษาที่ใช้เป็นตัวกลางในการสื่อสารจึงแตกต่างกันไปตามประเภทของสังคม (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. 2538 : 5) และลาโบฟ (Labov) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคม กล่าวโดยสรุปว่า การศึกษาภาษาในปัจจุบันเราไม่อาจอธิบายการเปลี่ยนแปลงของภาษาโดยที่ไม่พาดพิงถึงสภาพสังคมของผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ได้เลย เพราะปัจจัยทางสังคมจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ภาษาของคนในสังคม พัทรี จำปา ได้กล่าวถึงสาเหตุอย่างหนึ่งของการสูญหายของภาษาโดยสรุปว่า เกิดจากความไม่รู้ การขาดความรู้ที่แม่นยำทำให้ผู้ใช้ภาษารุ่นหลังมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำกันมากขึ้น จนเป็นเหตุให้บางคำตายไปอย่างถาวร และยังคงกล่าวอีกว่า แม้ทุกคนในสังคมจะใช้ภาษาร่วมกันแต่ภาษาก็ไม่ใช่เครื่องมือสื่อสารที่สมบูรณ์เสมอไป บางคำอาจสื่อความหมายไม่ตรงกับความเป็นจริงในโลกปัจจุบัน แต่ในเมื่อไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจระหว่างผู้พูดและผู้ฟังก็ยังคงใช้กันอยู่ ส่วนบางคำอาจสูญหายไปเพราะไม่ร่วมสมัยกับผู้พูด บางคำมีการเปลี่ยนแปลงทั้งเสียงและความหมายเนื่องจากคนรุ่นหลังเข้าใจคลาดเคลื่อน หรือเมื่อมีคำใหม่ที่ใช้สื่อความหมายได้สะดวกและรวดเร็วกว่า คำเก่าก็ค่อยๆหมดความสำคัญลงจนในที่สุดบางคำก็สูญหายไป (พัทรี จำปา. 2545 : 50) และนอกจากนี้ลาโบฟ (Labov) ยังได้พูดถึงกระบวนการ

เปลี่ยนแปลงของภาษาว่าอาจพิจารณาได้เป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 เป็นขั้นเริ่มต้น เราจะพบการเปลี่ยนแปลงในภาษาที่สังเกตเห็นได้ และเป็นการเริ่มต้นโดยคนกลุ่มย่อย ๆ ขั้นที่ 2 ขั้นการเผยแพร่ คือการเปลี่ยนแปลงไปสู่คนส่วนใหญ่ และขั้นที่ 3 ขั้นการเปลี่ยนแปลงที่สมบูรณ์แบบ คือเป็นรูปแบบหนึ่งในภาษาที่คนในสังคมใช้เป็นแบบเดียวกันทั้งหมด (มีชัย เอี่ยมจินดา. 2539 : 33; อ้างอิงจาก Labov.1972 : 3)

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของภาษานั้นเป็นสิ่งที่เกิดเป็นธรรมชาติ เพราะสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ภาษาซึ่งเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของผู้คนในสังคมจึงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ตามความนิยมและยุคสมัยที่เปลี่ยนไป มีคำที่เลิกใช้ มีคำเกิดขึ้นใหม่ และมีคำตายไป การเปลี่ยนแปลงของภาษานั้นสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับของภาษา ได้แก่ ระดับเสียง หน่วยคำ คำ และประโยค โดยมีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงและความหมายของคำอยู่ตลอดเวลา

5.1 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษา

ประยูร ทรงศิลป์ ได้สรุปสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ดังนี้

1) เป็นสภาพธรรมชาติของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ ภาษาก็เป็นสิ่งหนึ่งในโลกด้วยจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปได้เหมือนกับสิ่งอื่น ๆ

2) สาเหตุจากสภาพทางภูมิศาสตร์ โดยถือเอาว่าสภาพดินฟ้าอากาศและสภาพทางด้านภูมิศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์ในแถบที่มีภูมิอากาศแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ย่อมแตกต่างกันออกไปด้วย ตัวอย่างง่าย ๆ คือ เรื่องเครื่องแต่งกาย บ้านเรือน อาหารการกิน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ จากสาเหตุข้อนี้จะพิจารณาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภาษาในด้านที่เกี่ยวกับเสียงเพียงประการเดียว โดยไม่ได้พิจารณาด้านอื่น ๆ ของภาษาด้วย เช่น ความหมาย ศัพท์ หรือกฎเกณฑ์ของภาษา และประการหนึ่งที่พบคือ ภาษาที่อยู่ในสภาพภูมิศาสตร์เดียวกันยังคงใช้เสียงที่แตกต่างกันเป็นจำนวนไม่ใช่น้อย

3) สาเหตุเพราะการใช้แนวเทียบ (Analogy) มนุษย์จะต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทั้งสภาพชีวิต สภาพสังคม รวมทั้งภาษา การเรียนรู้นั้นจะเรียนรู้โดยใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี วิธีหนึ่งคือ การใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิมเป็นแนวเทียบกับสิ่งที่ต้องการ จะเรียนรู้ใหม่ ๆ ซึ่งยังไม่มีผู้ใดสอน ขบวนการเรียนรู้โดยอาศัยแนวเทียบนี้สามารถทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในโลกได้มากมาย แต่การเรียนรู้ด้วยวิธีการนี้มิใช่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้องเสมอไป ในภาษาไทยสิ่งที่เห็นได้ง่าย คือ เรื่องการใช้ลักษณะนาม เราได้มีการกำหนดลักษณะนามของสิ่งต่าง ๆ ขึ้นไว้ แต่ปัจจุบันการใช้ลักษณะนาม เราได้มีการกำหนดลักษณะนามของสิ่งต่าง ๆ ขึ้นไว้ แต่ปัจจุบันการใช้ลักษณะนามของสิ่งต่าง ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะได้อาศัยแนวเทียบกับสิ่งอื่น เช่น

พระพุทธรูป 3 องค์ และเมื่อกล่าวถึงพระสงฆ์ก็จะกล่าวว่า พระสงฆ์ 3 องค์ด้วย แทนที่จะใช้ พระสงฆ์ 3 รูป

4) สาเหตุเพื่อความสะดวกในการใช้ภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษา โดยเฉพาะด้านเสียงนั้น คนทั่ว ๆ ไป มักอธิบายว่า เปลี่ยนไปเพื่อให้สะดวกในการออกเสียงหรือเปลี่ยนให้ภาษาง่ายเข้า คำอธิบายเช่นนี้จะเป็นไปได้ที่ถ้าไปอ่านภาษาโบราณ หรือหนังสือเก่า ๆ พบว่ามีเสียงหลายเสียงที่ตนเองออกไม่ได้ และลักษณะกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไป ศัพท์จำนวนมากที่ไม่สามารถหาความหมายได้ ทำให้คิดว่าภาษาโบราณหรือภาษาเก่าเป็นภาษาที่ยาก จึงเปลี่ยนไปเพื่อให้ง่ายและเกิดความสะดวกในการใช้ ความคิดนี้ไม่ถูกต้องเพราะภาษาในยุคใดสมัยใด ผู้ใช้ภาษาในยุคนั้นย่อมมีความคุ้นเคยและมีความเข้าใจอีกทั้งสะดวกในการใช้อยู่แล้ว ประการสำคัญที่ทำให้คำอธิบายนี้เป็นไปไม่ได้ คือภาษานั้นมีมาเป็นเวลานานหลายพันปีมาแล้ว ถ้าหากภาษาเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความสะดวกและทำให้ง่ายเข้า ภาษาที่ใช้ในปัจจุบันจะต้องเป็นภาษาที่ง่ายที่สุดและสะดวกที่สุดในการใช้ เพราะได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงมาหลายพันปี และเปลี่ยนแปลงหลายร้อยหน แต่ภาษาก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้น ทุกภาษาที่มีผู้ใช้อยู่คงเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด

คำอธิบายนี้อาจวิเคราะห์ได้ว่า ในกรณีของการกลมกลืนเสียง ทำให้เสียงข้างเคียงมีสภาพที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน พลอยให้ลิ้นและการเคลื่อนไหวในการออกเสียงน้อยลง อาจจะมี ความหมายว่าทำให้สะดวกในการออกเสียงก็ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงเสียงไม่ใช่มีแต่การกลมกลืนเสียงเพียงประการเดียวเท่านั้น ยังมีขบวนการสับเสียง การผลักเสียง การตัดเสียง ฯลฯ อีกด้วย

5) สาเหตุเพื่อต้องการจะพูดให้เพราะหรือนอบน้อม คำอธิบายนี้ไม่สามารถอธิบายได้ครอบคลุมทุกภาษาและถ้าหากว่าภาษาเปลี่ยนแปลงไปเพียงเพื่อให้ไพเราะสละสลวยแล้ว ภาษาจะเปลี่ยนแปลงไปในทันทีทันใด และมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมาย สุดแต่ว่าใครคิดว่าใช้อย่างไรจะไพเราะ แต่ภาษานั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทันทีทันใด ในภาษาไทยพอจะพิจารณาสาเหตุนี้ได้ เช่น การใช้ลักษณะนาม “ท่าน” เช่น วิทยากร 3 ท่าน แทนที่จะใช้ วิทยากร 3 คน เพราะวิทยากรนั้นเป็นคน

6) สาเหตุจากการเรียนภาษาอย่างไม่สมบูรณ์ของเด็ก (Imperfect Learning) เด็ก ๆ จะเรียนภาษาโดยอาศัยผู้ใหญ่เป็นแบบอย่าง การเรียนภาษาของเด็กเริ่มจากวัยที่ยังเล็กมาก อวัยวะต่าง ๆ ในการออกเสียงโดยการเลียนเสียงจากผู้ใหญ่นั้นผิดไปจากเสียงของผู้ใหญ่และความแตกต่างนี้จะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคนจึงกลายเป็นความแตกต่างที่มองเห็นได้อย่างชัดเจน ถ้าเด็กสามารถเลียนเสียงตามแบบผู้ใหญ่ได้ ก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น แต่เนื่องจากภาษาย่อมเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นภาษาของผู้ใหญ่ที่เด็กกำลังเลียนแบบอยู่นั้น ย่อมเคลื่อนไหวไปด้วย ซึ่งอาจจะเลียนในตอนช่วงใดช่วงหนึ่งก็ได้

7) สาเหตุเพราะเสียงหรือความหมายของคำนั้นสื่อความหมายไปในทางที่ไม่ดี เช่น คำในภาษาไทยหลาย ๆ คำ เสียงที่ใช้อยู่เมื่อผวนคำแล้ว ทำให้สื่อความหมายในทางไม่สุภาพ หรือคำนั้นแม้จะเป็นคำไทยแท้แต่เดิม แต่ต่อมาความหมายเกิดไม่สุภาพในกลุ่มสังคมไทย

ทั่ว ๆ ไปขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงคำเหล่านั้นไป ตัวอย่างเช่น ดิน ถือว่าไม่สุภาพ จึงเกิดการหลีกเลี่ยงใช้คำ ๆ นี้ ฉะนั้น คำประสมที่เกิดขึ้นมาในระยะหลังจึงมักปรากฏเป็นคำว่า “เท้า” แทนดิน เช่น รองเท้า โรคเท้าช้าง แทน รองดิน โรคดินช้าง หรือคำที่ให้ความหมายไปในทางไม่สุภาพ จึงเปลี่ยนใช้คำอื่นแทน เช่น “เถาตุตหมู ตูตหมา” เป็น “เถากะพังโหม” เสียงที่ให้ความหมายไปในทางไม่สุภาพ เช่น “ควาย” เปลี่ยนใช้เป็น “กระบือ”

8) สาเหตุเกิดจากการเลียนแบบกันในสังคม สังคมแบ่งออกได้เป็นหลายกลุ่มตามสภาพ ฐานะ วัย การศึกษา ที่อยู่ และอาชีพ คน ๆ หนึ่งอาจจะอยู่ในกลุ่มสังคมได้มากกว่า 1 กลุ่ม การที่บุคคลอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมักจะสร้างลักษณะภาษาที่เป็นของตนเอง โดยไม่รู้ตัว เช่น ภาษาในวงการแพทย์ พ่อค้าแม่ค้า นักการเมือง นักศึกษา เมื่อกลุ่มแต่ละกลุ่มมีลักษณะภาษาประจำกลุ่มแล้ว คนในกลุ่มอื่นอาจจะเลียนแบบไปใช้บ้างก็ได้ ในภาษาไทยกลุ่มชนที่สุภาพและมีการศึกษาจะหลีกเลี่ยงใช้คำว่า “ดิน” โดยใช้คำว่า “เท้า” อยู่สม่ำเสมอ ในขณะที่ชนบางกลุ่มนิยมใช้คำว่า “ดิน” เป็นปกติในชีวิตประจำวัน กรณีที่กลุ่มคนหลังต้องการเลียนแบบกลุ่มแรก โดยแสดงความสุภาพเป็นกรณีพิเศษ ความต้องการเลียนแบบนี้เองทำให้เกิดใช้คำว่า “เท้า” ในที่ ๆ มีคำว่า “ดิน” อยู่ โดยที่กลุ่มแรกก็มีได้ใช้ เช่นปัจจุบันมีการใช้ข้อความว่า “รอยเท้ากา” (รื้อรอยที่ปรากฏบนใบหน้า) แทน รอยตีนกา” และ “ตีนเขา” เป็น “เท้าเขา” หรือ “หัวกระบือ” เป็น “ศีรษะกระบือ” การเลียนแบบกันในลักษณะนี้เป็นที่เรียกว่าแก้เกินเหตุ (hypercorrection) ซึ่งเป็นสิ่งประหลาดเกิดขึ้นบ่อย ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ ตัวอย่างที่พบในภาษาไทยเรื่องการเลียนเสียงก็คือ การออกเสียง ร (r) และ ล (l) กลุ่มชนบางกลุ่มออกเสียง ร และ ล แยกกันชัดเจน แต่ชนอีกจำนวนมากออกเสียงเป็น ล ทั้งหมด ชนกลุ่มหลังต้องการเลียนแบบหรือต้องการออกเสียง ล ให้ชัดเจน และมีความตั้งใจเป็นพิเศษ เสียงที่ออกมาจึงเป็น “ร” ทั้งหมด

9) สาเหตุจากการยืม การที่คนต่างชาติต่างภาษากันติดต่อกัน หรือมีความสัมพันธ์กันเป็นระยะเวลายาวนาน ย่อมเกิดการยืม การยืม คือ การที่ภาษาหนึ่งนำเอาคำหรือลักษณะของอีกภาษาหนึ่งเข้าไปใช้ในภาษาของตน โดยทั่ว ๆ ไป การยืมมักจะยืมคำ แต่ถ้ายืมคำเป็นจำนวนมากและยืมเป็นเวลานาน อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง วงศัพท์ ความหมาย และระบบการเรียงคำในภาษาที่ยืมได้ การยืมเป็นสภาพธรรมชาติของทุกชาติทุกภาษา ไม่มีภาษาใดในโลกนี้จะบริสุทธิ์ คือเป็นภาษาของตนเองล้วน ๆ ทุกภาษาจะมีคำจากภาษาอื่น ๆ เข้าไปปะปนจำนวนมากต่างกันตามสภาพความสัมพันธ์ของเจ้าของภาษากับชนชาติอื่นที่ใช้ภาษาอื่น

และสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดขึ้นมากที่สุดในขบวนการเปลี่ยนแปลงก็คือการยืมนั่นเอง (ประยูร ทรงศิลป์. 2526 : 38 – 41)

สอดคล้องกับวิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ ได้กล่าวถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษา ว่า นักภาษาศาสตร์ และนักภาษาไทยได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงคำและสำนวนไทย และสามารถอธิบาย

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของคำได้ แต่นักภาษาแต่ละสำนักก็เสนอสาเหตุการเปลี่ยนแปลงไว้ไม่ตรงกัน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1) นักภาษาศาสตร์กลุ่มหนึ่งเชื่อว่าภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้คนพูดออกเสียงได้สะดวกขึ้น ออกเสียงง่ายขึ้น นักภาษากลุ่มนี้ได้เปรียบเทียบคำโบราณกับคำปัจจุบัน พบว่าคำโบราณออกเสียงได้ยากกว่าปัจจุบัน (พูดยากกว่า) ทั้งนี้เพราะไม่มีความเคยชินกับคำโบราณ แต่เคยชินอยู่กับคำในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าภาษาที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันง่ายกว่า

2) นักภาษาศาสตร์บางกลุ่มเชื่อว่าสภาพภูมิศาสตร์มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการออกเสียง โดยอธิบายว่ากลุ่มที่อยู่ตามหุบเขา เช่น ชาวไทยภาคเหนือ หรือกลุ่มที่อาศัยอยู่ตามชายทะเล เช่น ชาวภาคใต้ จะออกเสียงต่างกันตามสภาพภูมิศาสตร์ เช่น ภาษาถิ่นภาคเหนือชาวเหนืออยู่สภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นหุบเขา อากาศค่อนข้างหนาว จึงนิยมออกเสียงคำโดยไม่ปล่อยลมพุ่งออกมาแรง ฉะนั้นที่เป็นเสียงชนิด (เปล่งเสียงแล้วมีลมพุ่งตามมาโดยแรง) ชาวเหนือจะออกเสียงเป็นเสียงสลิกล (เปล่งเสียงแล้วมีลมพุ่งออกมาเบา ๆ) เช่น พ่อ - /ป้อ/ ชมเชย - /จมเจย/ ภาษาถิ่นใต้ มีภูมิศาสตร์อยู่ใกล้ทะเล ลมแรง ฝนตกชุก ฉะนั้นจำเป็นต้องเปล่งเสียงแข่งกับเสียงลมเสียงฝน จึงนิยมออกเสียงสั้น และเน้นพยางค์หลังให้ชัดเจน จึงมักเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ให้เป็นเสียงสูง เช่น ตลาด - /ล้าด/ ทะเล - /เล้/ ฯลฯ

3) กลุ่มนักภาษาศาสตร์สมัยใหม่ ไม่เห็นด้วยกับนักภาษาศาสตร์ 2 กลุ่มข้างต้น พยายามค้นหาวิธีการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของภาษาใหม่ โดยมีสมมติฐานว่า ไม่มีภาษาใดที่คนพูดตรงกันหมด หรือพูดเหมือนกันทุกเพศ ทุกวัย ทุกถิ่นฐาน และทุกชนชั้น และพยายามเข้าใจว่าภาษาย่อมอยู่ในภาวะที่เคลื่อนไหวอยู่เสมอ ยิ่งคำใดมีการใช้อย่างไม่ระมัดระวังมากเท่าไร คำนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงมากเท่านั้น โดยเฉพาะภาษาเด็กที่เริ่มเรียนรู้ หรือเริ่มหัดพูดย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมาก จึงสรุปว่าขบวนการเรียนรู้ การสร้างกฎเกณฑ์ และภาษาเด็ก เป็นสาเหตุในการเปลี่ยนแปลงภาษา นอกจากนี้คำพูดในเฉพาะกลุ่มศิลปิน กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มแม่ค้า (ภาษาตลาด) มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษาอีกส่วนหนึ่งที่เรียกว่า “คำสแลงหรือศัพท์สแลง” ซึ่งผู้รู้บางท่านมักจะกล่าวว่า “ภาษาวิบัติ” แต่นักภาษาศาสตร์ถือว่าเป็นการพัฒนาทางด้านภาษาแนวหนึ่ง เพราะเป็นการเพิ่มคำ เพิ่มความหมายที่ละเอียดอ่อน สื่อความหมายเฉพาะกิจเฉพาะเรื่อง เฉพาะกลุ่มคน ซึ่งคำสแลงเหล่านี้ หากคนทั่วไปรับมาใช้สื่อสารกันจนเป็นที่รับรู้ทั่วไป ก็ยอมรับว่าเป็นคำเกิดใหม่ มีความหมายใหม่ เช่น จ๊าบ ปิ้ง (แปลงมาจากภาษาอังกฤษ) ซ่าแสบ ฯลฯ

4) กลุ่มนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องคำยืม เห็นว่าคำยืมภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้สื่อสารร่วมกันในภาษาไทยเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษามากที่สุด (ธวัช ปุณโณทก. 2545 : 30 – 32; อ้างอิงจาก วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์. 2519 : 130)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า นักภาษาไทยและนักภาษาศาสตร์ได้อธิบายสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษาไว้หลายสาเหตุด้วยกัน ทั้งที่เห็นสอดคล้องกันและมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน กลุ่มที่มีความเห็นสอดคล้องกัน เห็นว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ

เช่นเดียวกับสิ่งอื่น ๆ ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง สาเหตุจากสภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการออกเสียง การใช้แนวเทียบซึ่งเป็นความรู้เดิมเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงภาษาเพื่อให้สะดวกในการใช้ภาษา เช่น ออกเสียงได้สะดวกและทำให้ภาษาง่ายขึ้นหรือเพื่อต้องการพูดให้เพราะหรือนอบน้อมหรือเพราะเสียงหรือความหมายของคำนั้นสื่อไปในทางที่ไม่ดี จึงเปลี่ยนแปลงคำเหล่านั้นให้สุภาพ จากการเรียนภาษาอย่างไม่สมบูรณ์ของเด็กจากการเลียนแบบกันในสังคม และจากการยืมคำจากภาษาอื่น สาเหตุเหล่านี้ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลง ในส่วนที่มีความเห็นไม่สอดคล้องกันนั้นมื่อนักภาษาศาสตร์บางกลุ่มที่ไม่เชื่อว่า ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ออกเสียงได้สะดวกและง่ายขึ้น และไม่เชื่อว่าสภาพภูมิศาสตร์มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการออกเสียง

6. ประวัติเมืองสุรินทร์

สุรินทร์เป็นเมืองเก่าแก่มีประวัติความเป็นมายาวนาน แต่เพิ่งเป็นที่รู้จักแก่คนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเอง ความเป็นทางประวัติศาสตร์ก่อนหน้านี้ยังไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด ได้แต่สันนิษฐานกันไปตามหลักฐานทางโบราณคดีที่พบเห็นดังที่ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวไว้ว่า อีสานใต้บริเวณเมืองสุรินทร์ที่บริเวณนี้ไทยเราเรียกว่า “หัวเมืองเขมรป่าดง” (สุทัศน์ กองทรัพย์. 2543 : 1; อ้างอิงจากสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. 2410 : 113) สอดคล้องกับศิริพร สุเมธรัตน์ ที่ได้กล่าวว่า การค้นคว้าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์ในสมัยโบราณและก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายนั้นนับว่ายังไม่ชัดเจนอยู่มาก ทั้งนี้เนื่องจากเอกสารที่กล่าวถึงมีน้อย ดังนั้นส่วนใหญ่จึงเป็นการสันนิษฐานตามหลักฐานที่เป็นโบราณวัตถุอย่างกว้าง ๆ ตามลักษณะพื้นที่ของจังหวัดสุรินทร์แสดงให้เห็นว่าเคยเป็นเมืองมาก่อน และนอกจากนี้จังหวัดสุรินทร์ยังมีโบราณสถานที่น่าสนใจจำนวนมาก ซึ่งจากรายงานการสำรวจและการขุดขุดโบราณของกรมศิลปากร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2503 - 2504 ปราสาทหินที่สำรวจพบมีดังนี้ อำเภอปราสาทมี 8 แห่ง อำเภอเมืองมี 2 แห่ง อำเภอศีขรภูมิมี 2 แห่ง อำเภอจอมพระ มี 1 แห่ง และอำเภอสังขะ มี 4 แห่ง (ศิริพร สุเมธรัตน์. 2527 : 20) สอดคล้องกับกระทรวงมหาดไทย ที่กล่าวโดยสรุปว่า สภาพความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์ในสมัยก่อนกรุงศรีอยุธยาไม่มีปรากฏเป็นหลักฐานเอกสารอันแน่นอน เพียงแต่ได้มีการจดบันทึกไว้เพียงสังเขป ซึ่งส่วนมากได้มาจากคำบอกเล่าของผู้มีอายุและเล่าต่อ ๆ กันมา จึงเอาความแน่นอนไม่ได้ สมัยที่เขมรโบราณมีอำนาจนั้น เมืองสุรินทร์อาจเป็นดินแดนแห่งหนึ่งที่อยู่ในเส้นทางไปมาของเขมรโบราณระหว่างเขาพระวิหาร เขาพนมรุ้ง นครธมก็ได้ จึงได้ปรากฏว่ามีการสร้างปราสาทหินขนาดเล็กเรียงรายอยู่ตามชายแดนและท้องที่ต่าง ๆ ในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสันนิษฐานว่าเขมรโบราณสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พักพลและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาระหว่างเดินทางจากเมืองนครวัด นครธม (พระนครศรีโยธยปุระ) ข้ามเทือกเขาพนมดงรักมาสู่เมืองศูนย์กลางการปกครองทั้ง 3 เมืองดังได้

กล่าวมาแล้ว และเขมรโบราณคงยึดถือเมืองสุรินทร์เป็นเมืองหน้าด่านใหญ่ เพราะเมืองสุรินทร์นั้นมีกำแพงดินและคูเมืองล้อมรอบ 2 ชั้น เหมาะสมที่จะสร้างค่ายคูประตูหอรบและนอกจากนี้ยังมีเมืองหน้าด่านรองๆ ลงไปอีก เช่น บ้านเมืองลิง อยู่ในเขตอำเภोजอมพระปัจจุบัน บ้านประปิต อยู่ในเขตตำบลเขวาสินรินทร์ บ้านแสงพัน เขตตำบลแกใหญ่ บ้านสลักไค อำเภอมืองสุรินทร์ ในปัจจุบันทั้ง 4 แห่งนี้ปรากฏร่องรอย เช่น ซากกำแพงเมืองเก่าให้เห็น ส่วนที่ยังมีสภาพสมบูรณ์กว่าแห่งอื่น คือบ้านประปิต ตำบลเขวาสินรินทร์ ซึ่งมีกำแพงและคูเมือง 2 ชั้น ให้เห็นอยู่จนปัจจุบัน (กระทรวงมหาดไทย. 2526 : 3-36)

เมืองสุรินทร์ เป็นเมืองที่เคยมีอิทธิพลของเขมรโบราณ ปกครองตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 ถึงพุทธศตวรรษที่ 16 แม้ว่าอำนาจทางการเมืองของเขมรจะแผ่ปกคลุมถึงเป็นช่วง ๆ ก็ตาม แต่เมื่อเข้าสู่ปลายศตวรรษที่ 18 อาณาจักรเขมรได้เสื่อมลงเนื่องจากเกิดปัญหาภายใน และปัญหาการรุกรานจากรัฐข้างเคียง (สุทัศน์ กองทรัพย์. 2543 : 1; อ้างอิงจากสุทิน สนองฝัน. 2533 : ก-ข) ทำให้เกิดช่องว่างจึงไม่มีการกล่าวถึงเมืองสุรินทร์ จนกระทั่งถึงราว พ.ศ. 2200 ยุทธยาเริ่มรับรู้ว่ามิชนชาติหนึ่งซึ่งเรียกว่า “กวย” ได้อพยพมา 5 สายจากเมืองอัตตปือ เมืองแสนปาง จากการศึกษาในอดีตพบว่าคนกลุ่มดังกล่าว ตั้งบ้านเรือนที่บ้านกุดหวาย บ้านเมืองที่ บ้านลำดวน บ้านอจปะนึ่ง และบ้านจารพัด แล้วมีหัวหน้าครอบครัวผู้อาวุโสปกครอง เรียกว่า “พ่อบ้าน” มีตากะจะเชียงขันธุ์ ซึ่งอยู่บ้านปราสาทสี่เหลี่ยม เชียงจะอยู่บ้านดงยาง (หรือบ้านโคกอจปะนึ่ง) เชียงปุมอยู่บ้านโคกเมืองที่ เชียงสี (หรือพ่อตาควาน) อยู่บ้านกุดหวาย(หรือบ้านเมืองเตา) (สุทัศน์ กองทรัพย์. 2543 : 1-2; อ้างอิงจากเดิม วิพากย์พจนกิจ. 2530 : 153-54) จนถึงประมาณ พ.ศ. 2302 ในสมัยพระเจ้าเอกทัศ (พ.ศ. 2301-2309) ได้มีช้างเผือกแตกโขลงมาจากกรุงศรีอยุธยาหนีเข้ามาในบริเวณนี้ เจ้าหน้าที่ที่ติดตามช้างมาจากอยุธยา ตามหาช้างไม่พบ จึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าเมืองพิมายให้มาหาหัวหน้าหมู่บ้านชาวกวย สองพี่น้อง (ผู้จดพงศาวดารเข้าใจว่าสองพี่น้อง คือสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกกับสมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท) คุมไพรตามช้าง จึงได้รับการช่วยเหลือจากหัวหน้าหมู่บ้านชาวกวย จนสามารถนำช้างเผือกกลับไปถวายพระเจ้าเอกทัศได้เช่นเดิม (สุทัศน์ กองทรัพย์. 2543 : 2; อ้างอิงจากขจีรัตน์ ไอรำวันวัฒน์. 2532 : 37) ด้วยความดีความชอบดังกล่าว จึงได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหัวหน้าชาวกวยเหล่านั้น ให้เป็นหัวหน้าหมู่บ้านปกครองคนในหมู่บ้านของตนให้อยู่ในอำนาจของกรุงศรีอยุธยา โดยขึ้นตรงต่อเมืองพิมาย (สุทัศน์ กองทรัพย์. 2543 : 2; อ้างอิงจากยุพดี จรรย์ยานนท์ 2522 : 34-35) ซึ่งสมเด็จพระเจ้าเอกทัศได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เชียงปุม หัวหน้าหมู่บ้านเมืองที่เป็นหลวงสุรินทร์ภักดี ตากะจะ หัวหน้าหมู่บ้านโคกลำดวน เป็นหลวงแก้วสุวรรณ เชียงขัน อยู่ร่วมกับตากะจะ เป็นหลวงปราบ เชียงจะ หัวหน้าหมู่บ้านอจปะนึ่ง เป็นหลวงเพชร เชียงสี หัวหน้าหมู่บ้านกุดหวาย เป็นหลวงศรีนครเตา และเชียงไชย หัวหน้าหมู่บ้านกุดปะไท เป็นขุนไชยสุริยวงศ์ พ.ศ. 2306 หลวงสุรินทร์ภักดี (เชียงปุม) ได้ขอให้เจ้าเมืองพิมายกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตย้ายจากหมู่บ้านเมืองที่ ไปตั้งที่บ้านคูปะทาย หรือบ้านปะทายสมันต์ เพราะบ้านเมืองที่เป็นหมู่บ้านเล็ก ไม่เหมาะสม ส่วนบ้านคูปะทาย หรือบ้านปะทายสมันต์ (เมือง

สุรินทร์ในปัจจุบัน) เป็นหมู่บ้านที่กว้างใหญ่ มีกำแพงค่ายคูล้อมรอบถึง 2 ชั้น เป็นชัยภูมิเหมาะสมที่จะป้องกันและต่อต้านศัตรูที่มารุกรานได้เป็นอย่างดี ประกอบทั้งเป็นแหล่งที่เหมาะสมในการอยู่อาศัย มีน้ำทำอุดมสมบูรณ์ จึงย้ายราษฎรไปบางส่วน เมื่อย้ายถิ่นฐานจากบ้านเมืองที่ไปอยู่ที่บ้านคูปะทายแล้ว หัวหน้าหมู่บ้านทั้ง 5 จึงได้พากันไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ กรุงศรีอยุธยา โดยนำสิ่งของไปทูลเกล้าฯ ถวาย คือช้าง ม้า แก่นสน ปีกนก นอระมด (นอแรด) งาช้าง ขี้ผึ้ง เป็นการส่งส่วยตามราชประเพณี สมเด็จพระเจ้าเอกทัศจึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งบรรดาศักดิ์ให้หัวหน้าหมู่บ้านสูงขึ้น ดังนี้

1. หลวงสุรินทร์ภักดี (เชียงปุม) เป็นพระสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวาง ยกบ้านคูปะทาย เป็น “เมืองปะทายสมันต์” ให้พระสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์ เป็นเจ้าเมืองปกครอง
2. หลวงเพชร (เชียงชะ) เป็นพระสังฆะบุรีศรีนครอจจะ ยกบ้านอจจะปะหนึ่ง หรือบ้านดงยาง เป็น “เมืองสังฆะ” ให้พระสังฆะบุรีศรีนครอจจะ เป็นเจ้าเมืองปกครอง (เมืองสังฆะปัจจุบันคืออำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์)
3. หลวงศรีนครเตา (เชียงสี หรือตากะอาม) เป็นพระศรีนครเตา ยกบ้านกุดหวาย เป็น “เมืองรัตนบุรี” ให้พระศรีนครเตา เป็นเจ้าเมืองปกครอง
4. หลวงแก้วสุวรรณ (ตากะจะ) เป็น พระไกรศรีนครลำดวน ยกบ้านปราสาท – สีเหลี่ยมดงลำดวน เป็น “เมืองขุขันธ์” ให้พระไกรภักดีศรีนครลำดวน เป็นเจ้าเมืองปกครอง

การปกครองบังคับบัญชาเป็นหมวดหมู่ เป็นกอง มีนายกอง นายหมวด นายหมู่ บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อเมืองพิมาย

เมืองสุรินทร์ในสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ.2321 พระเจ้ากรุงธนบุรีได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) กับเจ้าพระยาสุรสีห์ (กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท) เป็นแม่ทัพยกขึ้นไปทางเมืองพิมาย แม่ทัพสั่งให้เจ้าเมืองพิมาย แต่งข้าหลวงออกมาเกณฑ์กำลังเมืองปะทายสมันต์ เมืองขุขันธ์ เมืองสังฆะ เมืองรัตนบุรี ยกทัพไปล้อมตีเมืองเวียงจันทร์ เมืองเวียงจันทร์ยอมแพ้แก่ไทย ต่อมาได้ไปตีเมืองจำปาศักดิ์ เมืองจำปาศักดิ์ยอมแพ้แก่ไทย กองทัพไทยจึงยกทัพกลับกรุงธนบุรี พ.ศ. 2324 เมืองเขมรเกิดจลาจล สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) กับเจ้าพระยาสุรสีห์ (กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท) ได้รับพระราชโองการให้เป็นแม่ทัพ ยกทัพไปปราบปรามการจลาจลในครั้งนี้ โดยเกณฑ์กำลังของเมืองปะทายสมันต์ เมืองขุขันธ์ และเมืองสังฆะ สมทบกับกองทัพหลวงไปตีเมืองเสียมราฐ เมืองกำพงสวาย เมืองบรรทายเพชร เมืองบรรทายมาศ เมืองรุ่งตำแรย์ (ถ้ำช้าง) เมืองเหล่านี้อยอมแพ้อยอมเป็นข้าขอบขัณฑสีมา เสร็จแล้วก็ยกทัพกลับกรุงธนบุรี บ้านเมืองที่ดีได้ก็กวาดต้อนผู้คนมาบ้างบางพวกก็อพยพมาเอง ในโอกาสนี้ได้มีลาว บราย เขมร ทางแขวงเมืองเสียมราฐ สะโดง กำพงสวาย บรรทายเพชร อพยพมาทางเมืองสุรินทร์ออกญาแอก และนางรอง พาบ่าวไพร่ขึ้นมาอยู่ที่บ้านนางรอง ออกญารินทร์เสนาหาจางวาง ออกไกรแป้น ออกญาตูม นางสาวตาม มาตไว บุตรีเจ้าเมืองบรรทายเพชร และพี่น้องบ่าวไพร่เมืองเสียมราฐ ได้พากันมาอยู่เมืองปะทายสมันต์เป็นจำนวนมาก บ้างก็แยกไปอยู่เมืองสังฆะ ไป

อยู่บ้านกำพงสวาย (แขวงอำเภอกำตूम) บ้าง ในโอกาสนี้เอง พระยาสุรินทรภักดี (เชียงปุม) เจ้าเมืองปะทายสมันต์ จึงจัดพิธีแต่งงานนางสาวตาม มาตไว บุตรีเจ้าเมืองบรรทายเพชร กับหลานชายชื่อ “ส่น” เมื่อชาวเขมรทราบข่าวนางสาวตาม มาตไว ได้เป็นหลานสะใภ้ของพระสุรินทรภักดี ก็พากันอพยพมาอยู่ด้วยเป็นจำนวนมากตั้งนั้นชาวบ้านคุปะทาย หรือบ้านปะทายสมันต์ ซึ่งเป็นส่วยจิงปะปนเขมร เพราะเหตุที่เขมรรุ่งเรืองมาก่อน ความเป็นอยู่จึงผันแปรไปทางเขมร และเมื่อเสร็จศึกสงครามเมืองเวียงจันทน์และเมืองเขมรแล้ว สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงได้ปูนบำเหน็จให้แก่เจ้าเมืองปะทายสมันต์ เมืองขุขันธ์ และเมืองสังขะ โดยเลื่อนบรรดาศักดิ์ให้เป็นพระยาทั้ง 3 เมือง และเมืองสุรินทร์ในสมัยรัตนโกสินทร์ ใน พ.ศ. 2329 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อ “เมืองปะทายสมันต์” เป็น “เมืองสุรินทร์” ตามสร้อยบรรดาศักดิ์เจ้าเมืองตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (กระทรวงมหาดไทย. 2526 : 40-43) ปัจจุบันจังหวัดสุรินทร์ ประกอบไปด้วย 13 อำเภอและ 4 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอท่าตูม อำเภอปราสาท อำเภอสังขะ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอรัตนบุรี อำเภอชุมพลบุรี อำเภอสำโรงทาบ อำเภอจอมพระ อำเภอสนม อำเภอกาบเชิง อำเภอลำดวน อำเภอบัวเชด กิ่งอำเภอพนมดงรัก กิ่งอำเภอศรีณรงค์ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ และกิ่งอำเภอโนนารายณ์ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 21)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ถ้าศึกษาจากหลักฐานทางโบราณคดีแล้วเมืองสุรินทร์นี้มีอายุเก่าแก่ แต่ถ้าศึกษาตามหลักฐานทางพงศาวดารแล้ว จะเห็นว่า เมืองสุรินทร์นั้นเป็นที่รู้จักของคนไทยในตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาเ็นเอง ซึ่งไทยเราเรียกบริเวณเมืองสุรินทร์ว่า “หัวเมืองเขมรป่าดง” การก่อตั้งบ้านเมืองในระยะแรก หลังจากที่ชาวเขมรโบราณได้เสื่อมอำนาจลง ได้มีชาวกูย กวย หรือส่วย จากเมืองอัตตปือ และเมืองแสนปาง ได้อพยพมา 5 สาย มาตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีหัวหน้าอาวุโสปกครอง ในสมัยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศแห่งกรุงศรีอยุธยา ได้มีช้างเผือกแตกโขลงหนีเข้ามาในบริเวณนี้ หัวหน้าหมู่บ้านซึ่งเป็นชาวกูย กวยหรือส่วยกับพวกซึ่งมีความชำนาญในการจับช้างได้ช่วยกันจับช้างเผือกและนำช้างเผือกไปถวายสมเด็จพระเจ้าเอกทัศด้วยความดีความชอบดังกล่าว จึงได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหัวหน้าชาวกูยเหล่านั้น ให้เป็นหัวหน้าหมู่บ้านปกครองคนในหมู่บ้านของตนให้อยู่ในอำนาจของกรุงศรีอยุธยา โดยขึ้นตรงต่อเมืองพิมาย ต่อมาหลวงสุรินทรภักดี (เชียงปุม) หัวหน้าหมู่บ้านเมืองที่ได้ขอพระบรมราชานุญาตย้ายจากหมู่บ้านเมืองที่ ไปตั้งอยู่ที่บ้านคุปะทายหรือบ้านปะทายสมันต์ (เมืองสุรินทร์ในปัจจุบัน) ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรี เมืองเขมรเกิดจลาจล เมืองปะทายสมันต์ถูกเกณฑ์ไปสมทบกับกองทัพหลวงไปตีเมืองเสียมราฐ เมืองกำพงสวาย เมืองบรรทายเพชร เมืองบรรทายมาศ และเมืองรุงดำแรย์ เมืองเหล่านี้ยอมแพ้ เมื่อยกทัพกลับกรุงธนบุรีก็กวาดต้อนพลเมืองเขมรเข้ามา บางพวกก็อพยพเข้ามาเอง ชาวเขมรเหล่านี้ได้ผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมของชาวกูย กวยหรือส่วยและชาวลาว ด้วยเหตุที่วัฒนธรรมเขมรโดดเด่นกว่า ความเป็นอยู่จึงค่อนข้างไปทางวัฒนธรรมเขมร และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองจาก “เมืองปะทายสมันต์” เป็น “เมืองสุรินทร์” นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

7. สภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทย เพื่อให้เข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์มากขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้เสนอรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

7.1 ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 14 องศา 19 ลิปดา 40 พิลิปดาเหนือถึง 15 องศา 29 ลิปดาเหนือ ลองจิจูดที่ 103 องศา 05 ลิปดา 35 พิลิปดาตะวันออกถึง 104 องศา 05 ลิปดา 50 พิลิปดาตะวันออก (บุญสม สังข์สาย. 2541 : 22) สอดคล้องกับคณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ที่กล่าวว่า จังหวัดสุรินทร์ตั้งอยู่ทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเส้นแวงที่ 103 และ 105 องศาตะวันออก เส้นรุ้งที่ 15 และ 16 องศาเหนือ ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 420 กิโลเมตร(ทางรถไฟ) และประมาณ 450 กิโลเมตร (ทางรถยนต์) มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศใกล้เคียงดังนี้ คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ (คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 1) สอดคล้องกับบุญสม สังข์สายที่กล่าวเกี่ยวกับที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อของจังหวัดสุรินทร์ดังนี้

ทิศเหนือ นับจากทิศตะวันตกไปตะวันออก ติดต่อกับ 3 จังหวัด รวมระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 93 กิโลเมตร โดยมีลำน้ำสาขาของแม่น้ำมูลคือ ลำพลับพลาเป็นแนวแบ่งเขตเป็นส่วนใหญ่ คือ 1) จังหวัดมหาสารคาม ระยะทางประมาณ 33.33 กิโลเมตร ติดต่อกับอำเภอชุมพลบุรี ในเขตตำบลสระซุด ตำบลเมืองบัว ตำบลยะวีง ตำบลศรีณรงค์ และตำบลชุมพลบุรี 2) จังหวัดร้อยเอ็ด ระยะทางประมาณ 46.67 กิโลเมตร ติดต่อกับ 2 อำเภอ ได้แก่ 2.1) อำเภอท่าตูม ในเขตทุ่งกุลา และตำบลโพนครก 2.2) อำเภอรัตนบุรี ในเขตตำบลกุดชาติคัม ตำบลหนองบัวทอง 2.3) และบางส่วนของตำบลดอนแรด 3) จังหวัดศรีสะเกษ ระยะทางประมาณ 13 กิโลเมตร ติดต่อกับอำเภอรัตนบุรี ในเขตที่เป็นส่วนใหญ่ของตำบลดอนแรด

ทิศใต้ ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย นับจากทางทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก ระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 113 กิโลเมตร อยู่ในเขต 3 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ โดยมีเทือกเขาตองเร็กเป็นเส้นกั้นเขตแดน คือ 1) กิ่งอำเภอพนมดงรัก ในเขตตำบลตาเมียง ตำบลโคกตะเคียน และตำบลบักได 2) อำเภอกาบเชิง ในเขตตำบลแวงมุด ตำบลโคกตะเคียน ตำบลกาบเชิง ตำบลคูตัน ตำบลดำน 3) อำเภอสังขะ ในเขตตำบลตาตุ่ม 4) อำเภอบัวเชด ในเขตตำบลจรัส

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ นับจากทิศเหนือไปได้ ระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 147 กิโลเมตร ในเขต 4 อำเภอ กับ 2 กิ่งอำเภอ โดยมีหน่วยทับทั้นเป็นแนวแบ่งเขตเป็นส่วนใหญ่ คือ 1) อำเภอรัตนบุรี ในเขตตำบลดอนแรด ตำบลยางสว่าง และตำบลเบิด 2) กิ่งอำเภอโนนนารายณ์ ในเขตตำบลหนองหลวง 3) อำเภอสำโรงทาบ ในเขตตำบลกระออก ตำบลสะโน ตำบลประดู่ ตำบลหมื่นศรี ตำบลสำโรงทาบ และตำบลเกาะแก้ว 4) กิ่งอำเภอศรีณรงค์ ในเขตตำบลตรว และตำบลแจนแวน 5) อำเภอสังขะในตำบลตาตง 6) อำเภอบัวเชด ในเขตตำบลตาวัน ตำบลสะเดา และตำบลจรัส

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ นับจากทิศเหนือไปได้ ระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 215 กิโลเมตร นับเป็นระยะทางติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงที่ยาวที่สุด ในเขต 5 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ คือ 1) อำเภอชุมพลบุรี ในเขตตำบลสระซุด ตำบลเมืองบัว ตำบลยะวีก ตำบลศรีณรงค์ ตำบลชุมพลบุรี และตำบลนาหนองไผ่ 2) อำเภอท่าตูม ในเขตตำบลกระโพ 3) อำเภอจอมพระ ในเขตตำบลเมืองสิงห์ 4) อำเภอเมือง ในเขตตำบลเพี้ยราม ตำบลนาดี ตำบลท่าสว่าง ตำบลคอโค ตำบลตระแสง และตำบลสวาย 5) อำเภอปราสาท ในเขตตำบลทุ่งมน ตำบลปรือ ตำบลตานี และตำบลโชคนาสาม 6) กิ่งอำเภอพนมดงรัก ในเขตตำบลโคกกลาง และตำบลตาเมียง (บุญสม สังข์สาย. 2541 : 22-24)

จังหวัดสุรินทร์มีพื้นที่ประมาณ 8,124.056 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 5,007,535 ไร่ หรือเท่ากับร้อยละ 4.8 ของพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด (คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุฯ. 2542 : 1)

7.2 ลักษณะภูมิประเทศและโครงสร้างทางธรณีวิทยาของจังหวัดสุรินทร์

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสุรินทร์ แบ่งได้ 3 ส่วน ส่วนแรกคือ บริเวณที่เป็นเทือกเขาตอนใต้ มีชื่อว่าเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งทำหน้าที่เป็นพรมแดนธรรมชาติกั้นระหว่างภาคอีสานตอนใต้กับราชอาณาจักรกัมพูชา ส่วนที่สองได้แก่ บริเวณภูเขาไฟพนมสวายและที่ราบลูกฟูกตอนกลาง และส่วนที่สามได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลและสาขา ซึ่งเป็นพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัดตั้งที่บุญสม สังข์สาย ได้กล่าวเกี่ยวกับลักษณะแผ่นดินและโครงสร้างทางธรณีวิทยาของจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

ลักษณะแผ่นดินและโครงสร้างทางธรณีวิทยาของจังหวัดสุรินทร์แบ่งเป็น 3 ส่วนได้แก่

1) เทือกเขาตอนใต้ โดยเป็นแนวของเทือกเขาพนมดงรัก ภาษาท้องถิ่นแปลว่าไม้คาน ชื่อจะตรงกับลักษณะสันของเทือกเขา ซึ่งวางตัวในแนวตะวันตก – ตะวันออก สาเหตุมาจากแผ่นเปลือกโลกชื่อแผ่นจูทวีปอินโดจีน ซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดสุรินทร์ ถูกยกตัวให้สูงขึ้นโดยแผ่นเปลือกโลกชื่อจูทวีปฉาน – ไทย ซึ่งเคลื่อนตัวในแนวตะวันตกเฉียงใต้ – ตะวันออกเฉียงเหนือ

ต้นแผ่นจุลทวีปอินโดจีนให้ยกตัว เทือกเขาตอนใต้ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 200 เมตร จนถึง 483 เมตร อันเป็นส่วนที่สูงที่สุดของจังหวัด ตั้งอยู่กับบริเวณใกล้กับช่องพริก ตำบลจรัส อำเภอบัวเขต เทือกเขาพนมดงเร็กครอบคลุมพื้นที่ทางตอนใต้ของ 3 อำเภอและ 1 กิ่งอำเภอเรียงตามลำดับที่ตั้งอำเภอจากตะวันออกดังนี้ กิ่งอำเภอพนมดงรัก อำเภอกาบเชิง อำเภอสังขะ และอำเภอบัวเขต เทือกเขาพนมดงเร็ก เป็นหินประเภทหินชั้น ชนิดหินทราย ประกอบด้วยหินทรายในหินชุดโคราชหินหน่วยภูพานและหินหน่วยพระวิหาร หินทรายดังกล่าว ประกอบด้วยหินทราย หินทรายปนกรวด หินกรวดมน สีเทาเหลือง เทาม่วงและเทาแดง ในยุคจูแรสสิก ประมาณ 141 – 195 ล้านปี นับเป็นโครงสร้างทางธรณีวิทยาที่มีอายุมากที่สุดของจังหวัด

2) ภูเขาไฟและที่ราบลูกฟูกตอนกลาง ภูเขาไฟพนมสวาย เป็นภูเขาไฟ 3 ยอด ที่ตั้งที่ตำบลนาบัว ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเมือง สันนิษฐานว่า เกิดจากการเคลื่อนไหวของเปลือกโลกในอดีต ทำให้เกิดการไหลล้นของลาวาผ่านตามรอยแตกของเปลือกโลก ภูเขาไฟพนมสวายเป็นหินประเภทหินอัคนีชนิดบะซอลต์ที่ไม่ให้พลอย (Corundumless basalt) ในยุคเทอร์เชียรี ประมาณ 1.8 – 65 ล้านปี ส่วนที่ราบลูกฟูกนั้นมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 150 – 200 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด ในเขต 8 อำเภอ และ 4 กิ่งอำเภอเรียงตามลำดับที่ตั้งอำเภอจากเหนือไปใต้คือ 1) ตอนเหนือของ 1 กิ่งอำเภอและ 3 อำเภอ ได้แก่ กิ่งอำเภอพนมดงรัก อำเภอกาบเชิง อำเภอสังขะ และอำเภอบัวเขต 2) อำเภอปราสาท อำเภอสำตวน กิ่งอำเภอศรีณรงค์ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอเมือง อำเภอจอมพระ อำเภอสนม กิ่งอำเภอโนนนารายณ์ 3) ตอนใต้ของ 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่าตูม และอำเภอรัตนบุรี ที่ราบลูกฟูกประกอบด้วยหินทราย หินดินดาน และทรายแป้ง ในยุคครีตาเซียส ประมาณ 65 – 141 ล้านปี

3) ที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลและสาขา ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางน้อยกว่า 150 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำมูลและลำพลับพลา ลำสาขาของแม่น้ำมูล ในเขต 3 อำเภอ คือ อำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม และอำเภอรัตนบุรี เรียงตามลำดับที่ตั้งอำเภอจากตะวันตกไปตะวันออก คือ 1) อำเภอชุมพลบุรี 2) ตอนเหนือของ 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่าตูม และอำเภอรัตนบุรี ที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลและสาขา ประกอบด้วยหินชั้น ในยุคควอเตอร์นารี ประมาณ 1.8 ล้านปีถึงปัจจุบัน จังหวัดสุรินทร์มีแม่น้ำ 1 สาย คือแม่น้ำมูล ไหลผ่านตอนเหนือของจังหวัด และมีลำน้ำสาขาที่สำคัญ 3 สาย เรียงจากเหนือมาใต้ ได้แก่ 1) ลำพลับพลา ไหลจากตะวันตกไปตะวันออกสบกับแม่น้ำมูลที่ตำบลโพนครก อำเภอท่าตูม 2) ลำชี ยาว 160 กิโลเมตร เป็นส่วนหนึ่งของเส้นแบ่งเขตจังหวัดสุรินทร์กับจังหวัดบุรีรัมย์ทางทิศตะวันตก โดยไหลจากใต้ขึ้นเหนือ ผ่านกิ่งอำเภอพนมดงรัก อำเภอปราสาท อำเภอเมือง อำเภอจอมพระ ไหลสบกับแม่น้ำมูลที่ไหลมาจากอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม ลำน้ำสาขาของลำชีที่สำคัญ เรียงจากใต้ขึ้นเหนือ ได้แก่ ห้วยโถง ห้วยโคกเมือง ห้วยस्या ห้วยเสนง และห้วยระวิง 3) ห้วยทับทัน ไหลจากใต้ขึ้นเหนือ เป็นส่วนหนึ่งของเส้นแบ่งเขตจังหวัดสุรินทร์กับจังหวัดศรีสะเกษทางทิศตะวันออก โดยสบกับแม่น้ำมูลที่ตำบลดอนแรด อำเภอรัตนบุรี ลำน้ำสาขา

ของห้วยทับทัน ที่สำคัญ เรียงจากใต้ขึ้นเหนือ ได้แก่ ห้วยห้องแก้ว ห้วยเสน ห้วยจำเรียง ห้วยลำพอกและลำน้ำสาขาห้วยประโดก (บุญสม สังข์สาย. 2541 : 22 – 25) และจังหวัดสุรินทร์มีโครงการชลประทานอีก 1 แห่ง คือ โครงการชลประทานห้วยเสนง อยู่ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ เป็นโครงการส่งน้ำ ทดน้ำ เอื้อประโยชน์ต่อการทำนาในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 46,180 ไร่ นอกจากแหล่งน้ำดังกล่าวแล้ว จังหวัดสุรินทร์ยังมีแหล่งน้ำอื่น ๆ ในเขตต่าง ๆ อำเภอเมืองสุรินทร์ มีอ่างเก็บน้ำอำปิล ตำบลเทนมีย์และอ่างเก็บน้ำหนองศาลา ตำบลนอกเมือง อำเภอปราสาท มีอ่างเก็บน้ำสุวรรณภา ตำบลกังแอนและอ่างเก็บน้ำลุมพุก ตำบลตาเตียว อำเภอชุมพลบุรี มีอ่างเก็บน้ำหนองกระทุ่ม ตำบลชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม มีอ่างเก็บน้ำลูงปung ตำบลท่าตูมอำเภอรัตนบุรี มีอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลรัตนบุรี อ่างเก็บน้ำหนองกา ตำบลน้ำเขียว และอ่างเก็บน้ำหนองน้ำใส ตำบลดอนแรด อำเภอจอมพระ มีอ่างเก็บน้ำห้วยระหาร ตำบลบุแกรงอำเภอศีขรภูมิ มีอ่างเก็บน้ำลำพอก ตำบลยาง อำเภอกาบเชิง มีอ่างเก็บน้ำสกล ตำบลคูตัน อ่างเก็บน้ำตาเกวรี ตำบลกาบเชิง อ่างเก็บน้ำห้วยด่านและอ่างเก็บน้ำห้วยเชิง ตำบลด่านอำเภอบัวเชด มีเขื่อนบ้านจรัสและเขื่อนบ้านทำนบ ตำบลจรัส และแหล่งน้ำอื่น ที่ไม่เอื้อประโยชน์มากนักเนื่องจากในฤดูแล้งไม่มีน้ำอีกจำนวนมาก (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2544 : 6)

ลักษณะของดินในจังหวัดสุรินทร์เป็นดินร่วนปนทรายบางพื้นที่เช่น อำเภอเขวาสินรินทร์เป็นดินเหนียวปนทราย ฉะนั้นดินในจังหวัดสุรินทร์จึงอุ้มน้ำได้น้อย (คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 2)

7.3 สภาพภูมิอากาศและพืชพรรณธรรมชาติในจังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์มีลักษณะภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อนหรือ แบบทุ่งหญ้าสะวันนา เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ มีฤดูแล้งยาวนาน มีลักษณะอากาศรุนแรง ในฤดูฝนได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ค่อนข้างน้อย ส่วนในฤดูหนาวได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือทำให้มีลักษณะหนาวเย็นและแห้งแล้ง และพืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้ประเภทป่าผลัดใบดงที่ คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ได้กล่าวว่า จังหวัดสุรินทร์อยู่ในแถบมรสุมเขตร้อน ลักษณะของลมฟ้าอากาศและปริมาณน้ำฝน จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมเป็นสำคัญ ลมมรสุมที่พัดผ่านคือ 1) ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดจากมหาสมุทรอินเดียเข้าบริเวณภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เกิดฝนตกแต่จังหวัดสุรินทร์ได้รับปริมาณน้ำฝนจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีเทือกเขาพนมดงรักกั้นอยู่ ปริมาณน้ำฝนส่วนใหญ่มาจากอิทธิพลของลมพายุกึ่งในทะเลจีนใต้ และ 2) ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดจากแคว้นไชบีเรียและทางตอนเหนือของประเทศจีน ทำให้เกิดความหนาวเย็นและความแห้งแล้งโดยทั่วไป โดยเฉพาะจังหวัดสุรินทร์ได้รับผลกระทบค่อนข้างสูง ส่วนฤดูกาลในจังหวัดสุรินทร์นั้นมี 3 ฤดู ซึ่งในแต่ละฤดูจะมีช่วงเวลาไม่คงที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับ

ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและอิทธิพลของลมมรสุมเป็นหลัก แต่โดยทั่วไปพอสรุปได้ดังนี้ คือ

- 1) ฤดูร้อน อยู่ระหว่างช่วงเดือนกุมภาพันธ์หรือมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนอบอ้าวและร้อนจัดมากในบางช่วง ส่งผลให้เกิดความแห้งแล้งโดยทั่วไป
- 2) ฤดูฝน อยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคม หรือเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม ปริมาณน้ำฝนไม่แน่นอนบางปีมาก บางปีน้อยขึ้นอยู่กับอิทธิพลลมมรสุมและลมพายุดีเปรสชันในทะเลจีนใต้
- 3) ฤดูหนาว อยู่ระหว่างช่วงเดือนตุลาคมหรือพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม ความหนาวเย็นในแต่ละปีขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและร่องความกดอากาศต่ำจากประเทศจีน(คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุฯ.2542 : 2-3) และยังได้กล่าวเกี่ยวกับพืชพรรณธรรมชาติของจังหวัดสุรินทร์ไว้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ ป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดสุรินทร์มีประมาณ 1,434,001 ไร่ ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าสมบูรณ์เหลืออยู่ประมาณ 187,343 ไร่ เนื่องจากมีการตัดไม้ทำลายสูง โดยเฉพาะการบุกรุก แคว้งถาง เพื่อการเกษตรกรรม ป่าไม้ส่วนใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด บริเวณเทือกเขาพนมดงรัก ในเขตอำเภอสังขะ อำเภอบัวเชด อำเภอกาบเชิง และกิ่งอำเภอพนมดงรัก และยังมีป่าไม้กระจัดกระจายเป็นหย่อม ๆ ในเขตอำเภอปราสาท อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอท่าตูม อำเภอรัตนบุรี และอำเภอศีขรภูมิ ต้นไม้ที่มีอยู่โดยทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ต้นเต็ง รัง ยาง ประดู่ พะยุง ตาด แดง กะบาก และอื่น ๆ (คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุฯ. 2542 : 6 – 7)

จากที่กล่าวมาจะเห็นจังหวัดสุรินทร์ตั้งอยู่ทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ 450 กิโลเมตร โดยทางรถไฟประมาณ 420 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ คือ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม และศรีสะเกษ ทิศใต้ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย โดยมีเทือกเขาพนมดงรักเป็นเส้นกั้นเขตแดน ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ และทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์มีพื้นที่ประมาณ ประมาณ 8,124,056 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,007,535 ไร่หรือเท่ากับร้อยละ 4.8 ของพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด ลักษณะภูมิประเทศและโครงสร้างทางธรณีวิทยา แบ่งได้ 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 คือเทือกเขาตอนใต้ เป็นแนวของเทือกเขาพนมดงรักหรือพนมดงเร็ก ซึ่งวางตัวในแนวเหนือ – ใต้ ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอและ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่อำเภอกาบเชิง อำเภอสังขะ อำเภอบัวเชด และกิ่งอำเภอพนมดงรัก เทือกเขาพนมดงรักมีโครงสร้างทางธรณีวิทยาเป็นหินทราย ประกอบด้วยหินทรายในชุดหินโคราชหินหน่วยภูพานและหินหน่วยพระวิหารในยุคจูแรสสิก ส่วนที่ 2 ได้แก่ภูเขาไฟพนมสวายและที่ราบลูกฟูกตอนกลาง ภูเขาไฟพนมสวายเป็นภูเขาไฟที่ดับแล้วมี 3 ยอด มีโครงสร้างทางธรณีวิทยาเป็นหินอัคนีประเภทบะซอลต์ชนิดไม่ไหลพลอย ในยุคเทอร์เชียรี ตั้งอยู่ที่ตำบลนาบัว อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ส่วนที่ราบลูกฟูกนั้น ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด ในเขต 8 อำเภอและ 4 กิ่งอำเภอ ได้แก่ กิ่งอำเภอพนมดงรัก อำเภอกาบเชิง อำเภอสังขะ อำเภอบัวเชด อำเภอปราสาท อำเภอลำดวน กิ่งอำเภอศีขรภูมิ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอเมือง อำเภอจอมพระ อำเภอสนม และกิ่งอำเภอโนนนาทรายณ์ และส่วนที่ 3 คือที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลและสาขา จังหวัดสุรินทร์มีแม่น้ำ 1 สาย คือ แม่น้ำมูล ไหลผ่านตอนเหนือ

ของจังหวัด มีสาขาคือ ลำพลับปลา ลำชี และห้วยทับทัน จากการที่พื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์มีโครงสร้างทางธรณีวิทยาเป็นหินทราย จึงทำให้ดินส่วนใหญ่ในจังหวัดสุรินทร์เป็นดินทราย บางแห่งเป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียวปนทราย ซึ่งดินทรายนั้นมีคุณสมบัติไม่ดูดซับน้ำ และขาดแร่ธาตุที่จำเป็นสำหรับการเจริญเติบโตของพืช ยกเว้นในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำและในบริเวณภูเขาไฟที่ดินพอจะมีความอุดมสมบูรณ์บ้าง สำหรับดินในบริเวณภูเขาไฟพนมสวายนั้นเกิดจากการผุสลายตัวของหินบะซอลต์ซึ่งเป็นดินที่มีธาตุอาหารพืชปานกลางถึงสูงเหมาะแก่การปลูกข้าว สำหรับสภาพภูมิอากาศในจังหวัดสุรินทร์นั้นได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมที่พัดผ่าน คือลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดเข้ามาในช่วงฤดูฝน แต่พื้นที่จังหวัดสุรินทร์ได้รับปริมาณน้ำฝนจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีเทือกเขากั้นขวางทิศทางลม ปริมาณน้ำฝนส่วนใหญ่ได้รับจากอิทธิพลของลมพายุที่พัดจากทะเลจีนใต้ ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่พายุดีเปรสชัน ถ้าในปีใดมีพายุดีเปรสชันพัดเข้ามาประมาณ 3 – 4 ลูก จะพอเหมาะในการเพาะปลูก แต่ถ้าปีใดพัดเข้ามาน้อยกว่านี้จะเกิดภาวะฝนแล้ง ส่วนในฤดูหนาวพื้นที่จังหวัดสุรินทร์จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดมาจากแคว้นไซบีเรียและทางตอนเหนือของประเทศจีน ทำให้เกิดความหนาวเย็นและความแห้งแล้งโดยทั่วไป ลักษณะอากาศในจังหวัดสุรินทร์มีลักษณะค่อนข้างรุนแรง คือจะร้อนจัดในฤดูร้อนและหนาวจัดในฤดูหนาว ฤดูกาลในจังหวัดสุรินทร์นั้นมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อนอยู่ระหว่างช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนอยู่ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม และฤดูหนาวอยู่ในช่วงกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ และสำหรับพืชพรรณธรรมชาตินั้นจะแปรผันไปตามลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากจังหวัดสุรินทร์มีลักษณะภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อนหรือทุ่งหญ้าสะวันนา ต้นไม้ที่พบโดยทั่วไป ได้แก่ ต้นเต็ง รัง ยาง ประดู่ พะยูง ตาด แดง กะบาก ซึ่งต้นไม้เหล่านี้จะผลัดใบในฤดูแล้ง

8. ลักษณะทางภูมิศาสตร์กับภูมินาม

8.1 ความหมายของวิชาภูมิศาสตร์

ภูมิศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ ทั้งในแง่การวิเคราะห์พื้นที่ การจัดระบบพื้นที่ รวมทั้งศึกษาถึงปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่นั้นๆ อันมีผลต่อมนุษย์ที่อาศัยอยู่ดังที่ ประเสริฐ วิทยารัฐ ได้ให้ความหมายวิชาภูมิศาสตร์ไว้ว่า ภูมิศาสตร์นั้น หมายถึง ศาสตร์ที่เกี่ยวกับพื้นที่หรือจะนิยามว่า ภูมิศาสตร์ คือ การศึกษาถึงการจัดระบบของพื้นที่ทั้งในด้านรูปแบบและกระบวนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของพื้นที่อันมีผลต่อมนุษย์ ซึ่งอาศัยอยู่บนพื้นที่นั้น ๆ (ประเสริฐ วิทยารัฐ.2545 : 10) สอดคล้องกับประสิทธิ์ คุณรัตน์ ซึ่งได้ให้ความหมายของวิชาภูมิศาสตร์ไว้ว่า ภูมิศาสตร์เป็นศาสตร์แห่งพื้นที่ซึ่งจะต้องศึกษาและวิเคราะห์พื้นที่ ด้วยการศึกษาปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่นั้น ๆ ทั้งพฤติกรรมทางธรรมชาติ พฤติกรรมของมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติ โดยมีจุดเน้นที่การมองหารูปแบบทาง

พื้นที่ (Spatial Form) เช่น ท่าเลที่ตั้ง การกระจายความสัมพันธ์ ภูมิทัศน์ และการจัดการพื้นที่ ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อหาระบบทางพื้นที่ที่ทำให้ทราบความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน สภาพ ปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ในการวางแผนจัดการพื้นที่ในอนาคตที่เหมาะสมกับการดำรงอยู่อย่าง ยั่งยืนของมนุษย์และพื้นที่ที่มนุษย์อาศัยอยู่ (ประสิทธิ์ คุรุรัตน์. 2543 : 3) และนอกจากนี้ อนุชิต วงศาโรจน์ ได้กล่าวว่า ภูมิศาสตร์เป็นศาสตร์ใหญ่ศาสตร์หนึ่งที่เจริญก้าวหน้าและวิวัฒนาการเป็น ระยะเวลาอันยาวนาน จากรากเหง้าหรือรากฐานของศาสตร์นี้จะเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ภูมิศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้าและมีคุณค่าทางวิชาการใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ

1) การมุ่งความสนใจว่าสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีรูปแบบลักษณะ รากฐานและ กระบวนการที่เกี่ยวข้องอย่างไร

2) ชีวิตมนุษย์มีการจัดองค์กรทางพื้นที่อย่างไร

3) สถานที่ได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเป็นสังคมรายรอบมนุษย์อย่างไรบ้าง

(อนุชิต วงศาโรจน์. 2543 : 31) และพจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อังกฤษ – ไทย เล่ม 1 A – K ได้ให้ความหมายของภูมิศาสตร์ (Geography) ไว้ว่า ภูมิศาสตร์เป็น วิชาที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับทางสังคมที่ปรากฏอยู่บนดินแดน ต่าง ๆ ของโลก การศึกษาวิชาภูมิศาสตร์แผนใหม่ต้องศึกษาอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยหลักเกณฑ์ ทางสถิติ ข้อเท็จจริงจากวิชาแขนงที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาโดยรอบคอบ (พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อังกฤษ – ไทย เล่ม 1 A – K. 2523 : 355)

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปความหมายของวิชาภูมิศาสตร์ได้ว่า ภูมิศาสตร์เป็นศาสตร์แห่ง พื้นที่ที่ศึกษาและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่นั้น ๆ เพื่อทราบความแตกต่างและ ความคล้ายคลึง การเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ตลอดจน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับปรากฏการณ์หรือสภาพแวดล้อม รวมทั้งการจัดการพื้นที่ที่เหมาะสม ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

8.2 ความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกันระหว่างภูมินามกับลักษณะทางภูมิศาสตร์

ภูมินามหรือชื่อเรียกสถานที่ ส่วนมากจะสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกับ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ดิน พืชพรรณธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอื่นๆ ตลอดจน ภูมิหลัง ประวัติ ความเป็นมา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต ของประชาชนในของพื้นที่นั้น ๆ ดังที่ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ ได้กล่าวว่า ภูมินามหรือชื่อเรียก สถานที่ (Place name) เป็นวัฒนธรรมทางด้านภาษาของมนุษย์ตั้งขึ้นเรียกสถานที่ต่าง ๆ ที่ สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของตน สำหรับภูมินามการตั้งถิ่นฐานในชนบทหรือชื่อ เรียกหมู่บ้านในชนบท เกือบทุกหนทุกแห่งจะมีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญ

ในการบ่งบอกและสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้เป็นอย่างดี จะเป็นดัชนีที่ให้ลักษณะที่น่าสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน หรือให้ลักษณะเกี่ยวกับภูมิประเทศในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งตามปกติการเรียกชื่อหรือตั้งชื่อสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง คนเรานั้นมักจะตั้งแบบมีความหมายหรือมีประวัติที่มาของชื่อหรือบ่งบอกลักษณะปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ ทางพื้นที่ในบริเวณนั้นเอาไว้ และยังได้กล่าวอีกว่า ชื่อหมู่บ้านต่าง ๆ ในชนบทหรือชื่อสถานที่นั้นเกือบทุกแห่ง ถ้าวิเคราะห์แล้วจะพบว่า ชื่อต่าง ๆ เหล่านี้จะประกอบด้วยชื่อสองส่วน คือ ชื่อทั่วไป (Generic names) และชื่อเฉพาะ (Specific names) ในส่วนประกอบของชื่อทั่วไปจะเป็นดัชนีที่มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ลักษณะการตั้งถิ่นฐานในชนบทอย่างมาก เพราะชื่อทั่วไปจะมีลักษณะทางด้านภาษา เป็นปรากฏการณ์ทางพื้นที่ในพื้นที่หนึ่ง ๆ ชั่ว ๆ กันอย่างมีนัยสำคัญทางพื้นที่ คือมีชื่อทั่วไปซ้ำ ๆ กันเป็นร้อยเป็นพันชื่อ นัยสำคัญของชื่อทั่วไปของการตั้งถิ่นฐานนั้นนอกจากจะเป็นดัชนีที่บ่งบอกถึงลักษณะปรากฏการณ์ของพื้นที่นั้น ๆ ในอดีตสำหรับปัจจุบันแล้ว ยังเป็นดัชนีวัดที่ตั้งทางพื้นที่ที่สำคัญในทางภูมิศาสตร์อีกด้วย เช่น บอกลักษณะและการกระจายของแหล่งน้ำ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะพืชพรรณธรรมชาติ ลักษณะการใช้ที่ดิน และลักษณะวัฒนธรรมของมนุษย์ (ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ. 2531 : 76) สอดคล้องกับไพฑูรย์ พงศบุตร ที่กล่าวว่า การศึกษาชื่อภูมิศาสตร์ Geographical names) หรือชื่อสถานที่ (Place names) เป็นเรื่องที่น่าสนใจเพราะสามารถบอกให้ทราบถึงลักษณะสำคัญบางอย่างของท้องถิ่น เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะทางวัฒนธรรม ตลอดจนประวัติความเป็นมาของสถานที่นั้น บางชื่ออาจจะทราบความหมายหรือที่มาได้ชัดเจน แต่บางชื่อเป็นชื่อเก่าใช้กันมาเป็นเวลานานอาจเพี้ยนรูปหรือเพี้ยนเสียงไป หรือเป็นคำโบราณที่เลิกใช้ไปแล้ว ก็ยากที่จะทราบความหมายที่แท้จริงได้ จำเป็นที่จะต้องศึกษาค้นคว้ากันต่อไป (ไพฑูรย์ พงศบุตร. 2531 : 10) และนอกจากนี้อุดม วโรตม์ลิขิตต์ ได้กล่าวว่า การศึกษาภูมินามต่าง ๆ ในประเทศไทยทำให้เราทราบถึงสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับมนุษย์ซึ่งจะสะท้อนมาจากชื่อ มีหลายชื่อที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศ และภูมินามหลายแห่งมีความหมายบ่งบอกถึงความแตกต่างของพื้นที่ ภูมินามต่าง ๆ ในประเทศไทยส่วนมากจะมีที่มาจากชนบทธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธ จากการศึกษาพบว่าการยืมคำต่าง ๆ จากประเทศเพื่อนบ้านมาใช้ในการตั้งชื่อซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการติดต่อไปมาหาสู่กัน คำในภาษาไทยท้องถิ่นมักจะมีที่มาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งพบมากในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ภูมินามที่มีความหมายไม่ดีก็มีการเปลี่ยนแปลงชื่อเพื่อความเป็นศิริมงคลหรือมีความหมายดี ภูมินามมักจะตั้งตามชื่อวัด ชื่อบุคคล ชื่อต้นไม้ พืชพรรณและสัตว์ต่าง ๆ หรือตั้งตามลักษณะของพื้นที่และภูมินามบางแห่งบ่งบอกให้ทราบถึงการอพยพของผู้คนจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง (อุดม วโรตม์ลิขิตต์. 2543 : 58 – 59) และสมพงษ์ ธงไชย ได้กล่าวไว้ว่า ในกรณีชื่อสถานที่ “ทำไมจึงชื่อเช่นนั้น” เมื่อศึกษาและสืบค้นไปจะพบว่าแต่ละชื่อต่างก็มีที่มาทางประวัติศาสตร์ จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ผู้คน สังคม การเมือง เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ สถานที่แห่งนั้น (สมพงษ์ ธงไชย. 2543 : 56) เสนหาบุญยรักษ์; และทิพย์สุดา นัยทรัพย์ ได้ศึกษาภูมินามจังหวัดพิษณุโลก มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

รวบรวม ประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ แม่น้ำ ถ้ำ น้ำตก ภูเขา ถนน ฯลฯ ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้จำแนกที่มาของการตั้งชื่อว่ามีสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ การตั้งชื่อตามต้นไม้ การตั้งชื่อตามนิทานตำรา การตั้งชื่อตามประวัติศาสตร์บอกเล่า การตั้งชื่อตามเหตุการณ์ แรกตั้งหมู่บ้าน การตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ การตั้งชื่อตามสัตว์ การตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ การตั้งชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคล และการตั้งชื่อตามสาเหตุอื่น ๆ (เสนาหา บุญรักษ์; และทิพย์สุดา นัยทรัพย์. 2542 : บทคัดย่อ) สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมาวดี ขำหิรัญ ได้ศึกษาชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความหมายและความแตกต่างของชื่อหมู่บ้านระหว่างชื่อราชการและชื่อพื้นบ้านที่รู้จักทั่วไปในท้องถิ่นนั้น จากการศึกษาทำให้ทราบความหมายของชื่อหมู่บ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาเขมรสูง รวมทั้งชื่อบางชื่อที่เป็นภาษาส่วยให้เข้าใจลักษณะวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน ซึ่งเกิดจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่พบเห็น เช่น ชื่อต้นไม้ สัตว์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น (สุวิไล เปรมศรีรัตน์; และสุขุมาวดี ขำหิรัญ. 2527: บทนำ, 61)ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร รายงานผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับชื่อภูมิประเทศของจังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาความหมายและที่มาของชื่อหมู่บ้าน ตำบล ของจังหวัดนครปฐม ประมาณ 800 ชื่อ คณะผู้ศึกษาได้จำแนกชื่อตามที่มาของชื่อ ได้แก่ ที่ตั้ง การตั้งถิ่นฐาน อาชีพ พืช ลักษณะภูมิประเทศ ดิน บุคคล ภาษา ปรากฏการณ์ ทิศทาง รูปร่าง สถานที่ และเพื่อความเป็นสิริมงคล (ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2522 : บทนำ, 288 – 289) ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์ ได้ศึกษาภูมินามการตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : วิเคราะห์รูปแบบทางภูมิศาสตร์ของนามทั่วไป ผลการวิจัยนี้พบว่า นามทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความถี่ปรากฏซ้ำ ๆ กันมากที่สุด คือนามคำว่า “หนอง” รอง ๆ ลงมาได้แก่ “โนน โคน นา ดอน ห้วย ดงหัว คำ ท่า กุด วังโพน ตา ป่า น้ำ และทุ่งตามลำดับ นามทั่วไปแต่ละนามจะมีรูปแบบทางภูมิศาสตร์กระจายเป็นแบบสุ่ม (Random Distribution Pattern) ทั้งหมด มีค่า ดัชนี R อยู่ระหว่าง 0.647 – 1.379 การตั้งนามเรียกหมู่บ้านส่วนใหญ่จะใช้สิ่งแวดล้อมและปรากฏการณ์ที่พบเห็นมีอยู่ในพื้นที่มาตั้งเป็นคำประกอบภูมินามหมู่บ้าน ดังนั้นนามทั่วไปส่วนใหญ่จะบ่งบอกปัจจัยการเลือกที่ตั้งพื้นฐานทางการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมทางพื้นที่ท้องถิ่นที่ตั้งหมู่บ้าน แหล่งน้ำ ที่ดิน ที่ดินทำกิน ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ท้องถิ่น จากนั้น นามทั่วไปก็มีความหมายและบ่งบอกลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทางพื้นที่เป็นแบบเดียวกัน และสามารถใช้ร่วมกับคำศัพท์ทางภูมิศาสตร์ได้ (ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์. 2537 : บทคัดย่อ) และนอกจากนี้ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์ ยังได้ศึกษาภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ภูมินาม(Place names หรือ Toponyms) ของหมู่บ้านชนบทส่วนใหญ่จะมีความหมายและมีประวัติความเป็นมา โดยเฉพาะเมื่อแยกวิเคราะห์ส่วนประกอบของภูมินามเหล่านั้นออกเป็นนามทั่วไปหรือชื่อทั่วไป (Generic terms) โดยใช้แผนที่ประกอบ จะทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรมกับรูปแบบทางพื้นที่ของภาษา ชื่อทั่วไปของหมู่บ้านชนบทส่วนใหญ่จะบ่งบอกถึงปัจจัยเด่นที่ทำให้

ประชาชนเลือกตั้งถิ่นฐาน ณ ที่นั้น ๆ ในตอนเริ่มแรก ซึ่งได้แก่ลักษณะภูมิประเทศที่ส่งเสริมให้เกิดการตั้งถิ่นฐาน (เช่น แหล่งน้ำ ที่ดอน) พืชพรรณธรรมชาติที่พบมาก อาชีพหลัก ตลอดจนประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ. 2532 : บทคัดย่อ) จินตนา ยอดยิ่ง ศึกษาประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จากการศึกษารวบรวมข้อมูลพบว่า ชื่อตำบล และหมู่บ้านทั้งหมด 149 ชื่อ จำแนกตามลักษณะภูมิประเทศ 53 ชื่อ ชื่อพรรณไม้ 22 ชื่อ ชื่อแม่น้ำ ลำคลอง หนอง ห้วย 22 ชื่อ ชื่อวัด 19 ชื่อ ชื่อตำนาน 19 ชื่อ และชื่อบ้านเดิม 14 ชื่อ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าชื่อตำบลและหมู่บ้านตั้งตามลักษณะภูมิประเทศมากที่สุด (จินตนา ยอดยิ่ง. 2519 : บทคัดย่อ) ประภาศรี พวงจันทร์หอม ศึกษาการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ นำมาจำแนกประเภท วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของชื่อ หมู่บ้านและตำบลกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบล ผลการวิจัยพบว่าชื่อหมู่บ้านและตำบล 171 ชื่อ เมื่อตัดชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ซ้ำกันแล้วเหลือ 126 ชื่อ จำแนกตามความหมายได้ 4 ประเภท ได้แก่ ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีความหมายทั้งคำหมายถึงสิ่งเดียว ชื่อที่พิจารณาความหมายของคำจากชื่อแรกและคำถัดไป ชื่อที่พิจารณาความหมายของชื่อจากคำแรกและสองคำถัดไป ส่วนความหมายที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ จะปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านและตำบล มี 3 ลักษณะคือ ประกอบด้วยคำคำเดียว ประกอบด้วยคำ 2 คำ ประกอบด้วยคำ 3 คำ (ประภาศรี พวงจันทร์หอม. 2539 : บทคัดย่อ) ไกรเลิศ นามนิตย์ ศึกษาการวิเคราะห์ชื่อบ้านนามเมือง จังหวัดพิษณุโลก ศึกษากรณีอำเภอวังทอง จุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในเขตอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 137 ชื่อ นำมาจำแนกประเภท วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ผลการศึกษาพบว่าชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน จำนวน 137 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพ จำนวน 7 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับความเชื่อ ค่านิยม จำนวน 12 ชื่อ และชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการบริโภค จำนวน 12 ชื่อ (ไกรเลิศ นามนิตย์. 2540 : บทคัดย่อ) สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง และวชิราภรณ์ วรรณดี ศึกษาชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย : กรณีศึกษาเบื้องต้น พบว่า ชื่อหมู่บ้านในภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านในจังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี ซึ่งได้ข้อมูลจากทำเนียบท้องที่พุทธศักราช 2533 แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ของชื่อเรียกหมู่บ้านมีลักษณะเหมือนโครงสร้างทางไวยากรณ์ระดับคำในภาษาไทย ส่วนโครงสร้างทางความหมายของชื่อหมู่บ้านใน 8 จังหวัด ซึ่งศึกษาโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของนามทั่วไปที่ใช้เป็นคำแรกของชื่อหมู่บ้าน แสดงให้เห็นว่าสามารถแบ่งกลุ่มชื่อหมู่บ้านตามความหมายเป็น 5 กลุ่มที่สำคัญ

คือ 1) กลุ่มอรรถลักษณะทางภูมิศาสตร์ แบ่งเป็นนามทั่วไปเกี่ยวกับน้ำ-แหล่งน้ำ, นามทั่วไปเกี่ยวกับที่ดอน, นามทั่วไปเกี่ยวกับภูมิประเทศลักษณะอื่น ๆ 2) กลุ่มอรรถลักษณะที่ไม่ใช่คำบอกสภาพภูมิศาสตร์ แบ่งเป็นพืชพรรณธรรมชาติ, สัตว์ พื้นที่ที่ไม่ได้ถากถางหรือที่ถากถางเพื่อการเพาะปลูกและอาชีพ, สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่พบปะของชุมชน, จำนวน, บุคคล, ภาษาชนกลุ่มอื่น 3) กลุ่มอรรถลักษณะที่บอกที่ตั้งหรือทิศทาง แบ่งเป็นบุพพทนอกสถานที่และนามทั่วไปบอกสถานที่หรือจุดตำแหน่งที่แน่นอน 4) กลุ่มอรรถลักษณะบอกความเป็นสิริมงคล และ 5) กลุ่มอรรถลักษณะบอกคุณสมบัติ นอกจากนี้การแจกแจงนับความถี่ของนามทั่วไปที่ใช้เป็นคำแรกของชื่อหมู่บ้านปรากฏว่า นามทั่วไปเกี่ยวกับน้ำและแหล่งน้ำมีจำนวนมากที่สุดในทุก ๆ จังหวัด (สุจริตลักษณะ ดี ผดุง, และ วชิราภรณ์ วรณดี. 2544 : บทคัดย่อ) และไพฑูรย์ พงศบุตร ได้กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับคำประกอบชื่อภูมิศาสตร์ที่บอกลักษณะภูมิประเทศเป็นเขาลูกเตี้ย ๆ และเนินเขาอยู่หลายคำ ได้แก่คำว่า เนิน ดอน โนน โพน โคก ชื่อภูมิศาสตร์ที่มีคำดังกล่าวประกอบ ส่วนมากนำมาใช้เป็นชื่อเขตการปกครองระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งถิ่นฐานกับลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นซึ่งประชาชนส่วนมากจะเลือกที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นที่ดอนพ้นจากระดับน้ำท่วมถึงในหน้าน้ำ อย่างไรก็ตามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีชื่อสถานที่ระดับตำบลและหมู่บ้านที่มีคำว่า หนอง ประกอบอยู่ด้วย เป็นจำนวนมากเช่นกัน แสดงว่าในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีแหล่งน้ำก็มีประชาชนไปตั้งถิ่นฐานอยู่กันเป็นชุมชนขนาดต่าง ๆ คำประกอบชื่อภูมิศาสตร์ซึ่งบอกลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินเขาและแหล่งน้ำที่มีอยู่อย่างแพร่หลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงแสดงลักษณะภูมิประเทศโดยทั่ว ๆ ไปของภาคนี้ว่าเป็นลักษณะภูมิประเทศแบบโคกสลับแอ่ง (ไพฑูรย์ พงศบุตร. 2531 : 7) และมติปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ ได้ศึกษาเรื่องการตั้งชื่อท้องที่ของไทย สามารถสรุปสาเหตุสำคัญของการตั้งชื่อท้องที่ของไทยได้ 7 ประการดังนี้ 1) การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศของท้องที่ 2) การตั้งตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานและอาชีพ 3) การตั้งชื่อตามพืชพันธุ์ หรือพันธุ์สัตว์ซึ่งมีมากในท้องที่ 4) การตั้งชื่อตามตำนาน นิทานที่เล่าต่อกันมาในท้องที่ 5) การตั้งชื่อตามชื่ออันเป็นมงคลนาม 6) การตั้งชื่อตามชื่อบุคคลสำคัญ 7) การตั้งชื่อตามองค์กรและสถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น (มติปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. 2540 : 114)

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นว่าการศึกษาภูมินามทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกันระหว่างลักษณะทางภูมิศาสตร์กับภูมินาม คำประกอบภูมินามจะบ่งบอกถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การใช้ที่ดิน แหล่งน้ำ พืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ในท้องถิ่น และลักษณะวัฒนธรรมของมนุษย์ เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา วิถีชีวิต ภูมิหลัง ประวัติความเป็นมาตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ปรากฏ ณ พื้นที่แห่งนั้น ซึ่งจะสะท้อนมาจากความหมายของภูมินาม

8.3 ความไม่สัมพันธ์หรือความไม่สอดคล้องกันระหว่างภูมินามกับลักษณะทางภูมิศาสตร์

ภูมินามบางชื่อมีความหมายไม่สัมพันธ์หรือไม่มีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากเมื่อกาลเวลาผ่านไปถึงแม้ชื่อจะยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบัน แต่สภาพพื้นที่หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และอีกสาเหตุหนึ่งคือ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของภาษาทำให้ความหมายของภูมินามในปัจจุบันไม่สัมพันธ์หรือไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ดังงานวิจัยของน้องนุช มณีอินทร์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้สรุปสาเหตุต่าง ๆ ของการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านว่า มีสาเหตุจากปัจจัยทางภาษา และปัจจัยด้านอื่น คือปัจจัยด้านภูมิประเทศ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (น้องนุช มณีอินทร์. 2543 : 82) สอดคล้องกับโฉมสุรางค์ ทองปวิ ที่ได้ศึกษาความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย การศึกษาในครั้งนี้เพื่อรวบรวมประวัติชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ศึกษาวิธีการตั้งชื่อ การเปลี่ยนแปลงชื่อ และสาเหตุการเปลี่ยนแปลงชื่อ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับตำบลกับสภาพชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า

1. ชื่อหมู่บ้านและตำบล 111 ชื่อ สามารถจำแนกตามความหมายได้ 5 ประเภท คือ ชื่อที่มีความหมายเดียว ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคำแรก ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคำแรกและคำถัดไป ชื่อที่พิจารณาความหมายจากการนำคำขยายมาไว้หน้าคำที่มีความหมายเป็นหลัก และชื่อที่พิจารณาความหมายกลุ่มคำเป็นชื่อแรก
2. ชื่อหมู่บ้านและชื่อตำบลที่มีความหมายเดียวตั้งชื่อตามพืชพรรณมากที่สุด ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคำแรกและคำถัดไป เป็นชื่อที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ ชื่อที่มีคำขยายเป็นชื่อคำแรกแสดงจำนวนหรือขนาด และชื่อที่มีกลุ่มคำเป็นชื่อคำแรกเป็นชื่อพืชพรรณ
3. การเปลี่ยนแปลงชื่อและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงชื่อนั้น หมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้ชื่อเดิม แต่บางหมู่บ้านเปลี่ยนชื่อตามความนิยม เปลี่ยนตามที่มาของชื่อ ตามลักษณะภูมิประเทศ และเปลี่ยนเนื่องจากความเข้าใจผิด
4. ชื่อหมู่บ้านและตำบลสัมพันธ์กับสภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพ การเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน (โฉมสุรางค์ ทองปวิ. 2535 : บทคัดย่อ) มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. ได้กล่าวว่า การตั้งชื่อท้องที่ของไทยกำลังเปลี่ยนไป คนไทยให้ความสำคัญกับ “ความเป็นศิริมงคล” มากขึ้น จึงตั้งชื่อท้องที่ที่ตั่งขึ้นใหม่ หรือเปลี่ยนชื่อท้องที่ที่มีอยู่เดิม ด้วยคำอันเป็นมงคลนาม เช่น คำที่มีความหมายแสดงความเจริญรุ่งเรือง ความสมบูรณ์ พูนสุข เช่น ม. ราษฎร์สำราญ ม. อุดมทรัพย์ หรือตั้งชื่อด้วยชื่อบุคคลสำคัญของประเทศ เช่น อ. สิรินคร อ. แม่ฟ้าหลวง ลักษณะการตั้งชื่อท้องที่ไทยที่กำลังเปลี่ยนไปนี้ ทำให้คำเรียกชื่อท้องที่ไทยมีความสัมพันธ์ในด้านลักษณะทางธรรมชาติกับท้องที่น้อยลง โดยเฉพาะคำเรียกชื่อประเภทนี้จะไม่ช่วยบอกว่าท้องที่นั้น ๆ มีลักษณะทางกายภาพแบบใด นอกจากนั้นคำที่เป็นมงคลนาม ส่วน

ใหญ่เป็นคำบาลี สันสกฤต เขมร เมื่อคนไทยนิยมตั้งชื่อท้องที่ในลักษณะนี้มากขึ้น คำไทยในคำเรียกชื่อจะลดน้อยลง และคำไทยที่ใช้บอกลักษณะภูมิประเทศบางคำอาจหายไปจากภาษาไทยได้ (มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. 2540 : 120)

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นว่า ทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่หรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและการเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความหมายของภูมินามในปัจจุบันไม่สัมพันธ์หรือไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ และในอนาคตปรากฏการณ์นี้จะเกิดซ้ำอีก เนื่องจากมนุษย์มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ เช่น ปรับหนองน้ำให้เป็นสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำเปลี่ยนโคก โนน โพน ให้เป็นที่ราบหรือแอ่งต่ำ ทำให้ชื่อตั้งเดิมกับสภาพพื้นที่ไม่สอดคล้องกัน ในอนาคตนอกจากคนจะมองเห็นความแปลกแยกในความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามกับสภาพพื้นที่แล้ว ยังอาจเข้าใจความหมายของภูมินามผิดไป เช่น อาจเข้าใจว่า บึง หนอง และสระน้ำเป็นสิ่งเดียวกัน เนื่องจากมนุษย์ได้ขุดลอกหนองหรือบึงให้อยู่ในรูปสระน้ำนั่นเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการศึกษา 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูล

1. แหล่งข้อมูล

1.1 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ โดยรวบรวมข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยและข้อมูลที่ปรากฏในแผนที่ L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 จากกรมแผนที่ทหาร ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ 1.2 ศึกษาความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์โดยการสัมภาษณ์วิทยากรในท้องถิ่น และศึกษาจากเอกสารอื่นๆ ได้แก่ สารนิพนธ์ การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัดสุรินทร์ รายงานการวิจัยชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์ รายงานการวิจัยประวัติชื่อหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับพระยาอนุมานราชธน เล่ม 1-5 พจนานุกรมเขมร (สุรินทร์) -ไทย-อังกฤษ พจนานุกรมภาษาไทย-เขมรถิ่นไทย-เขมรกัมพูชา-อังกฤษ และนามานุกรมสมุนไพร ไทย ลาว เขมร พจนานุกรมภาษาถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเอกสารอื่น ๆ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

- 2.1 เอกสาร งานวิจัย ตำรา บทความ และวารสารจากหน่วยงานราชการ
- 2.2 แผนที่ L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 จากกรมแผนที่ทหารครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
- 2.3 แบบสัมภาษณ์
- 2.4 ตารางวิเคราะห์ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร ผลงานวิจัยและบทความจากวารสารต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการศึกษา

3.2 รวบรวมข้อมูลภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ โดยรวบรวมข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยและข้อมูลที่ปรากฏในแผนที่ L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 จากกรมแผนที่ทหาร ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษาเป็นรายอำเภอ

3.3 สัมภาษณ์วิทยากรในท้องถิ่นและศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์

4. การจัดการกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาและพิสูจน์สมมติฐานได้ จึงลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ และแยกประเภทภูมินามแต่ละชนิด และจัดทำศัพท์านุกรม

4.2 ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับทางลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ โดยนำตารางวิเคราะห์ข้อมูล 1 มาพิจารณาว่ามีความสัมพันธ์หรือไม่สัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ (วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน) หรือไม่ สามารถยืนยันยันได้นั้นมีเกณฑ์ในการตัดสินใจจากข้อมูลดังนี้

- 1) ข้อมูลที่เป็นเอกสารยืนยันแน่ชัด
- 2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คนในท้องถิ่น
- 3) ข้อมูลจากการไปสำรวจในพื้นที่จริง
- 4) หากไม่มีข้อมูลในข้อ 1- 3 จะสรุปว่าไม่สามารถยืนยันได้
- 5) ภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามหลายความหมาย ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ นั้น จะยึดความหมายที่บ่งบอกถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นหลัก

6) ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์จำนวนทั้งหมด 693 ชื่อ จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์เฉพาะภูมินามที่มีความหมายบ่งบอกถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวน 576 ชื่อ เท่านั้น ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวน 115 ชื่อ ในที่นี้ไม่ถือว่ามีความเกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ ดังนั้นจะไม่นำมาวิเคราะห์

7) ในการยืนยันสมมติฐานว่าภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยนั้นมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ หรือไม่สามารถยืนยันได้ทั้งในอดีตและ

ปัจจุบันนั้นจะพิจารณาจากอัตราส่วนของความสอดคล้อง ซึ่งจะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จึงจะสามารถยืนยันได้ว่าภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยนั้นมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งอัตราส่วนของความสอดคล้อง สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\frac{S}{N} \times 100$$

S หมายถึง ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย

N หมายถึง จำนวนภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมด

4.3 จัดทำแผนที่แสดงการกระจายภูมินามภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ โดยแสดงเป็นแผนที่จุด (Dot Map) ด้วยการลงตำแหน่งของภูมินามลงในแผนที่ และย่อให้แผนที่ทุกราววางอยู่ในแผ่นเดียวกัน และทำการแบ่งเขตอำเภอเพื่อให้เห็นแนวโน้มการกระจายของจุดที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์

4.4 เรียบเรียงและรายงานผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณาวเคราะห์

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวมภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย เพื่อศึกษาความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ และจัดทำแผนที่เพื่อแสดงการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบตาราง โดยทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. ศึกษาความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์
3. ศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์

ในการศึกษาความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยนั้น ได้สัมภาษณ์วิทยากรในท้องถิ่น และศึกษาจากเอกสารอื่นๆ ได้แก่ สารนิพนธ์ การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัดสุรินทร์ รายงานการวิจัยชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์ รายงานการวิจัยประวัติชื่อหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับพระยาอนุมานราชธน เล่ม 1-5 พจนานุกรมเขมร (สุรินทร์)-ไทย-อังกฤษ พจนานุกรมภาษาไทย-เขมรถิ่นไทย-เขมรกัมพูชา-อังกฤษ นามานุกรมสมุนไพร ไทย ลาว เขมร พจนานุกรมภาษาถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเอกสารอื่น ๆ และจัดเรียงภูมินามในแต่ละรายอำเภอตามลำดับตัวอักษร และจัดทำศัพทานุกรม ซึ่งรูปเขียนภาษาเขมรปัจจุบันที่ใช้ในศัพทานุกรมนั้นจะใช้รูปปริวรรตเป็นอักษรไทยตามพจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับพระยาอนุมานราชธน เล่ม 1-5 และในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์นั้น จะศึกษาความสัมพันธ์ทั้งในอดีตและในปัจจุบันว่ามีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์หรือไม่สามารถยืนยันได้ สำหรับการศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์นั้นจะจัดทำแผนที่จุด (Dot Map) เพื่อแสดงการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์แต่ละรายอำเภอ โดยพิจารณาจากตาราง 1 ซึ่งแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์
 หมายเหตุ ส แปลว่า สอดคล้อง มส แปลว่า ไม่สอดคล้อง มย แปลว่า ไม่สามารถยืนยันได้ * ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคล ไม่นำมาวิเคราะห์

ลำดับ ที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจาก ภาษาเขมรถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
<u>อำเภอเมืองสุรินทร์</u>									
1.	เขพนมสวาย	พนุม ซวาย	ภูเขาต้นมะม่วง	/		/			พนม ในภาษาเขมร ถิ่นไทย แปลว่า ภูเขา ในที่นี้ภูมินามที่ขึ้นต้น ด้วยคำว่าพนมจะไม่แปล ความหมายอีก
2.	ชุมชนดองกะเม็ด	ชุมชน ดอง กะเม็ด	สันนิษฐานว่า คำว่า ดอง กะเม็ด อาจมาจากคำว่า ดอม กะเม็ด แปลว่า ตีมีด หรืออาจแปลตรงตัวว่า ด้ามมีด (ดอง แปลว่า ด้าม กะเม็ด แปลว่า มีด)					/	
3.	ชุมชนหมอกวน	ชุมชน มอ กวน	หมอช้างหรือควาญช้าง ชื่อ นายกวน	*					หมอ มาจากคำว่า มอ แปลว่า หมอช้าง

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษา เขมรถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
4.	ชุมชนโดนไช	ชุมชน โดน ไช	ชื่อคน ยายไช	*					โดน ในภาษาเขมรถิ่น ไทย แปลว่า ยายในที่นี้ ภูมินามที่ขึ้นต้นด้วย คำว่า โดน จะไม่แปล ความหมายอีก
5.	บ้านกรวด	ชเราะ กรูฮ	กรวด	/			/		ชเราะ ในภาษาเขมร ถิ่นไทย แปลว่า หมู่บ้าน ในที่นี้ ภูมินามที่ขึ้นต้นด้วย คำว่า ชเราะ จะไม่แปล ความหมายอีก
6.	บ้านกรอน	ชเราะ กรอล	คอก					/	
7.	บ้านกระทม	ชเราะ กทม	ต้นกระทม	/			/		
8.	บ้านกระทมพรัง	ชเราะ กทม ปรีวัง	ต้นกระทมที่ลำต้นเป็นรูกลวง	/			/		
9.	บ้านกระนอบ	ชเราะ กนอบ	สิ่งที่ถูกห่อ หมกไว้ หรือฝังไว้	/			/		ตามตำนานหมู่บ้านนี้ ได้ขุดพบโครงกระดูกพบ สมบัติที่ห่อไว้ และพบ เหรียญทองในหนองน้ำ

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษา เขมรถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
10.	บ้านกระเพอ สวาม	ชเราะ กปือ/กระปือ สวาม	จระเข้ผอม	/			/		
11.	บ้านกระยุง	ชเราะ กระยุง	ต้นพุง	/			/		
12.	บ้านกราว	ชเราะ กราว	นอก,ข้างนอก					/	
13.	บ้านก๊วล	ชเราะ ก๊วล	ตอไม้	/			/		
14.	บ้านกะทม	ชเราะ กทม	ต้นกระทุ่ม	/			/		
15.	บ้านกะนาล	ชเราะ กนาล	ตรงกลาง					/	
16.	บ้านกะมด	ชเราะ กมี้อ	ไม่ทราบความหมาย					/	
17.	บ้านกะลันสรอง	ชเราะ กลัญ ชรอง	ต้นหยีสูงขลุ่ด	/			/		
18.	บ้านกันจาร	ชเราะ กันจัญ	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
19.	บ้านกันแสง	ชเราะ กันแซญ	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
20.	บ้านกาเกาะ	ชเราะ กก็้อ	ต้นมะค่าแต้	/			/		
21.	บ้านเกรียด	ชเราะ เกรียด	เขียดชนิดหนึ่ง	/			/		
22.	บ้านเกาะตะลูง	ชเราะ กี่้อ/เกาะ ตาล็อง	เกาะตะลูง อาจเพี้ยนมาจาก คำว่า กี่้อ ตาล็อง แปลว่า ที่อยู่หรือเกาะของคนชื่อ ดาล็องหรืออาจเพี้ยนมาจาก คำว่า “ตระเปียงเกาะตลม” แปลว่าหนองที่มีต้นกกและนก					/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษา เขมรถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
23.	บ้านเกาะพะเนา	ชเราะ กือฮ/เกาะ พเนิว	อีลุ่ม เกาะหรือที่อยู่ที่มีต้นมะตูม					/	คยุง มาจากคำว่า กระตุง แปลว่า ต้นพยุง
24.	บ้านแกใหญ่	ชเราะ แก ทม	ต้นสะแกใหญ่ (ใหญ่ เป็นคำไทย)	/			/		
25.	บ้านขนาด	ชเราะ คนาจ	แอ่งน้ำ	/			/		
26.	บ้านขยอง	ชเราะ คยอง	หอยชนิดหนึ่ง	/			/		
27.	บ้านขยุง	ชเราะ คยุง	ต้นพยุง	/			/		
28.	บ้านเขตเจิง	ชเราะ เขต เจิง	เขตที่อยู่ทางทิศเหนือ					/	เดิมชื่อ โคก กรอล หมู่บ้านนี้อยู่ระหว่าง บ้านเทนมีย์กับบ้าน เกรียด
29.	บ้านคล็อง	ชเราะ คล็อง	ต้นพลวง	/			/		
30.	บ้านคอโค	ชเราะ กอ์กู	คอโค (คอของวัว)	/			/		
31.	บ้านคาบใต้	ชเราะ เกียบ	หนึบ (ใต้ เป็นคำไทย)	/		/			
32.	บ้านโคก	ชเราะ กูก	โคก	/		/			
33.	บ้านโคกกระชาย	ชเราะ กูก กเจียย	โคกต้นกระชาย	/		/			
34.	บ้านโคกกระดาน	ชเราะ กูก กดาร์	โคกไม้กระดาน	/		/			

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษา เขมรถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน		มย	
				ส	มส	ส	มส		
35.	บ้านโคกกระโดด	ชวาระ กูก กุดจ	โคกต้นกลอย	/		/			ชื่อเดิม โคกลาว
36.	บ้านโคกกระเพอ	ชวาระ กูก กปือ/กระปือ	โคกจระเข้	/		/			
37.	บ้านโคกกะลัน	ชวาระ กูก กลัญ	โคกต้นเขลง, ต้นหยี	/		/			
38.	บ้านโคกเกาะ	ชวาระ กูก เกาะ/กือฮ	โคกที่ลักษณะเป็นเกาะหรือ หรือเป็นที่อยู่					/	
39.	บ้านโคกจ๊ะ	ชวาระ กูก จ๊ฮ	โคกเก่า	/		/			
40.	บ้านโคกเจ็ก	ชวาระ กูก เจก	โคกต้นกล้วย	/		/			
41.	บ้านโคกโชค	ชวาระ กูก โชก	โคกดอกบัว	/		/			
42.	บ้านโคกแซะ	ชวาระ กูก แซฮ	โคกม้า	/		/			
43.	บ้านโคกตลัด	ชวาระ กูก ตลัด	โคกต้นมะเลื่อม	/		/			
44.	บ้านโคกตะเกี้ยว	ชวาระ กูก ตเกี้ยว	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง ตะเกี้ยว ไม่ทราบความหมาย	/		/			
45.	บ้านโคกตาฉิม	ชวาระ กูก ตาฉิม	โคก ชื่อคน ตาฉิม	/		/			
46.	บ้านโคกตาเตีย	ชวาระ กูก ตาเตีย	โคก ชื่อคน ตาเตีย	/		/			
47.	บ้านโคกตาบัน	ชวาระ กูก ตาบัน	โคก ชื่อคน ตาบัน	/		/			
48.	บ้านโคกตาสาต	ชวาระ กูก ตาสาต	โคก ชื่อคน ตาสาต	/		/			
49.	บ้านโคกตาอูง	ชวาระ กูก ตาอูง	โคก ชื่อคน ตาอูง	/		/			

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์				หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน		
				ส	มส	ส	มส	
50.	บ้านโคกตึง	ชเราะ กูก กติญ(ง)	โคกวัฏระทิง	/		/		บรรเลง มาจากคำว่า ลสิ่ง แปลว่า เกลี้ยงเกลา ตามประวัติหมู่บ้าน มีสี่สหายร่วมกันตั้งชื่อ หมู่บ้าน
51.	บ้านโคกตุ๊ก	ชเราะ กูก ตู้	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง ตุ๊ก ไม่ทราบความหมาย	/		/		
52.	บ้านโคกโดนด	ชเราะ กูก ดนอด	โคกตันดาล	/		/		
53.	บ้านโคกบรรเลง	ชเราะ กูก เลง	โคกเกลี้ยงเกลา	/		/		
54.	บ้านโคกบุรณ	ชเราะ กูก บุน	โคกสี (บุน แปลว่า สี)	/		/		
55.	บ้านโคกเบง	ชเราะ กูก เบง	โคกตันมะค่า	/		/		
56.	บ้านโคกบันโร	ชเราะ กูก บันร่ว/ บันโร	โคกตันตะคร้อ	/		/		
57.	บ้านโคกปราสาท	ชเราะ กูก ประชาด/ปราชาด	โคกปราสาท	/		/		
58.	บ้านโคกปลัด	ชเราะ กูก ปลัด	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง คำว่า ปลัด สันนิษฐานว่า อาจเป็นชื่อของพระสงฆ์ ที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเป็น บุคคลแรก หรือสันนิษฐานว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5,6 บ้าน				/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ	
				อดีต		ปัจจุบัน				
				ส	มส	ส	มส	มย		
			โคกปลัดเป็นรับที่ชำระภาษี และเป็นที่ตั้งสำนักงานปลัด จังหวัดสุรินทร์							
59.	บ้านโคกป่าจิก	ชระ ภู กัก ปแจ๊ะ	โคกต้นเต็ง	/		/				
60.	บ้านโคกพระ	ชระ ภู เปรี๊ยะ	โคกพระพุทธรูป	/		/				
61.	บ้านโคกเพชร	ชระ ภู ปริจ	โคกหญ้าเพ็ก	/		/				
62.	บ้านโคกเพชร	ชระ ภู ปริจ	โคกต้นผักหวาน	/		/				
63.	บ้านโคกมะกะ	ชระ ภู มกะ	โคกต้นมะกอก	/		/				
64.	บ้านโคกมะเมียน	ชระ ภู มเมียน	โคกผักเสี้ยน	/		/				
65.	บ้านโคกเมือง	ชระ ภู เมือง	โคกเมือง	/		/				
66.	บ้านโคกยาง	ชระ ภู เยี่ยง	โคกต้นยาง (ยาง เป็นคำ ไทย)	/		/				
67.	บ้านโคกระกา	ชระ ภู รกา	โคกต้นจั่ว	/		/				
68.	บ้านโคกละลวด	ชระ ภู ลลวด	โคกที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/		/				
69.	บ้านโคกลำดวน	ชระ ภู รันดูล	โคกต้นลำดวน	/		/				
70.	บ้านโคกวัด	ชระ ภู เวียด	โคกวัด (วัด คำไทย)	/		/				
71.	บ้านโคกสวาย	ชระ ภู สวาย	โคกมะม่วง	/		/				เดิมชื่อ หนองปรัง
72.	บ้านโคกสะอาด	ชระ ภู ซอาด	โคกสวายงาม	/		/				

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
73.	บ้านโคกสำโรง	ชเราะ กูกซมรอง/ชั้นรอง	โคกที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/		/			
74.	บ้านโคกอรุณ	ชเราะ กูก อรุณ	โคกอรุณ (อรุณ เป็นคำไทย)	/		/			
75.	บ้านโคกอารักษ์	ชเราะ กูก อาระ	โคกที่มีเจ้าหรือผีสถิตย์อยู่	/		/			
76.	บ้านโคกอำปูล	ชเราะ กูก อัมปูล	โคกต้นมะขาม	/		/			
77.	บ้านจะแกโกน	ชเราะ จแก โกน	ลูกสุนัข	/			/		
78.	บ้านจะแกแสง	ชเราะ จแก แชรญ(ง)	ต้นสะแกแสง	/			/		
79.	บ้านจบก	ชเราะ จเม้าะ	ต้นกะบก	/			/		
80.	บ้านจกจูก	ชเราะ จะ จูก	แทงหมู	/			/		
81.	บ้านจิงเอิญโค	ชเราะ จังเอิร์ กู	ย่างวัว	/			/		
82.	บ้านจันชาย	ชเราะ จันชาย	ไม่ทราบความหมาย					/	
83.	บ้านจันรม	ชเราะ จันรม	กระโจมที่ปักชั่วคราว	/			/		
84.	บ้านจาน	ชเราะ จาร	ต้นจาน (ต้นทองกวาว)	/			/		
85.	บ้านเจ็มนีียง	ชเราะ เจ็มนีียง	สันนิษฐานว่า อาจแปลว่า เลี้ยงไหม หรือเลี้ยงน้อง (น้องสาว)					/	เจ็มนีียง มาจากคำว่า อันเจ็มนีียง แปลว่า เลี้ยง นีียง สันนิษฐานว่า อาจมาจากคำว่า โกนเนียง ที่แปลว่า ตัวไหม หรืออาจ แปลว่านาง หรือ

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
86.	บ้านแจรน	ชเราะ แจรล	ลาดชั้น	/			/		น้องสาว เซนีง มาจากคำว่า จระนีญ แปลว่า ไผ่ยืนต้นชนิดหนึ่ง
87.	บ้านเจนีง	ชเราะ เซนีง	ไผ่ยืนต้นชนิดหนึ่ง	/			/		
88.	บ้านเชิงจาบ	ชเราะ เจึงจาบ	ต้นพุ่มเรียง	/			/		
89.	บ้านชะกะบาล	ชเราะ แะฮ์ กบาล	ไผ่มีศีรษะ	/			/		
90.	บ้านโชคติม	ชเราะ โชก ติม	บัวคู่	/			/		
91.	บ้านชีจรุก	ชเราะ ชี จรุก	กินหมู	/			/		
92.	บ้านเซ็ม	ชเราะ เซ็ม	สีมาไม้	/			/		
93.	บ้านโดนแบน	ชเราะ โดน แบน	ชื่อคน ยายแบน						
94.	บ้านโดนออง	ชเราะ โดน ออง	ชื่อคน ยายออง						
95.	บ้านโดนโอก	ชเราะ โดน โอก	ชื่อคน ยายโอก						
96.	บ้านตรม	ชเราะ ตรม	ต้นคราม	/			/		
97.	บ้านตลัด	ชเราะ ตลัด	ต้นมะเลื่อม	/			/		
98.	บ้านตระงอล	ชเราะ ตระงอล/ตงอล	หัวโล้น	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน		มย	
				ส	มส	ส	มส		
99.	บ้านตระแบก	ชเราะ ตแบก	ต้นตะแบก	/			/		
100.	บ้านตระเส็ก	ชเราะ ตเซก	ต้นนนทรี	/			/		
101.	บ้านตระแสง	ชเราะ ตระแซญ (ง)	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
102.	บ้านตราด	ชเราะ ตราจ	ต้นตะแบงเป็นต้นไม้จำพวก ยาง	/			/		
103.	บ้านตรำรันธุ์	ชเราะ ตรำ รันธุ์	แซ่ไม้ตง	/			/		
104.	บ้านตะเกียด	ชเราะ ตกียด	พืชตระกูลผักตบ	/			/		
105.	บ้านตะโก	ชเราะ ตแกวี่	ต้นตะกู	/			/		
106.	บ้านตะตึงไถง	ชเราะ ตตึง ทงัย	ขวางดวงอาทิตย์	/			/		
107.	บ้านตะเตียว	ชเราะ ตะเตียว	พืชชนิดหนึ่ง	/			/		
108.	บ้านตะบัล	ชเราะ ตบัล	ครก	/			/		
109.	บ้านตระเปียงจรั้ง	ชเราะ ตะเปี้ยง/ตระเปี้ยง จรั้ง	ฝั๋งหนอง					/	ตะเปี้ยงหรือ ตระเปี้ยง ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า หนองน้ำ ในที่นี้คำที่ขึ้นต้นด้วย คำว่า ตะเปี้ยงหรือ ตระเปี้ยง จะไม่แปล ความหมายอีก

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
110.	บ้านตะวัน	ชเราะ ตาเวีอีร์	ชื่อคน ตาเวีอีร์	*					
111.	บ้านดังกอ	ชเราะ ดังกอ	ต้นตะโก	/			/		
112.	บ้านดังกอ	ชเราะ ดังกอ	ต้นตะโก	/			/		
113.	บ้านตากกลาง	ชเราะ ตากกลาง	ชื่อคน ตากกลาง	*					
114.	บ้านตากัน	ชเราะ ตา กัน	ชื่อคน ตากัน	*					
115.	บ้านตาเกา	ชเราะ ตา เกา	ชื่อคน ตาเกา	*					เดิมชื่อ สังแก
116.	บ้านตาแก	ชเราะ ตา แก	ชื่อคน ตาแก	*					
117.	บ้านตาซา	ชเราะ เต๊ะ ชเร็ว	ยังใส่ข้าวเปลือกหลังเล็ก ๆ	/			/		ตาซา มาจากคำว่า เต๊ะชเร็ว แปลว่า ยังใส่ข้าวเปลือก หลังเล็ก ๆ
118.	บ้านตาตม	ชเราะ ตา ตม	ชื่อคน ตาตม	*					
119.	บ้านตาตู่	ชเราะ ตา ตู่	ชื่อคน ตาตู่	*					
120.	บ้านตาเตน	ชเราะ ตา เตน	ชื่อคน ตาเตน	*					
121.	บ้านตาเตาะ	ชเราะ ตา เตาะ	ชื่อคน ตาเตาะ	*					
122.	บ้านตานึ่ง	ชเราะ ตา นึ่ง	ชื่อคน ตานึ่ง	*					
123.	บ้านตาเบอร์	ชเราะ ตา เบอ	ชื่อคน ตาเบอร์	*					

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
124.	บ้านตาแบน	ชเราะ ตแบญ(ง)	ตันเหียง	/			/		ตาแบน มาจากคำว่า ตแบญ(ง) แปลว่า ตันเหียง
125.	บ้านตาเปาว์	ชเราะ ตา เปา	ชื่อคน ตาเปา	*					คำว่า พรหม ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า ปรีวม
126.	บ้านตาเป้าะ	ชเราะ ตา เป้าะ	ชื่อคน ตาเป้าะ	*					
127.	บ้านตาเปิป	ชเราะ ตา เปิป	ชื่อคน ตาเปิบ	*					
128.	บ้านตาพน็วน	ชเราะ ตา พน็วน	ชื่อคน ตาพน็วน	*					
129.	บ้านตาพน้อง	ชเราะ ตา พน็อง	ชื่อคน ตาพน้อง	*					
130.	บ้านตาพรหม	ชเราะ ตา ปรวม	ชื่อคน ตาปรีวม	*					
131.	บ้านตาเพชร	ชเราะ ตา เป็จ	ชื่อคน ตาเป็จ	*					
132.	บ้านตาโพก	ชเราะ ตา โพก	ชื่อคน ตาโพก	*					
133.	บ้านตามี๋	ชเราะ ตา มี	ชื่อคน ตามี	*					
134.	บ้านตาเมาะ	ชเราะ ตา เมาะ	ชื่อคน ตาเมาะ	*					
135.	บ้านตาเมิน	ชเราะ ตา เมิน	ชื่อคน ตาเมิน	*					
136.	บ้านตาเมียร	ชเราะ ตา เมียน	ชื่อคน ตาเมียน	*					
137.	บ้านตารอด	ชเราะ ตา รอด	ชื่อคน ตารอด	*					

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
138.	บ้านตาระวี	ชระะ ตา รวี	ชื่อคน ตาระวี	*					ไปร มาจากคำว่า ปรี แปลว่า ป่า (ไปร ในภาษาเขมร ถิ่นไทย แปลว่า เค็ม)
139.	บ้านตาลวก	ชระะ ทลัวะ	ต้นหมัน	/			/		
140.	บ้านตาเลาะไปร	ชระะ ตเลาะ ไปร	ปลักหรือแอ่งน้ำเล็ก ๆ ในป่า					/	
141.	บ้านตาเลียบ	ชระะ ตา เลียบ	ชื่อคน ตาเลียบ	*					
142.	บ้านตาอ็อง	ชระะ ตา อ็อง	ชื่อคน ตาอ็อง	*					
143.	บ้านตาอำ	ชระะ ตา อำ	ชื่อคน ตาอำ	*					
144.	บ้านตาอี	ชระะ ตา อี	ชื่อคน ตาอี	*					
145.	บ้านตาแฮม	ชระะ ตา แฮม	ชื่อคน ตาแฮม	*					
146.	บ้านตำปุง	ชระะ ตำปุง	ไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง	/			/		
147.	บ้านถนน	ชระะ หน้อล	ถนน	/		/			
148.	บ้านทง	ชระะ หน่วง	ต้นประดู่	/			/		
149.	บ้านทมอ	ชระะ ทมอ	หิน	/			/		
150.	บ้านทะลอก	ชระะ ตลอก/ทลอก	ต้นหมัน	/			/		
151.	บ้านทัพกระบือ	ชระะ เตือบ กระเบือ	ฝูงกระบือ (ควาย)	/			/		
152.	บ้านทำนบ	ชระะ ตนูป	ทำนบกั้นน้ำ	/		/			

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
153.	บ้านท่าเนียบ	ชระะ ดันบ	บริเวณที่เป็นที่ลุ่มต่ำ น้ำท่วมถึง					/	เทน มาจากคำว่า เตน (เตียน) มีย์ มาจากคำว่า แมีย
154.	บ้านเทนมีย์	ชระะ เตียน แมีย	ชื่อคน นายเทนกับนายแมีย	*					
155.	บ้านไทรทาบ	ชระะ จเรีย เตียบ	ต้นไทรเตี้ย (ไทร เป็นคำไทย)	/			/		
156.	บ้านนาเกา	ชระะ นา เกา	ชื่อคน ตานากับยายเกา	*					บุ มาจากคำว่า บือฮ ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง ในที่นี้ภูมินามที่ขึ้นต้น ด้วยคำว่า บุ จะไม่ แปลความหมายอีก
157.	บ้านนาสนวน	ชระะ ชแร ชนูล / ชนูล	นาที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง ชแร แปลว่า นา (คำไทย)	/			/		
158.	บ้านบุญเือง	ชระะ บือฮ เนียะ ยิง	ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์	/			/		
159.	บ้านบุตาดี	ชระะ บือฮ ตา ดี	ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของคนชื่อตาดี	/			/		
160.	บ้านบุทม	ชระะ บือฮ ทม	ไร่ที่ถูกทิ้งร้างผืนใหญ่	/			/		
161.	บ้านบุฤาษี	ชระะ บือฮ ระแซย	สวนไผ่ที่ถูกทิ้งร้าง	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
162.	บ้านบุโลก	ชเราะ บือฮ ลือก	ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์	/			/		ชื่อเดิม โดนแปะ
163.	บ้านปลิก	ชเราะ ปแจ๊ะ	ต้นเต็ง	/			/		
164.	บ้านประเดียก	ชเราะ ปเดก/ปดีจ	ต้นกระบาก	/			/		
165.	บ้านประทัดบุ	ชเราะ บันเตี้อัดบือฮ	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
166.	บ้านปราสาท	ชเราะ ประชาด/ปราชาด	ปราสาท	/		/			
167.	บ้านปรีเวง	ชเราะ ปรี เวง	ป่ายาว					/	
168.	บ้านปรีอเกียน	ชเราะ ปแรรี กีน	ปแรรี คือพืชชนิดหนึ่ง คล้ายต้นกกแต่ต้นโตและ เหนียวกว่าเกียน แปลว่า ข้าง ๆ, ใกล้เคียง	/			/		ปรีอ มาจากคำว่า ปแรรี
169.	บ้านปวงตีก	ชเราะ ปวง ตีก	ทำน้ำ	/			/		
170.	บ้านปอยเจระห์	ชเราะ ปอย เจระห์	หย่อม หรือบริเวณที่มี ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ใบอ่อน กินได้					/	ปวง มาจากคำว่า
171.	บ้านปอยเดิน	ชเราะ ปอย แดริ	หย่อมหรือบริเวณที่เป็นทาง เดิน					/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
172.	บ้านปอยตะแบง	ชเราะ ปอย ตแบญ(ง)	หย่อมที่มีต้นเหียง					/	
173.	บ้านปะปูล	ชเราะ ปปูล	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
174.	บ้านบันรัว	ชเราะ บันรัว/บันโร	ต้นตะคร้อ	/			/		
175.	บ้านเปรียง	ชเราะ เปรียง	เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง	/			/		เปรียง มาจากคำว่า เปรง แปลว่า เถาวัลย์ ชนิดหนึ่ง
176.	บ้านไพรเวง	ชเราะ ปรี เวง	ป่ายาว					/	
177.	บ้านพญาราม	ชเราะ เรียม	พระยาราม (คำว่า พญา หรือพระยาเป็น ตำแหน่งหัวหน้าหมู่บ้าน คำว่า ราม เป็นชื่อคน	*					บ้านพญารามมี ความหมาย เดียวกันกับบ้าน เพี้ยรามเมื่อแยก หมู่บ้านจึงตั้งชื่อ ต่างกัน
178.	บ้านพันธุลี	ชเราะ เป็อินตแล็ย	ต้นพังคี่	/			/		พันธุลี มาจากคำว่า เป็อินจแล็ย หรือ เป็อินตแล็ย
179.	บ้านเพี้ยราม	ชเราะ เรียม	พระยาราม	*					เพี้ย มาจากคำว่า พเยี้ย แปลว่า พระยาหรือพญา

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
180.	บ้านเพี้ยสุข	ชเราะ เพี้ย ชะระ	พระยาสุข	*					
181.	บ้านไพรบันลา	ชเราะ ปรี บันลา	ป่าหนาม	/			/		
182.	บ้านไพรเวง	ชเราะ ปรี เวง	ป่ายาว	/			/		
183.	บ้านภูมิกันดาล	ชเราะ พุม กนาล	หมู่บ้านที่อยู่ตรงกลาง ระหว่าง บ้านสองกับบ้านเพี้ยราม)	/		/			ภูมิ ในภาษาเขมร ถิ่นไทย แปลว่า หมู่บ้าน, ตำบล, แผ่นดิน, ที่อยู่ ในที่นี้ ภูมินามที่ขึ้นต้นด้วย คำว่าภูมิ จะไม่ แปลความหมายอีก
184.	บ้านมะลูจรง	ชเราะ มลู จรง	ใบพลูที่มีลักษณะเป็นเหลี่ยม	/			/		
185.	บ้านเมืองที่	ชเราะ เมือง ดี	สันนิษฐานว่า เมืองที่ อาจ แปลว่า เมืองที่เป็นที่อยู่ อาศัย หรืออาจแปลว่า เมืองที่มี พื้นที่สูง					/	คำว่า เมือง ทั้งภาษา เขมรถิ่นไทยและภาษา ส่วยเรียกเหมือน คำว่า ดี ในภาษา เขมรถิ่นไทย แปลว่า

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
									ที่ หรือพื้นที่ แต่ใน ภาษาส่วย แปลว่า สูง
186.	บ้านระกา	ชระะ รกา	ต้นจั่ว	/			/		รโยง มาจากคำว่า รโยงรยาง ในภาษา เขมรถิ่นไทย เป็นคำ เรียกลักษณะของราก ไทรที่ย้อยลงมาจากต้น
187.	บ้านระไทร์	ชระะ ระแซย	ต้นไผ่	/			/		
188.	บ้านระไทร์ดบ	ชระะ ระแซย ดบ	ป่าไผ่	/			/		
189.	บ้านระภาว	ชระะ รเปิว	พักทอง	/			/		
190.	บ้านระโยง	ชระะ รโยง	ห้อยโคงเตง	/			/		
191.	บ้านระเวียง	ชระะ รวีญ	ต้นไม้ป่าชนิดหนึ่ง	/			/		ระหาร มาจาก คำว่า รฮาร แปลว่า กว้าง
192.	บ้านระสีสันต์	ชระะ ระแซย ซาญ	ต้นไผ่ชนิดหนึ่ง	/			/		
193.	บ้านระหาร	ชระะ รฮาล	กว้าง (ในที่นี้เป็นลักษณะ ของ หนองน้ำที่กว้างใหญ่แต่ตื้น)	/			/		
194.	บ้านราม	ชระะ เรียม	กิ่งไม้ที่เอาใบออกหมด	/			/		
195.	บ้านรำกวย	ชระะ รัม กวย	พืชชนิดหนึ่งซึ่งมีหัวแต่กิน	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
196.	บ้านรุ่งฤาษี	ชเราะ รุ่ง ระแซย	ไม่ได้ เพราะมีพิษ โพรงไม้ไผ่	/			/		รุ่ง มาจากคำว่า รุ่ง แปลว่า โพรง ฤาษี มาจากคำว่า ระแซย แปลว่า ไม้ไผ่
197.	บ้านฤาษี	ชเราะ ระแซย	ไม้ไผ่	/			/		
198.	บ้านละเบิก	ชเราะ ละเบิก	ที่ลุ่มโล่งเตียนมีน้ำขัง มีต้นไม้ขึ้นประปราย	/			/		
199.	บ้านละหุ่ง	ชเราะ ลสูง/ลสอง	ต้นมะละกอ	/			/		ชื่อเดิม นาสอง
200.	บ้านละเอาะ	ชเราะ ละเอ้าะ	ขุ่น มัว	/			/		
201.	บ้านลำชี	ชเราะ ลัม ชี	ลำ แปลว่า แม่น้ำ ชี แปลว่า แม่ชีหรือยายชี	/		/			หมู่บ้านนี้ตั้งชื่อตาม ลำน้ำชี ซึ่งไหลผ่าน หมู่บ้าน
202.	บ้านลำพุก	ชเราะ ลำปู้	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
203.	บ้านลำหาด	ชเราะ ลหาจ/ลำหาจ	กว้าง, เว้งว้าง	/			/		
204.	บ้านลุมพุก	ชเราะ ลำปู้	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
205.	บ้านศาลา	ชเราะ ชลา	หมาก	/			/		
206.	บ้านสกร้อม	ชเราะ ชกร้อม	ต้นแดง	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
207.	บ้านสกีวน	ชเราะ ชกีวน	ผักน้ำชนิดหนึ่ง	/			/		สันนิษฐานว่า คำว่า สลักไถ อาจมาจาก คำว่า จันเริะกแต่ย ที่ แปลว่า ชำระคดี หรือ อาจมาจาก คำว่า จันเริะฮไต ที่แปลว่า ชำแหละมือ
208.	บ้านสนายตวจ	ชเราะ ชนาย ตูจ	ต้นข่อยและต้นกลอย	/			/		
209.	บ้านสมอ	ชเราะ ชมอ	ต้นสมอ	/			/		
210.	บ้านสลักไถ	ชเราะ ชละ ไถ	ชำระคดีความ, ชำแหละมือ					/	
211.	บ้านสวาย	ชเราะ ชวาย	ต้นมะม่วง	/			/		เจื่อม มาจากคำว่า จุ่ม แปลว่า จุ่ม,มาก ,รอบ
212.	บ้านสวายกอง	ชเราะ ชวาย กอง	ต้นมะม่วงโค้งเอน (ต้นแก)	/			/		
213.	บ้านสวายจ๊ะ	ชเราะ ชวาย จัฮ	มะม่วงแก่	/			/		
214.	บ้านสวายทาบ	ชเราะ ชวาย เตียบ	ต้นมะม่วงเตี้ย	/			/		
215.	บ้านสะกาเผอ	ชเราะ ชกา เผอ	เปลือกไม้					/	
216.	บ้านสะแกชำ	ชเราะ ชังแก เจื่อม	ต้นสะแกชุม	/			/		
217.	บ้านสะแง	ชเราะ ชระแง/ชแง	หญ้าละมาน	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
218.	บ้านสะเดา	ชเราะะ ชเดา	ต้นสะเดา	/			/		
219.	บ้านสะแรร้าง	ชเราะะ ชแระ ราง	นาร้าง					/	
220.	บ้านสังแก	ชเราะะ ชังแก	ต้นสะแก	/			/		
221.	บ้านสำโรง	ชเราะะ ชัมรอง/ชัมโรง	ต้นสำโรง	/			/		
222.	บ้านเสกแอ	ชเราะะ เซก แอ	เซก คือนกแก้ว แอ ไม่ทราบความหมาย					/	แสงพันธ์ มาจาก คำว่า คแลงเปี๊อ หรือ ชแลงเปี๊อ แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
223.	บ้านเสม็ด	ชเราะะ ชมัจ	ต้นเสม็ด	/			/		
224.	บ้านแสงพันธ์	ชเราะะ คแลงเปี๊อ/ ชแลงเปี๊อ	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
225.	บ้านโสน	ชเราะะ ชนอ	ต้นโสน	/			/		
226.	บ้านหนองกก	ชเราะะ เก้าะ	หนองต้นกก					/	
227.	บ้านหนองกง	ชเราะะ นอง กง	หนองน้ำมีลักษณะ เป็นรูปวงกลมเหมือน ล้อเกวียน	/			/		
228.	บ้านหนอง กระดาน	ชเราะะ กดาร์	หนองน้ำที่เอาไม้กระดานไป แช่					/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ	
				อดีต		ปัจจุบัน				
				ส	มส	ส	มส	มย		
			ไร่							
229.	บ้านหนองกะทม	ชระะ กตม	หนองตันกระทุ่ม	/			/			
230.	บ้านหนองโตง	ชระะ นอง โตง	หนองโพงพาง (โพงพาง เป็น เครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง)					/		
231.	บ้านหนองปรือ	ชระะ ปแรรี	หนองที่มีพีชชนิดหนึ่งคล้าย ต้น กกแต่ต้นโตและเหนียวกว่า	/			/			
232.	บ้านอังกรวง	ชระะ อังกรวง	ต้นตะครอง	/			/			
233.	บ้านอังกรอง	ชระะ อังกรอง	มดแดง	/			/			
234.	บ้านอังกัญ	ชระะ อังกัญ	ต้นขี้เหล็ก	/			/			
235.	บ้านอาโพน	ชระะ อา ปูน	ปวน แปลว่า ช้อน	/			/			
236.	บ้านอำปึล	ชระะ อัมปึล	ต้นมะขาม	/			/			
237.	บ้านโอรไร่ไสร	ชระะ โอร ระแซย	ห้วยต้นไผ่					/		โอร ในภาษาเขมร ถิ่นไทย แปลว่า ห้วย ในที่นี้คำที่ขึ้นต้นด้วย คำว่า โอร ในภาษา เขมรถิ่นไทยจะไม่แปล

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
									ความหมายอีก
238.	บ้านโหลอก	ชระะ อูลอก	ต้นอุโลก	/			/		
239.	หนองกะโดน	ตะเปียง/ตระเปียง กนอล	ต้นกระโดน					/	
240.	หนองโคกฤทธิ์	ตะเปียง/ตระเปียง กุก ริด	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง ฤทธิ์ ไม่ทราบความหมาย					/	
241.	หนองแดก	ตะเปียง/ตระเปียง แดก	หนองเหล็ก					/	
242.	หนองตากิ	ตะเปียง/ตระเปียง ตากิ	ชื่อคน ตากิ	*					
243.	หนองตาใบ	ตะเปียง/ตระเปียง ตาใบ	ชื่อคน ตาใบ	*					
244.	หนองตาเมีย	ตะเปียง/ตระเปียง ตาเมีย	ชื่อคน ตาเมีย	*					
245.	หนองเรียกอัด	ตะเปียง/ตระเปียง เรียะ อัจ	ไม่ทราบความหมาย					/	
246.	หนองสีจุก	ตะเปียง/ตระเปียง สี จุก	กินหมู					/	
247.	หนองละลมพะ เนา	ตะเปียง/ตระเปียง ลม พเนวี	หนองน้ำลึกมีต้นมะตูม					/	
248.	ห้วยกระโดน	โอร กนอล	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง					/	
249.	ห้วยเสนง อำเภอปราสาท	โอร ชแนง/ฮวย ชเนง	เขาสัตว์					/	
250.	บ้านกบาลตำไร	ชระะ กบาล ตัมเรัย/ตันไร	หัวช้าง	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
251.	บ้านกะเพาโร	ชเราะ กปือ โร/รว	จระเข้หา (คู่)	/			/		กาบ แปลว่า พ้น (คำกริยา)
252.	บ้านกระวัลย์	ชเราะ กวัล	เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง	/			/		
253.	บ้านกระสัง	ชเราะ กซัง	ต้นมะสัง	/			/		
254.	บ้านกะตาด	ชเราะ กตาด	ต้นกระตาด	/			/		
255.	บ้านกันจาน	ชเราะ กันจาน	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
256.	บ้านกันแจก	ชเราะ กันแจก	ไม่ทราบความหมาย					/	
257.	บ้านกันตวจะ มวน	ชเราะ กันตวด รมูล	ต้นมะยมม้วนบิด	/			/		
258.	บ้านกันดาลหาร	ชเราะ กันดาล ฮาล	นอนผึ่งแดดโดยไม่มีเสื้อผ้า คลุม	/			/		
259.	บ้านกาบกระปือ	ชเราะ กาบ กระเบีย	พ้นกระปือ (ควาย)	/			/		
260.	บ้านกำโปล	ชเราะ กำโปล	ยอด					/	
261.	บ้านกุ่มเพนียง	ชเราะ กุ่มเพนียง	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
262.	บ้านโกลง	ชเราะ โกลง	ไม่ทราบความหมาย					/	
263.	บ้านขนาดปริง	ชเราะ คนาด ปริง	ปลักหรือแอ่งน้ำเล็ก ๆ มี ต้นหว้า	/			/		
264.	บ้านโคกกด็อล	ชเราะ กูก กด็อล	โคกที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/		/			

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
265.	บ้านโคกกูน	ชเราะ กูก กูน	โคกตันกูน	/		/			กูน มาจากคำว่า กูน ในภาษาลาว
266.	บ้านโคกเกรียง	ชเราะ กูก เกรียง	โคกกระด้างมอญ	/		/			
267.	บ้านโคกเกิดจะ แก	ชเราะ กูก เกิด จแก	โคกที่มีสุนัขมาคลอตุลก	/		/			
268.	บ้านโคกคล่อง	ชเราะ กูก คล่อง	โคกตันพลวง	/		/			
269.	บ้านโคกโค่น	ชเราะ กูก โคน	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง โค่น ไม่ทราบความหมาย	/		/			
270.	บ้านโคกจราบ	ชเราะ กูก จราบ	ฝัที่อยู่ตามจอมปลวก	/		/			
271.	บ้านโคกจาน	ชเราะ กูก จาร	ตันจาน (ตันทองกวาว)	/		/			
272.	บ้านโคกแดง	ชเราะ กูก แดง	โคกไม้แดง (แดง เป็นคำไทย)	/		/			
273.	บ้านโคกโดง	ชเราะ กูก โดง	โคกตันมะพร้าว	/		/			
274.	บ้านโคกตรม	ชเราะ กูก ตรม	โคกตันคราม	/		/			
275.	บ้านโคกตะลอก	ชเราะ กูก ทลื้อะ	โคกตันหมัน	/		/			
276.	บ้านโคกตาจัน	ชเราะ กูก ตาจัน	โคก ชื่อคน ตาจัน	/		/			

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
277.	บ้านโคกตาเตาะ	ชเราะ กูก ตะเต้าะ	โคกนกตะกุ่ม	/		/			ชื่อเดิม โคกของ
278.	บ้านโคกตาปริง	ชเราะ กูก ตา ปริง	โคก ชื่อคน ตาปริง	/		/			
279.	บ้านโคกตาเปะ	ชเราะ กูก ตา เปะ	โคก ชื่อคน ตาเปะ	/		/			
280.	บ้านโคกตามอญ	ชเราะ ตา มอน	โคก ชื่อคน ตามอน	/		/			
281.	บ้านโคกตาราด	ชเราะ กูก ตา ราด	โคก ชื่อคน ตาราด	/		/			
282.	บ้านโคกตาอาจ	ชเราะ กูก ตา อาจ	โคก ชื่อคน ตาอาจ	/		/			
283.	บ้านโคกตาอาย	ชเราะ กูก ตา อาย	โคก ชื่อคน ตาอาย	/		/			
284.	บ้านโคกเตา	ชเราะ กูก เตา	โคกเตา (เตา เป็นคำไทย)	/		/			
285.	บ้านโคกหม	ชเราะ กูก หม	โคกใหญ่	/		/			
286.	บ้านโคกบุ	ชเราะ กูก บือฮ	โคกที่เป็นไร่ร้าง					/	
287.	บ้านโคกปะเตียล	ชเราะ กูก ปเตียล	โคกว่าน	/		/			
288.	บ้านโคกพลู	ชเราะ กูก พลู	โคกต้นพลู	/		/			
289.	บ้านโคกเพนา	ชเราะ กูก เพเนิว	โคกต้นมะตูม	/		/			
290.	บ้านโคกละลิ่ง	ชเราะ กูก ละลิ่ง	โคกเกลี้ยงเกล่า	/		/			
291.	บ้านโคกละเวีย	ชเราะ กูก ละเวีย	โคกต้นมะเดื่อ	/		/			
292.	บ้านโคกลาว	ชเราะ กูก เลี้ยว	โคกที่มีคนลาวอาศัยอยู่	/		/			
293.	บ้านโคกเวง	ชเราะ กูก เวง	โคกยาว	/		/			
294.	บ้านโคกสระ	ชเราะ กูก สระฮ	โคกสระ (สระ เป็นคำไทย)					/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
295.	บ้านโคกละลอก	ชเราะ กูก ลลวก	โคกนกเขา	/		/			เชื้อเพลิง มาจากคำว่า เชอเพลิง แปลว่า ต้นไม้ไฟ
296.	บ้านโคกหลัก	ชเราะ กูก ละ	โคกหลัก (หลัก เป็นคำไทย)	/		/			
297.	บ้านโคกอังกรอง	ชเราะ กูก อังกรอง	โคกมดแดง	/		/			
298.	บ้านโคกอันโตง	ชเราะ กูก อันโตง	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง อันโตง ไม่ทราบความหมาย	/		/			
299.	บ้านโคกอุลือก	ชเราะ กูก อุลือก	โคกตันอุโลก	/		/			
300.	บ้านโคลต	ชเราะ โคลีต	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
301.	บ้านจันกึวล	ชเราะ จัน กึวล	ตอต้นจันทน์	/			/		
302.	บ้านจับสวา	ชเราะ จับ สวา	จับลิง	/			/		
303.	บ้านจะบก	ชเราะ จเมาะ	ต้นกะบก	/			/		
304.	บ้านจูกแขวะ	ชเราะ จูก แขวง	หมูขวิด	/			/		
305.	บ้านจีกแดก	ชเราะ จีก แดก	ขุดเหล็ก	/			/		
306.	บ้านเจื่อนตรู	ชเราะ เจื่อน ตรู	เหยียบไซ	/			/		
307.	บ้านเชื้อเพลิง	ชเราะ เชอ เพลิง	ต้นไม้ไฟ	/			/		
308.	บ้านชล็อง	ชเราะ ชลอง	ข้าม					/	
309.	บ้านโฆงซาง	ชเราะ โฆงซาง	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
310.	บ้านดัจสันตุง	ชเราะ ดัจ สันตุง	คันเบ็ดขาด	/			/		ชื่อเดิม ปรีแซฮ์ (ป๋าม้า)
311.	บ้านโดนเสาะ	ชเราะ โดน เสาระ	ชื่อคน ยายเซาะ	*					
312.	บ้านโดนตีบ	ชเราะ โดน ตีบ	ชื่อคน ยายตีบ	*					
313.	บ้านโดนเลง	ชเราะ โดน เลง	ชื่อคน ยายเลง	*					
314.	บ้านไคชะนัง	ชเราะ ไค ชนัง	หุหม้อ	/			/		
315.	บ้านตร๊อบ	ชเราะ ตร๊อบ	มะเขือ	/			/		
316.	บ้านตาราง	ชเราะ ตาราง	ต้นกร่าง	/			/		
317.	บ้านตะตึง	ชเราะ ตตึง	ขวง	/			/		
318.	บ้านตะเล้าะปริง	ชเราะ ตะเล้าะ ปริง	ปลักหรือแอ่งน้ำเล็ก ๆ มีต้นหว้า					/	
319.	บ้านตันเหลือบ	ชเราะ ตันเล็อบ	ต้นมะพลับ	/			/		
320.	บ้านตาเกิด	ชเราะ ตา เกิด	ชื่อคน ตาเกิด	*					
321.	บ้านตาแก้ว	ชเราะ ตา แก้ว	ชื่อคน ตาแก้ว	*					
322.	บ้านตาโกย	ชเราะ ตา โกย	ชื่อคน ตาโกย	*					
323.	บ้านตาจัน	ชเราะ ตา จัน	ชื่อคน ตาจัน	*					
324.	บ้านตาเจน	ชเราะ ตา เจน	ชื่อคน ตาเจน	*					
325.	บ้านตาเจียด	ชเราะ ตา เจียด	ชื่อคน ตาเจียด	*					

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
326.	บ้านตาเจ็ด	ชเราะ ตา เจ็ด	ชื่อวั ไอ้เจ็ด	/			/		ชื่อเดิม หัวควาย
327.	บ้านตาชอม	ชเราะ ตา ชอม	ชื่อคน ตาชอม	*					
328.	บ้านตาดอก	ชเราะ ตา ดอก	ชื่อคน ตาดอก	*					
329.	บ้านตาเตาะ	ชเราะ ตะเตาะ	นกตะกรุม	/			/		
330.	บ้านตาเตียว	ชเราะ ตา เตียว	ชื่อคน ตาเตียว	*					
331.	บ้านตานี	ชเราะ ตา นี	ชื่อคน ตานี	*					
332.	บ้านตาเบา	ชเราะ ตา เบา	ชื่อคน ตาเบา	*					
333.	บ้านตาปาง	ชเราะ ตา ปาง	ชื่อคน ตापาง	*					ปาง แปลว่า ฟองไข่
334.	บ้านตามาดปาง	ชเราะ ตมادت ปาง	แรงไข่	/			/		
335.	บ้านตามาน	ชเราะ ตา มาน	ชื่อคน ตามาน	*					
336.	บ้านตาเมา	ชเราะ ตา เมา	ชื่อคน ตาเมา	*					เมื่อนั้น ในภาษาเขมร ถิ่นไทย แปลว่า ไก่
337.	บ้านตาเมื่อน	ชเราะ ตา เมื่อน	สันนิษฐานว่า คำว่า ตาเมื่อนอาจ แปลว่าเป็นชื่อ คน คือ ตาเมื่อน หรืออาจ มาจาก คำว่า “เมียนตา เมื่อน” แปลว่า มีแต่ไก่	*					

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
338.	บ้านต้ายัวะ	ชเราะ ตายัวะ	ชื่อคน ตายัวะ	*					
339.	บ้านตาลอก	ชเราะ ทลัวะ/ตลัวะ	ต้นหมัน	/			/		
340.	บ้านตาลอกเบ้าะ	ชเราะ ตะเล้าะ บือฮ	ปลักหรือแอ่งน้ำเล็กๆ ในไร่ร้าง					/	
341.	บ้านตาลัย	ชเราะ ตา ลัย	ชื่อคน ตาลัย	*					
342.	บ้านตาโสร์	ชเราะ ตา โสร	ชื่อคน ตาโสร	*					
343.	บ้านตำไร	ชเราะ ตัมแร็ย/ตันแร็ย	ช้าง	/			/		
344.	บ้านถลัน	ชเราะ ทลัน	งูเหลือม	/			/		
345.	บ้านทะเม็งตริย	ชเราะ ทะเม็งแตริย	ต้นไม้เล็ก ๆ ชนิดหนึ่ง	/			/		
346.	บ้านทะลอกกอง	ชเราะ ทลัวะ/ตลัวะ กอง	ต้นหมันโค้งเอน	/			/		
347.	บ้านเนิกเหียน	ชเราะ เนิก เหียร์	เต่าจำนวนมาก					/	เนิก แปลว่า เต่า เหียร์ แปลว่า ล้น,มาก
348.	บ้านบอนโนง	ชเราะ บอน โนง	พื้นที่ที่เป็นบ่อน้ำ	/			/		บอน แปลว่า พื้นที่
349.	บ้านปะสนา	ชเราะ ปะ ชนา	หน้าไม้หัก	/			/		
350.	บ้านปักดอก	ชเราะ ปะ ดอก	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
351.	บ้านบุเจก	ชเราะ บือฮ เจก	สวนกล้วยที่ถูกทิ้งร้าง	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
352.	บ้านบุอันโนง	ชเราะ บือฮ อันโนง	บ่อน้ำในไร่ที่ถูกทิ้งร้าง					/	ทง มาจากคำว่า ทนีง ในภาษาเขมร ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า ต้นประตู
353.	บ้านปราสาททง ทนีง	ชเราะ ประชาด/ปราชาด	ปราสาทต้นประตู	/		/			
354.	บ้านปริง	ชเราะ ปรีญ	ต้นหว้า	/			/		
355.	บ้านปรีปะเดก	ชเราะ ปรี ปเตจ	ป่าต้นกระบาก	/			/		
356.	บ้านปรีอ	ชเราะ ปเรีย	พืชชนิดหนึ่ง คล้ายต้นกก แต่ต้นโตและเหนียวกว่า	/			/		ชื่อเดิม ลลุ (จุม แปลว่า จุม,รอบ)
357.	บ้านปอยจุม	ชเราะ ปอย จุม	หย่อมหรือบริเวณที่มีความ อุดม สมบูรณ์มีทางเข้าออกได้ หลายทาง					/	
358.	บ้านปะอาว	ชเราะ ปะเอา	พืชชนิดหนึ่ง	/			/		
359.	บ้านพนม	ชเราะ พนม	ภูเขา	/		/			
360.	บ้านพลวง	ชเราะ พลึง	ต้นแห้ว	/			/		
361.	บ้านไพล	ชเราะ บันเลีย	ต้นไพล	/			/		
362.	บ้านโพธิ์กอง	ชเราะ ปู้ กอง	ต้นโพธิ์ไค้งเอน	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
			(โพธิ์ คำไทย)						
363.	บ้านมะเมียง	ชเราะ มะเมียง	ต้นมะพลับดง	/			/		(สมุด มาจากคำว่า สบ้อด แปลว่า สบถ)
364.	บ้านรันแดง	ชเราะ รันแดง	ต้นข่า	/			/		
365.	บ้านรำเบอะ	ชเราะ รำเบ้อะ	มีลักษณะเป็นทุ่งกว้าง มีน้ำ ขัง มีต้นไม้ขึ้นประปราย	/			/		
366.	บ้านรุน	ชเราะ รุน	ต้นคล้า	/			/		
367.	บ้านรุง	ชเราะ รุง	โพรง, ถ้ำ	/			/		
368.	บ้านละลม	ชเราะ ละลม	ห้วงน้ำหรือหนองน้ำลึก	/			/		
369.	บ้านละลมระไซร์	ชเราะ ละลม ระแซย	หนองน้ำลึกมีต้นไผ่					/	
370.	บ้านลำเชิง	ชเราะ เลียง เจิง	ลำเท้า	/			/		
371.	บ้านสตึง	ชเราะ สตึง	ลำธาร,ลำน้ำ	/		/			
372.	บ้านสมุด	ชเราะ ซม้อด	สบถ	/			/		
373.	บ้านสระกอร์	ชเราะ ชกอร์	เนื้อคู่	/			/		
374.	บ้านสวายจู	ชเราะ ซวาย จู	มะม่วงเปรี้ยว	/			/		
375.	บ้านสวายซอ	ชเราะ ซวาย ซอ	มะม่วงขาว	/			/		
376.	บ้านสวายตาฟิ่ง	ชเราะ ซวาย ตา ฟิ่ง	ต้นมะม่วงของตาฟิ่ง	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
377.	บ้านสวายทอง	ชระะ ซวาย ทอง	ต้นมะม่วง และคนชื่อนายทอง	/			/		ชื่อเดิม กันจันสวาย
378.	บ้านสวายปรีง	ชระะ ซวาย ปรีง	ต้นมะม่วงและต้นหว้า	/			/		ชื่อเดิม ปรีงสวาย
379.	บ้านสล็อง	ชระะ ซล็อง	พืชไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
380.	บ้านสองสะโกม	ชระะ ซอง ซโกม	วัวแดงผอม	/			/		ซอง มาจากคำว่า อันซอง ในภาษา ถิ่นไทย แปลว่า วัวแดงหรือกูปรี
381.	บ้านสะเดากอง	ชระะ ซเดา กอง	ต้นสะเดาโค้งเอน	/			/		
382.	บ้านสะนางโพรง	ชระะ ซนาง โพรง	ไม่ทราบความหมาย					/	
383.	บ้านสีโค	ชระะ สี กู	กินโค (วัว)	/			/		
384.	บ้านเสกกอง	ชระะ เสก กอง	ไม่ทราบความหมาย					/	
385.	บ้านเสกคล็อง	ชระะ เซก คล็อง	คำว่า เสก ไม่ทราบ ความหมาย คำว่า คล็อง แปลว่า ต้นพลวง					/	
386.	บ้านแสโร	ชระะ ซแร โอ	นาห้วย					/	
387.	บ้านโสนกพัฒนา	ชระะ ซโนก	โสนก แปลว่า รวงใส่อาหาร	/			/		เดิมชื่อ โสนกจิกแตก

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
388.	บ้านหนองต้ายิ่ง	ชเราะ ตยั้ง	หมู (พัฒนา เป็นคำไทย) หนองน้ำที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง (หนอง เป็นคำไทย)	/			/		ชื่อเดิม หนองสนอง
389.	บ้านหนองสนาง	ชเราะ ชนาง	ไม่ทราบความหมาย (หนอง เป็นคำไทย)					/	
390.	บ้านหนองเสนิง	ชเราะ เซนิง	หนองน้ำที่มีหลักสำหรับผูก สัตว์	/			/		
391.	บ้านหัวกระบือ	ชเราะ กบาล กแบ้ย/ กระแบ้ย	หัวกระบือ (ควาย) (หัว เป็นคำไทย)	/			/		บ้านอำปี้รวมกับบ้าน กง
392.	บ้านอังกัญโพธิ์	ชเราะ อังกัญ ปู	ต้นขี้เหล็กและต้นโพธิ์ (โพธิ์ เป็นคำไทย)	/			/		
393.	บ้านอัดแดก	ชเราะ อัด แดก	ขี้เหล็ก	/			/		
394.	บ้านอำปี้लग	ชเราะ อำปี้ล ก็อง	อำปี้ล แปลว่า มะขาม กง แปลว่า ล้อ (เกวียน)	/			/		
395.	บ้านโตะรื้อ	ชเราะ โอร ตรัว	โอร แปลว่า ลำห้วย ตะรื้อ ไม่ทราบความหมาย					/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
396.	บ้านโอรุณ	ชเราะ โอร รุณ	ห้วยต้นคล้า					/	โอ มาจากคำว่า โอร แปลว่า ห้วย
397.	หนองโจรง	ตะเปียง /ตระเปียง โจรง	ไม่ทราบความหมาย					/	
398.	หนองเชิงครุ	ชเราะ เจิงกรุ	ขาครุ (ครุตักน้ำ)					/	
399.	หนองติ่ม	ตะเปียง /ตระเปียง ติม ชติม	เคียงคู่					/	
400.	หนองบอก กระบาล	ตะเปียง /ตระเปียง บอก กบาล	ศิระพะฟาด					/	
401.	หนองราศรี	ชเราะ ระแซย	ไม้ไผ่					/	
402.	หนองละลุ	ตะเปียง /ตระเปียง ละลุ	เซาะ, ทะลุ					/	
403.	ห้วยจะแกชีเปลือ อด	ชเราะ จแก ชี เปลือ อด	สุนัขกินเชือก	/			/		จแก แปลว่า หมาชี แปลว่า กิน เปลือ อด มาจากคำว่า เปรือ อด ในภาษาเขมร ถิ่นไทย แปลว่า เชือก
404.	ห้วยเปรียญ	โอร เปรียล	ต้นปอ					/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
405.	ห้วยสวายกำแปะ	โอร ซวาย กำแปะ	ซวาย แปลว่า มะม่วง กำแปะ ไม่ทราบ ความหมาย					/	
	<u>อำเภอสังขะ</u>								
406.	ช่องกุน	ซอง กุน	ไม่ทราบความหมาย					/	ซ่อง (ในภาษาเขมร ออกเสียง ซอง) เป็น คำไทย แปลว่า ซ่องเขา ในที่นี้ภูมินาม ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ซ่อง จะไม่แปล ความหมายอีก
407.	ช่องเตี้ยกแก	ซ่อง เตี้ยกแก	ไม่ทราบความหมาย					/	
408.	ช่องระเนียม	ซอง ระเนียม	เป็นที่ลุ่ม, มีต้นไม้ขึ้น ประปราย					/	
409.	บ้านกระสังข์	ซเราะ กซัง	ต้นกระสัง	/			/		
410.	บ้านกะเลงเวก	ซเราะ กเลงเวก	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
411.	บ้านกันเทล	ซเราะ กัน เทล	ถือศีล	/			/		เทล มาจากคำว่า เซล

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
412.	บ้านขนาดมอญ	ชเราะ คนาด มอน	แอ่งน้ำเล็ก ๆ มีต้นหม่อน	/			/		แปลว่า คีล ขนาด มาจากคำว่า ขนาด แปลว่า แอ่งน้ำ เล็ก ๆ มอญ มาจาก คำว่า มวน แปลว่า ต้นหม่อน
413.	บ้านขาว	ชเราะ ควาว	ต้นขว้าว	/			/		
414.	บ้านโคกกลาง	ชเราะ กูก กนาล	โคกกลาง (กลาง เป็นคำ ไทย)	/		/			
415.	บ้านโคกกันถูก	ชเราะ กูก กันทูก	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง กันถูก ไม่ทราบความหมาย	/		/			
416.	บ้านโคกชัย	ชเราะ กูก ชัย	โคกชัย (ชัย เป็นคำไทย)	/		/			
417.	บ้านโคกตา	ชเราะ กูก ตา	โคกตา (ตา เป็นคำไทย)	/		/			
418.	บ้านโคกไทรงาม	ชเราะ กูก ไทร งาม	โคกไทรงาม (ไทรงาม เป็นคำไทย)	/		/			
419.	บ้านโคกปัด	ชเราะ กูก ปัด	โคกใหญ่ (ปัด เป็นคำส่วย แปลว่า ใหญ่)	/		/			
420.	บ้านโคกไพล	ชเราะ กูก ปันเลีย	โคกต้นไพล (ไพล เป็นคำ	/		/			

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
421.	บ้านโคกระเปาว์	ชเราะ ูก ะเปี๊ว	ไทย) โคกพักทอง	/		/			
422.	บ้านโคกรัมย์	ชเราะ ูก ำ	โคกรัมย์ (รัมย์ เป็นคำส่วย แปลว่า ดันกันเกรา)	/		/			
423.	บ้านโคกสง่า	ชเราะ ูก ชงา	โคกสง่า (สง่า เป็นคำไทย)	/		/			
424.	บ้านโคกสูง	ชเราะ ูก กบื้อะ	โคกสูง (สูง เป็นคำไทย)	/		/			
425.	บ้านโคกสะแ	ชเราะ ูก ชแ	โคกนา	/		/			
426.	บ้านโคกใหญ่	ชเราะ ูก ทม	โคกใหญ่ (ใหญ่ เป็นคำ ไทย)	/		/			
427.	บ้านโคกอำนาจ	ชเราะ ูก อำนวย	โคกอำนาจ (อำนาจ เป็นคำ ไทย)	/		/			
428.	บ้านจ้งเเิล	ชเราะ จ้งเเิร	ย่าง	/		/			ย้ายมาจาก บ้าน จ้งเเียโค ต.ตาอ็อง อ.เมือง จ.สุรินทร์
429.	บ้านชบ	ชเราะ จบ	ดุด					/	ชบ มาจากคำว่า จ๊วบ หรือจบบ แปลว่า ดุด
430.	บ้านซำสมิง	ชเราะ ซำ สมิง	ลักษณะพื้นที่ที่มีน้ำขังตลอด ปีและมีเสียงกระดังช้างดัง เม็ง เม็ง	/		/			ซำสมิง มาจากคำว่า “เจือม ซเม็ง” คำว่า เจือมหรือเจือม

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
									ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า ขึ้นและ คำว่า ชเม็ง แปลว่า เสี่ยง กระดิ่งของช้างที่ตั้ง เม็ง เม็ง
431.	บ้านดง	ชเราะ ดง	ป่าดง	/			/		
432.	บ้านดม	ชเราะ ดม	การรวมกลุ่มหรือระดมพล	/			/		
433.	บ้านโดนยัว	ชเราะ โดน ยัว	ชื่อคน ยายยัวะ	*					
434.	บ้านตระเปียงเวง	ชเราะ ตะเปียง/ตระเปียง เวง	หนองยาว	/			/		
435.	บ้านดาคง	ชเราะ ดา คง	ชื่อคน ดาคง	*					
436.	บ้านดาดุม	ชเราะ ดา ดุม	ชื่อคน ดาดุม	*					ชื่อเดิม ทมอ
437.	บ้านดาเดื่อม	ชเราะ ดา เตื่อม	ชื่อคน ดาเตื่อม	*					
438.	บ้านดาแตรว	ชเราะ ตะแตรว/ดาแตรว	เสียงร้องของนกชนิดหนึ่ง ร้องว่า “แต แต้ว แต แต้ว”	/			/		
439.	บ้านดาไทย	ชเราะ ดา ไท	ชื่อคน ดาไท	*					ชื่อเดิม นาดาไทย

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
440.	บ้านตาโปง	ชเราะ ตา โปง	ชื่อคน ตาโปง	*					
441.	บ้านตาพราหม	ชเราะ ตา พราหม	ชื่อคน ตาพราหม	*					
442.	บ้านตาโมง	ชเราะ ตา โมง	ชื่อคน ตาโมง	*					
443.	บ้านตาโมม พัฒนา	ชเราะ ตา โมม	ชื่อคน ตาโมม (พัฒนา เป็นคำไทย)	*					
444.	บ้านทับทัน	ชเราะ เตี๊อับ เตี๊อีน	ทัพ(กองทัพ)มาทัน	/			/		
445.	บ้านทัพัดด	ชเราะ เตี๊อับ ดัจ	ทัพแตก	/			/		
446.	บ้านบักโคก	ชเราะ บะ กูก	โคกหัก,พัง	/			/		
447.	บ้านแบกจาน	ชเราะ แบก จาน	จานแตก (จาน เป็นคำไทย)	/			/		
448.	บ้านไพรกาล	ชเราะ ปรี กาล	ป่าต้นกลปพฤกษ์	/			/		
449.	บ้านไพรพยัคฆ์	ชเราะ ปรี พเยยะ	ป่าเสือ	/			/		
450.	บ้านภูมิขนุน	ชเราะ พุม คเนิร	หมู่บ้านที่มีต้นขนุน	/		/			
451.	บ้านภูมิคดี	ชเราะ พุม กแต่ย	ภูมิ แปลว่า หมู่บ้าน ,แผ่นดิน คดี สันนิษฐานว่า อาจมา					/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
452.	บ้านภูมินิยมพัฒนา	ชระะ พุม นิยม พัฒนา	จากคำว่า กแต่ย ที่แปลว่า คติ,เรื่อง,ความ หรืออาจมาจากคำว่า กุฎี ที่แปลว่า ที่อยู่ของนักบวช หมู่บ้านนิยมพัฒนา (พัฒนาเป็นคำไทย)					/	
453.	บ้านภูมิโปน	ชระะ พุม ปวน	หมู่บ้านที่เป็นที่หลบซ่อน	/		/			
454.	บ้านภูมิโพธิ์	ชระะ พุม ปู	หมู่บ้านที่มีต้นโพธิ์	/		/			
455.	บ้านภูมิสวาย	ชระะ พุม ซวาย	หมู่บ้านที่มีต้นมะม่วง	/		/			
456.	บ้านมะโน	ชระะ มะโน	มะตูม (คำว่า มะโน มาจากพเนิว แปลว่ามะตูม)	/			/		
457.	บ้านแยง	ชระะ แยง	แคร่ที่นั้งอยู่บนหลังช้าง	/			/		
458.	บ้านลันแต้	ชระะ ลันแต	ต้นไม้ชนิดหนึ่งลำต้นเล็ก ๆ ดอกมีกลิ่นหอม	/			/		ลันแต้ มาจากคำว่า รันเต หรือลันเต แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
459.	บ้านสนบ	ชระะ สนอบ	เครื่องมือในการสูบลม	/			/		
460.	บ้านสังชะ	ชระะ ชังเกียะ	คำว่า สังชะ มาจากคำว่า สังฆะ คำว่า สัง เป็นชื่อ	*					

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ	
				อดีต		ปัจจุบัน				
				ส	มส	ส	มส	มย		
			ภรรยาเจ้าเมืองสังฆะ และคำว่า ฆะ เป็นชื่อของ เชียง ฆะ หรือพระยาสังฆะบุรีศรีนครอัจจะ (เชียงใหม่)							
461.	บ้านเสี๋ยง	ชระะ เชี๋ยง	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/			
462.	บ้านอังกอล	ชระะ อังกอล	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/			
463.	หนองตาเรือ	ตะเปี๋ยง/ตระเปี๋ยง ตา เรือง	ชื่อคน ตาเรือ	*						
464.	หนองแสง	ตะเปี๋ยง/ตระเปี๋ยง ชแล	ตะไคร่น้ำ						/	
465.	หนองสะตราว	ตะเปี๋ยง/ตระเปี๋ยง ชตราว	ต้นกันเกรา						/	
466.	หนองสะหมัด	ตะเปี๋ยง/ตระเปี๋ยง ชมัจ	ต้นเสม็ด						/	
467.	ห้วยสตั้งลำหาด	โอโร ชตั้ง ลฮาจ	ลำธารกว้าง						/	
468.	ห้วยประเดก	โอโร ปเดก/ปติจ	ต้นกระบาก						/	
	<u>อำเภอศีขรภูมิ</u>									
469.	บ้านกระดาน	ชระะ กदार	แห้งแล้ง, กันดาน	/			/			กระดาน มาจากคำว่า กันดาร แปลว่า แห้งแล้ง, กันดาน
470.	บ้านกระโดนค้อ	ชระะ กนอล กัว	มีหนูเป็นจำนวนมาก	/			/			กระโดน มาจากคำว่า กเนิร แปลว่า หนู

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน		มย	
				ม	มส	ส	มส		
471.	บ้านกระพี	ชเราะ กปี	ตันกระพี	/			/		คือ มาจากคำว่า กั๊ว แปลว่า กองอยู่, มาก
472.	บ้านกันจรรย์	ชเราะ กันจัญ	ตันไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
473.	บ้านโคกกะ เตี๋ยง	ชเราะ กูก กะเตี๋ยง	โคกที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/		/			
474.	บ้านโคกขลา	ชเราะ กูก คลา	โคกเลื้อย	/			/		เจรีน ในภาษาเขมร ถิ่นไทย แปลว่า มาก ในที่นี้เป็นคำไทย แปลว่าเจริณรุ่งเรือง
475.	บ้านโคกเจริญ	ชเราะ กูก เจริญ	โคกเจริญ (เจริญ เป็นคำ ไทย)	/			/		
476.	บ้านโคกตะหมาด	ชเราะ กูก ตะมอด	โคกแรง	/			/		
477.	บ้านโคกบุรี	ชเราะ กูก บเรีย	โคกตันปรีอ	/			/		บเรีย มาจากคำว่า ปเรีย แปลว่า ต้นปรีอ
478.	บ้านโคกเมา	ชเราะ กูก เมา	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง เมา ไม่ทราบความหมาย	/			/		
479.	บ้านโคกศิลา	ชเราะ กูก ทมอ	โคกหิน (ศิลา เป็นคำไทย)	/			/		
480.	บ้านโคกอาโพน	ชเราะ กูก อาปวน	โคกที่มีการเล่นซ่อนหา	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
481.	บ้านโคกอนุ	ชเราะ กูก อนุ	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง อนุ ไม่ทราบความหมาย	/		/			จันทร์แสง มาจากคำ ว่า กั้นแสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
482.	บ้านโคกชะ	ชเราะ กูก ชะ	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง ชะ ไม่ทราบความหมาย	/		/			
483.	บ้านจ้งเอ็ด	ชเราะ จ้งเอ็ด	ชะเง้อมอง					/	
484.	บ้านจันทร์แสง	ชเราะ จันแสง	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
485.	บ้านจารย์	ชเราะ จาร	ต้นจาน (ทองกวาว)	/			/		
486.	บ้านจารพัด	ชเราะ จาร เป็ด	ต้นจาม้วนพันรอบ	/			/		
487.	บ้านช่างปี	ชเราะ เจียง เปี้ย	สันนิษฐานว่า อาจแปลว่า ช่างปั้นหม้อ ชื่อ เปี้ย หรืออาจแปลว่า ต้นจำปี	*					
488.	บ้านตมดปวง	ชเราะ ตมด ปวง	แรงไข่	/			/		สันนิษฐานว่า ช่างปี อาจมาจากคำว่า เจียงเปี้ย แปลว่า ช่างปั้นหม้อที่ชื่อ เปี้ย หรืออาจมาจากคำว่า จำเปี้ย ที่แปลว่า ต้นจำปี

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
489.	บ้านตรมไพร	ชเราะ ตรม ไพร	ป่าต้นคราม	/			/		พรม ในภาษาเขมร ถิ่นไทย ออกเสียงว่า ปรีวม มอ แปลว่า หมอ ในที่นี้แปลว่า หมอช้าง
490.	บ้านตะกุก	ชเราะ ตะกุก	ชื่อคน ตากุก	*					
491.	บ้านตะโนน	ชเราะ ตะโนน	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
492.	บ้านตาพรม	ชเราะ ตา พรม	ชื่อคน ตาปรวม	*					
493.	บ้านตามอ	ชเราะ ตา มอ	คนเลี้ยงช้าง,หมอช้าง	*					
494.	บ้านตีน	ชเราะ ตีล	เป็นหญ้าชนิดหนึ่ง จำพวก ว่าน มีหัว กินดิบได้ ขึ้นได้ดี ในดินทราย	/			/		
495.	บ้านโตนด	ชเราะ ตนอก	ต้นตาล	/			/		
496.	บ้านบุไพร	ชเราะ บือฮ ปรี	ไร่ที่ถูกทิ้งร้างในป่า	/			/		
497.	บ้านนาทม	ชเราะ นา ตม	นาที่มีต้นกระพุ่ม	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
498.	บ้านบุละลาย	ชระะ บือฮ ลลีย	ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นตบเต่า		/		/		ปดู มาจากคำว่า ปเตา แปลว่า หวาย ชื่อเดิม ประเตา
499.	บ้านบึงขวาง	ชระะ เบิง	บึงขวาง (ขวาง เป็นคำไทย)	/			/		
500.	บ้านประดู่	ชระะ ปดู	หวาย	/			/		
501.	บ้านประทุน	ชระะ ปตุร	หลังคา (เกวียน)	/			/		ปะมา มาจากคำว่า กำปะมา แปลว่า เม่น ชื่อเดิม กำปะมา
502.	บ้านปะนอยไถง	ชระะ ปนอย ทงัย	ตามแนวแสงอาทิตย์	/			/		
503.	บ้านพม่า	ชระะ ปะมา	เม่น	/			/		
504.	บ้านระแงง	ชระะ ลจัญ	ต้นตั่ว	/			/		
505.	บ้านไร่แดง	ชระะ ไร่แดง/ไร่แดง	ต้นข่า	/			/		
506.	บ้านลำหอก	ชระะ ลฮอก/ไร่ฮอก	หนองน้ำที่ถูกน้ำกัดเซาะจน มีขนาดใหญ่กว่าเดิม	/			/		
507.	บ้านสะดี	ชระะ ซเตีย	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
508.	บ้านอันทรายเอ็ด	ชระะ อันชาย/ชาย เอ็ด	กระต่ายจ้องมอง	/			/		
509.	บ้านอนันต์	ชระะ อนาร	ไม่ทราบความหมาย					/	
510.	บ้านอาเกียง	ชระะ อา เกียง	ชื่อคน นายเกียง	*					

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
511.	บ้านอาเสก	ซเราะ อา เซก	ชื่อคน นายเซก	*					
512.	หนองตาลม	ตะเปียง/ตระเปียง ตลม	นกอีหลัม					/	
513.	ห้วยประโดก	โอร ปโดก	ไม่ทราบความหมาย					/	
	<u>อำเภอรัตนบุรี</u>								
514.	บ้านโคกก่อง	ซเราะ กูก กอง	โคกกระติบข้าว (กระติบใส่ข้าวเหนียว)	/		/			
515.	บ้านโคกพอก	ซเราะ กูก พอก	โคกตันพอก (พอก เป็นคำ ลาว) แปลว่า ไม้ยืนต้นชนิด หนึ่ง)	/		/			
516.	บ้านโคกลำม	ซเราะ กูก ลาม	โคกยาว (ลำม เป็นคำลาว แปลว่า ยาว,ผูก)	/		/			
	<u>อำเภอท่าตูม</u>								
517.	บ้านกระเจา	ซเราะ กเจา	หอยขม	/			/		
518.	บ้านโคกกุ้ง	ซเราะ กูก กุง	โคกตันพลวง (กุง เป็นคำ ลาว แปลว่า ต้นพลวง)	/		/			
519.	บ้านโคกเขมร	ซเราะ กูก คแมร	โคกที่มีคนเขมรออาศัยอยู่	/		/			
520.	บ้านโคกปูน	ซเราะ กูก ปูน	โคกที่มีพืชชนิดหนึ่ง (ปูน เป็นคำลาว)	/		/			
521.	บ้านโดนตุ้ม	ซเราะ โดน ตุม	ชื่อคน ยายตุ้ม	*					

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
522.	บ้านตระมุง	ชเราะ ตระมุง	ต้นชะมวง	/			/		
523.	บ้านตาคีม	ชเราะ ตา คีม	ชื่อคน ตาคีม	*					
524.	บ้านตาโต	ชเราะ ตา โต	ชื่อคน ตาโต	*					
525.	บ้านตาทิพย์	ชเราะ ตา ทิบบ	ชื่อคน ตาทิบบ	*					
526.	บ้านตานบ	ชเราะ ตา นบ	ชื่อคน ตานบ	*					
527.	บ้านตาเป็ก	ชเราะ ตา เปก	ชื่อคน ตาเปก	*					
528.	บ้านตาเมียด	ชเราะ ตา เมียด	ชื่อคน ตาเมียด	*					
529.	บ้านตายง	ชเราะ ตา ยง	ชื่อคน ตายง	*					
530.	บ้านตาแอก	ชเราะ ตา แอก	ชื่อคน ตาแอก	*					
531.	บ้านตาฮะ	ชเราะ ตา ฮะ	คำว่า ตาฮะ มาจาก คำขานรับว่า ฮะ ฮะ	/			/		
532.	บ้านโนนระเวียง	ชเราะ โนน รวีญ (ง)	เนินต้นไม้ชนิดหนึ่ง (โนน เป็นคำลาว แปลว่า เนิน)					/	
533.	บ้านบัวโคก	ชเราะ ไชก/บัว ภู่ก	บัวบก (บัว เป็นคำไทย)	/			/		
534.	บ้านบุใหญ่	ชเราะ บือฮ ทม	ไร่ที่ถูกทิ้งร้างผืนใหญ่ (ใหญ่ เป็นคำไทย)	/			/		
535.	บ้านปอหมัน	ชเราะ ปอ มั่น	บ่อเกลือ	/			/		ปอหมัน มาจากคำว่า บ่อ มเม็ล/อำเม็ล

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
536.	บ้านพงสวาย	ชระะ พง ซวาย	ท่ามะม่วง	/			/		แปลว่า บ่อเกลือ พง มาจากคำว่า กำปง (กัมปง) แปลว่า ทำน้ำ
537.	บ้านพิงพวย	ชระะ ปิงปวย	ผักน้ำชนิดหนึ่ง	/			/		
538.	บ้านพรมเทพ	ชระะ ปรม มเตียบ	ชื่อคน นายปรม กับนาง เตียบ	*					พรม มาจากคำว่า ปรม เทพ มาจากคำ ว่า เตียบ
539.	บ้านเรียงพนม	ชระะ เรียงพนม	ตื้นรัง	/			/		เรียง ตามศัพท์ใน ภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่าแล้งหรือฝน หยุดตกพนม แปลว่า ภูเขา เรียงพนม ใน ที่นี่ แปลว่า ตื้นไม้ ชนิดหนึ่ง
540.	บ้านสระทลา	ชระะ ชรัย ทลา	สระน้ำใส (สระ เป็นคำ ไทย)					/	
541.	บ้านโสมน	ชระะ ชโมน	ต้นเสม็ด	/			/		โสมน มาจากคำว่า

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
542.	ห้วยโดนัน <u>อำเภอกาบเชิง</u>	โอร โดน นัน	ชื่อคน ยายนัน	*					สะหมัด หรือตันเสม็ด
543.	ช่องคันเทิง	ซอง กันเทิง	ไม่ทราบความหมาย					/	
544.	ช่องจอม	ซอง จอม	ไม่ทราบความหมาย					/	
545.	ช่องโดนแก้ว	ซอง โดน แกว	ชื่อคน ยายแกว	*					
546.	ช่องตาเล็ง	ซอง ตา เล็ง	ชื่อคน ตาเล็ง	*					
547.	ช่องปราบประทุม	ช่อง ปราบ ปทุม	ไม่ทราบความหมาย					/	
548.	ช่องระยี่	ซอง รยี่	ไม่ทราบความหมาย					/	
549.	ช่องเหว	ซอง เฮี้ยว	ช่องเขาเหว					/	
550.	บ้านกันตวง	ชระะ กันตวง	ไม่ทราบความหมาย					/	
551.	บ้านกาบเชิง	ชระะ กาบ เจิง	พันเท้า	/			/	กาบ (คำกริยา)	
552.	บ้านกู่	ชระะ กู่	กู่	/			/		
553.	บ้านโคกตะเคียน	ชระะ กูก ก گیر	โคกตันตะเคียน (ตะเคียน เป็นคำไทย)	/		/			
554.	บ้านโคกพยุ่ง	ชระะ กูก กระณูง	โคกตันพยุ่ง (พยุ่ง คำไทย)	/		/			
555.	บ้านโดนเตรียบ	ชระะ โดน เตรีียบ	ชื่อคน ยายเตรียบ	*					
556.	บ้านตาโปลีะ	ชระะ ตา โปลีะ	ชื่อคน ตาโปลีะ	*					

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
557.	บ้านแง่มุด	ชเราะ แแง มุด	ปลาคูกบัก	/			/		บัก มาจากคำว่า บะ แปลว่า หัก โจรก มาจากคำว่า จรอก แปลว่า ตรอก, ซอก ชื่อเดิม โคกเบง
558.	บ้านบักจรง	ชเราะ บะ จรง	ดลิ่งพัง	/			/		
559.	บ้านปราสาทเบง	ชเราะ ประชาด/ปราชาด เบง	ปราสาทที่มีต้นมะค่า	/		/			
560.	บ้านปลัดถาเฐ	ชเราะ ปลัด ระแซย	ปลัด ไม่ทราบความหมาย ระแซย แปลว่า ไม่ไผ่					/	ชกล มาจากคำว่า ชก๊วน
561.	บ้านสกล	ชเราะ ชกล	ผักน้ำชนิดหนึ่ง	/			/		
562..	บ้านแสโรราณ	ชเราะ ชแร โบราณ	นาโบราณ					/	
563.	พนมตระแบง	พนม ตแบญ(ง)	ภูเขาต้นเหียง					/	
564.	พนมสะโรย	พนม ชรื้อจ	ภูเขาแหลม					/	
565.	พนมอันลอง สวาย (ตันยู)	พนุม อันลง ซวาย (ตันยู)	ภูเขาที่มีห้วงน้ำและต้น มะม่วง (ร่ม)					/	
566.	หนองตาจอง	ตะเปียง ตา จอง	ชื่อคน ตาจอง	*					

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน		มย	
				ส	มส	ส	มส		
567.	ห้วยกบาล กันตวจ	โอโร กบาล กันตวจ	กบาล แปลว่า ศีรษะ กันตวจ แปลว่า 1. ลูกกะพรวน 2. มะยม					/	ตามศัพท์ในภาษาเขมร ถิ่นไทย กบาล แปลว่า ศีรษะ กันตวจ แปลว่า 1. ลูกกะพรวน 2. มะยม ชื่อนี้เมื่อรวมกันจะไม่ สามารถอธิบาย ความหมายได้
568.	ห้วยจองกอ	โอโร จอง กอ	ผูกคอ					/	
569.	ห้วยตาต๊อ	โอโร ตา ต๊อ	ชื่อคน ตาต๊อ	*					
570.	ห้วยรันเจก	โอโร รันเจก	ต้นลำเจียก					/	
571.	ห้วยเจเรอ	โอโร เจ เรอ	โอโร แปลว่า ลำห้วย เจ เรอ ไม่ทราบ ความหมาย					/	
อำเภอชุมพลบุรี									
572.	บ้านโคกเพ็ก	ชระะ กูก ปริง	โคกหญ้าเพ็ก	/		/			
573.	บ้านโคกไต่	ชระะ กูก ไตง	โคกโพรงพง (ไต่ เป็นคำ ลาว	/		/			

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
574.	บ้านโคกเม็ก	ชระะ กูก เม็ก	แปลว่า โพงพาง) โคกตันเสม็ด เม็ก เป็นคำ ลาว แปลว่า ตันเสม็ด	/		/			พื้นที่ของหมู่บ้านนี้เคย เป็นสนามบินของ กองทัพอากาศมาก่อน มีเนื้อที่ประมาณ 800 ไร่ ปัจจุบันเป็นที่ สปก.
575.	บ้านโคกสนาม	ชระะ กูก สนาม	โคกสนาม (สนาม เป็นคำ ไทย)	/		/			
576.	บ้านโคกอะผง	ชระะ กูก อะผง	โคกที่มีพืชชนิดหนึ่งคล้าย หญ้าเพ็ก (คำว่า อะผง เป็นคำลาว)	/		/			
577.	บ้านโคกสะเทิน	ชระะ กูก สะเทิน	โคก ครึ่ง ๆ กลาง ๆ	/		/			
578.	บ้านตาเฮอ	ชระะ ตา เฮอ	ชื่อคน ตาเฮอ	*					
579.	บ้านตึกชุม	ชระะ ตึก จุม	น้ำล้อมรอบ	/		/			เดิมชื่อน้ำอ้อม

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
580.	บ้านบุตาโลม	ชเราะ บือฮ ตา โชม	ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง ของคนชื่อ ตาโชม	/			/		
581.	บ้านไพรขลา <u>อำเภอจอมพระ</u>	ชเราะ ปรี คลา	ป่าเสื่อม	/			/		
582.	บ้านกันโจรง	ชเราะ กันโจรง	อุปกรณ์ในการวิดน้ำเข้านา	/			/		
583.	บ้านกันนัง	ชเราะ กันนัง/กนัง	การนำสัตว์เลี้ยงไปกักไว้บน เนินสูง	/			/		
584.	บ้านโคกเพร็ด	ชเราะ กุก ปรีจ	โคกผักหวาน	/		/			
585.	บ้านจอมพระ	ชเราะ จอม เปรี้ยะ	สันนิษฐานว่า คำว่า จอม พระ อาจมาจากตำนานการ ทำการทำสงครามระหว่าง เจ้าลั่นทองบุตรเจ้าเมือง นครศรีธรรมราช กับเจ้ากาพ สาบุตรเศรษฐีเมืองเดียวกัน จอม อาจแปลว่าอาการที่ เจ้าลั่นทองเอามือขยำเจ้า กาพสา คำว่า พระ อาจ แปลว่าเจ้าลั่นทอง บาง					/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
			ตำนานคำว่า จอมพระ อาจ แปลว่า พระภิกษุ (ผู้ที่ได้ รับการยกย่องว่าเป็นจอม แห่งพระภิกษุ) หรือ สันนิษฐานว่า คำว่า จอม อาจแปลว่า ปราสาท คำว่า พระ อาจแปลว่า พระพุทธรูป						
586.	บ้านตากวน	ชระะ ตกวน/ตกวน	ผักบั้ง	/			/		
587.	บ้านตาบอด	ชระะ ตา บอด	ชื่อคน ตาบอด	*					
588.	บ้านตาฟาง	ชระะ ตา ฟาง	ชื่อคน ตาฟาง	*					
589.	บ้านทวารไพร	ชระะ ทเวียร์ ปรี	ประตูป่า	/			/		
590.	บ้านโนนสวาย	ชระะ โนน สวาย	เนินมะม่วง					/	
591.	บ้านเมืองสิง	ชระะ เมิง สิง	เมืองที่ถูกทิ้งร้าง					/	สิง มาจากคำว่า เลง แปลว่า ปล่อย
592.	บ้านเวียะ	ชระะ เวียะ	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
593.	บ้านสระตาปาน	ชระะ ชรั๊อ ตา ปาน	สระ ของคนชื่อ ตาปาน					/	
594.	บ้านอันซอ	ชระะ อันซอ	วัวแดง	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
595.	บ้านอันโนง อำเภอบัวเขต	ชเราะ อันโนง	บ่อน้ำ	/			/		
596.	ช่องกบาลสมอ	ช่อง กบาล ซมอ	ไม่ทราบความหมาย					/	
597.	บ้านกะโงก	ชเราะ โกงก	นกยูง	/			/		
598.	บ้านโคกสมอง	ชเราะ กูก ซมอ	โคกพืชตระกูลหญ้าชนิดหนึ่ง	/		/			
599.	บ้านโคกหิน	ชเราะ กูก ทมอ	โคกหิน (หิน เป็นคำไทย)	/		/			
600.	บ้านจรัส	ชเราะ จรัจ	ผักน้ำชนิดหนึ่ง	/			/		
601.	บ้านโจงโลง	ชเราะ โจงโลง	ไม่ทราบความหมาย					/	
602.	บ้านไทรโยง	ชเราะ จเรีย รโยง	ไทรย้อย (ไทย เป็นคำไทย)	/			/		โยง มาจากคำว่า รโยงรยาง แปลว่า ห้อยโตงเตง เป็นคำ เรียกลักษณะของ รากไทรที่ย้อยลงมา จากต้น
603.	บ้านตระเวง	ชเราะ ตระเวง	ยารี่					/	
604.	บ้านตะแบง	ชเราะ ตแบญ(ง)	ต้นเหียง	/			/		
605.	บ้านตะเปียง คลี้อง	ชเราะ ตะเปียง/ตระเปียง คลี้อง	หนองต้นพลวง	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
606.	บ้านตาบัน	ชเราะ ตา บัน	ชื่อคน ตาบัน	*					ระมัด มาจากคำว่า รเมียฮ แปลว่า แรด คือ มาจากคำว่า กัวร์ แปลว่า มีเป็นจำนวน มาก
607.	บ้านตาปิม	ชเราะ ตา ปิม	ชื่อคน ตาปิม	*					
608.	บ้านตาวัง	ชเราะ ตวัง	พืชชนิดหนึ่ง	/			/		
609.	บ้านตาหนด	ชเราะ ตา นหนด	ชื่อคน ตาหนด	*					
610.	บ้านระมัดคือ	ชเราะ รเมียฮ กัวร์	มีแรดเป็นจำนวนมาก	/			/		
611.	บ้านสระแ	ชเราะ ชแ	นา	/			/		เดิม ชื่อ อวด
612.	บ้านหนองเกาะ	ชเราะ ตะเปี้ย้ง/ตระเปี้ย้ง เกาะ	หนองตังกก (หนอง เป็นคำไทย)	/			/		
613.	บ้านออก	ชเราะ ออก	อวด	/			/		
614.	บ้านโทะลัน	ชเราะ โอร ทลัน	ห้วยงูเหลือม					/	
615.	ห้วยกันจะแลง	โอร กันจแลง	ไม่ทราบความหมาย					/	
616.	ห้วยตาแสง	โอร ตา แสง	ชื่อคน ตาแสง	*					
617.	ห้วยสัจจะเอ็ง	โอร สัต จะเอ็ง	กระดูกสัตว์	/			/		
618.	ห้วยเสียดจะเอ็ง	โอร สัต จะเอ็ง	กระดูกสัตว์	/			/		

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
อำเภอลำดวน									
619.	บ้านโคกกระโดน	ชเราะ กูก กนอล	โคกที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/		/			
620.	บ้านโคกกล้วย	ชเราะ กูก เจก	โคกต้นกล้วย (กล้วย เป็นคำไทย)	/		/			
621.	บ้านโคกกะดวด	ชเราะ กูก กดุด	โคกต้นกลอย	/		/			
622.	บ้านโคกขมิ้น	ชเราะ กูก รเมียด	โคกขมิ้น (ขมิ้น เป็นคำไทย)	/		/			
623.	บ้านโคกครุฑ	ชเราะ กูก กรุด	โคกครุฑ	/		/			
624.	บ้านโคกตระมุง	ชเราะ กูก ตระมุง	โคกต้นชะมวง	/		/			
625.	บ้านโคกล้อ	ชเราะ กูก ลอ	โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง ล้อ ไม่ทราบความหมาย	/		/			
626.	บ้านจรวย	ชเราะ จรวย/จลวย	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
627.	บ้านเชิงอะ	ชเราะ เจิง อะ	ขาอัก	/			/		
628.	บ้านโซก	ชเราะ โซก	ดอกบัว	/			/		
629.	บ้านตระเปียงกู	ชเราะ ตะเปียง/ตระเปียง กู	หนองคู่					/	
630.	บ้านตระเปียงเตีย	ชเราะ ตะเปียง/ตระเปียง เตีย	หนองเปิด	/			/		
631.	บ้านตาเกิม	ชเราะ ตา เกิม	ชื่อคน ตาเกิม	*					
632.	บ้านตาตรี	ชเราะ ตา ตรี	ชื่อคน ตาตรี	*					
633.	บ้านตาปุม	ชเราะ ตา ปุม	ชื่อคน ตาปุม	*					

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
634.	บ้านทัพมะระ	ชระะ เตี๊อับ มะเรี๊ยะ	มีต้นมะระจำนวนมาก	/			/		เยี่ยงจรม มาจากคำว่า เยี่ยงจุม แปลว่า ต้นยางชุม เดิมชื่อ โศกกระตุง
635.	บ้านภูมิสดึง	ชระะ พุม สดิง	หมู่บ้านที่อยู่ใกล้ลำธาร	/		/			
636.	บ้านยางจรม	ชระะ เยี่ยง จรม	ต้นยางชุม	/			/		
637.	บ้านลำตวน	ชระะ รันตูล/รำตูล	สันนิษฐานว่า ลำตวน อาจ มาจากคำว่า รันตูลหรือรำ ตูลแปลว่า ต้นลำตวนหรือ อาจมาจากคำว่า เรือมตูล ที่ แปลว่า รำลัม					/	
638.	บ้านอุโลก	ชระะ อุลือก	ต้นอุโลก	/			/		
639.	หนองตาแปด	ตะเปี๊ยะ/ตระเปี๊ยะ ตา แปด	ชื่อคน ตาแปด	*					
640.	หนองระเนียม	ตะเปี๊ยะ/ตระเปี๊ยะ ระเนียม	ไม่ทราบความหมาย					/	
641.	ห้วยกำโพก	โอร กำโพก	ไม่ทราบความหมาย					/	
<u>อำเภอสำโรงทาบ</u>									
642.	บ้านสำโรงทาบ	ชระะ ชัมรอง/ชัมโรง เตี้ยบ	ต้นสำโรงเตี้ย					/	ทาบ มาจากคำว่า เตี้ยบ แปลว่า เตี้ย

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
	<u>อำเภอสนม</u>								
643.	บ้านโคกรัง	ชเราะ กูก รัง	โคกตันรัง (รัง เป็นคำไทย)	/		/			
644.	บ้านโดน	ชเราะ โดน	ยาย	*					
	<u>กิ่งอำเภอ</u> <u>ศรีณรงค์</u> (อำเภอสังขะ)								
645.	บ้านฉลิก	ชเราะ จลิก/ฉลิก	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		
646.	บ้านเตาแตก	ชเราะ เตา แตก	เตาเหล็ก (เตา คำไทย)	/			/		
647.	บ้านโนง	ชเราะ โนง	บ่อน้ำ	/			/		
648.	บ้านเพนาร์	ชเราะ เพเนิว	มะตูม	/			/		
649.	บ้านหอก	ชเราะ ฮอก	หนองน้ำที่ถูกน้ำกัดเซาะจน มีขนาดใหญ่กว่าเดิม	/			/		
	<u>กิ่งอำเภอ</u> <u>พนมดงรัก</u> (อำเภอกาบเชิง)								
650.	เขาพนมดงรัก	ชเราะ พนม ดงรัก	ภูเขาที่มีลักษณะคล้ายไม้ คาน	/		/			ดงรัก มาจากคำว่า ดองแหวก แปลว่า

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
									ไม้คาน
651.	ช่องจวบตะโมก	ช่อง จวบ ตะโมก	บรรจบกับจอมปลวก					/	
652.	ช่องจวบชะเมา	ช่อง จวบ คเมา	ไม่ทราบความหมาย					/	
653.	ช่องตึกเบาะ	ช่อง ตึก เบาะ	ตึก ไม่ทราบความหมาย เบาะ แปลว่า ต่ำ					/	
654.	บ้านโคกกรม	ชระะ กู้ก กรม	โคกที่มีหอยกาบชนิดหนึ่ง	/		/			
655.	บ้านโคกโบสถ์	ชระะ กู้ก บอด	โคกโบสถ์ (โบสถ์ เป็นคำไทย)	/		/			
656.	บ้านโคกยาว	ชระะ กู้ก เวง	โคกยาว (ยาว เป็นคำไทย)	/		/			
657.	บ้านโคกมะโรม	ชระะ กู้ก มโรม	โคกที่มีแมลงชนิดหนึ่ง	/		/			
658.	บ้านโคกแสง	ชระะ กู้ก ชแสง	โคกที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง	/		/			
659.	บ้านพนมดิน	ชระะ พนม แด็ย	เขาดิน (ดิน เป็นคำไทย)	/		/			
660.	บ้านบักได	ชระะ บะ ไต	แขนหัก	/			/		
661.	บ้านตาพอก	ชระะ ตา พอก	ชื่อคน ตาพอก	*					
662.	บ้านตาเมียง	ชระะ ตา เมียง	ชื่อคน ตาเมียง	*					
663.	บ้านบุ่อเปาว์	ชระะ บือฮ อำเปว	ไร่อ้อยร้าง	/			/		
664.	บ้านสกอรี	ชระะ ชกอรี	น้ำตาล	/			/		
665.	บ้านศรีสวาย	ชระะ สวาย	มะม่วง (ศรี เป็นคำไทย)	/			/		
666.	บ้านหนองหลวง	ชระะ ดโลง/ตันโลง	หนองต้นมัน					/	คำว่า หลวง มาจาก

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ	
				อดีต		ปัจจุบัน				
				ส	มส	ส	มส	มย		
			(หนอง เป็นคำไทย)							คำว่า ต้นโหลงหรือต โหลง ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า ต้นมัน
667.	บ้านอุโลก	ชเราะะ อุโลก/อุลอก	ต้นอุโลก	/			/			
668.	หนองตระนุบ	ตะเปี้ยง/ตระเปี้ยง ตนุบ	ทำนบกั้นน้ำ						/	
669.	หนองละมั่ง	ตะเปี้ยง/ตระเปี้ยง รเมี้ยง	ละมั่ง						/	
670.	ห้วยกรู	โอร กรู	ครู (ครูดักน้ำ)						/	
671.	ห้วยชำเปื่อน	โอร ชำเป้อีร์	ต้นกระหาด						/	
	<u>กิ่งอำเภอเขวาสิน รินทร์</u> <u>(อำเภอเมือง)</u>									
672.	บ้านกันเตรียะ	ชเราะะ กันเตรียะ	ผักน้ำชนิดหนึ่ง	/			/			
673.	บ้านเขวาสินรินทร์	ชเราะะ ควาว	ต้นขว้าว สิ้นรินทร์ เป็นชื่อ เป็นชื่ออดีตกำนันตำบลเข วาสินรินทร์ ชื่อขุนสิ้นรินทร์ บำรุง	/			/			

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
			(สินรินทร์ เป็นคำไทย)						
674.	บ้านโชค	ชเราะ โชก	ดอกบัว	/			/		
675.	บ้านตาถูก	ชเราะ ตา กูก	ชื่อคน ตาถูก	*					
676.	บ้านตาปุด	ชเราะ ตา ปุด	ชื่อคน ตาปุด	*					
677.	บ้านตารอน	ชเราะ ตา รอน	ชื่อคน ตารอน	*					
678.	บ้านตาโหมก	ชเราะ ตโหมก	จอมปลวก	/			/		
679.	บ้านตาสอน	ชเราะ ตซ้อร	เสา	/			/		
680.	บ้านบึง	ชเราะ เบิง	บึง	/			/		
681.	บ้านบุญโลก	ชเราะ บือฮ ลือก	ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์	/			/		
682.	บ้านเบาะอุ่น	ชเราะ บือฮ อุณ	สันนิษฐานว่า คำว่า เบาะ อุ่น อาจมาจากคำว่า บือฮ อุ่น ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง ของคน ชื่อ อุณ หรืออาจมาจากคำ ว่า เบาะ อุณ แปลว่า ชื่อคน คือนาย อุณ มีอาชีพทำเบาะ ขาย					/	
683.	บ้านพะเนา	ชเราะ พเนวี	มะตูม	/			/		
684.	บ้านระงอล	ชเราะ กูก รงอล	เนินดินลอน	/		/			ระงอล มาจาก คำ ว่า ตระงอล แปลว่า

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
685.	บ้านระโงนกรอย	ชเราะ รงอล กรอย	เนินดินโล้นมีต้นกลอย	/			/		หัวโล้นในที่นี้ แปลว่า เนินดินโล้น ระงอล มาจากคำว่า ตระงอล แปลว่า หัวโล้น กรอย มาจาก คำว่า กลอย แปลว่า ต้น กลอย
686.	บ้านสดอ	ชเราะ ชดอ	คำว่า ชดอ สิบ ในที่นี้ แปลว่า ช้างพลายไม่มีงา	/			/		ชแระ แปลว่า นา ชแระ แปลว่า ผู้หญิง
687.	บ้านสามโค	ชเราะ อันซาม	กับดักวัว	/			/		
688.	บ้านสนวน	ชเราะ สนูล	ต้นสนวน	/			/		
689.	บ้านแสรออ	ชเราะ ชแระ ออ	สันนิษฐานว่า ชแระ ออ อาจมาจากคำว่า ชแระ ลออ แปลว่า หญิงงาม หรือ อาจมาจากคำว่า ชแระ ลออ แปลว่า นาดี					/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อปัจจุบัน	ชื่อภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทย	ความหมาย	ความสัมพันธ์					หมายเหตุ
				อดีต		ปัจจุบัน			
				ส	มส	ส	มส	มย	
690.	บ้านเวือย	ชระะ เวือย	ตันไม้ชนิดหนึ่ง	/			/		ล่อ แปลว่า สวย, งาม
691.	บ้านสระกันดาล	ชระะ ชรัย กนาล	มีสระน้ำอยู่กลางหมู่บ้าน (สระ เป็นคำไทย)	/		/			
<u>กิ่งอำเภอโนน</u> <u>นาราย</u> (อำเภอรัตนบุรี)									
-									

ผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์

ผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามจากชื่อชุมชน หมู่บ้าน แหล่งน้ำ ภูเขา ช่องเขา และภูมินามอื่นๆ ที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์จำนวน 691 ชื่อ จากตาราง 1 ซึ่งแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์นั้น สามารถสรุปที่มาของความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ และจำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

1.พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคล จำนวน 115 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้

1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นเพศหญิง จำนวน 13 ชื่อ

ช่องโดนแก้ว	ชุมชนโดนไข	บ้านโดน
บ้านโดนตีบ	บ้านโดนตุม	บ้านโดนเตรียม
บ้านโดนแบน	บ้านโดนยั่ว	บ้านโดนเลง
บ้านโดนเสาะ	บ้านโดนออง	บ้านโดนโอก
ห้วยโดนนั้น		

คำว่า โดน ในภาษาเขมรถิ่นไทยเป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกทั้งยายและย่า ในภาษาไทย ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า โดน และตามด้วยชื่อเฉพาะ เช่น บ้านโดนตีบ แปลว่า ยาย ชื่อ ตีบ หรือ บ้านโดนเลง แปลว่า ยาย ชื่อ เลง ที่มาของคำประกอบภูมินามคำว่า โดน นั้น อาจเป็นชื่อบุคคลที่มีความสำคัญในหมู่บ้านหรือเป็นบุคคลแรกๆ ที่เข้าไปอยู่ในหมู่บ้าน ได้รับการยกย่องให้นำชื่อไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านหรือชื่ออื่นๆ

1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นเพศชาย จำนวน 96 ชื่อ ได้แก่

ช่องตาเล็ง	บ้านเทนมีย์	บ้านตะกุก
บ้านตะวัน	บ้านตากกลาง	บ้านตากัน
บ้านตาถูก	บ้านตาเกว	บ้านตาเกิด
บ้านตาเกิม	บ้านตาแก	บ้านตาแก้ว
บ้านตาโกย	บ้านตากง	บ้านตาคิม

บ้านตาจัน	บ้านตาเจน	บ้านตาเจียด
บ้านตาซอม	บ้านตาดอก	บ้านตาตม
บ้านตาตรี	บ้านตาตู่	บ้านตาตุม
บ้านตาเตน	บ้านตาเตาะ	บ้านตาเตี้ยว
บ้านตาเตื่อม	บ้านตาโต	บ้านตาทิพย์
บ้านตาไทย	บ้านตานบ	บ้านตานัวง
บ้านตานี้	บ้านตาบอด	บ้านตาเบอร์
บ้านตาเบา	บ้านตาป็น	บ้านตาปาง
บ้านตาปิม	บ้านตาปุด	บ้านตาปุม
บ้านตาเป็ก	บ้านตาเปาว์	บ้านตาเปาะ
บ้านตาเปิบ	บ้านตาโปง	บ้านตาโป๊ะ
บ้านตาพื่อน	บ้านตาพื่อนง	บ้านตาพรม
บ้านตาพรม	บ้านตาพราหม	บ้านตาเพชร
บ้านตาพอก	บ้านตาโพก	บ้านตาฟาง
บ้านตามาน	บ้านตามี	บ้านตาเมา
บ้านตาเมาะ	บ้านตาเมิน	บ้านตาเมียง
บ้านตาเมียด	บ้านตาเมียร	บ้านตาเมื่อน
บ้านตาโมง	บ้านตาโมมพัฒนา	บ้านตาง
บ้านต่ายะ	บ้านตารอด	บ้านตารอน
บ้านตาระวี	บ้านตาเลียบ	บ้านตาลัย
บ้านตาโสร์	บ้านตาหนด	บ้านตาอ่อง
บ้านตาอ่า	บ้านตาอี	บ้านตาแอก
บ้านตาเฮอ	บ้านตาแฮม	บ้านพญาราม
บ้านเพี้ยราม	บ้านเพี้ยสุข	บ้านอาเกียง
บ้านอาเสก	หนองตากิ	หนองตาจอง
หนองตาใบ	หนองตาแปด	หนองตาเมีย
หนองตาเรือ	ห้วยตาโต้ง	ห้วยตาแสง

คำว่า ตา ในภาษาเขมรถิ่นไทยเป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกได้ทั้ง ตา และปู่
ในภาษาไทย ภูมินามที่ขึ้นต้นด้วย คำว่า ตา และตามด้วยชื่อเฉพาะ เช่น ตาปุด แปลว่า ตา
ชื่อ ปุด หรือ ตาเกม แปลว่า ตา ชื่อ เกม

คำว่า อา ในภาษาเขมรถิ่นไทยเป็นคำสรรพนาม ใช้เรียกผู้ชาย มีความหมาย
เช่นเดียวกับคำว่า ไอ่ ในภาษาไทย และใช้ในอีกความหมายหนึ่ง คือเป็นคำที่ใช้เติมหน้าเพื่อ

แสดงความเอ็นดู ใช้เรียกเด็กผู้ชายว่า อาปอง หรือ อานาย เด็กทารกจะเรียกว่า อางา หรือ โกงงา (สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2527 : 24)

คำว่า พญา เป็นตำแหน่งของผู้นำหมู่บ้าน เช่น พญาราม แปลว่า พระยา ชื่อ ราม (ในภาษาเขมรถิ่นไทยคำว่า พญา ออกเสียงว่า พเยย) หรือคำว่า เพี้ย เพี้ยนมาจากคำว่า พเยย มีความหมายเดียวกันกับคำว่า พระยา ในภาษาไทย เช่น เพี้ยสุข แปลว่า พระยา ชื่อ สุข หรือ เพี้ยราม แปลว่า พระยาชื่อ ราม (ในภาษาเขมรถิ่นไทยคำว่า ราม ออกเสียงว่า เรียม) บ้านพญารามและบ้านเพี้ยราม มีความหมายเดียวกันแต่เมื่อแยกหมู่บ้านจึงตั้งชื่อต่างกัน

ที่มาของคำประกอบภูมินามคำว่า ตา และอานั้น ส่วนมากเป็นชื่อบุคคลที่เป็นผู้นำหมู่บ้านหรือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบุกเบิกหรือก่อตั้งหมู่บ้าน หรืออาจเคยทำคุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นจนได้รับการยกย่องให้นำชื่อไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านหรือชื่ออื่นๆ และนอกจากนี้พบว่ามีภูมินามบางคำ มีรูปเขียนเพี้ยนไปจากความหมายเดิม เช่น ตะกุก ความหมายเดิม เป็นชื่อคนคือ ตากุก เพี้ยนมาเป็น ตะกุก ในปัจจุบัน ผู้ที่ไม่ทราบประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านนี้ก็อาจเข้าใจความหมายผิดไป หรือภูมินามบางชื่อมีความหมายเป็นชื่อบุคคลสองคน เช่น เทนมีย หมายถึง ชื่อคน คือนายเทน และนายมีย์ (เทน มาจากคำว่า เตียน คำว่า มีย์ มาจากคำว่า แมีย)

1.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นเพศชายและเพศหญิงในชื่อเดียวกันมีจำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านนาเกา บ้านพรมเทพ บ้านสังชะ

นาเกา เป็นชื่อบุคคล 2 คน คือ ตานา และยายเกา เป็นคนแรกๆ ที่มาบุกเบิกหมู่บ้านนี้

พรมเทพ เป็นชื่อบุคคล 2 คน คือ นายปรม และนางเตียบ คำว่า พรม มาจากคำว่า ปรม ในภาษาเขมรถิ่นไทย และคำว่า เทพ มาจากคำว่า เตียบ ในภาษาเขมรถิ่นไทย นายปรม และนางเตียบ เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการก่อตั้งหมู่บ้าน

สังชะ (เดิมชื่อบ้านโคกอจจะปะนึ่งหรือบ้านดงยาง) ความหมายของชื่อมีที่มาจากชื่อเจ้าเมืองและชื่อภรรยา โดยคำว่า สัง นั้น เป็นชื่อภรรยาของเจ้าเมืองสังชะ และ คำว่า ชะ เป็นชื่อเจ้าเมือง คือ พระสังชะบุรีศรีนครอจจะ หรือเชียงชะ (แต่เดิมเรียกกันว่า เมืองสังชะ แต่พอยุบเป็นอำเภอจึงเรียกเพี้ยนเป็น อำเภอสังชะ ในปัจจุบัน) (ศิริพร สุขุมธารัตน์. 2526 : 33)

1.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลและอาชีพ มีจำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

ชุมชนหมอกวน บ้านช่างปี บ้านตามอ

หมอกวน แปลว่า หมอช้างหรือควาญช้าง ชื่อ กวน (คำว่า หมอ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า มอ เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียก หมอช้างหรือควาญช้าง หมอหรือแพทย์ในภาษาไทยก็เรียก หมอ ว่า มอ เช่นกัน)

ช่างปี สันนิษฐานว่า อาจมาจากคำว่า เจียงแปีย แปลว่า ช่างที่ซื้อ แปีย (ช่างปั้นหม้อ) หรืออาจมาจากคำว่า จำแปีย ซึ่งแปลว่า ต้นล้มทม

ตามอ แปลว่า หมอช้างหรือควาญช้าง

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคล ทำให้ทราบว่ามีบุคคลชื่อใดบ้างที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นบุคคลแรกๆ หรือเป็นบุคคลที่เคยทำคุณประโยชน์ให้กับท้องถิ่นจนได้รับการยกย่องให้นำชื่อบุคคลเหล่านั้นไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน หรือภูมินามอื่นๆ และจากความหมายของคำประกอบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งนอกจากจะบอกให้ทราบถึงชื่อเฉพาะของบุคคลแล้วยังบอกให้ทราบถึงลักษณะอื่น ๆ อีกด้วยเช่น สถานภาพ อาชีพ หรือสรรพนามที่เรียกบุคคลเหล่านั้น นอกจากนี้ยังทำให้ทราบอีกว่า พื้นที่หรือบริเวณที่บุคคลเหล่านั้นเลือกเข้าไปตั้งรกรากอยู่น่าจะเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือมีความเหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน

2.พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติทั้งหมดจำนวน 172 ชื่อจำแนกประเภทได้ดังนี้

2.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้น จำนวน 95 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระทม	บ้านกระพี	บ้านกระยุง
บ้านกระสัง	บ้านกระสังข์	บ้านกะทม
บ้านกันจาม	บ้านกันจาร์	บ้านกันจารย์
บ้านกันแสง	บ้านกาเกาะ	บ้านขยุง
บ้านขาว	บ้านคล่อง	บ้านจบก
บ้านจรว	บ้านจะแกแสง	บ้านจะบก
บ้านจาม	บ้านจารย์	บ้านจันทร์แสง
บ้านฉลิก	บ้านเจนีง	บ้านเชิงจบ
บ้านโชนาง	บ้านตระแบก	บ้านตระมุง
บ้านตระเส็ก	บ้านตาราง	บ้านตระแสง
บ้านตราด	บ้านตลัด	บ้านตะโก
บ้านตะโนน	บ้านตะแบง	บ้านตังกอ
บ้านตังโก	บ้านตันเหลือบ	บ้านตาแบน

บ้านตาลวก	บ้านตาลอก	บ้านตำปุง
บ้านโตนด	บ้านทง	บ้านทะเม็งตรัย
บ้านทะลอก	บ้านบักดอก	บ้านปจิก
บ้านประเดียก	บ้านปริง	บ้านปะปูล
บ้านปันร้ว	บ้านพะเนา	บ้านพันธุลี
บ้านเพนาร์	บ้านมะโน	บ้านมะเมียง
บ้านระกา	บ้านระแงง	บ้านระไซร์
บ้านระเวียง	บ้านเรียงพนม	บ้านฤาษี
บ้านละหุ่ง	บ้านลำดวน	บ้านลำพุก
บ้านลุ่มพุก	บ้านเวีย	บ้านเวือ
บ้านศาลา	บ้านสกร้อม	บ้านสนวน
บ้านสมอ	บ้านสวาย	บ้านสวายปริง
บ้านสะดี	บ้านสะเตา	บ้านสังแก
บ้านสำโรง	บ้านเสรียง	บ้านแสงพันธ์
บ้านอังกรรว	บ้านอังกอล	บ้านอังกัญ
บ้านอังกัญโพธิ์	บ้านอำปี้ล	บ้านอุโลก
บ้านอุโลก	บ้านโหลก	พนมตระแบง
หนองราศรี	หนองสะตราว	ห้วยชำเปื่อน
ห้วยประเดก	ห้วยรันเจก	

กระทม, กระทม แปลว่า ต้นกระทุ่ม

กระพี แปลว่า ต้นกระพี

กระยุง, ขยุง แปลว่า ต้นพุง

กระสัง, กระสังข์ แปลว่า ต้นมะสัง

กันจัน, กันจาร์, กันจาร์ย แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

กันแสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

กาเกาะ แปลว่า ต้นมะค่าแต้

ขวาว แปลว่า ต้นขวาว

คล็อง แปลว่า ต้นพลวง

จบก, จะบก แปลว่า ต้นกะบก

จัน, จาร์ย แปลว่า ต้นจัน

จรวาย แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

จะแกแสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

จันท์แสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

จลิก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 เณียง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 เชิงจาบ แปลว่า ต้นพุ่มเรียง
 โขงซาง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ตระแบก แปลว่า ต้นตะแบก
 ตระมูง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่งมีผลมีรสเปรี้ยวใช้แกงส้มได้ (ต้นชะมวง)
 ตระเส็ก แปลว่า ต้นนนทรี
 ตราง แปลว่า ต้นกร่าง เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่ง ใบใหญ่ยาวแหลมดอง
 ตระแสง แปลว่า ต้นมะพลับ
 ตราด แปลว่า ต้นตะแบง เป็นต้นไม้จำพวกยาง
 ตลัด แปลว่า ต้นมะเลื่อม
 ตะโก, ตังกอ, ตังโก แปลว่า ต้นตะโก
 ตะโนน แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ตะแบง, ตาแบน, ตระแบง แปลว่า ต้นเหียง
 ต้นเหลือบ แปลว่า ต้นมะพลับ
 ตาลวก, ตาลอก, ทะลอก แปลว่า ต้นหมัน
 ตำปุง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 โตนด แปลว่า ต้นตาล
 ทนง แปลว่า ต้นประตู่ (คำว่า ทนง มาจากคำว่า ทนึ่ง แปลว่า ต้นประตู่)
 ทะเม็งตรัย แปลว่า ต้นไม้เล็ก ๆ ชนิดหนึ่ง มักขึ้นตามที่ต่ำ แถวปากบึง
 บักดอก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ปจิก แปลว่า ต้นเต็ง
 ประเดียก, ประเดก แปลว่า ต้นกระบาก
 ปริง แปลว่า ต้นหว้า
 ปะปูล แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ปันร้ว แปลว่า ต้นตะคร้อ
 พะเนา, เพนาว์, มะโน แปลว่า ต้นมะตูม
 พันธุลี แปลว่า ต้นพังกี
 มะเมียง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ระกา แปลว่า ต้นจิว
 ระแงง แปลว่า ต้นติ้ว
 ระไซร์, ฤาษี, ราชรี แปลว่า ต้นไผ่ (คำว่า ระไซร์, ฤาษี, ราชรี มาจากคำว่า ระแซย)

ระเวียง แปลว่า ต้นไม้ป่าชนิดหนึ่ง ลูกกลมเหมือนกระท้อนเนื้อแข็งมีรสเปรี้ยว เพื่อนใช้ชักผ้าหรือขัดซีไคไลได้ เมื่อบีบแล้ว จะแตกเป็นฟองเหมือนสบู่

เรียงพนม แปลว่า ต้นรัง

ละหุ่ง แปลว่า ต้นมะละกอ

ลำดวน แปลว่า ต้นลำดวน

ลำพูก, ลุมพูก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

เวียย, เวือย แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

ศาลา แปลว่า ต้นหมาก

สกรือม แปลว่า ต้นแดง

สนวน แปลว่า ต้นสนวน ต้นใหญ่ชนิดหนึ่ง ใบเล็ก ๆ เนื้อฟู ใช้ในการเลี้ยงครั่ง

สมอ แปลว่า ต้นสมอ

สวาย แปลว่า ต้นมะม่วง

สวายปริง แปลว่า ต้นมะม่วง และ ต้นหว่า

สะดี แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

สะเดา แปลว่า ต้นสะเดา

สังแก แปลว่า ต้นสะแก

ลำโรง แปลว่า ต้นลำโรง

เสริยง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

แสงพันธ์ แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง (คำว่า แสงพันธ์ มาจากคำว่า คแลงเปี๊อหรือ ซแลงเปี๊อ แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง)

อังกรวง แปลว่า ต้นตะครอง

อังกอล แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

อังกัญ แปลว่า ต้นขี้เหล็ก

อังกัญโพธิ์ แปลว่า ต้นขี้เหล็กและต้นโพธิ์

อำปูล แปลว่า ต้นมะขาม

อุโลก, อุโลก, โอลอก แปลว่า ต้นอุโลก

สะตราว แปลว่า ต้นกันเกรา

ชำเปื่อน แปลว่า ต้นมะหาด (คำว่า ชำเปื่อน ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ชำเปืออ แปลว่า ต้นมะหาด)

รันเจก แปลว่า ต้นลำเจียก หรือต้นการะเกด

ภูมินามที่มีความหมายเป็นชื่อพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้น ปงบอกให้ทราบ ว่า ในอดีตพื้นที่บริเวณนั้นมีไม้ยืนต้นเหล่านี้ขึ้นอย่างหนาแน่นหรือมีเป็นจำนวนมาก หรือพืชพรรณเหล่านั้นอาจเป็นลักษณะเด่นหรือลักษณะเฉพาะของพื้นที่นั้นๆ และไม้ยืนต้นส่วนใหญ่นี้จัดเป็นไม้ที่

พบในป่าเต็งรัง ซึ่งเป็นป่าไม้ที่พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การตั้งชื่อจึงตั้งตามสภาพแวดล้อมที่พบเห็นในท้องถิ่น คนในท้องถิ่นได้นำต้นไม้นั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น ใช้เป็นเชื้อเพลิง โดยนำไปเผาถ่านหรือใช้เป็นฟืน ใช้สร้างบ้านเรือนเพื่ออยู่อาศัย สร้างยุ้งฉางเพื่อเป็นที่เก็บข้าวเปลือก หรือสร้างคอกสัตว์เพื่อเป็นที่อยู่ของสัตว์เลี้ยง ชาวบ้านในสมัยก่อนนำยางไม้ผสมกับไม้ฝุ ๆ ปั่นเป็นก้อนยาว ๆ เอาใบตองหรือใบไม้อื่นห่อแล้วมัดกลายเป็น “ไต้” ไว้สำหรับจุดไฟให้ความสว่าง นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์จากไม้เพื่อประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ อย่างเช่น ทำด้ามมีด ด้ามจอบ คราด ไถ อุปกรณ์ในการทอผ้า หรืออุปกรณ์ในการจับปลา ต้นไม้ที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ดังกล่าว เช่น ภูมินามคำว่า กระทม, กะทม มีความหมายเดียวกัน แปลว่า ต้นกระทุ่ม คำว่า กระพี แปลว่า ต้นกระพี คำว่า กระยุง, ขยุง มีความหมายเดียวกัน แปลว่า ต้นพยุ้ง คำว่า คล็อง แปลว่า ต้นพลวง คำว่า จบก แปลว่า ต้นกระบก คำว่า ทะนง มาจากคำว่า ทนึ่ง แปลว่า ต้นประตู่ คำว่า สกร็อม แปลว่า ไม้แดง คำว่า ประเดียก, ประเดก มีความหมายเดียวกัน แปลว่า ไม้กระบาก คำว่า กาเกาะ แปลว่า ต้นแต้ คำว่า ขวาว แปลว่า ต้นขวาว (ในภาษาเขมรถิ่นไทยคำว่า ขวาว ออกเสียงว่า ควาว คนในท้องถิ่นนิยมนำไม้ขวาวมาประดิษฐ์เครื่องมือใช้ที่เป็นมงคล เช่น อาสนสงฆ์) คำว่า ตลัด แปลว่า ต้นมะเลื่อม (ใช้ทำรองเท้าเกียะ) คำว่า ฤาษี (ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ระแซีย) แปลว่า ไม้ไผ่ เป็นต้น พืชบางชนิดเป็นไม้ผลสามารถรับประทานหรือประกอบอาหารได้ เช่น ภูมินามคำว่า บักดอก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ผลมีลักษณะกลมเปลือกมีสีส้มผลสามารถรับประทานได้ ภูมินามคำว่า คำว่า กระสัง, กระสังข์ มีความหมายเดียวกัน แปลว่า ต้นมะสัง (ผลมะสังมีรสเปรี้ยว นำไปปรุงอาหารได้) คำว่า ปันรว แปลว่า ต้นตะคร้อ คำว่า พะเนา, เพนาร์ หรือ มะโน มีความหมายเดียวกัน แปลว่า ต้นมะตูม คำว่า สวาย แปลว่า ต้นมะม่วง (คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย) คำว่า ซ่าเปือน แปลว่า ต้นมะหาด (คำว่า ซ่าเปือน ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซ่าเปือร) คำว่า ตระมุง แปลว่า ต้นชะมวง (ใบอ่อนนำไปปรุงอาหารหรือรับประทานได้) และนอกจากนี้ยังพบว่า ภูมินามบางชื่อมีความหมายบ่งบอกให้ทราบว่าต้นไม้มากกว่าหนึ่งชนิด เช่น ภูมินามคำว่า สวายปริง แปลว่า ต้นมะม่วงและต้นหว้า (คำว่า สวาย แปลว่า ต้นมะม่วง และคำว่า ปริง แปลว่า ต้นหว้า) หรือ คำว่า อังกัญโพธิ์ แปลว่า ต้นขี้เหล็กและต้นโพธิ์ (คำว่า อังกัญ แปลว่า ต้นขี้เหล็ก) และยังพบอีกว่าชื่อต้นไม้ชนิดเดียวกัน ออกเสียงเหมือนกัน เมื่อนำมาเขียนในภาษาไทยกลับสะกดไม่เหมือนกัน เช่น คำว่า กระทม และ กะทม คำว่า จบก และ จะบก คำว่า เวียย และ เวือย คำว่า อุ่โลกและ โอลอก คำว่า กันจาร, กันจารย์ และกันจัญ คำว่า กระสัง และ กระสังข์ คำว่า พะเนา และ เพนาร์ คำว่า ตาลอก ตาลวก และทะลอก คำว่า ประเดก และ ประเดียก แปลว่า ต้นกระบาก หรือบางคำเขียนผิดเพี้ยนไปจากคำเดิมเช่น มะโน มาจากคำว่า พะเนา

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายมีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้น ทำให้ทราบว่าในท้องถิ่นนั้นมีพรรณไม้ยืนต้นชนิดใดบ้าง และไม้

ยืนต้นส่วนใหญ่นี้จัดเป็นไม้ที่พบในป่าเต็งรัง ซึ่งเป็นป่าไม้ที่พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การตั้งชื่อจึงตั้งตามสภาพแวดล้อมที่พบเห็นในท้องถิ่น คนในท้องถิ่นได้นำต้นไม้เหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกทำเลที่ตั้งถิ่นฐานของคนโบราณซึ่งอาจสังเกตได้จากชนิดของต้นไม้ หากเป็นไม้เนื้อแข็ง จะไม่นิยมไปตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณนั้น เพราะจะไม่มีน้ำใต้ดิน จะเลือกไปอยู่ในบริเวณที่มีไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ยาง ไม้พลวง เพราะมีน้ำใต้ดินมาก เหมาะในการตั้งถิ่นฐาน

2.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก จำนวน 43 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระวัลย์	บ้านกะดาด	บ้านกะเลงเวก
บ้านกันเตรียง	บ้านกุมเพนียง	บ้านโคลด
บ้านจรัส	บ้านเชื้อเพลิง	บ้านโซก
บ้านโซค	บ้านตรม	บ้านตรอบ
บ้านตะเกียด	บ้านตะเตียว	บ้านตากวน
บ้านตาวัง	บ้านดิน	ประตู
บ้านประทัดบุ	บ้านปรือ	บ้านปะอาว
บ้านเปรียง	บ้านพลวง	บ้านพึงพวย
บ้านไพล	บ้านระเกาวัล	บ้านรันแดง
บ้านรำกวย	บ้านรำแดง	บ้านรุน
บ้านลันแต้	บ้านสกล	บ้านสก๊วน
บ้านเสม็ด	บ้านโสมน	บ้านสล้อง
บ้านสะแง	บ้านโสน	หนองกะโดน
หนองสะหมัด	ห้วยกระโดน	หนองสะแล
ห้วยเปรียญ		

กระวัลย์ แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง)

กะดาด แปลว่า ต้นกระดาด (บอนชนิดหนึ่งหวั่นำมาแกงรับประทานได้)

กะเลงเวก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

กันเตรียง แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง

กุมเพนียง แปลว่า ไม้พุ่มชนิดหนึ่ง

โคลด แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง

จรัส แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง

เชื้อเพลิง แปลว่า ต้นไม้ไฟ

โซก, โซค แปลว่า ต้นบัว

ตรม แปลว่า ต้นคราม
 ตริอบ แปลว่า ต้นมะเขือ
 ตะเกียด แปลว่า พืชตระกูลผักตบ
 ตะเตียว แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง
 ตากวน แปลว่า ผักบั้ง
 ตาวัง แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง
 ดิน แปลว่า หญ้าชนิดหนึ่ง จำพวกว่าน มีหัวกินดิบได้ขึ้นในดินทราย
 ประตู่ แปลว่า ต้นหวาย (คำว่า ประตู่ มาจากคำว่า ประเดา)
 ประทัดบุ แปลว่า ไม้พุ่มชนิดหนึ่ง มีใบเล็กเรียวยาว มีหนาม ผลเป็นฝักเวลาสุกจะแตก
 ออกเมล็ดที่อยู่ข้างในจะปลิวและกระเด็นไปตามลม
 ปรีอ แปลว่า ต้นปรีอ (คำว่า ปรีอ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปเรี้ย)
 ปะอาว แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง
 เปรียง แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง
 พลวง แปลว่า ต้นแห้ว
 ฟิงพวย แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง
 ไพล แปลว่า ต้นไพล (คำว่า ไพล ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปันเล็ย)
 ระเกาวัล แปลว่า พักทอง
 รันแดง, รำแดง แปลว่า ต้นข่า
 รากวย แปลว่า พืชชนิดหนึ่งซึ่งมีหัวแต่กินไม่ได้เพราะมีพิษ
 รุน แปลว่า ต้นคล้า
 ลันแต้ แปลว่า ต้นไม้ประเภทหนึ่งต้นเล็ก ๆ มีดอกหอม
 สกล, สก๊วน แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง
 เสม็ด, โสมน, สะหมัด แปลว่า ต้นเสม็ด
 สลือ่ง แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง
 สะแง แปลว่า หญ้าละมาน
 โสน แปลว่า ต้นโสน
 กระโดน, กระจูด แปลว่า ต้นกระโดน
 สะแล แปลว่า ตะไคร่น้ำ (คำว่า สะแล ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซแล)
 เปรียงญ แปลว่า ต้นปอ

ภูมินามที่มีชื่อเป็นพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก บางชนิดเป็นไม้พื้นล่างในป่าเต็งรัง หรือป่าโคกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งส่วนมากมีไม้ยืนต้นขึ้นอยู่ห่าง ๆ กันและมีต้นไม้เฟืก ไม้โจด และหญ้าทนแล้งชนิดต่าง ๆ ขึ้นแทรกสลับอยู่ และบางชนิดพบในหนองน้ำทั่วไป บางชนิดเป็นผักพื้นบ้าน ชอบขึ้นอยู่ตามหนองน้ำหรือลำห้วยสามารถ

นำมารับประทานได้ เช่น ภูมิ नाम คำว่า กันเตเรียง แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง คำว่า จรัส แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง คำว่า ตะเกียด แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่งอยู่ในตระกูลผักตบ คำว่า สก๊วน แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง คำว่า ฟิงพวย (คำว่า ฟิงพวยในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปิงพวย) แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง เช่นกัน พืชบางชนิดเป็นไม้พุ่ม ต้นไม้ใหญ่นัก เช่น ภูมิ नाम คำว่า สะหมัด, เสม็ดหรือโสมน มีความหมายเดียวกัน แปลว่า ต้นเสม็ด ใบอ่อนใช้เป็นผักรับประทานได้ คำว่า กะโดนหรือกระโดน แปลว่า ต้นกระโดน ใบอ่อนรับประทานได้เช่นกัน พืชพรรณบางชนิดใช้เป็นยาสมุนไพร เช่น ภูมิ नाम คำว่า ไพล (ในภาษาเขมรถิ่นไทยคำว่า ไพล ออกเสียงว่า บันเลี้ย) คำว่า รันแดง, ร้าแดง มีความหมายเดียวกัน แปลว่า ต้นข่า คำว่า ประทัดบุ (คำว่าประทัดบุในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า บันเตียดบือฮอ) คนโบราณใช้เป็นส่วนของยาสมุนไพร เพราะเชื่อว่ามีสรรพคุณบำรุงกำลัง คำว่า เชื้อเพลิง (มาจากคำว่า เฉลอปเพลิง) แปลว่า ต้นไม้ไฟ ใช้เป็นยาสมุนไพรสำหรับหญิงที่กำลังอยู่ไฟ พืชบางชนิดใช้ประกอบอาหารหรือใช้เป็นไม้ประดับได้ เช่น ภูมิ नाम คำว่า กระดาด แปลว่า บอนชนิดหนึ่ง หัวใช้แกงรับประทานได้ หรือปลูกเพื่อเป็นไม้ประดับ บางชนิดเป็นพืชผักที่เป็นอาหารของคนในท้องถิ่นเช่น คำว่า ตร๊อบ แปลว่า ต้นมะเขือ คำว่า ตากวน แปลว่า ผักบุ้ง คำว่า ระเกาว์ แปลว่า ฟักทอง คำว่า ติน แปลว่า หญ้าชนิดหนึ่ง จำพวกวาน มีหัวกินดิบได้ขึ้นได้ดีในดินทราย คำว่า พลวง แปลว่า ต้นแห้ว หรือพืชบางชนิดนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น คำว่า เปรียง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง เปลือกของลำต้นนำมาควั่นทำเป็นเชือกไว้ใช้สอยในครัวเรือนได้ คำว่า ตรม แปลว่า ต้นคราม เป็นไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง คนโบราณนำไปมาหมักให้เปื่อยและรองน้ำเก็บไว้แล้วนำไปย้อมผ้าจะได้สีคราม หรือเปรียงญ แปลว่า ต้นปอ เป็นพืชเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง เปลือกใช้ทำเชือก หรือนำไปทอกระสอบ และพืชอื่น ๆ เช่น คำว่า กุมเพนียง แปลว่า ไม้พุ่มชนิดหนึ่ง คำว่า โคลด แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง ลำต้นเล็ก ใบเรียวยาวเลื้อยไปพันต้นไม้อื่น คำว่า กระวัลย์ แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง คำว่า กะเลงเวก แปลว่า เป็นต้นไม้อื่นชนิดหนึ่ง จัดเป็นพืชประเภทใบเลี้ยงเดี่ยวชอบขึ้นอยู่ตามริมห้วย คำว่า โชก, โชค แปลว่า ต้นบัว คำว่า ตะเตียว แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง คำว่า ตาวัง แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง คำว่า ประดู่ มาจากคำว่า ปะเดา แปลว่า ต้นหวาย คำว่า ปรีอ (ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปะรีย คล้ายต้นกกชอบขึ้นอยู่ตามหนองน้ำ คำว่า ปะอาว แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง คำว่า สะแล แปลว่า ตะไคร้)น้ำ

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมิ नामที่มีความหมายเกี่ยวกับเป็นพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก ทำให้ทราบว่าพื้นที่ในอดีตแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นน่าจะมีสภาพเป็นป่า เพราะมีพืชพรรณธรรมชาติเหล่านั้นขึ้นอย่างหนาแน่นหรือมีเป็นจำนวนมาก บ่งบอกให้ทราบถึงความหลากหลายของพืชพรรณธรรมชาติ

2.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้นและ ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านสนายดวง

สนายดวง เป็นการตั้งชื่อตามชื่อพืช 2 ชนิดคือ ต้นข่อยและต้นกลอย (คำว่า สนาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซนาย แปลว่า ต้นข่อย และ คำว่า ดวง มาจากคำว่า กดวง แปลว่า ต้นกลอย) การตั้งชื่อจึงตั้งตามสิ่งที่พบเห็นในท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าในท้องถิ่นมีต้นข่อย ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นขนาดปานกลาง ใบสาก เปลือกใช้ทำกระดาษได้ หรือใช้ทำเส้นใยเพื่อการทำเชือก ใบข่อยใช้ช้ดกได้ ส่วนกลอยเป็นไม้ใบเถามีหัวใต้ดิน ขึ้นอยู่ร่วมกับป่าไม้อื่น รวมทั้งป่าไผ่ หัวใช้ทำอาหารได้ เมื่อมาตั้งถิ่นฐานเริ่มแรกนั้นมีพรรณไม้ทั้งสองมาก จึงได้ใช้เป็นชื่อหมู่บ้าน

2.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านโชคติม บ้านปอยตะแบง บ้านปอยเจรีะ

โชคติม แปลว่า ต้นบัวคู่ (โชค แปลว่า ต้นบัว คำว่า ติม หรือชั้นติม แปลว่า เคียงคู่)

ปอยตะแบง แปลว่า หย่อมหรือบริเวณที่มีต้นเหียง (คำว่า ปอย แปลว่า หย่อม, คุ่ม, หรือบริเวณ คำว่า ตะแบง แปลว่า ต้นเหียง)

ปอยเจรีะ แปลว่า หย่อมหรือบริเวณที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง ยอดอ่อนใช้แกงหรือลวกจิ้ม น้ำพริกได้

จากความหมายของภูมินามนอกจากจะบอกให้ทราบว่ามีพืชพรรณชนิดใดบ้างในท้องถิ่นยังบอกให้ทราบถึงตำแหน่ง ที่ตั้งหรือทิศทางของพืชชนิดนั้นด้วย

2.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและบุคคลจำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านเขวาสินรินทร์ บ้านสวายตาฟิง บ้านสวายทอง

เขวาสินรินทร์ คำว่า เขวา แปลว่า ต้นเขว้า เป็นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งในท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์นิยมนำไม้เขว้ามาประดิษฐ์เครื่องใช้ที่เป็นสิริมงคล เช่น อาสนสงฆ์ คำว่า สินรินทร์ เป็นชื่อบุคคล คือ ขุนสินรินทร์บำรุง อดีตกำนันตำบลเขวาสินรินทร์ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในหมู่บ้านนี้ ได้รับการยกย่องให้นำชื่อไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านเพื่อเป็นเกียรติแก่ท่านที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น

สวายตาฟิง แปลว่า ต้นมะม่วงของคนชื่อ ตาฟิง (คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วง)

สวายทอง แปลว่า ต้นมะม่วงและคนชื่อทอง (คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วง คำว่า ทอง เป็นชื่อคน คือ นายทอง เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการก่อตั้งหมู่บ้านนี้)

จากความหมายของภูมินามนอกจากจะบอกให้ทราบว่ามีพืชพรรณชนิดใดในท้องถิ่นแล้วยังบอกให้ทราบว่ามีบุคคลใดบ้างที่มีส่วนสำคัญในการก่อตั้งหมู่บ้าน เป็นบุคคลแรก ๆ ที่เข้าไปอยู่ในหมู่บ้าน หรือเป็นบุคคลสำคัญที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้กับท้องถิ่น

2.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช เช่น โพรง ความสูง ขนาด รูปร่าง จำนวน หรือตำแหน่งที่เจริญเติบโต และอื่นๆ จำนวน 27 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระทมพรง	บ้านกะลันสรอง	บ้านกันตวจระมอน
บ้านแกใหญ่	บ้านจันก๊วล	บ้านจารพัด
บ้านทะลอกกอง	บ้านทัพมะระ	บ้านไทรทาบ
บ้านไทรโยง	บ้านบัวโคก	บ้านปรือเกียน
บ้านโพธิ์กอง	บ้านมลูจรง	บ้านยางจรม
บ้านระไซร์ตบ	บ้านระสีสันต์	บ้านศรีสวาย
บ้านสวายกอง	บ้านสวายจ๊ะ	บ้านสวายจู
บ้านสวายซอ	บ้านสวายทาบ	บ้านสะแกชำ
บ้านสะเดากอง	บ้านสำโรงทาบ	บ้านอำปี้लग

กระทมพรง แปลว่า ต้นกระทุ่มที่ลำต้นเป็นรูปกลวง (คำว่า กระทม แปลว่า ต้นกระทุ่ม คำว่า พรง แปลว่า กลวง, โพรง, รู)

กะลันสรอง แปลว่า ต้นหยีสูงขลุ่ด (คำว่า กะลัน แปลว่า ต้นหยี คำว่า สรอง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซรอง แปลว่า สูงขลุ่ด)

กันตวจระมอน แปลว่า ต้นมะยมมันบิต (คำว่า กันตวจ แปลว่า มะยม คำว่า ระมอน มาจากคำว่า ระมูล แปลว่า ที่มีลักษณะคดหรือบิดเบี้ยว)

แกใหญ่ แปลว่า ต้นแกใหญ่ (คำว่า แก แปลว่า ต้นสะแก ใหญ่ เป็นคำไทย)

จันก๊วล แปลว่า ตอต้นจันทน์ (คำว่า จัน แปลว่า ต้นจันทน์ คำว่า กวล แปลว่า ตอ)

จารพัด แปลว่า ต้นจามน์มันพันรอบ (คำว่า จาร แปลว่า ต้นจามน์ คำว่า พัด มาจากคำว่า เปื้อด แปลว่า ผูก, พันเวียนรอบ, วงรอบ, ล้อมรอบ)

ทะลอกกอง แปลว่า ต้นหมันโค้งเอน (ต้นแก) (คำว่า ทะลอก แปลว่า ต้นหมัน คำว่า กอง แปลว่า โค้ง, งอแง)

ทัพมะระ แปลว่า ต้นมะระจำนวนมาก (คำว่า ทัพ แปลว่า กองทัพ, ในที่นี้แปลว่า จำนวนมาก)

ไทรทาบ แปลว่า ต้นไทรเตี้ย (ไทร เป็นคำไทย แปลว่า ต้นไทร คำว่า ทาบ มาจากคำว่า เตียบ แปลว่า เตี้ย)

ไทรโยง แปลว่า ไทรย้อย (ไทร เป็นคำไทย แปลว่า ต้นไทร คำว่า โยง มาจาก คำว่า รโยง รยาง เป็นคำเรียกลักษณะของรากไทรที่ย้อยลงมาจากต้น)

บัวโคก แปลว่า บัวบก (บัว เป็นคำไทย แปลว่า ต้นบัว คำว่า โคก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง ในที่นี้ แปลว่า บัวบก)

ปรีอเกียน คำว่า ปรีอ มาจากคำว่า ปะรีย เป็นพืชชนิดหนึ่ง คล้ายต้นกก แต่ต้นโตและเหนียวกว่า คำว่า เกียน แปลว่า อยู่ข้าง ๆ ใกล้เคียง

โพธิ์กอง แปลว่า ต้นโพธิ์โค้งเอน (ต้นแก่) (โพธิ์ มาจากคำว่า ปลูก แปลว่า ต้นโพธิ์ คำว่า กอง แปลว่า โค้ง, งองุ้ม)

มลูจรง แปลว่า ใบพลูที่มีลักษณะเป็นเหลี่ยม

ยางจรม แปลว่า ต้นยางชุม (ยาง มาจากคำว่า เยียง แปลว่า ต้นยาง คำว่า จรม มาจากคำว่า จุม แปลว่า ชุม, มาก)

ระไซร์ดบ แปลว่า ป่าไผ่ (คำว่า ระไซร์ มาจากคำว่า ระแซ้ย แปลว่า ต้นไผ่ คำว่า ดบ แปลว่า ป่าชุก)

ระสีสันต์ แปลว่า ไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง (คำว่า ระสี มาจากคำว่า ระแซ้ย แปลว่า ต้นไผ่)

ศรีสวาย ศรี เป็นคำไทย คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ชวาย แปลว่า มะม่วง

สวายกอง แปลว่า ต้นมะม่วงโค้งเอน (ต้นแก่)

สวายจ๊ะ แปลว่า มะม่วงแก่ (คำว่า จ๊ะ มาจากคำว่า จัฮ แปลว่า แก่)

สวายจู แปลว่า มะม่วงเปรี้ยว (คำว่า จู แปลว่า เปรี้ยว)

สวายซอ แปลว่า มะม่วงขาว (คำว่า ซอ แปลว่า ขาว)

สวายทาบ แปลว่า มะม่วงเตี้ย (คำว่า ทาบ มาจากคำว่า เตียบ แปลว่า เตี้ย)

สะแกชำ แปลว่า ต้นสะแกชุม (ชำ มาจากคำว่า จุม แปลว่า ชุม, มาก)

สะเดากอง แปลว่า ต้นสะเดาโค้งเอน (ต้นแก่)

สำโรงทาบ แปลว่า ต้นสำโรงเตี้ย

อำปี้लग คำว่า อำปี้लग แปลว่า มะขาม คำว่า กง แปลว่า ล้อ (เกวียน)

บ้านอำปี้लगรวมกับบ้านกง จึงมีชื่อเรียกหมู่บ้านว่า บ้านอำปี้लग

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช การตั้งชื่อนอกจากจะบอกว่า พบเห็นพืชพรรณชนิดใดในท้องถิ่นแล้วแล้วยังบอกให้ทราบถึงลักษณะเด่นหรือลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏในพืชอีกด้วย

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติในท้องถิ่นพบว่า มีการตั้งชื่อตามพืชพรรณหลากหลายชนิดตั้งแต่พืชขนาดเล็ก ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย และไม้ยืนต้น โดยเฉพาะไม้ยืนต้นที่พบมากโดยทั่วไป ได้แก่ ต้นเต็ง รัง ยาง ประดู่ พะยูง ตาด แดง กะบากและไม้ยืนต้นอื่น ๆ จากชนิดของต้นไม้เหล่านี้บอกให้ทราบว่าเป็นป่าไม้ประเภทป่าเต็งรัง หรือบางที่เรียกว่า ป่าแดง หรือป่าโคก หรือป่าแพะ ซึ่งพบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คนในท้องถิ่นได้นำต้นไม้เหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ เช่น ใช้เป็นยาสมุนไพร รักษาโรค ใช้เป็นเชื้อเพลิง โดยนำไปเผาถ่านหรือใช้เป็นฟืน ใช้สร้างบ้านเรือนเพื่ออยู่อาศัย สร้างยุ้งฉางเพื่อเป็นที่เก็บข้าวเปลือก หรือสร้างคอกสัตว์เพื่อเป็นที่อยู่ของสัตว์เลี้ยง ชาวบ้านในสมัยก่อนนำยางไม้ผสมกับไม้ฝุ ๆ บั่นเป็นก้อนยาว ๆ เอาใบตองหรือใบไม้อื่นห่อแล้วมัดกลายเป็น “ไต” ไว้สำหรับจุดไฟให้ความสว่าง (ปัจจุบันไม่มีแล้ว) ใช้นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์จากไม้เพื่อประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ อย่างเช่น ทำด้ามมีด ด้ามจอบ คราด ไถ อุปกรณ์ในการทอผ้า หรืออุปกรณ์ในการจับปลา ส่วนภูมินามที่มีชื่อเป็นพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก บางชนิดเป็นไม้พื้นล่างในป่าเต็งรัง หรือป่าโคกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งส่วนมากมีไม้ยืนต้นขึ้นอยู่ห่าง ๆ กันและมีต้นไม้เฟ็ก ไฟโจด และหญ้าหน้างาชิดต่าง ๆ ขึ้นแทรกสลับอยู่ และบางชนิดพบในหนองน้ำทั่วไป บางชนิดเป็นผักพื้นบ้าน ชอบขึ้นอยู่ตามหนองน้ำหรือลำห้วยสามารถนำมารับประทานได้ และนอกจากจะทำให้ทราบถึงประเภทของป่าไม้แล้วยังทำให้ทราบว่าบริเวณนี้มีลักษณะภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน หรือทุ่งหญ้าสะวันนาอีกด้วย ซึ่งลักษณะภูมิอากาศแบบนี้จะมีฤดูแล้งค่อนข้างยาวนาน และต้นไม้เหล่านี้จะผลัดใบในฤดูแล้ง และผลิใบในฤดูฝน จากความหมายของชื่อทำให้ทราบถึงความหลากหลายของพืชพรรณในท้องถิ่นและสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมรายรอบตัว

3. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางทั้งหมด จำนวน 13 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้

3.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 12 ชื่อ ได้แก่

ช่องจุบตะโหมก	บ้านกราว	บ้านกะนาล
บ้านเขตเจิง	บ้านคาบใต้	บ้านตะตึง
บ้านตะตึงไถง	บ้านถนน	บ้านปอยจุม
บ้านปอยเดิน	บ้านปะนอยไถง	หนองตีม

จวบตะโหมก แปลว่า บรรจบกับจอมปลวก (คำว่า จวบ แปลว่า บรรจบ, ตูด คำว่า ตะโหมก แปลว่า จอมปลวก)

กราว แปลว่า นอก หรือข้างนอก

กะนาล แปลว่า กลาง (ภาษาเขมรว่า กนฺทาล แปลว่า กลาง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า กันนาล)

เขตเจิง แปลว่า เขตที่อยู่ทางทิศเหนือ (คำว่า เขต แปลว่า เขต คำว่า เจิง แปลว่า เท้า, ทิศเหนือ)

คาบใต้ แปลว่า หนีบอยู่ (ใต้ เป็นคำไทย แปลว่า ทิศใต้) หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ระหว่างบ้านเทนมีย์กับบ้านเกรียด ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านนี้จึงคล้ายกับถูกหนีบอยู่ระหว่างสองหมู่บ้าน

ตะตึง แปลว่า ขวาง

ตะตึงไถง แปลว่า ขวางดวงอาทิตย์ (คำว่า ไถง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ทงัย แปลว่า ดวงอาทิตย์)

ปอยจุม แปลว่า หย่อมหรือบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์มีทางเข้าออกได้หลายทาง (คำว่า จุม แปลว่า ชุม, รวม, มาก)

ถนน แปลว่า ถนน (คำว่า ถนน ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ทน้อล) (ความหมายของหมู่บ้านนี้แปลว่าถนนรอบหนองน้ำในหมู่บ้าน)

ปอยจุม แปลว่า หย่อมหรือบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์มีทางเข้าออกได้หลายทาง (คำว่า ปอย แปลว่า หย่อมหรือบริเวณ ในที่นี้คำว่า ปอยจะไม่แปลความหมายอีก คำว่า จุม แปลว่า ชุม, รวม, มาก)

ปอยเดิน แปลว่า หย่อมหรือบริเวณที่เป็นทางเดิน

ปะนอยไถง แปลว่า ตามแนวแสงอาทิตย์ ในที่นี้แปลว่าหมู่บ้านที่ตั้งตามแนวแสงอาทิตย์ (คำว่า ปะนอย แปลว่า ตาม ตรงข้ามกับคำว่า ตะตึง แปลว่า ขวาง)

ติ่ม แปลว่า คู่

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะเด่นของพื้นที่นั้นว่ามีตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางอย่างไร บ่งบอกถึงลักษณะภูมิศาสตร์อันเป็นจุดเด่นของชุมชนหรือสภาพภูมิศาสตร์อื่น ซึ่งมีผลให้ผู้ฟังเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์เบื้องต้นของชุมชนโดยทันที

3.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทางและการตั้งถิ่นฐาน
จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านภูมิกันดาล

ภูมิกันดาล แปลว่า หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตรงกลาง มีหมู่บ้านอื่นตั้งอยู่รอบๆ (คำว่า ภูมิ แปลว่า หมู่บ้าน, ตำบล, แผ่นดินหรือที่อยู่ คำว่า กันดาล ภาษาเขมรว่า กนฺทาล แปลว่า กลาง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า กันดาล) บ้านภูมิกันดาลนี้ตั้งอยู่ระหว่างบ้านฮองและบ้านเพี้ยราม)

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางทำให้ทราบว่าภูมินามนั้นมีตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทางอย่างไร และน่าจะเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือมีความเหมาะสมในการเลือกตั้งถิ่นฐาน และผู้ตั้งถิ่นฐานตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่งของหมู่บ้าน ซึ่งอาจมีความโดดเด่นและง่ายต่อการสื่อสารมากกว่าลักษณะอื่นของหมู่บ้าน

4. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นจำนวน 39 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้

4.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

บ้านตาเจ็ด	บ้านตำไร	บ้านพม่า
บ้านอันซอ	หนองละมั่ง	

ตาเจ็ด ตามประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านคำว่า ตาเจ็ด นั้นไม่ใช่ชื่อคนแต่ เป็นชื่อม้า ที่ชื่อ เจ็ด

ตำไร แปลว่า ช้าง

ละมั่ง แปลว่า กวาง (คำว่า ละมั่ง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ระเมียง)

พม่า ไม่ได้มีความหมายว่า เป็นชาวพม่าแต่อย่างใด แต่แปลว่าสัตว์ชนิดหนึ่งคือ เม่น (พม่า เพี้ยนมาจากคำว่า กำปะมา ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า เม่น)

อันซอ แปลว่า วัวแดงหรือกุปรี

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านได้พบสัตว์เหล่านั้นอยู่ หรือสัตว์เหล่านั้นอาจเป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันไม่มีสัตว์เหล่านั้นเหลือให้เห็นแล้ว จากความหมายของภูมินามทำให้ทราบว่าสภาพพื้นที่ในอดีตนั้นมีสภาพแวดล้อมอย่างไร เช่น ถ้าเป็นชื่อสัตว์ป่า แสดงว่า พื้นที่บริเวณนั้นในอดีตมีสภาพเป็นป่า และชื่อสัตว์ป่าที่ปรากฏเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีถิ่นฐานอยู่ตามป่าเต็งรังของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ละมั่ง เม่น เป็นต้น

4.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์ปีก จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านกะโงก	บ้านตาเคาะ	หนองตาลม

กะโงก แปลว่า นกยูง

ดาเดาะ แปลว่า นกตะกรุม

ตาลม แปลว่า นกอีลุ้ม

จากความหมายของภูมินาม ทำให้ทราบว่า ในอดีตได้พบสัตว์ชนิดนั้นๆ การตั้งชื่อจึงตั้งตามสัตว์ที่พบเห็นในท้องถิ่น ภูมินามที่มีชื่อเป็นนกต่าง ๆ เช่น นกยูง นกตะกรุม นกอีลุ้ม นกเหล่านี้เป็นสัตว์ที่พบในป่า จึงทำให้ทราบว่าสภาพพื้นที่แรกเริ่มตั้งหมู่บ้านนั้นมีสภาพเป็นป่า

4.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทแมลง

จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านอังกรอง

อังกรอง แปลว่า มดแดง แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านได้พบมดแดงจึงได้นำไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน ทำให้ทราบว่าบริเวณพื้นที่แรกเริ่มตั้งหมู่บ้านอังกรองนี้คงมีลักษณะเป็นป่าและมีต้นไม้อยู่มากจึงมีมดแดงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

4.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์เลื้อยคลาน

จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านถลัน

ถลัน แปลว่า งูเหลือม (คำว่า ถลัน ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ทลัน แปลว่า งูเหลือม) แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบงูเหลือม จึงได้นำไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน ทำให้ทราบว่าบริเวณพื้นที่แรกเริ่มตั้งหมู่บ้านถลันนี้คงมีลักษณะเป็นป่า เพราะได้พบงูเหลือมอาศัยอยู่ นี้คงมีลักษณะเป็นป่า เพราะได้พบงูเหลือมอาศัยอยู่

4.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ

จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระเจา

บ้านเกรียด

บ้านขयोग

กระเจา แปลว่า หอยขม

เกรียด แปลว่า เขียดชนิดหนึ่ง

ขयोग แปลว่า หอยโข่ง

จากความหมายของภูมินามทำให้ทราบว่า ในแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านได้พบเห็นสัตว์ชนิดนั้น ๆ ในท้องถิ่น อาจมีจำนวนมากหรืออาจเป็นลักษณะเด่นของพื้นที่นั้น ๆ ในอดีต

4.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นและลักษณะอื่น ๆ จำนวน 26 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระโดนค้อ	บ้านกระเพอสกวม	บ้านกบาลตำไร
บ้านกะเพอโร	บ้านกาบกระบือ	บ้านคอโค
บ้านจุกแขวะ	บ้านจะแกโกน	บ้านจักจุก
บ้านจ้งเอิญโค	บ้านจับสวา	บ้านเจ้มเนียง
บ้านชีจุก	บ้านตมาตปวง	บ้านตมาตปวง
บ้านทัพกระบือ	บ้านเนกเหียน	บ้านระมาดค้อ
บ้านสองสะโกม	บ้านสีโค	บ้านหัวกระบือ
บ้านอันทรายเอ็ด	หนองสีจุก	ห้วยจะแกชีเปลือด
ห้วยสัจจะเอ็ง	ห้วยเสียดเอ็ง	

กระโดนค้อ แปลว่า หนูกำนวนมาก กระโดน เพี้ยนมาจากคำว่า กเนิร กักร (คำว่า กเนิร แปลว่า หนู คำว่า กักร แปลว่า กองอยู่กำนวนมาก)

กระเพอสกวม แปลว่า จระเข้ผอม (คำว่า กระเพอ แปลว่า จระเข้ คำว่า สกวม แปลว่า ผอม)

กบาลตำไร แปลว่า หัวช้าง (คำว่า กบาล แปลว่า หัวหรือศีรษะ คำว่า ตำไร มาจากคำว่า ตัมแรย แปลว่า ช้าง)

กะเพอโร แปลว่า จระเข้หา (คู่) (คำว่า โร แปลว่า หา)

กาบกระบือ แปลว่า ฟันควาย (คำว่า กาบ แปลว่า ฟัน (คำกริยา) กระบือ มาจาก คำว่า กระเบี้ย แปลว่า ควายหรือกระบือ)

คอโค แปลว่า คอโค (คอของวัว)

จุกแขวะ แปลว่า หมูขวิด (คำว่า จุก แปลว่า หมู คำว่า แขวง ในภาษา เขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า แควะ แปลว่า ขวิด)

จะแกโกน แปลว่า ลูกหมา (คำว่า จะแก แปลว่า หมา คำว่า โกน แปลว่า ลูก)

จะแกชีเปลือด แปลว่า สุนัขกินเชือก (คำว่า จะแก แปลว่า สุนัข คำว่า ชี แปลว่า กิน คำว่า เปลือด มาจากคำว่า เปรี๊อด แปลว่า เชือก)

จักจุก แปลว่า แทะหมู (จัก มาจากคำว่า จ๊ะ (คำกริยา) แปลว่า แทะ คำว่า จุก แปลว่า หมู)

จ้งเอิญโค แปลว่า ย่างวัว (คำว่า จ้งเอิญ มาจากคำว่า จ้งเอิร แปลว่า ย่างหรือ รมควัน คำว่า โค เป็นคำไทย แปลว่า วัว)

จับสวา แปลว่า จับลิง (คำว่า จับ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงและมีความหมาย เดียวกันกับคำว่า จับ ในภาษาไทย และ คำว่า สวา ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวา แปลว่า ลิง)

เจ็มนึง สันนิษฐานว่า อาจแปลว่า เลี้ยงไหม (เจ้ม มาจากคำว่า อันเจ้ม แปลว่า เลี้ยง นึง มาจากคำว่า โจนึง แปลว่า ตัวไหม) หรืออาจแปลว่า เลี้ยงน้อง (นึ่ง แปลว่า นาง หรือน้อง (น้องสาว))

ชีจรุก แปลว่า กินหมู (คำว่า ชี แปลว่า กิน คำว่า จรุก แปลว่า หมู) ตมาตปวง แปลว่า แร้งไข (คำว่า ตมาต แปลว่า แร้ง คำว่า ปวง แปลว่า ไข (คำกริยา))

ตามาตปวง แปลว่า แร้งไข
ทัพกระบือ แปลว่า ฝูงควาย (ทัพ มาจากคำว่า เตือบ แปลว่า ทัพ)
เน็กเหียน แปลว่า เต่าจำนวนมาก (คำว่า เน็ก แปลว่า เต่า คำว่า เหียน มาก จากคำว่า เฮียร แปลว่า มาก, ล้น)

ระมาตค้อ แปลว่า แรดจำนวนมาก (ระมาต มาจากคำว่า ระเมียฮ แปลว่า แรด ค้อ มาจากคำว่า กัวร์ แปลว่า กองอยู่,จำนวนมาก)

สองสะโกม แปลว่า วัวแดงผสม (สอง มาจากคำว่า อันซอง แปลว่า วัวแดง คำว่า สะโกม ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซโกม แปลว่า ผสม)

สีโค แปลว่า กินวัว (คำว่า สี ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ชี แปลว่า กิน) โค เป็นคำไทย

สีจรุก แปลว่า กินหมู (คำว่า สี ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ชี แปลว่า กิน คำว่า จรุก แปลว่า หมู)

สัจจะเอ็ง แปลว่า กระตูกสัตว์ (คำว่า สัจ แปลว่า สัตว์ คำว่า จะเอ็ง แปลว่า กระตูก)

เสียดจะเอ็ง แปลว่า กระตูกสัตว์ (คำว่า เสียด มาจากคำว่า สัต แปลว่า สัตว์)
หวักระบือ แปลว่า หวักระบือ (หวั เป็นคำไทย กระบือ มาจากคำว่า กระเบี้ย แปลว่า ควาย)

อันทรายเอ็ด แปลว่า กระต่ายจ้อง (มอง) (อันทราย แปลว่า กระต่าย คำว่า เอ็ด แปลว่า มอง)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นและลักษณะอื่นๆ การตั้งชื่อนอกจากจะตั้งตามชนิดของสัตว์ที่พบเห็นในท้องถิ่นแล้วยังบอกให้ทราบถึงลักษณะต่าง ๆ ของสัตว์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสัตว์นั้นๆ ที่พบเห็นอีกด้วย

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ ทำให้ทราบว่าได้พบเห็นสัตว์ชนิดใดบ้างในท้องถิ่น ซึ่งสัตว์ชนิดนั้นๆ อาจมีอยู่เป็นจำนวนมากหรือเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของท้องถิ่น เมื่อแรกเริ่มเข้าไปตั้งถิ่นฐานได้พบเห็นสัตว์ป่าเหล่านั้นอยู่ จึงนำไปตั้งชื่อเป็นชื่อภูมินามหมู่บ้านหรือภูมินามอื่น ๆ และภูมินามที่มีความหมายเป็นชื่อสัตว์ที่พบส่วนมากจัดอยู่ในประเภทสัตว์ป่า จึงทำให้ทราบว่าในอดีตพื้นที่บริเวณนั้นน่ามีสภาพเป็นป่า และชื่อ

สัตว์ป่าที่ปรากฏเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีถิ่นฐานอยู่ตามป่าเต็งรังของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ละมั่ง เม่น เป็นต้น และนอกจากจะตั้งชื่อตามสัตว์ป่าที่พบเห็นแล้ว ยังบอกเล่าลักษณะอาการ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสัตว์เหล่านั้นอีกด้วย

5. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานจำนวน 12 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้

5.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่

บ้านกรอน บ้านปราสาท

กรอน แปลว่า คอก (คอกวัว,คอกควาย) คือ การนำเอาไม้มาทำเป็นคอกมีหลังคา กันแดดกันฝน โดยให้มีพื้นที่เพียงพอสำหรับสัตว์อยู่ เป็นที่ลี้ภัยของสัตว์บางชนิด เช่น วัว,ควาย, ม้า

ปราสาท แปลว่า เรือนมียอดเป็นชั้นๆสำหรับเป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินหรือเป็นที่ประดิษฐานของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สำหรับปราสาทที่พบเห็นทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์นั้น เป็นปราสาทหินที่สร้างขึ้นโดยชาวเขมรโบราณในอดีต ตามความเชื่อของศาสนาฮินดู โดยสร้างจากศิลาแลงและหินทราย บางแห่งชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา บางแห่งได้รับการบูรณะสังขรณ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน ทำให้ทราบว่า ในอดีตพื้นที่บริเวณนั้นมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานอยู่ และน่าจะเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะในการตั้งถิ่นฐาน เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงนำสิ่งที่พบเห็นหรือสิ่งที่บ่งบอกว่าการมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนั้น เช่น คำว่า ปราสาท, คอก มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน

5.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและพืชพรรณธรรมชาติ จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

บ้านปราสาททง บ้านปราสาทเบง บ้านภูมิขนุน
บ้านภูมิโพธิ์ บ้านภูมิสวาย

ปราสาททง แปลว่า ปราสาทที่มีต้นประดู่ (ทะนง มาจากคำว่า ทนึ่ง แปลว่า ต้นประดู่)

ภูมิขนุน แปลว่า หมู่บ้านต้นขนุน (คำว่า ภูมิ แปลว่า หมู่บ้าน, แผ่นดิน ตำบล, ที่อยู่ ในที่นี้คำว่า ภูมิ จะไม่แปลความหมายอีก คำว่า ขนุน เป็นคำไทย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า คเนียร)

ปราสาทเบง แปลว่า ปราสาทต้นมะค่า (เบง แปลว่า ต้นมะค่า)

ภูมิโพธิ์ แปลว่า หมู่บ้านที่มีต้นโพธิ์ (คำว่า โพธิ์ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปู้)

ภูมิสวาย แปลว่า หมู่บ้านที่มีต้นมะม่วง (คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วง)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและชื่อพืชพรรณธรรมชาติ นอกจากบ่งบอกให้ทราบว่ามีการตั้งถิ่นฐานแล้วยังบอกให้ทราบว่าพืชพรรณชนิดใดอยู่บ้าง

5.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

บ้านภูมิคติ	บ้านภูมินิยมพัฒนา	บ้านภูมิโปน
บ้านเมืองที่	บ้านเมืองลิ่ง	

ภูมิคติ คำว่า ภูมิ แปลว่า หมู่บ้าน, แผ่นดิน, ตำบล, ที่อยู่ คำว่า คติ สันนิษฐานว่า อาจมาจากคำว่า กติย ที่แปลว่า คติ, เรื่อง, ความ หรืออาจมาจากคำว่า กุฎิ ที่แปลว่า ที่อยู่ ของนักบวช

ภูมินิยมพัฒนา (นิยมพัฒนาเป็นคำในภาษาไทย)

ภูมิโปน แปลว่า หมู่บ้านหรือพื้นที่ที่เคยมีการหลบซ่อน (ภูมิ แปลว่า หมู่บ้านหรือพื้นที่ คำว่า โปนหรือปุน แปลว่า หลบซ่อน)

เมืองที่ (ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า มึง ตี) สันนิษฐานว่า คำว่า มึง แปลว่า เมือง คำว่า ตี แปลว่า ที่ดิน, พื้นที่ แปลว่า เมืองที่เป็นที่อยู่ บางคนสันนิษฐานว่า คำว่า เมืองที่ นั้นแปลว่า เป็นเมืองที่มีพื้นที่สูง คำว่า ตี ในภาษาส่วย แปลว่า สูง)

เมืองลิ่ง แปลว่า เมืองที่ถูกปล่อยทิ้งร้าง (เมืองลิ่ง มาจากคำว่า เมิง เลง(ญ) (คำว่า เมิง แปลว่า เมือง คำว่า เลง แปลว่า ปล่อย)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ นอกจากบอกให้ทราบว่ามีการตั้งถิ่นฐานแล้วยังบอกให้ทราบอีกว่า ในอดีตพื้นที่นั้นมีลักษณะพื้นที่อย่างไรหรือมีเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน ทำให้ทราบว่า ในอดีตพื้นที่บริเวณนั้นมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานอยู่ และน่าจะเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะในการตั้งถิ่นฐาน เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงนำสิ่งที่พบเห็นหรือสิ่งที่บ่งบอกว่าการมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนั้น มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน และนอกจากนี้จะบ่งบอกให้ทราบว่ามีการตั้งถิ่นฐานแล้วยังบอกให้ทราบถึงลักษณะอื่น ๆ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณธรรมชาติในท้องถิ่น ตลอดจน เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ

6. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศจำนวน 222 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้

6.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ จำนวน 12 ชื่อ ได้แก่

บ้านขนาด	บ้านทำนบ	บ้านโนง
บ้านบอนโนง	บ้านบึง	บ้านปวงตีก
บ้านภูมิสดึง	บ้านระหาร	บ้านละลม
บ้านสดึง	บ้านอันโนง	หนองตระนูป

ขนาด แปลว่า แอ่งน้ำ

โนง, อันโนง และ บอนโนง แปลว่า บ่อน้ำ บ่อน้ำ, สระน้ำ (Pond) แปลว่า แหล่งน้ำขนาดเล็กมีน้ำนิ่ง ปรกติเป็นแหล่งน้ำที่ขุดขึ้น)

ทำนบ และ ตระนูป แปลว่า หนองน้ำที่มีคันกั้นน้ำ (ทำนบ, เขื่อน (Dam) แปลว่า สิ่งขวางกั้นแม่น้ำลำธารที่เกิดตามธรรมชาติ และที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการชลประทาน หรือป้องกันอุบัติภัย หรือเพื่อใช้พลังน้ำผลิตไฟฟ้า)

บึง (Broad) แปลว่า แอ่งน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดจากแม่น้ำลำธารไหลท่วมขังอยู่เพราะระบายได้ช้าหรือเกิดขึ้นใกล้ปากน้ำซึ่งเป็นที่ราบลุ่มมาก

ปวงตีก แปลว่า ทำน้ำ (คำว่า ปวงตีก มาจากคำว่า (กัฟ่ง ทีก) (ก้อมบึง ตีก) แปลว่า ทำน้ำ คำว่า ตีก แปลว่า น้ำ)

ระหาร มาจากคำว่า รหาล แปลว่า กว้าง (ในที่นี้แปลว่า หนองน้ำที่กว้างใหญ่แต่ตื้น)

ละลม แปลว่า หนองน้ำ หรือห้วงน้ำลึก

ภูมิสดึง แปลว่า หมู่บ้านที่มีลำธารหรืออยู่ใกล้ลำธาร (คำว่า ภูมิ แปลว่า หมู่บ้าน, แผ่นดิน, ตำบล, ที่อยู่ คำว่า สดึง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงสว่า ซดิง แปลว่า ลำธาร)

สดึง แปลว่า ลำธาร (Brook แปลว่า ลำธารที่มีอยู่ทั่วไปตามบริเวณป่าเขา)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ทำให้ทราบถึงลักษณะการเลือกตั้งถิ่นฐานของคนสมัยก่อนที่ส่วนมากจะเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เพราะน้ำเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

6.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ จำนวน 15 ชื่อ ได้แก่

ช่องระเนียม	บ้านโคก	บ้านโคกเกาะ
บ้านโคกบุ	บ้านโคกสระ	บ้านดง

บ้านท่าเียบ	บ้านบุไพร	บ้านพนม
บ้านพนมดิน	บ้านรำเบอะ	บ้านรุง
บ้านละเบิก	บ้านสะแร	หนองระเื่อม

ละเบิก, รำเบอะ, ระเื่อม และระเื่อม แปลว่า เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะ เป็นทุ่งกว้าง มีน้ำขัง และมีต้นไม้ขึ้นประปราย

โคก (ออกเสียงว่า กูก) แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง หมายถึง พื้นที่นั้นมีความสูงกว่าพื้นที่โดยรอบ ในลักษณะที่มีความลาดชันไม่มาก คือค่อยๆ ลาดชันเรื่อย ๆ การที่โคกมีระดับความสูงมากกว่าพื้นที่โดยรอบจะทำให้พื้นผิวตอนบนของโคกไม่มีน้ำท่วมขังในช่วงฤดูน้ำหลาก ประกอบกับดินส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพเป็นดินทรายที่มีคุณสมบัติไม่อุ้มน้ำ จึงทำให้ช่วงหน้าแล้งพื้นผิวของโคกมีลักษณะแห้ง โคก มีลักษณะเป็นที่บกและแห้ง เหมาะในการตั้งถิ่นฐาน เพราะน้ำจะไม่ท่วมในฤดูน้ำหลาก ที่ดินที่สูง (Upland แปลว่า แผ่นดินที่สูงกว่าพื้นดินโดยรอบ ตรงกันข้ามกับที่ลุ่ม, ที่ต่ำ)

โคกเกาะ (ออกเสียงว่า กูก ก็อฮ) แปลว่า โคกที่มีลักษณะเป็นเกาะหรือที่อยู่

โคกบุ (ออกเสียงว่า กูก บือฮ) แปลว่า โคกที่เป็นไร่ร้าง (คำว่า บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง)

โคกสะแร แปลว่า โคกนา (คำว่า สะแร ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซแร แปลว่า นา)

ดง แปลว่า ป่าช้า (Jungle แปลว่า ป่าที่ไม่ขึ้นอย่างหนาแน่น โดยมากเป็นไม้เลื้อยและไม้หนาม เดินติดต่อกันไม่สะดวก มักเป็นที่ว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูก)

ท่าเียบ (ออกเสียงว่า ต่เียบ) แปลว่า ที่ลุ่ม, ที่ต่ำ (Lowland แปลว่า บริเวณพื้นที่ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มต่ำ ตรงกันข้ามกับบริเวณที่เป็นภูเขา)

บุไพร แปลว่า ไร่ร้างอยู่ในป่า (Forest แปลว่า บริเวณที่ปกคลุมไปด้วยป่าไม้ เป็นบริเวณที่มีอากาศชื้นหรือมีฝนตกเพียงพอที่จะมีต้นไม้ขึ้นได้)

พนม แปลว่า ภูเขา (Mountain แปลว่า พื้นที่ที่มีระดับสูงขึ้นจากบริเวณรอบ ๆ ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป)

พนมดิน แปลว่า เนินสูง (พนม ในที่นี้ไม่ได้แปลว่าภูเขา แต่แปลว่า พื้นที่ที่เป็นเนินสูง (Hill แปลว่า พื้นที่ที่มีระดับสูงจากบริเวณรอบ ๆ แต่ไม่สูงมากเท่าภูเขา)

รุง แปลว่า ถ้ำ (Cave แปลว่า ช่องที่เป็นโพรงลึกเข้าไปในแผ่นดิน โดยมากมีอยู่ตามภูเขาหินปูนที่มีน้ำใต้ดินไหลผ่านกัดเซาะ หรือถ้ำที่เกิดตามชายฝั่งทะเล

สะแร (อ่านว่า ซแร) แปลว่า ที่นา

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา ทุ่ง ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ ทำให้ทราบถึงลักษณะทางกายภาพ หรือลักษณะเด่นเฉพาะของพื้นที่แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน เชื่อมโยงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ

6.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) ที่ลุ่มต่ำ และแหล่งน้ำ จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกสระ บ้านบุอันโนง บ้านตะเลาะไปร

บ้านตาลอกเปาะ บ้านแสอ

โคกสระ แปลว่า โคกสระ (สระน้ำ)

ตาลอกเปาะ แปลว่า ต้นหมันในไร่ร้าง (คำว่า เปาะ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ ที่ถูกทิ้งร้าง)

ตะเลาะไปร แปลว่า แอ่งน้ำเล็ก ๆ หรือปลักในป่า (ตะเลาะ แปลว่า แอ่งน้ำเล็ก ๆ หรือปลัก ไปร มาจากคำว่า ปรี แปลว่า ป่า)

บุอันโนง แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีบ่อน้ำ (คำว่า บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง คำว่า อันโนง แปลว่า บ่อน้ำ ปัจจุบันชาวเขมรถิ่นไทยเรียกบ่อน้ำว่า โนง)

แสอ แปลว่า ที่นาที่อยู่ติดลำห้วย (คำว่า แส ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซแร แปลว่า นา คำว่า โอร มาจากคำว่า โอร แปลว่า ลำห้วย)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) ที่ลุ่มต่ำ และแหล่งน้ำ นอกจากบอกให้ทราบว่ามีพื้นที่นั้นมีลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดอย่างไรแล้วยังบอกให้ทราบว่ามีแหล่งน้ำในพื้นที่แห่งนั้นด้วย

6.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืชพรรณธรรมชาติ จำนวน 88 ชื่อ ได้แก่

เขาพนมสวาย	บ้านเกาะพะเนา	บ้านขนาดปริง
บ้านขนาดมอญ	บ้านโคกกดือล	บ้านโคกกระชาย
บ้านโคกกระโดด	บ้านโคกกระโดน	บ้านโคกกล้วย
บ้านโคกกะดวด	บ้านโคกกะเตี๋ยง	บ้านโคกกะลัน
บ้านโคกกุง	บ้านโคกกุน	บ้านโคกขมิ้น
บ้านโคกคล่อง	บ้านโคกจาน	บ้านโคกเจ็ก
บ้านโคกโชค	บ้านโคกแดง	บ้านโคกโจง
บ้านโคกตรม	บ้านโคกตระมูง	บ้านโคกตลัด
บ้านโคกตะเคียน	บ้านโคกตะลอก	บ้านโคกโตนด
บ้านโคกไทรงาม	บ้านโคกบุรี	บ้านโคกเบง
บ้านโคกปะเตียล	บ้านโคกบันโร	บ้านโคกป่าจิก
บ้านโคกปูน	บ้านโคกพอก	บ้านโคกพุง
บ้านโคกพลู	บ้านโคกไพล	บ้านโคกเพ็ก

บ้านโคกเพชร	บ้านโคกเพชร	บ้านโคกเพนา
บ้านโคกเพร็ด	บ้านโคกมะกะ	บ้านโคกมะเมียน
บ้านโคกเม็ก	บ้านโคกยาง	บ้านโคกระกา
บ้านโคกระเปาว์	บ้านโคกรัง	บ้านโคกรัมย์
บ้านโคกละลวด	บ้านโคกละเวีย	บ้านโคกลำตวน
บ้านโคกสมอง	บ้านโคกสวาย	บ้านโคกลำโรง
บ้านโคกแสง	บ้านโคกอำปี้ล	บ้านโคกอุ้มลอก
บ้านโคกอะผง	บ้านตรมไพร	บ้านตะเปียงคล็อง
บ้านตะเล้าะปริง	บ้านนาทม	บ้านนาสนวน
บ้านโนนระเวียง	บ้านโนนสวาย	บ้านบุเจก
บ้านบุฤาษี	บ้านบุละลาย	บ้านบุอำเปาว์
บ้านปรีปะเดก	บ้านพงสวาย	บ้านไพรกาล
บ้านระโงนกรอย	บ้านรุ่งฤาษี	บ้านละลมระไซร์
บ้านหนองกก	บ้านหนองกะทม	บ้านหนองเกาะ
บ้านหนองต้ายิง	บ้านหนองปรือ	บ้านหนองหลวง
บ้านโอรระไซร์	บ้านโอรุณ	พนมอันลงสวาย(ตันยู)
หนองละลมพะเนา		

พนมสวาย แปลว่า ภูเขาต้นมะม่วง (คำว่า พนม แปลว่า ภูเขา คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า มะม่วง)

เกาะพะเนา แปลว่า เกาะหรือที่อยู่ที่มีต้นมะตูม (คำว่า เกาะ มาจากคำว่า กิ้อฮ แปลว่า เกาะหรือที่อยู่ คำว่า พะเนา แปลว่า ต้นมะตูม)

ขนาดปริง แปลว่า แอ่งน้ำมีต้นหว้า (คำว่า ขนาด แปลว่า แอ่งน้ำ ในที่นี้คำว่า ขนาดจะไม่แปลความหมายอีก คำว่า ปริง มาจากคำว่า ปริง (ญ) แปลว่า ต้นหว้า)

ขนาดมอญ แปลว่า แอ่งน้ำมีต้นหม่อน (คำว่า มอญ มาจากคำว่า มวน แปลว่า ต้นหม่อน)

โคกกดี้อล แปลว่า โคกที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกกระชาย แปลว่า โคกต้นกระชาย

โคกกระโดด แปลว่า โคกต้นกลอย (กระโดด มาจากคำว่า กระดจ แปลว่า ต้นกลอย)

โคกกระโดน แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกกล้วย แปลว่า โคกต้นกล้วย

โคกกะดวด แปลว่า โคกต้นกลอย

โคกกะเตรียง แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกกะลัน แปลว่า โคกตันหยี
 โคกกุง แปลว่า โคกตันพลวง (คำว่า กุง เป็นภาษาลาว แปลว่า ตันพลวง)
 โคกกุน แปลว่า โคกตันราชพฤกษ์ (คำว่า กุน มาจากคำว่า กูน เป็นคำลาว)
 โคกขม้น แปลว่า โคกตันขม้น (คำว่า ขม้น เป็นคำไทย)
 โคกคล็อง แปลว่า โคกตันพลวง
 โคกจาน แปลว่า โคกตันจาน (ตันทองกวาว)
 โคกเจ็ก แปลว่า โคกตันกล้วย
 โคกโชค แปลว่า โคกตันบัว
 โคกแดง แปลว่า โคกตันแดง
 โคกโดง แปลว่า โคกตันมะพร้าว
 โคกตรม แปลว่า โคกตันคราม
 โคกตระมุง แปลว่า โคกตันชะมวง
 โคกตลัด แปลว่า โคกตันมะเลื่อม
 โคกตะเคียน แปลว่า โคกตันตะเคียน (คำว่า ตะเคียน เป็นคำไทย)
 โคกตะลอก แปลว่า โคกตันหมัน
 โคกโตนด แปลว่า โคกตันตาล
 โคกไทรงาม แปลว่า โคกตันไทรงาม (คำว่า ไทรงาม เป็นคำไทย)
 โคกบุรี แปลว่า โคกตันปรีอ (คำว่า บุรี มาจากคำว่า บเรี้ย ซึ่งมาจากคำว่า
 บเรี้ย แปลว่า ตันปรีอ)
 โคกเบง แปลว่า โคกตันมะค่า
 โคกปะเตียล แปลว่า โคกวาน
 โคกบันโร แปลว่า โคกตันตะคร้อ
 โคกป่าจิก แปลว่า โคกตันเต็ง
 โคกปุน แปลว่า โคกตันไม้ชนิดหนึ่ง
 โคกพอก แปลว่า โคกตันพอก (คำว่า พอก เป็นคำลาว แปลว่า ตันไม้ชนิดหนึ่ง)
 โคกพุง แปลว่า โคกตันพุง (คำว่า พุง เป็นคำไทย)
 โคกพลู แปลว่า โคกตันพลู (คำว่า พลู เป็นคำไทย)
 โคกไพล แปลว่า โคกตันไพล (คำว่า ไพล เป็นคำไทย)
 โคกเพ็ก แปลว่า โคกหญ้าเพ็ก
 โคกเพชร แปลว่า โคกหญ้าเพ็ก (คำว่า เพชร มาจากคำว่า เพ็ก แปลว่า หญ้าเพ็ก)
 โคกเพชร แปลว่า โคกผักหวาน (คำว่า เพชร มาจากคำว่า เพร็ด แปลว่า
 ผักหวาน)
 โคกเพนา แปลว่า โคกตันมะตูม

โคกเพร็ด แปลว่า โคกผักหวาน

โคกมะกะ แปลว่า โคกต้นมะกอก

โคกมะเมียน แปลว่า โคกผักเสี้ยน

โคกเม็ก แปลว่า โคกต้นเสม็ด

โคกยาง แปลว่า โคกต้นยาง

โคกระกา แปลว่า โคกต้นจิ้ง

โคกระเปาว์ แปลว่า โคกต้นผักทอง (คำว่า ระเปาว์ มาจากคำว่า ระเปิว แปลว่า ต้นผักทอง)

โคกรัง แปลว่า โคกต้นรัง

โคกรัมย์ แปลว่า โคกต้นกันเกรา (คำว่า รัมย์ เป็นคำส่วย แปลว่า ต้นกันเกรา)

โคกละลวด แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกละเวีย แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกลำดวน แปลว่า โคกต้นลำดวน

โคกสมอง แปลว่า โคกที่มีพืชชนิดหนึ่ง (คำว่า สมอง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ชมอง แปลว่า โคกพืชตระกูลหญ้าชนิดหนึ่ง สมัยก่อนชาวบ้านนำมาทำเป็นฝ้ายช้าง แล้วนำดินผสมน้ำมาโบกทับ)

โคกสวาย แปลว่า โคกต้นมะม่วง (คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วง)

โคกสำโรง แปลว่า โคกต้นสำโรง

โคกแสง แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกอำปูล แปลว่า โคกต้นมะขาม

โคกอุลออก แปลว่า โคกต้นหมัน

โคกอะผง แปลว่า โคกที่มีพืชชนิดหนึ่งคล้ายหญ้าเพ็ก (คำว่า อะผง เป็นคำลาว)

ตรมไพร แปลว่า ป่าต้นคราม (ตรม แปลว่า ต้นคราม คำว่า ไพร แปลว่า ป่า)

ตะเปียงคล็อง แปลว่า หนองน้ำมีต้นพลวง

ตะเล้าะปริง แปลว่า แอ่งน้ำเล็ก ๆ หรือปลัก มีต้นหว้า (คำว่า ตะเล้าะ แปลว่า แอ่งน้ำเล็ก ๆ หรือปลัก คำว่า ปริง แปลว่า ต้นหว้า)

นาทม (คำว่า นาทม ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า นา ตม แปลว่า นาที่มีต้นกระทุ่ม (นา เป็นคำไทย แปลว่า ที่นา คำว่า ทม แปลว่า ต้นกระทุ่ม)

นาสนวน คำว่า นาสนวน ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า ซแร ซนูล แปลว่า นาที่มีต้นสนวน (นา เป็นคำไทย แปลว่า ที่นา คำว่า ซนูล แปลว่า ต้นสนวน)

โนนระเวียง แปลว่า เนินที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง (คำว่า โนน เป็นคำลาว แปลว่า เนิน คำว่า ระเวียง แปลว่า ต้นไม้ป่าชนิดหนึ่ง)

โนนสวาย แปลว่า เนินที่มีต้นมะม่วง

บุเจก แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นกล้วย (บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง ในที่นี้คำว่า บุ จะไม่แปลความหมายอีก คำว่า เจก แปลว่า ต้นกล้วย)

บุฤาษี แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นไผ่ (คำว่า ฤาษี มาจากคำว่า ระแซ้ย แปลว่า ต้นไผ่)

บุละลาย แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นไม้ชนิดหนึ่ง

บุอำเปาว์ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นอ้อย

ปรีปะเตก แปลว่า ป่าต้นกระบาก (คำว่า ปรี แปลว่า ป่า คำว่า ปะเตก แปลว่า ต้นกระบาก)

พงสวาย แปลว่า ทำนํ้ามีต้นมะม่วง (คำว่า พง มาจากคำว่า กำปง แปลว่า ทำนํ้า คำว่า สวาย แปลว่า ต้นมะม่วง)

ไพรงกาล แปลว่า ป่าต้นกัลปพฤกษ์ (คำว่า ไพรง แปลว่า ป่า คำว่า กาล แปลว่า ต้นกัลปพฤกษ์)

ระโงนกรอย แปลว่า เนินดินโล้นมีต้นกลอย (ระงอล มาจากคำว่า ตรงอล แปลว่า หัวโล้น คำว่า กรอย มาจากคำว่า กลอย แปลว่า ต้นกลอย)

รุ่งฤาษี แปลว่า โปรงไม้ไผ่ (คำว่า รุ่ง มาจากคำว่า รุง แปลว่า โปรง คำว่า ฤาษี มาจากคำว่า ระแซ้ย แปลว่า ต้นไผ่)

ละลมระไชร์ แปลว่า หนองน้ำลึกมีต้นไผ่ (คำว่า ละลม แปลว่า หนองน้ำหรือห้วยน้ำลึก)

หนองกก แปลว่า หนองต้นกก

หนองกะทม แปลว่า หนองต้นกระทุม

หนองเกาะ แปลว่า หนองน้ำมีต้นกก (คำว่าหนอง แปลว่า หนองน้ำ เป็นคำไทย คำว่า เกาะ แปลว่า ต้นกก)

หนองตายิ่ง แปลว่า หนองน้ำที่มีไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง (ตายิ่ง แปลว่า ไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ผลสามารถรับประทานได้)

หนองปรือ แปลว่า หนองน้ำมีต้นปรือ (คำว่า ปรือ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปแรรี)

หนองหลวง แปลว่า หนองต้นมัน (คำว่า หลวง มาจากคำว่า ต้นโลงหรือตโลง แปลว่า ต้นมัน)

โอรระไชร์ แปลว่า ห้วยต้นไผ่ (คำว่า โอร ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า โอระ แปลว่า ห้วย คำว่า ระไชร์ มาจากคำว่า ระแซ้ย แปลว่า ต้นไผ่)

โอรุณ แปลว่า ห้วยต้นคล้า (คำว่า รุณ แปลว่า ต้นคล้า)

อันลงสวาย (ตัณญ) แปลว่า ห้วงน้ำลึกมีต้นมะม่วง (คำว่า อันลง มาจากคำว่า อันลง แปลว่า ห้วงน้ำลึก คำว่า สวาย แปลว่า ต้นมะม่วง) คำว่า ตัณญ แปลว่า ร่ม

ละลมพะเนา แปลว่า หนองน้ำลึกมีต้นมะตูม (คำว่า ละลม แปลว่า หนองน้ำลึก หรือห้วงน้ำลึก)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืชพรรณธรรมชาติ นอกจากจะบอกให้ทราบถึงลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดของพื้นที่นั้นๆ แล้วยังบอกให้ทราบถึงชนิดของพืชพรรณธรรมชาติในท้องถิ่นนั้นด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ในการตั้งชื่อภูมินามในภาษาเขมร ถิ่นไทยมีภาษาท้องถิ่นลาวและส่วยเข้ามาปะปนด้วย เช่น ภูมินามคำว่า โนนระเวียง แปลว่า เนินที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง และคำว่า โนนสวาย แปลว่า เนินที่มีต้นมะม่วง คำว่า โนน แปลว่า เนิน เป็นคำในภาษาท้องถิ่นลาว หรือ คำว่า โคกรัมย์ แปลว่า โคกต้นกันเกรา คำว่า โคก เป็นคำในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า พื้นที่ที่เป็นที่บกหรือที่แห้ง ส่วนคำว่า ร่มย์ เป็นคำในภาษาส่วย แปลว่า ต้นกันเกรา การปะปนของภาษาแสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ถิ่นไทย ลาว และส่วย และยังพบอีกว่า มีภูมินามที่เป็นชื่อต้นไม้หลายชนิดมีการนำมาใช้ร่วมกัน โดยเฉพาะกลุ่มชาวเขมรและชาวส่วย

6.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ในท้องถิ่น
จำนวน 16 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกกระเพอ	บ้านโคกกรม	บ้านโคกเกิดจะแก
บ้านโคกขลา	บ้านโคกครุฑ	บ้านโคกแซะ
บ้านโคกตะหมาด	บ้านโคกตาเดาะ	บ้านโคกตึง
บ้านโคกมะโรม	บ้านโคกละลอก	บ้านโคกอังกรอง
บ้านตระเปียงเตีย	บ้านไพรขลา	บ้านไพรพยัคฆ์
บ้านโอทะลัน		

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ในท้องถิ่น นอกจากบอกลักษณะภูมิประเทศแล้วยังบอกถึงชนิดของสัตว์ที่พบเห็นในท้องถิ่นอีกด้วย เช่น

โคกกระเพอ แปลว่า โคกจระเข้ (คำว่า โคก มาจากคำว่า กูก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง คำว่า กระเพอ แปลว่า จระเข้)

โคกกรม แปลว่า โคกหอยกาบ (คำว่า กรม แปลว่า หอยกาบ)

โคกเกิดจะแก แปลว่า โคกที่มีสุนัขมาคลอเคลีย (คำว่า เกิด แปลว่า มี, ถือกำเนิด คำว่า จะแก แปลว่า สุนัข)

โคกขลา แปลว่า โคกเสือ (คำว่า ขลา ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า คลา แปลว่า เสือ)

โคกครุฑ แปลว่า โคกครุฑ (คำว่า ครุฑ เป็นพญานกในเทพนิยาย ใช้เป็นตราแผ่นดินและเครื่องหมายราชการ

โคกชะ แปลว่า โคกม้า (ชะ มาจากคำว่า ชัย ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า ม้า)

โคกตะหมาด แปลว่า โคกร้าง (คำว่า ตะหมาด แปลว่า ร้าง)

โคกตาเตาะ (คำว่า เตาะ แปลว่า นกตะกรุม)

โคกตึง (ตึง มาจากคำว่า กตึง แปลว่า วัวกระทิง)

โคกมะโรม (คำว่า มะโรม แปลว่า แมลงชนิดหนึ่ง)

โคกละลอก (คำว่า ละลอก แปลว่า นกเขา)

โคกอังกรอง แปลว่า โคกมดแดง

ตระเปียงเตีย แปลว่า หนองเป็ด

ไพรขลา แปลว่า ป่าเสือ

ไพรพยัคฆ์ แปลว่า ป่าเสือ

โอทะลัน แปลว่า ห้วยงูเหลือม (โอ มาจากคำว่า โอ ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า ห้วย คำว่า ทะลัน แปลว่า งูเหลือม)

6.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐานจำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกวัด

บ้านโคกโบสถ์

บ้านโคกปราสาท

บ้านโคกเมือง

โคกวัด แปลว่า โคกที่มีวัด

โคกโบสถ์ แปลว่า โคกที่มีโบสถ์ สะท้อนให้เห็นความสำคัญของวัด และความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

บ้านโคกปราสาท แปลว่า โคกที่มีปราสาท

โคกเมือง แปลว่า โคกที่มีลักษณะเป็นที่ตั้งของชุมชนขนาดใหญ่ (คำว่า เมือง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียง ว่า มึง หรือเมิง)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ ตำแหน่งที่ตั้งและทิศทาง นอกจากบอกลักษณะภูมิประเทศแล้วยังบอกให้ทราบว่า เป็นที่ตั้งของสถานที่สำคัญต่างๆ ในท้องถิ่นอีกด้วย

6.7 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ ตำแหน่งที่ตั้งและทิศทาง
จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกกลาง บ้านตระเปียงกู บ้านบึงขวาง
บ้านสระกันดาล

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐานนอกจาก
บอกลักษณะภูมิประเทศแล้วยังบอกให้ทราบว่าพื้นที่หรือหมู่บ้านนั้นมีตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง
อย่างไร

โคกกลาง แปลว่า โคก (กลาง เป็นคำไทย)

ตระเปียงกู แปลว่า หนองน้ำคู่ (คำว่า ตระเปียง แปลว่า หนองน้ำ คำว่า กู แปลว่า
คู่)

สระกันดาล แปลว่า มีสระน้ำอยู่ตรงกลางหมู่บ้าน (คำว่า สระ ในภาษาเขมรถิ่น
ไทยออกเสียงว่า ซรัช คำว่า กันดาล ภาษาเขมรว่า กนฺดาล แปลว่า กลาง ในภาษาเขมรถิ่น
ไทยออกเสียงว่า กันดาล)

บึงขวาง แปลว่า มีบึงขวางอยู่ (คำว่า บึง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า เบิง
คำว่า ขวาง เป็นคำไทย)

6.8 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคล จำนวน 26
ชื่อ ได้แก่

บ้านเกาะตะลุง	บ้านโคกเขมร	บ้านโคกตา
บ้านโคกตาจัน	บ้านโคกตาฉิม	บ้านโคกตาเตี้ย
บ้านโคกตาบัน	บ้านโคกตาปรง	บ้านโคกตาปะ
บ้านโคกตามอญ	บ้านโคกตาอูง	บ้านโคกตาราด
บ้านโคกตาสาต	บ้านโคกตาอาจ	บ้านโคกตาอาย
บ้านโคกปลัด	บ้านโคกพระ	บ้านโคกลาว
บ้านบุญโลก	บ้านบุญเยิง	บ้านบุญตาดี
บ้านบุญตาโสม	บ้านบุญโลก	บ้านเบาะอุ่น
บ้านลำชี	บ้านสระตาปาน	

เกาะตะลุง สันนิษฐานว่า อาจมาจากคำว่า กี่ฮ้อ ตาล็อง แปลว่า ที่อยู่ หรือเกาะ
ของคนชื่อตาล็อง หรืออาจเพี้ยนมาจากคำว่า "ตระเปียงเกาะตลอม" หมายถึง หนองที่มีต้นกกและ
นกอีลุ้ม

โคกเขมร แปลว่า โคกที่มีคนเขมรออาศัยอยู่

โคกตา แปลว่า โคกของตา (ตาเป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกทั้งปู่ และตาในภาษาไทย)

โคกตาจัน แปลว่า โคก ชื่อคน ตา จัน

โคกตาฉิม แปลว่า โคก ชื่อคน ตา ฉิม (คำว่า ฉิม ในภาษาถิ่นไทยออกเสียงว่า ชิม)

โคกตาเตี้ย แปลว่า โคก ชื่อคน ตา เตี้ย

โคกตาบัน แปลว่า โคก ชื่อคน ตา บัน

โคกตาปริง แปลว่า โคก ชื่อคน ตา ปริง

โคกตาเปะ แปลว่า โคก ชื่อคน ตา เปะ

โคกตามอญ แปลว่า โคก ชื่อคน ตา มอญ

โคกตายุ่ง แปลว่า โคก ชื่อคน ตา ยุ่ง

โคกตาราด แปลว่า โคก ชื่อคน ตา ราด

โคกตาสาด แปลว่า โคก ชื่อคน ตา สาด

โคกตาอาจ แปลว่า โคก ชื่อคน ตา อาจ

โคกตาอายุ แปลว่า โคก ชื่อคน ตา อายุ

โคกปลัด โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง คำว่า ปลัด สันนิษฐานว่า อาจเป็นชื่อของ พระสงฆ์ที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเป็นบุคคลแรก หรือสันนิษฐานว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5,6 บ้านโคก ปลัดเป็นรับที่ชำระภาษีและเป็นที่ตั้งสำนักงานปลัดจังหวัดสุรินทร์

โคกพระ แปลว่า โคกพระสงฆ์

โคกลาว แปลว่า โคกที่มีคนลาวมาอาศัยอยู่

บุญโลก แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์ (คำว่า บุญโลก มาจากคำว่า บ๊อฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง คำว่า ลูก แปลว่า พระสงฆ์)

บุญเียง แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์ (คำว่า บุญเียง มาจากคำว่า บ๊อฮ เนียะ เียง คำว่า เนียะ เียง เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกพระสงฆ์)

บุตาดี บุตาดี มาจากคำว่า บ๊อฮ ตา ดี แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของคนชื่อ ตา ดี

บุตาโสม บุตาโสม มาจากคำว่า บ๊อฮ ตา โสม แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของคนชื่อ ตา โสม

บุญโลก แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์ (คำว่า บุญโลก มาจากคำว่า บ๊อฮ ลูก แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์)

เบาะอุ่น สันนิษฐานว่า คำว่า เบาะอุ่น อาจมาจากคำว่า บ๊อฮ อุณ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของคนชื่อ อุณ หรืออาจมาจากคำว่า เบาะ อุณ แปลว่า ชื่อคน คือ นายอุ่น มีอาชีพทำ เบาะขาย

ลำชี (คำว่า ลำ แปลว่า ลำน้ำ คำว่า ชี แปลว่า แม่ชี) แปลว่า ลำน้ำแม่ชี

สระตาปาน แปลว่า สระน้ำของคนชื่อ ตา ปาน (คำว่า สระ ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า ซรัฮ)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคล นอกจากบอก
ลักษณะภูมิประเทศแล้วยังบอกให้ทราบว่ามียุคใดบ้างที่มีส่วนสำคัญในการบุกเบิก ก่อตั้งถิ่นฐาน
จนได้รับการยกย่องนำชื่อมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านเพื่อเป็นเกียรติแก่บุคคลเหล่านั้น

6.9 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่นๆ จำนวน 52 ชื่อ ได้แก่

เขพนมดงรัก	บ้านโคกก่อง	บ้านโคกกระดาน
บ้านโคกเกรียง	บ้านโคกจราบ	บ้านโคกจ๊ะ
บ้านโคกเจริญ	บ้านโคกชัย	บ้านโคกเตา
บ้านโคกโตน	บ้านโคกทม	บ้านโคกบรรเลง
บ้านโคกบุรณ	บ้านโคกปัด	บ้านโคกยาว
บ้านโคกลำม	บ้านโคกละลิ่ง	บ้านโคกเวง
บ้านโคกศิลา	บ้านโคกสง่า	บ้านโคกสนาม
บ้านโคกสะเทิน	บ้านโคกสะอาด	บ้านโคกสูง
บ้านโคกหลัก	บ้านโคกหิน	บ้านโคกใหญ่
บ้านโคกอรุณ	บ้านโคกอาโพน	บ้านโคกอารักษ์
บ้านโคกอำนวย	บ้านตระเปียงจั้ง	บ้านตระเปียงเวง
บ้านตึกชุม	บ้านทวารไพร	บ้านบักโคก
บักจั้ง	บ้านบุทม	บ้านบุใหญ่
บ้านปรีเวง	บ้านไพรเวง	บ้านไพรบันลา
บ้านไพรเวง	บ้านระงอล	บ้านสระทลา
บ้านสระแร้ง	บ้านแสโรราณ	บ้านหนองกง
บ้านหนองกระดาน	บ้านหนองโตง	บ้านหนองเสนิง
ห้วยสตั้งลำหาด		

พนมดงรัก แปลว่า ภูเขาที่มีลักษณะคล้ายไม้คาน (คำว่า พนม แปลว่า ภูเขา ดง
รัก มาจากคำว่า ดองแหวก แปลว่า ไม้คาน)

โคกก่อง แปลว่า โคกกระตืบข้าว (คำว่า โคก มาจากคำว่า กูก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง)

โคกกระดาน แปลว่า โคกที่มีไม้กระดาน (คำว่า กระดาน มาจากคำว่า กตาร
แปลว่า ไม้กระดาน)

โคกเกรียง แปลว่า โคกกระด้างมอญ

โคกจราบ แปลว่า โคกที่มีผิวนิดหนึ่ง (คำว่า จราบ แปลว่า ผิวนิดหนึ่ง)

โคกจ๊ะ แปลว่า โคกเก่า (คำว่า จ๊ะ แปลว่า เก่า)

โคกเจริญ แปลว่า โคกที่มีความเจริญรุ่งเรือง (คำว่า เจริญ ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า มาก แต่คำว่า เจริญ ในที่นี้เป็นคำไทย แปลว่า เจริญรุ่งเรือง)

โคกชัย แปลว่า โคกชัย (คำว่า ชัย เป็นคำไทย)

โคกเตา แปลว่า โคกเตา (คำว่า เตา เป็นคำไทย แปลว่า ที่สำหรับก่อไปหุงต้ม หรือเผาสิ่งต่าง ๆ)

โคกโต่ง แปลว่า โคกโพ่งพาง (คำว่า โต่ง เป็นคำลาว แปลว่า โพ่งพาง เป็นเครื่องมือตัดปลาชนิดหนึ่ง)

โคกทม แปลว่า โคกใหญ่ (คำว่า ทม แปลว่า ใหญ่)

โคกบรรเลง แปลว่า โคกเกลี้ยงเกลา (คำว่า บรรเลง มาจากคำว่า ล้าง แปลว่า เกลี้ยงเกลา)

โคกบุรณ์ แปลว่า โคกสี (บุรณ์ มาจากคำว่า บุน แปลว่า จำนวนสี ตามประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านมีสหทัยสีคนร่วมกันตั้งชื่อหมู่บ้าน)

โคกปิด แปลว่า โคกใหญ่ (คำว่า ปิด เป็น คำส่วย แปลว่า ใหญ่)

โคกยาว แปลว่า โคกยาว (คำว่า ยาว เป็นคำไทย)

โคกลำม แปลว่า โคกยาว (คำว่า ลำม เป็นคำลาว แปลว่า ยาว)

โคกละลึง แปลว่า โคกเกลี้ยงเกลา (คำว่า ละลึง แปลว่า เกลี้ยงเกลา)

โคกเวง แปลว่า โคกยาว (คำว่า เวง แปลว่า ยาว)

โคกศิลา แปลว่า โคกหิน (คำว่า ศิลา เป็นคำไทย แปลว่า หิน)

โคกสง่า แปลว่า โคกสง่า (คำว่า สง่า เป็นคำไทย)

โคกสนาม แปลว่า โคกสนามบิน พื้นที่ของหมู่บ้านนี้เคยเป็นสนามบินของ กองทัพอากาศมาก่อนมีเนื้อที่ประมาณ 800 ไร่ ปัจจุบันเป็นที่ สปก.)

โคกสะเทิน แปลว่า โคกครึ่ง ๆ กลาง ๆ

โคกสะอาด แปลว่า โคกสวยงาม (คำว่า สะอาด ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซอาด แปลว่า สวยงาม)

โคกสูง แปลว่า โคกที่มีพื้นที่สูง (คำว่า สูง เป็นคำไทย)

โคกหลัก แปลว่า โคกที่มีหลัก (คำว่า หลัก เป็นคำไทย)

โคกหิน แปลว่า โคกที่มีหิน (คำว่า หิน เป็นคำไทย)

โคกใหญ่ แปลว่า โคกใหญ่ (คำว่า ใหญ่ เป็นคำไทย)

โคกอรุณ แปลว่า โคกอรุณ (คำว่า อรุณ เป็นคำไทย)

โคกอาโพน แปลว่า โคกที่มีการเล่นซ่อนหา (คำว่า โพน มาจากคำว่า ปวน แปลว่า ซ่อน)

โคกอารักษ์ แปลว่า โคกที่มีเจ้าหรือผีสถิตย์อยู่ (คำว่า อารักษ์ ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า อาระ แปลว่า ผีหรือเจ้า)

โคกอำนวย แปลว่า โคกอำนวย (คำว่า อำนวย เป็นคำไทย)

ตระเปียงจรั้ง แปลว่า ฝั่งหนอง (คำว่า ตระเปียง แปลว่า หนองน้ำ คำว่า จรั้ง แปลว่า ฝั่ง,ตลิ่ง (Bank แปลว่า พื้นที่ติดกับแม่น้ำลำธาร หรือทะเลสาบ หนองน้ำ หรือแอ่ง (Flash) เกิดจากการทรุดจมของดิน)

ตระเปียงเวง แปลว่า หนองยาว (คำว่า เวง แปลว่า ยาว)

ตึกชุม แปลว่า มีน้ำล้อมรอบ (คำว่า ตึก แปลว่า น้ำ ชุม มาจากคำว่า จุม แปลว่า ล้อมรอบ,รวม,ชุม)

ทวารไพร แปลว่า ทวารในที่นี้แปลว่า ป่า (ทวาร มาจากคำว่า เทวียร์ แปลว่า ประตู ไพร มาจากคำว่า ปรี แปลว่า ป่า)

บักโคก แปลว่า โคกหัก หรือพังทลาย (บัก มาจากคำว่า บะ แปลว่า หัก, พัง)

บักจรั้ง แปลว่า ตลิ่งพัง

บุทม แปลว่า ไร่ร้างผืนใหญ่ (บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง คำว่า ทม แปลว่า ใหญ่)

บุใหญ่ แปลว่า ไร่ร้างผืนใหญ่ (คำว่า ใหญ่ เป็นคำไทย)

ปรีเวง แปลว่า ปายาว (คำว่า ปรี แปลว่า ป่า คำว่า เวง แปลว่า ยาว)

ไพรเวง แปลว่า ปายาว (ไพร มาจากคำว่า ปรี แปลว่า ป่า คำว่า เวง แปลว่า ยาว)

ไพรบันลา แปลว่า ป่าหนาม (คำว่า บันลา แปลว่า หนาม)

ไพรเวง แปลว่า ปายาว (คำว่า ไพร แปลว่า ป่า)

ระงอล แปลว่า เนินดินโล้น (คำว่า ระงอล มาจากคำว่า ตระงอล แปลว่า หัวโล้น)

สระทลา แปลว่า สระที่มีน้ำใส (สระ มาจากคำว่า ชรัฮ แปลว่า สระ คำว่า ทลา แปลว่า ใส)

สระร้าง แปลว่า นาร้าง (สระ มาจากคำว่า ชแร แปลว่า นา คำว่า ร้าง เป็น คำไทย)

แสโบราณ แปลว่า นาโบราณ

หนองกง แปลว่า หนองน้ำที่มีลักษณะกลมเหมือนล้อเกวียน (กง แปลว่า ปล้อง, ท่อน)

หนองกระดาน แปลว่า หนองน้ำที่เอาไม้กระดานไปแชไว้ (กระดาน มาจากคำว่า กตาร แปลว่า ไม้กระดาน)

หนองโตง แปลว่า หนองน้ำที่มีโพรง (โพรง เป็นเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง)

หนองเสนิง แปลว่า หนองน้ำที่มีหลักสำหรับผูกสัตว์ (คำว่า เสนิง ในภาษาเขมร ไทยออกเสียงว่า ซเนิง แปลว่า หลักสำหรับผูกสัตว์)

สตึงลำหาด แปลว่า ลำธารกว้าง (คำว่า สตึง ในภาษาเขมรออกเสียงว่า ซตึง แปลว่า ลำธาร,แม่น้ำสายเล็ก ๆ คำว่า ลำหาด ออกเสียงว่า ลฮาจ หรือ ลำฮาจ แปลว่า กว้าง)

ความหมายที่สะท้อนมาจากภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่นๆ นั้นบอกให้ทราบว่าพื้นที่นั้นมีลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดอย่างไร เช่น จากคำประกอบภูมินาม คำว่า พนม แปลว่า ภูเขา คำว่า โคก แปลว่า พื้นที่ที่เป็นที่บกและแห้ง คำว่า ตระเปียง แปลว่า หนอง คำว่า ปรี หรือไพร แปลว่า ป่า คำว่า แสร (ในภาษาเขมรถิ่นไทยคำว่า แสร ออกเสียงว่า ซแร แปลว่า นา คำว่า บู มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง ภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า แสร หรือบู นั้นทำให้ทราบว่ามีการประกอบอาชีพทำนาและทำไร่ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของผู้คนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และนอกจากนี้ยังบอกให้ทราบถึงปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ หรือลักษณะอื่น ๆ ของพื้นที่อีกด้วย

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ(ลักษณะทางกายภาพและธรรมชาติของแผ่นดิน รวมถึงความสูงต่ำของผิวโลก ทะเลสาบ ถนนหนทางและเมืองต่างๆ) พบว่าส่วนมากมีคำประกอบภูมินามที่บ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำเป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา หุ่น ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ และนอกจากยังมีคำประกอบภูมินามอื่น ๆ ที่บ่งบอกให้ทราบถึงสิ่งอื่นๆ อีกด้วยเช่น พืช สัตว์ การตั้งถิ่นฐาน ตำแหน่งที่ตั้งและทิศทาง บุคคล การประกอบอาชีพ และอื่น ๆ จากความหมายของภูมินามนอกจากจะทำให้ทราบถึงลักษณะทางกายภาพหรือลักษณะเด่นเฉพาะของพื้นที่แล้วยังบอกให้ทราบถึงเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ตลอดจนประวัติความเป็นมาในท้องถิ่นซึ่งสะท้อนมาจากความหมายของภูมินามนั่นเอง

7. พบภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย จำนวน 41 ชื่อ ได้แก่

ช่องกบาลสมอ	ช่องกุน	ช่องคันเทิง
ช่องจอม	ช่องจุบชะเมา	ช่องดิกเบาะ
ช่องเตี้ยกแก	ช่องปราบประทุม	ช่องระยี้
บ้านกะมด	บ้านกันแจก	บ้านกันตวง
บ้านโกลง	บ้านโคกกันถูก	บ้านโคกโค่น
บ้านโคกตะเกี้ยว	บ้านโคกตุ๊ก	บ้านโคกเมา
บ้านโคกล้อ	บ้านโคกอนุ	บ้านโคกอันโตง
บ้านโคกสะ	บ้านจันชาย	บ้านโจงโลง
บ้านปลัดฤาษี	บ้านสะนางโพรง	บ้านเสกกอง
บ้านเสกคลีง	บ้านเสกแอ	บ้านหนองสนาง
บ้านอนันต์	บ้านโอตะรวี	หนองโคกฤทธิ์

หนองโจรง	ห้วยกบาลกันตวจ	ห้วยกันจะแลง
ห้วยกำโพก	ห้วยเจเรอ	ห้วยประโดก
ห้วยสวายกำแปะ	เรียกอ๊ด	

ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่ไม่ทราบความหมาย หรือทราบเพียงบางคำเมื่อนำมาแปลรวมกันกลับหาคำแปลไม่ได้ หรือภูมินามบางคำไม่ทราบที่มาที่ไป หรือจากรากศัพท์เดิมที่เป็นภาษาเขมรถิ่นไทยเมื่อนำมาเขียนเป็นภาษาไทยบางคำมีความหมายเพี้ยนไปจากคำเดิมมากเมื่อเวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคน ได้เรียกตาม ๆ กันมาแต่ไม่ทราบความหมายที่แท้จริง

8. พบภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ ทั้งหมดจำนวน 77 ชื่อ ได้แก่

ช่องเหว	ชุมชนดองกะเม็ด	บ้านกรวด
บ้านกระดาน	บ้านกระนอบ	บ้านก๊วล
บ้านกันโจรง	บ้านกันตาสหาร	บ้านกันเตล
บ้านกันนัง	บ้านกาบเชิง	บ้านกำโปล
บ้านกู่	บ้านจอมพระ	บ้านจิงเิด
บ้านจิงเิล	บ้านจันรม	บ้านจีกแดก
บ้านเจื่อนตรู	บ้านแจรน	บ้านซบ
บ้านชลียง	บ้านชำสมิง	บ้านเชิงอะ
บ้านชะกบาล	บ้านเซ็ม	บ้านดม
บ้านดัจสันตุง	บ้านไคชะนัง	บ้านตระงอล
บ้านตระเวง	บ้านตรารันต	บ้านตะบัล
บ้านตาเซา	บ้านตาสอน	บ้านตาแตรว
บ้านตาโหมก	บ้านตาฮะ	บ้านเตาแดก
บ้านทมอ	บ้านทับทัน	บ้านทัพัด
บ้านแงมุด	บ้านบะสนา	บ้านบักไค
บ้านแบกจาน	บ้านประทุน	บ้านปอหมัน
บ้านแยง	บ้านระโยง	บ้านราม
บ้านละเอะ	บ้านล้าเชิง	บ้านลำหอก
บ้านลำหาด	บ้านสกอร์	บ้านสกาเฒอ
บ้านสตอ	บ้านสนบ	บ้านสามโค
บ้านสมุด	บ้านสระกอร์	บ้านสลักไค
บ้านแสรออ	บ้านโสนกพัฒนา	บ้านหอก

บ้านอด	บ้านอัดแตก	บ้านอาโพน
พนมสะโรย	หนองเชิงครุ	หนองแตก
หนองบอกระบาลหนองละลุ		ห้วยกรุ
ห้วยจบก	ห้วยเสนง	

เหว แปลว่า เหว (ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงคำว่า เหว ว่า เอียว)

ดองกะเม็ด สันนิษฐานว่า ดองกะเม็ด อาจมาจากคำว่า ดอม กะเม็ด แปลว่า ตีมีด (คำว่า ดอม แปลว่า ตี คำว่า กะเม็ด แปลว่า มีด) หรืออาจแปลตรงตัวว่า ต้ามมีด (ดอง แปลว่า ต้าม)

กรวด แปลว่า กรวด (คำว่า กรวด มาจากคำว่า กรูฮ)

กระดาน แปลว่า อัดคัต, ฝัดเคื่อง, ลำบาก, แห้งแล้ง (คำว่า กันดาน มาจากคำว่า กันดาร)

กระนอบ แปลว่า สิ่งที่ถูกห่อ, หมกไว้, หรือฝ้งไว้ (ตามตำนาน หมู่บ้านนี้ ได้ขุดพบโครงกระดูกมนุษย์ และพบเกวียนทองในหนองน้ำ)

ก๊วล แปลว่า ตอไม้

กันโจรง แปลว่า อุปกรณ์ในการวิดน้ำเข้านา

กันตาลหาร แปลว่า นอนฝ้งแดดโดยไม่มีเสื้อคลุม (คำว่า กันตาล แปลว่า ไม่มีเสื้อคลุม คำว่า หาร มาจากคำว่า ฮาร แปลว่า ฝ้งแดด)

กันเตล แปลว่า ถือศีล (คำว่า กันเตล มาจากคำว่า กันเซล แปลว่า ถือศีล)

กันนัง แปลว่า การนำสัตว์ไปกักไว้บนเนิน

กาบเชิง แปลว่า ฟันเท้า (คำว่า กาบ แปลว่า ฟัน (คำกริยา) เชิง แปลว่า ขา, เท้า)

กำโปล แปลว่า ยอด

กู่ แปลว่า คู่ (คำว่า กู่ มาจากคำว่า กู แปลว่า คู่)

จอมพระ อาจมาจากตำนานการทำสงครามระหว่างเจ้าลั่นทองบุตรเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช กับเจ้ากาพสา บุตรเศรษฐีเมืองเดียวกัน คำว่า จอม อาจหมายถึง อากาที่เจ้าลั่นทองเอามือขยำเจ้ากาพสา คำว่า พระ อาจหมายถึง เจ้าลั่นทอง บางตำนานคำว่า จอมพระ อาจหมายถึง พระภิกษุ (ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นจอมแห่งพระภิกษุ) หรือสันนิษฐานกันว่าคำว่า จอม อาจหมายถึง ปราสาท คำว่า พระ หมายถึง พระพุทธรูป (ยุพดี จรรย์ยานนท์. 2522 : 40)

จ้งเอ็ด แปลว่า ชะเง้อมอง

จ้งเอิล แปลว่า ย่าง หรือรมควัน (คำว่า จ้งเอิล มาจากคำว่า จ้งเอิร แปลว่า ย่าง หรือรมควัน หมู่บ้านจ้งเอิลนี้ย้ายมาจากบ้านจ้งเอิญโค ตำบลตาฮ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์)

จันรม แปลว่า กระโจมที่ปักชั่วคราว

จิกแตก แปลว่า ขูดเหล็ก (คำว่า จิก แปลว่า ขูด คำว่า แตก แปลว่า เหล็ก)

เจียนตรู แปลว่า เหยียบลอบหรือเหยียบไทร (คำว่า เจียน แปลว่า เหยียบ, ขึ้น คำว่า ตรู แปลว่า ลอบหรือไทร)

แจรน แปลว่า ลาดชั้น (คำว่า แจรน มาจากคำว่า เจรล แปลว่า ลาดชั้น)

ซบ แปลว่า ดูด (คำว่า ซบ มาจากคำว่า จุบ แปลว่า ดูด)

ชลื่อง แปลว่า ช้าม

ซาสมิง แปลว่า ลักษณะพื้นที่ที่มีน้ำขังตลอดปี และมีเสียงกระดิ่งข้างดั่ง เม็ง เม็ง ซาสมิง มาจากคำว่า เจริ่ม ซเม็ง” คำว่า เจริ่มหรือเจื่อม แปลว่า ขึ้นจะ คำว่า ซเม็ง หมายถึง เสียงกระดิ่งของข้างที่ดั่ง เม็ง เม็ง

เชิงอะ แปลว่า ขาอัก คำว่า เชิง แปลว่า ขา,เท้า คำว่า อะ แปลว่า อัก (อัก คือ ระวังเครื่องคัดด้ายหรือไหม มีเพลหรือแกนให้หมุนได้ มีมือถือให้หมุน)

แซะกบาล แปลว่า ไหม้ศีรษะ (คำว่า แซะ แปลว่า ไหม้ กบาล แปลว่า ศีรษะ)

เซ็ม แปลว่า สีม่าไม้

ดม แปลว่า การรวมกลุ่มหรือระดมพล

ดัจสันตุง คันเบ็ดขาด (คำว่า ดัจ แปลว่า ขาด คำว่า สันตุง แปลว่า เบ็ด)

ไต่ชะนัง แปลว่า หูหม้อ (ไต่ แปลว่า มือ ในที่นี้แปลว่า หู หรือที่จับ คำว่า ชะนัง แปลว่า หม้อ)

ตระงอล แปลว่า หัวโล้น

ตระเวง แปลว่า ยาวรี

ตรารันธุ์ แปลว่า แซ่ไม้ตง (คำว่า ตร่า แปลว่า แซ่ คำว่า รันธุ์ แปลว่า ไม้ตง)

ตะบัล แปลว่า ครก (ครกไม้สำหรับตำข้าวเปลือก)

ตาเซา แปลว่า ยุ่งใส่ข้าวเปลือกหลังเล็ก ๆ (คำว่า ตาเซา มาจากคำว่า แทะเซาเร็ว แปลว่า ยุ่งใส่ข้าวเปลือกหลังเล็ก ๆ)

ตาสอน แปลว่า เสา (คำว่า ตาเซา มาจากคำว่า ตซอร์ แปลว่า เสา)

ตาแตรว แปลว่า เสียงร้องของนกชนิดหนึ่งที่ร้องว่า “แต แต้ว แต แต้ว “

ตาโหมก แปลว่า จอมปลวก

ตาอะ แปลว่า คำขานรับว่า ฮะ ฮะ

เตาแตก แปลว่า เตาเหล็ก (คำว่า เตา เป็นคำไทย คำว่า แตก แปลว่า เหล็ก)

ทมอ แปลว่า หิน

ทัพทัน แปลว่า ทัพ(กองทัพ)มาทัน (คำว่า ทัพทัน มาจากคำว่า เตือบเต้อัน แปลว่า ทัพ(กองทัพ)มาทัน)

ทัพตัด แปลว่า ทัพแตก (คำว่า ทัพ แปลว่า กองทัพ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า เตือบ คำว่า ตัด ในภาษาเขมรออกเสียงว่า ดัจ แปลว่า ขาด, แตก)

แนนมุด แปลว่า ปลาตุกปัก (คำว่า แนน แปลว่า ปลาตุก คำว่า มุด แปลว่า ปัก,คม)

บะสนา แปลว่า หน้าไม้หัก (คำว่า บะ แปลว่า คำว่า สนา ออกเสียงว่า ชนา แปลว่า หน้าไม้)

บักได แปลว่า แขนหัก (บัก มาจากคำว่า บะ แปลว่า หัก)

แบกจาน แปลว่า จานแตก (คำว่า แบก แปลว่า แตก คำว่า จาน เป็นคำไทย)

ประทุน แปลว่า หลังกา (หลังกาเกวียน) (คำว่า ประทุน มาจากคำว่า ปตุร แปลว่า หลังกา (เกวียน))

ปอหมั่น แปลว่า ป่อเกลือ (ปอหมั่น เพี้ยนมาจากคำว่า ป่อ มณีล คำว่า ป่อ เป็นคำไทย คำว่า มณีล แปลว่า เกลือ)

แยง แปลว่า แคร่ที่นั่งบนหลังช้าง

ระโยง แปลว่า ห้อยโตงเตง (คำว่า ระโยง มาจากคำว่า รโยงรยาง ในภาษาถิ่นไทย เป็นคำเรียกลักษณะของรากไทรที่ย้อยลงมาจากต้น)

ราม แปลว่า กิ่งไม้ที่เอาใบออกหมด (คำว่า ราม ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า เรียม)

ละเอาะ แปลว่า ชุ่น

ล้างเชิง แปลว่า ล้างเท้า (คำว่า ล้าง เป็นคำไทย คำว่า เชิง แปลว่า เท้า)

ลำหอก แปลว่า หนองน้ำที่ถูกน้ำกัดเซาะจนมีขนาดใหญ่กว่าเดิม

ลำหาด แปลว่า กว้าง, เวิ้งว้าง

สกอร์ แปลว่า น้ำตาล

สกาเฒอ แปลว่า เปลือกไม้

สตอ แปลว่า ลีบ, ช้างพลายไม่มีงา

สนบ แปลว่า อุปกรณ์ในการสูบลม (คำว่า สนบ มาจากคำว่า สนบ เป็นอุปกรณ์ที่ทำจากไม้ไผ่ หรือไม้อื่น ๆ เพื่อใช้ในการชักขึ้นลงและทำให้เกิดลมพัดไปหาเตาทำให้เหล็กร้อนจนเป็นสีแดงก่อนนำไปตีเพื่อใช้ทำเครื่องใช้ต่าง ๆ)

สามโค แปลว่า กบดักวัว (คำว่า สามโค มาจากคำว่า อันซามกู แปลว่า กบดักวัว มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมใช้สำหรับดักวัว)

สมุด แปลว่า สบถ (คำว่า สบถ มาจากคำว่า ชบือด แปลว่า สบถ)

สระกอร์ แปลว่า เนื่อคู่ (คำว่า สระกอร์ มาจากคำว่า กู ชกอร์)

สลักได สันนิษฐานว่า คำว่า สลักได อาจมาจากคำว่า จันเรี้ยะกแต่ย ที่แปลว่า ชำระคดี หรืออาจมาจาก คำว่า จันเรี้ยฮได ที่แปลว่า ชำแหละมือ

แสรออ สันนิษฐานว่า คำว่า แสรออ (ออกเสียงว่า ซแร ออ) อาจมาจากคำว่า อาจมาจากคำว่า ซเรี้ย ลออ แปลว่า หญิงงาม หรืออาจมาจากคำว่า ซแร ลออ แปลว่า นาดี (คำว่า ซแร แปลว่า นา คำว่า ลออ แปลว่า สวย,งาม)

โสนกพัฒนา แปลว่า รวงสำหรับใส่อาหารหมู (คำว่า โสนก ออกเสียงว่า ซโนก แปลว่า รวงสำหรับใส่อาหารหมู คำว่า พัฒนา เป็นคำไทย)

หอก แปลว่า หนองน้ำที่ถูกน้ำกัดเซาะจนมีขนาดใหญ่กว่าเดิม

ออด แปลว่า อวด (มีความหมายเดียวกับคำว่า อวดในภาษาไทย)

อัดแตก แปลว่า ชี้อืด (ผงแร่เหล็ก)

อาโพน มาจากคำว่า ปวน แปลว่า ช้อน

สะโร้ย มาจากคำว่า ชรุจ แปลว่า แหลม

เชิงครุ แปลว่า ขาครุ (ครุตักน้ำ)

แตก แปลว่า เหล็ก

บอกกระบาล แปลว่า ฟาดศีรษะ (คำว่า บอก แปลว่า ฟาด คำว่า กระบาล แปลว่า ศีรษะ)

ละลู่ แปลว่า ทะลู่

กรุ แปลว่า ครุ (ภาชนะสำหรับตักน้ำ)

จงกอ แปลว่า ผูกคอ (คำว่า จอง แปลว่า ผูก คำว่า กอ แปลว่า คอ)

เสนง มาจากคำว่า ซแนง แปลว่า เขาสัตว์

ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ เป็นภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวในข้อ 1-7 การตั้งชื่อส่วนมากจะตั้งชื่อตามตำนาน เรื่องราวต่างๆ ประวัติความเป็นมา ตลอดจนเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 691 ชื่อ สามารถจัดกลุ่มจำแนกประเภทตามความหมายได้ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการจำแนกประเภทของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์จำนวน 691 ชื่อ

ประเภทของภูมินาม	จำนวนภูมินาม
1. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคล	115
1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นเพศหญิง	13
1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นเพศชาย	96
1.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นเพศชายและเพศหญิง	3
1.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลและอาชีพ	3
2. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณ	172

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเภทของกฎหมาย	จำนวนกฎหมาย
2.1 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้ยืนต้น	95
2.2 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก	43
2.3 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้ยืนต้นและไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก พืชขนาดเล็ก	1
2.4 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	3
2.5 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและบุคคล	3
2.6 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช	27
3.กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	13
3.1 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	12
3.2 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง และการตั้งถิ่นฐาน	1
4.กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่น	39
4.1 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	5
4.2 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์ปีก	3
4.3 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทแมลง	1
4.4 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์เลื้อยคลาน	1
4.5 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทครึ่งบกครึ่งน้ำ	3
4.6 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์และลักษณะอื่นๆ	26
5. กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน	12
5.1 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน	2
5.2 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและพืช	5
5.3 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่นๆ	5
6. กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ	222
6.1 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่	12

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเภทของภูมินาม	จำนวนภูมินาม
เป็นแหล่งน้ำ	
6.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็น โคก นา ไร่ ภูเขา ป่า ห่ง ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ	15
6.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็น โคก นา ไร่ ภูเขา ป่า ห่ง ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) ที่ลุ่มต่ำ และแหล่งน้ำ	5
6.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืช	88
6.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์	16
6.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและ การตั้งถิ่นฐาน	4
6.7 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและ ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	4
6.8 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและ บุคคล	26
6.9 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและ ลักษณะอื่น ๆ	52
7. ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย	41
8. ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ	77
รวม	691

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ โดยวิธีการสัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่น และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ จากจำนวนภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยทั้งหมด 691 ชื่อ จากตาราง 2 สามารถจำแนกประเภทตามความหมาย ดังนี้

1. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคล 115 ชื่อ เป็นเพศหญิง 13 ชื่อ เพศชาย 96 ชื่อ เพศชายและเพศหญิง 3 ชื่อ บุคคลและอาชีพ 3 ชื่อ
2. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณ 172 ชื่อ เป็นไม้ยืนต้น 95 ชื่อ ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย และพืชขนาดเล็ก 43 ชื่อ ไม้ยืนต้นและไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชขนาดเล็ก 1 ชื่อ พืชและตำแหน่งที่ตั้ง ทิศทาง 3 ชื่อ พืชและบุคคล 3 ชื่อ พืชและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช 27 ชื่อ

3. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 13 ชื่อ เป็นตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง 12 ชื่อ ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางและการตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ

4. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่น 39 ชื่อ เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 5 ชื่อ สัตว์ปีก 3 ชื่อ แมลง 1 ชื่อ สัตว์เลื้อยคลาน 1 ชื่อ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 3 ชื่อ สัตว์และลักษณะอื่นๆ 26 ชื่อ

5. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน 12 ชื่อ เป็นการตั้งถิ่นฐาน 2 ชื่อ การตั้งถิ่นฐานและพืช 5 ชื่อ ตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ 5 ชื่อ

6. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ 222 ชื่อ เป็นแหล่งน้ำ 12 ชื่อ โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ 15 ชื่อ โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) ที่ลุ่มต่ำและแหล่งน้ำ 5 ชื่อ ลักษณะภูมิประเทศและพืช 88 ชื่อ กับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 16 ชื่อ ลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน 4 ชื่อ ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 4 ชื่อ กับลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 26 ชื่อ ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ 52 ชื่อ

7. ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย 41 ชื่อ

8. ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ 77 ชื่อ

ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์นั้นมีการตั้งชื่อตามชื่อบุคคลที่เป็นผู้ก่อตั้งบุกเบิกหมู่บ้าน หรือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในหมู่บ้าน ตั้งชื่อตามพืชพรรณ สัตว์ที่พบเห็นในท้องถิ่น ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดหรือเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ และตั้งชื่อตามประวัติความเป็นมา ตลอดจนปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งชื่อเหล่านั้นเป็นชื่อที่รับรู้เข้าใจร่วมกันและเป็นที่รู้จักกันดีของคนในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ และพบว่าภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยบางชื่อมีความหมายและชื่อเรียกเหมือนกันแต่เมื่อนำไปเขียนเป็นภาษาไทยกลับสะกดไม่เหมือน เช่น บ้านกันจาน บ้านกันจาร บ้านกันจารย์ บ้านจบก บ้านจะบก บ้านตมาดปวง บ้านตามาดปวง บ้านเวีย บ้านเวือ เป็นต้น และยังพบอีกว่ามีภูมินามที่เป็นชื่อต้นไม้หลายชนิดมีการนำมาใช้ร่วมกันโดยเฉพาะในกลุ่มชาวเขมรและชาวส่วย กวย หรือกูย หรือบางชื่อพบว่าเป็นการปะปนของภาษาเขมรถิ่นไทยกับภาษาท้องถิ่นลาวและภาษาส่วย แสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย ลาว และส่วยกวย หรือกูยในภูมิภาคอีสานใต้ ยังพบว่าการตั้งชื่อโดยใช้คำผสมระหว่างคำในภาษาเขมรถิ่นไทยกับคำไทย เช่น โคนแดง โคนเป็นคำที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย ส่วนและคำว่า แดง เป็นคำไทย แปลว่า ต้นไม้แดง และมีภูมินามหลายคำที่คนในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ที่พูดภาษาเขมรถิ่นไทยเรียกทับศัพท์เป็นภาษาไทยเช่น ภูมินามคำว่า หนองโตง แทนที่จะเรียกกันว่า ตระเปี้ยงโตง แต่นิยมเรียกกันว่า หนองโตง หรือ ภูมินามคำว่า ห้วยเสนง ก็เรียกกันว่า ฮวย ชั่นง หรือห้วยเสนง เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐาน และมีภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยหลายชื่อไม่ทราบความหมายเนื่องจากไม่สามารถสืบค้นประวัติของคำได้ คนในท้องถิ่นจึงพยายามลากชื่อที่ไม่ทราบความหมาย

นั้นเข้าไปหาคำที่มีความหมายในปัจจุบัน ทำให้ความหมายของชื่อนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม หรืออาจทราบเพียงบางคำเมื่อนำมาแปลรวมกันกลับหาคำแปลไม่ได้ หรือจากรากศัพท์เดิมที่เป็นภาษาเขมรถิ่นไทยเมื่อนำมาเขียนเป็นภาษาไทยบางคำมีความหมายผิดเพี้ยนไปจากคำเดิมมาก เมื่อเวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคน ได้เรียกตามๆ กันมาแต่ไม่ทราบความหมายที่แท้จริง ภูมินามบางชื่อเป็นคำที่คนรุ่นปัจจุบันไม่ใช่แล้ว จึงทำให้ไม่ทราบความหมาย หรือภูมินามบางชื่อได้สันนิษฐานความหมายแตกต่างกันไป ภูมินามบางชื่อมีการเปลี่ยนแปลงชื่อเพื่อให้เกิดความไพเราะและมีความหมายดี และนอกจากนี้ พบว่า ภูมินามบางชื่อได้ตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้านเดิมที่ย้ายมา หรือตั้งชื่อตามสถานที่สำคัญอื่น ๆ ในหมู่บ้านหรือท้องถิ่น เช่น แม่น้ำ หรือภูเขา ซึ่งอาจเป็นชื่อสถานที่อื่นที่อยู่ห่างไกลออกไป และจากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ จากที่กล่าวมาทำให้ทราบถึงลักษณะที่ตั้งทางกายภาพ ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ในท้องถิ่น ภูมิหลัง ประวัติ ความเป็นมา ประเพณี สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ และนอกจากนี้ยังทำให้ได้รับความรู้ในด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกทำเลที่ตั้งถิ่นฐาน ซึ่งส่วนมากจะเลือกตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ เช่น อยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรืออยู่ในบริเวณพื้นที่สูง ที่เรียกว่า โคก ซึ่งน้ำจะไม่ท่วมในฤดูน้ำหลาก บางครั้งการเลือกทำเลที่ตั้งถิ่นฐานของคนโบราณอาจสังเกตได้จากชนิดของต้นไม้ หากเป็นไม้เนื้อแข็ง จะไม่นิยมไปตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณนั้น เพราะจะไม่มีน้ำใต้ดิน จะเลือกไปอยู่ในบริเวณที่มีไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ยาง ไม้พลวง เพราะมีน้ำใต้ดินมาก เหมาะในการตั้งถิ่นฐาน หรือการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพดิน อาจสังเกตได้จากชื่อ เช่น บ้านจาน ปัจจุบันต้นจานอาจหายไปหมดแล้ว แต่จากชื่อทำให้ทราบว่าที่นี้คงเคยเป็นดินชั้นนําก่อน เพราะต้นจานส่วนมากจะขึ้นในบริเวณที่ดินชั้น

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์นั้นจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทั้งในอดีตและในปัจจุบันว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยนั้นมีความหมายสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์หรือไม่สามารถยืนยันได้ การพิสูจน์ความสัมพันธ์นั้นจะใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ สารนิพนธ์การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านต่างๆ ในจังหวัดสุรินทร์ รายงานการวิจัยชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์และเอกสารอื่นๆ ที่กล่าวถึงบริบททั่วไปของหมู่บ้านหรือชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านทั้งสภาพในอดีตและสภาพในปัจจุบัน ข้อมูลที่นอกเหนือจากนี้จะได้จากการไปสำรวจพื้นที่จริงเพื่อหาข้อพิสูจน์

ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่ไม่สามารถหาข้อมูลมายืนยันได้หรือไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์จะสรุปว่าไม่สามารถยืนยันได้ โดยจะพิจารณาจากอัตราส่วนความสอดคล้อง ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ว่า ภูมินามนั้นมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ โดยจะต้องมีอัตราส่วนของความสอดคล้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 และในการตัดสินใจภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยนั้นมีความหมายสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์หรือไม่สามารถยืนยันได้นั้น มีเกณฑ์ในการตัดสินใจจากข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลที่เป็นเอกสารยืนยันแน่ชัด
 2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คนในท้องถิ่น
 3. ข้อมูลจากการไปสำรวจในพื้นที่จริง
 4. หากไม่มีข้อมูลในข้อ 1-3 จะสรุปว่าไม่สามารถยืนยันได้
 5. ภูมินามที่มีค่าประกอบภูมินามมีความหมายหลายอย่าง ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์นั้น จะยึดความหมายที่บ่งบอกถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นหลัก
 6. ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ทั้งหมด 691 ชื่อ ในที่นี้จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์เฉพาะภูมินามที่มีความหมายบ่งบอกถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวน 576 ชื่อ เท่านั้น ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวน 115 ชื่อ ในที่นี้จะไม่นำมาวิเคราะห์เพราะถือว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์
- จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยจำนวน 576 ชื่อ กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ พบว่า

1.พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีตจำนวน 456 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 79.16 โดยจำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

1. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติทั้งหมดจำนวน 157 ชื่อ
 - 1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้น จำนวน 88 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระหม	บ้านกระพี	บ้านกระยุง
บ้านกระสัง	บ้านกระสังข์	บ้านกะทม
บ้านกันจาน	บ้านกันजार	บ้านกันจารย์
บ้านกันแสง	บ้านกาเกาะ	บ้านขยุง

บ้านขวาว	บ้านคล็อง	บ้านจบก
บ้านจรวย	บ้านจะแกแสง	บ้านจะบก
บ้านจาน	บ้านจารย์	บ้านจันทร์แสง
บ้านฉล็ก	บ้านเฉนียง	บ้านเชิงจาบ
บ้านโชนาง	บ้านตระแบก	บ้านตระมุง
บ้านตระเส็ก	บ้านตราง	บ้านตระแสง
บ้านตราด	บ้านตลัด	บ้านตะโก
บ้านตะโนน	บ้านตะแบง	บ้านตังกอ
บ้านตังโก	บ้านตันเหลือบ	บ้านตาแบน
บ้านตาลวก	บ้านตาลอก	บ้านตำปุง
บ้านโตนด	บ้านทง	บ้านทะเม็งตรัย
บ้านทะลอก	บ้านบักดอก	บ้านปจิก
บ้านประเดียก	บ้านปริง	บ้านปะปูล
บ้านปันรว	บ้านพะเนา	บ้านพันธุลี
บ้านเพนาร์	บ้านมะโน	บ้านมะเมียง
บ้านระกา	บ้านระแงง	บ้านระไซร์
บ้านระเวียง	บ้านเรียงพนม	บ้านฤาษี
บ้านละหุ่ง	บ้านลำพุก	บ้านลุ่มพุก
บ้านเวียย	บ้านเวือย	บ้านศาลา
บ้านสกร้อม	บ้านสนวน	บ้านสมอ
บ้านสวาย	บ้านสวายปริง	บ้านสะดี
บ้านสะเดา	บ้านสังแก	บ้านสำโรง
บ้านเสรียง	บ้านแสงพันธ์	บ้านอังกรรว
บ้านอังกอล	บ้านอังกัญ	บ้านอังกัญโพธิ์
บ้านอำปูล	บ้านอุโลก	บ้านอุโลก
บ้านโหลก		

กระทม, กะทม แปลว่า ต้นกระทุ่ม

กระพี แปลว่า ต้นกระพี

กระยุง, ขยุง แปลว่า ต้นพยุง

กระสัง, กระสังข์ แปลว่า ต้นมะสัง

กันจาน, กันจาร, กันจารย์, แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

กันแสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

กาเกาะ แปลว่า ต้นมะค่าแต้

ขวาว แปลว่า ต้นขว้าว
 คล็อง แปลว่า ต้นพลวง
 จบก, จะบก แปลว่า ต้นกะบก
 จรวาย แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 จาน, จารย์ แปลว่า ต้นจาน
 จะแกแสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 จันทรแสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 จล็ก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 เณียง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 เชิงจาบ แปลว่า ต้นพุ่มเรียง
 โขงซาง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ตระแบก แปลว่า ต้นตะแบก
 ตระมูง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ผลมีรสเปรี้ยวใช้แกงส้มได้ (ต้นชะม่วง)
 ตระเล็ก แปลว่า ต้นนนทรี
 ตราง แปลว่า ต้นกร่าง เป็นต้นไทรชนิดหนึ่ง ใบใหญ่ยาวแหลมดอง
 ตระแสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ตราด แปลว่า ต้นตะแบง เป็นต้นไม้จำพวกยาง
 ตลัด แปลว่า ต้นมะเลื่อม
 ตะโก, ตังกอ, ตังโก แปลว่า ต้นตะโก
 ตะโนน แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ตะแบง, ตาแบน แปลว่า ต้นเหียง
 ต้นเหลือบ แปลว่า ต้นมะพลับ
 ตาลวก, ตาลอก, ทะลอก แปลว่า ต้นหมัน
 ดำปุง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 โตนด แปลว่า ต้นตาล
 ทนง แปลว่า ต้นประตู่ (คำว่า ทนง มาจากคำว่า ทนึ่ง แปลว่า ต้นประตู่)
 ทะเม้งตรัย แปลว่า ต้นไม้เล็ก ๆ ชนิดหนึ่ง มักขึ้นตามที่ต่ำ แถวปากบึง
 บักดอก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ปจิก แปลว่า ต้นเต็ง
 ประเดียก แปลว่า ต้นกระบาก
 ปริง แปลว่า ต้นหว้า
 ปะปูล แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ปันร้ว แปลว่า ต้นตะคร้อ

พะเนา, เพนาร์, มะโน แปลว่า ต้นมะตูม
 พันธุ์ลี แปลว่า ต้นพังกี
 มะเมียง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ระกา แปลว่า ต้นจิว
 ระแงง แปลว่า ต้นติ้ว
 ระไซ้, ฤาษี แปลว่า ต้นไผ่ (คำว่า ระไซ้, ฤาษี มาจากคำว่า ระแซย)
 ระเวียง แปลว่า ต้นไม้ป่าชนิดหนึ่ง
 เรียงพนม แปลว่า ต้นรัง
 ละหุ่ง แปลว่า ต้นมะละกอ
 ลำพูก, ลุมพูก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 เวียย, เวือย แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 ศาลา แปลว่า ต้นหมาก
 สกรือม แปลว่า ต้นแดง
 สนวน แปลว่า ต้นสนวน ต้นใหญ่ชนิดหนึ่ง ใบเล็ก ๆ เนื้อฟู ใช้ในการเลี้ยงครั้ง
 สมอ แปลว่า ต้นสมอ
 สวาย แปลว่า ต้นมะม่วง
 สวายปริง แปลว่า ต้นมะม่วง และต้นหว่า
 สะดี แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 สะเดา แปลว่า ต้นสะเดา
 สังแก แปลว่า ต้นสะแก
 สำโรง แปลว่า ต้นสำโรง
 เสรีง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 แสงพันธ์ แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง (คำว่า แสงพันธ์ มาจากคำว่า คแลงเปี้อร์
 หรือ ชแลงเปี้อร์ แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง)
 อังกรวง แปลว่า ต้นตะครอง
 อังกอล แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 อังกัญ แปลว่า ต้นขี้เหล็ก
 อังกัญโพธิ์ แปลว่า ต้นขี้เหล็กและต้นโพธิ์
 อำปิล แปลว่า ต้นมะขาม
 อุโลก, อุโลก, โอลอก แปลว่า ต้นอุโลก

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้น ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยเหล่านี้มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะสภาพพื้นที่แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้นเหล่านั้น

อยู่ หรือไม่ยืนต้นเหล่านี้อาจเป็นลักษณะที่เด่นเฉพาะของท้องถิ่น และไม่ยืนต้นเหล่านี้นั้นส่วนมากเป็นต้นไม้ที่จัดอยู่ในประเภทป่าเต็งรัง ซึ่งเป็นป่าไม้ที่พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก จำนวน 38 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระวัลย์	บ้านกะดาด	บ้านกะเลงเวก
บ้านกันเตรียง	บ้านกุมเพนียง	บ้านโคลด
บ้านจรัส	บ้านเชื้อเพลิง	บ้านโซก
บ้านโชค	บ้านตรม	บ้านตรอบ
บ้านตะเกียด	บ้านตะเตียว	บ้านตากวน
บ้านตาวัง	บ้านตืน	ประตู
บ้านประทัดบุ	บ้านปรือ	บ้านปะอาว
บ้านเปรียง	บ้านพลวง	บ้านพึงพวย
บ้านไพล	บ้านระเกาวัล	บ้านรันแดง
บ้านรำกวย	บ้านรำแดง	บ้านรูน
บ้านลันแต้	บ้านสกล	บ้านสกีวน
บ้านเสม็ด	บ้านโสมน	บ้านสล้อง
บ้านสะแก	บ้านโสน	

กระวัลย์ แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง

กะดาด แปลว่า ต้นกระดาด (บอนชนิดหนึ่งห้วนนำมาแกงรับประทานได้)

กะเลงเวก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

กันเตรียง แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง

กุมเพนียง แปลว่า ไม้พุ่มชนิดหนึ่ง

โคลด แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง

จรัส แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง

เชื้อเพลิง แปลว่า ต้นไม้ไฟ

โซก, โชค แปลว่า ต้นบัว

ตรม แปลว่า ต้นคราม

ตรอบ แปลว่า ต้นมะเขือ

ตะเกียด แปลว่า พืชตระกูลผักตบ

ตะเตียว แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง

ตากวน แปลว่า ผักบั้ง

ดาวัง แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง
 ดิน แปลว่า หญ้าชนิดหนึ่ง จำพวกวาน มีหัวกินดิบได้ขึ้นในดินทราย
 ประดู่ แปลว่า ต้นหวาย (คำว่า ประดู่ มาจากคำว่า ประเดา)
 ประทัดบุ แปลว่า ไม้พุ่มชนิดหนึ่ง มีใบเล็กเรียวยาว มีหนาม ผลเป็นฝัก เวลาสุกจะ
 แตกออก เมล็ดที่อยู่ข้างในจะปลิวและกระเด็นไปตามลม

ปรีอ แปลว่า ต้นปรีอ (คำว่า ปรีอ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปเรียว)
 ปะอาว แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง
 เปรียง แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง
 พลวง แปลว่า ต้นแห้ว
 พิงพวย แปลว่า ฝักน้ำชนิดหนึ่ง
 ไพล แปลว่า ต้นไพล (คำว่า ไพล ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปันเล็ย)
 ระเกาวัล แปลว่า พักทอง
 รันแดง, รำแดง แปลว่า ต้นข่า
 รำกาย แปลว่า พืชชนิดหนึ่งซึ่งมีหัวแต่กินไม่ได้เพราะมีพิษ
 รุน แปลว่า ต้นคล้า
 ลันแต้ แปลว่า ต้นไม้ประเภทหนึ่งต้นเล็ก ๆ มีดอกหอม
 สกล, สก๊วน แปลว่า ฝักน้ำชนิดหนึ่ง
 เสม็ด, โสมน, แปลว่า ต้นเสม็ด
 สล้อง แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง
 สะแง แปลว่า หญ้าละมาน
 โสน แปลว่า ต้นโสน

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืช
 ล้มลุก และพืชขนาดเล็ก ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยเหล่านี้มีความหมายสอดคล้องกับ
 ลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะสภาพพื้นที่แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้น ตามข้อมูล
 ประวัติความของหมู่บ้านได้พบพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาด
 เล็กอยู่เป็นจำนวนมาก หรือไม่ยืนต้นเหล่านั้นอาจเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของท้องถิ่น

1.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้นและไม้
 พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านสนายดวง

สนายดวง เป็นการตั้งชื่อตามชื่อพืช 2 ชนิดคือ ต้นข่อยและต้นกลอย (คำว่า
 สนาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซนาย แปลว่า ต้นข่อย และ คำว่า ดวง มาจากคำว่า

กตวจ แปลว่า ต้นกลอย) ภูมินามคำว่า สนายตวจ มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทาง ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบต้นข่อย และต้นกลอย อยู่ในบริเวณหมู่บ้านเป็นจำนวนมากจึงนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน

1.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและตำแหน่ง ที่ตั้ง และ ทิศทาง จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านโชคติม

โชคติม แปลว่า ต้นบัวคู่ (คำว่า โชค แปลว่า ต้นบัว คำว่า ติม หรือชันติม แปลว่า เคียงคู่) มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะแรกเริ่ม ก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบบัวคู่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามสิ่งที่พบเห็น

1.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและบุคคล จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านเขวาสินรินทร์ บ้านสวายตาฟิ่ง บ้านสวายทอง

เขวาสินรินทร์ คำว่า เขวา แปลว่า ต้นเขว้า เป็นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง สินรินทร์ เป็น ชื่อบุคคล คือ ขุนสินรินทร์บำรุง อดีตกำนันตำบลเขวาสินรินทร์ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญใน หมู่บ้านนี้ ได้รับการยกย่องให้นำชื่อไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านเพื่อเป็นเกียรติแก่ท่านที่ได้ทำคุณประโยชน์ ให้แก่ท้องถิ่น

สวายตาฟิ่ง สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วง ตาฟิ่ง เป็นชื่อคน แปลว่า ต้นมะม่วงของตาฟิ่ง

สวายทอง สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วง ทอง เป็นชื่อคน คือนายทอง เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการก่อตั้งหมู่บ้านนี้

ภูมินามคำว่า เขวาสินรินทร์ สวายตาฟิ่ง สวายทอง มีความหมายสอดคล้องกับ ลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านได้พบเห็นต้นไม้เหล่านั้น อยู่หรือต้นไม้เหล่านั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากหรืออาจเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของท้องถิ่น และนอกจาก จะบอกให้ทราบว่าพื้นที่พรรณชนิดใดในท้องถิ่นแล้วยังบอกให้ทราบว่ามีบุคคลใดบ้างที่มีส่วนสำคัญ ในการก่อตั้งหมู่บ้าน เป็นบุคคลแรก ๆ ที่เข้าไปอยู่ในหมู่บ้าน หรือเป็นบุคคลสำคัญที่ได้ทำ คุณประโยชน์ให้กับท้องถิ่น

1.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช เช่น มีลักษณะเป็นโพรง ความสูง ขนาด รูปร่าง จำนวน หรือตำแหน่งที่เจริญเติบโตและอื่นๆ จำนวน 26 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระทมพรง	บ้านกะลันสรอง	บ้านกันตวจระมอน
บ้านแกใหญ่	บ้านจันก๊วล	บ้านจารพัด
บ้านทะลอกกอง	บ้านทัพมะระ	บ้านไทรทาบ
บ้านไทรโยง	บ้านบัวโคก	บ้านปรือเกียน
บ้านโพธิ์กอง	บ้านมลูจรง	บ้านยางจรม
บ้านระไซร์ตบ	บ้านระสีสันต์	บ้านศรีสวาย
บ้านสวายกอง	บ้านสวายจ๊ะ	บ้านสวายจู
บ้านสวายซอ	บ้านสวายทาบ	บ้านสะแกชำ
บ้านสะเดากอง	บ้านอำปี้ลง	

กระทมพรง แปลว่า ต้นกระทุ่มที่ลำต้นเป็นรูปกลวง (คำว่า กระทม แปลว่า ต้นกระทุ่ม คำว่า พรง แปลว่า กลวง, โพรง, รู)

กะลันสรอง แปลว่า ต้นหยีสูงขลุ่ด (คำว่า กะลัน แปลว่า ต้นหยี คำว่า สรอง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซรอง แปลว่า สูงขลุ่ด)

กันตวจระมอน แปลว่า ต้นมะยมม้วนบิด (คำว่า กันตวจ แปลว่า มะยม คำว่า ระมอน มาจากคำว่า ระมูล แปลว่า ที่มีลักษณะคดหรือบิดเบี้ยว)

แกใหญ่ แปลว่า ต้นแกใหญ่ (คำว่า แก แปลว่า ต้นสะแก ใหญ่ เป็นคำไทย)

จันก๊วล แปลว่า ตอต้นจันทน์ (คำว่า จัน แปลว่า ต้นจันทน์ คำว่า กวล แปลว่า ตอ)

จารพัด แปลว่า ต้นจามม้วนพันรอบ (คำว่า จาร แปลว่า ต้นจาม คำว่า พัด มาจากคำว่า เป็ด แปลว่า ผูก, พันเวียนรอบ, วงรอบ, ล้อมรอบ)

ทะลอกกอง แปลว่า ต้นหมันโค้งเอน (ต้นแก) (คำว่า ทะลอก แปลว่า ต้นหมัน คำว่า กอง แปลว่า โค้ง, งองุ้ม)

ทัพมะระ แปลว่า ต้นมะระจำนวนมาก (คำว่า ทัพ แปลว่า กองทัพ, ในที่นี้แปลว่า จำนวนมาก)

ไทรทาบ แปลว่า ต้นไทรเตี้ย (ไทร เป็นคำไทย แปลว่า ต้นไทร คำว่า ทาบ มาจากคำว่า เตียบ แปลว่า เตี้ย)

ไทรโยง แปลว่า ไทรย้อย (ไทร เป็นคำไทย แปลว่า ต้นไทร คำว่า โยง มาจากคำว่า รโยง รยาง เป็นคำเรียกลักษณะของรากไทรที่ย้อยลงมาจากต้น)

บัวโคก แปลว่า บัวบก (บัว เป็นคำไทย แปลว่า ต้นบัว คำว่า โคก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง)

ปรีอเกียน คำว่า ปรีอ มาจากคำว่า ปเรี้ย เป็นพืชชนิดหนึ่ง คล้ายต้นกก แต่ต้นโตและเหนียวกว่า คำว่า เกียน แปลว่า อยู่ข้าง ๆ ใกล้เคียง

โพธิ์กอง แปลว่า ต้นโพธิ์โค้งเอน (ต้นแก่) (โพธิ์ มาจากคำว่า ภู แปลว่า ต้นโพธิ์ คำว่า กอง แปลว่า โค้ง, งองุ้ม)

มลูจรง แปลว่า ใบพลูที่มีลักษณะเป็นเหลี่ยม

ยางจรม แปลว่า ต้นยางชุม (ยาง มาจากคำว่า เยียง แปลว่า ต้นยาง คำว่า จรม มาจากคำว่า จุม แปลว่า ชุม, มาก)

ระไซร์ดบ แปลว่า ป่าไผ่ (คำว่า ระไซร์ มาจากคำว่า ระแซ้ย แปลว่า ต้นไผ่ คำว่า ดบ แปลว่า ป่าชัฏ)

ระสีสันต์ แปลว่า ไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง (คำว่า ระสี มาจากคำว่า ระแซ้ย แปลว่า ต้นไผ่)

ศรีสวาย ศรี เป็นคำไทย คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า มะม่วง

สวายกอง แปลว่า ต้นมะม่วงโค้งเอน (ต้นแก่)

สวายจ๊ะ แปลว่า มะม่วงแก่ (คำว่า จ๊ะ มาจากคำว่า จ้อ แปลว่า แก่)

สวายจู แปลว่า มะม่วงเปรี้ยว (คำว่า จู แปลว่า เปรี้ยว)

สวายซอ แปลว่า มะม่วงขาว (คำว่า ซอ แปลว่า ขาว)

สวายทาบ แปลว่า มะม่วงเตี้ย

สะแกชำ แปลว่า ต้นสะแกชุม (ชำ มาจากคำว่า จุม แปลว่า ชุม, มาก)

สะเดากอง แปลว่า ต้นสะเดาโค้งเอน (ต้นแก่)

อำปี้लग คำว่า อำปี้लग แปลว่า มะขาม คำว่า กง แปลว่า ล้อ (เกวียน)

บ้านอำปี้लगรวมกับบ้านกง จึงมีชื่อเรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านอำปี้लग

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืชมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีตเพราะ แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านได้พบเห็นต้นไม้เหล่านั้นอยู่หรือต้นไม้เหล่านั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากหรืออาจเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของท้องถิ่น และนอกจะบอกว่าได้พบเห็นพืชพรรณชนิดใดแล้วยังบอกลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืชอีกด้วย เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามสิ่งที่พบเห็นในท้องถิ่น

2. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางทั้งหมดจำนวน 6 ชื่อ ได้แก่

2.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

บ้านคาบใต้

บ้านตะตึง

บ้านตะตึงไถง

บ้านถนน

บ้านปะนอยไถง

คาบใต้ (คาบ มาจากคำว่า เกียบ ในภาษาเขมรถิ่นไทยแปลว่า คีบ, หนีบ คำว่า ใต้ เป็นคำไทย) ในที่นี้แปลว่า ถูกหนีบอยู่ (หมู่บ้านคาบใต้นี้อยู่ระหว่างบ้านเทมมีกับบ้านเกรียด) ตะตึง แปลว่า ขวาง

ตะตึงไถง (คำว่า ตะตึง แปลว่า ขวาง คำว่า ไถง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ทัง แปลว่า ตะวันหรือดวงอาทิตย์) ในที่นี้แปลว่า หมู่บ้านที่ตั้งขวางตะวันหรือดวงอาทิตย์

ถนน มีความหมายเดียวกันกับคำว่า ถนน ในภาษาไทย (ถนนในความหมายของหมู่บ้านนี้ แปลว่า ถนนรอบ ๆ หนองน้ำที่ชาวบ้านในอดีตยกคันคูให้สูงขึ้นใช้เป็นทางเกวียน)

ปะนอยไถง (คำว่า ปะนอย แปลว่า ตามแนว (ตรงข้ามกับคำว่า ขวาง) ในที่นี้แปลว่า หมู่บ้านที่ตั้งตามแนวตะวันหรือดวงอาทิตย์)

ภูมินามคำว่า คาบใต้ ตะตึง ตะตึงไถง ถนน ปะนอยไถง มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะได้ตั้งชื่อตามลักษณะตำแหน่งที่ตั้งและทิศทางของหมู่บ้าน ซึ่งทำให้ผู้ฟังเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านโดยทันที

2.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางและการตั้งถิ่นฐาน จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านภูมิกันดาล

ภูมิกันดาล แปลว่าหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตรงกลาง มีหมู่บ้านอื่นตั้งอยู่รอบๆ (คำว่า ภูมิ แปลว่า หมู่บ้าน, ตำบล แผ่นดินหรือที่อยู่ คำว่า กันดาล ภาษาเขมร ក្រណាត់ แปลว่า กลาง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า กนาล) ภูมิกันดาล มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะได้ตั้งชื่อตามลักษณะตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางของหมู่บ้าน และบอกถึงการตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้าน ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่มีความโดดเด่นและง่ายต่อการสื่อสารมากกว่าลักษณะอื่นของหมู่บ้าน

3. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นทั้งหมดจำนวน 34 ชื่อ ได้แก่

3.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

บ้านตาเจ็ด

บ้านตำไร

บ้านพม่า

บ้านอันซอ

ตาเจ็ด ตามประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านคำว่า ตาเจ็ด นั้นไม่ใช่ชื่อคนแต่ เป็น
ชื่อม้า ที่ชื่อ เจ็ด

ตำไร แปลว่า ช้าง

พม่า (พม่า เพี้ยนมาจากคำว่า กำปะมา ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า เม่น)

อันซอ แปลว่า วัวแดงหรือกุปรี

ภูมินามคำว่า ตาเจ็ด ตำไร พม่า อันซอ มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทาง
ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบเห็นสัตว์เหล่านั้น จึงได้ตั้ง
ชื่อหมู่บ้านตามสัตว์ในท้องถิ่นที่พบเห็น หรือสัตว์เหล่านั้นอาจเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของท้องถิ่น

3.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์ปีก จำนวน 2
ชื่อ ได้แก่

บ้านกะโงก บ้านตาเตาะ

กะโงก แปลว่า นกยูง

ตาเตาะ แปลว่า นกตะกรุม

ภูมินามคำว่า กะโงก ตาเตาะ มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์
จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบเห็นสัตว์เหล่านั้น จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้าน
ตามสัตว์ในท้องถิ่นที่พบเห็น

3.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทแมลงจำนวน
1 ชื่อ ได้แก่

บ้านอังกรอง

อังกรอง แปลว่า มดแดง

ภูมินามคำว่า อังกรอง มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัด
สุรินทร์ในอดีต เพราะแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบเห็นมดแดง จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามสัตว์ใน
ท้องถิ่นที่พบเห็น

3.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์เลื้อยคลาน
จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านถลัน

ถลัน แปลว่า งูเห่ล้อม

ภูมินามคำว่า ถลัน มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบเห็นภูเขาเลื่อม จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามสัตว์ในท้องถิ่นที่พบเห็น

3.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระเจา	บ้านเกรียด	บ้านขयोग
กระเจา แปลว่า หอยขม		
เกรียด แปลว่า เขียดชนิดหนึ่ง		
ขयोग แปลว่า หอยโข่ง		

ภูมินามคำว่า กระเจา เกรียด ขयोग มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบเห็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำเหล่านั้น จึงได้ตั้งชื่อตามสัตว์ในท้องถิ่นที่พบเห็น

3.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นและลักษณะอื่น ๆ จำนวน 23 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระโดนค้อ	บ้านกระเพอสกวม	บ้านกบาลตำไร
บ้านกะเพโอโร	บ้านกาบกระบือ	บ้านคอโค
บ้านจรงแขวะ	บ้านจะแกโกน	บ้านจักจรง
บ้านจ้งเอิญโค	บ้านจับสวา	บ้านชีจรง
บ้านตามาดปวง	บ้านตามาดปวง	บ้านทัพกระบือ
บ้านระมาคค้อ	บ้านสองสะโกม	บ้านสีโค
บ้านหัวกระบือ	บ้านอันทรายเอ็ด	ห้วยจะแกชีเปลือด
ห้วยสัจจะเอ็ง	ห้วยเสียดจะเอ็ง	

กระโดนค้อ แปลว่า หนูกาจำนวนมาก คำว่ากระโดนค้อ เพี้ยนมาจากคำว่า กนิรกีวร (คำว่า กนิร แปลว่า หนู คำว่า กีวร แปลว่า กองอยู่, จำนวนมาก)

กระเพอสกวม แปลว่า จระเข้ผอม (คำว่า กระเพอ แปลว่า จระเข้ คำว่า สกวม แปลว่า ผอม)

กบาลตำไร แปลว่า หัวช้าง (คำว่า กบาล แปลว่า หัวหรือศีรษะ คำว่า ตำไร มาจากคำว่า ตัมแรย แปลว่า ช้าง)

กะเพโอโร แปลว่า จระเข้หา (คู่) (คำว่า โร แปลว่า หา)

กาบกระบือ แปลว่า พันควาย (คำว่า กาบ แปลว่า พัน (คำกริยา) คำว่ากระบือ มาจากคำว่า กระเบียด แปลว่า ควายหรือกระบือ)

คอโค แปลว่า คอโค (คอของวัว)

จรุกแขวะ แปลว่า หมูขวิด (คำว่า จรุก แปลว่า หมู คำว่า แขวง ในภาษาเขมร ถิ่นไทยออกเสียงว่า แควะ แปลว่า ขวิด)

จะแกโกน แปลว่า ลูกหมา (คำว่า จะแก แปลว่า หมา คำว่า โกน แปลว่า ลูก)

จะแกชีเปลือด แปลว่า สุนัขกินเชือก (คำว่า จะแก แปลว่า สุนัข คำว่า ชี แปลว่า กิน คำว่า เปลือด มาจากคำว่า เปรี๊ต แปลว่า เชือก)

จักจruk แปลว่า แทะหมู (จัก มาจากคำว่า จ๊ะ (คำกริยา) แปลว่า แทะ คำว่า จruk แปลว่า หมู)

จิงเอญโค แปลว่า ย่างวัว (คำว่า จิงเอญ มาจากคำว่า จิงเอร แปลว่า ย่างหรือรมควัน คำว่า โค เป็นคำไทย แปลว่า วัว)

จับสวา แปลว่า จับลิง (คำว่า จับ ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงและมีความหมายเดียวกันกับคำว่า จับ ในภาษาไทย และ คำว่า สวา ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า ซวา แปลว่า ลิง)

ชีจruk แปลว่า กินหมู (คำว่า ชี แปลว่า กิน คำว่า จruk แปลว่า หมู)

ตมาตปวง แปลว่า แร้งไข (คำว่า ตมาต แปลว่า แร้ง คำว่า ปวง แปลว่า ไข (คำกริยา))

ตมาตปวง แปลว่า แร้งไข

ทัพกระบือ แปลว่า ฝูงควาย (ทัพ มาจากคำว่า เตี๊ยบ แปลว่า ทัพ)

ระมัดค้อ แปลว่า แรดจำนวนมาก (ระมัด มาจากคำว่า ระเมียฮ แปลว่า แรด ค้อ มาจากคำว่า กั๊ว แปลว่า กองอยู่,จำนวนมาก)

สองสะโกม แปลว่า วัวแดงผสม (สอง มาจากคำว่า อันซอง แปลว่า วัวแดง คำว่า สะโกม ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซโกม แปลว่า ผสม)

สีโค แปลว่า กินวัว (คำว่า สี ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ชี แปลว่า กิน) โค เป็นคำไทย

สัจจะเอ็ง แปลว่า กระตูกสัตว์ (คำว่า สัจ แปลว่า สัตว์ คำว่า จะเอ็ง แปลว่า กระตูก)

เสียดจะเอ็ง แปลว่า กระตูกสัตว์ (คำว่า เสียด มาจากคำว่า สัต แปลว่า สัตว์)

หัวกระบือ แปลว่า หัวกระบือ (หัว เป็นคำไทย กระบือ มาจากคำว่า กระเบียด แปลว่า ควาย)

อันทรายเอ็ด แปลว่า กระต่ายจ้อง (มอง) (อันทราย แปลว่า กระต่าย คำว่า เอ็ด แปลว่า มอง)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นและลักษณะอื่นๆ เหล่านี้ มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีตเพราะ แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้น ได้พบเห็นสัตว์เหล่านั้นอยู่หรือสัตว์เหล่านั้นอาจมีอยู่เป็นจำนวนมากหรืออาจเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของท้องถิ่น และนอกจากจะได้พบสัตว์ในท้องถิ่นชนิดใดแล้วยังบอกลักษณะอื่นๆ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสัตว์เหล่านั้นอีกด้วย เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อตามสิ่งที่พบเห็นในท้องถิ่น

4. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานทั้งหมดจำนวน 7 ชื่อ ได้แก่

4.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านปราสาท

ปราสาท แปลว่า เรือนมียอดเป็นชั้นๆ สำหรับเป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินหรือเป็นที่ประดิษฐานของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สำหรับปราสาทที่พบเห็นทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์นั้น เป็นปราสาทหินที่สร้างขึ้นโดยชาวเขมรโบราณในอดีต ตามความเชื่อศาสนาฮินดู โดยสร้างจากศิลาแลงและหินทราย บางแห่งชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา บางแห่งได้รับการบูรณะสังขรณ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน

ภูมินามคำว่า ปราสาท มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีตเพราะ แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบเห็นปราสาทอยู่ จึงได้ตั้งชื่อตามสิ่งที่พบเห็นและทำให้ผู้ฟังทราบโดยทันทีหมู่บ้านนี้มีปราสาท

4.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและชื่อพืชพรรณธรรมชาติ จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

บ้านปราสาททง	บ้านปราสาทเบง	บ้านภูมิขุ่น
บ้านภูมิโพธิ์	บ้านภูมิสวาย	

ปราสาททง แปลว่า ปราสาทต้นประดู่ (ทง หมายถึง ต้นมะค่า) (ทง มาจากคำว่า ทิ้ง แปลว่า ต้นประดู่)

ปราสาทเบง แปลว่า ปราสาทต้นมะค่า (คำว่า เบง แปลว่า ต้นมะค่า)

ภูมิขุ่น แปลว่า หมู่บ้านที่มีต้นขุ่น (ภูมิ แปลว่า หมู่บ้านหรือพื้นที่ คำว่าขุ่นเป็นคำไทย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า คเนิร)

ภูมิโพธิ์ แปลว่า หมู่บ้านที่มีต้นโพธิ์

ภูมิสวาย แปลว่า หมู่บ้านที่มีต้นมะม่วง

ภูมินามคำว่า ปราสาททง ปราสาทเบง ภูมินุน ภูมิโพธิ์ ภูมิสวย นั้นมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีตเพราะ ได้ตั้งชื่อภูมินามหมู่บ้านตามสิ่งที่พบหรือสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อป้องกันให้ทราบว่าพื้นที่แห่งนั้นมีการตั้งถิ่นฐานอยู่และมีสิ่งใดปรากฏอยู่บ้าง เช่น โบราณสถาน หรือพืชพรรณธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของท้องถิ่น

4.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ

จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านภูมิโปน

ภูมิโปน แปลว่า หมู่บ้านที่เป็นที่หลบซ่อน

ภูมินามคำว่า ภูมิโปน มีความหมายสอดคล้องลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะจากความหมายของชื่อหมู่บ้านนั้นสอดคล้องกับลักษณะภูมิศาสตร์ ภูมินามคำว่า ภูมิ นั้น บอกให้ทราบว่า เป็นหมู่บ้านมีการมาตั้งถิ่นฐานอยู่ ส่วนคำว่า โปน ที่แปลว่า ซ่อน นั้น เป็นเหตุการณ์สำคัญในท้องถิ่น นอกจากจะบอกว่าการมาตั้งถิ่นฐานแล้วยังบอกให้ทราบว่า มีเรื่องราว หรือเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นในหมู่บ้านอีกด้วย

5. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศทั้งหมดจำนวน 185 ชื่อ

ได้แก่

5.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ จำนวน 11 ชื่อ ได้แก่

บ้านขนาด	บ้านทำนบ	บ้านโนง
บ้านบอนโนง	บ้านบึง	บ้านปวงตึก
บ้านภูมิสดึง	บ้านระหาร	บ้านละลม
บ้านสดึง	บ้านอันโนง	

ขนาด แปลว่า แอ่งน้ำ

โนง, อันโนง, และ บอนโนง แปลว่า บ่อน้ำ (บ่อน้ำ, สระน้ำ (Pond) แปลว่า แหล่งน้ำขนาดเล็กมีน้ำนิ่ง ปรกติเป็นแหล่งน้ำที่ขุดขึ้น)

ทำนบ แปลว่า หนองน้ำที่มีคันกั้นน้ำ (ทำนบ, เขื่อน (Dam) แปลว่า สิ่งขวางกั้นแม่น้ำลำธารที่เกิดตามธรรมชาติ และที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการชลประทานหรือป้องกันอุบัติภัย หรือเพื่อใช้พลังน้ำผลิตไฟฟ้า)

บึง (Broad) แปลว่า แอ่งน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดจากแม่น้ำลำธารไหลท่วมขังอยู่เพราะระบายได้ช้าหรือเกิดขึ้นใกล้ปากน้ำซึ่งเป็นที่ราบลุ่มมาก

ปวงตึก แปลว่า ทำน้ำ (คำว่า ปวงตึก มาจากคำว่า (กัฟง ทึก) (ก้อมปึง ตึก) แปลว่า ทำน้ำ คำว่า ตึก แปลว่า น้ำ)

ระหาร มาจากคำว่า รหาล แปลว่า กว้าง (ในที่นี้แปลว่า หนองน้ำที่กว้างใหญ่แต่ตื้น)

ละลม แปลว่า ห้วงน้ำหรือหนองน้ำลึก

ภูมิสติง แปลว่า หมู่บ้านที่มีลำธารหรืออยู่ใกล้ลำธาร (คำว่า ภูมิ แปลว่า หมู่บ้าน, แผ่นดิน, ตำบล, ที่อยู่ คำว่า สติง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซติง แปลว่า ลำธาร)

สติง แปลว่า ลำธาร (Brook แปลว่า ลำธารที่มีอยู่ทั่วไปตามบริเวณป่าเขา)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ทำให้ทราบถึงลักษณะการเลือกตั้งถิ่นฐานของคนสมัยก่อนที่ส่วนมากจะเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เพราะน้ำมีความสำคัญในการดำรงชีวิต เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อให้สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ในท้องถิ่น ดังนั้นภูมินามคำว่า ขนาด ทำนบ โนง บอนโนง บึง ปวงตึก ภูมิสติง ระหาร ละลม สติง อันโนง จึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต

5.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา หุ่น ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำจำนวน 10 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคก	บ้านโคกสระ	บ้านดง
บ้านบุไพร	บ้านพนม	บ้านพนมดิน
บ้านรำเบอะ	บ้านรุง	บ้านละเบิก
บ้านสระ		

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา หุ่น ถ้ำ และเกาะ

โคก (ออกเสียงว่า กูก) แปลว่า บก, แห้ง

ละเบิก รำเบอะ ระเนียม และระเนอม แปลว่า พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นทุ่งกว้าง มีน้ำขัง และมีต้นไม้ขึ้นประปราย

โคกสระ แปลว่า โคกที่เป็นที่นา

ดง แปลว่า ป่าช้า

บุไพร แปลว่า ไร่ร้างอยู่ในป่า

พนม แปลว่า ภูเขา (Mountain แปลว่า พื้นที่ที่มีระดับสูงขึ้นจากบริเวณรอบ ๆ ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป

พนมดิน เนินสูง (พนม ในที่นี้ไม่ได้แปลว่าภูเขา แต่แปลว่า พื้นที่ที่เป็นเนินสูง (Hill แปลว่า พื้นที่ที่มีระดับสูงจากบริเวณรอบ ๆ แต่ไม่สูงมากเท่าภูเขา)

รุง แปลว่า ถ้ำ

สะแร แปลว่า นา (คำว่า แสร ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซแร)

ภูมินามคำว่า โคก โคกสะแร ดง บู่ไพร พนม พนมดิน ร้าเบอะ รุง ละเบ็ก สะแร มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะจากความหมายของชื่อ ทำให้ทราบถึงลักษณะภูมิประเทศแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน

5.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืชพรรณธรรมชาติ จำนวน 77 ชื่อ ได้แก่

เขาพนมสวาย	บ้านขนาดปริง	บ้านขนาดมอญ
บ้านโคกต้อล	บ้านโคกกระชาย	บ้านโคกกระโดน
บ้านโคกกระโดน	บ้านโคกกล้วย	บ้านโคกกะหวด
บ้านโคกกะเตี๋ยง	บ้านโคกกะลัน	บ้านโคกกุ้ง
บ้านโคกกูน	บ้านโคกขมิ้น	บ้านโคกคลีง
บ้านโคกจาน	บ้านโคกเจ็ก	บ้านโคกโซค
บ้านโคกแดง	บ้านโคกโดง	บ้านโคกตรม
บ้านโคกตระมูง	บ้านโคกตลัด	บ้านโคกตะเคียน
บ้านโคกตะลอก	บ้านโคกโดนด	บ้านโคกไทรงาม
บ้านโคกบุรี	บ้านโคกเบง	บ้านโคกปะเตี๋ยล
บ้านโคกบันโร	บ้านโคกป่าจิก	บ้านโคกปุ่น
โคกพอก	บ้านโคกพุง	บ้านโคกพลู
บ้านโคกไพล	บ้านโคกเพ็ก	บ้านโคกเพชร
บ้านโคกเพชร	บ้านโคกเพนา	บ้านโคกเพร็ด
บ้านโคกมะกะ	บ้านโคกมะเมียน	บ้านโคกเม็ก
บ้านโคกยาง	บ้านโคกกระกา	บ้านโคกกระเปาว์
บ้านโคกรัง	บ้านโคกรัมย์	บ้านโคกละลวด
บ้านโคกละเวีย	บ้านโคกลำตวน	บ้านโคกสมอง
บ้านโคกสวาย	บ้านโคกสำโรง	บ้านโคกแสง
บ้านโคกอำปูล	บ้านโคกอุ่ลออก	บ้านโคกอะผง
บ้านตรมไพร	บ้านตะเปียงคลีง	บ้านนาท่ม
บ้านนาสนวน	บ้านบุเจก	บ้านบุฤาษี

บ้านบุละลาย	บ้านบุอำเปว	บ้านปรีปะเดก
บ้านพงสวาย	บ้านไพรกาล	บ้านระโงนกรอย
บ้านรุ่งฤาษี	บ้านหนองกะทม	บ้านหนองเกาะ
บ้านหนองต้ายิ่ง	บ้านหนองปรือ	

พนมสวาย แปลว่า ภูเขาต้นมะม่วง (คำว่า พนม แปลว่า ภูเขา คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า มะม่วง)

ขนาดปริง แปลว่า แอ่งน้ำมีต้นหว้า (คำว่า ขนาด แปลว่า แอ่งน้ำ ในที่นี้คำว่า ขนาด จะไม่แปลความหมายอีก คำว่า ปริง มาจากคำว่า ปริง (ญ) แปลว่า ต้นหว้า)

ขนาดมอญ แปลว่า แอ่งน้ำมีต้นหม่อน (คำว่า มอญ มาจากคำว่า มวน แปลว่า ต้นหม่อน)

โคกกต้อล แปลว่า โคกที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง (คำว่า โคก ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า กูก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง)

โคกกระชาย แปลว่า โคกต้นกระชาย

โคกกระโดด แปลว่า โคกต้นกลอย (กระโดด มาจากคำว่า กระดจ แปลว่า ต้นกลอย)

โคกกระโดน แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกกล้วย แปลว่า โคกต้นกล้วย

โคกกะดวด แปลว่า โคกต้นกลอย

โคกกะเตரியง แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกกะลัน แปลว่า โคกต้นหยี

โคกกุง แปลว่า โคกต้นพลวง (คำว่า กุง เป็นภาษาลาว แปลว่า ต้นพลวง)

โคกกูน แปลว่า โคกต้นราชพฤกษ์ (คำว่า กูน มาจากคำว่า กูน เป็นคำลาว)

โคกขม้น แปลว่า โคกต้นขม้น (คำว่า ขม้น เป็นคำไทย)

โคกคลื่อง แปลว่า โคกต้นพลวง

โคกจาน แปลว่า โคกต้นจาน

โคกเจ็ก แปลว่า โคกต้นกล้วย

โคกโซค แปลว่า โคกต้นบัว

โคกแดง แปลว่า โคกต้นแดง (คำว่า แดง เป็นคำไทย)

โคกโดง แปลว่า โคกต้นมะพร้าว

โคกตรม แปลว่า โคกต้นคราม

โคกตระมุง แปลว่า โคกต้นชะมวง

โคกตลัด แปลว่า โคกต้นมะเลื่อม

โคกตะเคียน แปลว่า โคกต้นตะเคียน (คำว่า ตะเคียน เป็นคำไทย)

โคกตะลอก แปลว่า โคกต้นหมัน
 โคกโตนด แปลว่า โคกต้นตาล
 โคกไทรงาม แปลว่า โคกต้นไทรงาม (คำว่า ไทรงาม เป็นคำไทย)
 โคกบุรี แปลว่า โคกต้นปรี (คำว่า บุรี มาจากคำว่า บเรีย ซึ่งมาจากคำว่า
 บเรีย แปลว่า ต้นปรี)

โคกเบง แปลว่า โคกต้นมะค่า
 โคกปะเตียล แปลว่า โคกว่าน
 โคกบันโร แปลว่า โคกต้นตะคร้อ
 โคกป่าจิก แปลว่า โคกต้นเต็ง
 โคกปูน แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 โคกพอก แปลว่า โคกต้นพอก (คำว่า พอก เป็นคำลาว แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง)
 โคกพยุง แปลว่า โคกต้นพยุง (คำว่า พยุง เป็นคำไทย)
 โคกพลู แปลว่า โคกต้นพลู (คำว่า พลู เป็นคำไทย)
 โคกไพล แปลว่า โคกต้นไพล (คำว่า ไพล เป็นคำไทย)
 โคกเพ็ก แปลว่า โคกหญ้าเพ็ก
 โคกเพชร แปลว่า โคกหญ้าเพ็ก
 โคกเพชร แปลว่า โคกผักหวาน (คำว่า เพชร มาจากคำว่า เพรีด แปลว่า ผักหวาน)
 โคกเพนา แปลว่า โคกต้นมะตูม
 โคกเพรีด แปลว่า โคกผักหวาน
 โคกมะกะ แปลว่า โคกต้นมะกอก
 โคกมะเมียน แปลว่า โคกผักเสี้ยน
 โคกเม็ก แปลว่า โคกต้นเสม็ด (คำว่า เม็ก เป็นคำลาว แปลว่า ต้นเสม็ด)
 โคกยาง แปลว่า โคกต้นยาง (คำว่า ยาง เป็นคำไทย)
 โคกระกา แปลว่า โคกต้นจิ้ง (คำว่า ระกา แปลว่า ต้นจิ้ง)
 โคกระเปาว์ แปลว่า โคกต้นผักทอง (คำว่า ระเปาว์ มาจากคำว่า ระเปิว แปลว่า
 ต้นผักทอง)

โคกรัง แปลว่า โคกต้นรัง
 โคกรัมย์ แปลว่า โคกต้นกันเกรา (คำว่า รัมย์ เป็นคำส่วย แปลว่า ต้นกันเกรา)
 โคกละลวด แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 โคกละเวีย แปลว่า โคกต้นไม้ชนิด
 โคกลำดวน แปลว่า โคกต้นลำดวน

โคกสมอง แปลว่า โคกที่มีพืชชนิดหนึ่ง (คำว่า สมอง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ชมอง แปลว่า โคกพืชตระกูลหญ้าชนิดหนึ่ง สมัยก่อนชาวบ้านนำมาทำเป็นฝ้ายช้าง แล้วนำดินผสมน้ำมาโบกทับ)

โคกสวาย แปลว่า โคกต้นมะม่วง (คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วง)

โคกสำโรง แปลว่า โคกต้นสำโรง

โคกแสง แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกอำปูล แปลว่า โคกต้นมะขาม

โคกอุลอก แปลว่า โคกต้นหมัน

โคกอะผง แปลว่า โคกที่มีพืชชนิดหนึ่งคล้ายหญ้าเพ็ก (คำว่า อะผง เป็นคำลาว)

ตรมไพร แปลว่า ป่าต้นคราม (ตรม แปลว่า ต้นคราม คำว่า ไพร แปลว่า ป่า)

ตะเปียงคล็อง แปลว่า หนองน้ำมีต้นพลวง

นาทม (คำว่า นาทม ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า นา ตม แปลว่า นาที่มีต้นกระท่อม นา เป็นคำไทย แปลว่า ที่นา คำว่า ทม แปลว่า ต้นกระท่อม)

นาสนวน (คำว่า นาสนวน ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า ซแร ชนูล แปลว่า นาที่มีต้นสนวน (นา เป็นคำไทย แปลว่า ที่นา คำว่า ชนูล แปลว่า ต้นสนวน)

บุเจก แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นกล้วย (บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง คำว่า เจก แปลว่า ต้นกล้วย)

บุฤาษี หมายถึง ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นไผ่ (คำว่า ฤาษี มาจากคำว่า ระแซย แปลว่า ต้นไผ่)

บุละลาย แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นไม้ชนิดหนึ่ง

บุอำเปาว์ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นอ้อย (คำว่า อำเปาว์ แปลว่า ต้นอ้อย)

ปรีปะเดก แปลว่า ป่าต้นกระบาก (คำว่า ปรี แปลว่า ป่า คำว่า ปะเดก แปลว่า ต้นกระบาก)

พงสวาย แปลว่า ทำน้ำมีต้นมะม่วง (คำว่า พง มาจากคำว่า กำปง แปลว่า ทำน้ำ คำว่า สวาย แปลว่า ต้นมะม่วง)

ไพรกาล แปลว่า ป่าต้นกัลปพฤกษ์ (คำว่า ไพร แปลว่า ป่า คำว่า กาล แปลว่า ต้นกัลปพฤกษ์)

ระโนนกรอย แปลว่า เนินดินล้นมีต้นกลอย (ระงอล มาจากคำว่า ตรงอล แปลว่า หัวล้น คำว่า กรอย มาจากคำว่า กลอย แปลว่า ต้นกลอย)

รูงฤาษี แปลว่า โปรงไม้ไผ่ (คำว่า รูง มาจากคำว่า รุง แปลว่า โปรง คำว่า ฤาษี มาจากคำว่า ระแซย แปลว่า ต้นไผ่)

หนองกะทม แปลว่า หนองต้นกระท่อม

หนองเกาะ แปลว่า หนองน้ำมีต้นกก

หนองต่ายิง แปลว่า หนองน้ำที่มีไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง (ต่ายิง แปลว่า ไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ผลสามารถรับประทานได้)

หนองปรือ แปลว่า หนองน้ำมีต้นปรือ (คำว่า ปรือ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปแรรี)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืชพรรณธรรมชาติ นอกจากจะบอกให้ทราบถึงลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดของพื้นที่นั้นๆ แล้วยังบอกให้ทราบถึงชนิดของพืชพรรณธรรมชาติในท้องถิ่นนั้นด้วย เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อให้มีความหมายสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ดังนั้นความหมายของภูมินามจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต

5.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ในท้องถิ่น
จำนวน 15 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกกระเพอ	บ้านโคกกรม	บ้านโคกเกิดจะแก
บ้านโคกขลา	บ้านโคกครุฑ	บ้านโคกแซะ
บ้านโคกตะหมาด	บ้านโคกตาเดาะ	บ้านโคกตึง
บ้านโคกมะโรม	บ้านโคกละลอก	บ้านโคกอังกกรง
บ้านตระเปียงเตีย	บ้านไพรขลา	บ้านไพรพยัคฆ์

โคกกระเพอ แปลว่า โคกจะแซ้ (คำว่า โคก มาจากคำว่า กูก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง คำว่า กระเพอ แปลว่า จะแซ้)

โคกกรม แปลว่า โคกหอยกาบ (คำว่า กรม แปลว่า หอยกาบ)

โคกเกิดจะแก แปลว่า โคกที่มีสุนัขมาคลอດลูก (เกิด แปลว่า มี, ถือกำเนิด, จะแก แปลว่า สุนัข)

โคกขลา แปลว่า โคกเสือ (คำว่า ขลา ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า คลา แปลว่า เสือ)

โคกครุฑ แปลว่า โคกครุฑ (คำว่า ครุฑ เป็นพญานกในเทพนิยาย)

โคกแซะ แปลว่า โคกม้า (คำว่า แซะ มาจากคำว่า แซฮ แปลว่า ม้า)

โคกตะหมาด แปลว่า โคกแร้ง (คำว่า ตะหมาด แปลว่า แร้ง)

โคกตาเดาะ แปลว่า โคกนกตะกรุม (คำว่า ตาเดาะ แปลว่า นกตะกรุม)

โคกตึง แปลว่า โคกวัวกระทิง (คำว่า ตึง มาจากคำว่า กตึง แปลว่า วัวกระทิง)

โคกมะโรม แปลว่า โคกที่มีแมลงชนิดหนึ่ง (คำว่า มะโรม แปลว่า แมลงชนิดหนึ่ง)

โคกละลอก แปลว่า โคกนกเขา (คำว่า ละลอก แปลว่า นกเขา)

โคกอังกรอง แปลว่า โคกมดแดง (คำว่า อังกรอง แปลว่า มดแดง)

ตระเปียงเตีย แปลว่า หนองน้ำเปิด (คำว่า ตระเปียง แปลว่า หนองน้ำ คำว่า เตีย แปลว่า เปิด)

ไพเราะ แปลว่า ป่าเสือ (คำว่า ไพเราะ แปลว่า ป่า คำว่า เราะ ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า เราะ แปลว่า เสือ)

ไพเราะ แปลว่า ป่าเสือ

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐานนอกจากบอกลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดแล้วยังบอกให้ทราบว่าพบสัตว์ในท้องถิ่นชนิดใดบ้าง เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อให้มีความหมายสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ดังนั้น ภูมินามคำว่า โคกกระเพา โคกกรม โคกเกิดจะแก โคกขลา โคกครุฑ โคกชะ โคกตะหมาด โคกตาเดาะ โคกตึง โคกมะโรม โคกละลอก โคกอังกรอง ตระเปียงเตีย ไพเราะ ไพเราะ จึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต

5.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกวัด

บ้านโคกโบสถ์

บ้านโคกปราสาท

บ้านโคกเมือง

โคกวัด แปลว่า โคกที่มีวัด

โคกโบสถ์ แปลว่า โคกที่มีโบสถ์

โคกปราสาท แปลว่า โคกที่มีปราสาท

โคกเมือง แปลว่า โคกที่มีลักษณะเป็นเมือง

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐานนอกจากบอกลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดแล้วยังบอกให้ทราบว่ามีการตั้งถิ่นฐานดังเช่น มีคำประกอบ ภูมินามคำว่า วัด โบสถ์ ปราสาท หรือเมือง เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์ และสิ่งที่พบเห็นในท้องถิ่นแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ดังนั้น ภูมินามคำว่า โคกวัด โคกโบสถ์ โคกปราสาท และโคกเมือง จึงมีความหมายสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต

5.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกกลาง

บ้านบึงขวาง

บ้านสระกันดาล

ตระเปียงกู แปลว่า หนองน้ำคู่ (คำว่า ตระเปียง แปลว่า หนองน้ำ คำว่า กู แปลว่า คู่)

บึงขวาง แปลว่า มีบึงขวางอยู่

สระกันดาล แปลว่า มีสระน้ำอยู่ตรงกลางหมู่บ้าน (คำว่า สระ ในภาษาเขมร
ถิ่นไทยออกเสียงว่า ซรัช คำว่า กันดาล มาจากคำว่า กนาล แปลว่า ตรงกลาง)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และ
ทิศทาง มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะความหมาย
ของชื่อมีความหมายสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน

5.7 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคลจำนวน 22

ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกเขมร	บ้านโคกตา	บ้านโคกตาจัน
บ้านโคกตาฉิม	บ้านโคกตาเตี้ย	บ้านโคกตาบัน
บ้านโคกตาปริง	บ้านโคกตาเปะ	บ้านโคกตามอญ
บ้านโคกตาสูง	บ้านโคกตาราด	บ้านโคกตาสาต
บ้านโคกตาอาจ	บ้านโคกตาอายุ	บ้านโคกพระ
บ้านโคกลาว	บ้านบุญโลก	บ้านบุญเยิง
บ้านบุตาดี	บ้านบุตาโสม	บ้านบุโลก
บ้านลำชี		

โคกเขมร แปลว่า โคกที่มีคนเขมรออาศัยอยู่

โคกตา แปลว่า โคกของตา (ตาเป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกทั้งปู่ และตาในภาษาไทย)

โคกตาจัน แปลว่า โคก ชื่อคน ตา จัน

โคกตาฉิม แปลว่า โคก ชื่อคน ตา ฉิม (คำว่า ฉิม ในภาษาถิ่นไทยออกเสียงว่า

ชิม)

โคกตาเตี้ย แปลว่า โคก ชื่อคน ตา เตี้ย

โคกตาบัน แปลว่า โคก ชื่อคน ตา บัน

โคกตาปริง แปลว่า โคก ชื่อคน ตา ปริง

โคกตาเปะ แปลว่า โคก ชื่อคน ตา เปะ

โคกตามอญ แปลว่า โคก ชื่อคน ตา มอญ

โคกตาสูง แปลว่า โคก ชื่อคน ตา สูง

โคกตาราด แปลว่า โคก ชื่อคน ตา ราด

โคกตาสาต แปลว่า โคก ชื่อคน ตา สาต

โคกตาอาจ แปลว่า โคก ชื่อคน ตา อาจ

โคกตาอายุ แปลว่า โคก ชื่อคน ตา อายุ

โคกพระ แปลว่า โคกพระสงฆ์

โคกลาว แปลว่า โคกที่มีคนลาวมาอาศัยอยู่

บุญโลก แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์ (คำว่า บุญโลก มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง ในที่นี้คำว่า บือฮ จะไม่แปลความหมายอีก คำว่า ลู้ก แปลว่า พระสงฆ์)

บุญเียง แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์ (คำว่า บุญเียง มาจากคำว่า บือฮ เนียะ เียง คำว่า เนียะ เียง เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกพระสงฆ์)

บุตาดี แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของตาชื่อ ดี (บุตาดี มาจากคำว่า บือฮ ตา ดี)

บุตาโสม แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของคนชื่อ ตา โสม (บุตาโสม มาจากคำว่า บือฮ ตา โสม)

บุโลก แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์ (คำว่า บุโลก มาจากคำว่า บือฮ ลู้ก แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์)

ลำชี แปลว่า ลำน้ำแม่ชี (คำว่า ลำ แปลว่า ลำน้ำ คำว่า ชี แปลว่า แม่ชี)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคล นอกจากบ่งบอกว่ามีลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดแล้วยังบอกให้ทราบว่ามีบุคคลใดบ้างที่มีความสำคัญในการบุกเบิกก่อตั้งถิ่นฐาน เมื่อมีการตั้งชื่อเป็นชื่อหมู่บ้านจึงนำชื่อบุคคลที่มีความสำคัญในการบุกเบิกก่อตั้งหมู่บ้านไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน พร้อมทั้งบอกสภาพภูมิศาสตร์ในท้องถิ่นนั้นด้วย ดังนั้นภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคลจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต

5.8 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ

จำนวน 43 ชื่อ ได้แก่

เขาพนมดงรัก	บ้านโคกก่อง	บ้านโคกกระดาน
บ้านโคกเกรียง	บ้านโคกจราบ	บ้านโคกจ๊ะ
บ้านโคกเจริญ	บ้านโคกชัย	บ้านโคกเตา
บ้านโคกโต่ง	บ้านโคกทม	บ้านโคกบรรเลง
บ้านโคกบุรณ	บ้านโคกปืด	บ้านโคกยาว
บ้านโคกล่าม	บ้านโคกละลิ่ง	บ้านโคกเวง
บ้านโคกศิลา	บ้านโคกสง่า	บ้านโคกสนาม
บ้านโคกสะเทิน	บ้านโคกสะอาด	บ้านโคกสูง
บ้านโคกหลัก	บ้านโคกหิน	บ้านโคกใหญ่
บ้านโคกอรุณ	บ้านโคกอาโพน	บ้านโคกอารักษ์

บ้านโคกอำนาจ	บ้านตระเปียงเวง	บ้านตึกชุม
บ้านทวารไพร	บ้านบักโคก	บักจรง
บ้านบุทม	บ้านบุใหญ่	บ้านไพรบันลา
บ้านไพรเวง	บ้านระงอล	บ้านหนองกง
บ้านหนองเสนิง		

พนมดงรัก แปลว่า ภูเขาที่มีลักษณะคล้ายไม้คาน (คำว่า พนม แปลว่า ภูเขา
ดงรัก มาจากคำว่า ดองแทรก แปลว่า ไม้คาน)

โคกก่อง แปลว่า โลกกระต๊อบข้าว (คำว่า โคก มาจากคำว่า กูก แปลว่า ที่บก,
ที่แห้ง)

โคกกระดาน แปลว่า โลกที่มีไม้กระดาน (คำว่า กระดาน มาจากคำว่า กตาร
แปลว่า ไม้กระดาน)

โคกเกรียง แปลว่า โลกกระด้างมอญ

โคกจราบ แปลว่า โลกที่มีผิวนิดหนึ่ง (คำว่า จราบ แปลว่า ผิวนิดหนึ่ง)

โคกจ๊ะ แปลว่า โลกเก่า (คำว่า จ๊ะ แปลว่า เก่า)

โคกเจริญ แปลว่า โลกที่มีความเจริญรุ่งเรือง (คำว่า เจริญ ในภาษาเขมรถิ่นไทย
แปลว่า มาก แต่คำว่า เจริญ ในที่นี้เป็นคำไทย แปลว่า เจริญรุ่งเรือง)

โคกชัย แปลว่า โลกชัย (คำว่า ชัย เป็นคำไทย)

โคกเตา แปลว่า โลกเตา (คำว่า เตา เป็นคำไทย)

โคกโต้ง แปลว่า โลกโพงพาง (คำว่า โต้ง เป็นคำลาว แปลว่า โพงพาง เป็น
เครื่องมือดักปลาชนิดหนึ่ง)

โคกทม แปลว่า โลกใหญ่ (คำว่า ทม แปลว่า ใหญ่)

โคกบรลง แปลว่า โลกเกลี้ยงเกลา (คำว่า บรลง มาจากคำว่า ล้าง แปลว่า
เกลี้ยงเกลา)

โคกบุรณ แปลว่า โลกสี (บุรณ มาจากคำว่า บุน แปลว่า จำนวนสี ตามประวัติ
ความเป็นมาของหมู่บ้านมีหลายสีคนร่วมกันตั้งชื่อหมู่บ้าน)

โคกปัด แปลว่า โลกใหญ่ (คำว่า ปัด เป็น คำส่วย แปลว่า ใหญ่)

โคกยาว แปลว่า โลกยาว (คำว่า ยาว เป็นคำไทย)

โคกลำม แปลว่า โลกยาว (คำว่า ลำม เป็นคำลาว แปลว่า ยาว,ผูก)

โคกละลึง แปลว่า โลกเกลี้ยงเกลา (คำว่า ละลึง แปลว่า เกลี้ยงเกลา)

โคกเวง แปลว่า โลกยาว (คำว่า เวง แปลว่า ยาว)

โคกศิลา แปลว่า โลกหิน (คำว่า ศิลา เป็นคำไทย แปลว่า หิน)

โคกสง่า แปลว่า โลกสง่า (คำว่า สง่า เป็นคำไทย)

โคกสนาม แปลว่า โคกสนามบิน พื้นที่ของหมู่บ้านนี้เคยเป็นสนามบินของ กองทัพอากาศมาก่อนมีเนื้อที่ประมาณ 800ไร่ ปัจจุบันเป็นที่ สปก.)

โคกสะเทิน แปลว่า โคกครึ่ง ๆ กลาง ๆ

โคกสะอาด แปลว่า โคกสวยงาม (คำว่า สะอาด ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซอาด แปลว่า สวยงาม)

โคกสูง แปลว่า โคกที่มีพื้นที่สูง (คำว่า สูง เป็นคำไทย)

โคกหลัก แปลว่า โคกที่มีหลัก (คำว่า หลัก เป็นคำไทย)

โคกหิน แปลว่า โคกที่มีหิน (คำว่า หิน เป็นคำไทย)

โคกใหญ่ แปลว่า โคกใหญ่ (คำว่า ใหญ่ เป็นคำไทย)

โคกอรุณ แปลว่า โคกอรุณ (คำว่า อรุณ เป็นคำไทย)

โคกอาโพน แปลว่า โคกที่มีการเล่นซ่อนหา (คำว่า โพน มาจากคำว่า ปวน แปลว่า ซ่อน)

โคกอารักษ์ แปลว่า โคกที่มีเจ้าหรือผีสถิตย์อยู่ (คำว่า อารักษ์ ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า อาระ แปลว่า ผีหรือเจ้า)

โคกอำนาจ แปลว่า โคกอำนาจ (คำว่า อำนาจ เป็นคำไทย)

ตระเปียงเวง แปลว่า หนองยาว (คำว่า เวง แปลว่า ยาว)

ตึกชุม แปลว่า มีน้ำล้อมรอบ (คำว่า ตึก แปลว่า น้ำ ชุม มาจากคำว่า จุม แปลว่า ล้อมรอบ,รวม,ชุม)

ทวารไพร แปลว่า ทวารในที่นี้แปลว่า ป่า (ทวาร มาจากคำว่า เทวียร์ แปลว่า ประตู, ไพร มาจากคำว่า ปรี แปลว่า ป่า)

บักโคก แปลว่า โคกหัก หรือพังทลาย (บัก มาจากคำว่า บะ แปลว่า หัก, พัง

บักจรง แปลว่า ตลิ่งพัง

บุทม แปลว่า ไร่ร้างผืนใหญ่ (บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง คำว่า ทม แปลว่า ใหญ่)

บุใหญ่ แปลว่า ไร่ร้างผืนใหญ่ (คำว่า ใหญ่ เป็นคำไทย)

ไพรบันลา แปลว่า ป่าหนาม (คำว่า บันลา แปลว่า หนาม)

ไพรเวง แปลว่า ป่ายาว (คำว่า ไพร แปลว่า ป่า)

ระงอล แปลว่า เนินดินโล้น (คำว่า ระงอล มาจากคำว่า ตระงอล แปลว่า หัวโล้น)

หนองกง แปลว่า หนองน้ำที่มีลักษณะกลมเหมือนล้อเกวียน

หนองเสนิง แปลว่า หนองน้ำที่มีหลักสำหรับผูกสัตว์ (คำว่า เสนิง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซเนิง แปลว่า หลักสำหรับผูกสัตว์)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่นๆ นั้นบอกให้ทราบว่าพื้นที่นั้นมีลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดอย่างไร เช่น จากคำประกอบภูมินามคำว่า พนม แปลว่า ภูเขา คำว่า โคน แปลว่า พื้นที่ที่เป็นที่บกและที่แห้ง คำว่า ตรีเพียง แปลว่า หนองน้ำ คำว่า ปรี หรือไพร แปลว่า ป่า คำว่า แสร์ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซแร แปลว่า นา คำว่า บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง ภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า แสร์ หรือ บุ นั้นทำให้ทราบว่ามีการประกอบอาชีพทำนาและทำไร่ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของผู้คนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และนอกจากนี้ยังบอกให้ทราบถึงปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ หรือลักษณะอื่น ๆ ของพื้นที่อีกด้วย เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านหรือภูมินามอื่นๆ จึงตั้งชื่อให้สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นและบอกเล่าเรื่องราว เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ภูมินามเหล่านี้จึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต

6. ภูมินามที่ไม่ทราบความหมายจำนวน 9 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกกันตูก	บ้านโคกโคน	บ้านโคกตะเกี้ยว
บ้านโคกตุ๊ก	บ้านโคกเมา	บ้านโคกล้อ
บ้านโคกอนุ	บ้านโคกอันโตง	บ้านโคกสะ

โคกกันตูก (โคก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง ในที่นี้คำว่า โคกจะไม่แปลความหมายอีก) คำว่า กันตูก ไม่ทราบความหมาย

โคกโคน คำว่า โคน ไม่ทราบความหมาย

โคกตะเกี้ยว คำว่า ตะเกี้ยว ไม่ทราบความหมาย

โคกตุ๊ก คำว่า ตุ๊ก ไม่ทราบความหมาย

โคกเมา คำว่า เมา ไม่ทราบความหมาย

โคกล้อ คำว่า ล้อ ไม่ทราบความหมาย

โคกอนุ คำว่า อนุ ไม่ทราบความหมาย

โคกอันโตง คำว่า อันโตง ไม่ทราบความหมาย

โคกสะ คำว่า สะ ไม่ทราบความหมาย

ภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า โคนั้น มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต เพราะสภาพพื้นที่แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นมีลักษณะที่เรียกว่า โคน เป็นพื้นที่ที่มีความสูงกว่าพื้นที่โดยรอบ ในลักษณะที่มีความลาดชันไม่มาก คือค่อย ๆ ลาดขึ้นเรื่อย ๆ น้ำจะไม่ท่วมขังในช่วงฤดูน้ำหลาก จึงเหมาะในการเลือกตั้งถิ่นฐาน ส่วนคำประกอบภูมินามที่ไม่ทราบความหมายนั้นเนื่องจากไม่ทราบที่มาที่ไปไม่มารณสืบหาประวัติของคำได้ หรืออาจทราบเพียงบางคำเมื่อนำมาแปลรวมกันกลับหาคำแปลไม่ได้ หรือจากรากศัพท์เดิมที่เป็นภาษาเขมรถิ่นไทยเมื่อนำมาเขียนเป็นภาษาไทยบางคำมีความหมายผิดเพี้ยนไปจากคำเดิมมาก เมื่อเวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคน ได้เรียกตามๆ กันมาจึงไม่ทราบความหมายที่แท้จริง

7. ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ ทั้งหมดจำนวน 58 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระดาน	บ้านกระนอบ	บ้านก๊วล
บ้านกรวด	บ้านกันโจรง	บ้านกันตาลหาร
บ้านกันเตล	บ้านกันนัง	บ้านกาบเซิง
บ้านกู่	บ้านจิงเอิล	บ้านจันรม
บ้านจิกแตก	บ้านเจื่อนตรู	บ้านแจรน
บ้านซำสมิง	บ้านเซิงอะ	บ้านแซะกบาล
บ้านเซ็ม	บ้านดม	บ้านดัจสันตุง
บ้านไคชะนัง	ตระงอล	บ้านตรำรันธุ์
บ้านตะบัล	บ้านตาเซา	บ้านตาซอน
บ้านตาแตรว	บ้านตาโหมก	บ้านตาฮะ
บ้านเตาแตก	บ้านทมอ	บ้านทับทัน
บ้านทัพตัด	บ้านแงมุด	บ้านบะสนา
บ้านบักไค	บ้านแบกจาน	บ้านประทุน
บ้านปอหมั่น	บ้านแยง	บ้านระโยง
บ้านราม	บ้านละเอะ	บ้านล่างเซิง
บ้านลำหอก	บ้านลำหาด	บ้านสกอร์
บ้านสดอ	บ้านสนบ	บ้านสามโค
บ้านสมุด	บ้านสระกอร์	บ้านโสนกพัฒนา
บ้านหอก	บ้านออก	บ้านอัดแตก
บ้านอาโพน		

กระดาน แปลว่า อัดคัต, ฝัดเคื่อง, ลำบาก, แห้งแล้ง (คำว่า กระดาน มาจากคำว่า กันดาร)

กระนอบ แปลว่า สิ่งที่ถูกห่อ, หมกไว้, หรือฝังไว้ (ตามตำนาน หมู่บ้านนี้ ได้ขุดพบโครงกระดูกมนุษย์ และพบเกวียนทองในหนองน้ำ)

ก๊วล แปลว่า ต่อไม้

กรวด แปลว่า กรวด (คำว่า กรวด มาจากคำว่า กรูฮ)

กันโจรง แปลว่า อุปกรณ์ในการวิดน้ำเข้านา

กันตาลหาร แปลว่า นอนฝึ้งแดดโดยไม่มีเสื้อคลุม (คำว่า กันตาล แปลว่า ไม่มีเสื้อผ้าคลุม คำว่า หาร มาจากคำว่า ฮาร แปลว่า ฝึ้งแดด)

กันเตล แปลว่า ถือศีล (คำว่า กันเตล มาจากคำว่า กันเซล แปลว่า ถือศีล)

กันนัง แปลว่า การนำสัตว์ไปกักไว้บนเนิน

กาบเชิง แปลว่า พันเท้า (คำว่า กาบ แปลว่า พัน (คำกริยา) คำว่า เชิง แปลว่า ขา,เท้า, ทิศเหนือ)

กู แปลว่า คู่ (คำว่า กู มาจากคำว่า กู แปลว่า คู่)

จิงเอิล แปลว่า ย่าง หรือรมควัน (คำว่า จิงเอิล มาจากคำว่า จิงเอิร แปลว่า ย่าง หรือรมควัน หมู่บ้านจิงเอิลนี้ย้ายมาจากบ้านจิงเอิญโค ตำบลตาอ็อง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์)
จันรม แปลว่า กระโจมที่ปักชั่วคราว

จิกแตก แปลว่า ขุดเหล็ก (คำว่า จิก แปลว่า ขุด คำว่า แตก แปลว่า เหล็ก)

เจือนตรู แปลว่า เหยียบลอบหรือเหยียบไทร (คำว่า เจือน แปลว่า เหยียบ, ขึ้น คำว่า ตรู แปลว่า ลอบหรือไทร)

แจรน แปลว่า ลาดชัน (คำว่า แจน มาจากคำว่า เจรล แปลว่า ลาดชัน)

ซำสมิง แปลว่า ลักษณะพื้นที่ที่มีน้ำขังตลอดปี และมีเสียงกระดิ่งข้างดัง เม็ง เม็ง (ซำสมิง มาจากคำว่า เจรีอม ซเม็ง คำว่า เจรีอมหรือเจือม แปลว่า ขึ้นและ คำว่า ซเม็ง แปลว่า เสียงกระดิ่งของข้างที่ดัง เม็ง เม็ง)

เชิงอะ แปลว่า ขาอีก คำว่า เชิง แปลว่า ขา,เท้า คำว่า อะ แปลว่า อีก (อีก คือ ระวังเครื่องคัดท้ายหรือไหม มีเพลหรือแกนให้หมุนได้ มีมือถือให้หมุน)

แะกบาล แปลว่า ไหม้ศีรษะ (คำว่า แะ แปลว่า ไหม้ คำว่า กบาล แปลว่า ศีรษะ)

เซ้ม แปลว่า สี่มาไม้

ดม แปลว่า การรวมกลุ่มหรือระดมพล

ดัจสันตุง แปลว่า คันเบ็ดขาด (คำว่า ดัจ แปลว่า ขาด คำว่า สันตุง แปลว่า เบ็ด)

ไต่ชะนัง แปลว่า หูหม้อ (ไต่ แปลว่า มือ ในที่นี้แปลว่า หู หรือที่จับ คำว่า ชะนัง แปลว่า หม้อ)

ตระงอล แปลว่า หัวโล้น

ตรารันู๊ด แปลว่า แซ่ไม้ตง (คำว่า ตรำ แปลว่า แซ่ คำว่า รันู๊ด แปลว่า ไม้ตง)

ตะบัล แปลว่า ครก (ครกไม้สำหรับตำข้าวเปลือก)

ตาเซา แปลว่า ยุ่งใส่ข้าวเปลือกหลังเล็ก ๆ (คำว่า ตาเซา มาจากคำว่า ต๊ะเซาเรวี แปลว่า ยุ่งใส่ข้าวเปลือกหลังเล็ก ๆ)

ตาสอน แปลว่า เส้า (คำว่า ตาเซา มาจากคำว่า ตซ้อร แปลว่า เส้า)

ตาแตรว แปลว่า เสียงร้องของนกชนิดหนึ่งที่ร้องว่า “แต แต้ว แต แต้ว “

ตาโหมก แปลว่า จอมปลวก

ตาสะ แปลว่า คำขานรับว่า สะ สะ

เตาแตก แปลว่า เตาเหล็ก (คำว่า เตา เป็นคำไทย คำว่า แตก แปลว่า เหล็ก)

ทมอ แปลว่า หิน

ทัพนั่น แปลว่า ทัพน(กองทัพน)มาทัน (คำว่า ทัพนั่น มาจากคำว่า เตือบเตอิน แปลว่า ทัพน(กองทัพน)มาทัน

ทัพนัด แปลว่า ทัพนแตก (คำว่า ทัพน แปลว่า กองทัพน ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า เตือบ คำว่า นัด ในภาษาเขมรออกเสียงว่า ดัจ แปลว่า ขาด, แตก)

แนงมุด แปลว่า ปลาตูกปัก (คำว่า แนง แปลว่า ปลาตูก คำว่า มุด แปลว่า ปัก, คม)

บะสนา แปลว่า หน้าไม้หัก (คำว่า บะ แปลว่า คำว่า สนา ออกเสียงว่า ซนา แปลว่า หน้าไม้)

บักได แปลว่า แขนหัก (บัก มาจากคำว่า บะ แปลว่า หัก)

แบกจาน แปลว่า จานแตก (คำว่า แบก แปลว่า แตก คำว่า จาน เป็นคำไทย แปลว่า ภาชนะรูปแบน ๆ สำหรับใส่อาหารหรือสิ่งของต่าง ๆ)

ประทุน แปลว่า หลังกา (หลังกาเกวียน) (คำว่า ประทุน มาจากคำว่า ปตุร แปลว่า หลังกา (เกวียน))

ปอหมั่น แปลว่า ปอเกลือ (ปอหมั่น เพี้ยนมาจากคำว่า ปอ มเมิล คำว่า ปอ เป็นคำไทย คำว่า มเมิล แปลว่า เกลือ)

แยง แปลว่า แคร่ที่นั่งบนหลังช้าง

ระโยง แปลว่า ห้อยโตงเตง (คำว่า ระโยง มาจากคำว่า รโยงรยาง ในภาษาเขมรถิ่นไทย เป็นคำเรียกลักษณะของรากไทรที่ย้อยลงมาจากต้น)

ราม แปลว่า กิ่งไม้ที่เอาใบออกหมด (คำว่า ราม ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า เรียม)

ละเอาะ แปลว่า ชุ่น

ล้างเชิง แปลว่า ล้างเท้า (คำว่า ล้าง เป็นคำไทย คำว่า เชิง แปลว่า เท้า)

ลำหอก แปลว่า หนองน้ำที่ถูกน้ำกัดเซาะจนมีขนาดใหญ่กว่าเดิม

ลำหาด ออกเสียงว่า ลฮาจ, ล่าฮาจ แปลว่า กว้าง เว้งว้าง

สระกอร์ แปลว่า เนื้อคู่ (คำว่า สระกอร์ มาจากคำว่า กู ชกอร์)

สดอ แปลว่า ลีบ, ช้างพลายไม่มีงา

สนบ แปลว่า อุปกรณ์ในการสุมลม (คำว่า สนบ มาจากคำว่า ซนบ เป็นอุปกรณ์ที่ทำจากไม้ไผ่ หรือไม้อื่น ๆ เพื่อใช้ในการชักขึ้นลงและทำให้เกิดลมพัดไปหาเตาทำให้เหล็กร้อนจนเป็นสีแดงก่อนนำไปตีเพื่อใช้ทำเครื่องใช้ต่าง ๆ)

สามโค แปลว่า กีบดักวัว (คำว่า สามโค มาจากคำว่า อันซามกู แปลว่า กีบดักวัว มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมใช้สำหรับดักวัว)

สมุด แปลว่า สบถ (คำว่า สบถ มาจากคำว่า ซบ๊อด แปลว่า สบถ)

โสนกพัฒนา แปลว่า รangsสำหรับใส่อาหารหมู (คำว่า โสนก ออกเสียงว่า ซโนก แปลว่า รangsสำหรับใส่อาหารหมู คำว่า พัฒนา เป็นคำไทย)

หอก แปลว่า หนองน้ำที่ถูกน้ำกัดเซาะจนมีขนาดใหญ่กว่าเดิม

ออด แปลว่า อวด (มีความหมายเดียวกับคำว่า อวดในภาษาไทย)

อัดแตก แปลว่า ชี้เหล็ก (ผงแร่เหล็ก)

อาโพน มาจากคำว่า ปวน แปลว่า ซ่อน

ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ เป็นภูมินามที่มีความหมาย นอกเหนือจากที่ได้กล่าวในข้อ 1 - 7 ความหมายของชื่อส่วนมากจะมีที่มาจากตำนาน เรื่องราวต่างๆ ประวัติความเป็นมา ตลอดจนเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงนำเรื่องราวหรือเหตุการณ์เหล่านั้นไปตั้งเพื่อบอกเล่าเรื่องราว ประวัติความเป็นมาในท้องถิ่น ดังนั้นชื่อจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต พบว่า จากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวนทั้งหมด 576 ชื่อ มีภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต จำนวน 456 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 79.16 สามารถจัดกลุ่มจำแนกประเภทตามความหมายได้ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนภูมินามแต่ละประเภทที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีตจำนวน 456 ชื่อ

ประเภทของภูมินาม	จำนวนภูมินาม
1. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณ	157
1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้ยืนต้น	88
1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก พืชขนาดเล็ก	38
1.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้ยืนต้นและ ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก	1
1.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง	1
1.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและบุคคล	3
1.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและลักษณะอื่น ๆ	26
2. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	6

ตาราง 3 (ต่อ)

ประเภทของกฎหมาย	จำนวนกฎหมาย
2.1 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	5
2.2 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง และการตั้งถิ่นฐาน	1
3.กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่น	34
3.1 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	4
3.2 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์ปีก	2
3.3 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทแมลง	1
3.4 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์เลื้อยคลาน	1
3.5 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทครึ่งบกครึ่งน้ำ	3
3.6 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์และลักษณะอื่นๆ	23
4. กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน	7
4.1 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน	1
4.2 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและพืช	5
4.3 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ	1
5. กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ	185
5.1 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ	11
5.2 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ภูเขา ป่า หุ่น ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ	10
5.3 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืช	77
5.4 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์	15
5.5 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ	4
การตั้งถิ่นฐาน	
5.6 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	3
5.7 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคล	22
5.8 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ	43

ตาราง 3 (ต่อ)

ประเภทของภูมินาม	จำนวนภูมินาม
6. ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย	9
7. ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ	58
รวม	456

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีตนั้น จะพิสูจน์ความสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งข้อมูลส่วนมากเป็นเอกสาร สารนิพนธ์การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านต่างๆ ในจังหวัดสุรินทร์ และรายงานการวิจัยชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์ และเอกสารอื่น ๆ ที่ได้กล่าวถึงบริบททั่วไปและประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหรือชุมชนในอดีตและปัจจุบัน ทำให้ทราบถึงสภาพภูมิศาสตร์ในอดีตและปัจจุบัน และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต จากจำนวนภูมินามทั้งหมด 576 ชื่อ พบว่า มีภูมินามที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวน 456 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 79.16 เป็นดัชนีบ่งชี้ว่า สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์

2. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต ไม่พบภูมินามที่มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์

3. พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 152 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 26.38 ซึ่งจำแนกประเภทได้ดังนี้

1. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางทั้งหมด จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

1.1 ฎินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ บ้านคาบใต้ บ้านถนน

คาบใต้ (คาบ มาจากคำว่า เกียบ แปลว่า หนีบ ใต้ เป็นคำไทย แปลว่า ทิศใต้) ความหมายของฎินาม คำว่า คาบ จึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เพราะหมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ระหว่างบ้านเทนมีย์กับบ้านเกรียด ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านนี้จึงคล้ายกับถูกหนีบอยู่ระหว่างสองหมู่บ้าน

ถนน ฎินามคำนี้มีมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เพราะปัจจุบันยังมีถนนปรากฏอยู่ (ถนนรอบหนองน้ำ)

1.2 ฎินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง และการตั้งถิ่นฐานจำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านฎิมิกันดาล มีหมู่บ้านนี้อยู่รอบๆ คำว่า ฎิมิ แปลว่า หมู่บ้าน ตำบล แผ่นดิน หรือที่อยู่ คำว่า กันดาล ภาษาเขมรว่า กนฺทาล แปลว่า กลาง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า กันนาล) บ้านฎิมิกันดาลนี้ตั้งอยู่ระหว่าง บ้านสองและบ้านเพี้ยราม

ฎิมิกันดาล มาจากคำว่า ฎิมิ กันนาล แปลว่า หมู่บ้านที่อยู่ตรงกลาง ในปัจจุบันหมู่บ้านนี้ก็ยังมียุ่บ้านอื่น ๆ ล้อมรอบอยู่ ดังนั้นฎินามคำว่า ฎิมิกันดาล จึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

2. ฎินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน จำนวน 7 ชื่อ

2.1 ฎินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานจำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านปราสาท

ปราสาท แปลว่า เรือนมียอดเป็นชั้นๆ สำหรับเป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินหรือเป็นที่ประดิษฐานของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สำหรับปราสาทที่พบเห็นทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์นั้นเป็นปราสาทหินที่สร้างขึ้นโดยชาวเขมรโบราณในอดีต ตามความเชื่อของศาสนาฮินดู โดยสร้างจากศิลาแลงและหินทราย ปัจจุบันปราสาทยังคงมีอยู่ดังนั้นฎินามคำว่า ปราสาทนี้จึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

2.2 ฎินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและชื่อพืชพรรณธรรมชาติจำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

บ้านปราสาททง บ้านปราสาทเบง บ้านฎิมิขุน

บ้านภูมิโพธิ์ บ้านภูมิสวย
 ปราสาททง แปลว่า ปราสาทต้นประดู่ (คำว่าทง มาจากคำว่า ทิ้ง แปลว่า ต้น
 ประดู่)

ปราสาทเบง แปลว่า ปราสาทต้นมะค่า (คำว่า เบง แปลว่า ต้นมะค่า)
 ภูมิขุ่น แปลว่า หมู่บ้านที่มีต้นขุ่น (ภูมิ แปลว่า หมู่บ้าน, แผ่นดิน, ตำบล, ที่อยู่
 คำว่า ขุ่น เป็นคำไทย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า คเนิร)

ภูมิโพธิ์ แปลว่า หมู่บ้านที่มีต้นโพธิ์
 ภูมิสวย แปลว่า หมู่บ้านที่มีต้นมะม่วง (คำว่า สวย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียง
 ว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วง)

ภูมินามคำว่า ปราสาททง ปราสาทเบง ภูมิขุ่น ภูมิโพธิ์ ภูมิสวย ใน
 ปัจจุบันหมู่บ้านเหล่านี้ยังคงมีอยู่ ดังนั้นความหมายของชื่อจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทาง
 ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน ส่วนคำประกอบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณ
 ในท้องถิ่นนั้น พืชพรรณเหล่านั้นอาจมีอยู่บ้าง แต่ไม่ใช่สิ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น

2.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ จำนวน 1
 ชื่อ ได้แก่

บ้านภูมิโปน
 ภูมิโปน แปลว่า หมู่บ้านที่มีที่หลบซ่อน ปัจจุบันหมู่บ้านนี้ยังคงมีอยู่จึงมีความหมาย
 จึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

3. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศทั้งหมดจำนวน 132 ชื่อ
 ได้แก่

3.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ จำนวน 3
 ชื่อ ได้แก่

บ้านทำนบ ภูมิสตึง บ้านสตึง
 ทำนบ แปลว่า ทำนบกั้นน้ำ ปัจจุบันทำนบ ซึ่งเป็นที่กักเก็บน้ำของหมู่บ้านก็ยังคงมี
 อยู่

ภูมิสตึง แปลว่า หมู่บ้านที่อยู่ใกล้ลำธาร ปัจจุบันลำธารยังคงอยู่เหมือนเดิม
 สตึง แปลว่า ลำธาร ปัจจุบันลำธารยังคงมีอยู่
 ดังนั้นความหมายของภูมินามคำว่า ทำนบ ภูมิสตึง สตึง จึงมีความหมายสอดคล้อง
 กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

3.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา หุบ ถ้ำ และเกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำจำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคก บ้านโคกแส บ้านพนม
บ้านพนมดิน

โคก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง ปัจจุบันบ้านโคก ยังคงมีลักษณะเป็นโคกอยู่ ความหมายของชื่อจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

โคกแส แปลว่า โคกนา ปัจจุบันบ้านโคกแส ยังมีลักษณะเป็นโคกอยู่ ดังนั้น ความหมายของชื่อจึงสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

พนม แปลว่า ภูเขา หมู่บ้านนี้อยู่ใกล้ภูเขา (เขาพนมสวาย) ปัจจุบันยังมีภูเขาอยู่ ดังนั้นความหมายของชื่อจึงสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

พนมดิน แปลว่า เนินสูง (คำว่า พนม ในที่นี้ไม่ได้แปลว่าภูเขา แต่แปลว่า พื้นที่ที่เป็นเนินสูง ปัจจุบันพื้นที่ในบริเวณหมู่บ้านนี้มีลักษณะเป็นเนินดินสูงอยู่ ดังนั้นภูมินามคำว่า พนมดิน จึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

3.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืชพรรณธรรมชาติ จำนวน 58 ชื่อ ได้แก่

เขาพนมสวาย	บ้านโคกกต้อล	บ้านโคกกระชาย
บ้านโคกกระโดด	บ้านโคกกระโดน	บ้านโคกกล้วย
บ้านโคกกะดวด	บ้านโคกกะเตี๋ยง	บ้านโคกกะลั่น
บ้านโคกกุ้ง	บ้านโคกกูน	บ้านโคกขม้น
บ้านโคกคล่อง	บ้านโคกจาน	บ้านโคกเจ็ก
บ้านโคกโชค	บ้านโคกแดง	บ้านโคกโคง
บ้านโคกตรม	บ้านโคกตระมูง	บ้านโคกตลัด
บ้านโคกตะเคียนด	บ้านโคกตะลอก	บ้านโคกโตนด
บ้านโคกไทรงาม	บ้านโคกบุรี	บ้านโคกเบง
บ้านโคกปะเตียล	บ้านโคกบันโร	บ้านโคกปาจิก
บ้านโคกปุ่น	บ้านโคกพอก	บ้านโคกพุง
บ้านโคกพลู	บ้านโคกไพล	บ้านโคกเพ็ก
บ้านโคกเพชร	บ้านโคกเพชร	บ้านโคกเพนา
บ้านโคกเพร็ด	บ้านโคกมะกะ	บ้านโคกมะเมียน
บ้านโคกเม็ก	บ้านโคกยาง	บ้านโคกระกา
บ้านโคกระเปาว์	บ้านโคกรัง	บ้านโคกรัมย์
บ้านโคกละลวด	บ้านโคกละเวีย	บ้านโคกลำดวน

บ้านโคกสมอง	บ้านโคกสวย	บ้านโคกสำโรง
บ้านโคกแสง	บ้านโคกอำปูล	บ้านโคกอุ้มลูก
บ้านโคกอะผง		

พนมสวย แปลว่า ภูเขาต้นมะม่วง (คำว่า พนม แปลว่า ภูเขา คำว่า สวย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวย แปลว่า มะม่วง)

โคกกต้อล แปลว่า โคกที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง (คำว่า โคก ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า กูก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง)

โคกกระชาย แปลว่า โคกต้นกระชาย

โคกกระโดด แปลว่า โคกต้นกลอย (กระโดด มาจากคำว่า กระดจ แปลว่า ต้นกลอย)

โคกกระโดน แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกกล้วย แปลว่า โคกต้นกล้วย

โคกกะดวด แปลว่า โคกต้นกลอย

โคกกะเตี๋ยง แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกกะลัน แปลว่า โคกต้นหยี

โคกกุง แปลว่า โคกต้นพลวง (คำว่า กุง เป็นคำลาว แปลว่า ต้นพลวง)

โคกกูน แปลว่า โคกต้นราชพฤกษ์ (คำว่า กูน มาจากคำว่า กูน เป็นคำลาว)

โคกขม้น แปลว่า โคกต้นขม้น (คำว่า ขม้น เป็นคำไทย)

โคกคล่อง แปลว่า โคกต้นพลวง

โคกจาน แปลว่า โคกต้นจาน (ต้นทองกวาว)

โคกเจ็ก แปลว่า โคกต้นกล้วย

โคกโชค แปลว่า โคกต้นบัว

โคกแดง แปลว่า โคกต้นแดง (คำว่า แดง เป็นคำไทย)

โคกโดง แปลว่า โคกต้นมะพร้าว

โคกตรม แปลว่า โคกต้นคราม

โคกตระมุง แปลว่า โคกต้นชะมวง

โคกตลัด แปลว่า โคกต้นมะเลื่อม

โคกตะเคียน แปลว่า โคกต้นตะเคียน (คำว่า ตะเคียน เป็นคำไทย)

โคกตะลอก แปลว่า โคกต้นหมัน

โคกโดนด แปลว่า โคกต้นตาล

โคกไทรงาม แปลว่า โคกต้นไทรงาม (คำว่า ไทรงาม เป็นคำไทย)

โคกบุรี แปลว่า โคกต้นปรีอ (คำว่า บุรี มาจากคำว่า บแเรีย ซึ่งมาจากคำว่า ปแเรีย แปลว่า ต้นปรีอ)

โคกเบง แปลว่า โคกต้นมะค่า
 โคกปะเตียล แปลว่า โคกวาน
 โคกบันโร แปลว่า โคกต้นตะคร้อ
 โคกป่าจิก แปลว่า โคกต้นเต็ง
 โคกปุ่น แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 โคกพอก แปลว่า โคกต้นพอก (คำว่า พอก เป็นคำลาว แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง)
 โคกพุง แปลว่า โคกต้นพุง (คำว่า พุง เป็นคำไทย)
 โคกพลู แปลว่า โคกต้นพลู (คำว่า พลู เป็นคำไทย)
 โคกไพล แปลว่า โคกต้นไพล (คำว่า ไพล เป็นคำไทย)
 โคกเพ็ก แปลว่า โคกหญ้าเพ็ก
 โคกเพชร แปลว่า โคกหญ้าเพ็ก (คำว่า เพชร มาจากคำว่า เพ็ก แปลว่า หญ้าเพ็ก)
 โคกเพชร แปลว่า โคกผักหวาน (คำว่า เพชร มาจากคำว่า เพรีด แปลว่า ผักหวาน)
 โคกเพนา แปลว่า โคกต้นมะตูม
 โคกเพรีด แปลว่า โคกผักหวาน
 โคกมะกะ แปลว่า โคกต้นมะกอก
 โคกมะเมียน แปลว่า โคกผักเสี้ยน
 โคกเม็ก แปลว่า โคกต้นเสม็ด (คำว่า เม็ก เป็นคำลาว แปลว่า ต้นเสม็ด)
 โคกยาง แปลว่า โคกต้นยาง (คำว่า ยาง เป็นคำไทย)
 โคกระกา แปลว่า โคกต้นจิ้ง
 โคกระเปาว์ แปลว่า โคกต้นผักทอง (คำว่า ระเปาว์ มาจากคำว่า ระเปิว แปลว่า ต้นผักทอง)
 โคกรัง แปลว่า โคกต้นรัง
 โคกรัมย์ แปลว่า โคกต้นกันเกรา (คำว่า รัมย์ เป็นคำส่วย แปลว่า ต้นกันเกรา)
 โคกละลวด แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 โคกละเวีย แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 โคกลำดวน แปลว่า โคกต้นลำดวน
 โคกสมอง แปลว่า โคกที่มีพืชชนิดหนึ่ง (คำว่า สมอง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ชมอง แปลว่า โคกพืชตระกูลหญ้าชนิดหนึ่ง สมัยก่อนชาวบ้านนำมาทำเป็นฝ้ายขั้ว แล้วนำดินผสมน้ำมาโบกทับ)
 โคกสวาย แปลว่า โคกต้นมะม่วง (คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วง)
 โคกสำโรง แปลว่า โคกต้นสำโรง
 โคกแสง แปลว่า โคกต้นไม้ชนิดหนึ่ง

โคกอำปี้ล แปลว่า โลกต้นมะขาม

โคกอุลลอก แปลว่า โลกต้นหมัน

โคกอะผง แปลว่า โลกที่มีพืชชนิดหนึ่งคล้ายหญ้าเพ็ก (คำว่า อะผง เป็นคำลาว)

ภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า โลก ซึ่งแปลว่า ที่บก, ที่แห้งนั้น ปัจจุบันยังมีลักษณะเป็นโคกอยู่ ดังนั้นจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน ส่วนคำประกอบภูมินามที่เป็นชื่อพืชพรรณนั้นปัจจุบัน พืชพรรณบางชนิดไม่มีให้เห็นแล้ว บางชนิดอาจมีอยู่บ้างแต่ไม่ใช่สิ่งเป็นลักษณะเด่นของท้องถิ่น

3.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ในท้องถิ่น
จำนวน 12 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกกระเพอ บ้านโคกกรม บ้านโคกเกิดจะแก

บ้านโคกขลา บ้านโคกครุฑ บ้านโคกแซะ

บ้านโคกตะหมาด บ้านโคกตาเดา บ้านโคกตึง

บ้านโคกมะโรม บ้านโคกละลอก บ้านโคกอังกกรง

โคกกระเพอ แปลว่า โลกจระเข้ (คำว่า โลก มาจากคำว่า กูก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง คำว่า กระเพอ แปลว่า จระเข้)

โคกกรม แปลว่า โลกหอยกาบ (กรม แปลว่า หอยกาบ)

โคกเกิดจะแก แปลว่า โลกที่มีสุนัขมาตลอดลูก (เกิด แปลว่า มี, ถือกำเนิด, จะแก แปลว่า สุนัข)

โคกขลา แปลว่า โลกเสือ (ขลา ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า คลา แปลว่า เสือ)

โคกครุฑ แปลว่า โลกครุฑ (ครุฑ เป็นพญานกในเทพนิยาย)

โคกแซะ แปลว่า โลกม้า (แซะ มาจากคำว่า แซฮ แปลว่า ม้า)

โคกตะหมาด แปลว่า โลกแรง (ตะหมาด แปลว่า แรง)

โคกตาเดา แปลว่า โลกนกตะกุ่ม

โคกตึง แปลว่า โลกวัวกระทิง

โคกมะโรม แปลว่า โลกที่มีแมลงชนิดหนึ่ง

โคกละลอก แปลว่า โลกนกเขา

โคกอังกกรง แปลว่า โลกมดแดง

ภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า โลก ซึ่งแปลว่า ที่บก, ที่แห้งนั้น ปัจจุบันยังมีลักษณะเป็นโคกอยู่ ดังนั้นจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ใน

ปัจจุบัน ส่วนคำประกอบภูมินามที่เป็นชื่อสัตว์ในท้องถิ่นนั้นปัจจุบันได้สูญพันธุ์ไปแล้ว บางชนิดอาจมีอยู่บ้างแต่ไม่ใช่สิ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น

3.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน
จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกวัด	บ้านโคกโบสถ์	บ้านโคกปราสาท
บ้านโคกเมือง		

ภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า โคก ซึ่งแปลว่า ที่บก, ที่แห้งนั้น ปัจจุบันยังมีลักษณะเป็นโคกอยู่ ดังนั้นจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน ส่วนคำประกอบภูมินามอื่นๆ ได้แก่คำว่า วัด โบสถ์ เมือง มีสภาพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่วนภูมินามคำว่า ปราสาทนั้น ปัจจุบันยังคงมีปราสาทอยู่

3.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกกลาง	บ้านสระกันดาล

ภูมินามคำว่า โคกกลางนั้น ปัจจุบันยังมีลักษณะเป็นโคก ภูมินามคำว่า สระกันดาลปัจจุบันยังมีสระน้ำอยู่ ดังนั้นจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

3.8 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคล จำนวน 17
ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกเขมร	บ้านโคกตา	บ้านโคกตาจัน
บ้านโคกตาฉิม	บ้านโคกตาเดี่ย	บ้านโคกตาบัน
บ้านโคกตาปริง	บ้านโคกตาเปะ	บ้านโคกตามอญ
บ้านโคกตาสูง	บ้านโคกตาราด	บ้านโคกตาสาต
บ้านโคกตาอาจ	บ้านโคกตาอาย	บ้านโคกพระ
บ้านโคกลาว	บ้านลำชี	

ภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า โคก ซึ่งแปลว่า ที่บก, ที่แห้งนั้น ปัจจุบันยังมีลักษณะเป็นโคกอยู่ ดังนั้นจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

3.8 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่นๆ จำนวน 32 ชื่อ ได้แก่

เขาพนมดงรัก	บ้านโคกก่อง	บ้านโคกกระดาน
บ้านโคกเกรียง	บ้านโคกจราบ	บ้านโคกจ๊ะ
บ้านโคกเจริญ	บ้านโคกชัย	บ้านโคกเตา
บ้านโคกโตน่ง	บ้านโคกทม	บ้านโคกบรรเลง
บ้านโคกบุรณ	บ้านโคกปัด	บ้านโคกยาว
บ้านโคกลำม	บ้านโคกละลึง	บ้านโคกเวง
บ้านโคกศิลา	บ้านโคกสง่า	บ้านโคกสนาม
บ้านโคกสะเทิน	บ้านโคกสะอาด	บ้านโคกสูง
บ้านโคกหลัก	บ้านโคกหิน	บ้านโคกใหญ่
บ้านโคกอรุณ	บ้านโคกอาโพน	บ้านโคกอารักษ์
บ้านโคกอำนาจ	บ้านระงอล	

พนมดงรัก แปลว่า ภูเขาที่มีลักษณะคล้ายไม้คาน (คำว่า พนม แปลว่า ภูเขา คำว่า ดงรัก มาจากคำว่า ดองแรกร แปลว่า ไม้คาน)

โคกก่อง แปลว่า โคกกระตืบข้าว (คำว่า โคก มาจากคำว่า กูก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง)

โคกกระดาน แปลว่า โคกที่มีไม้กระดาน (คำว่า กระดาน มาจากคำว่า กตาร แปลว่า ไม้กระดาน)

โคกเกรียง แปลว่า โคกกระด้างมอญ

โคกจราบ แปลว่า โคกที่มีผิวนิดหนึ่ง (คำว่า จราบ แปลว่า ผิวนิดหนึ่ง)

โคกจ๊ะ แปลว่า โคกเก่า (คำว่า จ๊ะ แปลว่า เก่า)

โคกเจริญ แปลว่า โคกที่มีความเจริญรุ่งเรือง (คำว่า เจริญ ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า มาก แต่คำว่า เจริญ ในที่นี้เป็นคำไทย แปลว่า เจริญรุ่งเรือง)

โคกชัย แปลว่า โคกชัย (คำว่า ชัย เป็นคำไทย)

โคกเตา แปลว่า โคกเตา (คำว่า เตา เป็นคำไทย แปลว่า ที่สำหรับก่อไปหุงต้ม หรือเผาสิ่งต่าง ๆ)

โคกโตน่ง แปลว่า โคกโพงพาง (คำว่า โตน่ง เป็นคำลาว แปลว่า โพงพาง เป็นเครื่องมือตักปลาชนิดหนึ่ง)

โคกทม แปลว่า โคกใหญ่ (คำว่า ทม แปลว่า ใหญ่)

โคกบรรเลง แปลว่า โคกเกลี้ยงเกลา (คำว่า บรรเลง มาจากคำว่า ลลึง แปลว่า เกลี้ยงเกลา)

โคกบุรณ แปลว่า โคกสี (บุรณ มาจากคำว่า บุน แปลว่า จำนวนสี ตามประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านมีสหทัยสีคนร่วมกันตั้งชื่อหมู่บ้าน)

โคกปัด แปลว่า โคกใหญ่ (คำว่า ปัด เป็น คำส่วย แปลว่า ใหญ่)

โคกยาว แปลว่า โคกยาว (คำว่า ยาว เป็นคำไทย)

โคกล่าม แปลว่า โคกยาว (คำว่า ล่าม เป็นคำลาว แปลว่า ยาว, ผูก)

โคกละลึ่ง แปลว่า โคกเกลี้ยงเกลา (คำว่า ละลึ่ง แปลว่า เกลี้ยงเกลา)

โคกเวง แปลว่า โคกยาว (คำว่า เวง แปลว่า ยาว)

โคกศิลา แปลว่า โคกหิน (คำว่า ศิลา เป็นคำไทย แปลว่า หิน)

โคกสง่า แปลว่า โคกสง่า (คำว่า สง่า เป็นคำไทย)

โคกสนาม แปลว่า โคกสนามบิน พื้นที่ของหมู่บ้านนี้เคยเป็นสนามบินของ กองทัพอากาศมาก่อนมีเนื้อที่ประมาณ 800ไร่ ปัจจุบันเป็นที่ สปก.)

โคกสะเทิน แปลว่า โคกครึ่ง ๆ กลาง ๆ

โคกสะอาด แปลว่า โคกสวยงาม (คำว่า สะอาด ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซอาด แปลว่า สวยงาม)

โคกสูง แปลว่า โคกที่มีพื้นที่สูง (คำว่า สูง เป็นคำไทย)

โคกหลัก แปลว่า โคกที่มีหลัก (คำว่า หลัก เป็นคำไทย)

โคกหิน แปลว่า โคกที่มีหิน (คำว่า หิน เป็นคำไทย)

โคกใหญ่ แปลว่า โคกใหญ่ (คำว่า ใหญ่ เป็นคำไทย)

โคกอรุณ แปลว่า โคกอรุณ (คำว่า อรุณ เป็นคำไทย)

โคกอาโพน แปลว่า โคกที่มีการเล่นซ่อนหา (คำว่า โพน มาจากคำว่า ปวน แปลว่า ซ่อน)

โคกอารักษ์ แปลว่า โคกที่มีเจ้าหรือผีสถิตย์อยู่ (คำว่า อารักษ์ ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า อาระ แปลว่า ผีหรือเจ้า)

โคกอำนาจ แปลว่า โคกอำนาจ (คำว่า อำนาจ เป็นคำไทย)

ระงอล แปลว่า เนินดินโล้น (คำว่า ระงอล มาจากคำว่า ตระงอล แปลว่า หัวโล้น)

ภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า โคก ซึ่งแปลว่า ที่บก,ที่แห้งนั้น ปัจจุบันยังมี ลักษณะเป็นโคกอยู่ ดังนั้นจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน ส่วนคำประกอบภูมินามอื่น ๆ นั้น มีความหมายบ่งบอกให้ทราบถึงลักษณะเด่นบางประการ หรือบอกให้ทราบถึง เหตุการณ์สำคัญ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในท้องถิ่น

4. ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย จำนวน 9 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกกันถูก

บ้านโคกโดน

บ้านโคกตะเกี้ยว

บ้านโคกตุ๊ก

บ้านโคกเมา

บ้านโคกล้อ

บ้านโคกอนุ

บ้านโคกอันโตง

บ้านโคกชะ

ภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า โคก ซึ่งแปลว่า ที่บก,ที่แห้งนั้น ปัจจุบันยังมีลักษณะเป็นโคกอยู่ ดังนั้นจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันส่วนคำประกอบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่ไม่ทราบความหมาย นั้นไม่สามารถสืบค้นความหมายได้

5. ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระดาน

กระดาน มาจากคำว่า กันดาร แปลว่า อัดคัด,ฝืดเคือง,ลำบาก,แห้งแล้ง ความหมายของชื่อจึงสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันของหมู่บ้าน เพราะเป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่าชุมชนในภาคอีสานโดยเฉพาะในช่วงหน้าแล้งนั้นมีสภาพค่อนข้างแห้งแล้ง, กันดาร และในปัจจุบันก็ยังมีสภาพนั้นอยู่

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จากจำนวนภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยทั้งหมด 576 ชื่อ พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสัมพันธ์หรือสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันจำนวน 152 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 26.38 สามารถจัดกลุ่มจำแนกประเภทตามความหมายได้ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงจำนวนภูมินามแต่ละประเภทที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 152 ชื่อ

ประเภทของภูมินาม	จำนวนภูมินาม
1. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	3
1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	2
1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทางและการตั้งถิ่นฐาน	1
2. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน	7
2.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน	1
2.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและพืช	5
2.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่นๆ	1
3. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ	132

ตาราง 4 (ต่อ)

ประเภทของภูมินาม	จำนวนภูมินาม
3.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ	3
3.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ภูเขา ป่า หุ่น ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ	4
3.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืช	58
3.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์	12
3.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน	4
3.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	2
3.7 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคล	17
3.8 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ	32
4. ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย	9
5. ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ	1
รวม	152

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันจากตาราง 4 จากจำนวนภูมินามทั้งหมด 576 ชื่อ นั้นพบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 152 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 26.38 มีอัตราส่วนความสอดคล้องไม่ถึงร้อยละ 70 ตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายสัมพันธ์หรือสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบันนั้น ส่วนมากเป็นภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ โดยเฉพาะภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า โคก นั้นมีความหมายสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันมากกว่าคำประกอบภูมินามอื่น ๆ ที่มีความหมายบ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศ คำว่า โคก ซึ่งแปลว่า บก,แห่ง ในที่นี้แปลว่าพื้นที่ที่เป็นที่บก,ที่แห้ง เมื่อมีการไปพิสูจน์ในพื้นที่จริงพบว่า พื้นที่นั้นยังมีลักษณะเป็นโคก หรือเป็นที่บก

และที่แท้จริง ส่วนประกอบภูมินามคำว่า หนอง (แหล่งน้ำที่เกิดจากการทรุดจมของดิน) คงมีอยู่แต่ มีการปรับเปลี่ยนขุดลอกหนองน้ำเดิมให้กลายเป็นสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่สามารถกักเก็บ น้ำไว้ใช้ในหมู่บ้านหรือ ส่วนแหล่งน้ำที่เป็นลำห้วยหรือสตึง ในปัจจุบันพบว่า ยังคงมีอยู่แต่บาง แห่งมีการขุดลอกเพื่อไม่ให้ตื้นเขินหรือให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ และถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่ ปรากฏในปัจจุบันทำให้เสมือนว่าภูมินามเหล่านั้นมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทาง ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ แต่ในความจริงแล้วภูมินามเหล่านี้มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทาง ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

4.พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทาง ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 304 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิด เป็นร้อยละ 52.77 สามารถจัดกลุ่มจำแนกประเภทตามความหมาย ดังนี้

1. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติทั้งหมดจำนวน 157 ชื่อ

1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้น

จำนวน 88 ชื่อ

บ้านกระทม	บ้านกระพี	บ้านกระยุง
บ้านกระสัง	บ้านกระสังข์	บ้านกะทม
บ้านกันจาน	บ้านกันจาร์	บ้านกันจารย์
บ้านกันแสง	บ้านกาเกาะ	บ้านขยุง
บ้านขวาว	บ้านคล่อง	บ้านจบก
บ้านจรวาย	บ้านจะแกแสง	บ้านจะบก
บ้านจาน	บ้านจารย์	บ้านจันทร์แสง
บ้านฉลีก	บ้านเจนียง	บ้านเชิงจาบ
บ้านโชนาง	บ้านตระแบก	บ้านตระมุง
บ้านตระเล็ก	บ้านตาราง	บ้านตระแสง
บ้านตราด	บ้านตลัด	บ้านตะโก
บ้านตะโนน	บ้านตะแบง	บ้านตังกอ
บ้านตังโก	บ้านตันเหลือบ	บ้านตาแบน
บ้านตาลวก	บ้านตาลอก	บ้านตำปุง
บ้านโตนด	บ้านทง	บ้านทะเม็งตรัย
บ้านทะลอก	บ้านบักดอก	บ้านปจิก
บ้านประเดียก	บ้านปริง	บ้านปะปูล

บ้านปันรัว	บ้านพะเนา	บ้านพันธุลี
บ้านเพนาร์	บ้านมะโน	บ้านมะเมียง
บ้านระกา	บ้านระแงง	บ้านระไซร์
บ้านระเวียง	บ้านเรียงพนม	บ้านฤาษี
บ้านละหุ่ง	บ้านลำพุก	บ้านลุ่มพุก
บ้านเวีย	บ้านเวือ	บ้านศาลา
บ้านสกร้อม	บ้านสนวน	บ้านสมอ
บ้านสวาย	บ้านสวายปริง	บ้านสะดี
บ้านสะเดา	บ้านสังแก	บ้านสำโรง
บ้านเสรียง	บ้านแสงพันธ์	บ้านอังกรวง
บ้านอังกอล	บ้านอังกัญ	บ้านอังกัญโพธิ์
บ้านอำปูล	บ้านอุโลก	บ้านอุโลก
บ้านโหลอก		

กระทม, กระทม แปลว่า ต้นกระทุ่ม

กระพี แปลว่า ต้นกระพี

กระยุง, ขยุง แปลว่า ต้นพุง

กระสัง, กระสังข์ แปลว่า ต้นมะสัง

กันจัน, กันจาร์, กันจาร์ย์ แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

กันแสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

กาเกาะ แปลว่า ต้นมะค่าแต้

ขวาว แปลว่า ต้นขวาว

คล็อง แปลว่า ต้นพลวง

จบก, จะบก แปลว่า ต้นกะบก

จัน, จาร์ย์ แปลว่า ต้นจัน (ต้นทองกวาว)

จรวาย แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

จะแกแสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

จันท์แสง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

ฉลิก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

เฉนียง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

เชิงจาบ แปลว่า ต้นพุ่มเรียง

โชนาง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

ตระแบก แปลว่า ต้นตะแบก

ตระมูง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่งมีผลมีรสเปรี้ยวใช้แกงส้มได้ (ต้นชะมวง)

ตระเล็ง แปลว่า ตันนทรี
 ตะราง แปลว่า ตันกร่าง เป็นตันไทรชนิดหนึ่ง ใบใหญ่ยาวแหลมดอง
 ตระแสง แปลว่า ตันไม้ชนิดหนึ่ง
 ตราด แปลว่า ตันตะแบง เป็นตันไม้จำพวกยาง
 ตลัด แปลว่า ตันมะเลื่อม
 ตะโก, ตังกอ, ตังโก แปลว่า ตันตะโก
 ตะโนน แปลว่า ตันไม้ชนิดหนึ่ง
 ตะแบง, ตาแบน แปลว่า ตันเหียง
 ตันเหลือบ แปลว่า ตันมะพลับ
 ตาลวก, ตาลอก, ทะลอก แปลว่า ตันหมัน
 ตำปung แปลว่า ตันไม้ชนิดหนึ่ง
 โตนด แปลว่า ตันตาล
 ทนง แปลว่า ตันประตู (คำว่า ทนง มาจากคำว่า ทนึ่ง แปลว่า ตันประตู)
 ทะเม็งตรัย แปลว่า ตันไม้เล็ก ๆ ชนิดหนึ่ง มักขึ้นตามที่ต่ำ แถวปากบึง
 บักดอก แปลว่า ตันไม้ชนิดหนึ่ง
 ปจิก แปลว่า ตันเต็ง
 ประเดียก แปลว่า ตันกระบาก
 ปริง แปลว่า ตันหว่า
 ปะปูล แปลว่า ตันไม้ชนิดหนึ่ง
 ปันร้ว แปลว่า ตันตะคร้อ
 พะเนา, เพนาร์, มะโน แปลว่า ตันมะตูม
 พันธูลี แปลว่า ตันพังคิ
 มะเมียง แปลว่า ตันไม้ชนิดหนึ่ง
 ระกา แปลว่า ตันจิว
 ระแงง แปลว่า ตันติว
 ระไซร์, ฤาษี แปลว่า ตันไผ่ (คำว่า ระไซร์, ฤาษี มาจากคำว่า ระแซย)
 ระเวียง แปลว่า ตันไม้ป่าชนิดหนึ่ง ลูกกลมเหมือนกระท้อนเนื้อแข็งมีรสเปรี้ยว
 เฟือน ใช้ซักผ้าหรือขัดซีโคลได้ เมื่อบีบแล้ว จะแตกเป็นฟองเหมือนสบู่
 เรียงพนม แปลว่า ตันรัง
 ละหุ่ง แปลว่า ตันมะละกอ
 ลำพุก, ลุมพุก แปลว่า ตันไม้ชนิดหนึ่ง
 เวียย, เวือย แปลว่า ตันไม้ชนิดหนึ่ง
 ศาลา แปลว่า ตันหมาก

สกร้อม แปลว่า ต้นแดง
 สนวน แปลว่า ต้นสนวน ต้นใหญ่ชนิดหนึ่ง ใบเล็ก ๆ เนื้อฟู ใช้ในการเลี้ยงครั่ง
 สมอ แปลว่า ต้นสมอ
 สวาย แปลว่า ต้นมะม่วง
 สวายปริง แปลว่า ต้นมะม่วง และ ต้นหว่า
 สะดี แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 สะเดา แปลว่า ต้นสะเดา
 สังแก แปลว่า ต้นสะแก
 สำโรง แปลว่า ต้นสำโรง
 เสรียง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 แสงพันธ์ แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง (คำว่า แสงพันธ์ มาจากคำว่า คแลงเปี๊อ
 หรือ ชแลงเปี๊อ แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง)
 อังกรวง แปลว่า ต้นตะครอง
 อังกอล แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
 อังกัญ แปลว่า ต้นขี้เหล็ก
 อังกัญโพธิ์ แปลว่า ต้นขี้เหล็กและต้นโพธิ์
 อำปิล แปลว่า ต้นมะขาม
 อุโลก, อุโลก, โอลอก แปลว่า ต้นอุโลก

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้น ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยเหล่านี้มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เพราะในปัจจุบันพืชพรรณเหล่านั้นไม่ปรากฏให้เห็นแล้ว หรืออาจมีอยู่บ้างแต่ไม่ใช่ลักษณะเด่นเฉพาะของท้องถิ่น

1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก จำนวน 38 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระวัลย์	บ้านกะดาด	บ้านกะเลงเวก
บ้านกันเตรียง	บ้านกุ่มเพ็ญ	บ้านโคลด
บ้านจรัส	บ้านเชื้อเพลิง	บ้านโซก
บ้านโซค	บ้านตรม	บ้านตรอบ
บ้านตะเกียด	บ้านตะเตียว	บ้านตากวน
บ้านตาวัง	บ้านตื้น	ประตู
บ้านประทัดบุ	บ้านปรือ	บ้านปะอาว

บ้านเปரியง	บ้านพลวง	บ้านพึงพวย
บ้านไพล	บ้านระเภาว	บ้านรันแดง
บ้านรำกวย	บ้านรำแดง	บ้านรุน
บ้านลันแต่	บ้านสกล	บ้านสกีวน
บ้านเสม็ด	บ้านโสมน	บ้านสล้อง
บ้านสะแง	บ้านโสน	

กระวัลย์ แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง

กะดาด แปลว่า ต้นกระดาด (บอนชนิดหนึ่ง ห้วนมาแกลงรับประทานได้)

กะเลงเวก แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

กันเตรียง แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง

กุมเพนียง แปลว่า ไม้พุ่มชนิดหนึ่ง

โคลด แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง

จรัส แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง

เชื้อเพลิง แปลว่า ต้นไม้ไฟ

โซก, โซค แปลว่า ต้นบัว

ตรม แปลว่า ต้นคราม

ตรอบ แปลว่า ต้นมะเขือ

ตะเกียด แปลว่า พืชตระกูลผักตบ

ตะเตียว แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง

ตากวน แปลว่า ผักบุง

ดาวัง แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง

ดิน แปลว่า หญ้าชนิดหนึ่ง จำพวกวาน มีหัวกินดิบได้ขึ้นในดินทราย

ประดู่ แปลว่า ต้นหวาย (คำว่า ประดู่ มาจากคำว่า ประเดา)

ประทัดบุ แปลว่า ไม้พุ่มชนิดหนึ่ง มีใบเล็กเรียวยาว มีหนาม ผลเป็นฝักเวลาสุกจะแตก

ออกเมล็ดที่อยู่ข้างในจะปลิวและกระเด็นไปตามลม

ปรือ แปลว่า ต้นปรือ (คำว่า ปรือ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปะรือ)

ปะอาว แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง

เปரியง แปลว่า เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง

พลวง แปลว่า ต้นแห้ว

พึงพวย แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง

ไพล แปลว่า ต้นไพล (คำว่า ไพล ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปันเลียว)

ระเภาว แปลว่า พักทอง

รันแดง, รำแดง แปลว่า ต้นข่า

จำกาย แปลว่า พืชชนิดหนึ่งซึ่งมีหัวแต่กินไม่ได้เพราะมีพิษ
 รุน แปลว่า ต้นคล้า
 ลันแต่ แปลว่า ต้นไม้ประเภทหนึ่งต้นเล็ก ๆ มีดอกหอม
 สกล, สกัวน แปลว่า ผักน้ำชนิดหนึ่ง
 เสม็ด, โสมน, แปลว่า ต้นเสม็ด
 สลือ แปลว่า พืชชนิดหนึ่ง
 สะแง แปลว่า หญ้าละมาน
 โสน แปลว่า ต้นโสน

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก เช่น ภูมินามคำว่า กระวัลย์ กะดาด กะเลงเวก กั้นเตริยง กุมเพนียง โคลด จรัส เชื้อเพลิง โชก โชค ตรม ตรือบ ตะเกียด ตะเตียว ตากวน ตาวัง ตีน ประตุ ภูมินามดังกล่าวนี้มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เพราะสภาพพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำให้พืชพรรณเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย บางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว บางชนิดมีอยู่บ้างแต่ไม่ใช่ลักษณะเด่นเฉพาะของท้องถิ่นเช่นเมื่อแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน จึงเหลือเพียงชื่อที่ใช้เรียกกันในปัจจุบันเท่านั้น

1.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้นและ ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านสนายดวง

สนายดวง แปลว่า ต้นข่อยและต้นกลอย เป็นการตั้งชื่อตามชื่อพืช 2 ชนิดคือ ต้นข่อยและต้นกลอย (คำว่า สนาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ชนาย แปลว่า ต้นข่อย และคำว่า ดวง มาจากคำว่า กระดวง แปลว่า ต้นกลอย) ภูมินามคำว่า สนายดวง มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เพราะปัจจุบันไม่พบต้นข่อย และต้นกลอย

1.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และ ทิศทาง จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านโชคติม

โชคติม แปลว่า บัวคู่ (คำว่า โชค แปลว่า ต้นบัว คำว่า ติม หรือชั้นติม แปลว่า เคียงคู่) มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันไม่ปรากฏบัวคู่

1.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและชื่อบุคคล จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านเขวาสินรินทร์ บ้านสวายตาฟิ่ง บ้านสวายทอง

เขวาสินรินทร์ คำว่า เขวา แปลว่า ต้นเขว้า เป็นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง คำว่า สินรินทร์ เป็นชื่อบุคคล คือ ขุนสินรินทร์บำรุง อดีตกำนันตำบลเขวาสินรินทร์ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในหมู่บ้านนี้ ได้รับการยกย่องให้นามชื่อไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านเพื่อเป็นเกียรติแก่ท่านที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น

สวายตาฟิ่ง คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วง ตาฟิ่ง เป็นชื่อคน คือ ตาฟิ่ง แปลว่า ต้นมะม่วงของคนชื่อ ตาฟิ่ง

สวายทอง สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า ต้นมะม่วงทอง เป็นชื่อคน คือนายทอง เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการก่อตั้งหมู่บ้านนี้

ภูมินามคำว่า เขวาสินรินทร์ สวายตาฟิ่ง สวายทอง มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เพราะบุคคลดังกล่าวได้เสียชีวิตไปแล้ว และพืชพรรณเหล่านั้นก็ไม่ปรากฏให้เห็นแล้ว หรืออาจมีอยู่บ้างแต่ไม่ใช่ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น

1.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและลักษณะอื่น ๆ จำนวน 26 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระทมพร	บ้านกะลันสรอง	บ้านกันตวจะมวน
บ้านแกใหญ่	บ้านจันทิว	บ้านจารพัต
บ้านทะลอกกอง	บ้านทัพมะระ	บ้านไทรทาบ
บ้านไทรโยง	บ้านบัวโคก	บ้านปรือเกียน
บ้านโพธิ์กอง	บ้านมลูจรุง	บ้านยางจรม
บ้านระไซร์ดบ	บ้านระสีสันต์	บ้านศรีสวาย
บ้านสวายกอง	บ้านสวายจ๊ะ	บ้านสวายจู
บ้านสวายขอ	บ้านสวายทาบ	บ้านสะแกช้า
บ้านสะเดากอง	บ้านอำปูลง	

กระทมพร แปลว่า ต้นกระทุ่มที่ลำต้นเป็นรูปกลวง (คำว่า กระทม แปลว่า ต้นกระทุ่ม คำว่า พร แปลว่า กลวง, โพรง, รู)

กะลันสรอง แปลว่า ต้นหยีสูงขลุ่ด (คำว่า กะลัน แปลว่า ต้นหยี คำว่า สรอง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซรอง แปลว่า สูงขลุ่ด)

กันตวจระมอน แปลว่า ต้นมะยมม้วนบิด (คำว่า กันตวจ แปลว่า มะยม คำว่า ระมอน มาจากคำว่า ระมูล แปลว่า ที่มีลักษณะคดหรือบิดเบี้ยว)

แกใหญ่ แปลว่า ต้นแกใหญ่ (คำว่า แก แปลว่า ต้นสะแกใหญ่ เป็นคำไทย)

จันทกวล แปลว่า ตอดันจันทน์ (คำว่า จัน แปลว่า ต้นจันทน์ คำว่า กวล แปลว่า ตอ)

จารพัต แปลว่า ต้นจาน ม้วนพันรอบ (คำว่า จาร แปลว่า ต้นจาน คำว่า พัต มาจากคำว่า เปื้อด แปลว่า ผูก, พันเวียนรอบ, วงรอบ, ล้อมรอบ)

ทะลอกกอง แปลว่า ต้นหมัน โค้งเอน (ต้นแก่) คำว่า ทะลอก แปลว่า ต้นหมัน คำว่า กอง แปลว่า โค้ง, งองุ่ม

ทัพมะระ แปลว่า ต้นมะระจำนวนมาก (คำว่า ทัพ แปลว่า กองทัพ, ในที่นี้แปลว่า จำนวนมาก)

ไทรทาบ แปลว่า ต้นไทรเตี้ย (ไทร เป็นคำไทย แปลว่า ต้นไทร คำว่า ทาบ มาจากคำว่า เตียบ แปลว่า เตี้ย)

ไทรโยง แปลว่า ไทรย้อย (ไทร เป็นคำไทย แปลว่า ต้นไทร คำว่า โยง มาจาก คำว่า รโยง รยาง เป็นคำเรียกลักษณะของรากไทรที่ย้อยลงมาจากต้น)

บัวโคก แปลว่า บัวบก (บัว เป็นคำไทย แปลว่า ต้นบัว คำว่า โคก แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง ในที่นี้ แปลว่า บัวบก)

ปรีอเกียน คำว่า ปรีอ มาจากคำว่า ปเรัย เป็นพืชชนิดหนึ่ง คล้ายต้นกก แต่ต้นโตและเหนียวกว่า คำว่า เกียน แปลว่า อยู่ข้าง ๆ ใกล้เคียง

โพธิ์กอง แปลว่า ต้นโพธิ์โค้งเอน (ต้นแก่) (โพธิ์ มาจากคำว่า ภู แปลว่า ต้นโพธิ์ คำว่า กอง แปลว่า โค้ง, งองุ่ม)

มลูจรง แปลว่า ใบพลูที่มีลักษณะเป็นเหลี่ยม

ยางจรม แปลว่า ต้นยางชุม (ยาง มาจากคำว่า เยียง แปลว่า ต้นยาง คำว่า จรม มาจากคำว่า จุม แปลว่า ชุม, มาก)

ระไซร์ดบ แปลว่า ป่าไผ่ (คำว่า ระไซร์ มาจากคำว่า ระแซ้ย แปลว่า ต้นไผ่ คำว่า ดบ แปลว่า ป่าชุก)

ระสีสันต์ แปลว่า ไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง (คำว่า ระสี มาจากคำว่า ระแซ้ย แปลว่า ต้นไผ่ชนิดหนึ่ง)

ศรีสวาย ศรี เป็นคำไทย คำว่า สวาย ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า มะม่วง

สวายกอง แปลว่า ต้นมะม่วงโค้งเอน (ต้นแก่)

สวายจ๊ะ แปลว่า มะม่วงแก่ (คำว่า จ๊ะ มาจากคำว่า จัฮ แปลว่า แก่)

สวายจู แปลว่า มะม่วงเปรี้ยว (คำว่า จู แปลว่า เปรี้ยว)

สวายซอ แปลว่า มะม่วงขาว (คำว่า ซอ แปลว่า ขาว)

สวายทาบ แปลว่า มะม่วงเตี้ย

สะแกช้า แปลว่า ต้นสะแกชุม (ช้า มาจากคำว่า จุ่ม แปลว่า ชุ่ม, มาก)

สะเดากอง แปลว่า ต้นสะเดาโค้งเอน (ต้นแก่)

อำปี้लग คำว่า อำปี้ล แปลว่า มะขาม คำว่า กง แปลว่า ล้อ (เกวียน) บ้านอำปี้ลรวมกับบ้านกง จึงมีชื่อเรียกหมู่บ้านว่า บ้านอำปี้लग

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืชมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เพราะในปัจจุบันไม่ปรากฏพืชพรรณและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืชเหล่านั้นให้เห็นเช่นแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน

2. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางทั้งหมด จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านตะตึง

บ้านตะตึงไถง

บ้านปะนอยไถง

ตะตึง แปลว่า ขวาง

ตะตึงไถง (คำว่า ตะตึง แปลว่า ขวาง ไถง แปลว่า ตะวันหรือดวงอาทิตย์) ในที่นี้แปลว่า หมู่บ้านที่ตั้งขวางตะวันหรือดวงอาทิตย์

ปะนอยไถง (คำว่า ปะนอย แปลว่า ตามแนว (ตรงข้ามกับคำว่า ขวาง) ในที่นี้แปลว่า หมู่บ้านที่ตั้งตามแนวตะวันหรือดวงอาทิตย์)

ภูมินามคำว่า ตะตึง ตะตึงไถง ปะนอยไถง มีความไม่หมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เพราะสภาพพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำให้ตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง ของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

3. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นทั้งหมดจำนวน 34 ชื่อ ได้แก่

3.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

บ้านตาเจ็ด

บ้านตำไร

บ้านพม่า

บ้านอันซอ

ตาเจ็ด ตามประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านคำว่า ตาเจ็ด นั้นไม่ใช่ชื่อคนแต่ เป็นชื่อม้า ที่ชื่อ เจ็ด

ตำไร แปลว่า ช้าง

พม่า (พม่า เพี้ยนมาจากคำว่า กำปะมา ในภาษาเขมรถิ่นไทย แปลว่า เม่น)
อันซอง แปลว่า วัวแดงหรือกุปรี

ภูมินามคำว่า ตาเจ็ต ตำไร พม่า อันซอง มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบันสัตว์บางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว เช่น เม่น หรือวัวแดง หรือสัตว์บางชนิดอาจมีอยู่แต่ไม่ใช่ลักษณะเด่นของท้องถิ่น

3.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์ปีก จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่

บ้านกะโงก บ้านตาเตาะ

กะโงก แปลว่า นกยูง

ตาเตาะ แปลว่า นกตะกรุม

ภูมินามคำว่า กะโงก ตาเตาะ มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบันสัตว์ดังกล่าวได้สูญพันธุ์ไปแล้ว

3.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทแมลงจำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านอังกรอง

อังกรอง แปลว่า มดแดง

ภูมินามคำว่า อังกรอง มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบันสัตว์ดังกล่าวอาจยังมีอยู่ไม่ใช่ลักษณะเด่นเฉพาะในพื้นที่

3.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์เลื้อยคลานจำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านถลัน

ภูมินามคำว่า ถลัน แปลว่า งูเหลือม มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบันไม่พบสัตว์ดังกล่าว หรืออาจมีอยู่แต่ไม่ใช่ลักษณะเด่นเฉพาะในพื้นที่

3.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระเจา	บ้านเกรียด	บ้านขยง
กระเจา แปลว่า หอยขม		
เกรียด แปลว่า เขียดชนิดหนึ่ง		
ขยง แปลว่า หอยโข่ง		

ภูมินามคำว่า กระเจา เกรียด ขยง มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจึงไม่ปรากฏเห็นสัตว์ดังกล่าว หรืออาจมีอยู่แต่ไม่ใช่ลักษณะเด่นเฉพาะในท้องถิ่น

3.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นและลักษณะอื่น ๆ จำนวน 23 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระโดนค้อ	บ้านกระเพอสกวม	บ้านกบาลตำไร
บ้านกะเพอโร	บ้านกาบกระบือ	บ้านคอโค
บ้านจรงแขวะ	บ้านจะแกโกน	บ้านจักจรง
บ้านจ้งเอญโค	บ้านจับสวา	บ้านชีจรง
บ้านตมดปวง	บ้านตามาดปวง	บ้านทัพกระบือ
บ้านระมดค้อ	บ้านสองสะโกม	บ้านสีโค
บ้านหัวกระบือ	บ้านอันทรายเอ็ด	ห้วยจะแกชีเปลือด
ห้วยสัจจะเอ็ง	ห้วยเสียดจะเอ็ง	

กระโดนค้อ แปลว่า หนูจำนวนมาก กระโดนค้อ เพี้ยนมาจากคำว่า กเนิร กั๊ว (คำว่า กเนิร แปลว่า หนู คำว่า กั๊ว แปลว่า กองอยู่,จำนวนมาก)

กระเพอสกวม แปลว่า จระเข้ผอม (คำว่า กระเพอ แปลว่า จระเข้ คำว่า สกวม แปลว่า ผอม)

กบาลตำไร แปลว่า หัวช้าง (คำว่า กบาล แปลว่า หัวหรือศีรษะ คำว่า ตำไร มาจากคำว่า ต้มแรย แปลว่า ช้าง)

กะเพอโร แปลว่า จระเข้หา (คู่) (คำว่าโร แปลว่า หา)

กาบกระบือ แปลว่า ฟันควาย (คำว่า กาบ แปลว่า ฟัน (คำกริยา) กระบือ มาจากคำว่า กระเบี้ย แปลว่า ควายหรือกระบือ)

คอโค แปลว่า คอโค (คอของวัว)

จรงแขวะ แปลว่า หมูขวิด (คำว่า จรง แปลว่า หมู คำว่า แขวง ในภาษาเขมร ถิ่นไทยออกเสียงว่า แควะ แปลว่า ขวิด)

จะแกโกน แปลว่า ลูกหมา (คำว่า จะแก แปลว่า หมา คำว่า โกน แปลว่า ลูก)

จะแกซี่เปลือด แปลว่า สุนัขกินเชือก (คำว่า จะแก แปลว่า สุนัข คำว่า ซี่ แปลว่า กิน คำว่า เปลือด มาจากคำว่า เปลือด แปลว่า เชือก)

จักจุก แปลว่า แทะหมู (จัก มาจากคำว่า จ๊ะ (คำกริยา) แปลว่า แทะ คำว่า จุก แปลว่า หมู)

จ้งเอิญโค แปลว่า ย่างวัว (คำว่า จ้งเอิญ มาจากคำว่า จ้งเอิร แปลว่า ย่างหรือรมควัน คำว่า โค เป็นคำไทย แปลว่า วัว)

จับสวา แปลว่า จับลิง (คำว่า จับ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงและมีความหมายเดียวกันกับคำว่า จับ ในภาษาไทยและ คำว่า สวา ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซวา แปลว่า ลิง)

ซี่จุก แปลว่า กินหมู (คำว่า ซี่ แปลว่า กิน คำว่า จุก แปลว่า หมู)

ตมาดปวง แปลว่า แร้งไข (คำว่า ตมาด แปลว่า แร้ง คำว่า ปวง แปลว่า ไข คำกริยา)

ตมาดปวง แปลว่า แร้งไข

ทัพกระบือ แปลว่า ฝูงควาย (ทัพ มาจากคำว่า เตี๊บบ แปลว่า ทัพ)

ระมادت้อ แปลว่า แรดจำนวนมาก (ระมادت มาจากคำว่า ระเมียฮ แปลว่า แรด ค้อ มาจากคำว่า กี้ว แปลว่า กองอยู่,จำนวนมาก)

สองสะโกม แปลว่า วัวแดงผสม (สอง มาจากคำว่า อันซอง แปลว่า วัวแดง คำว่า สะโกม ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซโกม แปลว่า ผสม)

สีโค แปลว่า กินวัว (คำว่า สี ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซี่ แปลว่า กิน) โค เป็นคำไทย

สัจจะเอ็ง แปลว่า กระดูกสัตว์ (คำว่า สัจ แปลว่า สัตว์ คำว่า จะเอ็ง แปลว่า กระดูก)

เสียดจะเอ็ง แปลว่า กระดูกสัตว์ (คำว่า เสียด มาจากคำว่า สัต แปลว่า สัตว์)

หัวกระบือ แปลว่า หัวกระบือ (หัว เป็นคำไทย กระบือ มาจากคำว่า กระเบี้ย แปลว่า ควาย)

อันทรายเอ็ด แปลว่า กระต่ายจ้อง (มอง) (อันทราย แปลว่า กระต่าย คำว่า เอ็ด แปลว่า มอง)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นและลักษณะอื่นๆ เหล่านี้ มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เพราะในปัจจุบันไม่พบสัตว์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสัตว์เหล่านั้น

4. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศทั้งหมดจำนวน 53 ชื่อ ได้แก่

4.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ จำนวน 8 ชื่อ ได้แก่

บ้านขนาด	บ้านโนง	บ้านบอนโนง
บ้านบึง	บ้านปวงตีก	บ้านระหาร
บ้านละลม	บ้านอันโนง	

ขนาด แปลว่า แอ่งน้ำ

โนง, อันโนง และ บอนโนง แปลว่า บ่อน้ำ

บึง แปลว่า แอ่งน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดจากแม่น้ำลำธารไหลท่วมขังอยู่เพราะระบายได้ช้าหรือเกิดขึ้นใกล้ปากน้ำซึ่งเป็นที่ราบลุ่มมาก

ปวงตีก แปลว่า ทำน้ำ (คำว่า ปวงตีก มาจากคำว่า กัมพง์ ทีก (ก้อมบึง ตีก) อำเภอปวงตีก แปลว่า ทำน้ำ คำว่า ตีก แปลว่า น้ำ)

ระหาร มาจากคำว่า รหาล แปลว่า กว้าง (ในที่นี้แปลว่า หนองน้ำที่กว้างใหญ่แต่ตื้น)

ละลม แปลว่า ห้วงน้ำหรือหนองน้ำลึก

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ เช่น คำว่า ขนาด โนง บอนโนง บึง ปวงตีก ระหาร ละลม อันโนง มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบันสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

4.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา หุบ ถ้ำ และเกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ จำนวน 6 ชื่อ ได้แก่

บ้านดง	บ้านบุไพร	บ้านรำเบอะ
บ้านรุง	บ้านละเบิก	บ้านสะแร

ดง แปลว่า ป่าช้า

รำเบอะ, ละเบิก แปลว่า พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นทุ่งกว้าง มีน้ำขัง และมีต้นไม้ขึ้นประปราย

บุไพร แปลว่า ไร่ร้างอยู่ในป่า

รุง แปลว่า โปรง หรือ ถ้ำ

สะแร (อ่านว่า ซแร) แปลว่า ที่นา

ภูมินามคำว่า ดง บุไพร รำเบอะ รุ่ง ละเบิก สะแร มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

4.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืชพรรณธรรมชาติ จำนวน 19 ชื่อ ได้แก่

บ้านขนาดปริง	บ้านขนาดมอญ	บ้านตรมไพร
บ้านตะเปียงคล็อง	บ้านนาทม	บ้านนาสนวน
บ้านบุเจก	บ้านบุฤาษี	บ้านบุละลาย
บ้านบุอำเปาว์	บ้านปรีปะเดก	บ้านพงสวาย
บ้านไพรกาล	บ้านระโงนกรอย	บ้านรุ่งฤาษี
บ้านหนองกะทม	บ้านหนองเกาะ	บ้านหนองต้ายิง
บ้านหนองปรือ		

ขนาดปริง แปลว่า แอ่งน้ำมีต้นหว้า (คำว่า ขนาด แปลว่า แอ่งน้ำ ในที่นี้คำว่า ขนาด จะไม่แปลความหมายอีก คำว่า ปริง มาจากคำว่า ปริง (ญ) แปลว่า ต้นหว้า)

ขนาดมอญ แปลว่า แอ่งน้ำมีต้นหม่อน (คำว่า มอญ มาจากคำว่า มวน แปลว่า ต้นหม่อน)

ตรมไพร แปลว่า ป่าต้นคราม (ตรม แปลว่า ต้นคราม คำว่า ไพร แปลว่า ป่า) ตะเปียงคล็อง แปลว่า หนองน้ำมีต้นพลวง

นาทม (คำว่า นาทม ภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า นา ตม แปลว่า นาที่มีต้นกระทุ่ม (นา เป็นคำไทย แปลว่า ที่นา คำว่า ทม แปลว่า ต้นกระทุ่ม)

นาสนวน (คำว่า นาสนวน ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงว่า ซแร ชนูล) แปลว่า นาที่มีต้นสนวน (นา เป็นคำไทย แปลว่า ที่นา ชนูล แปลว่า ต้นสนวน)

บุเจก แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นกล้วย (บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง ในที่นี้คำว่า บุ จะไม่แปลความหมายอีก คำว่า เจก แปลว่า ต้นกล้วย)

บุฤาษี แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นไผ่ (คำว่า ฤาษี มาจากคำว่า ระแซ้ย แปลว่า ต้นไผ่)

บุละลาย แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นไม้ชนิดหนึ่ง

บุอำเปาว์ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีต้นอ้อย (คำว่า อำเปาว์ แปลว่า ต้นอ้อย)

ปรีปะเดก แปลว่า ป่าต้นกระบาก (คำว่า ปรี แปลว่า ป่า คำว่าปะเดก แปลว่า ต้นกระบาก)

พงสวาย แปลว่า ทำน้ำมีต้นมะม่วง (คำว่า พง มาจากคำว่า กำปง แปลว่า ทำน้ำ คำว่า สวาย แปลว่า ต้นมะม่วง)

ไพรกาล แปลว่า ป่าต้นกัลปพฤกษ์ (คำว่า ไพร แปลว่า ป่า คำว่า กาล แปลว่า ต้นกัลปพฤกษ์)

ระโงนกรอย แปลว่า เนินดินโล้นมีต้นกลอย (ระงอล มาจากคำว่า ตระงอล แปลว่า หัวโล้น คำว่า กรอย มาจากคำว่า กลอย แปลว่า ต้นกลอย)

รูงฤาษี แปลว่า โพรงไม้ไผ่ (คำว่า รูง มาจากคำว่า รุง แปลว่า โพรง คำว่า ฤาษี มาจากคำว่า ระแซ่ย แปลว่า ต้นไผ่)

หนองกะทม แปลว่า หนองน้ำที่มีต้นกระท่อม

หนองเกาะ แปลว่า หนองน้ำมีต้นกก (คำว่า หนอง แปลว่า หนองน้ำ เป็นคำไทย คำว่า เกาะ แปลว่า ต้นกก)

หนองต้ายิง แปลว่า หนองน้ำที่ไม่มียืนต้นชนิดหนึ่ง (คำว่า ต้ายิง แปลว่า ไม่มียืนต้นชนิดหนึ่ง ผลสามารถรับประทานได้)

หนองปรือ หนองน้ำมีต้นปรือ (คำว่า ปรือ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ปเร๊ย)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ และพืชพรรณธรรมชาติ เช่น ภูมินามคำว่า ขนาดปริง ขนาดมอญ ตรมไพร ตระเปียงคล็อง นาทม นาสนวน บุเจก บุกฤาษี บุก่าเปาว์ ปรีปะเตก พงสวาย ไพรกาล รูงฤาษี หนองกะทม หนองเกาะ หนองต้ายิง หนองปรือ ภูมินามดังกล่าวนี้มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำให้ลักษณะภูมิประเทศ และพืชพรรณธรรมชาติดังกล่าวนี้เปลี่ยนแปลงไปด้วย

4.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ในท้องถิ่น จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านตระเปียงเตีย บ้านไพรขลา บ้านไพรพยัคฆ์

ตระเปียงเตีย แปลว่า หนองน้ำเปิด (คำว่า ตระเปียง แปลว่า หนองน้ำ คำว่า เตีย แปลว่า เปิด)

ไพรขลา แปลว่า ป่าเสือ (คำว่า ไพร แปลว่า ป่า คำว่า ขลา ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า คลา แปลว่า เสือ)

ไพรพยัคฆ์ แปลว่า ป่าเสือ

ภูมินามคำว่า ตระเปียงเตีย ไพรขลา และไพรพยัคฆ์ เป็นภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ในท้องถิ่น ภูมินามเหล่านี้มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำให้ลักษณะภูมิประเทศ และสัตว์ในท้องถิ่นเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปด้วย

4.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านบึงขวาง

บึงขวาง แปลว่า มีบึงขวางหมู่บ้านอยู่

ภูมินามคำว่า บึงขวาง มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

4.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคลจำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

บ้านบุญโลก

บ้านบุญเยิง

บ้านบุตาดี

บ้านบุตาโสม

บ้านบุญโลก

บุญโลก มาจากคำว่า บือฮ ลู้ก (คำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง คำว่า ลู้ก แปลว่า พระสงฆ์ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์)

บุญเยิง มาจากคำว่า บือฮ เนียะ เยิง (คำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง ในที่นี้ คำว่า บุ จะไม่แปลความหมายอีก คำว่า เนียะ เยิง เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกพระสงฆ์) แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์

บุตาโสม มาจากคำว่า บือฮ ตา โสม แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของตา ชื่อ โสม

บุตาดี มาจากคำว่า บือฮ ตา ดี (คำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง) แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของตา ชื่อ ดี

บุญโลก แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างของพระสงฆ์

ภูมินามคำว่า บุญโลก บุญเยิง บุตาโสม บุตาดี บุญโลก เป็นภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคล ภูมินามเหล่านี้มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้ลักษณะภูมิประเทศ เปลี่ยนแปลงไปด้วย

4.7 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ จำนวน 11 ชื่อ ได้แก่

บ้านตระเปียงเวง

บ้านตึกชุม

บ้านทวารไพร

บ้านบักโคก

บักจรง

บ้านบุทม

บ้านบุใหญ่

บ้านไพรบันลา

บ้านไพรเวง

บ้านหนองกง

บ้านหนองเสนิง

ตระเปียงเวง แปลว่า หนองยาว (คำว่า ตะเปียง แปลว่า หนองน้ำ คำว่า เวง แปลว่า ยาว)

ตึกชุม แปลว่า (คำว่า ตึก แปลว่า น้ำ ชุม มาจากคำว่า จุม แปลว่า ล้อมรอบ,รวม,ชุม)

ทวารไพร แปลว่า ประตูป่า (คำว่า ทวาร มาจากคำว่า เทวียร์ แปลว่า ประตู คำว่า ไพร มาจากคำว่า ปรี แปลว่า ป่า)

บักโคก แปลว่า โคกหักพังทลาย (คำว่า บัก มาจากคำว่า บะ แปลว่า หัก, พังทลาย)

บักจรง แปลว่า ตลิงพัง (คำว่า จรง แปลว่า ผัง, ตลิง)

บุทม แปลว่า แปลว่า ไร่ร้างผืนใหญ่ (คำว่า บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง คำว่า ทม แปลว่า ใหญ่)

บุใหญ่ แปลว่า แปลว่า ไร่ร้างผืนใหญ่ (คำว่า ใหญ่ เป็นคำไทย)

ไโปรเวง แปลว่า ปายาว (คำว่า ไโปร มาจากคำว่า ปรี แปลว่า ป่า คำว่า เวง แปลว่า ยาว)

ไพรบันลา แปลว่า ป่าหนาม (คำว่า ไพร มาจากคำว่า ปรี แปลว่า ป่า คำว่า บันลา แปลว่า หนาม)

หนองกง แปลว่า หนองน้ำที่มีลักษณะกลมคล้ายล้อเกวียน (กง แปลว่า ปล้อง, ท่อน,ล้อ)

หนองเสนิง แปลว่า หนองน้ำที่มีหลักสำหรับผูกสัตว์ (คำว่า เเสนิง ในภาษาเขมร ถิ่นไทยออกเสียงว่า ซะเนิง แปลว่า หลักสำหรับผูกสัตว์)

ภูมินามคำว่า ตระเปียงเวง ตึกชุม ทวารไพร บักโคก บักจรง บุทม บุใหญ่ ไพรบันลา ไพรเวง หนองกง หนองเสนิง ภูมินามเหล่านี้มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่นๆ เปลี่ยนแปลงไปด้วย

5. ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ ทั้งหมดจำนวน 57 ชื่อ ได้แก่

บ้านกระนอบ	บ้านกรวด	บ้านก๊วล
บ้านกันโจรง	บ้านกันดาลหาร	บ้านกันเตล
บ้านกันนัง	บ้านกาบเชิง	บ้านกู่
บ้านจ้งเील	บ้านจันรม	บ้านจิกแตก
บ้านเจือนตรู	บ้านแฉน	บ้านชำสมิง
บ้านเชิงอะ	บ้านชะกะบาล	บ้านเซ็ม

บ้านดม	บ้านดัจสันตุง	บ้านไคชะนัง
บ้านตระงอล	บ้านตรารันตุง	บ้านตะบัล
บ้านตาเซา	บ้านตาสอน	บ้านตาแตรว
บ้านตาโหมก	บ้านตาฮะ	บ้านเตาแตก
บ้านทมอ	บ้านทับทัน	บ้านทัพัด
บ้านแงมุด	บ้านบะสนา	บ้านบักได
บ้านแบกจาน	บ้านประทุน	บ้านปอหมัน
บ้านแยง	บ้านระโยง	บ้านราม
บ้านละเอาะ	บ้านล้งเชิง	บ้านลำหอก
บ้านลำหาด	บ้านสกอร์	บ้านสตอ
บ้านสนบ	บ้านสามโค	บ้านสมุด
บ้านสระกอร์	บ้านโสนกพัฒนา	บ้านหอก
บ้านออก	บ้านอัดแตก	บ้านอาโพน

กระนอบ แปลว่า สิ่งที่ถูกห่อ, หมกไว้ หรือฝังไว้

กรวด แปลว่า กรวด (คำว่า กรวด มาจากคำว่า กรูฮ)

ก๊วล แปลว่า ตอไม้

กันโจรง แปลว่า อุปกรณ์ในการวิดน้ำเข้านา

กันตาลหาร แปลว่า นอนผิ้งแดดโดยไม่มีเสื้อคลุม (คำว่า กันตาล แปลว่า ไม่มีเสื้อผ้าคลุม คำว่า หาร มาจากคำว่า ฮาร แปลว่า ผิ้งแดด)

กันเตล แปลว่า ถือศีล (คำว่า กันเตล มาจากคำว่า กันเซล แปลว่า ถือศีล)

กันนัง แปลว่า การนำสัตว์ไปกักไว้บนเนิน

กาบเชิง แปลว่า ฟันเท้า (คำว่า กาบ แปลว่า ฟัน (คำกริยา) เชิง แปลว่า ขา,เท้า)

กู่ แปลว่า คู่ (คำว่า กู่ มาจากคำว่า กู แปลว่า คู่)

จ้งเอิล แปลว่า ย่าง หรือรมควัน (คำว่า จ้งเอิล มาจากคำว่า จ้งเอิร แปลว่า ย่าง หรือรมควัน หมู่บ้านจ้งเอิลนี้ย้ายมาจากบ้านจ้งเอิญโค ตำบลตาอ็อง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์)

จันรม แปลว่า กระท่อมที่ปักชั่วคราว

จีกแตก แปลว่า ขูดเหล็ก (คำว่า จีก แปลว่า ขูด คำว่า แตก แปลว่า เหล็ก)

เจือนตรู แปลว่า เหยียบลอบหรือเหยียบไทร (คำว่า เจือน แปลว่า เหยียบ, ขึ้น คำว่า ตรู แปลว่า ลอบหรือไทร)

แจรน แปลว่า ลาดชัน (คำว่า แจน มาจากคำว่า เจรล แปลว่า ลาดชัน)

ซำสมิง แปลว่า ลักษณะพื้นที่ที่มีน้ำขังตลอดปี และมีเสียงกระดิ่งข้างดั่ง เม็ง เม็ง

ซำสมิง มาจากคำว่า “เจริอม ซเม็ง” คำว่า เจริอมหรือเจือม แปลว่า ขึ้นแฉะ คำว่า ซเม็ง หมายถึง เสียงกระดิ่งของข้างที่ดั่ง เม็ง เม็ง

เชิงอะ แปลว่า ขาอีก คำว่า เชิง แปลว่า ขา,เท้า,ทิศเหนือ คำว่า อะ แปลว่า อีก (อีก คือ ระวังเครื่องคัดตัดยหรือไหม มีเพลหรือแกนให้หมุนได้ มีมือถือให้หมุน)

ชะกะบาล แปลว่า ไหม้ศีรษะ (คำว่า ชะ แปลว่า ไหม้ กบาล แปลว่า ศีรษะ)

เซ้ม แปลว่า สีสมาไม้

ดม แปลว่า การรวมกลุ่มหรือระดมพล

ดัจสันตฺจ แปลว่า คั่นเบ็ดขาด (คำว่า ดัจ แปลว่า ขาด คำว่า สันตฺจ แปลว่า เบ็ด)

ไต่ชะนัง แปลว่า หูหม้อ (ไต่ แปลว่า มือ ในที่นี้แปลว่า หู หรือที่จับ คำว่า ชะนัง แปลว่า หม้อ)

ตระงอล แปลว่า หัวโล้น

ตรารณฺฑี แปลว่า แซ่ไม้ตง (คำว่า ตร่า แปลว่า แซ่ คำว่า รณฺฑี แปลว่า ไม้ตง)

ตะบัล แปลว่า ครก (ครกไม้สำหรับตำข้าวเปลือก)

ตาเซา แปลว่า ยุ่งใส่ข้าวเปลือกหลังเล็ก ๆ (คำว่า ตาเซา มาจากคำว่า เตชะเรวี แปลว่า ยุ่งใส่ข้าวเปลือกหลังเล็ก ๆ)

ตาสอน แปลว่า เส้า (คำว่า ตาเซา มาจากคำว่า ตซฺออ แปลว่า เส้า)

ตาแตรว แปลว่า เสียงร้องของนกชนิดหนึ่งที่ร้องว่า “แต แต้ว แต แต้ว “

ตาโหมก แปลว่า จอมปลวก

ตาฮะ แปลว่า คำขานรับว่า ฮะ ฮะ

เตาแตก แปลว่า เตาเหล็ก (คำว่า เตา เป็นคำไทย คำว่า แตก แปลว่า เหล็ก)

ทมอ แปลว่า หิน

ทัพทัน แปลว่า ทัพ(กองทัพ)มาทัน (คำว่า ทัพทัน มาจากคำว่า เตือบเต้อ้น แปลว่า ทัพ(กองทัพ)มาทัน)

ทัพตัด แปลว่า ทัพแตก (คำว่า ทัพ แปลว่า กองทัพ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า เตือบ คำว่า ตัด ในภาษาเขมรออกเสียงว่า ดัจ แปลว่า ขาด, แตก)

แงมุด แปลว่า ปลาตุ๊กปัก (คำว่า แแง แปลว่า ปลาตุ๊ก คำว่า มุด แปลว่า ปัก,คม)

บะสนา แปลว่า หน้าไม้หัก (คำว่า บะ แปลว่า คำว่า สนา ออกเสียงว่า ชนา แปลว่า หน้าไม้)

บั๊กไต่ แปลว่า แขนหัก (บั๊ก มาจากคำว่า บะ แปลว่า หัก)

แบกจาน แปลว่า จานแตก (คำว่า แบก แปลว่า แตก คำว่า จาน เป็นคำไทย)

ประทุน แปลว่า หลังกา (หลังกาเกวียน) (คำว่า ประทุน มาจากคำว่า ปตุร แปลว่า หลังกา (เกวียน))

ปอหมัน แปลว่า ป่อเกลือ (ปอหมัน เพี้ยนมาจากคำว่า ป่อ มเมิล คำว่า ป่อ เป็นคำไทย คำว่า มเมิล แปลว่า เกลือ แปลว่า ป่อเกลือ)

แยง แปลว่า แคร่ที่นั่งบนหลังช้าง

ระโยง แปลว่า ห้อยโตงเตง (คำว่า ระโยง มาจากคำว่า รโยงรยาง ในภาษาเขมรถิ่นไทย เป็นคำเรียกลักษณะของรากไทรที่ย้อยลงมาจากต้น)

ราม แปลว่า กิ่งไม้ที่เอาใบออกหมด (คำว่า ราม ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า เรียม)

ละเอาะ แปลว่า ชุ่น

ล้างเชิง แปลว่า ล้างเท้า (คำว่า ล้าง เป็นคำไทย คำว่า เชิง แปลว่า เท้า)

ลำหอก แปลว่า หนองน้ำที่ถูกน้ำกัดเซาะจนมีขนาดใหญ่กว่าเดิม

ลำหาด แปลว่า กว้าง, เวิ้งว้าง

สกอร์ แปลว่า น้ำตาล

สดอ แปลว่า สิบ, ช้างพลายไม่มีงา

สนบ แปลว่า อุปกรณ์ในการสับลม (คำว่า สนบ มาจากคำว่า สนือบ เป็นอุปกรณ์ที่ทำจากไม้ไผ่ หรือไม้อื่น ๆ เพื่อใช้ในการชักขึ้นลงและทำให้เกิดลมพัดไปหาเตาทำให้เหล็กร้อนจนเป็นสีแดงก่อนนำไปตีเพื่อใช้ทำเครื่องใช้ต่าง ๆ)

สามโค แปลว่า กีบดักวัว (คำว่า สามโค มาจากคำว่า อันซามกู แปลว่า กีบดักวัว มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมใช้สำหรับดักวัว)

สมุด แปลว่า สบถ (คำว่า สบถ มาจากคำว่า ซบือด แปลว่า สบถ)

สระกอร์ แปลว่า เนื้อคู่ (คำว่า สระกอร์ มาจากคำว่า กู ซกอร์)

โสนกพัฒนา แปลว่า รางสำหรับใส่อาหารหมู (คำว่า โสนก ออกเสียงว่า ซโนก แปลว่า รางสำหรับใส่อาหารหมู คำว่า พัฒนา เป็นคำไทย)

หอก แปลว่า หนองน้ำที่ถูกน้ำกัดเซาะจนมีขนาดใหญ่กว่าเดิม

ออด แปลว่า อวด (มีความหมายเดียวกับคำว่า อวด ในภาษาไทย)

อัดแดก แปลว่า ชี้เหล็ก (ผงแร่เหล็ก)

อาโพน มาจากคำว่า ปวน แปลว่า ซ่อน

ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ เป็นภูมินามที่มีความหมาย นอกเหนือจากที่ได้กล่าวในข้อ 1-7 ความหมายของชื่อส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับตำนาน เรื่องราวต่างๆ ประวัติความเป็นมา ตลอดจนเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งเรื่องราวหรือเหตุการณ์เหล่านั้น เป็นเหตุการณ์ในแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน จึงทำให้ความหมายของภูมินามเหล่านี้ มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ในปัจจุบัน จากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมด 576 ชื่อ พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมาย

ไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 304 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 52.77 สามารถจัดกลุ่มจำแนกประเภทตามความหมายดังแสดงในตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 แสดงจำนวนภูมินามแต่ละประเภทที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันจำนวน 304 ชื่อ

ประเภทของภูมินาม	จำนวนภูมินาม
1. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณ	157
1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้ยืนต้น	88
1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก พืชขนาดเล็ก	38
1.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้ยืนต้นและ ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก พืชขนาดเล็ก	1
1.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง	1
1.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและบุคคล	3
1.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและลักษณะเด่นที่ปรากฏใน พืช	26
2. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	3
3. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่น	34
3.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์เลี้ยงลูก ด้วยนม	4
3.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์ปีก	2
3.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทแมลง	1
3.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์เลื้อยคลาน	1
3.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทครึ่งบกครึ่งน้ำ	3
3.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์และลักษณะอื่นๆ	23
4. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ	53
4.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่ เป็นแหล่งน้ำ	8

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเภทของกฎหมาย	จำนวนกฎหมาย
4.2 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็น โคก นา ไร่ ภูเขา ป่า ห้วย ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ	6
4.3 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืช ลักษณะอื่น ๆ	19
4.4 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์	3
4.5 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและ ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	1
5.7 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคล	5
5.8 กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและ ลักษณะอื่น ๆ	11
5.กฎหมายที่มีความหมายอื่น ๆ	57
รวม	304

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ในปัจจุบัน จากจำนวนกฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวนทั้งหมด 576 ชื่อ พบว่ามีกฎหมายที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 304 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้องคิดเป็นร้อยละ 52.77 ไม่ถึงร้อยละ 70 ตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า กฎหมายที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ สามารถอธิบายได้ว่า การที่กฎหมายที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันนั้นเพราะว่า กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อพืชพรรณ สัตว์ในท้องถิ่น ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง การตั้งถิ่นฐาน ลักษณะภูมิประเทศหรือลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ตลอดจนเหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ในท้องถิ่นหรืออื่น ๆ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อาจไม่ปรากฏให้เห็นแล้ว หรืออาจไม่เกิดเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นอีกแล้ว หรืออาจเกิดขึ้นอีกแต่กาลเวลาแตกต่างกัน เช่น กฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับ ชื่อพืชพรรณ สัตว์ในท้องถิ่น พืชและสัตว์บางชนิดได้สูญพันธุ์หรืออาจมีอยู่บ้างแต่ไม่ใช่ลักษณะเด่นเฉพาะของพื้นที่ หรือกฎหมายที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศบางอย่าง เช่น หนองน้ำหรือสระเปี้ย้งในภาษาเขมร

ถิ่นไทย (หนอง แปลว่า แหล่งน้ำที่เกิดจากการทรุดจมของดิน) หรือบึง (แอ่งน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดจากแม่น้ำลำธารไหลท่วมขังอยู่เพราะระบายได้ช้าหรือเกิดขึ้นใกล้ปากน้ำซึ่งเป็นที่ราบลุ่มมาก) นั้น จากการศึกษาจากเอกสารและการไปพิสูจน์ในพื้นที่จริงพบว่า แหล่งน้ำที่เป็นหนองน้ำ หรือบึงส่วนมากในปัจจุบันยังคงมีอยู่แต่อยู่ในสภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่โดยการขุดลอกหนองน้ำหรือบึงให้กลายเป็นสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหมู่บ้านหรือชุมชน จึงทำให้สภาพของหนองน้ำหรือบึงเดิมเปลี่ยนไปกลายเป็นสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำ เพราะจากสภาพที่เป็นจริงของพื้นที่ภาคอีสานในปัจจุบันโดยเฉพาะหมู่บ้านในชนบทโดยทั่วไปพบว่า มีสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำขนาดเล็กอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน อาจกล่าวได้ว่ามีมากกว่าภาคอื่นๆ ของประเทศไทยเลยทีเดียว คนทั่วไปส่วนมากเข้าใจว่าหนองน้ำคือสิ่งเดียวกันกับสระน้ำ หรือบึงคือสิ่งเดียวกันกับอ่างเก็บน้ำ ซึ่งแท้จริงแล้วหนองน้ำและบึงนั้นเกิดโดยธรรมชาติ ส่วนสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำนั้นเกิดขึ้นจากฝีมือมนุษย์ จึงทำให้ความหมายของภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า หนอง หรือบึงนั้นมีความหมายไม่สัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน หรือคำประกอบภูมินามอื่นๆ ที่บ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศอื่นๆ เช่น ภูมินามคำว่า โนง ที่แปลว่า ปอน้ำ คำว่าบุ มาจากคำว่า บือฮ ที่แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง คำว่า สะแ (ออกเสียงว่า ซแ) ที่แปลว่า ที่นา คำว่า รุง ที่แปลว่า ถ้ำ คำว่า ดง, ปรี, ไพร ที่แปลว่า ป่า คำว่า ตะเล้า ที่แปลว่า ที่ปลักควาย, แอ่งน้ำเล็ก ๆ คำว่า รำเบอะ ละเบิก ระเนียม หรือระเนอม ซึ่งแปลว่า ที่ลุ่มมีน้ำขัง และมีต้นไม้ขึ้นประปราย วันเวลาที่ผ่านไปทำให้สภาพพื้นที่หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของภาษาเช่น ชื่อเรียกในปัจจุบันได้เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากเดิม อาจเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานหรืออื่นๆ ที่ทำให้ความหมายของภูมินามเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ความหมายของภูมินามในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์

5. พบภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบันจำนวน 120 ชื่อ ไม่สามารถยืนยันได้เพราะว่า ขาดหลักฐานยืนยันหรือไม่สามารถไปสำรวจพื้นที่จริงได้ หรือความหมายของภูมินามบางชื่อได้จากการสันนิษฐานจึงไม่สามารถยืนยันได้ว่าภูมินามนั้นมีสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวนทั้งหมด 576 ชื่อ พบภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวน 120 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 20.83 สามารถจำแนกประเภทตามความหมาย ดังนี้

1. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติทั้งหมดจำนวน 15 ชื่อ

1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้น จำนวน 7 ชื่อ ได้แก่

พนมตระแบง	บ้านลำตวน	หนองราศรี
หนองสะตราว	ห้วยชำเปื่อน	ห้วยประเดก
ห้วยรันเจก		

พนมตระแบง แปลว่า ภูเขาต้นเหียง (คำว่า พนม แปลว่า ภูเขา คำว่า ตระแบง แปลว่า ต้นเหียง)

ลำตวน สันนิษฐานว่า อาจมาจากคำว่า รันตูลหรือรำตูล แปลว่า ต้นลำตวนหรือ อาจมาจากคำว่า เรือมตูล แปลว่า รำลัม

ราศรี แปลว่า ต้นไผ่ (ในภาษาเขมรถิ่นไทยคำว่า ราศรี ออกเสียงว่า ระแซย แปลว่า ต้นไผ่)

สะตราว แปลว่า ต้นกันเกรา

ชำเปื่อน แปลว่า ต้นมะหาด

ประเดก แปลว่า ต้นกระบาก

รันเจก แปลว่า ต้นลำเจียกหรือต้นการะเกด

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้ยืนต้นเหล่านี้ ทราบความหมายของชื่อแต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับ ลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

หนองแสล	หนองกะโดน	ห้วยกระโดน
หนองสะหมัด	ห้วยเปรียญ	

แสล แปลว่า ตะไคร้น้ำ (คำว่า แสล ภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซแล)

กะโดน, กระโดน แปลว่า ต้นกระโดน

สะหมัด แปลว่า ต้นเสม็ด

เปรียญ แปลว่า ต้นปอ

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวกับพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็กเหล่านี้ ทราบความหมายของชื่อแต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

1.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่

บ้านปอยเจ๊ะ บ้านปอยตะแบง

ปอยเจ๊ะ แปลว่า หย่อมหรือบริเวณที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง (คำว่า ปอย แปลว่า หย่อมหรือคุ่ม หรือบริเวณ คำว่า เจ๊ะ แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ยอดอ่อนใช้แกงหรือลวกจิ้ม น้ำพริกได้)

ปอยตะแบง แปลว่า คุ่มที่มีต้นเหียง (คำว่า ตะแบง แปลว่า ต้นเหียง)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง ทราบความหมายของชื่อแต่ไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดยืนยัน จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

1.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านสำโรงทาบ

สำโรงทาบ แปลว่า ต้นสำโรงเตี้ย (คำว่า สำโรง แปลว่า ไม่ยืนต้นชนิดหนึ่ง คำว่า ทาบ มาจากคำว่า เตียบ แปลว่า เตี้ย)

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช ทราบความหมายของชื่อแต่ไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดยืนยัน จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

2. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางทั้งหมดจำนวน 7 ชื่อ ได้แก่

ช่องจูปตะโหมก บ้านกราว บ้านกะนาล
บ้านเขตเจิง บ้านปอยจุม บ้านปอยเดิน
หนองตีม

จูปตะโหมก แปลว่า บรรจบกับจอมปลวก (คำว่า จูป แปลว่า บรรจบ,พบ คำว่า ตะโหมก แปลว่า จอมปลวก)

กราว แปลว่า นอก,ข้างนอก

กะนาล แปลว่า กลาง

เขตเจิง แปลว่า เขตหรือบริเวณที่อยู่ทางทิศเหนือ (เขต แปลว่า ทิศ, เขต คำว่า เจิง แปลว่า แท้, ทิศเหนือ)

ปอยจุม แปลว่า คุ่มที่มีความอุดมสมบูรณ์มีทางเข้าออกได้หลายทาง (คำว่า ปอย แปลว่า หย่อมหรือคุ่ม หรือบริเวณ คำว่า จุม แปลว่า ชุม, รอบ)

ปอยเดิน แปลว่า หย่อมหรือคุ่มที่เป็นทางเดิน (คำว่า ปอย แปลว่า หย่อมหรือคุ่ม หรือบริเวณ คำว่า เดิน เป็นคำไทย)

ติ่ม แปลว่า คู่

ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง ทราบความหมายแต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

3. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นทั้งหมดจำนวน 5 ชื่อ

3.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม มีจำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

หนองละมั่ง

ละมั่ง แปลว่า กวาง (คำว่า ละมั่ง ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า รเมียง)

ภูมินามคำว่า ละมั่ง ทราบความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

3.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ในท้องถิ่นประเภทสัตว์ปีก จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

หนองตาลม

ตาลม แปลว่า นกอีลุ่ม

ภูมินามคำว่า หนองตาลม ทราบความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

3.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นและลักษณะอื่นๆ จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

บ้านเจิมเนียง

บ้านเนิกเหียน

หนองสีจุก

เจ็มนีเยง สันนิษฐานว่า อาจมาจากคำว่า อันเจ็ม โจนนีเยง (อันเจ็ม แปลว่า เลี้ยง คำว่า โจนนีเยง แปลว่า ตัวใหม่) หรือ อาจแปลว่า เลี้ยงน้อง (น้องสาว) (นีเยง แปลว่า นาง หรือน้องสาว)

เน็กเหียน แปลว่า เต่าจำนวนมาก (คำว่า เน็ก แปลว่า เต่า คำว่า เหียน มาจาก คำว่า เฮียร์ แปลว่า ล้น, มาก)

สีจรุก สี แปลว่า กินหมู (คำว่า สี ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ซี แปลว่า กิน คำว่า จรุก แปลว่า หมู)

ภูมินามคำว่า เจ็มนีเยง เน็กเหียน คำว่า สีจรุก ทราบความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัด สุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

4. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานทั้งหมดจำนวน 5 ชื่อ

4.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานจำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านกรอน

กรอน แปลว่า คอก (คอกวัว, คอกควาย)

ภูมินามคำว่า กรอน ทราบความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดยืนยัน จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

4.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่นๆ จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

บ้านภูมิคติ

บ้านภูมินิยมพัฒนา

บ้านเมืองที่

บ้านเมืองสิง

ภูมิคติ คำว่า ภูมิ แปลว่า หมู่บ้าน แผ่นดิน ตำบล ที่อยู่ คำว่า คติ สันนิษฐานว่า อาจมาจากคำว่า กติเตย ที่แปลว่า คติ, เรื่อง, ความ หรืออาจมาจากคำว่า กุฎิ ที่แปลว่า ที่อยู่ ของนักบวช

ภูมินิยมพัฒนา (นิยมพัฒนาเป็นคำในภาษาไทย)

เมืองที่ (ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า มึง ตี) สันนิษฐานว่า คำว่า มึง แปลว่า เมือง คำว่า ตี แปลว่า ที่ดิน, พื้นที่ หมายถึง เมืองที่เป็นที่อยู่ บางคนสันนิษฐานว่า คำว่า เมืองที่ นั้นอาจแปลว่า เป็นเมืองที่มีพื้นที่สูง คำว่า ตี ในภาษาส่วย แปลว่า สูง)

เมืองสิง แปลว่า เมืองที่ถูกปล่อยทิ้งร้าง (เมืองสิง มาจากคำว่า เมิง เลง(ญ) (คำว่า เมิง แปลว่า เมือง คำว่า เลง แปลว่า ปล่อย)

ภูมินามคำว่า ภูมิดีเมืองสิง ภูมิดี ภูมินิยมพัฒนา ทราบความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

5. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศทั้งหมดจำนวน 37 ชื่อ

5.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ
จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

หนองตระนูป

ตระนูป แปลว่า หนองน้ำที่มีคั่นกันน้ำ (ทำนบ, เขื่อน)

ภูมินามคำว่า ตะระนูป ทราบความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

5.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา หุบ ถ้ำ และเกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำจำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

ช่องระเฌยม บ้านโคกเกาะ บ้านโคกบุ

บ้านท่าเฌยม หนองระเฌยม

ระเฌยม, ระเฌยม เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นทุ่งกว้าง มีน้ำขัง และมีต้นไม้ขึ้นประปราย

โคกเกาะ (ออกเสียงว่า กูก ก้อฮ) แปลว่า โคกที่มีลักษณะเป็นเกาะหรือที่อยู่

โคกบุ (ออกเสียงว่า กูก บือฮ) บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ปลูกทิ้งร้าง แปลว่า โคกที่เป็นไร่ร้าง

ท่าเฌยม (ออกเสียงว่า ต่เฌยม) แปลว่า ที่ลุ่ม, ที่ต่ำ (Lowland แปลว่า บริเวณพื้นที่ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มต่ำ ตรงกันข้ามกับบริเวณที่เป็นภูเขา

ภูมินามคำว่า ระเฌยม โคกเกาะ โคกบุ ท่าเฌยม ระเฌยม ทราบความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

5.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ป่า ภูเขา หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) ที่ลุ่มต่ำและแหล่งน้ำ จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่

บ้านโคกสระ บ้านตาลอกเบ้าะ บ้านตะเล้าะไปร

บ้านบุอันโนง บ้านแสโร

โคกสระ แปลว่า โคกสระ (สระน้ำ)

ตาลอกเปาะ แปลว่า ปลักหรือแอ่งน้ำเล็ก ๆ ในไร่ร้าง (ตะเลาะ แปลว่า แอ่งน้ำเล็ก ๆ หรือปลัก คำว่า เปาะ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง)

ตะเลาะไปร แปลว่า แอ่งน้ำเล็ก ๆ หรือปลักในป่า (มาจากคำว่า ปรี แปลว่า ป่า)

บุอันโนง แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้างมีบ่อน้ำ (คำว่า บุ มาจากคำว่า บือฮ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง คำว่า อันโนง แปลว่า บ่อน้ำ ปัจจุบันชาวเขมรถิ่นไทยเรียกบ่อน้ำว่า โนง)

แสโร แปลว่า ที่นาที่อยู่ติดลำห้วย (คำว่า แสโร ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า ชแระ แปลว่า นา คำว่า โอโร มาจากคำว่า โอโร แปลว่า ลำห้วย)

ภูมินามคำว่า โคกสระ ตาลอกเปาะ ตะเลาะไปร บุอันโนง แสโร ทราบความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

5.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืชพรรณธรรมชาติ จำนวน 11 ชื่อได้แก่

บ้านเกาะพะเนา	บ้านตะเลาะปริง	บ้านโนนระเวียง
บ้านโนนสวาย	บ้านละลมระไซร์	บ้านหนองกก
บ้านหนองหลวง	บ้านโอรระไซร์	บ้านโอรุณ
พนมอันลองสวาย (ต้นยู) หนองละลมพะเนา		

เกาะพะเนา แปลว่า เกาะหรือที่อยู่ที่มีต้นมะตูม (คำว่า เกาะ ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า กือฮ แปลว่า เกาะ หรือที่อยู่)

ตะเลาะปริง แปลว่า ปลักหรือแอ่งน้ำเล็ก ๆ มีต้นหว้า (คำว่า ปริง แปลว่าต้นหว้า)

โนนระเวียง แปลว่า เนินที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง (คำว่า โนน เป็นคำลาว แปลว่า เนิน ในที่นี้คำว่า โนน จะไม่แปลความหมายอีก คำว่า ระเวียง แปลว่า ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ลำต้นมีหนาม ผลใช้สระผมได้)

โนนสวาย แปลว่า เนินต้นมะม่วง (คำว่า สวาย ออกเสียงว่า ซวาย แปลว่า มะม่วง)

ละลมระไซร์ หนองน้ำลึกมีต้นไผ่ (คำว่า ละลม แปลว่า หนองน้ำลึกหรือห้วงน้ำลึก คำว่า ระไซร์ มาจากคำว่า ระแซย แปลว่า ต้นไผ่ ในที่นี้คำว่า ระไซร์ จะไม่แปลความหมายอีก)

หนองกก แปลว่า หนองต้นกก (คำว่า กก แปลว่า ต้นกก ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า เกาะ)

หนองหลวง แปลว่า หนองต้นมัน (คำว่า หลวง มาจากคำว่า ต้นโลงหรือตโลง แปลว่า ต้นมัน)

โอรระไชร์ แปลว่า ห้วยต้นไผ่ (คำว่า โอร ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า โอ
แปลว่า ห้วย คำว่า ระไชร์ มาจากคำว่า ระแซย แปลว่า ต้นไผ่)

โอรุณ แปลว่า ห้วยต้นคล้า (คำว่า รุณ แปลว่า ต้นคล้า)

อันลองสวาย(ตันยู) แปลว่า ห้วยน้ำลึกมีต้นมะม่วง (คำว่า อันลอง มาจากคำว่า
อันลง แปลว่า ห้วยน้ำลึก คำว่า สวาย แปลว่า ต้นมะม่วง) คำว่า ตันยู แปลว่า รม

ละลมพะเนา แปลว่า หนองน้ำลึกมีต้นมะตูม (คำว่า ละลม แปลว่า หนองน้ำลึกหรือ
ห้วยน้ำลึก)

ภูมินามคำว่า เกาะพะเนา โนนระเวียง โนนสวาย ตะเล้าปริง ละลมระไชร์
หนองกก หนองหลวง โอรระไชร์ โอรุณ พนมอันลองสวาย(ตันยู) ละลมพะเนา ทราบความหมาย
แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทาง
ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

5.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ในท้องถิ่นจำนวน
1 ชื่อ ได้แก่

บ้านโอทะลัน

โอทะลัน แปลว่า ห้วยงูเหลือม (คำว่า โอ แปลว่า ห้วย คำว่า ทะลัน แปลว่า งู
เหลือม)

ภูมินามคำว่า โอทะลัน ทราบความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่
สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและ
ปัจจุบัน

5.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และ
ทิศทางจำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

บ้านตระเปียงกู

ตระเปียงกู แปลว่า หนองน้ำคู่ (ตระเปียง แปลว่า หนองน้ำ คำว่า กู แปลว่า คู่)

ภูมินามคำว่า ตระเปียงกู ทราบความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่
สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและ
ปัจจุบัน

5.7 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและบุคคลจำนวน 4 ชื่อ
ได้แก่

บ้านเกาะตะล่ง บ้านโคกปลัด บ้านเบาะอุ่น
บ้านสระตาปาน

เกาะตะล่ง สันนิษฐานว่า อาจมาจากคำว่า ก็อฮ์ ตาล็อง แปลว่า ที่อยู่ หรือเกาะ
ของคนชื่อตาล็อง หรืออาจเพี้ยนมาจากคำว่า “ตระเปียงเกาะตลอม” หมายถึงหนองที่มีต้นกกและ
นกอีลุ้ม

โคกปลัด คำว่า โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง คำว่า ปลัด สันนิษฐานว่า อาจเป็น
ชื่อของพระสงฆ์ที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเป็นบุคคลแรก หรือสันนิษฐานว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5,6
บ้านโคกปลัดเป็นรับที่ข้าราชการและเป็นที่ตั้งสำนักงานปลัดจังหวัดสุรินทร์

เบาะอุ่น คำว่า เบาะ สันนิษฐานว่า อาจมาจากคำว่า บือฮ์ แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้ง
ร้าง คำว่า อุ้น เป็นชื่อคน คือ ตาอุ้นหรืออาจแปลว่า คนชื่อ ตาอุ้น มีอาชีพทำเบาะ

สระตาปาน แปลว่า สระของคนชื่อ ตา ปาน (คำว่า สระ ในภาษาเขมรถิ่นไทย
ออกเสียงว่า ชรัฮ์)

ภูมินามคำว่า เกาะตะล่ง โคกปลัด เบาะอุ่น สระตาปาน ทราบความหมาย แต่ไม่มี
หลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์
จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

5.8 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ

จำนวน 9 ชื่อ ได้แก่

บ้านตระเปียงจรัญ	บ้านปรีเวง	บ้านไปรเวง
บ้านสระทลา	บ้านสระแรร้าง	บ้านแสโรราณ
บ้านหนองกระดาน	บ้านหนองโตน	ห้วยสตึงลำหาด

ตระเปียงจรัญ คำว่า ตระเปียง แปลว่า หนองน้ำ คำว่า จรัญ แปลว่า ฝั่ง,ตลิ่ง
(Bank แปลว่า ฝั่งที่ติดกับแม่น้ำลำธาร หรือทะเลสาบ) (หนองน้ำ หรือแอ่ง (Flash) เกิดจากการ
ทรุดจมของดิน) ตระเปียงจรัญ แปลว่า ฝั่งหนอง

ปรีเวง แปลว่า ปายาว (คำว่า ปรี แปลว่า ป่า คำว่า เวง แปลว่า ยาว)

ไปรเวง แปลว่า ปายาว (คำว่า ไปร มาจากคำว่า ปรี แปลว่า ป่า คำว่า เวง
แปลว่า ยาว)

สระทลา แปลว่า สระที่มีน้ำใส (สระ มาจากคำว่า ชรัฮ์ แปลว่า สระ คำว่า ทลา
แปลว่า ใส)

สระแรร้าง แปลว่า นาร้าง (สระแร มาจากคำว่า ชแร แปลว่า นา ในที่นี้คำว่า แสร
จะไม่แปลความหมายอีก คำว่า ร้าง เป็นคำไทย)

แสโรราณ แปลว่า นาโบราณ

หนองกระดาน แปลว่า หนองน้ำที่เอาไม้กระดานไปแช่ไว้ (กระดาน มาจากคำว่า กตาร แปลว่า ไม้กระดาน)

หนองโตง แปลว่า หนองน้ำที่มีโพรงพาง (โพรงพาง เป็นเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง)

สตึงลำหาด แปลว่า ลำธารกว้าง (คำว่า สตึง ในภาษาเขมรออกเสียงว่า ซตึง แปลว่า ลำธาร, แม่น้ำสายเล็ก ๆ คำว่า ลำหาด ออกเสียงว่า ลหาจ หรือ ลำฮาจ แปลว่า กว้าง)

ภูมินามคำว่า ตระเปียงจรั้ง ปรีเวง ไปรเวง สระทลาล สะแร้งง แสรโบราณ หนองกระดาน หนองโตง สตึงลำหาด ทราบความหมายแต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

6. ภูมินามที่ไม่ทราบความหมายทั้งหมดจำนวน 32 ชื่อ ได้แก่

ช่องกบาลสมอ	ช่องกุน	ช่องคันเทิง
ช่องจอม	ช่องจูปะเมา	ช่องตึกเบาะ
ช่องเตี้ยกแก	ช่องปราบประทุม	ช่องระยี้
บ้านกะมด	บ้านกันเจก	บ้านกันตวง
บ้านโกลง	บ้านจันชาย	บ้านโจงโลง
บ้านปลัดถาชี	บ้านสะนางโพรง	บ้านเสกแอ
บ้านเสกกอง	บ้านเสกคล้อง	บ้านหนองสนาง
บ้านอนันต์	บ้านโอตะรื้อ	หนองโคกฤทธิ์
หนองโจรง	หนองเรียกอัด	ห้วยกบาลกันตวง
ห้วยกันจะแลง	ห้วยกำโพก	ห้วยเจเรอ
ห้วยประโดก	ห้วยสวายกำแปะ	

ภูมินามคำว่า กบาลสมอ กุน คันเทิง จอม จูปะเมา ตึกเบาะ เตี้ยกแก ปราบประทุม ระยี้ กะมด กันเจก กันตวง โกลง จันชาย โจงโลง ปลัดถาชี สะนางโพรงเสกแอ หนองสนาง โอตะรื้อ โคกฤทธิ์ โจรง เรียกอัด กบาลกันตวง กันจะแลง กำโพก เจเรอ ประโดก สวายกำแปะ ภูมินามเหล่านี้ไม่ทราบความหมายที่แท้จริง ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

7. ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ ทั้งหมดจำนวน 19 ชื่อ ได้แก่

ช่องเหว	ชุมชนดองกะเม็ด	บ้านกำโปล
บ้านจอมพระ	บ้านจิงเอ็ด	บ้านซบ

บ้านชลิ้ง	บ้านตระเวง	บ้านสกาเฒอ
บ้านสลักไต่	บ้านแสรออ	พนมสะโร้ย
หนองเซิงครุ	หนองแดก	หนองบอกระบาล
หนองละลุ	ห้วยกรู	ห้วยจองกอ
ห้วยเสนง		

เหว แปลว่า เหว (ในภาษาเขมรถิ่นไทย ออกเสียงคำว่า เหว ว่า เอี้ยว)

ดองกะเม็ด สันนิษฐานว่า ดองกะเม็ด อาจมาจากคำว่า ดอม กะเม็ด แปลว่า ตีมีด (คำว่า ดอม แปลว่า ตี คำว่า กะเม็ด แปลว่า มีด) หรืออาจแปลตรงตัวว่า ต้ามมีด (ดอง แปลว่า ต้าม)

กำโปล แปลว่า ยอด

จอมพระ สันนิษฐานว่า อาจมาจากตำนานการทำสงครามระหว่างเจ้าลิ้นทองบุตรเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช กับเจ้ากาพสา บุตรเศรษฐีเมืองเดียวกัน คำว่า จอม อาจแปลว่าอาการที่เจ้าลิ้นทองเอามือขยี้มเจ้ากาพสา คำว่า พระ อาจแปลว่า เจ้าลิ้นทอง บางตำนานคำว่า จอมพระ อาจแปลว่า พระภิกษุ (ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นจอมแห่งพระภิกษุ) หรือสันนิษฐานกันว่าคำว่า จอม อาจแปลว่า ปราสาท คำว่า พระ อาจแปลว่า พระพุทธรูป) (ยุพดี จรรย์านนท์. 2522 : 40)

จ้งเอ็ด แปลว่า ชะเง้อมอง

ชบ แปลว่า ดูด (คำว่า ชบ มาจากคำว่า จูบ แปลว่า ดูด)

ชลิ้ง แปลว่า ช้ำม

ตระเวง แปลว่า ยาวรี

สกาเฒอ แปลว่า เป็ลือกไม้

สลักไต่ สันนิษฐานว่า คำว่า สลักไต่ อาจมาจากคำว่า จันเริ่ยกเตี้ย ที่แปลว่า ชำระคดี หรืออาจมาจาก คำว่า จันเริ่ฮไต่ ที่แปลว่า ชำแหละมือ

แสรออ สันนิษฐานว่า คำว่า แสรออ (ออกเสียงว่า ซแร ออ) อาจมาจากคำว่า ซเริ่ยลลอ แปลว่า หญิงงาม หรืออาจมาจากคำว่า ซแร ลออ แปลว่า นาดี (คำว่า ซแร แปลว่า นา คำว่า ลออ แปลว่า สวย,งาม)

สะโร้ย มาจากคำว่า ซรุ๊จ แปลว่า แหลม

เซิงครุ แปลว่า ชาครุ (ครุตักน้ำ)

แดก แปลว่า เหล็ก

บอกระบาล แปลว่า ฟาดศีรษะ (คำว่า บอ แปลว่า ฟาด คำว่า กระบาล แปลว่า ศีรษะ)

ละลุ แปลว่า ทะลุ

กรู แปลว่า ครุ (ภาชนะสำหรับตักน้ำ)

จงกอ แปลว่า ผูกคอ (คำว่า จง แปลว่า ผูก คำว่า กอ แปลว่า คอ)

เสนง มาจากคำว่า ชนง แปลว่า เขาสัตว์

ภูมินามคำว่า เหว ดองกะเมียด จอมพระ กำโปล จังเอ็ด ชบ ชลิ่ง ตระเวง สลักไค สกาเฒอ แสรอ สะโร้ย เซิงครุ แดก บอกระบาล ละลุ กรู จงกอ เสนง ทราบ ความหมาย แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับ ลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและในปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินาม ที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทาง ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ พบว่าจากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทาง ภูมิศาสตร์ที่นำมาวิเคราะห์จำนวนทั้งหมด 576 ชื่อ มีภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่ไม่ สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ทั้งในอดีตและ ในปัจจุบันจำนวน 120 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 20.83 และจำแนก ตามประเภทและคิดค่าร้อยละได้ดังแสดงใน ตาราง 6

ตาราง 6 แสดงความสัมพันธ์ของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามี ความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ทั้งในอดีตและในปัจจุบันจำนวน 120 ชื่อ

ประเภทของภูมินาม	จำนวนภูมินาม
1. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณ	15
1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้ยืนต้น	7
1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก พืชขนาดเล็ก	5
1.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง	2
1.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช	1
2. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	7
3. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่น	5
3.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์เลี้ยงลูก ด้วยนม	1
3.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทสัตว์ปีก	1
3.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์และลักษณะอื่นๆ	3

ตาราง 6 (ต่อ)

ประเภทของภูมินาม	จำนวนภูมินาม
4. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน	5
4.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน	1
4.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น	4
5. ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศ	37
5.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ	1
5.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ	5
5.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) ที่ลุ่มต่ำและแหล่งน้ำ	5
5.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศและพืช	11
5.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศและสัตว์	1
5.6 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง	1
5.7 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศและและบุคคล	4
6.8 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ	9
7. ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย	32
8. ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ	19
รวม	120

ภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ทั้งในอดีตและปัจจุบันนั้น เพราะขาดหลักฐานยืนยัน ข้อมูลส่วนมากที่บันทึกในเอกสารเป็นข้อมูล ที่กล่าวถึงเฉพาะภูมินามที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ภูมินามที่เป็นชื่อหนองน้ำ ลำห้วย ชองเขา มีกล่าวถึง น้อยมากและที่สำคัญบางชื่อทราบแต่เพียงว่าเป็นชื่อเรียกในภาษาเขมรถิ่นไทย แต่ไม่ทราบ ความหมายที่แท้จริง เนื่องจากไม่สามารถสืบค้นที่มาที่ไป หรือภูมินามบางชื่อได้สันนิษฐาน ความหมายแตกต่างกันไป อาจมีความหมายหลายอย่าง หรือบางชื่อทราบความหมายเพียงบางคำ

เมื่อนำมาแปลรวมกลับแปลความหมายไม่ได้ จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่าภูมินามนั้นมีความหมายมีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวนทั้งหมด 576 ชื่อ พบว่ามีภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวน 120 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 20.83 ไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 70 จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ สามารถสรุปอัตราส่วนของความสอดคล้องได้ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 แสดงผลสรุปความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ จากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวนทั้งหมด 576 ชื่อ

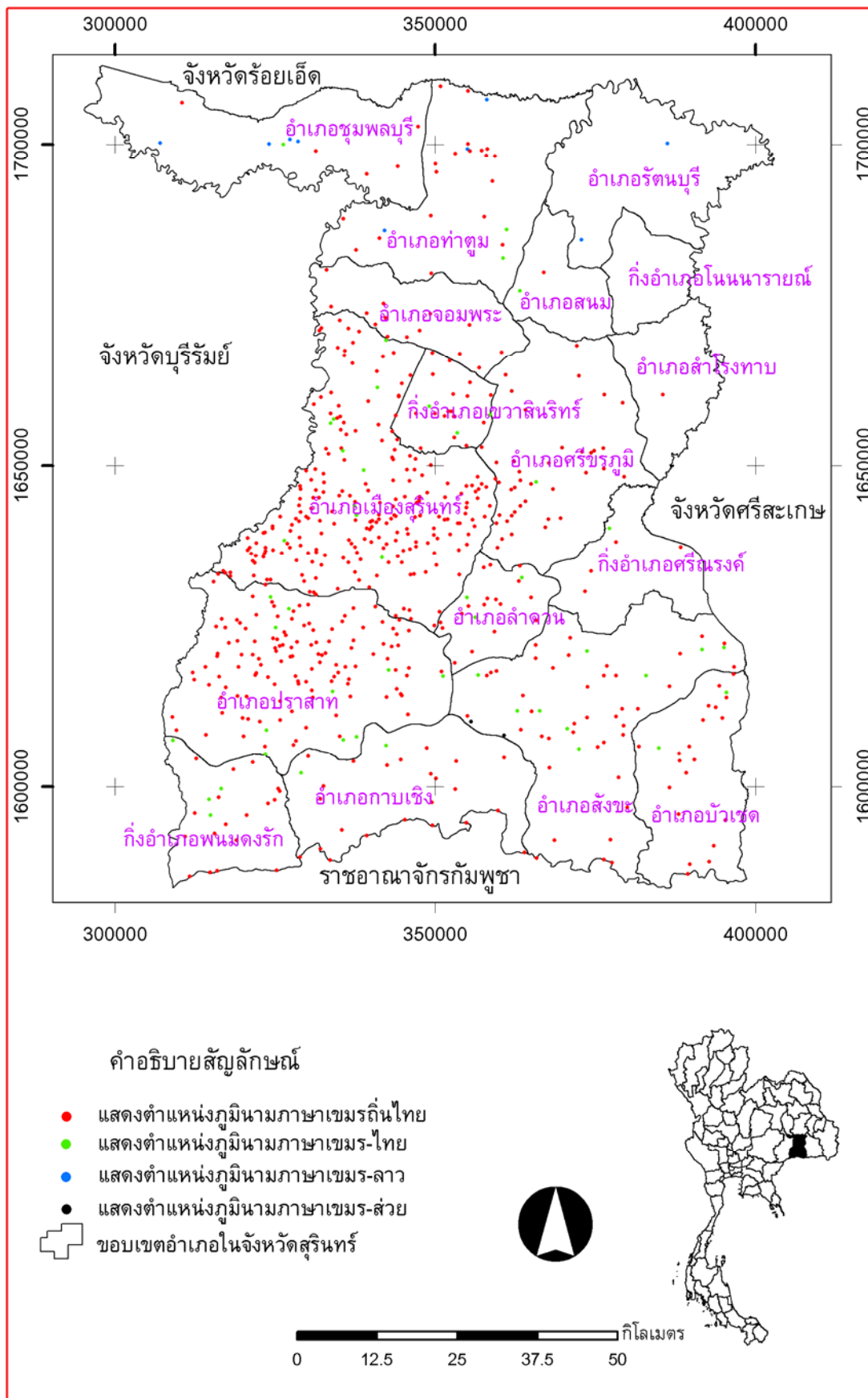
ความสัมพันธ์	จำนวนภูมินาม (ชื่อ)	อัตราส่วนของ ความสอดคล้อง (ร้อยละ)
1.พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต	456	79.16
2.พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต	-	0.00
3.พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน	152	26.38
4.พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน	304	52.77
5.พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน	120	20.83

3. ศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์

จากการศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 13 อำเภอและ 4 กิ่งอำเภอ ซึ่งได้แก่ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอปราสาท อำเภอสังขะ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอรัตนบุรี อำเภอท่าตูม อำเภอกาบเชิง อำเภอชุมพลบุรี อำเภอจอมพระ อำเภอบัวเขต อำเภอลำดวน อำเภอสำโรงทาบ อำเภอสนม กิ่งอำเภอศรีณรงค์ กิ่งอำเภอพนมดงรัก กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ และกิ่งอำเภอโนนนารายณ์ พบว่ากระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ในแต่ละอำเภอแตกต่างกัน รายละเอียดดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 แสดงการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยแต่ละรายอำเภอในจังหวัดสุรินทร์

รายชื่ออำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุรินทร์	จำนวนภูมินามที่พบ (ชื่อ)
1. อำเภอเมืองสุรินทร์	249
2. อำเภอปราสาท	156
3. อำเภอสังขะ	63
4. อำเภอศีขรภูมิ	45
5. อำเภอรัตนบุรี	3
6. อำเภอท่าตูม	26
7. อำเภอกาบเชิง	29
8. อำเภอชุมพลบุรี	10
9. อำเภอจอมพระ	14
10. อำเภอบัวเขต	23
11. อำเภอลำดวน	23
12. อำเภอสำโรงทาบ	1
13. อำเภอสนม	2
14. กิ่งอำเภอศรีณรงค์	5
15. กิ่งอำเภอพนมดงรัก	22
16. กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์	20
17. กิ่งอำเภอโนนนารายณ์	-
รวม	691

ภาพประกอบ 2 แผนที่แสดงตำแหน่งการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย
ในจังหวัดสุรินทร์

ตาราง 8 และภาพประกอบ 2 แผนที่แสดงการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ พบว่าการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ในแต่ละอำเภอแตกต่างกัน และพบว่าการกระจายของ ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ในแต่ละรายอำเภอแตกต่างกัน สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า การกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในแต่ละอำเภอน่าจะแตกต่างกัน จากจำนวน ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ทั้งหมด 691 ชื่อ พบว่า มีภูมินามที่มาจาก ภาษาเขมรถิ่นไทยกระจายอยู่ในเขตอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้ อำเภอ เมืองสุรินทร์ พบ 249 ชื่อ อำเภอปราสาท พบ 156 ชื่อ อำเภอสังขะ พบ 63 ชื่อ อำเภอ ศีขรภูมิ พบ 45 ชื่อ อำเภอรัตนบุรี พบ 3 ชื่อ อำเภอท่าตูม พบ 26 ชื่อ อำเภอกาบเชิง พบ 29 ชื่อ อำเภอชุมพลบุรี พบ 10 ชื่อ อำเภอจอมพระ พบ 14 ชื่อ อำเภอบัวเชด พบ 23 ชื่อ อำเภอลำดวน พบ 23 ชื่อ อำเภอสำโรงทาบ พบ 1 ชื่อ อำเภอสนม พบ 2 ชื่อ กิ่งอำเภอ ศรีณรงค์ พบ 5 ชื่อ กิ่งอำเภอพนมดงรัก พบ 22 ชื่อ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ พบ 20 ชื่อ และกิ่งอำเภอโนนนารายณ์ไม่พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อต้องการรวบรวมภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์เพื่อศึกษาความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ และศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นข้อมูลด้านวิชาการในท้องถิ่นสำหรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อรวบรวมภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์
4. เพื่อจัดทำแผนที่แสดงการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์น่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์
2. การกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ แต่ละอำเภอ น่าจะแตกต่างกัน

ความสำคัญในการศึกษาในครั้งนี้

เนื่องจากภาษาเขมรถิ่นไทยเป็นภาษาถิ่นที่ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดสุรินทร์ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ภูมินามต่าง ๆ ส่วนมากจึงมีที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย ในปัจจุบันพบว่า มีภูมินามหลายคำที่คนในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์เองไม่เข้าใจความหมาย เนื่องจากคำบางคำในภาษาเขมรถิ่นไทยไม่นิยมนำมาใช้พูดในปัจจุบัน เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้าแม้ชื่อจะยังคงอยู่แต่อาจไม่มีผู้ใดทราบความหมายที่แท้จริง การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย โดยการรวบรวมภูมินามทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์เพื่อศึกษาความหมายและ

ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจะทำให้ทราบว่าภูมินามใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ดิน พืชพรรณธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ และนอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงภูมิหลังประวัติ ความเป็นมา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ตลอดจนวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ซึ่งจะสะท้อนจากความหมายของภูมินาม และจัดทำแผนที่แสดงการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลด้านวิชาการในท้องถิ่นสำหรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งจะยังผลให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในตนเองสามารถอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนได้มากขึ้น นับเป็นการอนุรักษ์ภาษาถิ่นได้อีกทางหนึ่ง เพราะนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในท้องถิ่นแล้วยังช่วยให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงของภาษา อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม

การกำหนดพื้นที่ศึกษา

ศึกษาภูมินามทุกอำเภอในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเขตพื้นที่ทั้ง 13 อำเภอ และ 4 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอท่าตูม อำเภอปราสาท อำเภอสังขะ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอรัตนบุรี อำเภอสนม อำเภอสำโรงทาบ อำเภอชุมพลบุรี อำเภอจอมพระ อำเภอกาบเชิง อำเภอลำดวน อำเภอบัวเขต กิ่งอำเภอนมดงรัก กิ่งอำเภอศรีณรงค์ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ และกิ่งอำเภอโนนนารายณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

- 1) เอกสาร งานวิจัย ตำรา บทความ และวารสารจากหน่วยงานราชการ
- 2) แผนที่ L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 จากกรมแผนที่ทหารครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
- 3) แบบสัมภาษณ์
- 4) ตารางวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ โดยวิธีการสัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่น และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ จากจำนวนภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยจำนวนทั้งหมด 691 ชื่อ จากตาราง 2 สามารถจำแนกประเภทตามความหมาย ได้ดังนี้

1. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวน 115 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้
1) เพศหญิง 13 ชื่อ 2) เพศชาย 96 ชื่อ 3) เพศชายและเพศหญิง 3 ชื่อ 4) บุคคลและอาชีพ 3 ชื่อ

2. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติจำนวน 172 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) ไม้ยืนต้น 95 ชื่อ 2) ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก 43 ชื่อ 3) ไม้ยืนต้นและไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก 1 ชื่อ 4) พืชและตำแหน่งที่ตั้งทิศทาง 3 ชื่อ 5) พืชและบุคคล 3 ชื่อ 6) พืชและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช 27 ชื่อ

3. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 13 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 12 ชื่อ 2) ตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง และการตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ

4. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นจำนวน 39 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 5 ชื่อ 2) สัตว์ปีก 3 ชื่อ 3) แมลง 1 ชื่อ 4) สัตว์เลื้อยคลาน 1 ชื่อ 5) สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 3 ชื่อ 6) สัตว์และลักษณะอื่นๆ 26 ชื่อ

5. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน 12 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) การตั้งถิ่นฐาน 2 ชื่อ 2) การตั้งถิ่นฐานและพืช 5 ชื่อ 3) ตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ 5 ชื่อ

6. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศจำนวน 222 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) แหล่งน้ำ 12 ชื่อ 2) โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ(แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ 15 ชื่อ 3) โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) ที่ลุ่มต่ำและแหล่งน้ำ 5 ชื่อ 4) ลักษณะภูมิประเทศและพืช 88 ชื่อ 5) ลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 16 ชื่อ 6) ลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน 4 ชื่อ 7) ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 4 ชื่อ 8) ลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 26 ชื่อ 9) ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ 52 ชื่อ

7. ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย 41 ชื่อ

8. ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ 77 ชื่อ

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ จากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมด 576 ชื่อ ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์นั้นจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทั้งในอดีตและในปัจจุบัน พบว่า

1. พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต จำนวน 456 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 79.16 สามารถจำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติจำนวน 157 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) ไม้ยืนต้น 88 ชื่อ 2) ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก 38 ชื่อ 3) ไม้ยืนต้นและไม้พุ่มไม้เลื้อย พืชล้มลุกและพืชขนาดเล็ก 1 ชื่อ 4) พืชและตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง 1 ชื่อ 5) พืชและบุคคล 3 ชื่อ 6) พืชและเด่นที่ปรากฏในพืช 26 ชื่อ

1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 6 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 5 ชื่อ 2) ตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง และการตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ

1.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นจำนวน 34 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 4 ชื่อ 2) สัตว์ปีก 2 ชื่อ 3) แมลง 1 ชื่อ 4) สัตว์เลื้อยคลาน 1 ชื่อ 5) สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 3 ชื่อ 6) สัตว์และลักษณะอื่นๆ 23 ชื่อ

1.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานจำนวน 7 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) การตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ 2) การตั้งถิ่นฐานและพืช 5 ชื่อ 3) การตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ 1 ชื่อ

1.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศจำนวน 185 ชื่อ 1) แหล่งน้ำ 11 ชื่อ 2) โคน ภูเขา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ 10 ชื่อ 3) ลักษณะภูมิประเทศและพืช 77 ชื่อ 4) ลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 15 ชื่อ 5) ลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน 4 ชื่อ 6) ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 3 ชื่อ 7) ลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 22 ชื่อ 8) ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ 43 ชื่อ

1.6 ภูมินามที่ไม่ทราบความหมายจำนวน 9 ชื่อ

1.7 ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ จำนวน 58 ชื่อ

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต ไม่พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต พบว่า ภูมินามนั้นมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น พืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ในท้องถิ่น ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง การตั้งถิ่นฐาน ลักษณะภูมิประเทศ และอื่น ๆ จากภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ในท้องถิ่น ตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง การตั้งถิ่นฐาน ลักษณะภูมิประเทศ และอื่น ๆ

3. พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 152 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 26.38 จำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

3.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ 1) ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 2 ชื่อ 2) ตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง และการตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ

3.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานจำนวน 7 ชื่อ ได้แก่ 1) การตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ 2) การตั้งถิ่นฐานและพืช 5 ชื่อ 3) การตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ 1 ชื่อ

3.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศจำนวน 132 ชื่อ ได้แก่ 1) แหล่งน้ำ 3 ชื่อ 2) โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ(แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ 4 ชื่อ 3) ลักษณะภูมิประเทศและพืช 58 ชื่อ 4) ลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 12 ชื่อ 5) ลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน 4 ชื่อ 6) ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 2 ชื่อ 8) ลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 17 ชื่อ 9) ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ 32 ชื่อ

3.4 ภูมินามที่ไม่ทราบความหมายจำนวน 9 ชื่อ

3.5 ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ จำนวน 1 ชื่อ

4. พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 304 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 52.77 จำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

4.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติจำนวน 157 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) ไม้ยืนต้น 88 ชื่อ 2) ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก 38 ชื่อ

3) ไม้ยืนต้นและไม้พุ่มไม้เลื้อย พืชล้มลุกและพืชขนาดเล็ก 1 ชื่อ 4) พืชและตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง 1 ชื่อ 5) พืชและบุคคล 3 ชื่อ 6) พืชและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช 26 ชื่อ

4.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 3 ชื่อ

4.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นจำนวน 34 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 4 ชื่อ 2) สัตว์ปีก 2 ชื่อ 3) แมลง 1 ชื่อ 4) สัตว์เลื้อยคลาน 1 ชื่อ 5) สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 3 ชื่อ 6) สัตว์และลักษณะอื่นๆ 23 ชื่อ

4.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศจำนวน 53 ชื่อ

1) แหล่งน้ำ 8 ชื่อ 2) โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ 6 ชื่อ 3) ลักษณะภูมิประเทศและพืช 19 ชื่อ 4) ลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 3 ชื่อ 5) ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 1 ชื่อ 6) ลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 5 ชื่อ 8) ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ 11 ชื่อ

4.6 ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ จำนวน 57 ชื่อ

5. พบภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน จำนวน 120 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20.83 จำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

5.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณจำนวน 15 ชื่อ ได้แก่ 1) ไม้ยืนต้น 7 ชื่อ 2) ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก 5 ชื่อ 3) พืชและตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง 2 ชื่อ 4) พืชและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช 1 ชื่อ

5.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 7 ชื่อ

5.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นจำนวน 5 ชื่อ ได้แก่ 1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 1 ชื่อ 2) สัตว์ปีก 1 ชื่อ 3) สัตว์และลักษณะอื่นๆ 3 ชื่อ

5.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานจำนวน 5 ชื่อ ได้แก่ 1) การตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ 2) การตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ 4 ชื่อ

5.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศจำนวน 37 ชื่อ ได้แก่ 1) แหล่งน้ำ 1 ชื่อ 2) โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ(แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ 5 ชื่อ 3) โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ(แบบโคก) ที่ลุ่มต่ำ และแหล่งน้ำ 5 ชื่อ 4) ลักษณะภูมิประเทศและพืช 11 ชื่อ 5) ลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 1 ชื่อ 6) ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 1 ชื่อ 7) ลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 4 ชื่อ 8) ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ 9 ชื่อ

5.6 ภูมินามที่ไม่ทราบความหมายจำนวน 32 ชื่อ

5.7 ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ จำนวน 19 ชื่อ

3.ศึกษาการกระจายภูมินามของภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์

จากการศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ จากการรวบรวมภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์จำนวนทั้งหมด 691 ชื่อ พบ ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกระจายอยู่ในเขตอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้ อำเภอเมืองสุรินทร์ พบ 249 ชื่อ อำเภอปราสาท พบ 156 ชื่อ อำเภอสังขะ พบ 63 ชื่อ อำเภอศีขรภูมิ พบ 45 ชื่อ อำเภอรัตนบุรี พบ 3 ชื่อ อำเภอท่าตูม พบ 26 ชื่อ อำเภอกาบเชิง พบ 29 ชื่อ อำเภอชุมพลบุรี พบ 10 ชื่อ อำเภอจอมพระ พบ 14 ชื่อ อำเภอบัวเชด พบ 23 ชื่อ อำเภอลำดวน พบ 23 ชื่อ อำเภอสำโรงทาบ พบ 1 ชื่อ อำเภอสนม พบ 2 ชื่อ กิ่งอำเภอศรีณรงค์ พบ 5 ชื่อ กิ่งอำเภอพนมดงรัก พบ 22 ชื่อ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ พบ 20 ชื่อ และกิ่งอำเภอโนนนารายณ์ไม่พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย

อภิปรายผลการศึกษา

1. จากการรวบรวมภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์จำนวน 693 ชื่อ นำมาวิเคราะห์ความหมาย สามารถจำแนกประเภทได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ โดยวิธีการสัมภาษณ์วิทยาการท้องถิ่น และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ จากจำนวนภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยทั้งหมด 691 ชื่อ จากตาราง 2 สามารถจำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

1. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวน 115 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้
 - 1) เพศหญิง 13 ชื่อ
 - 2) เพศชาย 96 ชื่อ
 - 3) เพศชายและเพศหญิง 3 ชื่อ
 - 4) บุคคลและอาชีพ 3 ชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคล พบว่า ภูมินามที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ภูมินามเพศชาย รองลงมาได้แก่ ภูมินามเพศหญิง ภูมินามเพศชายและเพศหญิง และภูมินามชื่อบุคคลและอาชีพ แสดงให้เห็นว่าผู้ชายมีบทบาทสำคัญในสังคมมาตั้งแต่ในอดีตแล้ว โดยเฉพาะผู้เฒ่า ผู้แก่ หรือผู้อาวุโส จะได้รับการเคารพนับถือจากผู้คนในชุมชน ดังที่ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพรพิไล เลิศวิชา ได้กล่าวโดยสรุปว่า ชุมชนหมู่บ้านอีสาน มีการปกครองตามระบบของตนเอง ผู้อาวุโสที่สุดคือผู้เฒ่า เป็นผู้นำที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา; และพรพิไล เลิศวิชา.2537 : 88 – 89) สอดคล้องกับทัศนีย์ ทองสว่าง ที่กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัวไทยว่า ครอบครัวไทยนิยมยกย่องให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้นำของครอบครัว เป็นผู้บริหารภายในครอบครัว เป็นผู้มีอำนาจและสิทธิมากที่สุดในครอบครัว และนอกจากนี้ยังกล่าวว่า ครอบครัวไทยให้ความสำคัญต่อระบบอาวุโส มี

การเคารพเชื่อฟังตามลำดับอาวุโส ครอบครัวไทยส่วนใหญ่จะอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้เคารพผู้อาวุโสกว่า โดยเฉพาะในสังคมชนบททั่วไป (ทัศนีย์ ทองสว่าง. 2549 : 87) สอดคล้องกับฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ ได้กล่าวถึง ค่านิยมอย่างหนึ่งของสังคมไทยโดยสรุปว่า คนไทยเคารพนับถือผู้อาวุโสมาตั้งแต่โบราณกาล บุคคลที่มีอายุมากกว่าก็จะเรียกลุง ป้า น้า อา พี่ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เป็นญาติกันแต่อย่างใด (ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. 2533 : 50) สอดคล้องกับพิชญ์ สมพอง ได้กล่าวเกี่ยวกับลักษณะเด่นประการหนึ่งของครอบครัวชนบทไทย โดยสรุปว่า ครอบครัวชนบทไทยเป็นครอบครัวแบบเมียเดียว ผัวเดียว การสืบสกุลถือข้างฝ่ายบิดาเป็นหลัก ยึดถือพ่อหรือหรือฝ่ายผู้ชายเป็นใหญ่ในครอบครัว และครอบครัวไทยนับถือเชื่อฟังผู้อาวุโส (พิชญ์ สมพอง. 2533 : 342-343) สุพัตรา สุภาพ ได้กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัวไทยส่วนใหญ่ คือ เป็นครอบครัวเดี่ยว ชายเป็นใหญ่กว่าหญิง เคารพเชื่อฟังตามอาวุโส มีความผูกพันทางสายโลหิต มีความร่วมมือระหว่างสมาชิก และเด็กได้รับความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว (สุพัตรา สุภาพ. 2543 : 91) และประกอบ ผลงาม ได้กล่าวเกี่ยวกับโครงสร้างของครอบครัวชาวเขมรถิ่นไทยว่า ครอบครัวของชาวเขมรถิ่นไทย มีโครงสร้างโดยทั่วไปเหมือนกับครอบครัวชาวไทยพื้นเมืองทั่วไป คือมีพ่อบ้านเป็นหัวหน้าครอบครัว พ่อบ้านเป็นผู้ทำงานเพื่อหาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัว ส่วนแม่บ้านจะเป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยของกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้าน โดยทั่วไปชาวเขมรถิ่นไทยจะให้ความสำคัญหรือให้เกียรติแก่เพศชายในการดำเนินกิจกรรม หรือตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้จะไม่มีข้อขัดแย้งในการทำงานอันเกิดขึ้นจากความแตกต่างระหว่างเพศ เพราะเพศหญิงจะมีความรู้สึกโดยสัญชาตญาณว่า งานหนัก งานสำคัญ หรือผู้นำต้องเป็นหน้าที่ของผู้ชาย (ประกอบ ผลงาม. 2538 : 11-12)

จากผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคล พบว่าภูมินามที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ได้แก่ ภูมินามเพศชาย รองลงมาได้แก่ ภูมินามเพศหญิง ภูมินามเพศชายและเพศหญิง และภูมินามชื่อบุคคลและอาชีพ แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยนับถือให้ความเคารพผู้อาวุโส และนิยมยกย่องให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อแรกเริ่มตั้งถิ่นฐานส่วนมากผู้ชายจะเป็นผู้ถากถางบุกเบิกป่า เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงนำชื่อบุคคลเหล่านั้นไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน หรือภูมินามอื่นๆ เพื่อเป็นการยกย่อง และให้เกียรติแก่บุคคลเหล่านั้น และจากความหมายของคำประกอบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งนอกจากจะบอกให้ทราบว่า มีบุคคลชื่อใดบ้างที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นบุคคลแรก ๆ แล้วยังบอกให้ทราบถึงลักษณะอื่น ๆ อีกด้วย เช่น สถานภาพ อาชีพ หรือสรรพนามที่เรียกบุคคลเหล่านั้น นอกจากนี้ยังทำให้ทราบอีกว่าพื้นที่หรือบริเวณที่บุคคลเหล่านั้นเลือกเข้าไปตั้งรกรากอยู่ น่าจะเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือมีความเหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน

2. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติจำนวน 172 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) ไม้ยืนต้น 95 ชื่อ 2) ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก 43 ชื่อ

3) ไม้ยืนต้นและไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก 1 ชื่อ 4) พืชและตำแหน่งที่ตั้ง
ทิศทาง 3 ชื่อ 5) พืชและบุคคล 3 ชื่อ 6) พืชและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช 27 ชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับกับพืชพรรณ
ธรรมชาติในท้องถิ่นที่พบส่วนมากเป็นประเภทไม้ยืนต้น รองลงมาได้แก่ ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืช
ล้มลุกและพืชขนาดเล็ก นอกจากตั้งชื่อตามพืชพรรณที่พบเห็นในท้องถิ่นแล้วยังบอกให้ทราบถึง
ลักษณะอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ตำแหน่งที่ตั้ง ทิศทาง บุคคล และลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช ซึ่ง
ไม้ยืนต้นดังกล่าวนั้นส่วนมากพบในป่าผลัดใบ หรือป่าเต็งรัง บางที่เรียกว่า ป่าแดง ป่าโคก หรือ
ป่าแพะ พบมากในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ส่วนพืชพรรณประเภท
ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก บางชนิดเป็นไม้พื้นล่างในป่าเต็งรัง หรือป่าโคกใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชาวบ้านใช้ประโยชน์จากต้นไม้เหล่านั้น เช่น ใช้เป็นยาสมุนไพรรักษา
โรค ใช้เป็นเชื้อเพลิง โดยนำไปเผาถ่านหรือใช้เป็นฟืน ใช้สร้างบ้านเรือนเพื่ออยู่อาศัย สร้างยุ้งฉาง
เพื่อเป็นที่เก็บข้าวเปลือก หรือสร้างคอกสัตว์เพื่อเป็นที่อยู่ของสัตว์เลี้ยง นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์
จากไม้เพื่อประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ อย่างเช่น ทำด้ามมีด ด้ามจอบ คราด
ไถ อุปกรณ์ในการทอผ้า หรืออุปกรณ์ในการจับปลา พืชบางชนิดเป็นไม้ผลสามารถรับประทาน
หรือประกอบอาหารได้ บางชนิดเป็นผักพื้นบ้าน ชอบขึ้นอยู่ตามหนองน้ำหรือลำห้วยทั่วไป
ชาวบ้านเก็บพืชผักเหล่านั้นมาเป็นอาหารในชีวิตประจำวัน ดังที่ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพรพิไล
เลิศวิศา ได้กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับประวัติการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตของชาวอีสานว่า เมื่อ
ชาวนาเริ่มตั้งถิ่นฐานจะถางป่าเพื่อปรับพื้นที่สำหรับปลูกข้าว เนื่องจากที่ดินเต็มไปด้วยตอไม้ จะใช้
ควายไถนาแบบทุบทุบไม้ได้ ต้องใช้จอบขุด และหยอดข้าวทำให้ได้ผลผลิตน้อย บางครัวเรือนทำ
นาทำไร่ได้เพียงปีละ 1-2 งาน อาจอดข้าวต้องขูดกลอย ขูดมันในป่าเพื่อยังชีพ ชาวบ้านกรีดยาง
ไม้จากต้นชาด ต้นกุง หรือต้นสะแบง แล้วสับขონไม้ผุ ๆ นั้นเป็นก้อนยาว ๆ เอาไปตองห่อแล้วมัด
เรียกว่า “ไต้ตะบอง” ยาวประมาณท่อนละ 1 ศอก ไต้ตะบองนี้ใช้จุดเพื่อให้แสงสว่าง และ
นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงผักที่ชาวบ้านนำมาเป็นอาหาร เป็นผักพื้นบ้านที่หาได้ง่าย ขึ้นเองตามหัว
ไร่หัวนา หนองน้ำ หรือชายป่า เช่น ผักกระโดน สายบัว ผักเสี้ยน ผักแป้น ผักหวาน ผักกาด
หย้า ผักแว่น ผักติ้ว ผักล้ง ผักตำลึง ผักสะเดา ผักกระถิน ผักแค ผักลิ้นปี ผักหอมหวาน ผัก
ตบ ผักขี้ก ปลายทศวรรษ 2470 ชาวบ้านเริ่มปลูกผักกินเองบ้าง เช่น มะเขือ แตง แตง และ
ถั่วต่าง ๆ ผักหลายชนิดเริ่มสูญพันธุ์เพราะการเสียดุลของระบบนิเวศน์ในทศวรรษ 2510
(ฉัตรทิพย์ นาถสุภา; และพรพิไล เลิศวิศา.2537 : 98 – 99) สอดคล้องกับ ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้กล่าวโดยสรุปว่า ป่าไม้ผลัดใบ ประเภทป่า
แดง ป่าแพะ หรือป่าโคก พบมากในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง เรียกป่า
ชนิดนี้ว่า ป่าไม้แดง เนื่องจากสภาพพื้นดินเป็นดินลูกรังที่มีการระบายน้ำดี ดินมีลักษณะเป็นดิน
เหนียวสีแดง ดินปนทรายสีแดง เนื้อดินหยาบ ในภาคเหนือเรียกป่าแดงว่า ป่าแพะ เพราะมีไม้ที่มี
คุณค่าทางเศรษฐกิจอยู่มาก (ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ. มปป : 56-57) สอดคล้องกับวรรณิ พุทธาวุฒิไกร ที่กล่าวว่า จากภูมิประเทศในตอนกลาง

ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นที่ลุ่ม จึงมีน้ำขังในฤดูฝน แห้งแล้งเป็นทุ่งหญ้าในฤดูแล้งและขาดแคลนน้ำ เพราะโดยทั่วไปเป็นดินร่วนปนทรายและลูกรังไม่เก็บกักน้ำ พืชพรรณเป็นประเภทป่าแพะ ป่าแดงที่ทนต่ออากาศแห้งแล้ง เช่น ไม้พลวง เหียง เต็ง พะยอม รัง ประดู่ และมีไม้พุ่ม ไม้หนามแทรกสลับกับพวกหญ้า (วรรณิ พุทธาวุฒิไกร. มปป. 53) และนิวัติ เรื่องพานิช ได้กล่าวโดยสรุปว่า ป่าแพะ ป่าแดง ป่าโคก หรือป่าเต็งรัง มีอยู่มากทางภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ป่าชนิดนี้มีอยู่ทั่วไปทั้งที่ราบและที่เขาส่ง ดินมักเป็นดินทรายและลูกรัง ซึ่งจะมีสีค่อนข้างแดง ในที่บางแห่งจึงเรียกว่า ป่าแดง ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ป่าชนิดนี้ส่วนมากขึ้นอยู่ในที่เป็นลูกเนินที่เรียกกันว่า โคก จึงมีชื่อว่า ป่าโคก ลักษณะของป่าชนิดนี้เป็นป่าโปร่ง มีต้นไม้ขนาดเล็กและขนาดกลางขึ้นอยู่กระจัดกระจาย พื้นป่าไม่รกทึบ มีหญ้าชนิดต่าง ๆ ขึ้นอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะหญ้าเพ็ด และไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ พันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่ในป่านี้ได้แก่ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้เหียง ไม้พลวง ไม้กราด ไม้พะยอม เป็นต้น (นิวัติ เรื่องพานิช. 2546 : 201) และ จตุพร โคตรกนก กล่าวว่า การศึกษาเกี่ยวกับชื่อสถานที่ นอกจะทำให้รู้ที่มาและเหตุผลที่ตั้งชื่ออย่างนั้นแล้ว อาจได้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ อีก การศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพดินและลักษณะดั้งเดิมของสถานที่ อาจสังเกตได้จากชื่อ บางแห่งสิ่งที่เป็นที่มาของชื่ออาจหายไปแล้ว เช่นบ้านจาน ปัจจุบัน ต้นจานอาจหายไปหมดแล้ว แต่จากชื่อทำให้รู้ว่าที่นี้คงเคยเป็นดินชั้นมาก่อน เพราะต้นจานมักจะขึ้นในบริเวณดินชั้น (จตุพร โคตรกนก. 2542 : 221)

จากผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติในท้องถิ่นพบว่า ส่วนมากมีความหมายเกี่ยวข้องกับไม้ยืนต้น รองลงมาได้แก่ ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุกและพืชขนาดเล็ก นอกจากจะตั้งชื่อตามพืชพรรณที่พบเห็นในท้องถิ่นแล้วยังบอกให้ทราบถึงลักษณะอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ตำแหน่งที่ตั้ง ทิศทาง บุคคล และลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช ไม้ยืนต้นที่พบมากโดยทั่วไป ได้แก่ ต้นเต็ง รัง ยาง ประดู่ พะยูง ตาด แดง กะบาก และไม้ยืนต้นอื่น ๆ จากชนิดของต้นไม้เหล่านี้บอกให้ทราบว่าเป็นป่าไม้ประเภทป่าเต็งรัง หรือบางที่เรียกว่า ป่าแดง ป่าโคก หรือป่าแพะ ซึ่งพบมากในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง คนในท้องถิ่นได้นำต้นไม้เหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ เช่น ใช้เป็นยาสมุนไพร ใช้เป็นเชื้อเพลิง โดยนำไปเผาถ่านหรือใช้เป็นฟืน ใช้สร้างบ้านเรือนเพื่อยู่ออาศัย สร้างยุ้งฉางเพื่อเป็นที่เก็บข้าวเปลือก หรือสร้างคอกสัตว์เพื่อเป็นที่อยู่ของสัตว์เลี้ยง ชาวบ้านในสมัยก่อนนำยางไม้ผสมกับไม้ผุ ๆ ปั่นเป็นก้อนยาว ๆ เอาไปตองหรือไปไม้อื่นห่อแล้วมัดกลายเป็น “ไต” ไว้สำหรับจุดไฟให้ความสว่าง นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์จากไม้เพื่อประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ อย่างเช่น ทำด้ามมีด ด้ามจอบ คราด โถ อุปกรณ์ในการทอผ้า หรืออุปกรณ์ในการจับปลา ส่วนพืชพรรณธรรมชาติประเภทไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก บางชนิดเป็นไม้พื้ล่างในป่าเต็งรัง หรือป่าโคกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งส่วนมากมีไม้ยืนต้นขึ้นอยู่ห่าง ๆ กันและมีต้นไม้เล็ก ไม้ไผ่ และหญ้าหนักรวมกันชนิดต่าง ๆ ขึ้นแทรกสลับอยู่ และบางชนิดพบในหนองน้ำทั่วไป บางชนิดเป็นผักพื้นบ้าน ชอบขึ้นอยู่ตามหนองน้ำหรือลำห้วย สามารถนำมารับประทานได้ และนอกจากจะทำให้ทราบถึงประเภทของป่าไม้แล้วยังทำให้ทราบว่าบริเวณนี้มีลักษณะภูมิอากาศ

แบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน หรือทุ่งหญ้าสะวันนา ซึ่งลักษณะภูมิอากาศแบบนี้จะมีฤดูแล้งค่อนข้างยาวนาน ต้นไม้จะผลัดใบในฤดูแล้ง และผลใบในฤดูฝน จากความหมายของชื่อทำให้ทราบถึงความหลากหลายของพืชพรรณธรรมชาติในท้องถิ่นและสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมรายรอบตัว และนอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกทำเลที่ตั้งถิ่นฐานของคนโบราณซึ่งอาจสังเกตได้จากชนิดของต้นไม้ หากเป็นไม้เนื้อแข็ง จะไม่นิยมไปตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณนั้น เพราะจะไม่มีน้ำใต้ดิน จะเลือกไปอยู่ในบริเวณที่มีไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ยาง ไม้พลวง เพราะมีน้ำใต้ดินมาก เหมาะในการตั้งถิ่นฐาน หรือ ภูมินามที่เป็นชื่อต้นไม้บางชนิดทำให้ทราบถึงสภาพดิน เช่น บ้านจาน ปัจจุบันต้นจานอาจหายไปหมดแล้ว แต่จากชื่อทำให้ทราบว่าคงเคยเป็นดินชื้นมาก่อน เพราะต้นจานส่วนมากจะขึ้นในบริเวณที่ดินชื้น

3. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 13 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 12 ชื่อ 2) ตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง และการตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง ทำให้ทราบว่าถึงลักษณะเด่นของพื้นที่นั้นว่ามีตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางอย่างไร ซึ่งบ่งบอกลักษณะภูมิศาสตร์อันเป็นจุดเด่นของชุมชนหรือสภาพภูมิศาสตร์อื่น ซึ่งมีผลให้ผู้ฟังเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์เบื้องต้นของชุมชนโดยทันที และน่าจะเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือมีความเหมาะสมในการเลือกตั้งถิ่นฐาน สอดคล้องกับดวงพันธ์ุ ธรรมชาติ ซึ่งได้กล่าวว่า ชื่อเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดที่จะอธิบายถึงที่ตั้งเฉพาะ (ดวงพันธ์ุ ธรรมชาติ. มปป : 6) และน้องนุช มณีอินทร์ ได้ศึกษาการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนมาจากชื่อหมู่บ้านพบว่า ชื่อหมู่บ้านสะท้อนลักษณะทางวัฒนธรรมดังนี้ 1) การตั้งถิ่นฐาน ใกล้แหล่งน้ำ 2) ความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตของของคนเชียงใหม่ 3) ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง 4) ความหลากหลายของพืชพรรณ 5) การบ่งบอกทิศทาง ตำแหน่ง หรือลักษณะเด่นของหมู่บ้าน 6) ความสำคัญของวัด และศาสนา 7) ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ 8) การเปลี่ยนแปลงของลักษณะชุมชน (น้องนุช มณีอินทร์. 2543 บทคัดย่อ) และภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร รายงานผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับชื่อภูมิประเทศของจังหวัดนครปฐม สามารถสรุปที่มาของชื่อหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดนครปฐม กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ 1) ที่ตั้ง 1.1) ที่ตั้งและปรากฏการณ์ 2)การตั้งถิ่นฐาน 3) อาชีพ 3.1) อาชีพและพืช 4) พืช 4.1) พืชและจำนวน 4.2) พืชและภูมิประเทศ 4.3) พืชและปรากฏการณ์ 5) ลักษณะภูมิประเทศ 5.1) ลักษณะภูมิประเทศและปรากฏการณ์ 5.2) ลักษณะภูมิประเทศและตำนาน 5.3) ความสวยงามของภูมิประเทศ 5.4) ภูมิประเทศและสัตว์ 5.5) ภูมิประเทศและมนุษย์ 5.6) ภูมิประเทศและพืชและสัตว์ 6) ดิน 7) บุคคล 8) ภาษา 8.1) การเปลี่ยนแปลงทางภาษา 8.2) ภาษาและความเป็นมงคล

9) ปรากฏการณ์ 10) ทิศทาง 11) รูปร่าง 12) สถานที่ 13) เพื่อความเป็นสิริมงคล (ภาควิชา ภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2522 : 288-289) สุจริตลักษณ์ ดีผดุง และ วชิราภรณ์ วรรณดี ศึกษาเรื่อง ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย : กรณีศึกษา เบื้องต้น พบว่า ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งได้แก่ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี สามารถ แบ่งกลุ่มชื่อหมู่บ้านตามความหมายเป็น 5 กลุ่มที่สำคัญ คือ 1) กลุ่มอรรถลักษณะทางภูมิศาสตร์ แบ่งเป็นนามทั่วไปเกี่ยวกับน้ำ-แหล่งน้ำ, นามทั่วไปเกี่ยวกับที่ดิน, และนามทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะ ภูมิประเทศอื่น ๆ 2) กลุ่มอรรถลักษณะที่ไม่ใช่คำบอกสภาพภูมิศาสตร์ แบ่งเป็นพืชพรรณธรรมชาติ, สัตว์, พื้นที่ที่ไม่ได้ถากถางหรือที่ถากถางเพื่อการเพาะปลูกและอาชีพ, สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ พบปะของชุมชน, จำนวน, บุคคล, ภาษาชนกลุ่มอื่น 3) กลุ่มอรรถลักษณะบอกที่ตั้งหรือทิศทาง แบ่งเป็น บุกบพบอกสถานที่และนามทั่วไปบอกสถานที่หรือจุดตำแหน่งที่แน่นอน 4) กลุ่มอรรถ ลักษณะบอกความเป็นสิริมงคล และ 5) กลุ่มอรรถลักษณะบอกคุณสมบัติ (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง; และ วชิราภรณ์ วรรณดี. 2544 : บทคัดย่อ)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง ทำให้ทราบถึงลักษณะเด่นของพื้นที่นั้นว่ามีตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางอย่างไร ซึ่งบ่งบอก ลักษณะภูมิศาสตร์อันเป็นจุดเด่นของชุมชนหรือสภาพภูมิศาสตร์อื่น ๆ ง่ายต่อการสื่อสารมากกว่า ลักษณะอื่นๆ ของหมู่บ้าน มีผลให้ผู้ฟังเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์เบื้องต้นของชุมชนโดยทันที และ น่าจะเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือมีความเหมาะสมในการเลือกตั้งถิ่นฐาน

4. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นจำนวน 39 ชื่อ จำแนกประเภท ได้ดังนี้ 1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 5 ชื่อ 2) สัตว์ปีก 3 ชื่อ 3) แมลง 1 ชื่อ 4) สัตว์เลื้อยคลาน 1 ชื่อ 5) สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 3 ชื่อ 4) สัตว์และลักษณะอื่นๆ 26 ชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่น ทำให้ทราบว่าแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบเห็นสัตว์ชนิดใดบ้าง และจากการทราบชนิดของสัตว์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชื่อสัตว์ป่า ทำให้ทราบถึงสภาพพื้นที่บริเวณนั้นในอดีตว่าคงมีสภาพเป็น ป่า ยกตัวอย่างภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่น เช่น บ้านพม่า บ้านอันทรายเอ็ด และบ้านโคกขลา

จากการสัมภาษณ์นายทองอ่อน สำนักนิตย์ อายุ 60 ปี อยู่บ้านเลขที่ 55 หมู่ 9 บ้านพม่า ตำบลจารพัต อำเภอสัตร์ภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เล่าให้ฟังว่า ในสมัยรุ่นปู่บริเวณบ้านพม่า นั้นมีสภาพเป็นป่า และได้พบสัตว์ชนิดหนึ่งคือ เม่น เป็นจำนวนมาก ซึ่งในภาษาเขมรถิ่นไทย เรียกว่า กำปะมา หมู่บ้านนี้เดิมเรียกกันว่า บ้านกำปะมา โดยเรียกตามชื่อสัตว์ที่พบเห็นใน ท้องถิ่น เมื่อทางราชการได้จัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นจึงเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า บ้านพม่า ซึ่งเพี้ยน มาจากคำว่า กำปะมา แปลว่า เม่น

จากการสัมภาษณ์นางปึก โอบุ้งงาม อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 47 หมู่ 15 บ้านโสน (ย้ายมาจากบ้านโคกขลา) ตำบลจารพัด อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เล่าให้ฟังว่า ในสมัยก่อน บริเวณบ้านโคกขลา มีสภาพเป็นป่า คนรุ่นก่อน ๆ ได้เล่าให้ฟังว่า ในช่วงบุกเบิกก่อตั้งหมู่บ้านนั้น ได้พบเสือ เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่า บ้านโคกขลา โดยตั้งตามลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นโคก และสัตว์ที่พบเห็นคือ เสือ (คำว่า โคก แปลว่า ที่บก,ที่แห้ง คำว่า ขลา ในภาษาเขมรถิ่นไทยออกเสียงว่า คลา แปลว่า เสือ หมายถึง โคกเสือ)

จากการสัมภาษณ์นางปวน ภูขนาดดี อายุ 61 ปี อยู่บ้านเลขที่ 48/1 บ้านอันทรายเอ็ด (ย้ายมาจากบ้านจารพัด) หมู่ 7 ตำบลจารพัด อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เล่าให้ฟังว่า ได้เคยสอบถามประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านอันทรายเอ็ดจากลุง ทำให้ทราบว่า ในสมัยก่อนแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านบริเวณบ้านอันทรายเอ็ดนั้น มีสภาพเป็นป่า ได้ พบกระต่ายอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่า บ้านอันทรายเอ็ด (คำว่า อันทราย แปลว่า กระต่าย คำว่า เอ็ด แปลว่า มอง หรือจ้อง หมายถึง กระต่ายจ้องมอง)

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่น จะเห็นว่า แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนั้นได้พบสัตว์เหล่านั้นอยู่ หรือสัตว์เหล่านั้นอาจเป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันไม่มีสัตว์เหล่านั้นเหลือให้เห็นแล้ว และนอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงสภาพพื้นที่ในอดีตนั้นว่ามีสภาพแวดล้อมอย่างไร เช่น ถ้าเป็นชื่อสัตว์ป่า แสดงว่า พื้นที่บริเวณนั้นในอดีตมีสภาพเป็นป่า และชื่อสัตว์ป่าที่ปรากฏเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีถิ่นฐานอยู่ตามป่าเต็งรังของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ละมั่ง เม่น เป็นต้น หรือทราบถึงเรื่องราวหรือลักษณะอื่นๆ เช่น ลักษณะ อากาศ เรื่องราว ปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสัตว์เหล่านั้นอีกด้วย

5. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน 12 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้

- 1) การตั้งถิ่นฐาน 2 ชื่อ 2) การตั้งถิ่นฐานและพืช 5 ชื่อ 3) ตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ 5 ชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน ทำให้ทราบประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ซึ่งส่วนมากตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความปลอดภัย และสะดวกในการทำมาหากิน เช่น อยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรืออยู่ในบริเวณที่เรียกว่า โคก ที่น้ำจะไม่ท่วมในฤดูน้ำหลาก สอดคล้องกับทิวา ศุภจรรยา และผ่องศรี วนาสิน ได้กล่าวถึงการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยของมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์ในสมัยเริ่มแรกของการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชน มนุษย์จะเลือกแหล่งที่มีความสมบูรณ์ที่สุดเป็นที่อยู่อาศัย ได้แก่บริเวณปากแม่น้ำ ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนจากลำน้ำ จึงเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถผลิตอาหารได้เพียงพอ กับความต้องการของสมาชิกในชุมชน และยังใช้ลำน้ำเป็นเส้นทางคมนาคมได้สะดวก (ทิวา ศุภจรรยา; และ ผ่องศรี วนาสิน อ้างอิงจาก วิวัฒน์ หมั่นการ. 2531 : 30) ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ ได้กล่าวถึงลักษณะของชื่อทั่วไปที่เป็นภูมินามของหมู่บ้านชนบทไทย ส่วนใหญ่จะตั้งเพื่อบ่งบอกถึง

ลักษณะทางกายภาพของที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณนั้น โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้ 1) แหล่งน้ำ ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านที่บ่งบอกถึงแหล่งน้ำ ได้แก่ หนอง กุด ห้วย บาง ท่า คลอง บ่อ ขุน น้ำ วัง บึง ชับ สระ 2) ที่ดอน ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านบ่งบอกว่าเป็นที่ดอนที่มีพื้นที่สูงกว่าบริเวณรอบ ๆ ได้แก่ โนน โคน ดอน โพน เนิน ควน เกาะ (ลักษณะแบบโคก) 3) ลักษณะภูมิประเทศ ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านที่บ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศบริเวณหมู่บ้านหรือบริเวณใกล้เคียงหมู่บ้าน ได้แก่ นา ท่ง เขา อ่าว หาด ดอย ภู ถ้ำ ผา 4) พืชพรรณธรรมชาติ ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านที่บ่งบอกถึงลักษณะพืชพรรณธรรมชาติที่ขึ้นอยู่ในบริเวณที่ตั้งหมู่บ้าน ได้แก่ กก ไม้ หมากรู เขวา ป่าซาง ใจด ไร่ จั่ว กระพี สะเดา 5) อาชีพ ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านที่บ่งบอกถึงลักษณะของอาชีพที่ทำกินของประชากร ได้แก่ นา ไร่ สวน เหมือง นอกจากนี้บางชื่อนอกจากจะบ่งบอกอาชีพแล้ว ยังบ่งบอกถึงแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุที่มีในบริเวณนั้น 6) เมืองโบราณ ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านบางชื่อบ่งบอกถึงชื่อของเมืองโบราณ เดิมในบริเวณหมู่บ้าน หรือที่อยู่ใกล้เคียง หมู่บ้าน เช่น เมือง สรวง เมืองไพร (ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ. 2531 : 77)

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน ทำให้ทราบว่า ในอดีตพื้นที่บริเวณนั้นมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานอยู่ และน่าจะเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะในการตั้งถิ่นฐาน เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงนำสิ่งที่พบเห็นหรือสิ่งที่บ่งบอกว่ามีการมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนั้น มาตั้งเป็นชื่อเป็นชื่อหมู่บ้าน และนอกจากนี้จะบ่งบอกให้ทราบว่ามีการตั้งถิ่นฐานแล้วยังบอกให้ทราบถึงลักษณะอื่น ๆ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณธรรมชาติในท้องถิ่น ตลอดจน เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ

6. พบภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศจำนวน 222 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) แหล่งน้ำ 12 ชื่อ 2) โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า ท่ง ถ้ำ เกาะ(แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ 15 ชื่อ 3) โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า ท่ง ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) ที่ลุ่มต่ำและแหล่งน้ำ 5 ชื่อ 4) ลักษณะภูมิประเทศและพืช 88 ชื่อ 5) ลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 16 ชื่อ 6) ลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน 4 ชื่อ 7) ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 4 ชื่อ 8) ลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 26 ชื่อ 9) ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ 52 ชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องับลักษณะภูมิประเทศ ทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์แรกเริ่มก่อตั้งถิ่นฐาน และนอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ สอดคล้องกับวรรณ วรชวานิช ได้กล่าวโดยสรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ได้แก่ 1) แหล่งน้ำ น้ำเป็นทรัพยากรที่จำเป็นต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์มักจะเลือกตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่ใกล้กับแหล่งน้ำ 2) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน มนุษย์จะตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตที่มีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก 3) แหล่งปลอดภัย เช่น บนที่สูง ภูเขา เกาะ หรือคาบสมุทร 4) วัฒนธรรม ใน

บริเวณที่ได้รับวัฒนธรรมตะวันตกจะประกอบอาชีพอุตสาหกรรม ส่วนบริเวณที่ได้รับวัฒนธรรมตะวันออกจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม (วรรณา วงศ์วานิช. 2529 : 144-145) สอดคล้องกับ อภิศักดิ์ โสมอินทร์ ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในชนบทอีสาน ได้แก่ 1) ปัจจัยทางธรรมชาติ (Physical factors) คือสภาพการณ์ทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดเป็นหมู่บ้านขึ้น ในขั้นแรก การตั้งหมู่บ้านในชนบทเกิดจากการทำมาหากิน หาทำเลที่อุดมสมบูรณ์ ดินดี น้ำดี ทำเลที่ตั้งหมู่บ้านในชนบทส่วนมากจึงตั้งอยู่ตามริมน้ำ เช่น แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง กุด เพื่อสะดวกในการหาปลาและจับสัตว์น้ำชนิดอื่นเป็นอาหาร 2) ปัจจัยทางมนุษย์ (Human factors) หรือปัจจัยทางสังคม เป็นสภาวะที่มีผลต่อการก่อตัวของหมู่บ้านในช่วงหลัง คือในช่วงที่หมู่บ้านขยายตัว ชุมชนหนาแน่นขึ้น จำนวนประชากรของหมู่บ้านมีมากขึ้น แหล่งทำมาหากินน้อยลง เกิดใจผู้ร้ายชุกชุม ทำให้มีการอพยพย้ายไปตั้งหมู่บ้านใหม่ที่เห็นว่าเป็นดีกว่า นอกจากนี้ อภิศักดิ์ โสมอินทร์ ยังได้กล่าวถึง หลักเกณฑ์การเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน ซึ่งคล้ายกับชาวไทยภาคอื่น ๆ ดังนี้ 1) แหล่งน้ำ เป็นทำเลที่ชาวอีสานเลือกตั้งหมู่บ้านมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าดินแดนอีสานอัดคัตน้ำ แห้งแล้งมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะตั้งหมู่บ้านใกล้ ๆ แหล่งน้ำ 2) ที่สูงที่ดอน เป็นบริเวณที่สูงน้ำไม่ท่วมถึง ทำเลประเภทนี้นิยมตั้งหมู่บ้านมากเช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะว่าสมัยก่อนภาคอีสานพอถึงหน้าน้ำมีน้ำท่วมเป็นประจำ จึงเลือกเอาที่ดอนน้ำไม่ท่วมถึงที่ตั้งหมู่บ้านสังเกตจากชื่อหมู่บ้านจะมีคำว่า โคก ดอน มอ โนน โพน คำเหล่านี้หมายถึงที่สูงทั้งสิ้น 3) ป่าดง ป่าโคก ทำเลประเภทนี้มักเป็นที่เลี้ยงสัตว์ของชาวบ้านมาก่อน เรียกว่า โคกทำเล หรือโคกเลี้ยงสัตว์ หรือไม่ก็เป็นแหล่งล่าสัตว์หาอาหาร เช่น เป็นแหล่งเก็บเห็ด หาหน่อไม้ หาไขมดแดง เก็บผักป่า บางหมู่บ้านเกิดจากกลุ่มนายพรานมาสร้างที่พักชั่วคราวไว้สำหรับล่าสัตว์ เมื่อนานเข้าก็อพยพครอบครัวมาปลูกบ้านถาวรอยู่เสียเลยเพื่อสะดวกในการเก็บหาของป่า ล่าสัตว์ เมื่อผู้คนอพยพมาอยู่มากก็กลายเป็นหมู่บ้านไป ครั้นสัตว์ป่าและของป่าหมดลง ชาวบ้านก็ทำนา ทำไร่ หรือประกอบอาชีพอื่นตามแต่จะเหมาะสม ชื่อหมู่บ้านนี้จะมีคำว่า ดง เหล่า ป่า โคก อยู่ด้วย (อภิศักดิ์ โสมอินทร์. 2525 ; 263-266) สอดคล้องกับไพฑูรย์ ปิยะปกรณ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ตั้งของการตั้งถิ่นฐานชนบทที่สำคัญโดยสรุปมีดังนี้ 1) แหล่งน้ำ แหล่งน้ำ (water supply) เป็นปัจจัยที่ตั้งพื้นฐานที่จำเป็นของการตั้งถิ่นฐานในชนบทอันดับแรก เพราะน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของคนชนบทในด้านต่าง ๆ สำหรับแหล่งน้ำที่เป็นที่ตั้งของการตั้งถิ่นฐานในชนบทส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง น้ำพุ และบ่อน้ำขุด (deep wells) ในอดีตการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณเกือบทุกแห่งแม้ว่าบางแห่งที่อยู่บนเนินเขาก็จะพบว่าที่ตั้งจะอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำประเภทใดประเภทหนึ่งเสมอ 2) ที่ดินทำกิน (farming land) ความสำคัญของปัจจัยที่ตั้งพื้นฐานนี้จะพบว่า จะไม่มีการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ที่ดินใช้ทำการเพาะปลูกพืชไม่ได้ ดังนั้น ถ้าบริเวณพื้นที่ใดที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินสูง การตั้งถิ่นฐานก็จะมีความหนาแน่นสูง 3) ที่ดอน (dry land) ถ้าแหล่งน้ำกับที่ดินที่ทำกินหามาใช้ประโยชน์ได้โดยง่าย ปัจจัยที่ตั้งพื้นฐานที่สำคัญของการตั้งถิ่นฐานในชนบทที่เป็นที่ตั้งที่มีความสำคัญอันดับแรกที่จะเลือกถัดมาเป็นที่ตั้งถิ่นฐาน ได้แก่ ที่ดอนที่น้ำไม่ท่วม สำหรับในบริเวณที่ตั้งถิ่นฐานในชนบทที่อยู่ใกล้แม่น้ำ หรือที่ราบน้ำท่วมถึง หรือที่ลุ่มน้ำขัง

ที่ตั้งบ้านเรือนของประชาชนส่วนใหญ่จะเลือกพื้นที่แห้งหรือที่ดอนกว่าบริเวณรอบ ๆ 4) ที่กำบังภัย (shelter) เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ป้องกันภัยจากความรุนแรงของสภาพสิ่งแวดล้อม เช่น พายุฝน พายุคลื่น พายุฝน 5) ที่ป้องกันภัย (defence) การเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านในชนบท นอกจากจะมีการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้ว ที่ตั้งยังอาจจะต้องมีทำเลที่มีความสงบและปลอดภัย หรือเป็นที่ตั้งที่มีทำเลสามารถป้องกันภัยตัวเองได้จากภัยรุกรานของเพื่อนบ้าน โจร ขโมย เพราะการตั้งถิ่นฐานเริ่มแรกในชนบทนั้นยังไม่ค่อยมีความปลอดภัยมากนัก (ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ.2532 : 63-64) ไพฑูรย์ พงศบุตร ได้กล่าวว่า การศึกษาเกี่ยวกับชื่อภูมิศาสตร์เป็นเรื่องที่น่าสนใจ โดยจะได้ทราบถึงความหมายของชื่อสถานที่ต่าง ๆ ในท้องถิ่น ตลอดจนประวัติความเป็นมาของชื่อเหล่านั้น ตามปกติชื่อภูมิศาสตร์หรือชื่อสถานที่ มักประกอบด้วยคำต่าง ๆ ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศ ชื่อพรรณพืชหรือพรรณสัตว์ ชื่อบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น หรือลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งอย่างใดของท้องถิ่นนั้น (ไพฑูรย์ พงศบุตร. 2542 : บทคัดย่อ) สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมวดี ขำศิริญ ได้ศึกษาชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความหมายและความแตกต่างของชื่อหมู่บ้านระหว่างชื่อราชการและชื่อพื้นบ้านที่รู้จักทั่วไปในท้องถิ่นนั้น จากการศึกษาทำให้ทราบความหมายของชื่อหมู่บ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาเขมรสูง รวมทั้งชื่อบางชื่อที่เป็นภาษาส่วย ทำให้เข้าใจลักษณะวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านซึ่งเกิดจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่พบเห็น เช่น ชื่อต้นไม้ สัตว์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น (สุวิไล เปรมศรีรัตน์; และสุขุมวดี ขำศิริญ. 2527 : บทนำ, 61) คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือภูมิทัศน์ไทยฯ กล่าวโดยสรุปว่า การตั้งถิ่นฐานของชาวอีสานส่วนใหญ่เลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้านบนพื้นที่ดอน เพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วมในฤดูฝน การตั้งชื่อหมู่บ้านส่วนใหญ่สัมพันธ์กับสภาพภูมิประเทศ พืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ต่าง ๆ ตัวอย่าง บ้านดอนยาง (ที่ดอนมีไม้ยางขึ้นอยู่มาก) บ้านโนนพยอม (โนน เป็นที่ค่อนข้างสูงมีต้นพยอมขึ้นอยู่มาก) บ้านโคกก่อ (โคก เป็นพื้นที่เนินมีป่าไม้ก่อขึ้นอยูหนาแน่น) เป็นต้น บริเวณที่ราบลุ่มรอบ ๆ หมู่บ้านใช้เป็นที่ทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวอีสาน ส่วนพื้นที่ดอนใช้ทำไร่ เช่น หมอน ฝ้าย อ้อย และมันสำปะหลัง เป็นต้น ชาวอีสานนอกจากเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้านในที่ดอนแล้ว ยังเลือกตั้งหมู่บ้านตามริมฝั่งแม่น้ำ โขง ชี มูล และลำน้ำพองอีกด้วย (คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือภูมิทัศน์ไทยฯ. 2542 : 80-81) และมณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ กล่าวว่า ชื่อท้องที่ของไทยส่วนมากเป็นชื่อสั้น ๆ ประกอบด้วยคำ 2 คำ และคำไทยเป็นส่วนใหญ่ ชื่อท้องที่ไทยเกือบทั้งหมดบอกลักษณะภูมิประเทศและชื่อพืชพันธุ์ของท้องที่นั้น ๆ ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญกับลักษณะภูมิประเทศ ที่ตนอาศัยอยู่จึงใช้คำเรียกลักษณะภูมิประเทศเป็นเครื่องหมายบอกแหล่งที่ตนอาศัยอยู่ นอกจากนั้นคนไทยยังมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับธรรมชาติ โดยเฉพาะชื่อต้นไม้มือชื่อท้องที่ไทยสามารถบอกชนิดของพืชพันธุ์ที่มีอยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศได้ (มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. 2540 : 119)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศประเทศ เช่น โลก ที่ดอน แหล่งน้ำ หรือลักษณะภูมิประเทศอื่น ๆ ล้วนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อ

การเลือกทำเลที่ตั้งถิ่นฐานของผู้คนในอดีต โดยจะเลือกทำเลที่มีความเหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน เช่น เป็นที่ปลอดภัย มีลักษณะเป็นพื้นที่ดอน หรือโคก เพราะน้ำจะไม่ท่วมในฤดูน้ำหลาก หรืออยู่ใกล้แหล่งน้ำ มีดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ เพราะสะดวกในการดำรงชีพ เช่น หาลา หาสัตว์อื่น ๆ หรือเพาะปลูกพืชผัก เป็นต้น

7. ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย 41 ชื่อ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้พยายามสืบเสาะความหมายของภูมินามจากพจนานุกรมทั้งหลาย และสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น แต่มีภูมินามบางคำไม่สามารถสืบค้นความหมายของคำได้เนื่องจากไม่ทราบที่มา ที่ไปของรากศัพท์เดิม บางคำใช้ต่อ ๆ กันมาเมื่อเวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคน ได้เรียกตาม ๆ กันมาแต่ไม่ทราบความหมายที่แท้จริง ซึ่งเป็นธรรมชาติของภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเกิดใหม่และสูญหายอยู่ตลอดเวลา ดังที่ไพฑูรย์ พงศบุตร ที่กล่าวว่า การศึกษาชื่อภูมิศาสตร์ Geographical Names) หรือชื่อสถานที่ (Place Names) เป็นเรื่องที่น่าสนใจเพราะสามารถบอกให้ทราบถึงลักษณะสำคัญบางอย่างของท้องถิ่น เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะทางวัฒนธรรม ตลอดจนประวัติความเป็นมาของสถานที่นั้น บางชื่ออาจจะทราบความหมายหรือที่มาได้ชัดเจน แต่บางชื่อเป็นชื่อเก่าใช้กันมาเป็นเวลานานอาจเพี้ยนรูปหรือเพี้ยนเสียงไป หรือเป็นคำโบราณที่เลิกใช้ไปแล้ว ก็ยากที่จะทราบความหมายที่แท้จริงได้ จำเป็นที่จะต้องศึกษาค้นคว้ากันต่อไป (ไพฑูรย์ พงศบุตร. 2531 : 10) สอดคล้องกับพัชรี จำปา ที่กล่าวถึงสาเหตุอย่างหนึ่งของ การสูญหายของภาษาโดยสรุปว่า เกิดจากการความไม่รู้ การขาดความรู้ที่แม่นยำทำให้ผู้ใช้ภาษารุ่นหลังมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำกันมากขึ้น จนเป็นเหตุให้บางคำตายไปอย่างถาวร และยังคงกล่าวอีกว่า แม้ทุกคนในสังคมจะใช้ภาษาร่วมกันแต่ภาษาก็ไม่ใช่เครื่องมือสื่อสารที่สมบูรณ์แบบไป บางคำอาจสื่อความหมายไม่ตรงกับความเป็นจริงในโลกปัจจุบัน แต่ในเมื่อไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจระหว่างผู้พูดและผู้ฟังก็ยังคงใช้กันอยู่ ส่วนบางคำอาจสูญหายไปเพราะไม่ร่วมสมัยกับผู้พูด บางคำมีการเปลี่ยนแปลงทั้งเสียงและความหมายเนื่องจากคนรุ่นหลังเข้าใจคลาดเคลื่อน หรือเมื่อมีคำใหม่ที่ใช้สื่อความหมายได้สะดวกและรวดเร็วกว่า คำเก่าก็ค่อยๆ หมดความสำคัญลงจนในที่สุดบางคำก็สูญหายไป (พัชรี จำปา. 2545 : 50) สอดคล้องกับอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ซึ่งกล่าวโดยสรุปว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาสามารถเกิดได้ทุกระดับของภาษา ได้แก่ ระดับเสียง หรือการกลายเสียงดังกรณีที่บ้านเสียงเคยใช้ในอดีต แต่ปัจจุบันสูญหายไปจากภาษา เช่นเสียงที่แทนด้วยตัวอักษร ข (ข – ขวด) ในภาษาไทย ซึ่งในอดีตเคยมีและออกเสียงต่างจาก ข ไข่ แต่ปัจจุบันสูญหายไปจากภาษาไทยแล้ว ตัวอักษรจึงเลิกใช้ตามไปด้วย หรือเสียงบางเสียงใช้ในปัจจุบัน แต่อาจสูญหายไปในอนาคต (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2542 : 11) อิศระ ชูศรี และเอกพงศ์ สุวรรณเกษร์ ได้กล่าวเกี่ยวกับปัญหาด้านการตาย การย้ายภาษา หรือการเปลี่ยนแปลงของภาษาโดยสรุปว่า ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่จะเร็ว ช้า หรือเป็นไปในทิศทางใด ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์แวดล้อม ภาษาของกลุ่มชนต่าง ๆ จะเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ กัน ทั้งการ

เปลี่ยนแปลงภายในตัวภาษา การย้ายภาษาจากการใช้ภาษาประจำกลุ่มไปใช้ภาษาใหญ่ (อิสระ ชูศรี; และ เอกพงศ์ สุวรรณเกษร. 33) สอดคล้องกับประยูร ทรงศิลป์ ซึ่งกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาไว้ว่า ภาษาทุกภาษาไม่คงที่ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ค่อยเป็นค่อยไปหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กละน้อย เราจะมองเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนก็ต่อเมื่อเวลาได้ผ่านไปนานพอสมควร การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่คนเราสังเกตได้ชัดก็คือ การเปลี่ยนแปลงเรื่องคำ ในชีวิตเรามีคำใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายและในทำนองเดียวกันก็จะมีคำมากมายที่ไม่ใช่แล้ว อาจเป็นเพราะว่าสิ่งนั้น ๆ ความคิดนั้น ๆ ความนิยมและโอกาสในการใช้หมดไปจากสังคม (ประยูร ทรงศิลป์. 2526 : 37) ธวัช ปุณโณทก ได้กล่าวโดยสรุปว่า ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสารแสดงความเข้าใจซึ่งกันและกัน ฉะนั้นภาษาจึงเกิดปรากฏการณ์ในการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่ว่าภาษาใด และภาษาที่มีการใช้สื่อสารกันมากย่อมมีการเปลี่ยนแปลงมาก คำบางคำนิยมใช้กันเสมอ ๆ ในสมัยหนึ่ง คำนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสมัยนั้น(ทั้งทางด้านเสียงและความหมายของคำ) ครั้นต่อมาอีกยุคสมัยหนึ่งคนกลับไม่นิยมใช้คำ คำนั้น เนื่องจากมีคำอื่นที่มีความหมายเหมือนกัน หรือมีความหมายที่ตรงกว่าเข้ามาแทนที่ หรืออาจจะนำคำต่างประเทศเข้ามาใช้ในแง่ความหมายนั้น ๆ จึงทำให้คำ คำนั้นมีความสำคัญลง ต่อมาอีกยุคหนึ่งคนรุ่นหลังไม่ได้ใช้คำ คำนั้น จึงทำให้คำ คำนั้นไม่มีใครรู้จัก และไม่เคยใช้กันเลย ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า คำ คำนั้นตายไป หรือ ศัพท์สูญ หรือมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียงคือเสียงสระเปลี่ยนไป และยังคงกล่าวโดยสรุปอีกว่า ในสมัยก่อนนั้นคนเรามีความจำเป็นที่จะใช้คำในการสื่อสารกันจำนวนไม่มากนัก ครั้นต่อมามนุษย์มีความคิดกว้างขวางขึ้น มีการศึกษา มีวัฒนธรรมสูงขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องใช้คำในการสื่อความเข้าใจกันมากขึ้น มนุษย์ก็นำคำที่มีอยู่แล้วมาเสริมสร้างให้มีแง่ความหมายที่ละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น เพื่อใช้ให้ตรงแง่ความคิดของมนุษย์ คำ คำนั้นจึงมีความหมายเพิ่มขึ้นมา ลักษณะเช่นนี้ เรียกว่า การกลายความหมายหรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมายของคำ (ธวัช ปุณโณทก. 2545 : 8) สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ได้กล่าวว่าภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะอยู่ตลอดเวลา ส่วนมากจะเปลี่ยนไปตามภาษาและวัฒนธรรมใหญ่หรือภาษาและวัฒนธรรมที่อยู่ใกล้เคียง และมีการติดต่อหรือมีอิทธิพลต่อกัน และมักจะเปลี่ยนจากลักษณะที่ยากซับซ้อนไปสู่ลักษณะที่ไม่ซับซ้อนและใช้ได้ง่ายกว่า นอกจากนี้ยังมีการขอยืมคำศัพท์มาใช้สำหรับวัฒนธรรมหรือเครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ ๆ จากภาษาและวัฒนธรรมใหญ่ และยังคงกล่าวอีกว่า การเปลี่ยนแปลงลักษณะของภาษานั้นเป็นสิ่งที่เกิดเป็นธรรมชาติ ถ้าเป็นชนกลุ่มใหญ่มีผู้พูดจำนวนมาก การเปลี่ยนแปลงอาจไม่ทำให้ภาษาตายได้ แต่กรณีของชนกลุ่มเล็ก ๆ ถ้าการเปลี่ยนแปลงเกิดอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง อาจทำให้ภาษาตายได้ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2543 : 30)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่ไม่ทราบความหมายนั้นไม่สามารถสืบค้นความหมายของคำได้ ทราบเพียงบางคำเมื่อนำมาแปลรวมกันกลับหาคำแปลไม่ได้ หรือภูมินามบางคำไม่ทราบที่มาที่ไป หรือจากรากศัพท์เดิมที่เป็นภาษาเขมรถิ่นไทยเมื่อนำมาเขียนเป็นภาษาไทยบางคำมีความหมายเพี้ยนไปจากคำเดิมมาก เมื่อเวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคน ได้

เรียกตาม ๆ กันมาแต่ไม่ทราบความหมายที่แท้จริง ซึ่งเป็นธรรมชาติของภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลง
ทั้งเกิดใหม่และสูญหาย อยู่ตลอดเวลา

8. ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ 77 ชื่อ

ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ เป็นภูมินามที่มีความหมายนอกเหนือจากที่ได้กล่าวในข้อ 1-7
การตั้งชื่อส่วนมากจะตั้งชื่อตามตำนาน เรื่องราวต่างๆ ประวัติความเป็นมา ตลอดจนเหตุการณ์
หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น สอดคล้องกับกับเสนาหา บุญรักษ และทิพย์สุดา
นัยทรัพย์ ที่ได้ศึกษาภูมินามจังหวัดพิษณุโลก ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้จำแนกที่มาของการ
ตั้งชื่อว่ามีสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ การตั้งชื่อตามต้นไม้ การตั้งชื่อตามนิทานตำรา การตั้งชื่อตาม
ประวัติศาสตร์บอกเล่า การตั้งชื่อตามเหตุการณ์แรกตั้งหมู่บ้าน การตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ การตั้ง
ชื่อตามสัตว์ การตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ การตั้งชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคล และการตั้งชื่อตาม
สาเหตุอื่นๆ (เสนาหาบุญรักษ; และทิพย์สุดา นัยทรัพย์. 2542 : บทคัดย่อ) อุดม
วโรตม์สีกขิตติ์ ได้กล่าวว่า การศึกษาภูมินามต่าง ๆ ในประเทศไทยทำให้เราทราบถึงสิ่งต่างๆ
เกี่ยวข้องกับมนุษย์ซึ่งจะสะท้อนมาจากชื่อ มีหลายชื่อที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศ และ
ภูมินามหลายแห่งมีความหมายบ่งบอกถึงความแตกต่างของพื้นที่ ภูมินามต่าง ๆ ในประเทศไทย
ส่วนมากจะมีที่มาจากขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธ จากการศึกษาพบว่า
มีการยืมคำต่าง ๆ จากประเทศเพื่อนบ้านมาใช้ในการตั้งชื่อซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการติดต่อไปมา
หาสู่กัน คำในภาษาไทยท้องถิ่นมักจะมีที่มาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งพบมากในบริเวณภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ภูมินามที่มีความหมายไม่ดีก็มีการเปลี่ยนแปลงชื่อเพื่อความ
เป็นสิริมงคลหรือมีความหมายดี ภูมินามมักจะตั้งตามชื่อวัด ชื่อบุคคล ชื่อต้นไม้ พืชพรรณและ
สัตว์ต่าง ๆ หรือตั้งตามลักษณะของพื้นที่และภูมิบางแห่งจะบ่งบอกให้ทราบถึงการอพยพของผู้คน
จากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง (อุดม วโรตม์สีกขิตติ์. 2543 : 58 – 59) ปราณี กุลละวณิชย์
ได้กล่าวว่า ชื่อสถานที่ อาทิ ชื่อหมู่บ้าน ชื่อแม่น้ำ ชื่อภูเขา นอกจากจะใช้เป็นเครื่องหมายบ่ง
บอกหรือกำหนดแหล่งที่อยู่ เพื่ออ้างอิงหรือรับรู้ร่วมกันแล้ว ยังให้ข้อมูลอื่นๆ ที่น่าสนใจหลายอย่าง
อาทิ บอกลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านนั่นเอง เช่น บ้านโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา บอกภูมิ
ประเทศที่ตั้งของหมู่บ้านว่าอยู่บนเนิน บอกเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ที่อาศัยอยู่ในแ่งของอาชีพ เช่น บ้าน
ดีทอง บ้านหม้อ นอกจากนี้การตั้งชื่อสถานที่อาจไม่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศ หรือลักษณะอาชีพ
ของคนในสถานที่นั้น แต่อาจตั้งบอกภูมิหลังของผู้ที่อาศัยอยู่ในแหล่งเหล่านั้น เช่น ชื่อเมือง New
York บอกให้ทราบว่ารากดั้งเดิมของผู้ที่มาอาศัยอยู่แต่แรกนั้นว่ามาจากเมือง York ในประเทศ
อังกฤษ เมื่อมาตั้งรกรากในเมืองใหม่ก็ให้ชื่อว่า นิวยอร์ก New York การศึกษาชื่อสถานที่ซึ่งอาจจะ
ทำให้เราทราบเรื่องหรือการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นได้ เช่น การศึกษาชื่อ
เมืองในประเทศอังกฤษทำให้เราทราบว่า มีชนพื้นเมืองเคยอาศัยอยู่ที่ใดบ้าง ชาวโรมันเคยเข้ามายึด

ครองบริเวณใด เขตใดเป็นเขตที่ฝรั่งเศสเข้ามาอาศัยเพื่อโจมตีอังกฤษได้เป็นต้น (ปราชญ์
กุลละวณิชย์. 2535 : บทนำ)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ ส่วนมากจะตั้งชื่อตามตำนาน
เรื่องราวต่างๆ ประวัติความเป็นมา ตลอดจนเหตุการณ์สำคัญหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน
ท้องถิ่น บางชื่อมีความมากกว่าหนึ่งความหมาย เพราะบางชื่อได้สันนิษฐานความหมายแตกต่างกันไป

จากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์จะ
เห็นว่า มีการตั้งชื่อตามชื่อบุคคลที่เป็นผู้ก่อตั้งบุกเบิกหมู่บ้าน หรือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญใน
หมู่บ้าน ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ที่พบเห็นในท้องถิ่น ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศที่
เด่นชัดหรือเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ และตั้งชื่อตามประวัติความเป็นมา ตลอดจนปรากฏการณ์
หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งชื่อเหล่านี้เป็นชื่อที่รับรู้เข้าใจร่วมกันและเป็นที่รู้จักกันดีของ
คนในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ภูมินามบางชื่อได้ตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้านเดิมที่ย้ายมา หรือตั้งชื่อตาม
สถานที่สำคัญอื่น ๆ ในหมู่บ้านหรือท้องถิ่น เช่น แม่น้ำ หรือภูเขา ซึ่งอาจเป็นชื่อสถานที่อื่นที่อยู่
ห่างไกลออกไป และนอกจากนี้พบว่าภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยบางชื่อมีความหมายและ
ชื่อเรียกเหมือนกันแต่เมื่อนำไปเขียนเป็นภาษาไทยกลับสะกดไม่เหมือน เช่น บ้านกันจัน บ้าน
กันจาร์ บ้านกันจาร์ย์ บ้านจบก บ้านจะบก บ้านตามาดปวง บ้านตามาดปวง บ้านเวียย บ้านเวือย
 เป็นต้น และยังพบอีกว่ามีภูมินามที่เป็นชื่อต้นไม้หลายชนิดมีการนำมาใช้ร่วมกันโดยเฉพาะในกลุ่ม
ชาวเขมรและชาวส่วย หรือบางชื่อพบว่ามี การปะปนของภาษาเขมรถิ่นไทยกับภาษาท้องถิ่นลาว
และภาษาส่วย แสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย ลาว และส่วยใน
ภูมิภาคอีสานใต้ ยังพบว่ามี การตั้งชื่อโดยใช้คำผสมระหว่างคำในภาษาเขมรถิ่นไทยกับคำไทย
หลายคำ เช่น โคกแดง โคก เป็นคำที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย ส่วนและคำว่า แดง เป็นคำไทย
หมายถึง ต้นไม้แดง และมีภูมินามหลายคำที่คนในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ที่พูดภาษาเขมรถิ่นไทย
เรียกทับศัพท์เป็นภาษาไทย เช่น ภูมินามคำว่า หนองโตง แทนที่จะเรียกกันว่า ตระเปี้ยงโตง แต่
นิยมเรียกกันว่า หนองโตง หรือ ภูมินามคำว่า ห้วยเสนง แทนที่จะเรียกว่า โอร ชแนง (ห้วยเขา
สัตว์) ก็เรียกกันว่า ฮวย ช่นง หรือห้วยเสนง เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาไทย
มาตรฐาน และนอกจากนี้ยังมีภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยหลายชื่อไม่ทราบความหมาย
เนื่องจากไม่สามารถสืบค้นประวัติของคำได้ คนในท้องถิ่นจึงพยายามลากชื่อที่ไม่ทราบความหมาย
นั้นเข้าไปหาคำที่มีความหมายในปัจจุบัน ทำให้ความหมายของชื่อนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม หรืออาจ
ทราบเพียงบางคำเมื่อนำมาแปลรวมกันกลับหาคำแปลไม่ได้ หรือจากรากศัพท์เดิมที่เป็นภาษาเขมร
ถิ่นไทยเมื่อนำมาเขียนเป็นภาษาไทยบางคำมีความหมายผิดเพี้ยนไปจากคำเดิมมาก เมื่อเวลาผ่าน
ไปหลายชั่วอายุคน ได้เรียกตามๆ กันมาแต่ไม่ทราบความหมายที่แท้จริง ภูมินามบางชื่อเป็นคำที่
คนรุ่นปัจจุบันไม่ใช่แล้ว จึงทำให้ไม่ทราบความหมาย หรือภูมินามบางชื่อได้สันนิษฐานความหมาย
แตกต่างกันไป ภูมินามบางชื่อมีการเปลี่ยนแปลงชื่อเพื่อให้เกิดความไพเราะและมีความหมายดี
และจากการวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์จากที่

กล่าวมาทำให้ทราบถึงลักษณะที่ตั้งทางกายภาพ ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ในท้องถิ่น ภูมิหลัง ประวัติ ความเป็นมา ประเพณี สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ และนอกจากนี้ยังทำให้ได้รับความรู้ในด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกทำเลที่ตั้งถิ่นฐาน ซึ่งส่วนมากจะเลือกตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ เช่น อยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรืออยู่ในบริเวณพื้นที่สูง ที่เรียกว่า โคก ซึ่งน้ำจะไม่ท่วมในฤดูน้ำหลาก บางครั้งการเลือกทำเลที่ตั้งถิ่นฐานของคนโบราณอาจสังเกตได้จากชนิดของต้นไม้ หากเป็นไม้เนื้อแข็ง จะไม่นิยมไปตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณนั้น เพราะจะไม่มีน้ำใต้ดิน จะเลือกไปอยู่ในบริเวณที่มีไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ยาง ไม้พลวง เพราะมีน้ำใต้ดินมากเหมาะในการตั้งถิ่นฐาน หรือการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพดิน อาจสังเกตได้จากชื่อ เช่น บ้านจาน ปัจจุบันต้นจานอาจหายไปหมดแล้ว แต่จากชื่อทำให้ทราบว่าที่นี้คงเคยเป็นดินชั้นน้ำมาก่อน เพราะต้นจานส่วนมากจะขึ้นในบริเวณที่ดินชั้น

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์นั้นจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยนั้นมีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์หรือไม่สามารถยืนยันได้ จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวน 576 ชื่อ กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ พบว่า

1. ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต จำนวน 456 ชื่อ สามารถจำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

1.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณจำนวน 157 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) ไม้ยืนต้น 88 ชื่อ 2) ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก 38 ชื่อ 3) ไม้ยืนต้นและไม้พุ่มไม้เลื้อย พืชล้มลุกและพืชขนาดเล็ก 1 ชื่อ 4) พืชและตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง 1 ชื่อ 5) พืชและบุคคล 3 ชื่อ 6) พืชและเด่นที่ปรากฏในพืช 26 ชื่อ

1.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับ ลักษณะของตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 6 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 5 ชื่อ 2) ทิศทางและการตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ

1.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นจำนวน 34 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 4 ชื่อ 2) สัตว์ปีก 2 ชื่อ 3) แมลง 1 ชื่อ 4) สัตว์เลื้อยคลาน 1 ชื่อ 5) สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 3 ชื่อ 6) สัตว์และลักษณะอื่นๆ 23 ชื่อ

1.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานจำนวน 7 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) การตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ 2) การตั้งถิ่นฐานและพืช 5 ชื่อ 3) การตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ 1 ชื่อ

1.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศจำนวน 185 ชื่อ 1) แหล่งน้ำ 11 ชื่อ 2) โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า หุ่น ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ 10 ชื่อ 3) ลักษณะภูมิประเทศและพืช 77 ชื่อ 4) ลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 15 ชื่อ 5) ลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน 4 ชื่อ 6) ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 3 ชื่อ 7) ลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 22 ชื่อ 8) ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ 43 ชื่อ

1.6 ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย 9 ชื่อ

1.7 ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ 58 ชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต จากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ 576 ชื่อ พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีตจำนวน 456 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 79.16 เป็นดัชนีบ่งชี้ว่าสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ โดยภูมินามที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีตที่พบมากที่สุดได้แก่ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ รองลงมาได้แก่ พืชพรรณ ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ สัตว์ ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย การตั้งถิ่นฐาน และตำแหน่งที่ตั้งและทิศทาง ผลการศึกษาสอดคล้องกับไพฑูรย์ พงศบุตร ที่กล่าวว่า ในบรรดาคำต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในชื่อภูมิศาสตร์ของไทย พบคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นชื่อสถานที่ซึ่งแสดงลักษณะภูมิประเทศโดยตรง หรือชื่อสถานที่ซึ่งเป็นเขตการปกครอง เช่นชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน แสดงว่าในการตั้งชื่อสถานที่ต่าง ๆ ส่วนมากคนในท้องถิ่นส่วนมากกำหนดเอาภูมิประเทศเป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากเป็นรูปธรรมที่สังเกตได้ง่าย (ไพฑูรย์ พงศบุตร. 2542 : 2) สอดคล้องกับไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์ ที่ได้ศึกษาภูมินามการตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : วิเคราะห์รูปแบบทางภูมิศาสตร์ของนามทั่วไป ผลการวิจัยนี้พบว่า นามทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความถี่ปรากฏซ้ำ ๆ กันมากที่สุดคือนามคำว่า “หนอง” รอง ๆ ลงมาได้แก่ “โนน โคน นา ดอน ห้วย ดงหัว คำ ท่า กุด วัง โพน ตา บ่า น้ำ และทุ่ง ตามลำดับ นามทั่วไปแต่ละนามจะมีรูปแบบทางภูมิศาสตร์กระจายเป็นแบบสุ่ม (Random Distribution Pattern) ทั้งหมด มีค่า ดัชนี R อยู่ระหว่าง 0.647 – 1.379

การตั้งนามเรียกหมู่บ้านส่วนใหญ่จะใช้สิ่งแวดล้อมและปรากฏการณ์ที่พบเห็นมีอยู่ในพื้นที่มาตั้งเป็นคำประกอบภูมินามหมู่บ้าน (ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ. 2537 : บทคัดย่อ) และไพฑูรย์ ปิยะปกรณ. ยังได้ศึกษาภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ภูมินาม (Place names หรือ Toponyms) ของหมู่บ้านชนบทส่วนใหญ่จะมีความหมายและมีประวัติความเป็นมา โดยเฉพาะเมื่อแยกวิเคราะห์ส่วนประกอบของภูมินามเหล่านั้นออกเป็นนามทั่วไปหรือชื่อทั่วไป (Generic terms) โดยใช้แผนที่ประกอบ จะทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรมกับรูปแบบทางพื้นที่ของภาษา ชื่อทั่วไปของหมู่บ้านชนบทส่วนใหญ่จะบ่งบอกถึงปัจจัยเด่นที่ทำให้ประชาชนเลือกตั้งถิ่นฐาน ณ ที่นั้น ๆ ในตอนเริ่มแรก ซึ่งได้แก่ลักษณะภูมิประเทศที่ส่งเสริมให้เกิดการตั้งถิ่นฐาน (เช่น แหล่งน้ำ ที่ดอน) พืชพรรณธรรมชาติที่พบมาก อาชีพหลัก ตลอดจนประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในท้องถิ่นนั้น ๆ (ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ. 2532 : บทคัดย่อ)

นอกจากนี้ จินตนา ยอดยิ่ง ได้ศึกษาประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ พบว่า ชื่อตำบล และหมู่บ้านทั้งหมด 149 ชื่อ จำแนกตามลักษณะภูมิประเทศ 53 ชื่อ ชื่อพรรณไม้ 22 ชื่อ ชื่อแม่น้ำ ลำคลอง หนอง ห้วย 22 ชื่อ ชื่อวัด 19 ชื่อ ชื่อตำนาน 19 ชื่อ และชื่อบ้านเดิม 14 ชื่อ ผลการศึกษาสรุปลได้ว่าชื่อตำบลและหมู่บ้านตั้งตามลักษณะภูมิประเทศมากที่สุด (จินตนา ยอดยิ่ง. 2519 : บทคัดย่อ) และไกรเลิศ นามนิตย์ ได้ศึกษาการวิเคราะห์ชื่อบ้านนามเมือง จังหวัดพิษณุโลก ศึกษากรณี อำเภอวังทอง ผลการศึกษาพบว่า ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน จำนวน 137 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพ จำนวน 7 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับความเชื่อ ค่านิยม จำนวน 12 ชื่อ และชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการบริโภค จำนวน 12 ชื่อ (ไกรเลิศ นามนิตย์. 2540 : บทคัดย่อ) สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมาวดี ขำหิรัญ ได้กล่าวโดยสรุปว่า ชื่อมักเป็นสิ่งแรก ๆ ที่สะดุดความสนใจ เมื่อมีเหตุที่เราต้องไปเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะเรามักจะมีความคิดว่าชื่อจะต้องมีลักษณะที่เป็นตัวแทนของสิ่งนั้น หรือบอกอะไรบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งนั้น การศึกษาสถานที่ เช่น ชื่อของหมู่บ้านเขตท้องที่ใดท้องที่หนึ่งจึงน่าสนใจและน่าจะได้เห็นลักษณะบางประการของท้องที่นั้น ๆ ซึ่งสะท้อนออกมาจากการใช้ชื่อ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ตลอดจนความเชื่อหรือวัฒนธรรมบางประการของท้องที่นั้น ๆ ทำให้มองเห็นภาพรวมของท้องที่นั้น ๆ ได้ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์; และสุขุมาวดี ขำหิรัญ. 2527 : คำนำ และนอกจากนี้อุดม วโรตม์ลิขิตติ์ ได้กล่าวว่า การศึกษาภูมินามต่าง ๆ ในประเทศไทยทำให้เราทราบถึงสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับมนุษย์ซึ่งจะสะท้อนมาจากชื่อ มีหลายชื่อที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศ และภูมินามหลายแห่งมีความหมายบ่งบอกถึงความแตกต่างของพื้นที่ ภูมินามต่าง ๆ ในประเทศไทยส่วนมากจะมีที่มาจากชนบทธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธ จากการศึกษามีการยืมคำต่าง ๆ จากประเทศเพื่อนบ้านมาใช้ในการตั้งชื่อซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการติดต่อไปมาหาสู่กัน คำในภาษาไทยท้องถิ่นมักจะมีที่มาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งพบมากในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ภูมินามที่มีความหมายไม่ดีก็มีการเปลี่ยนแปลงชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคลหรือมีความหมายดี ภูมินามมักจะตั้งตามชื่อวัด ชื่อ

บุคคล ชื่อต้นไม้ พืชพรรณและสัตว์ต่าง ๆ หรือตั้งตามลักษณะของพื้นที่และภูมินามบางแห่งจะบ่งบอกให้ทราบถึงการอพยพของผู้คนจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง (อุดม วโรตม์สิขิตติธ. 2543 : 58 – 59) และสมพงษ์ ธงไชย ได้กล่าวไว้ว่า ในกรณีชื่อสถานที่ “ทำไมจึงชื่อเช่นนั้น” เมื่อศึกษาและสืบค้นไปจะพบว่าแต่ละชื่อต่างก็มีที่มาทางประวัติศาสตร์ จาริตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ผู้คน สังคม การเมือง เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ สถานที่แห่งนั้น (สมพงษ์ ธงไชย. 2543 : 56) เสนหา บุญรักษ์ และทิพย์สุดา นัยทรัพย์ ได้ศึกษาภูมินาม จังหวัดพิษณุโลก มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวม ประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ แม่น้ำ ถ้ำ น้ำตก ภูเขา ถนน ฯลฯ ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้จำแนกที่มาของการตั้งชื่อว่ามีสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ การตั้งชื่อตามต้นไม้ การตั้งชื่อตามนิทานตำนาน การตั้งชื่อตามประวัติศาสตร์ บอกเล่า การตั้งชื่อตามเหตุการณ์แรกตั้งหมู่บ้าน การตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ การตั้งชื่อตามสัตว์ การตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ การตั้งชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคลและการตั้งชื่อตามสาเหตุอื่น ๆ (เสนหา บุญรักษ์; และทิพย์สุดา นัยทรัพย์. 2542 : บทคัดย่อ) ไพฑูรย์ พงศบุตร ได้กล่าวว่า ภูมินามศึกษาให้ประโยชน์ในด้านความรู้เกี่ยวกับความหมายของชื่อสถานที่ต่าง ๆ เพราะคำที่ประกอบกันเป็นชื่อของสถานที่แต่ละคำล้วนมีความหมายในตัวของมันเอง เมื่อนำคำเหล่านี้มารวมกันเป็นชื่อก็ก่อให้เกิดความหมายของชื่อนั้น ๆ ขึ้น นอกจากจะให้ความรู้ในด้านความหมายของชื่อแล้ว ภูมินามศึกษายังให้ประโยชน์ในด้านการทราบประวัติความเป็นมาของชื่อสถานที่ต่าง ๆ ว่าชื่อนั้น ๆ มีมาตั้งแต่สมัยใด ตั้งขึ้นในโอกาสใด หรือมีการเปลี่ยนแปลงมาอย่างไร (ไพฑูรย์ พงศบุตร. 2542 : 1) มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ ได้ศึกษาเรื่องการตั้งชื่อท้องที่ของไทย สามารถสรุปสาเหตุสำคัญของการตั้งชื่อท้องที่ของไทยได้ 7 ประการดังนี้ 1) การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศของท้องที่ 2) การตั้งตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานและอาชีพ 3) การตั้งชื่อตามพืชพันธุ์หรือพันธุ์สัตว์ซึ่งมีมากในท้องที่ 4) การตั้งชื่อตามตำนาน นิทานที่เล่าต่อกันมาในท้องที่ 5) การตั้งชื่อตามชื่ออันเป็นมงคลนาม 6) การตั้งชื่อตามชื่อบุคคลสำคัญ 7) การตั้งชื่อตามองค์กรและสถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ในท้องที่นั้น (มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. 2540 : 114) และเรื่องเดช ปันเขื่อนขัตติย์ ได้ศึกษาชื่อสถานที่ภาษาไทยและภาษาจีนในประเทศไทย พบว่า คนไทยในอดีตมีวิธีเรียกชื่อสถานที่ต่าง ๆ อยู่ 4 วิธีด้วยกันดังนี้ 1) เรียกชื่อตามประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้น ๆ 2) เรียกตามสิ่งที่มีความสำคัญที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ 3) เรียกตามชื่อท้องถิ่นเป็นภาษาท้องถิ่นของจังหวัดนั้น ๆ 4) เรียกชื่อใหม่หรือตั้งชื่อใหม่แต่ให้มีเสียงใกล้เคียงกับเสียงที่เป็นชื่อเดิม หรือมีความหมายดีเกี่ยวกับความเป็นมาของสถานที่นั้น ๆ การเรียกชื่อสถานที่ต่าง ๆ ทั้ง 4 วิธีดังกล่าว บางจังหวัดใช้วิธีการเดียว บางจังหวัดใช้หลายวิธี เพราะแต่ละวิธีก็เกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันก็ไม่น้อย (เรื่องเดช ปันเขื่อนขัตติย์. 2538. 21)

ที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีตที่พบส่วนมากนั้นมีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ เนื่องจากเป็นรูปธรรมที่สังเกตเห็นได้ง่าย เมื่อมีการตั้งชื่อจึงตั้งให้สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ในท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณ ภูมินาม

ที่มีความหมายอื่น ๆ สัตว์ ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย การตั้งถิ่นฐาน และตำแหน่งที่ตั้งและทิศทาง จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต ทำให้ทราบว่าสภาพพื้นที่แรกเริ่มก่อตั้งถิ่นฐานนั้นมีสภาพอย่างไร ความหมายของภูมินามจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ พืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ในท้องถิ่น ตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง การตั้งถิ่นฐาน และอื่น ๆ จากความหมายของชื่อทำให้ทราบถึงสภาพภูมิศาสตร์แรกเริ่มก่อตั้งถิ่นฐาน

2. ไม่พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในอดีตที่มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์

สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต พบว่า ภูมินามนั้นมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น พืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ในท้องถิ่น ตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง การตั้งถิ่นฐาน ลักษณะภูมิประเทศ และอื่น ๆ จากภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ในท้องถิ่น ตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง การตั้งถิ่นฐาน ลักษณะภูมิประเทศ และอื่น ๆ

3. ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 152 ชื่อ สามารถจำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

3.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 3 ชื่อ ได้แก่
1) ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 2 ชื่อ 2) ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางและการตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ

3.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน 7 ชื่อ ได้แก่ การตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ 2) การตั้งถิ่นฐานและพืช 5 ชื่อ 3) การตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ 1 ชื่อ

3.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ 132 ชื่อ ได้แก่
1) แหล่งน้ำ 3 ชื่อ 2) โคน นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ 4 ชื่อ
3) ลักษณะภูมิประเทศและพืช 58 ชื่อ 4) ลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 12 ชื่อ 5) ลักษณะภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐาน 4 ชื่อ 6) ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 2 ชื่อ 8) ลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 17 ชื่อ 9) ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ 32 ชื่อ

3.4 ภูมินามที่ไม่ทราบความหมายจำนวน 9 ชื่อ

3.5 ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ จำนวน 1 ชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายสัมพันธ์หรือสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน จากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับ

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ 576 ชื่อ พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 152 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้องคิดเป็นร้อยละ 26.38 มีอัตราส่วนความสอดคล้องไม่ถึงร้อยละ 70 ตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพพื้นที่หรือลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทำให้ความหมายของภูมินามไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบันที่พบมากที่สุดคือ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ รองลงมาได้แก่ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย และภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ โดยเฉพาะภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า โคน นั้นมีความหมายสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันมากกว่าคำประกอบภูมินามอื่น ๆ ที่มีความหมายบ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศ คำว่า โคน ซึ่งแปลว่า บก,แห่ง ในที่นี้หมายถึงพื้นที่ที่เป็นที่บก,ที่แห้ง เมื่อมีการไปพิสูจน์ในพื้นที่จริงพบว่า พื้นที่นั้นยังมีลักษณะเป็นโคกหรือเป็นที่บกและที่แห้งจริง ส่วนประกอบภูมินามคำว่า หนอง (แหล่งน้ำที่เกิดจากการทรุดจมของดิน) คงมีอยู่แต่มีการปรับเปลี่ยนขุดลอกหนองน้ำเดิมให้กลายเป็นสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหมู่บ้านหรือ ส่วนแหล่งน้ำที่เป็นลำห้วยหรือสตึง ในปัจจุบันพบว่ายังคงมีอยู่แต่บางแห่งมีการขุดลอกเพื่อไม่ให้ตื้นเขินหรือให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับไพฑูรย์ พงศบุตร ที่กล่าวว่า ในบรรดาคำต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในชื่อภูมิศาสตร์ของไทย พบคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นชื่อสถานที่ซึ่งแสดงลักษณะภูมิประเทศโดยตรง หรือชื่อสถานที่ซึ่งเป็นเขตการปกครอง เช่น ชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน แสดงว่าในการตั้งชื่อสถานที่ต่าง ๆ ส่วนมากคนในท้องถิ่นส่วนมากกำหนดเอาภูมิประเทศเป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากเป็นรูปธรรมที่สังเกตได้ง่าย (ไพฑูรย์ พงศบุตร. 2542 : 2) และนอกจากนี้ไพฑูรย์ พงศบุตร ได้กล่าวเกี่ยวกับคำประกอบชื่อภูมิศาสตร์ที่บอกลักษณะภูมิประเทศเป็นเขาลูกเตี้ย ๆ และเนินเขาอยู่หลายคำ ได้แก่คำว่า เนิน ดอน โนน โพน โคน ชื่อภูมิศาสตร์ที่มีคำดังกล่าวประกอบ ส่วนมากนำมาใช้เป็นชื่อเขตการปกครองระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งถิ่นฐานกับลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นซึ่งประชาชนส่วนมากจะเลือกที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นที่ดอนพ้นจากระดับน้ำท่วมถึงในหน้าน้ำ (ไพฑูรย์ พงศบุตร. 2531 : 7)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายสัมพันธ์หรือสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันนั้น ส่วนมากเป็นภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ โดยเฉพาะภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า โคน นั้นพบว่า มีความสอดคล้องกับสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน ตำแหน่ง ที่ตั้งและ

ทิศทาง ภูมินามที่ไม่ทราบความหมาย และภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏในปัจจุบันทำให้เสมือนว่าภูมินามเหล่านั้นมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ แต่ในความจริงแล้วภูมินามเหล่านี้มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

4. พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จำนวน 304 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 52.77 จำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

4.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติจำนวน 157 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) ไม้ยืนต้น 88 ชื่อ 2) ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก 38 ชื่อ 3) ไม้ยืนต้นและไม้พุ่มไม้เลื้อย พืชล้มลุกและพืชขนาดเล็ก 1 ชื่อ 4) พืชและตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง 1 ชื่อ 5) พืชและบุคคล 3 ชื่อ 6) พืชและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืช 26 ชื่อ

4.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 3 ชื่อ

4.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นจำนวน 34 ชื่อ จำแนกประเภทได้ดังนี้ 1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 4 ชื่อ 2) สัตว์ปีก 2 ชื่อ 3) แมลง 1 ชื่อ 4) สัตว์เลื้อยคลาน 1 ชื่อ 5) สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 3 ชื่อ 6) สัตว์และลักษณะอื่นๆ 23 ชื่อ

4.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศจำนวน 53 ชื่อ

1) แหล่งน้ำ 8 ชื่อ 2) โดก นา ไร่ ภูเขา ป่า หุ่น ถ้ำ เกาะ (แบบโดก) และที่ลุ่มต่ำ 6 ชื่อ 3) ลักษณะภูมิประเทศและพืช 19 ชื่อ 4) ลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 3 ชื่อ 5) ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 1 ชื่อ 6) ลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 5 ชื่อ 8) ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่นๆ 11 ชื่อ

4.6 ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ จำนวน 57 ชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ 576 ชื่อ พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันจำนวน 304 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 52.77 ไม่ถึงร้อยละ 70 ตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน ที่พบมากที่สุด ได้แก่ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อ พืชพรรณธรรมชาติ รองลงมาได้แก่ ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ สัตว์ในท้องถิ่น ตำแหน่ง

ที่ตั้ง และทิศทาง การที่ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันนั้นเนื่องจากสภาพพื้นที่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน ลักษณะภูมิประเทศหรือลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ตลอดจนเหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ในท้องถิ่นหรืออื่น ๆ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อาจไม่ปรากฏให้เห็นแล้ว หรืออาจไม่เกิดเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นอีกแล้ว หรืออาจเกิดขึ้นอีกแต่กาลสมัยแตกต่างกัน เช่น ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อพืชพรรณ สัตว์ในท้องถิ่น พืชและสัตว์บางชนิดได้สูญพันธุ์หรืออาจมีอยู่บ้างแต่ไม่ใช่ลักษณะเด่นเฉพาะของพื้นที่ หรือภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศบางอย่าง เช่น หนองน้ำหรือสระเปียงในภาษาเขมรถิ่นไทย (หนอง หมายถึง แหล่งน้ำที่เกิดจากการทรุดจมของดิน) หรือบึง (แอ่งน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดจากแม่น้ำลำธารไหลท่วมขังอยู่เพราะระบายได้ช้าหรือเกิดขึ้นใกล้ปากน้ำซึ่งเป็นที่ราบลุ่มมาก) นั้นจากการศึกษาจากเอกสารและการไปพิสูจน์ในพื้นที่จริงพบว่า แหล่งน้ำที่เป็นหนองน้ำ หรือบึงส่วนมากในปัจจุบันยังคงมีอยู่แต่อยู่ในสภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่โดยการขุดลอกหนองน้ำหรือบึงให้กลายเป็นสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหมู่บ้านหรือชุมชน จึงทำให้สภาพของหนองน้ำหรือบึงเดิมเปลี่ยนไปกลายเป็นสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำ คนทั่วไปส่วนมากเข้าใจว่าหนองน้ำคือสิ่งเดียวกันกับสระน้ำ หรือบึงคือสิ่งเดียวกันกับอ่างเก็บน้ำ ซึ่งแท้จริงแล้วหนองน้ำและบึงนั้นเกิดโดยธรรมชาติ ส่วนสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำนั้นเกิดขึ้นจากฝีมือมนุษย์ จึงทำให้ความหมายของภูมินามที่มีคำประกอบภูมินามคำว่า หนองหรือบึงนั้นมีความหมายไม่สัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน หรือคำประกอบภูมินามอื่น ๆ ที่บ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศอื่นๆ เช่น เช่น ภูมินามคำว่า โนง ที่แปลว่า บ่อน้ำ คำว่าบุ มาจากคำว่า บือฮ ที่แปลว่า ไร่ที่ถูกทิ้งร้าง คำว่า สะแ (ออกเสียงว่า ซแ) ที่แปลว่า ที่นา คำว่า รุง ที่แปลว่า ถ้ำ คำว่า ดง,ปรี,ไพร ที่แปลว่า ป่า คำว่า ตะเลาะ ที่แปลว่า ที่ปลักควาย,แอ่งน้ำเล็ก ๆ คำว่า ร้าเบอะ ละเบิก ระเนียม หรือระเนือม ซึ่งหมายถึง ที่ลุ่มมีน้ำขัง และมีต้นไม้ขึ้นประปราย วันเวลาที่ผ่านไปทำให้สภาพพื้นที่หรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของภาษาเช่น ชื่อเรียกในปัจจุบันได้เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากเดิม อาจเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาอื่นๆ ที่มีอิทธิพล กว่า เทคโนโลยีหรืออื่นๆ ที่ทำให้ความหมายภูมินามเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน นอกจากนี้ภูมินามบางชื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อโดยให้มีความหมายที่เป็นศิริมงคล ดังที่มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ ได้กล่าวว่า การตั้งชื่อท้องที่ของไทยกำลังเปลี่ยนไป คนไทยให้ความสำคัญกับ “ความเป็นศิริมงคล” มากขึ้น จึงตั้งชื่อท้องที่ที่ตั้งขึ้นใหม่ หรือเปลี่ยนชื่อท้องที่ที่มีอยู่เดิม ด้วยคำอันเป็นมงคลนาม เช่น คำที่มีความหมายแสดงความเจริญรุ่งเรือง ความสมบูรณ์ พูนสุข เช่น ม. ราชบุรีสำราญ ม. อุดมทรัพย์ หรือตั้งชื่อด้วยชื่อบุคคลสำคัญของประเทศ เช่น อ. สิรินคร อ. แม่ฟ้าหลวง ลักษณะการตั้งชื่อท้องที่ไทยที่กำลังเปลี่ยนไปนี้ ทำให้คำเรียกชื่อท้องที่

ไทยมีความสัมพันธ์ในด้านลักษณะทางธรรมชาติกับท้องที่น้อยลง โดยเฉพาะคำเรียกชื่อประเภทนี้จะไม่ช่วยบอกว่าท้องที่นั้น ๆ มีลักษณะทางกายภาพแบบใด นอกจากนั้นคำที่เป็นมงคลนาม ส่วนใหญ่เป็นคำบาลี สันสกฤต เขมร เมื่อคนไทยนิยมตั้งชื่อท้องที่ในลักษณะนี้มากขึ้น คำไทยในคำเรียกชื่อจะลดน้อยลง และคำไทยที่ใช้บอกลักษณะภูมิประเทศบางคำอาจหายไปจากภาษาไทยได้ (มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. 2540 : 120) สอดคล้องกับงานวิจัยของน้องนุช มณีอินทร์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้สรุปสาเหตุต่าง ๆ ของการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านว่า มีสาเหตุจากปัจจัยทางภาษา และปัจจัยด้านอื่น คือปัจจัยด้านภูมิประเทศ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (น้องนุช มณีอินทร์. 2543 : 82) สอดคล้องกับโณมสุรางค์ ทองปลิว ที่ได้ศึกษาความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย การศึกษาในครั้งนี้เพื่อรวบรวมประวัติชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ศึกษาวิธีการตั้งชื่อ การเปลี่ยนแปลงชื่อ และสาเหตุการเปลี่ยนแปลงชื่อ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับตำบลกับสภาพชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า

1. ชื่อหมู่บ้านและตำบล 111 ชื่อ สามารถจำแนกตามความหมายได้ 5 ประเภท คือชื่อที่มีความหมายเดียว ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคำแรก ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคำแรกและคำถัดไป ชื่อที่พิจารณาความหมายจากการนำคำขยายมาไว้หน้าคำที่มีความหมายเป็นหลัก และชื่อที่พิจารณาความหมายกลุ่มคำเป็นชื่อแรก

2. ชื่อหมู่บ้านและชื่อตำบลที่มีความหมายเดียวตั้งชื่อตามพืชพรรณมากที่สุด ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคำแรกและคำถัดไป เป็นชื่อที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ ชื่อที่มีคำขยายเป็นชื่อคำแรกแสดงจำนวนหรือขนาด และชื่อที่มีกลุ่มคำเป็นชื่อคำแรกเป็นชื่อพืชพรรณ

3. การเปลี่ยนแปลงชื่อและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงชื่อนั้น หมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้ชื่อเดิม แต่บางหมู่บ้านเปลี่ยนชื่อตามความนิยม เปลี่ยนตามที่มาของชื่อ ตามลักษณะภูมิประเทศ และเปลี่ยนเนื่องจากความเข้าใจผิด

4. ชื่อหมู่บ้านและตำบลสัมพันธ์กับสภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพ การเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน (โณมสุรางค์ ทองปลิว. 2535 : บทคัดย่อ) และอุดม วโรตม์ลิขิตต์ ได้กล่าวว่า การศึกษาภูมินามต่าง ๆ ในประเทศไทยทำให้เราทราบถึงสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับมนุษย์ซึ่งจะสะท้อนมาจากชื่อ มีหลายชื่อที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศ และภูมินามหลายแห่งมีความหมายบ่งบอกถึงความแตกต่างของพื้นที่ ภูมินามต่าง ๆ ในประเทศไทยส่วนมากจะมีที่มาจากขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธ จากการศึกษาพบว่ามีการยืมคำต่าง ๆ จากประเทศเพื่อนบ้านมาใช้ในการตั้งชื่อซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการติดต่อไปมาหาสู่กัน คำในภาษาไทยท้องถิ่นมักจะมีที่มาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งพบมากในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ภูมินามที่มีความหมายไม่ดีก็มีการเปลี่ยนแปลงชื่อเพื่อความเป็นศิริมงคลหรือมีความหมายดี ภูมินามมักจะตั้งตามชื่อวัด ชื่อบุคคล ชื่อต้นไม้ พืชพรรณและสัตว์ต่าง ๆ หรือตั้งตามลักษณะของพื้นที่และภูมิบางแห่งจะบ่งบอกให้ทราบถึงการอพยพของผู้คนจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง (อุดม วโรตม์ลิขิตต์. 2543 : 58 – 59)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สัมพันธ์หรือไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน ที่พบมากที่สุดได้แก่ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อ พืชพรรณธรรมชาติ รองลงมาได้แก่ ภูมินามที่มีความหมายอื่นๆ ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ สัตว์ในท้องถิ่น ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง การที่ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันนั้นเนื่องจากสภาพพื้นที่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน นอกจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพแล้ว การเปลี่ยนแปลงของภาษาก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความหมายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยมีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน ในอนาคตปรากฏการณ์นี้จะเกิดซ้ำอีก เนื่องจากมนุษย์มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ เช่น ปรับหนองน้ำให้เป็นสระน้ำหรืออ่างเก็บน้ำเปลี่ยนโคก โนน โพน ให้เป็นที่ราบหรือแอ่งต่ำ ทำให้ชื่อดั้งเดิมกับสภาพพื้นที่ไม่สอดคล้องกัน ในอนาคตนอกจากคนจะมองเห็นความแปลกแยกในความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามกับสภาพพื้นที่แล้ว ยังอาจเข้าใจความหมายของภูมินามผิดไป เช่น อาจเข้าใจว่า บึง หนอง และสระน้ำเป็นสิ่งเดียวกัน เนื่องจากมนุษย์ได้ขุดลอกหนองหรือบึงให้อยู่ในรูปสระน้ำนั่นเอง สำหรับการเปลี่ยนแปลงของภาษานั้น พบว่า ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนชื่อภูมินามที่มีอยู่เดิม หรือตั้งชื่อใหม่ให้มีความหมายที่เป็นศิริมงคล มากขึ้น การตั้งชื่อที่สัมพันธ์กับลักษณะทางธรรมชาติของพื้นที่น้อยลง ทำให้ภูมินามยุคใหม่มีความหมายไม่สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ในท้องถิ่น

5. ภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน พบ จำนวน 120 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20.79 จำแนกประเภทตามความหมายได้ดังนี้

5.1 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณจำนวน 15 ชื่อ ได้แก่ 1) ไม้ยืนต้น 7 ชื่อ 2) ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย พืชล้มลุก และพืชขนาดเล็ก 5 ชื่อ 3) พืชและตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง 2 ชื่อ 4) พืชและเด่นที่ปรากฏในพืช 1 ชื่อ

5.2 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางจำนวน 7 ชื่อ

5.3 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ในท้องถิ่นจำนวน 5 ชื่อ ได้แก่ 1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 1 ชื่อ 2) สัตว์ปีก 1 ชื่อ 3) สัตว์และลักษณะอื่นๆ 3 ชื่อ

5.4 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานจำนวน 5 ชื่อ ได้แก่ 1) การตั้งถิ่นฐาน 1 ชื่อ 2) การตั้งถิ่นฐานและลักษณะอื่น ๆ 4 ชื่อ

5.5 ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศจำนวน 37 ชื่อ ได้แก่ 1) แหล่งน้ำ 1 ชื่อ 2) โลก นา ไร่ ภูเขา ป่า หุบ ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) และที่ลุ่มต่ำ

- 5 ชื่อ 3) โคก นา ไร่ ภูเขา ป่า หุ่น ถ้ำ เกาะ (แบบโคก) ที่ลุ่มต่ำ และแหล่งน้ำ 5 ชื่อ
 4) ลักษณะภูมิประเทศและพืช 11 ชื่อ 6) ลักษณะภูมิประเทศและสัตว์ 1 ชื่อ 7) ลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง 1 ชื่อ 8) ลักษณะภูมิประเทศและบุคคล 4 ชื่อ
 9) ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะอื่น ๆ 9 ชื่อ

1.6 ภูมินามที่ไม่ทราบความหมายจำนวน 32 ชื่อ

1.7 ภูมินามที่มีความหมายอื่น ๆ จำนวน 19 ชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จากจำนวนภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ 576 ชื่อ พบภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน จำนวน 120 ชื่อ อัตราส่วนของความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 20.79 ไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 70 จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยน่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน นั้นเพราะว่า ขาดหลักฐานยืนยัน ข้อมูลส่วนมากที่บันทึกในเอกสารเป็นข้อมูลที่กล่าวถึงเฉพาะภูมินามที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ภูมินามที่เป็นชื่อหนองน้ำ ลำห้วย ชองเขา มีกล่าวถึงน้อยมากและที่สำคัญบางชื่อทราบแต่เพียงว่าเป็นชื่อเรียกในภาษาเขมรถิ่นไทย แต่ไม่ทราบความหมายที่แท้จริง เนื่องจากไม่สามารถสืบค้นที่มาที่ไป หรือภูมินามบางชื่อได้สันนิษฐานความหมายแตกต่างกันไป อาจมีความหมายหลายอย่าง หรือบางชื่อทราบความหมายเพียงบางคำเมื่อนำมาแปลรวมกลับแปลความหมายไม่ได้ สอดคล้องกับไพฑูรย์ พงศบุตร ซึ่งกล่าวว่า ในกรณีที่เป็นชื่อเขตการปกครอง ซึ่งต้องมีการประกาศให้คนทั่วไปทราบว่ามีการตั้งเขตการปกครองนั้น ๆ ขึ้นเช่น การจัดตั้งจังหวัด อำเภอ ตำบล เทศบาล สุขาภิบาล ก็จะมีลายลักษณ์อักษรที่สามารถค้นหาประวัติความเป็นมาของชื่อสถานที่นั้น ๆ ได้ หรือแม้แต่เมืองโบราณบางแห่ง ก็อาจทราบว่าเกิดขึ้นในสมัยใด โดยศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น ศิลาจารึก พงศาวดาร ตำนาน จดหมายเหตุ และบันทึกของชาวต่างประเทศเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ ประวัติความเป็นมาของชื่อสถานที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับเขตการปกครอง จึงค่อนข้างหาได้ไม่ยากนัก สิ่งที่ยากคือการค้นหาประวัติความเป็นมาของชื่อสถานที่ซึ่งแสดงลักษณะภูมิประเทศ เช่น ชื่อแม่น้ำ ภูเขา หนองบึง เกาะ ฯลฯ ชื่อเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากการเรียกขานของคนในท้องถิ่นสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลานาน ๆ และไม่มีหลักฐานบอกไว้ชัดเจนว่าเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อใด หรือใครเป็นคนตั้งขึ้น ยกเว้นชื่อที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ ๆ ในระยะหลัง อาจพอมีหลักฐานบอกไว้บ้าง เช่น ชื่อน้ำตก ถ้ำ หาดทราย ชายทะเล ที่มีการตั้งชื่อหลังจากการค้นพบ หรือการพัฒนาสถานที่นั้น ๆ แล้ว (ไพฑูรย์ พงศบุตร, 2542 : 8)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน นั้นส่วนมากเป็นภูมินามที่เป็นชื่อหนองน้ำ ลำห้วย ชองเขา ซึ่งชื่อเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากการเรียกขานของคนในท้องถิ่นสืบต่อกันมา เวลานาน ไม่มีหลักฐานบอกไว้ชัดเจนว่าเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อใด หรือใครเป็นคนตั้งขึ้น

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ในอดีตนั้นมีความสอดคล้องกัน ส่วนความสัมพันธ์ในปัจจุบันพบว่า มีทั้งความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ทั้งในอดีตและปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่มีคำประกอบภูมินามที่บ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศ เช่น คำว่า โคก (ในภาษาเขมรถิ่นไทยอ่านว่า กูก) ที่แปลว่า ที่บก, ที่แห้ง หรือคำว่า ตระเปียง ที่แปลว่า หนอง หรือสระ คำว่า โอร ที่แปลว่า ห้วย คำว่า พนม ที่แปลว่า ภูเขา หรือคำว่า สตึง ที่แปลว่า ลำธาร,แม่น้ำ สำหรับคำว่า โคก ในภาษาเขมรถิ่นไทย ไม่ได้มีความหมายว่า เป็นพื้นที่ที่เป็นเนินหรือที่สูงเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึง พื้นที่ที่เป็นที่บก และที่แห้งอีกด้วย ส่วนภูมินามในภาษาเขมรถิ่นไทยที่มีความหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่ได้แก่ ภูมินามที่เป็นชื่อพืชพรรณ ชื่อสัตว์ในท้องถิ่น ชื่อบุคคล เหตุการณ์ต่าง ๆ ตำแหน่งที่ตั้งและทิศทิศทางและชื่ออื่น ๆ เนื่องจากพื้นที่หรือสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทำให้สภาพภูมิศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และนอกจากนี้ยังพบภูมินามที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่า มีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ทั้งในอดีตและในปัจจุบันในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้พยายามสืบเสาะความหมายของภูมินามภูมินามที่ไม่ทราบความหมายจากพจนานุกรมทั้งหลาย และสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น แต่มีภูมินามบางคำที่ไม่สามารถสืบค้นความหมายของคำได้ เนื่องจากไม่ทราบที่มา ที่ไปของรากศัพท์เดิม บางคำใช้ต่อ ๆ กันมาเมื่อเวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคน ได้เรียกตาม ๆ กันมาแต่ไม่ทราบความหมายที่แท้จริง ซึ่งเป็นธรรมชาติของภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเกิดใหม่และสูญหายอยู่ และโดยทั่วไปแล้วความหมายของภูมินามจะต้องสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ยกเว้นภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ไม่นำมาวิเคราะห์ ในที่นี้ภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบุคคลถือว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์อย่างไรก็ตามการตั้งชื่อนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลและลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น พืชพรรณ ธรรมชาติ สัตว์ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หมู่บ้าน สภาพพื้นที่ แหล่งน้ำ วัด โบราณสถาน วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ และอื่นๆ แต่ในปัจจุบันพบว่าการตั้งชื่อนั้นไม่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ เพราะสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาเช่นเดียวกัน มีภาษาอังกฤษซึ่งกำลังเป็นภาษาสื่อกลางในยุคโลกาภิวัตน์ สังเกตได้จากชื่อเรียกหมู่บ้านในเมืองใหญ่สมัยปัจจุบันนิยมเรียกทับศัพท์เป็นชื่อเป็นภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนชื่อภูมินามที่มีอยู่เดิม หรือตั้งชื่อใหม่ให้มีความหมายที่เป็นสิริมงคล มากขึ้น การตั้งชื่อที่สัมพันธ์กับลักษณะทางธรรมชาติของพื้นที่น้อยลง ทำให้ภูมินามยุคใหม่มีความหมายไม่สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ในท้องถิ่น

3. จากการศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 13 อำเภอ และ 4 กิ่งอำเภอ จำนวน 691 ชื่อ

ผลการศึกษาการกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 691 ชื่อ พบว่า มีภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกระจายอยู่ในเขตอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้ อำเภอเมืองสุรินทร์ พบ 249 ชื่อ อำเภอปราสาท พบ 156 ชื่อ อำเภอสังขะ พบ 63 ชื่อ อำเภอศีขรภูมิ พบ 45 ชื่อ อำเภอรัตนบุรี พบ 3 ชื่อ อำเภอท่าตูม พบ 26 ชื่อ อำเภอกาบเชิง พบ 29 ชื่อ อำเภอชุมพลบุรี พบ 10 ชื่อ อำเภอจอมพระ พบ 14 ชื่อ อำเภอบัวเชด พบ 23 ชื่อ อำเภอลำดวน พบ 23 ชื่อ อำเภอสำโรงทาบ พบ 1 ชื่อ อำเภอสนม พบ 2 ชื่อ กิ่งอำเภอศรีณรงค์ พบ 5 ชื่อ กิ่งอำเภอพนมดงรัก พบ 22 ชื่อ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ พบ 20 ชื่อ และกิ่งอำเภอโนนารายณ์ไม่พบภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า การกระจายของภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ แต่ละอำเภอน่าจะแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ชลิดา โรจนวัฒนวุฒิ ที่ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทย 4 ถิ่น : การศึกษาเชิงจำกัด พบว่าสามารถกำหนดเขตของภาษาไทยถิ่นทั้งสี่พื้นที่ทั้ง 4 ภาษาได้แก่ เขตภาษาไทยถิ่นเหนือ เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน และเขตภาษาญไทยถิ่นใต้ พร้อมกันนี้ยังพบบริเวณรอยต่อของภาษาอีก 6 แห่งด้วย เมื่อเปรียบเทียบเขตของภาษาไทยถิ่นกับเขตของภาคทั้ง 4 ตามเกณฑ์การปกครอง อันได้แก่ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ พบว่าไม่ได้ครอบคลุมพื้นที่เดียวกันเสียทีเดียว (ของชลิดา โรจนวัฒนวุฒิ. 2533 : บทคัดย่อ) รุ่งอรุณ ที่มขุนทดเสถียร และวิไลวรรณ สมโสภณ ได้ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์จังหวัดเลย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในจังหวัดเลยไม่มีแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่น เพราะผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า จังหวัดเลยมีอัตราการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานสูงที่สุดทั่วทั้งจังหวัด กล่าวคือ ในจำนวนจุดเก็บข้อมูลทั้งหมด 339 จุด มีเพียง 5 จุดเท่านั้นที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานเพียงภาษาเดียว มีจุดเก็บข้อมูลที่ใช้ภาษาม้ง 1 จุด คือบ้านตูปค้อ ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย และมีจุดเก็บข้อมูลที่ใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาไทยถิ่นอีสานร่วมกัน 4 จุด คือที่บ้านบึงผักก้าม ตำบลวังสะพุง บ้านนาบอน ตำบลนาซาว อำเภอเชียงคาน และบ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ กิ่งอำเภอนาดัง ส่วนจุดเก็บข้อมูลที่เหลือจำนวน 334 จุด ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานเพียงภาษาเดียว (รุ่งอรุณ ที่มขุนทดเสถียร; และวิไลวรรณ สมโสภณ. 2537 : บทคัดย่อ) พยอม แพงชาติ ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร วิทยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสำรวจคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร ในด้านการแปร การกระจายคำศัพท์ และบริเวณการใช้คำศัพท์ของภาษาไทยถิ่น เพื่อนำการศึกษามาทำแผนที่ภาษา ซึ่งจำทำให้ทราบความแตกต่างของภาษาถิ่นที่ใช้ในจังหวัดยโสธร วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยหน่วยย่อยที่เป็นหน่วยของความหมายที่มีคำศัพท์ใช้ในความหมายนั้นมากกว่าหนึ่งคำศัพท์ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยย่อยจำนวน 50 หน่วยย่อย หน่วยย่อยที่ใช้แบบสอบถามได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เบื้องต้นและเป็นตัวแทนของคำศัพท์ที่ใช้ในอำเภอทั้ง 8 อำเภอ และ

อีก 1 กิ่งอำเภอในจังหวัดยโสธร ซึ่งนำไปสอบถามผู้บอกภาษา 636 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน รวม 1,272 คน ผลการวิจัยพบว่า การกระจายของคำศัพท์ที่ใช้แทนหน่วยอรรถเดียวกันทั้ง 50 หน่วยอรรถ ไม่ปรากฏการรวมตัวในบริเวณใดบริเวณหนึ่งอย่างชัดเจน ดังนั้นการแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร จึงใช้วิธีการพิจารณาจำนวนคำศัพท์ที่มีอัตราการใช้สูงสุดแต่ละอำเภอใช้ตรงกัน สามารถแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ภาษาไทยถิ่นที่ ใช้ในอำเภอเมือง อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย อำเภอคำอวัง อำเภอทรายมูล อำเภอกุดชุม อำเภอป่าดัว อำเภอเลิงนกทา ในเขตพื้นที่ตำบลสามัคคี ตำบลสามแยก ตำบลสวาท ตำบลสร้างมิ่ง ตำบลศรีแก้ว และกิ่งอำเภอไทยเจริญ กลุ่มที่ 2 ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นผู้ไทย ที่ใช้ในอำเภอเลิงนกทา ในเขตพื้นที่ตำบลห้องแซง ตำบลกุดเชียงหมี ตำบลบุงคำ ตำบลโคกสำราญ และตำบลกุดแห่ (พยอม แพงชาติ. 2540 : บทคัดย่อ) ปิยวรรณ ภูวชินพงศ์ ได้ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด วิทยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสำรวจคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดในด้านการแปร การกระจายคำศัพท์ และบริเวณการใช้คำศัพท์ของภาษาไทยถิ่น เพื่อนำผลการศึกษามาทำแผนที่ทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้ทราบความแตกต่างของภาษาถิ่นที่ใช้ในจังหวัดร้อยเอ็ด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยหน่วยอรรถที่เป็นหน่วยของความหมายที่มีคำศัพท์ใช้ในความหมายนั้นมากกว่าหนึ่งคำศัพท์ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยอรรถจำนวน 50 หน่วยอรรถ หน่วยอรรถที่ใช้ในแบบสอบถาม ได้จากได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นและเป็นตัวแทนของคำศัพท์ที่ใช้ในอำเภอทั้ง 17 อำเภอ และอีก 2 กิ่งอำเภอ ในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งนำไปสอบถามผู้บอกภาษา 192 ตำบล ตำบลละ 3 หมู่บ้านละ 2 คน รวม 1,152 ผลการศึกษาพบว่าภาษาไทยถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด มีการกระจายของศัพท์อย่างเป็นระบบ 41 หน่วยอรรถ ทั้ง 41 หน่วยอรรถที่สามารถแสดงความแตกต่างของการใช้คำศัพท์แต่ละหน่วยอรรถ ฉะนั้นภาษาไทยถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาถิ่นที่ใช้ในอำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอเมยวดี อำเภอเสลภูมิ กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ภาษาถิ่นที่ใช้ในอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอพนมไพร อำเภอโพธิ์ชัย และกิ่งอำเภอหนองฮี กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ภาษาถิ่นที่ใช้ในอำเภอธวัชบุรี และกลุ่มที่ 4 ได้แก่ ภาษาถิ่นที่ใช้ในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอจังหาร อำเภอศรีสมเด็จ อำเภอจตุรพักตรพิมาน อำเภอสามารรถ อำเภอเมืองสรวง อำเภอปทุมรัตน์ อำเภอเกษตรวิสัย และอำเภอเชียงขวัญ (ปิยวรรณ ภูวชินพงศ์. 2540 : บทคัดย่อ) สมทรง บุรุษพัฒน์ ได้ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยได้แสดงออกมาในรูปของแผนที่ จากลักษณะการกระจายของคำศัพท์และจากการพิจารณาตัดสินว่าหมู่บ้านใดใช้ภาษาไทยถิ่นใด ภาษาไทยถิ่นกลางมีปริมาณการใช้มากที่สุด และใช้กันทั่วไปทั้งจังหวัด บริเวณที่มีการใช้ภาษาไทยถิ่นกลางหนาแน่นได้แก่อำเภอชนแดน อำเภอบึงสามพัน กิ่งอำเภอวังโป่ง อำเภอวิเชียรบุรี กิ่งอำเภอเขาค้อ อำเภอศรีเทพ และอำเภอหนองไผ่ ในบริเวณเหล่านี้จะมีการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานปะปนอยู่ด้วยเป็นส่วนน้อย ภาษาไทยถิ่นอีสานนี้ส่วนใหญ่จะพูดโดยประชากรที่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การใช้ภาษาไทยถิ่นกลางหนาแน่นในบริเวณเหล่านี้เป็นเพราะมีประชากรที่อพยพมาจากภาคกลาง

และภาคเหนือซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นจังหวัดพิจิตรและนครสวรรค์ เนื้อบริเวณเหล่านี้เป็นแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางและอีสาน อำเภอที่อยู่เหนือแนวแบ่งเขตและมีปริมาณการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานหนาแน่นได้แก่ อำเภอหล่มเก่า อำเภอหล่มสัก และกิ่งอำเภอน้ำหนาว บริเวณนี้เป็นบริเวณที่ประชากรท้องถิ่นดั้งเดิมอาศัยอยู่และภาษาไทยถิ่นอีสานที่พูดเป็นภาษาท้องถิ่นเรียกว่า ภาษาหล่ม ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาว เวียงจันทร์ เพราะบรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองเวียงจันทร์ ในบริเวณนี้จะมีการอพยพจากจังหวัดอื่น เข้ามาน้อยมาก และมีการใช้ภาษาไทยถิ่นกลางปะปนอยู่ด้วย ภาษาไทยถิ่นเหนือมีปริมาณการใช้้น้อยมาก ใช้พูดโดยกลุ่มไทยยวนที่อพยพจากจังหวัดอื่น เช่น จังหวัดสระบุรี เป็นต้น (สมทรง บุรุษพัฒน์. 2535 : บทคัดย่อ) ปรชญา อาภากุล ได้ศึกษาแผนที่ภาษาจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส นราธิวาส ผลการวิจัยแสดงว่าในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส มีภาษาที่ประชาชนใช้ในการติดต่อสื่อสารกันอยู่ 3 ภาษา คือ ภาษามลายูถิ่น (ปัตตานี) ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ โดยสามารถกำหนดพื้นที่ภาษาได้เป็น 7 พื้นที่ คือ 1. พื้นที่ภาษามลายูถิ่น มีอาณาบริเวณครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส 2. พื้นที่ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ซึ่งอยู่ใน 2 ตำบลในอำเภอโคกโพธิ์และกิ่งอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี 3. พื้นที่ภาษาไทยถิ่นตากใบ ซึ่งอยู่ใน 3 ตำบลในอำเภอตากใบ อำเภอสุไหงปาดี และอำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส 4. พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ซึ่งอยู่ใน 14 ตำบลในอำเภอโคกโพธิ์ อำเภอหนองจิก และกิ่งอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี และอีก 5 ตำบล ซึ่งกระจายอยู่ในอำเภอรีอเสาะ อำเภอระแง อำเภอสูไหงโก-ลก และอำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส 5. พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาถิ่นตากใบ ซึ่งอยู่ใน 7 ตำบลในอำเภอตากใบ และอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส กับอีก 2 ตำบลในอำเภอสายบุรี และกิ่งอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี 6. พื้นที่ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปกับภาษาไทยถิ่นตากใบ ซึ่งอยู่ใน 2 ตำบลในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ซึ่งอยู่ใน 5 ตำบลในอำเภอปะนาเระและอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี กับอีก 1 ตำบลในอำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส (ปรชญา อาภากุล. 2538 : บทคัดย่อ) จันทนา ศักดานุวัฒน์วงศ์ ได้ศึกษาแผนที่ภาษาจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว ผลการศึกษาแสดงว่าในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว มีภาษาที่ใช้พูดอยู่ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยโคราช และภาษาเขมร พื้นที่ที่พูดภาษาเหล่านี้แบ่งได้ 6 เขต เรียงลำดับจากเขตภาษาที่ครอบคลุมพื้นที่จากมากไปหาน้อย คือ 1. เขตภาษาไทยถิ่นกลาง มีพื้นที่ครอบคลุมจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว 2. เขตภาษาไทยถิ่นกลางมีพื้นที่ครอบคลุมทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัดปราจีนบุรี 3. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสานมีพื้นที่อยู่ 6 ตำบลในจังหวัดปราจีนบุรี กับอีก 9 ตำบลในจังหวัดสระแก้ว 4. เขตภาษาไทยโคราช มีพื้นที่อยู่ 2 ตำบลในจังหวัดปราจีนบุรี กับอีก 9 ตำบลในจังหวัดสระแก้ว 5. เขตภาษาเขมร มีพื้นที่อยู่ 2 ตำบลในอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย 6. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาเขมร มีพื้นที่อยู่ 1 ตำบลในอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว (จันทนา ศักดานุวัฒน์วงศ์. 2538 : บทคัดย่อ) เปรมินทร์ คาระวี ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยและภาษามลายู ในเขต 5

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า มีหมู่บ้านที่มีผู้พูดภาษาไทยอยู่ในพื้นที่ศึกษาจำนวน 1,285 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 47.95 ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล มีหมู่บ้านที่มีผู้พูดภาษามลายูอยู่ในพื้นที่ศึกษาจำนวน 1,395 หมู่บ้านคิดเป็น 52.05 ซึ่งส่วนใหญ่ อยู่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส สำหรับความหลากหลายของศัพท์ที่แทนหน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถนั้น สามารถแสดงให้เห็นได้โดยการจัดกลุ่มหน่วยอรรถโดยอาศัยจำนวนศัพท์ที่แทนแต่ละหน่วยอรรถมาเป็นเกณฑ์จำแนก ซึ่งสามารถแบ่งหน่วยอรรถออกเป็น 12 กลุ่มคือ คือหน่วยอรรถที่มีศัพท์ 2 ศัพท์ จำนวน 3 หน่วยอรรถ, หน่วยอรรถที่มีศัพท์ 3 ศัพท์ จำนวน 15 หน่วยอรรถ, หน่วยอรรถที่มีศัพท์ 4 ศัพท์ จำนวน 15 หน่วยอรรถ หน่วยอรรถที่มีศัพท์ 5 ศัพท์ จำนวน 16 หน่วยอรรถ, หน่วยอรรถที่มีศัพท์ 6 ศัพท์ จำนวน 10 หน่วยอรรถ, หน่วยอรรถที่มีศัพท์ 7 ศัพท์ จำนวน 2 หน่วยอรรถ, หน่วยอรรถที่มีศัพท์ 8 ศัพท์ จำนวน 4 หน่วยอรรถ, หน่วยอรรถที่มีศัพท์ 9 ศัพท์ จำนวน 1 หน่วยอรรถ, หน่วยอรรถที่มีศัพท์ 10 ศัพท์ จำนวน 4 หน่วยอรรถ, หน่วยอรรถที่มีศัพท์ 11 ศัพท์ จำนวน 1 หน่วยอรรถ, หน่วยอรรถที่มีศัพท์ 12 ศัพท์ จำนวน 3 หน่วยอรรถ, และหน่วยอรรถที่มีศัพท์ 20 ศัพท์ จำนวน 1 หน่วยอรรถ พื้นที่ของการวิจัยนี้แบ่งได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ส่วนที่สามารถกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาได้ซึ่งเป็นบริเวณของจังหวัดสตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาสบางส่วน กล่าวคือเมื่อนำเส้นแบ่งเขตภาษาดังกล่าวทั้ง 75 เส้น ทับกันอย่างสนิท และสามารถกำหนดเป็นแนวแบ่งเขต (bundles of isoglosses) ภาษาไทยและภาษามลายูได้เป็น 5 เส้น และส่วนที่ไม่สามารถกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาได้ ซึ่งได้แก่พื้นที่บางส่วนของจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส ซึ่งพบว่าการพูดที่กระจัดกระจายของภาษาไทยทั่วบริเวณ นอกจากนี้ยังพบว่า ภาษามลายูในพื้นที่ที่ทำการศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ถิ่นใหญ่ คือภาษามลายูถิ่นสตูล และภาษามลายูถิ่นปัตตานี และพบว่ามีภาษาเขมรและภาษาตากใบในจังหวัดนราธิวาสและภาษาชาวเล (Urak Lawoi) ในจังหวัดสตูล (เปรมินทร์ คาระวี. 2544 : บทคัดย่อ) และวรรณ เทียนมี ได้ศึกษาการกระจายของภาษาภายในประเทศไทย บริเวณภาคอีสานตอนใต้ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์และบุรีรัมย์ เพื่อหาจำนวนประชากรภายในประเทศไทย และจัดแบ่งภาษาภายในถิ่นต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดทำแผนที่ภาษาเพื่อแสดงการกระจายของภาษาภายในประเทศไทย (วรรณ เทียนมี. 2536 : บทคัดย่อ)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การกระจายของภูมิภาคที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 13 อำเภอ และ 4 กิ่งอำเภอ มีการกระจายแตกต่าง โดยหนาแน่นที่สุดในอำเภอเมืองสุรินทร์ รองลงไปได้แก่ อำเภอปราสาท อำเภอสังขะ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอบัวชุม อำเภอทาบเชิง อำเภอบัวเขต อำเภอลำดวน กิ่งอำเภอพนมดงรัก อำเภอจอมพระ อำเภอชุมพลบุรี กิ่งอำเภอศรีณรงค์ อำเภอรัตนบุรี อำเภอสนม อำเภอสำโรงทาบ ส่วนกิ่งอำเภอโนนนารายณ์ ไม่พบภูมิภาคใดที่มีที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยเลย นอกจากนี้ยังพบว่า มีภูมิภาคในบางเขตอำเภอที่มีความหมายปนกันระหว่างภาษาเขมรถิ่นไทยกับภาษาถิ่นลาวหรือภาษาไทยอีสาน หรือภาษา

เขมรถิ่นไทยปนกับภาษาส่วย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาทางภาษาที่มีการยืมคำจากภาษาอื่นที่อยู่ใกล้เคียงหรือมีอิทธิพลกว่ามาใช้

ข้อบกพร่องในการทำวิจัยในครั้งนี้

1. การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์เท่านั้น จึงไม่ครอบคลุมภูมินามที่มาจากภาษาอื่นๆ ในจังหวัดสุรินทร์
2. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามีได้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพราะผู้วิจัยขาดความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. น่าจะมีการศึกษาภูมินามที่มาจากภาษาถิ่นอื่นๆ ในจังหวัดสุรินทร์ด้วย
2. น่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
3. ข้อมูลที่ปรากฏในแผนที่ L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 จากกรมแผนที่ทหาร และข้อมูลทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2546 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ภูมินามบางคำมีรูปเขียนไม่เหมือนกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงแก้ไขให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อทุกหน่วยงานจะใช้ให้ตรงกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. (2526). *ประวัติศาสตร์ไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดสุรินทร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอเซียเพรส.
- กาญจนา คุ้มศิริ. (2528). *ภาษาไทยถิ่น*. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 275 หน้าศึกษานิเทศ กรมฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- ไกรเลิศ นามนิตย์. (2540). *การวิเคราะห์ชื่อบ้านนามเมือง จังหวัดพิษณุโลก ศึกษากรณีอำเภอวังทอง*. คณะกรรมการวิจัยการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. (2542). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสุรินทร์*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร.
- คณะกรรมการฝ่ายทุนพระยาอนุমানราชชน. (2517). *พจนานุกรมเขมรไทย-ไทย ฉบับพระยาอนุমানราชชน เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.
- คณะกรรมการฝ่ายทุนพระยาอนุमानราชชน. (2521). *พจนานุกรมเขมรไทย-ไทย ฉบับพระยาอนุमानราชชน เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- คณะกรรมการฝ่ายทุนพระยาอนุमानราชชน. (2523). *พจนานุกรมเขมรไทย-ไทย ฉบับพระยาอนุमानราชชน เล่ม 3*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- คณะกรรมการฝ่ายทุนพระยาอนุमानราชชน. (2525). *พจนานุกรมเขมรไทย-ไทย ฉบับพระยาอนุमानราชชน เล่ม .* กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- คณะกรรมการฝ่ายทุนพระยาอนุमानราชชน. (2528). *พจนานุกรมเขมรไทย-ไทย ฉบับพระยาอนุमानราชชน เล่ม 5*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ม.ป.ป.). *พจนานุกรมภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือภูมิทัศน์ไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ. (2542). *ภูมิทัศน์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของไทย.
- จตุพร โคตรกนก. (2542). *ชื่อสถานที่ภาษาเขมรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ใน *ภาษา-จารึก ฉบับ 6 : คุรุบูชา รำลึก เนื่องในวาระครบ 5 รอบ และเกษียณอายุราชการของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไรศรี วรตะริน*. หน้า 221. ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จันทนา ตักตานุวัฒน์วงศ์. (2538). *แผนที่ภาษาจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว*. ปรินิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา ยอดยิ่ง. (2519). *ประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดรธานี.
- ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. (2522). *สังคมไทย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา; และ พรพีไล เลิศวิชา (2537). *วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย*. กรุงเทพฯ : อทิตยา พรินติ้ง.
- โณมสุรางค์ ทองปลิว. (2535). *การศึกษาชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดรธานี.
- ชลิตา โรจนวัฒนวุฒิ. (2533). *ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทย 4 ถิ่น : การศึกษาเชิงจำกัด*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุติมา ศิริสมรรถการ, ผู้แปล. (2545, พฤษภาคม) ภาษาโลกราว 3,000 ภาษา ตกอยู่ในภาวะอันตราย. *วารสารยูเนสโก คูเรีย* : 60.
(วารสารนี้เป็นของ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา สหประชาชาติ กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดออกปีละ 2 ฉบับ ไม่มีเลขบอกปีที่และฉบับที่)
- ดวงพันธ์ หารษา. (ม.ป.ป.). *ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม*. ใน *มนุษย์และสิ่งแวดล้อม*. หน้า 10 กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทะนัน จันทพันธ์; และ ชชาติชาย พรหมจักรินทร์. (2521). *พจนานุกรมภาษาเขมร(สุรินทร์)-ไทย-อังกฤษ*. โครงการวิจัยภาษาไทยและภาษาพื้นเมืองถิ่นต่าง ๆ สถาบันภาษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองเหลือง บุญพร้อม. (ม.ป.ป.). *พจนานุกรม ภาษาไทย-เขมรถิ่นไทย-เขมรกัมพูชา-อังกฤษ*. บุรีรัมย์: เรวัตการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2549). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2545). *วิวัฒนาการภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นิวัต เรืองพานิช. (2546). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- น้องนุช มณีอินทร์. (2543). *การเปลี่ยนแปลงของชื่อหมู่บ้าน*. ปรินิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. (ภาษาศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดรธานี.
- จินตนา ยอดยิ่ง. (2519). *ประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ. อัดสำเนา.

บุญสม สังข์สาย. (2541). จังหวัดสุรินทร์ : ข้อมูลพื้นฐานบางประการที่น่าจะปรับปรุง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 4 : 22 – 25.

(วารสารนี้เป็นของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์ มีตัวเลขบอกปีที่เท่ากัน)

ปราณี กุลละวณิชย์. (2535). ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลกวาสี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประกอบ ผลงาม. (2538). สารานุกรมเขมรถิ่นไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประกาศี พวงจันทร์หอม. (2539). การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ. อัดสำเนา.

ประยูร ทรงศิลป์. (2526). การเปลี่ยนแปลงของภาษา : คำยืมในภาษาไทย. กรุงเทพฯ. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี.

ประวัติจังหวัดสุรินทร์. (2527). ใน เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์. หน้า 33. สุรินทร์: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ วิทยาลัยครูสุรินทร์.

ประสิทธิ์ คุณรัตน์. (2543). ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน. ใน เอกสารการประชุมวิชาการสมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2543 เรื่อง ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาสังคมไทย. หน้า 3 กรุงเทพฯ: สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ประเสริฐ วิทยารัฐ. (2545). ภูมิศาสตร์กายภาพประเทศไทย. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

ปรัชญา อาภากุล. (2538). แผนที่ภาษาจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส. ปรินญาณิพนธ์ อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.

ปิยวรรณ ภูวสินพงศ์. (2540). ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาไทย). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อัดสำเนา.

เปรมินทร์ คาระวี. (2544) ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยและภาษามลายูเขต 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2523). พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ อังกฤษ ไทย เล่ม 2 L – Z กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุคคส์พับลิเคชั่น.

พัชรีย์ จำปา. (2545, ตุลาคม-ธันวาคม). ทำไมภาษาจึงตาย. วารสารสารภาษาไทย. 2 (2) : 48-

53.

(วารสารนี้เป็นของ สมาคมครูภาษาไทย สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ)

พยอม แพงชาติ. (2540). ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร. ปริญญาโท
การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาไทย). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. อัดสำเนา.

พระมหาบุญเรือง คัมภายี. (2545, กุมภาพันธ์-มีนาคม). ชื่อบ้านนามเมือง. วารสารจอมสุรินทร์.
1(4) : ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ. (2531). ภูมิศาสตร์ชนบท. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

----- (2532, พฤศจิกายน). ภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ. วารสาร
ภูมิศาสตร์. 14(3) : 177.

(วารสารนี้เป็นของ สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย กำหนดออกปีละ 3 ฉบับ)

----- (2537, กรกฎาคม-ธันวาคม). ภูมินามการตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านชนบทในภา
ตะวันออกเฉียงเหนือ : วิเคราะห์รูปแบบทางภูมิศาสตร์ของนามทั่วไป. วารสารภาษา และ
วัฒนธรรม. 13(2) : 49.

ไพฑูรย์ พงศบุตร. (2531, มีนาคม). คำประกอบชื่อภูมิศาสตร์ที่บอกลักษณะภูมิประเทศของ
ท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารภูมิศาสตร์. 13(1) : 5 - 11.

(วารสารนี้เป็นของ สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย กำหนดออกปีละ 3 ฉบับ)

----- (2542). การศึกษาเกี่ยวกับชื่อภูมิศาสตร์ ใน แนวโน้มและทิศทางการ
ศึกษาวิจัยทางภูมิศาสตร์ในทศวรรษหน้า.ระหว่างวันที่ 12 – 16 ตุลาคม 2542.

หน้า 1 – 13. เชียงใหม่ : สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มงกุฏ แก่นเดียว. (2535). ทองคำแห่งภูมิปัญญา ว่าด้วยศัพท์พจนานุกรม และคำอธิบายเกี่ยว
กับการแพทย์พื้นบ้าน ไทย-ลาว-เขมร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: องค์การทหารผ่านศึก.

มีชัย เอี่ยมจินดา. (2539, มกราคม-มีนาคม). บุรุษสรรพนาม : ภาพสะท้อนระหว่างภาษากับการ
เปลี่ยนแปลงในสังคม. วารสารสารสถาบันภาษาไทย. 3(1) :32-35.

(วารสารนี้เป็นของสถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2522). รายงานผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับชื่อ
ภูมิประเทศ ของจังหวัดนครปฐม. นครปฐม: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2537) สังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.

มณี พยอมยงค์. (2533). ภาษาไทย ภาษาถิ่น ไม่สิ้นสุด. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. (2539-2540). การตั้งชื่อท้องถิ่นของไทย. วารสารอักษรศาสตร์ 19(1-2): 14.
(วารสารนี้เป็นของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ กำหนดออกปีละ 2 ฉบับ)
- มุกิตา ศรีปิยะบุตร. (2542). คำนามในภาษาไทย-เขมรบ้านปวงตึก ตำบลไพล อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อัดสำเนา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2523). พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ อังกฤษ ไทย เล่ม 1 A-K กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.
- ยุพดี จรรย์ยานนท์. (2522). การศึกษานิทานชาวบ้าน ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณิการศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- รุ่งอรุณ ทิมชุนหเถียร; และวิไลวรรณ สมโสภณ. (2537). ภูมิศาสตร์คำศัพท์จังหวัดเลย. ขอนแก่น: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์. (2531). ภาษาถิ่นตระกูลไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- (2538) กรกฎาคม-ธันวาคม). การชื่อสถานที่ภาษาไทยและภาษาจีนในประเทศไทย. วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 14(2) : 20-21.
- วรรณ เทียนมี. (2536) การกระจายของภาษาถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มุลนิธิภาษาศาสตร์ประยุกต์.
- วรรณ วงษ์วานิช. (2529). ภูมิศาสตร์วัฒนธรรมเบื้องต้น. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.
- วรรณ พุทธาธุมิไกร. (ม.ป.ป.) ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิวัฒน์ หมั่นการ. (2531). สภาพภูมิศาสตร์แหล่งชุมชนโบราณบริเวณรอบปราสาทหินพิมาย. ปรินญาณิการศึกษามหาบัณฑิต. (ภูมิศาสตร์). กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์. (2538, กรกฎาคม-ธันวาคม). ภาษากับสังคมไทย : สู่การเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่. วารสารภาษาและภาษาศาสตร์. 14(1) : 5. (วารสารนี้เป็นของ สาขาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กำหนดออกปีละ 2 ฉบับ)
- ศิริพร สุเมธรัตน์. (2527). เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์. ใน เอกสารการสัมมนา เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์. ระหว่างวันที่ 18-21 มกราคม 2526. หน้า 20. สุรินทร์: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ วิทยาลัยครูสุรินทร์.
- ต้นสนีย์ วีระศิลป์ชัย. (2540) ชื่อบ้านนามเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มติชน.

- สุจริตลักษณ์ ดีผดุง; และวชิราภรณ์ วรรณดี. (2540). *ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศ ไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุดา มั่งมีดี. (2546, 1-7 กันยายน) ระวังภาษาสูญ. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 12(587) : 82-83.
(วารสารนี้ออกรายปักษ์ มีเลขวันที่ด้วย)
- สุทัศน์ กองทรัพย์. (2543). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองสุรินทร์ (พ.ศ.2302 – 2450)*. สุรินทร์: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. สถาบันราชภัฏสุรินทร์.
- สุนทรี สังวรราชทรัพย์. (2543). *คำสรรพนามในวิถีชีวิตชาวไทยเขมร-เขมร ที่บ้านดม ตำบลดม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์*. ปรินิพนธ์นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อัดสำเนา
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2545). *ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- (2543). *ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมพงษ์ ธงไชย. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่าง “ชื่อนั้นสำคัญนัก” กับภูมิศาสตร์. ในเอกสารการประชุมวิชาการสมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2543 เรื่อง *ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาสังคมไทย*. หน้า 56. กรุงเทพฯ: สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- สายใจ ทองเนียม. (2543, มกราคม-เมษายน). การเปลี่ยนแปลงในภาษาไทย : ธรรมชาติของภาษาที่ยังไม่ตาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 1(1) 34-40.
(วารสารนี้เป็นของมหาวิทยาลัยรังสิต)
- เสนาหา บุรียักษ์; และ ทิพย์สุดา นัยทรัพย์. (2542). *ภูมินามจังหวัดพิษณุโลก*. พิษณุโลก: สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก.
- สุนทร วรหาร. (2540). *ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร*. ปรินิพนธ์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อัดสำเนา
- สุพัทธา จิรนนทนาภรณ์. (2541). *ภาษาถิ่นตระกูลไท*. พิษณุโลก: ภาควิชาภาษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2545). *แผนที่ภาษาจังหวัดราชบุรี*. นครปฐม: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาลัยศิลปากร.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2557, มกราคม-มิถุนายน). วัฒนธรรมการใช้ภาษาเขมรสูง. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 4 : 24-26.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์; และสุขุมาวดี ขำหิรัญ. (2527). *ชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์; และโสภณา ศรีจำปา. (2529ก). *การพัฒนาระบบการเขียนภาษาเขมรถิ่นไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สุวิไล เปรมศรีรัตน์; และอรรณณ ภูกิจอิสระ. (2529ข). *ลักษณะการกระจายของภาษาเขมรถิ่นไทย อดีต ปัจจุบัน อนาคตของพหุวัฒนธรรมสะกด*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2541). *พัฒนาสื่อพื้นบ้าน กรณีศึกษาภาษาเขมรถิ่นไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- . (2542). ภาษาและชาติพันธุ์ในเขตที่ราบสูงโคราช. ใน *สังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย*. หน้า 271. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- . (2543). ภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต. ใน *รวมบทความทางวิชาการ ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท*. หน้า 30. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสนอ มูลศาสตร์. (2536). *วังเขาระสะเร็น*. สุรินทร์: วิวัฒน์การพิมพ์.
- อุดม วโรตมสิกขิตติ. (2543, มิถุนายน-กันยายน). PLACENAMES IN THAILAND. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*. 25(3) : 87.
- อนุชิต วงศาโรจน์. (2543). ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน. ใน *เอกสารการประชุมวิชาการสมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2543 เรื่อง ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาสังคมไทย*. หน้า 22 กรุงเทพฯ: สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2525). *ภูมิศาสตร์อีสาน*. กรุงเทพฯ : พรศักดิ์อินด์แอสโซซิเอท.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2537). *สังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2542). ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิสระ ชูศรี; และเอกพงศ์ สุวรรณเกสร. (2545, มกราคม-ธันวาคม) ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์กับการทำแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 21 (1) :12 (14). (วารสารนี้เป็นของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล)
- อารีย์ ทองแก้ว. รายงานการวิจัยประวัติชื่อหมู่บ้าน อเมียง จ.สุรินทร์. (2535). สุรินทร์: คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. วิทยาลัยครูสุรินทร์. กรมฝึกหัดครู.
- Smalley, William A. (1994). *Linguistic Diversity and National Unity : Language ecology in Thailand*. Chicago and London. The University of Chicago Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อวิทยากรผู้เชี่ยวชาญภาษาเขมรถิ่นไทย

1. นายยีน มุมทอง อายุ 75 ปี อยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ 5 ตำบลทัพทัน อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
2. นายดุง มุมทอง อายุ 78 ปี อยู่บ้านเลขที่ 37 หมู่ 12 ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
3. นางออย มุมทอง อายุ 69 ปี อยู่บ้านเลขที่ 37 หมู่ 12 ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
4. นายเวียน มุมทอง อายุ 73 ปี อยู่บ้านเลขที่ 43 หมู่ 13 ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
5. นางเคลิ้ม มุมทอง อายุ 72 ปี อยู่บ้านเลขที่ 43 หมู่ 13 ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
6. นายเอื้อง มุมทอง อายุ 74 ปี อยู่บ้านเลขที่ 18 หมู่ 9 ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
7. นางเสริม มุมทอง อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 52/1 หมู่ 9 ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
8. นายเดือน มุมทอง อายุ 61 ปี อยู่บ้านเลขที่ 111 หมู่ 9 ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
9. นายเี่ยม มุมทอง อายุ 58 ปี อยู่บ้านเลขที่ 78 หมู่ 16 ตำบลทัพทัน อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
10. นายเตี้ยก ของจดี อายุ 86 ปี อยู่บ้านเลขที่ 188 หมู่ 12 บ้านสวายทอง ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
11. นายคุณ มุมทอง 77 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70 หมู่ 13 ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
12. นายบริณ อุดหนุน อายุ 75 ปี อยู่บ้านเลขที่ 19/10 หมู่ 9 ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ภาคผนวก ข

รายชื่อวิทยากรในท้องถิ่น

1. นายเจต ชูวา อายุ 60 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ 8 บ้านเปาะอูน ตำบลแร่ กิ่งเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. นางจำเริญ รักชาติ อายุ 60 ปี อยู่บ้านเลขที่ 48 หมู่ 16 บ้านกระนอบ ตำบลนาบัว อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
3. นายทน ชโลธร อายุ 72 ปี อยู่บ้านเลขที่ 21/1 หมู่ 8 บ้านเจนีง ตำบลเจนีง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
4. นายภากร ก่อแก้ว อายุ 40 ปี อยู่บ้านเลขที่ 22 หมู่ 9 บ้านพญาราม ตำบลเพี้ยราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
5. นายที เจริญยิ่ง อายุ 79 ปี อยู่บ้านเลขที่ 18 หมู่ 9 บ้านระโงนกรอย ตำบลบึง กิ่งเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
6. นายประสนต์ จอกแก้ว อายุ 32 ปี อยู่บ้านเลขที่ 63/2 หมู่ 10 ตำบลหนองบัวบาน อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
7. นางชลธิ สร้อยเสน อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ 7 บ้านโคกสะเทิน ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
8. นายสมบูรณ์ คุ่มทอง อายุ 46 ปี อยู่บ้านเลขที่ 94 บ้านตึกชุม หมู่ 4 ตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
9. พรหมมา มารศรี อายุ 59 ปี อยู่บ้านเลขที่ 21 หมู่ 22 ตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์วงศ์
10. สุจินพรัหม อายุ 53 ปี อยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ 7 ตำบลบุฤาษี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
11. นายเอื้อน บุญศรี อายุ 74 ปี อยู่บ้านเลขที่ 11/1 หมู่ 4 ตำบลบุฤาษี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
12. นางพวน บุญศรี อายุ 69 ปี อยู่บ้านเลขที่ 11/1 หมู่ 4 ตำบลบุฤาษี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
13. นายบุญช่วย มีศิริ อายุ 56 ปี อยู่บ้านเลขที่ 5 หมู่ 9 ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
14. นายประสนต์ ล้ำเลิศ อายุ 32 ปี อยู่บ้านเลขที่ 63/25 หมู่ 10 ตำบลหนองบัวบาน อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
15. นางทองจันทร์ คำศักดิ์ อายุ 52 ปี อยู่บ้านเลขที่ 90 บ้านโคกพอก หมู่ 11 ตำบลเบิด อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

16. นายแนน เพียรเสมอ อายุ 78 ปี อยู่บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ 6 ตำบลหนองบัวบาน
อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
18. นายทองอ่อน สำนักนิตย์ อายุ 60 ปี อยู่บ้านเลขที่ 55 หมู่ 9 บ้านพม่า ตำบลจารพัต
อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
19. นางปึก โอษฐ์งาม อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 47 หมู่ 15 บ้านโสน (ย้ายมาจากบ้านโคกขลา)
ตำบลจารพัต อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
20. นางปวน ภูขนาตดี อายุ 61 ปี อยู่บ้านเลขที่ 48/1 บ้านอันทรายเอ็ด (ย้ายมาจาก
บ้านจารพัต) หมู่ 7 ตำบลจารพัต อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ภาคผนวก ค
ศัพทานุกรม ภาษาเขมรถิ่นไทย-ไทย

กุ่ม	กู (กู)	1. สนามเพลาะ, คุน้ำ 2. คุ
กุ่ม	โค (โก)	วัว
กุ่ม	โคก (โกก)	แห้ง, บก
กุ่ม	กโกะ (กอกอะห์)	ต้นมะค่าแต้
กุ่ม	คคีร์ (กัวกั๊)	ต้นตะเคียน
กุ่ม	โก่งก (กอโก่ง)	นกยูง
กุ่ม	เขจา (เขจา)	1. หอยขม 2. ก้นหอย 3. หัวน็อตหรือตะปูควง
กุ่ม	ขุซาย (เขจีย)	กระซาย
กุ่ม	กุ่ม/กรซัง	1. ต้นมะสัง ผักกระสัง 2. ผักแพว 3. จันทน์หอม
กุ่ม	กมูล (โกตุล)	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
กุ่ม	กุดาด	คุณ (ผัก) ในภาษาเขมรถิ่นไทย หมายถึง ต้นกระดาด (บอนชนิดหนึ่งหัวนำมาแกง รับประทานได้)
กุ่ม	กุดาร	กระดาน
กุ่ม	กุดจ	กลอย
กุ่ม	กุดี	1. คดี 2. เรื่อง, ความ
กุ่ม	กุดม	ต้นกระท่อม
กุ่ม	กุดิง	วัวกระทิง
กุ่ม	กุนอบ	สิ่งที่อยู่ในห่อ, ที่หมก เช่น ผีที่ อยู่ในที่ฝัง
กุ่ม	กุนดอร์ (กอนโดล)	1. ต้นกระโดนที่เป็นไม้ยืนต้น 2. พืชเล็กๆ ขึ้นอยู่ตามพื้นดินเรียก "กุนดอลสบาด"

กนาล	กณฺณาล (ก๊อนตาล)	3. หมูพันธุ์พื้นบ้านเรียก “จูก กนอล” กลาง, กลาง ๆ, ปานกลาง
กเนิร	กณฺเฏร (ก๊อนโตร)	หนู
กบาล	กบาล (กบาล)	หิว, เล่ม
กเบี้ย/กระเบี้ย	กฺรบี (กรอเบี้ย)	ควาย
กปัะห์	ขุพส์ (ขปัะส์)	สูง
กป้อ/กระป้อ	กฺรเพี (กรอเปอ)	จระเข้
กม้อด	กัมุต (ก้อมบด)	ด้วน
กเม็ด	ก่าบิต (ก่าเบ็ด)	มีด
กรูฮ	กฺรวะห์ (กรวด)	กรวด
กรม	คฺร์ (กรุม)	1. หอยชนิดหนึ่ง 2. ปลาชนิดหนึ่งคล้ายปลา กาเรียก ข้างหลัง, ที่หลัง
กรอย	โกฺรย (โกฺรย)	คอก
กรอล	โกฺรล (โกฺรล)	นอก, ข้างนอก
กราว	เกฺรา (กราว)	ครุฑ
กรุด	คฺรุต (กรุด)	ต้นเขลงหรือต้นหยี
กल्ली	กฺรพาญ (กรอลัญ)	1. คอ 2. ขั้ว 3. รวง 4. ก่อ
กอ	กก (กอ)	คอโค
กอกู้	กโค	หนาแน่น, ดาษดื่น, มาก, ชุกชุม
กอกกั๊ว/กอกโกร	กฺะกร (โกะห์กอร์/ กือห์ะกอร์)	1. ล้อ 2. กง 3. ท่อน (ลักษณะนามสำหรับปลา หรือไม่) 4. ขั้ว (ลักษณะนามสำหรับอ้อยที่ ควั่นแล้ว)
ก้อง	กง	1. เหากระโซก อย่างสุนัขที่เห็นสิ่ง แปลก
กือฮ/เกาะ	โกะ (กอะห์)	

กะเต็รียง		2. เล็ง (ธนู)
กะปี่		3. หล่อน้ำ
กะเลงเวก	ครุเลงแวก (กัวเลงเวก)	4. ค้างอยู่
		5. เกาะแก่ง
		6. กี่น
		ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
		ต้นกระพี
		1. นกกลางหัวหงอก
		2. ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ใบคล้าย ใบมะกรูด
กัณ	กาน (กัณ)	ถื่อ , สู้
กัณโจรง	กณโจรง (กัณ โจรง)	อุปกรณ์ในการวิดน้ำ
กัณจัญ		ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
กัณแซญ	กนุแสง (กัณแซง)	ผ้าเช็ดปาด ผ้าเช็ดมือ (ผ้าขาวม้าก็ได้สำหรับภาษา- พระตะบอง)ในภาษาเขมรถิ่นไทย หมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่งด้วย
กัณตวด	กนุทวด (กัณตวด)	1. ลูกกะพรวน
		2. มะยม
กัณเต็รียง		ผักชนิดหนึ่ง
กัณลวง/กัณโลง	คณลง (กัณลวง)	รอย
กัวรร	คร (กัวรร)	1. ต้นนุ่น
		2. กอง
กาบ	กาบ (กับ)	ฟัน
กาล	กลป (กัลป)	กัลป, ต้นกัลปพฤกษ์
กำปวง	กัพวง (กัอมปัวง)	ทำน้ำ
กำปะมา		เม่น
กำปูล/กำโปล	กัพูล (กัอมปูล)	ยอด
กุ่มเพ็ญ		ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
กรณูญ	กรณูญ (กรณูญ)	ไม้พุ่ม
กรุระ	ครุระ (กรุระห์)	ครุต์กัน้ำ
เกรียง	คราง (กริยาง)	กระดิ่งมอญ ใช้ตากข้าว
เกรียด	เกรียด	เขียดชนิดหนึ่ง

เก๊าะ	กัก (ก๊อก)	1. สระम्म 2. ค้างอยู่ 3. ตันกก 4. ก๊อกน้ำ
เก๊าะ	กุก (กก)	1. ชบเซา, โงก 2. นกยาง
เกิด	เก็ด (เก็ด)	เป็น, ได้, เกิด, ขึ้น
เกียน	เกียน	ข้าง ๆ ไกลเคียง
เกียบ	เกียบ (เกียบ)	คียบ, หนีบ
โกน	กุน (โกน)	ลูก
โกนเนียง	กุนเนียง (โกน - เนียง)	ตัวไหม
คนาจ	ขุนาจ (คุนาจ)	ปลัก ที่ตีควายลงตีแปลง เป็นต้น ในภาษาเขมรถิ่นไทย หมายถึง แอ่งน้ำ ด้วย
คเนิร	ขุนูร (โค่นร์)	1. ขนุน 2. โรคนันตุ
คเมา	เขมา (เคมา)	ดำ
คแมร	เขมร (เคมร์)	เขมร
คยอง	ขยง (คยอง)	หอย
คล็อง		ตันพลวง
คลา	ขุลา (คุลา)	เสื่อ
คแลงเปือร/ชแลงเปือร		ตันไม้ชนิดหนึ่ง
ควาว	ขวาว (ควาว)	ตันขว้าว
แคด	เขตุร (เขด)	เขต , จังหวัด
แควะ		ขวิด
โคลด		เถาว์ลยชนิดหนึ่ง ลำต้นเล็ก ใบเรียวยาวเล็กขอบเลื้อย ไปพันต้นไม้ชนิดอื่น
จแก	แจก (แจก)	สุนัข
จแกแซรง	แจกแซรง (แจกแซรง)	ตันสะแกแสง ใช้แก้โรคริดสีดวง
จเมาะ/จมีอก		ตันกะบก
จรนิ่ง		ตันแคแตร

จรวาย/จลวาย	ชรวย (จรวาย)	1. พรวน คน 2. ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ไวยาวแหลมคล้ายใบกระดังงา
จรอก	จรุก (จรอก)	1. กรอก 2. ตรอก ซอก
จรั้ง /จรัจ	จรั้ง (จรั้ง)	ตลิ่ง
จราบ	จราบ (จราบ)	1. ความตกใจกลัว ใช้จราบชาน (จราบเจ็อิน) 2. เค็ม อย่างดินเค็ม เรียก ฎีจราบ(เต็ยจราบ) 3. ชื่อเห็ดชนิด ที่ขึ้นในดินเค็ม ในภาษาเขมรถิ่นไทย จราบ หมายถึงผีที่อยู่ตามจอมปลวกด้วย มุม, เหลี่ยม, ชิก
จรุง	ชรุง (จรุง)	หมู
จรุก	ชรุก (จรุก)	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
จลวาย		ไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง
จล็ก/จล็ก		
จ๊วบ	ชบ (จ๊วบ)	1. จุบ, ดูด 2. ที่น้ำซับ, มาบ
จอง	จง (จอง)	ผูกจอง ผูกมัดอยู่กับที่
จ้อฮ	จะ (โจะห์)	1. ลง, ลงให้, ยอม 2. เกิด ใช้ลงทำยกริยา
จเอ็ง	จเอ็ง (ชเอ็ง)	กระดุก
จเอิร์	จเอิร์ (ชเอิร์)	ย่าง
จะ	จาก (จัก)	1. จี้ เช่น จี้หยอกกัน 2. แทะ 3. เท
จะแก	จแก	สุนัข
จัน		ต้นจันทน์
จัน	จน,จ่าน (จัน)	ต้นจันที่มีลูกกินได้
จัน	จนทน (จัน)	ต้นจันทน์
จันรม		กระโจมที่ปัก
จันเรี่ยฮ	ชระ	ชำระ

จับ	จាប់ (จับ)	1. จับ 2. เริ่ม 3. กำ
จັย	จาส่ (จ๊ะส่)	แก่, เก่า
จาน	จาน (จาน)	จาน ชาม
จาร	จาร (จาร)	1. จานหนังสือด้วยเหล็กจาร 2. ทำขวากปักเป็นรั้ว 3. ทองกวาว (ต้นจาน)
จำเปี้ย	จปี (จ้อมเปี้ย)	ต้นลั่นทม
จีก	จีก (จีก)	ชุด
จวบ/จวบ	จวบ จวบ (จวบ)	เจอ พบโดยบังเอิญ ในภาษา เขมรถิ่นไทยยังหมายถึง ดูด (เช่น ทรายดูด, โคลนดูด) อีกด้วย
จุม	จู่ (จุม)	1. รวมกัน 2. รอบ
จู	จูร (จูร์)	เปรี้ยว
เจก	เจก (เจก)	กลัว
เจรีย	ไซร (เจรีย)	ต้นไทร
เจระ	เจระ (เจระห์)	ถากเบา ๆ ข้าง ๆ
เจระญ์	เจระส (เจระส)	ชื่อไม้พันธุ์หนึ่ง ใบใช้แกงกินได้
เจิง	เจิง (เจิง)	1. ทิศเหนือ ใช้ทางเชิงหรือเอเชิง (คางเจิงหรือแอเจิง) 2. เท้า
เจิงจาบ	เจิงจาบ	1. ต้นพุ่มเรียง 2. ต้นไม้ใหญ่ชนิดหนึ่ง มีแก่นแข็ง ใช้ทนทาน
เจียง	ชาว (เจียง)	1. ช่าง 2. กว่า
เจี๊อัน	ชาน (เจี๊อัน)	1. เขี่ยบ, ทับ 2. ตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง 3. ตรวจตรา 4. รุม โดยเฉพาะรุมกันกินกันใช้

		5. เข้าสิง
		6. ต้องกัน เช่นวันเกิดหรือชื่อ ต้องกัน
		7. ผสมกัน ทับกัน ใช้เฉพาะสัตว์ บางอย่าง เช่น เป็ด ไก่, วัว, ควาย
		8. ชั่น, สมัย
เจี๊ยม/เจรี๊ยม	ชำ (เจี๊ยม)	1. ชำ
		2. แฉะ
แจรล/แจรล	จุรล (เจรีล)	เทลาดไปข้างหนึ่ง
โจรก	โจรก (โจรก)	1. กริบ ใช้กับ มุต (มุต) คม
		2. เสียงน้ำหยดลงใบไม้
		เป็นต้น
โจรง/กันโจรง	โจรง (โจรง)	1. ชูขึ้น
		2. ตั้งพิน หรือปิ่น เป็นต้น มี จำนวนตั้งแต่ 3 ขึ้นไป
		ให้รวมเข้าเป็นขาหยั่งหรือกระโจม
		3. ขาหยั่งขงโลงวัดน้ำ
ชนั้	ฉนัง (ชนั้)	หม้อ
ชลง	ฉลง (ชลง)	1. ข้าม, ข้ามฟาก
		2. ลามอย่างแผล ติดต่อย่างเชื้อ
		โรค
ชอง	โฉง (ชอง)	1. ช้อง จังหวะ
		2. มารยาท
ชี	ชี (จี)	1. เจ้า (เธอ) เป็นคำผู้ใหญ่เรียก เด็กหรือผู้เยาว์กว่า
		ว่าด้วยความเคารพ เป็นคำเรียก เด็กผู้ชาย
		ที่สีกมาจากสามเณร
		2. แม่ชี
		3. จีสำหรับห้อยคอ
		4. ปูย
		5. น้ำหนักทอง 1 จี เท่ากับ 10 หุน

เซอเพลิง	เผื่อเก๋ลิง	ต้นไม้ไฟ (ฮางฮั่น-ลาว)
แซฮ	เฉะ (แซะห์)	ใหม่, ดิด
โซก	ฉุก (ซุก)	ดอกบัว
โซกกุ่ม	ฉุกโคก	บัวโคก
ซกร้อม		ไม้แดง
ซก๊วน	สฺก่น (ซก๊วน)	พืชชนิดหนึ่ง ในภาษาเขมรถิ่น ไทยหมายถึง ผักน้ำชนิดหนึ่ง
ซกวม/โซกม	สฺคม (ซก๊วม)	ผอม
ซกอ/ซรกอ	สฺกร (ซรอกอ)	รุ่นราวคราวเดียวกัน ไล่ ๆ กัน ใน ภาษาเขมรถิ่นไทยใช้ใน กู ซรกอ หมายถึง เนื้อคู่
ซกอร	สฺกร (ซกอร)	น้ำตาล
ซกา/ซรกา	สฺรกา (ซรอกา)	1. เกล็ด 2. ขอดเกล็ด 3. สะเก็ด
ซดอ	สฺฏ (ซดอ)	1. ช้างสิดอ ช้างพลายไม่มีงาแม้แต่ แจซึ่งเป็นงาสั้น ๆ 2. มะพร้าวทุย เรียก ฎงสฏ (โจง ซดอ) ขนุนที่ไม่มีเมล็ด เรียก ขนุสฏ (โค่นรซดอ) ในภาษาเขมรถิ่นไทย ซดอ หมายถึง สืบด้วย อย่าง ขาสืบ ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
ซเดี่ย		ต้นกันเกรา, ต้นมันปลา
ซดราว		แม่น้ำ ลำน้ำ ลำธารที่มีต้นน้ำมา จากภูเขา ทางน้ำที่มาจากบึงหรือ คลองไปรวมกับแม่น้ำใหญ่หรือ
ซตึง	สฺทึง (ซตึง)	ทะเลหลวง
ซนอ	โสฺน (โซฺน)	ต้นโสน
ซน็อบ	สฺนบ (ซน็อบ)	เครื่องสูบลม
ซนา	สฺนา (ซนา)	หน้าไม้
ซนาย	สฺนาย (ซนาย)	1. ต้นข่อย 2. ลืมสำหรับจิ้มเกวียนให้แน่น

ชนูล	สนวล (ชนวล)	1. สุกแดด 2. ต้นสนวน ต้นใหญ่ชนิดหนึ่ง ใบเล็ก ๆ เนื้อฟู ใช้ในการเลี้ยงครั่ง
ชน็อด/ชนบถ	สบถ (ชน็อด)	สบถสาบาน
ชนมอ	สม่ม (ชนมอ)	ต้นสมอ
ชนมอ	สมอม (ชนมอ)	1. หน้าแข้ง 2. พืชตระกูลหญ้าชนิดหนึ่ง ชาวบ้านนำมาทำเป็นฝ้ายยักข้าว และนำดินผสมน้ำมาโปกทับ
ชนมัจ	สมัจ (ชนมัจ)	1. ลงรัก, ลงพื้น 2. ต้นเสม็ด
ชนรอง		สูงขลุ่ด
ชนระแง		หญ้าละมาน
ชนร้อ	สระ (ชนร้อ)	1. สระน้ำ ทั้งขุดและเกิดเอง 2. สะ (ด้วยกิ่งไม้) อย่างสระรั้ว
ชนรู้จ	สรจ (ชนรจ)	แหลม
ชนเราะ	สรุก (ชนร)	หมู่บ้าน
ชนเรียง		ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
ชนแร	แสร (ชนร)	1. นา 2. ตาฟาง
ชนแรง		โรคกลาก
ชนเรัย	สรี (ชนเรัย)	1. ผู้หญิง 2. ศรี สิริ
ชนเรวี	สรูว (ชนร)	ข้าว
ชนล้อง		พืชชนิดหนึ่ง
ชนละ	นุลาก (ชนลัก)	สลัก
ชนลา	สุลา (ชนลา)	หมาก
ชนลา/ชาลา	สาลา (ชาลา)	ศาลา
ชนแลงเปือร		ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
ชนวา	สุวา (ชนวา)	ลิง
ชนวาย	สุวาย (ชนวาย)	1. มะม่วง 2. สีม่วง

ชอ	ส (ชอ)	3. ฝีมะม่วง 1. ขาว 2. แทง 3. ส่อ 4. ทำลายเกียรติ
ชอาด	สอาด (ชอาด)	สะอาด บริสุทธิ์ ปราศจากมลทิน
ซังแก	สงแก (ซังแก)	ต้นสะแก
ซัจ	สำจ (ซัจ)	เนื้อ, สัตว์
ซัต	สตุต, สตุว (สัต)	สัตว์, ความบริสุทธิ์, กำลังอำนาจ
ซันตุง	สทุจ (ซันตุง)	1. ตกเบ็ด 2. ดัดขึ้น ยกไม้ซุงโดยเครื่อง ปั้นจั่น เป็นต้น
ซั่มโรง/ซั่มรอง	สำโรง (ซั่มโรง)	1. ต้นสำโรง 2. พิธีอย่างหนึ่ง เป็นการพลียา เพื่อให้หญิงมีครรภ์อยู่ดี
ชาญ	สาญ (ชาญ)	1. ที่เป็นเส้นยุ่ง หยาบ 2. ที่ยุ่งเหยิง พัลวัน วกวน สับสน
ชำเปี๊อ	สำพั (ซั่มเปี๊อ)	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง เปลือกหนา มีรส ฝาด มียางขาว ลูกดิบ ๆ ใช้แกงส้มหรือ ดองได้ ลูกสุกมีรสเปรี้ยว ๆ หวาน ๆ กินได้ (มะหาด)
ชี	ชี	1. กิน (เฉพาะคน) 2. สี (จากคำไทย สี) 3. กิน(ในความหมายว่าทำให้ เปลือง หมดไปเสียไปลึกไป) 4. กิน (ในวงไฟ) 5. กิน (ในความหมายว่าโกง)
เชก	เสก (เสกหรือเชก)	นกแก้ว
เซดา	เสฎา (ซุดา)	1. ต้นสะเดา 2. เนา
เซนัง	ส่นัง (เซนัง)	หลักสำหรับผูกสัตว์

เซ็ม	สีมา (เซี่ยมมา)	สีมา พรหมแดน เขตแดน ที่ที่มี กำหนดที่สงฆ์สมมุติให้เป็น สำหรับทำสังฆกรรม เป็นต้น
เซล	ศีล (เซ็ล)	ศีล ความประพฤติดี
เซาะ	สุข (สก)	1. ที่สุขสบาย สะดวก สบาย ความสุขสบาย ความง่าย ความสำราญ 2. วันศุกร์
แซนง	แสนง (แซนง)	1. คานหาม ลักษณะนามสำหรับ การหาม 2. เขาสัตว์ 3. เครื่องเป่าทำด้วยเขาควายเป็น ก้ามปูทะเล 4. กล้วยเล็บมือนาง เรียก เจกแซ นง (เจกแซนง)
แซล	แซล (แซล)	ตะไคร่น้ำ
แซลง	แซลง (แซลง)	1. แสง โดยปริยาย หมายถึง มี โทษทำให้ขัดข้อง แสงโรค
แซฮ	เสะ (แซะห์)	1. ม้า 2. ปูม้า
โฆงชาง		ต้นไมชนิดหนึ่ง
โฆนก	สฺนุก (โฆนก)	1. รวงใส่อาหารสัตว์ 2. กระดอง 3. รวงปิ่น
เฝอ	เฝี่ (เซอ)	ไม้
ดง	ฏง	ป่า
ดบ		1. ป่าละเมาะ 2. ดง, กอ (ใช้กับพืชหรือต้นไม้)
ดม	ฎ (ดม)	1. ก้อน, กอง, แผนก, หมู, ที่ รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน 2. ดุม อย่างดุมเกวียน
ดอง	ฎง (ดอง)	1. ตัก, ช้อน 2. ต้ำม 3. ลำ

ดองแรก	ฎงแรก (ดองแรก, ดองแรก)	4. เสา 5. ครั้ง ไม้คาน
ดองแหวก	ฎงแรก	ไม้คาน
ดัจ	ฎาจ (ดัจ)	ขาด ในภาษาเขมรถิ่นไทย ขาดใช้ กับ 1. ขาด (เชือก, ด้าย) 2. ขาด (ขาดสัญญา, จำนอง, จำนำ) 3. ขาด (เงิน)
ดูล	ฎวล	ล้ม
เดิร	ฎีร	เดิน
แตก	(ฎวก)	เหล็ก
แต่ย	ฎี (แต่ย)	ดิน ในภาษาเขมรถิ่นไทยยัง หมายถึงที่ดินหรือพื้นดินอีกด้วย
โดง	ฎง (โดง)	มะพร้าว
โดน	ฎน (โดน)	1. ยาย 2. คำเรียกสนม 3. โดน กระทบ
ไต่	ฎไ (ไต่)	มือ, ไซ้ ในภาษาเขมรถิ่นไทยยังใช้ กับ 1. มัด ลักษณะนามของกล้าที่ถอน แล้ว มัดเป็นมัด ๆ (ใช้เฉพาะกล้าเท่านั้น) 2. แขน, มือ 3. ทำหน้าที่ของสัตว์บางชนิดที่ใช้ ต่างมือ 4. มือเกาะของไม้เถา 5. มือใน (ด้าย ต้ม-แรย) หมายถึง วงช้าง
ตกวาน/ตรกวาน	(ตรกวาน) (ตรอ-กวาน)	ผักบุง
ตเกิว	ฎกูว (โก้ว)	ต้นตะกั่วหรือต้นก้านเหลือง ลูกสุก ๆ กินได้ในภาษาเขมรถิ่น ไทยยังหมายถึง ดักแด้, หนอนอีก

		ด้วย
ตชอว	สสร (ชอชอว์)	เสา
ตเต้าะ	ตฺรฏกั, ตาฏกั (ตฺรต็อก, ตาต็อก)	นกตะกรุม
ตตึ่ง	ททึ่ง (ต้วตึ่ง)	1. ความกว้าง, ด้านกว้าง 2. ขัดขวาง, ขัด 3. ขวาง
ตนอก	โตนต (โตนด)	ต้นตาลโตนด
ตนุปล	ท่นบ	ทำนบกั้นน้ำ
ตเนียบ	ทนฺนาบ (ต้วมเนียบ)	ที่ต่ำ ที่ลุ่ม
ตเนียบ	ท่เนียบ (ต้วมเนียบ)	ทำเนียบ (คำไทย) เขมรหมาย เฉพาะที่พักรับรองคนใหญ่คนโต
ตบัล	ตฺบาล (ตบัล)	ครก
ตแบง (ญ)		ต้นเหียง
ตเปียง/ตฺรเปียง	(ตฺรฟ้าง) (ตฺรอเปียง)	แอ่ง, หนอง, สระ
ตมาด	ตฺมาด (ตฺมาด)	แร่
ตรม	ตฺรุ (ตฺรม)	1. นกกระสาปีกดำคอยาว 2. ต้นคราม
ตร็อบ	ตฺรบ (ตฺรอบ)	มะเขือ
ตระเกียด	ตฺรเกียด (ตฺรอกเกียด)	ผักตบ
ตระงอล	ตฺรโงล (ตฺรอโงล)	เกลี้ยง โล้น (ใช้เฉพาะหัว)
ตระเซก		ต้นนนทรี
ตระแซง	ตฺระแซง/ตฺแซง	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
ตระแบก	ตฺระแบก	ต้นตะแบก
ตระมูง	ทฺรมูง (ตฺรวมูง)	ต้นไม้ชนิดหนึ่งมีผลมีรสเปรี้ยวใช้ แกงส้มได้ (ต้นชะมวง)
ตระยึ่ง	ทฺยึ่ง (ตฺรวยึ่ง)	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง พวกไม้ชิงชัน ลูก สุกมีกลิ่นหอม กินได้
ตราง	ตฺราง (ตฺราง)	ต้นกร่าง เป็นต้นไทรชนิดหนึ่ง ใบ ใหญ่ยาวแหลมดอง
ตราช	ตฺราช (ตฺราช)	ต้นตะแบง เป็นต้นไม้จำพวกยาง
ตรำ	ตฺรำ (ตฺรำ)	1. ระยะทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่ หนึ่ง ไกลพอที่กำลังสัตว์ พาหนะจะไปไหว และได้พักดื่ม

ตรู	ทฺรู (ตรู)	น้ำลงปลัก
ตลม	ตุลุม (โตุลม)	2. แซ่,หมัก
ตลัด		ไซ
ตะแครง/กันแครง	กณแครง (กัญแครง)	นกอีลุ้ม
ตะเตียว		ตันมะเลื่อม
ตะโนน		ตะแกรง
ตะโมก		พืชชนิดหนึ่ง
ตะเลาะ	ถูลก (โทลัก)	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
		จอมปลวก
		ปลักที่ควายนอน, ที่เป็นแอ่งมี
		โคลนที่เป็นแอ่งเป็นหลุมเป็นบ่อ
		อย่างตามถนนหนทาง ในภาษา
		เขมรถิ่นไทย ยังหมายถึงตลก
		(อาการซ้ำชั้น) อีกด้วย
ตั้งกอ		ต้นตะโก
ตันยู		ร่ม
ตันเรียว / ตัมเรียว	ฏวี่ (ด้อมเรียว)	1. ช้าง
		2. ปลาชนิดหนึ่งมีเกล็ด รูปร่าง
		กลมตะล่อมป้อม
		เนื้อนุ่ม
ตันเลือบ	ทุนลาบ (ต้วนเลือบ)	ตันมะพลับ
ตันโลง	ฏฺพุง (ด้อมโลง)	ห้วมัน
ตา	ตา (ตา)	ตา ปู่ ใช้เรียกผู้ชายสูงอายุพอจะ
		เป็นตาเป็นปู่ ได้อีกด้วย
ตามอ	ทมัก (เตียะห์เมียัก)	ควาญช้าง คนฝึกช้าง
ตาลฮาล	ตาล हाल (ตาลฮาล)	ที่อยู่กลางทุ่ง ไม่มีอะไรกำบัง
ตาวัง		ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
ตำปุง	ทํพุง (ต้อมปุง)	ชื่อไม้ป่าชนิดหนึ่ง
ติม/ชันติม/ชติม	ทนุทิม	เคียงคู่ ขนान
ตี	ที (ตี)	ที่, พื้นที่
ตีก	ทีก (ตีก)	น้ำ
ตีส	ทิส ทีส (ตีส,ตีส)	หญ้าชนิดหนึ่ง จำพวกवान มีหัว
		กินดิบได้ขึ้น
		ในดินทราย

ตู่จ	ตู่จ (โตจ)	เล็ก
เตี้ย	ทา (เตีย)	เปิด
เตียน	ทาบ (เตียบ)	ต่ำ เตี้ย ลุ่ม
เตื่อน	ทาน (เตื่อน)	ทัน
เตือบ	ทัพ (เตือบ)	ทัพ ในภาษาเขมรถิ่นไทยยัง หมายถึง เฟื่อง อีกด้วย
เตรีย	ตฺรี (เตรีย)	1. ปลา 2. เบี้ยหมากruk 3. ตรี คือสาม
เต๊ะ	ตีก (เต็ก)	1. ตีก (คำไทย) 2. ภาษนะใส่ข้าวอย่างหนึ่ง ใน ภาษาเขมรถิ่นไทย หมายถึง ยุ่งข้าวขนาดเล็ก 3. คีบ มาตรการวัดความยาว 1 ตีก เท่ากับ 10 เซนติเมตร
โตง	โตง (โตง)	1. เหนียว, เกาะ 2. ตอบมุ้งตรง 3. ต้อง คำไทย ในภาษาเขมรถิ่นไทยยังหมายถึง โพงพาง (เครื่องมือจับปลาชนิด หนึ่ง)
ทงัย	ไทง (ไทง)	1. ดวงตะวัน 2. วัน ในภาษาเขมรถิ่นไทยยังหมายถึง แดด, เวลา (กลางวัน) และ สาย อีกด้วย
ทนีง	ทฺนง (ทฺนีง)	ต้นประตู
ทนอล	ทฺนล (ทฺนอล)	ถนน
ทม	ธ (ทม)	1. ไหญ่ 2. ลุง ป้า ใช้เป็นคำเรียกทั้งต่อ หน้าและลับหลัง (ใช้เรียกอย่างยกย่องใช้ว่า อม)
ทมอ	ทม (ทมอ)	หิน

ทเม็งตรัย/	ธมณฺตรี (เทมฺณฺตรีย)	ทะเม็งตรัย แปลว่า ต้นไม้เล็ก ๆ ชนิดหนึ่ง มักขึ้นตามที่ต่ำ แถวปากบึง
ทเม็ญ(ง)	ธมณฺ (เทมฺณฺ)	พิน
ทลอก/ตะเลาะ	ตรพก (ตรลือก)	ต้นไม้ใหญ่ชนิดหนึ่ง
ทลัน	ถลัน (ทลัน)	งูเห่จอม
ทลา	ถลา (ทฺลา)	ใส
ทะลัวะ/ตะลัวะ	ฐลก (ทฺลวก)	ต้นหมัน
ทำนบ	ตฺนบ	ทำนบเก็บน้ำ
เทวียร	ทวาร	ประตู
เทวียร	ทวาร (เทวียร์)	ประตู
เนี้ยก	อนก (เนี้ยก)	1. คุณ, ท่าน 2. คน ให้นำหน้าคำศัพท์อื่น ตามการงานที่กระทำบ้าง อื่น ๆ บ้าง
เนียง	นาง (เนียง)	1. ตัวไหม 2. คำร้องเรียกเด็ก หรือผู้ที่อายุน้อยกว่า ใช้ได้ทั้งทั้งหญิงและชาย เป็นคำอ่อนโยน 3. นาง คำเรียกหญิงสูงศักดิ์ไม่ว่าจะอายุน้อยหรืออายุมาก 4. เม็ด ตัวหมากรุกอยู่ข้างขุนมีจำนวนสอง
เนี้ยะ	นาก (เนี้ยก)	คน ใช้เป็นลักษณะนาม
เนี้ยะเบิง	อเนี้ยกเบิง	ขรัวของเรา สมณของเรา เป็นคำเรียก พระภิกษุโดยไม่ได้ออกชื่อ
แนง	อณฺแวง (อ้อนแดง)	ปลาตุก
โนง	อณฺฏง (อ้อนโดง)	ป่อน้ำ
บอน		ที่, สถานที่
บือฮ	บะ (โบะห์)	1. กระแทก, ทิ่ม, กระทุ้ง, ทิ่มหรือตำให้เป็นหลุม 2. แดก ยัด (คำไม่สุภาพ) 3. จำนวน 8 เฉพาะข้าง

บะ	บาก่ (บั๊ก)	4. ร้าง
บั๊กดอก		หัก พัง
บู้		ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
บูน	บวน (บวน)	พืชชนิดหนึ่ง
เบง	เบง (เบง)	จำนวนสี่
เบ้าะ	บุก (บก)	ต้นมะค่าโมง
เบ็ง	บึง (เบ็ง)	ดำ
แบก	แบก (แบก)	บึง
โบราณ	บุราณ (โบราณ)	แตก
ป๋	โพธิ์	โบราณ
ป๋แฉ๊ะ	ผุจิก (พุจิก)	ต้นโพธิ์
ปเดก/ปดีจ	เผญียก (เพญียก)	ต้นโพธิ์
		ต้นไม้ใหญ่ชนิดหนึ่ง ใบคล้ายกับ
		ใบต้นยาง (ต้นกระบาก)
ปตุร	ผุทุร (พุตฺร)	ประทุนรถ
ปเตียล	ปรอทาล (ปรอเตียล)	ว่าน
ปนอย		ไปตาม
ปปูล	พพูล (ปั้วปูล)	นกเป็ด ในภาษาเขมรถิ่นไทย
		หมายถึงต้นไม้ชนิดหนึ่งด้วย
ปรีวง		รู,ช่อง,โพรง
ปราสาท	ปราสาท (ปราชาด)	ปราสาท
ปริง	พริง (พริง)	1. อาการที่นกโดยเฉพาะนกเขา
		ขยับปีกถี่ ๆ เวลาเข้าหาตัวเมีย
		2. พันธุ์ไม้ป้ออย่างหนึ่ง ใบใช้ต่าง
		ผักแกงได้
ปริง	เพฺรจ (เพฺรจ)	1. เหยียบ เอาหัวชน หรือแทงด้วย
		งาอย่างแรง
		2. ไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง ต้นเล็ก ๆ ใบ
		ละเอียด ๆ
		มักขึ้นตามแนวป่า
ปรี	ไพรุ (เพรีย)	ป่า
ปริง	พฺริง (พฺริง)	ต้นหว้า
ปเรียล	พฺรอล (เพรียล)	ปอ เปลือกใช้ทำเชือก ใบใช้ผสม
		กับน้ำมันยางทำขี้ได้

ปวง	พวง (ปวง)	1. พวง (ด้วยความร้อน) 2. ออกไข่ 3. หน้าที่พวงเพราะความร้อนหรือเสียดสีหรือเนื้อที่เห่อขึ้นเป็นผื่น 4. ไข่
ปวงตึก/โปงตึก	พวงตึก (ปวงตึก)	ไข่น้ำ ฟิชน้ำชนิดหนึ่ง เป็นเม็ดเล็กๆ มีสีเขียวลอยอยู่ในน้ำ ใช้แกงเผ็ดกินได้
ปวน/โปน	พวน (ปวน)	แอบ แอบซ่อน
ปอย		หย่อม, บริเวณ
ปอว	พอว (พอว)	ชื่อต้นไม้เล็กๆ เตี้ย ๆ ชนิดหนึ่ง ใช้ทำเสื่อได้ยอดเยี่ยมแถมกินได้
ปะ	ปะ (ปะห์)	1. กระทบ ปะ จ๊ะ 2. ปะ อย่างปะผ้า 3. เทียมคู่
บันเตี้อัดบือฮ		ไม้พุ่มชนิดหนึ่ง มีใบเล็กเรียวยาว มีหนาม ผลเป็นฝักเวลาสุกจะแตกออกเมล็ดที่อยู่ข้างในจะปลิวและกระเด็นไปตามลม
บันร้าว/บันโร	พงร (ป้วงร้าว)	ต้นตะคร้อ
บันลา	บันลา (บือนลา)	หนาม โดยปริยาย หมายถึง คนชั่วช้า
บันเลี้ย	พนุไล (ป่วนเลี้ย)	1. ไพล 2. พะไล
เปตา	เพฎา (เพตา)	หวาย
เปรง	เปรง (เปรง)	1. น้ำมัน 2. เถาวัลย์เปรียง
ปรี	ไพรุ (เพรีย)	1. ป่า 2. ที่มีในป่า
เปรียฮ	พระ (เพรียะห์)	พระ
เปรี้อัด	พริตร (เพรียอัด)	เชือกหนัง
เปี้อัด	พิทะ (เปี้อัด)	ผูก, พันเวียนรอบ, วงรอบ ล้อมรอบ

เป็อิน ตแล้ย		ตันพังคี (ไผ่ยืนตัน)
แปรีย	ปรี (แปรีย)	ปรีอ คือ พืชชนิดหนึ่งจำพวกกก ใช้ถักมุงหลังคาหรือฝ้ายบ้าน
ไปร	ไปร (ไปร)	เค็ม
พญา	พญา (บัวเยีย)	พญา
พนม/พนม	ภน (พนม)	ภูเขา
พเนียว	พุนา (เพนิว)	มะตูม
พเยียะ	พยุคุม (เพียยก)	เสื่อขนาดใหญ่
พลึง		ตันแห้ว
พลึง	ภลึง (เพลึง)	ไฟ
พุม	ภุมิ, ภุมิ (พุม)	1. แผ่นดิน ตำบล ที่อยู่ หมู่บ้าน 2. ชั้น
มกะ		ตันมะกอก
มเม็ล/อำเม็ล	อเบ็ล (อ้อมเบ็ล)	เกลือ
มเม็ย้ง		ตันมะพลับดวง
มเม็ยญ	มะเม็ยญ	ผักเสี้ยน
มเร็ยฮ	มระ (เม็รยะห์)	มะระ (จากมะระ คำไทย) สิ่งใด มีลักษณะขรุขระ ก็เรียก มะระ ในภาษาเขมรถิ่นไทยยังหมายถึง เพื่อนร่วมน้ำสาบาน(ใช้ระหว่าง หญิงกับหญิง)
มโรม	โมรม (โมรม)	ชั้นโรง ขี้ผึ้งตัวชั้นโรง ในภาษา เขมรถิ่นไทย หมายถึงแมลงชนิด หนึ่งด้วย
มลู	มลู (มลู)	พลู ในภาษาเขมรถิ่นไทยยัง หมายถึง หมากอีกด้วย
มวน	มน (มวน)	1. ต้นหม่อน 2. มอญ
มवल	มवल (มवल)	1. บิด 2. โรคบิด
มอ	หม (มอ)	หมอ แพทย์ นอกจากนี้ยังใช้กับ หมอช้าง คนรักษาช้าง คนต่อช้าง
มุด	มุด (มุด)	บาด, ตำ ในภาษาเขมรถิ่นไทย ยังหมายถึง คม อีกด้วย

เมิง	เมือง (เมือง)	เมือง, เขต, ที่รวมเขต, เมืองเล็ก, หมู่บ้าน, ประเทศ
เมียน	มาน (เมียน)	มี, ประกอบด้วย
เมื่อน	มาน (เมื่อน)	ไก่
เยียง	ยาง (เยียง)	1. ย่างเดิน ใช้เป็นราชาศัพท์ในเขมร 2. ไผ่ยาง
แยง	แญง (แญง)	1. แหย่ง ที่รองรับอย่างสับคับข้าง 2. เครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง
รกา	รกา (รูกา)	1. ต้นจั่ว 2. ปีระกา
รชัย	ฤสสี (ริสส์ชัย)	ไม้ไผ่
รชุด	รชุด (รูนชุด)	ตง, ตงไม้ไผ่, ตงไม้จริง
รเนียม/รเนียม	รนาม (รวเนียม)	ป่าระนาม มีในที่ลุ่ม และ แถบ บึง ลำน้ำ ลำคลอง
รเปิว	รพา (โรปิว)	พักทอง
รมูล/รมวล	รมวล (รวมวล)	ที่มีลักษณะคดหรือบิดเบี้ยว เหมือนดั่งเขาจับบิด
รเมียง	รมาง (รวเมียง)	ละมั่ง
รเมียด	รเมียด, เลเมียด (รวเมียด)	ขมื่น
รเมียฮ	รมาส (รวเมียฮ)	แรด
รโยง	รโยง (รวโยง)	โตงเตง
รวีเยง	เลวียง (เลวียง)	ต้นไม้ป่าชนิดหนึ่ง ลูกกลมเหมือนกระท้อนเนื้อแข็งมีรสเปรี้ยว เพื่อนใช้ซักผ้าหรือขัดซีโคลได้ เมื่อบีบแล้ว จะแตกเป็นฟองเหมือนสบู่
รหาล	รหาล (รวหาล)	ที่โล่งโปร่ง, สะพาน, ห้างน้ำ, ที่เป็นบึงโล่งเป็นน้ำเว้งว่าง
ระกา	ระกา	ต้นจั่ว
รันเจก	ร้เจก (รุมเจก)	1. ต้นลำเจียก ใช้ทอเสื่อได้ 2. งามสามเหลี่ยมเมื่อโตที่สุด เรียก พสร้เจก

รันเต/ลันเต	ลนเต (ลัวนเต)	ต้นไม้ประเภทหนึ่งต้นเล็ก ๆ มีดอกหอม
ร้าวโร	รก (โรก)	หา
รำกาย		พืชชนิดหนึ่งมีหัวแต่กินไม่ได้ เพราะมีพิษ
รำเบอะ		เป็นทุ่งกว้าง มีน้ำขัง มีต้นไม้ขึ้นประปราย
รูน	รูน	ต้นคล้า
รุง	รุง (รุง)	1. โพรง ถ้ำ 2. ขุดเป็นรู เป็นช่อง เสาะหรือคุ้ยจนเกิดเป็นโพรง
เรี๋ยง	ร้าง (เรี๋ยง)	1. ปิด กัน กัน บัง ชัดขวาง 2. หยุด อย่างฝน หมดฝน แล้งฝน 3. ต้นร้าง
เรี๋ยงพนม	ร้างพนม	ต้นร้าง
เรียม		แขนงไม้ กิ่งไม้ที่เอาใบออกหมด
เรียม	รำ	1. รำ
ลึง(ญ)	เล้งียง (เล้งียง)	2. กว่า จะ ; เตี้ยว ชื่อต้นไม้ป่าประเภทหนึ่ง มักขึ้นในที่ดินทรายยอดกับดอกใช้เป็นผักแกงส้มหรือผักแกลัม ยอดกับดอกใช้เป็นผักแกงส้มหรือผักแกลัม หรือยำก็ได้
ลเบิก	ลเบิก (ลเบิก)	ที่ลุ่มโล่งเตียนมีน้ำขัง
ลลม		1. ห้วงน้ำ, หนองน้ำลึก 2. ต้นไม้ชนิดหนึ่ง 3. (ของที่ตั้งสูง ๆ) ล้ม
ลลวก/ละลอก	ลลก (ลัลลวก)	นกเขา
ลลวด	รลวส	ต้นไม้ชนิดหนึ่ง
ลลึง(ญ)	รลึง (รลึง)	1. รวน เช่น รวนเนื้อไก่ 2. เกลี้ยง
ลลุ/รลุ	รลุ (รลุลุ)	1. เสาะ ทำให้ทะลุ ทำให้เป็นช่อง เป็นรูพรุนเป็นโพรง ทำให้ทลาย

ลเลี้ยย	รลาย (รัวลเลี้ยย)	2. คลาย หย่อนไม่ตึงหรือไม่แน่นเหมือนเดิม 1. ละลาย 2. ต้นไม้ชนิดหนึ่ง พวกต้นชรวาย มักใช้ใบกับเปลือกทำยา
ลเวีย	ลว้า (เลวีย)	ต้นมะเดื่อ
ลหาจ	ลุมหาจ, ลัหาจ (ลุมฮาจ)	ที่เว้งว้าง
ลหาจ	ลหาจ, รหาจ (ลฮาจหรือรัวหาจ)	เจิ้ง
ลออ	ล่อ (ล่ออ)	สวย, งาม, ดี, น่า
ลเอ้าะ	ลือก (ลืออิก)	ขุ่น
ลฮอก	ลัโหก (ลุมหอก)	เจาะ ทะลวง ฉลุ
ลฮอง	ลหุ่ง (ลฮุง)	1. มะละกอ 2. มะม่วงทุเรียน เรียกสุวาลหุ่ง (ชวาลฮอง)
ลุมปี่/ลัมปี่		ต้นไม้ชนิดหนึ่ง มีหนามรอบลำต้น
ลู้ก	โลก (โลก)	พระสงฆ์
เลญ(เลง)	แลง (แลงหรือเลง)	ปล่อย, ทอดธุระ, วาง, เลิก
เลียว	ลาว (เลียว)	ชนชาติลาว, ประเทศลาว
เวง	แวง (เวง)	ยาว
เวี้อัด	วตุต (เวี้อัด)	1. ความประพฤติ หน้าที่กิจอันควรทำความเคารพธรรมเนียม การจำศีล 2. วัดในภาษาเขมรถิ่นไทย หมายถึง ขวัดโดยแรงด้วย
เวี้อ์	วุลล (เวี้อ์ล)	เถาว์ลย์
อรุณ	อรุณ (อะรุณ)	พระอาทิตย์ที่เพิ่งสว่างทางทิศตะวันออกเวลารุ่งเช้า เวลาที่มีแสงสีแดงทางทิศตะวันออก
อะ	อักสุ (อัก)	ระวิง เครื่องคัดด้ายหรือไหม มีเพลาหรือแกนให้หมุนได้มีมือถือให้หมุน
อังกกรว	อุกรง (อ็องกรอง)	ต้นตะครอง
อังกกรง	อุงกรง (อ็องกรอง)	มดแดง

อังกีอล	อุงโกล (อ็องกีอล)	ตันไม้มีแก่นชนิดหนึ่ง เนื้ออ่อนมีสีเหลือง แก่นสีแดงเข้ม มีรสขมลูกสุกสีแดงเข้ม มีกลิ่นฉุน แต่ถ้าบีบเอาเปลือกออกผสมกับเครื่องแกงมีกลิ่นหอมอย่างตะไคร้กินได้
อังกัญ	อุงกาญ (อ็องกัญ)	ตันซี่เหล็ก
อั้งแดก	อาจัมแฏก (อั้งแดก)	ซี่เหล็ก (ผงแร่เหล็ก)
อันเจ้ม	จณเจ้ม	เลียง
อันซอ	ทนุโสง (ต้วนโซง)	วัวแดง ในภาษาเขมรถิ่นไทยยังหมายถึง งู และเห็นชนิดหนึ่งด้วยกับดักวัว มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม
อันซาม		กระต่าย
อันซาย	ทุนสาย (ต้วนซาย)	ห้วงน้ำ, วังน้ำ
อันลง	อณลง (อ็อนลิ่ง)	อ้าย ใช้กับผู้ชายที่สนิทสนมกันหรือที่ต่ำกว่า
อา	อา (อา)	การเลี้ยงรักษา, หนุนอม เขมรเรียกผี ปู่ ย่า ตา ยาย เทพารักษ์ และแม่มด ผี ปีศาจ อสุรกาย ภูติภูคนเกินกำหนด)
อาละ	อารกข, อารกส (อาร์ก)	มะขาม
อำปิล	อมุพิล (อ็อมปิล)	อ้อย
อำเปวี	เพา (อ็อมเปวี)	ตันอุโลก
อุลอก/อุโลก		ชะเง้อ, เงย
เอ็ด	เอ็ด (เอ็ด)	ลำธาร
โอ	อู (โอ)	ตาก
ฮาล	ฮาล	

ศัพท์ทำนุกรม
ภาษาลาว - ไทย

ก่อง
กุง
กุน
โนน
ล่ำม
เม็ก

กระตบใส่ข้าวเหนียว
ต้นพลวง
ต้นราชพฤกษ์ (ต้นคูณ)
เนิน
1. ผูกไว้ด้วยเชือกหรือโซ่
2. ยาว, รุ่มร่าม, กรอมเท่า
ไผ่ชนิดหนึ่ง มีขนาดเล็ก ขึ้น
หนาแน่นในป่าเต็งรังหญ้าเพ็กก็
เรียกต้นไผ่ชนิดหนึ่ง ใบอ่อนใช้ทำ
ผักได้ (ผักเสม็ด)

ศัพท์ทำนุกรม
ภาษาส่วย - ไทย

ปัด
รัมย์
ตี

ใหญ่
ต้นกันเกรา
สูง

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวนิรัตน์ มุมทอง
วันเดือนปีเกิด	27 พฤษภาคม 2514
สถานที่เกิด	จังหวัดสุรินทร์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	111 หมู่ 9 ตำบลช้างปี อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ตำแหน่งครู ค.ศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวังข่าพัฒนา ตำบลช้างปี อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2528	จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนบ้านหัวแรต-นาโพธิ์ ตำบลช้างปี อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ.2533	จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 จากโรงเรียนสี่ขรภูมิพิสัย อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ.2537	จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คบ. วิชาเอกสังคมศึกษา จากวิทยาลัยครูบุรีรัมย์
พ.ศ. 2550	จบการศึกษาระดับปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์ (กศ.ม.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร